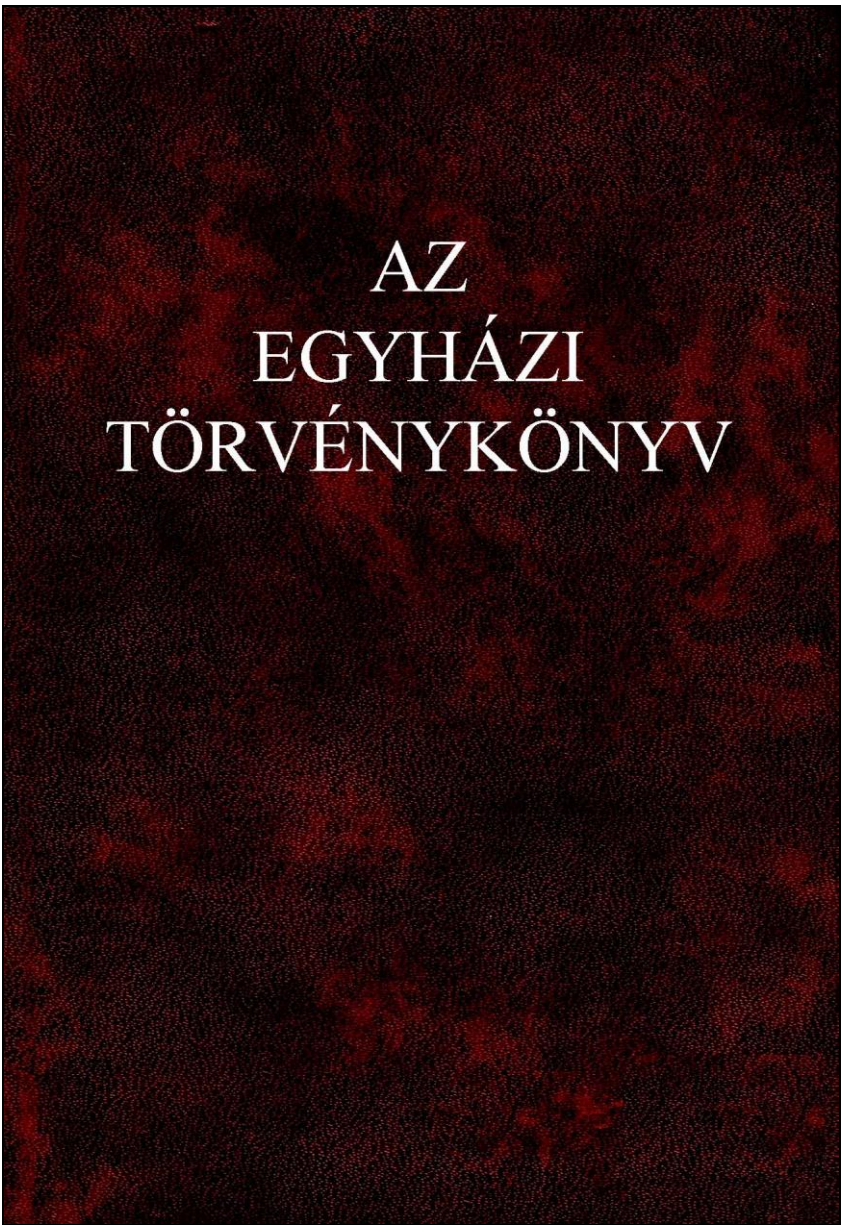

AZ EGYHÁZI TÖRVÉNYKÖNYV

Mű a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár (PPEK)
– a magyarnyelvű keresztény irodalom tárháza – állományában.

Bővebb felvilágosításért és a könyvtárral kapcsolatos legfrissebb hírekért
látogassa meg a <http://www.ppek.hu> internetes címet.

AZ EGYHÁZI TÖRVÉNYKÖNYV

Impresszum

Az Egyházi Törvénykönyv

Fordította:
Erdő Péter

© 1983 by Libreria Editrice Vaticana,
Vatican City; az összes latin szövegekre

„Sancta Sedes omnia sibi vindicat iura.
Nemini liceat, sine venia Sanctae Sedis,
hunc codicem denuo imprimere aut in aliam
linguam vertere.”

A Magyar Katolikus Püspöki Kar
az előírt engedélyt megadta.
Budapest, 1984

A könyv elektronikus változata

Az Egyházi Törvénykönyv (Codex Iuris Canonici – CIC) ezen elektronikus kiadása a Szent István Társulat által publikált harmadik kiadása alapján, a Társulat és a fordító, Erdő Péter, engedélyével készült. A programot a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár szabályai szerint szabadon lehet lekipásztorni célokra használni. A terjesztés, másolás és minden egyéb más jog a Szent István Társulat és Erdő Péter tulajdonában van.

Az elektronikus változat szövegét Dr. Diós István gondozta.

Ezen elektronikus kiadás nem tartalmazza a kánonokhoz fűzött magyarázatokat és a „*Sacrae disciplinae leges*” kezdetű apostoli rendelkezés és az *Előszó* latin változatát. Tartalmazza viszont az egész Egyházi Törvénykönyv latin szövegét – egyetlen fejezetként. A latin szöveg forrása az Intratext Digital Library, címe: <http://www.intratext.com>.

Tartalomjegyzék

Impresszum.....	2
Tartalomjegyzék	3
Tartalomjegyzék a kánonok számával	10
Bevezetés.....	18
A „Sacrae disciplinae leges” kezdetű apostoli rendelkezés	22
Előszó	26
I. könyv: Általános szabályok.....	34
I. cím: Az egyházi törvények	35
II. cím: A szokásjog	37
III. cím: Az általános határozatok és az utasítások	38
IV. cím: Az egyedi közigazgatási intézkedések	39
I. fejezet: Közös szabályok	39
II. fejezet: Az egyedi határozatok és parancsok.....	40
III. fejezet: A leiratok	41
IV. fejezet: A kiváltságok	43
V. fejezet: A felmentések	44
V. cím: A szabályzatok és a rendtartások.....	45
VI. cím: A természetes és a jogi személyek	46
I. fejezet: A természetes személyek kánoni jogállása	46
II. fejezet: A jogi személyek	48
VII. cím: A jogcselekmények	50
VIII. cím: A kormányzati hatalom	51
IX. cím: Az egyházi hivatalok	54
I. fejezet: Az egyházi hivatal betöltése	54
1. cikkely: A szabad adományozás.....	55
2. cikkely: A bemutatás	55
3. cikkely: A választás	56
4. cikkely: A felmentéskéréssel egybekötött választás.....	58
II. fejezet: Az egyházi hivatal elvesztése.....	59
1. cikkely: A lemondás	59
2. cikkely: Az áthelyezés	59
3. cikkely: Az elmozdítás.....	60
4. cikkely: A megfosztás.....	60
X. cím: Az elévülés	61
XI. cím: Az időszámítás	62
II. könyv: Az Isten népe	63
I. rész: A krisztushívők.....	63
I. cím: Az összes krisztushívők kötelességei és jogai	64
II. cím: A világi krisztushívők kötelességei és jogai.....	66
III. cím: A szent szolgálatot teljesítők, vagyis a klerikusok	68
I. fejezet: A klerikusok képzése	68
II. fejezet: A klerikusok hovatartozása, vagyis inkardinációja	73
III. fejezet: A klerikusok kötelezettségei és jogai	74
IV. fejezet: A klerikusi állapot elvesztése	77
IV. cím: A személyi prelatúrák	78
V. cím: A krisztushívők társulásai	79

I. fejezet: Közös szabályok	79
II. fejezet: A krisztushívők hivatalos társulásai	80
III. fejezet: A krisztushívők magántársulásai	82
IV. fejezet: Külön szabályok a világiak társulásairól	83
II. rész: Az Egyház hierarchikus felépítése	84
I. szakasz: Az Egyház legfőbb hatósága	84
I. fejezet: A római pápa és a püspökök testülete	84
1. cikkely: A római pápa	84
2. cikkely: A püspökök testülete	85
II. fejezet: A püspöki szinódus	85
III. fejezet: A Római Szent Egyház bíborosai	87
IV. fejezet: A római kúria	89
V. fejezet: A római pápa követői	89
II. szakasz: A részegyházak écs csoportjaik	91
I. cím: A részegyházak és a bennük lévő hatóság	91
I. fejezet: A részegyházak	91
II. fejezet: A püspökök	92
1. cikkely: A püspökök általában	92
2. cikkely: A megyéspüspökök	93
3. cikkely: A koadjutorok és a segédpüspökök	96
III. fejezet: A szék akadályoztatása és megüresedése	98
1. cikkely: A szék akadályoztatása	98
2. cikkely: A szék megüresedése	98
II. cím: A részegyházak csoportjai	101
I. fejezet: Az egyháztartományok és az egyházi régiók	101
II. fejezet: A metropoliták	101
III. fejezet: A részleges zsinatok	102
IV. fejezet: A püspöki konferenciák	103
III. cím: A részegyházak belső rendje	106
I. fejezet: Az egyházmegyei zsinat	106
II. fejezet: Az egyházmegyei hivatal	107
1. cikkely: Az általános helynökök és a püspöki helynökök	108
2. cikkely: Az irodaigazgató, a többi jegyzők és a levéltárak	109
3. cikkely: A gazdasági tanács és a vagyonkezelő	110
III. fejezet: A papi szenátus és a tanácsosok testülete	111
IV. fejezet: A káptalanok	112
V. fejezet: A pasztorális tanács	113
VI. fejezet: A plébániák, a plébánosok és a káplánok	114
VII. fejezet: Az esperesek	120
VIII. fejezet: A templomigazgatók és a lelkészek	121
1. cikkely: A templomigazgatók	121
2. cikkely: A lelkészek	122
III. rész: A megszentelt élet intézményei és az apostoli élet társaságai	124
I. szakasz: A megszentelt élet intézményei	124
I. cím: A megszentelt élet összes intézményeire vonatkozó közös szabályok	124
II. cím: A szerzetes intézmények	129
I. fejezet: A szerzetesházak, létesítésük és megszüntetésük	129
II. fejezet: Az intézmények kormányzása	130
1. cikkely: Az előljárók és a tanácsok	130
2. cikkely: A káptalanok	132

3. cikkely: Az anyagi javak és kezelésük	132
III. fejezet: A jelentkezők felvétele és a tagok képzése	134
1. cikkely: Felvétel a noviciátusba	134
2. cikkely: A noviciátus és a novíciusok képzése	134
3. cikkely: A szerzetesi fogadalomtétel	136
4. cikkely: A szerzetesek képzése	136
IV. fejezet: Az intézmények és tagjaik kötelességei és jogai	137
V. fejezet: Az intézmények apostoli tevékenysége	139
VI. fejezet: A tagok kiválása az intézményből	140
1. cikkely: Átlépés más intézménybe	140
2. cikkely: Az intézményből való kilépés	141
3. cikkely: A tagok elbocsátása	142
VII. fejezet: A püspökségre emelt szerzetesek	144
VIII. fejezet: A nagyobb előljárók konferenciái	144
III. cím: A világi intézmények	145
II. szakasz: Az apostoli élet társaságai	148
III. könv: Az Egyház tanítói feladata	150
I. cím: Az isteni ige szolgálata	151
I. fejezet: Isten igéjének hirdetése	152
II. fejezet: A hitoktatás	153
II. cím: Az Egyház missziós tevékenysége	155
III. cím: A katolikus nevelés	157
I. fejezet: Az iskolák	157
II. fejezet: A katolikus egyetemek és más felsőoktatási intézmények	158
III. fejezet: Az egyházi egyetemek és fakultások	159
IV. cím: A tömegtájékoztató eszközök, különösen a könyvek	161
V. cím: A hitvallás	163
IV. könv: Az Egyház megszentelői feladata	164
I. rész: A szentségek	166
I. cím: A keresztség	168
I. fejezet: A keresztség kiszolgáltatása	168
II. fejezet: A keresztség kiszolgáltatója	169
III. fejezet: A keresztelendők	169
IV. fejezet: A keresztszülők	170
V. fejezet: A keresztség kiszolgáltatásának bizonyítása és bejegyzése	171
II. cím: A bérálás szentsége	172
I. fejezet: A bérálás kiszolgáltatása	172
II. fejezet: A bérálás kiszolgáltatója	172
III. fejezet: A bérálandók	173
IV. fejezet: A bérmaszülők	173
V. fejezet: A bérálás kiszolgáltatásának bizonyítása és bejegyzése	173
III. cím: A legszentebb eucharisztia	175
I. fejezet: Az eucharisztia ünneplése	175
1. cikkely: A legszentebb eucharisztia kiszolgáltatója	175
2. cikkely: A legszentebb eucharishtiában való részesedés	176
3. cikkely: Az eucharisztikus ünneplés rítusai és szertartásai	178
4. cikkely: Az eucharisztikus ünneplés ideje és helye	178
II. fejezet: A legszentebb eucharisztia őrzése és tisztelete	179
III. fejezet: A mise bemutatásával kapcsolatban felajánlott adomány	180
IV. cím: A bűnbánat szentsége	182

I. fejezet: A szentség kiszolgáltatása	182
II. fejezet: A bűnbánat szentségének kiszolgáltatója.....	183
III. fejezet: A gyónó.....	185
IV. fejezet: A búcsúk	185
V. cím: A betegek kenetének szentsége	187
I. fejezet: A szentség kiszolgáltatása	187
II. fejezet: A betegek kenetének kiszolgáltatója.....	187
III. fejezet: A betegek kenetének felvevői	187
VI. cím: Az egyházi rend.....	189
I. fejezet: A felszentelés és a szentelő	189
II. fejezet: A szentelendők	190
1. cikkely: A szentelendőktől megkövetelt tulajdonságok	191
2. cikkely: Előzetes követelmények a szenteléshez.....	191
3. cikkely: A szabálytalanságok és más akadályok	192
4. cikkely: A szükséges okmányok és a vizsgálat	194
III. fejezet: A felszentelés megtörténtének bejegyzése és igazolása	195
VII. cím: A házasság	196
I. fejezet: A lelkipásztori gondoskodás és a házasság megkötését megelőző teendők.....	197
II. fejezet: Az érvénytelenítő akadályok általában	198
III. fejezet: Az egyes érvénytelenítő akadályok	199
IV. fejezet: A házassági beleegyezés.....	201
V. fejezet: A házasság megkötésének formája.....	202
VI. fejezet: A vegyes házasságok.....	204
VII. fejezet: A titkos házasságkötés	205
VIII. fejezet: A házasság jogi következményei.....	205
IX. fejezet: A házastársak különválása	206
1. cikkely: A kötelék felbontása	206
2. cikkely: Különválás a kötelék fennmaradása mellett	207
X. fejezet: A házasság érvényesítése.....	208
1. cikkely: Az egyszerű érvényesítés.....	208
2. cikkely: A gyökeres orvoslás	209
II. rész: A többi istentiszteleti cselekmény	210
I. cím: A szentelmények	210
II. cím: A zsolozsma.....	211
III. cím: Az egyházi temetés	212
I. fejezet: A temetési szertartás végzése	212
II. fejezet: Kiknek kell megadni és kiktől kell megtagadni az egyházi temetést	212
IV. cím: A szentek, a szentképek és az ereklyék tisztelete.....	214
V. cím: A fogadalom és az eskü.....	215
I. fejezet: A fogadalom	215
II. fejezet: Az eskü.....	215
III. rész: A szent helyek és a szent idők	217
I. cím: A szent helyek	217
I. fejezet: A templomok	217
II. fejezet: A kápolnák és a magán-házikápolnák.....	218
III. fejezet: A kegyhelyek	219
IV. fejezet: Az oltárok	219
V. fejezet: A temetők.....	220
II. cím: A szent idők	221

I. fejezet: Az ünnepek	221
II. fejezet: A bűnbánati napok	221
V. könyv: Az Egyház anyagi javai	223
I. cím: A javak szerzése	224
II. cím: A javak kezelése	226
III. cím: A szerződések, különösen az elidegenítés	229
IV. cím: A kegyes intézkedések általában és a kegyes alapítványok	231
VI. könyv: Büntető rendelkezések az Egyházban.....	234
I. rész: A büntetendő cselekmények és a büntetések általában.....	234
I. cím: A büntetendő cselekmények büntetése általánosságban	234
II. cím: A büntető törvény és a büntető parancs	235
III. cím: A büntető rendelkezéseknek alárendelt alany	236
IV. cím: A büntetések és más büntető intézkedések	239
I. fejezet: A cenzúrák.....	239
II. fejezet: A jóvátevő büntetések.....	240
III. fejezet: A büntető óvintézkedések és a vezeklések	240
V. cím: A büntetések alkalmazása	242
VI. cím: A büntetések megszűnése	244
II. rész: Büntetések az egyes büntetendő cselekményekre	246
I. cím: Büntetendő cselekmények a vallás ellen és az Egyház egysége ellen.....	246
II. cím: Büntetendő cselekmények az egyházi hatóságok ellen és az Egyház szabadsága ellen	247
III. cím: Az egyházi tisztségek birtoklása és a tisztségek gyakorlása során elkövetett büntetendő cselekmények.....	248
IV. cím: A hamisítás büntette	250
V. cím: Büntetendő cselekmények különleges kötelezettségek ellen	251
VI. cím: Büntetendő cselekmények az emberi élet és szabadság ellen.....	252
VII. cím: Általános szabály	253
VII. könyv: Az eljárások	254
I. rész: A perek általában	254
I. cím: Az illetékes bíróság	255
II. cím: A bíróságok különböző fokozatai és fajtái	257
I. fejezet: Az elsőfokú bíróság	257
1. cikkely: A bíró	257
2. cikkely: Az ügyhallgatók és az előadóbírók	258
3. cikkely: Az ügyész, a kötelékvédő és a jegyző	259
II. fejezet: A másodfokú bíróság	260
III. fejezet: Az Apostoli Szentszék bíróságai	260
III. cím: A bíróságok fegyelme	262
I. fejezet: A bírók és bírósági segéd személyzet feladata	262
II. fejezet: A tárgyalás sorrendje	263
III. fejezet: A határidők és a haladékok	264
IV. fejezet: A bíraskodás helye	264
V. fejezet: A tárgyalóterembe beengedhető személyek; az iratok kiállítása és őrzése.....	265
IV. cím: A peres felek	266
I. fejezet: A felperes és az alperes	266
II. fejezet: A perbeli képviselők és az ügyvédek.....	266
V. cím: A keresetek és a kifogások	268
I. fejezet: A keresetek és a kifogások általában	268

II. fejezet: Az egyes keresetek és kifogások	268
II. rész: Az egyházi peres eljárás	270
I. szakasz: A rendes egyházi peres eljárás	270
I. cím: A peralapítás.....	270
I. fejezet: A keresetlevél	270
II. fejezet: Az idézés és a perbeli cselekmények közlése.....	271
II. cím: A perfelvétel	273
III. cím: A per folyamata	274
IV. cím: A bizonyítékok	275
I. fejezet: A felek nyilatkozatai	275
II. fejezet: Az okirati bizonyítás	276
1. cikkely: Az okiratok természete és hitele.....	276
2. cikkely: Az okiratok felmutatása	276
III. fejezet: A tanúk és a tanúvallomások.....	277
1. cikkely: Kik lehetnek tanúk.....	277
2. cikkely: A tanúk megnevezése és kizárása.....	277
3. cikkely: A tanúk kihallgatása	278
4. cikkely: A tanúvallomások hitele	279
IV. fejezet: A szakértők	280
V. fejezet: A bírói kiszállás és a bírói szemle	280
VI. fejezet: A vélelmek	281
V. cím: A mellékes ügyek.....	282
I. fejezet: A felek távolmaradása	282
II. fejezet: Harmadik személy közbelépése az ügyben	283
VI. cím: A periratok közzététele, a per bezárása és a tárgyalás	284
VII. cím: A bíró döntései	286
VIII. cím: Az ítélet megtámadása.....	288
I. fejezet: Semmisségi panasz az ítélet ellen	288
II. fejezet: A fellebbezés	289
IX. cím: A jogerő és az előbbi állapotba való visszahelyezés	291
I. fejezet: A jogerő.....	291
II. fejezet: Az előbbi állapotba való visszahelyezés	291
X. cím: A perköltségek és az ingyenes jogvédelem	293
XI. cím: Az ítélet végrehajtása	294
II. szakasz: A szóbeli egyházi peres eljárás	295
III. rész: Egyes különleges eljárások.....	297
I. cím: A házassági eljárások	297
I. fejezet: A házasság semmisségének kinyilvánításáért folyó perek.....	297
1. cikkely: Az illetékes bíróság	297
2. cikkely: A házasság megtámadásának joga	297
3. cikkely: A bírók feladata	297
4. cikkely: A bizonyítás	298
5. cikkely: Az ítélet és a fellebbezés.....	298
6. cikkely: Az okirati eljárás	299
7. cikkely: Általános szabályok.....	299
II. fejezet: A házastársak különválásáról folyó perek.....	299
III. fejezet: A megkötött és el nem hált házasság alóli felmentésért folyó eljárás	300
IV. fejezet: A házastárs holtnak nyilvánításáért folyó eljárás.....	301
II. cím: A felszentelés semmisségének kinyilvánításáért folyó perek.....	302
III. cím: A perek elkerülésének módjai	303

IV. rész: A büntetőeljárás	304
I. fejezet: Az előzetes vizsgálat	304
II. fejezet: Az eljárás lefolyása	304
III. fejezet: A károk helyrehozatala iránti kereset	305
V. rész: Eljárási mód közigazgatási felfolyamodások és plébánosok elmozdítása vagy áthelyezése esetén	307
I. szakasz: Felfolyamodás közigazgatási határozatok ellen	307
II. szakasz: A plébánosok elmozdításának vagy áthelyezésének eljárása	309
I. fejezet: Eljárási mód a plébánosok elmozdítására	309
II. fejezet: Eljárási mód a plébánosok áthelyezésére	310
Tárgymutató	311
Codex Iuris Canonici	390
Liber I: De normis generalibus	390
Liber II: De populo Dei	414
Liber III: De Ecclesiae munere docendi	492
Liber IV: De Ecclesiae munere sanctificandi	504
Liber V: De bonis Ecclesiae temporalibus	554
Liber VI: De sanctionibus in Ecclesia	562
Liber VII: De processibus	574

Tartalomjegyzék a kánonok számával

<u>1-203</u>	I. könyv Általános szabályok
---------------------	---

7-22	I. cím	Az egyházi törvények
23-28	II. cím	A szokásjog
29-34	III. cím	Az általános határozatok és az utasítások
35-93	IV. cím	Az egyedi közigazgatási intézkedések
35-47	I. fejezet	Közös szabályok
48-58	II. fejezet	Az egyedi határozatok és parancsok
59-75	III. fejezet	A leiratok
76-84	IV. fejezet	A kiváltságok
85-93	V. fejezet	A felmentések
94-95	V. cím	A szabályzatok és a rendtartások
96-123	VI. cím	A természetes és a jogi személyek
96-112	I. fejezet	A természetes személyek kánoni jogállása
113-123	II. fejezet	A jogi személyek
124-128	VII. cím	A jogcselekmények
129-144	VIII. cím	A kormányzati hatalom
145-196	IX. cím	Az egyházi hivatalok
146-183	I. fejezet	Az egyházi hivatal betöltése
157	1. cikkely	A szabad adományozás
158-163	2. cikkely	A bemutatás
164-179	3. cikkely	A választás
180-183	4. cikkely	A felmentéskéréssel egybekötött választás
184-196	II. fejezet	Az egyházi hivatal elvesztése
187-189	1. cikkely	A lemondás
190-191	2. cikkely	Az áthelyezés
192-195	3. cikkely	Az elmozdítás
196	4. cikkely	A megfosztás
197-199	X. cím	Az elévülés
200-203	XI. cím	Az időszámítás

<u>204-746</u>	II. könyv Az Isten népe
-----------------------	--

204-329	I. rész	A krisztushívők
208-223	I. cím	Az összes krisztushívők kötelességei és jogai
224-231	II. cím	A világi krisztushívők kötelességei és jogai
232-293	III. cím	A szent szolgálatot teljesítők, vagyis a klerikusok
232-264	I. fejezet	A klerikusok képzése
265-272	II. fejezet	A klerikusok hovatartozása, vagyis inkardinációja
273-289	III. fejezet	A klerikusok kötelezettségei és jogai

290-293	IV. fejezet	A klerikusi állapot elvesztése
294-297	IV. cím	A személyi prelatúrák
298-329	V. cím	A krisztushívők társulásai
298-311	I. fejezet	Közös szabályok
312-320	II. fejezet	A krisztushívők hivatalos társulásai
321-326	III. fejezet	A krisztushívők magántársulásai
327-329	IV. fejezet	Külön szabályok a világiak társulásairól
330-572	II. rész	Az egyház hierarchikus felépítése
330-367	I. szakasz	Az egyház legfőbb hatósága
330-341	I. fejezet	A római pápa és a püspökök testülete
331-335	1. cikkely	A római pápa
336-341	2. cikkely	A püspökök testülete
342-348	II. fejezet	A püspöki szinódus
349-359	III. fejezet	A római szent egyház bíborosai
360-361	IV. fejezet	A római kúria
362-367	V. fejezet	A római pápa követői
368-572	II. szakasz	A részegyházak és csoportjaik
368-430	I. cím	A részegyházak és a bennük levő hatóság
368-374	I. fejezet	A részegyházak
375-411	II. fejezet	A püspökök
375-380	1. cikkely	A püspökök általában
381-402	2. cikkely	A megyéspüspökök
403-411	3. cikkely	A koadjutorok és a segédpüspökök
412-430	III. fejezet	A szék akadályoztatása és megüresedése
412-415	1. cikkely	A szék akadályoztatása
416-430	2. cikkely	A szék megüresedése
431-459	II. cím	A részegyházak csoportjai
431-434	I. fejezet	Az egyháztartományok és az egyházi régiók
435-438	II. fejezet	A metropoliták
439-446	III. fejezet	A részleges zsinatok
447-459	IV. fejezet	A püspöki konferenciák
460-572	III. cím	A részegyházak belső rendje
460-468	I. fejezet	Az egyházmegyei zsinat
469-494	II. fejezet	Az egyházmegyei hivatal
475-481	1. cikkely	Az általános helynökök és a püspöki helynökök
482-491	2. cikkely	Az irodaigazgató, a többi jegyzők és a levéltárak
492-494	3. cikkely	A gazdasági tanács és a vagyonkezelő
495-502	III. fejezet	A papi szenátus és a tanácsosok testülete
503-510	IV. fejezet	A káptalanok
511-514	V. fejezet	A pasztorális tanács
515-552	VI. fejezet	A plébániák, a plébánosok és a káplánok
553-555	VII. fejezet	Az esperesek
556-572	VIII. fejezet	A templomigazgatók és a lelkészek
556-563	1. cikkely	A templomigazgatók
564-572	2. cikkely	A lelkészek
573-746	III. rész	A megszentelt élet intézményei és az aspotoli élet társaságai

573-730	I. szakasz	A megszentelt élet intézményei
573-606	I. cím	A megszentelt élet összes intézményeire vonatkozó közös szabályok
607-709	II. cím	A szerzetes intézmények
608-616	I. fejezet	A szerzetesházak, létesítésük és megszüntetésük
617-640	II. fejezet	Az intézmények kormányzása
617-630	1. cikkely	Az előjárók és a tanácsok
631-633	2. cikkely	A káptalanok
634-640	3. cikkely	Az anyagi javak és kezelésük
641-661	III. fejezet	A jelentkezők felvétele és a tagok képzése
641-645	1. cikkely	Felvétel a noviciátusba
646-653	2. cikkely	A noviciátus és a novíciusok képzése
654-658	3. cikkely	A szerzetesi fogadalomtétel
659-661	4. cikkely	A szerzetesek képzése
662-672	IV. fejezet	Az intézmények és tagjaik kötelességei és jogai
673-683	V. fejezet	Az intézmények apostoli tevékenysége
684-704	VI. fejezet	A tagok kiválása az intézményből
684-685	1. cikkely	Átlépés más intézménybe
686-693	2. cikkely	Az intézményből való kilépés
694-704	3. cikkely	A tagok elbocsátása
705-707	VII. fejezet	A püspökségre emelt szerzetesek
708-709	VIII. fejezet	A nagyobb előjárók konferenciái
710-730	III. cím	A világi intézmények
731-746	II. szakasz	Az apostoli élet társaságai

747-833	III. könyv Az egyház tanítói feladatai
--------------------------------	---

756-780	I. cím	Az isteni ige szolgálata
762-772	I. fejezet	Isten igéjének hirdetése
773-780	II. fejezet	A hitoktatás
781-792	II. cím	Az egyház missziós tevékenysége
793-821	III. cím	A katolikus nevelés
796-806	I. fejezet	Az iskolák
807-814	II. fejezet	A katolikus egyetemek és más felsőoktatási intézmények
815-821	III. fejezet	Az egyházi egyetemek és fakultások
822-832	IV. cím	A tömegtájékoztatási eszközök, különösen a könyvek
833	V. cím	A hitvallás

834-1253	IV. könyv Az egyház megszentelő feladata
---------------------------------	---

840-1165	I. rész	A szentségek
849-878	I. cím	A keresztség
850-860	I. fejezet	A keresztség kiszolgáltatása
861-863	II. fejezet	A keresztség kiszolgáltatója

864-871	III. fejezet	A keresztelendők
872-874	IV. fejezet	A keresztszülők
875-878	V. fejezet	A keresztség kiszolgáltatásának bizonyítása és bejegyzése
879-896	II. cím	A bérálás szentsége
880-881	I. fejezet	A bérálás kiszolgáltatása
882-888	II. fejezet	A bérálás kiszolgáltatója
889-891	III. fejezet	A bérálandók
892-893	IV. fejezet	A bérmaszülők
894-896	V. fejezet	A bérálás kiszolgáltatásának bizonyítása és bejegyzése
897-958	III. cím	A legszentebb eucharisztia
899-933	I. fejezet	Az eucharisztia ünneplése
900-911	1. cikkely	A legszentebb eucharisztia kiszolgáltatója
912-923	2. cikkely	A legszentebb eucharishtiában való részesedés
924-930	3. cikkely	Az eucharisztikus ünneplés rítusai és szertartásai
931-933	4. cikkely	Az eucharisztikus ünneplés ideje és helye
934-944	II. fejezet	A legszentebb eucharisztia őrzése és tisztelete
945-958	III. fejezet	A mise bemutatásával kapcsolatban felajánlott adomány
959-997	IV. cím	A bűnbánat szentsége
960-964	I. fejezet	A szentség kiszolgáltatása
965-986	II. fejezet	A bűnbánat szentségének kiszolgáltatója
987-991	III. fejezet	A gyónó
992-997	IV. fejezet	A búcsúk
998-1007	V. cím	A betegek kenetének szentsége
999-1002	I. fejezet	A szentség kiszolgáltatása
1003	II. fejezet	A betegek kenetének kiszolgáltatója
1004-1007	III. fejezet	A betegek kenetének felvevői
1008-1054	VI. cím	Az egyházi rend
1010-1023	I. fejezet	A felszentelés és a szentelő
1024-1052	II. fejezet	A szentelendők
1026-1032	1. cikkely	A szentelendőktől megkövetelt tulajdonságok
1033-1039	2. cikkely	Előzetes követelmények a szenteléshez
1040-1049	3. cikkely	A szabálytalanságok és más akadályok
1050-1052	4. cikkely	A szükséges okmányok és a vizsgálat
1053-1054	III. fejezet	A felszentelés megtörténtének bejegyzése és igazolása
1055-1165	VII. cím	A házasság
1063-1072	I. fejezet	A lelkipásztori gondoskodás és a házasság megkötését megelőző teendők
1073-1082	II. fejezet	Az érvénytelenítő akadályok általában
1083-1094	III. fejezet	Az egyes érvénytelenítő akadályok
1095-1107	IV. fejezet	A házassági beleegyezés
1108-1123	V. fejezet	A házasság megkötésének formája
1124-1129	VI. fejezet	A vegyes házasságok

1130-1133	VII. fejezet	A titkos házasságkötés
1134-1140	VIII. fejezet	A házasság jogi következményei
1141-1155	IX. fejezet	A házastársak különválása
1141-1150	1. cikkely	A kötelék felbontása
1151-1155	2. cikkely	Különválás a kötelék fennmaradása mellett
1156-1165	X. fejezet	A házasság érvényesítése
1156-1160	1. cikkely	Az egyszerű érvényesítés
1161-1165	2. cikkely	A gyökeres orvoslás
1166-1204	II. rész	A többi istentiszteleti cselekmény
1166-1172	I. cím	A szentelmények
1173-1175	II. cím	A zsoltosma
1176-1185	III. cím	Az egyházi temetés
1177-1182	I. fejezet	A temetési szertartás végzése
1183-1185	II. fejezet	Kiknek kell megadni és kiktől kell megtagadni az egyházi temetést
1186-1190	IV. cím	A szentek, a szentképek és az ereklyék tisztelete
1191-1204	V. cím	A fogadalom és az eskü
1191-1198	I. fejezet	A fogadalom
1199-1204	II. fejezet	Az eskü
1205-1253	III. rész	A szent helyek és a szent idők
1205-1243	I. cím	A szent helyek
1214-1222	I. fejezet	A templomok
1223-1229	II. fejezet	A kápolnák és a magán-házikápolnák
1230-1234	III. fejezet	A kegyhelyek
1235-1239	IV. fejezet	Az oltárok
1240-1243	V. fejezet	A temetők
1244-1253	II. cím	A szent idők
1246-1248	I. fejezet	Az ünnepek
1249-1253	II. fejezet	A bűnbánati napok

1254-1310**V. könyv****Az egyház anyagi javai**

1259-1272	I. cím	A javak szerzése
1273-1289	II. cím	A javak kezelése
1290-1298	III. cím	A szerződések, különösen az elidegenítés
1299-1310	IV. cím	A kegyes intézkedések általában és a kegyes alapítványok

1311-1399**VI. könyv****Büntető rendelkezések az egyházban**

1311-1363	I. rész	A büntetendő cselekmények és a büntetések általában
1311-1312	I. cím	A büntetendő cselekmények büntetése általánosságban
1313-1320	II. cím	A büntető törvény és a büntető parancs
1321-1330	III. cím	A büntető rendelkezéseknek alárendelt alany

1331-1340	IV. cím	A büntetések és más büntető intézkedések
1331-1335	I. fejezet	A cenzúrák
1336-1338	II. fejezet	A jóvátevő büntetések
1339-1340	III. fejezet	A büntető óvintézkedések és a vezeklések
1341-1353	V. cím	A büntetések alkalmazása
1354-1363	VI. cím	A büntetések megszűnése
1364-1399	II. rész	Büntetések az egyes büntetendő cselekményekre
1364-1369	I. cím	Büntetendő cselekmények a vallás ellen és az egyház egysége ellen
1370-1377	II. cím	Büntetendő cselekmények az egyházi hatóságok ellen és az egyház szabadsága ellen
1378-1389	III. cím	Az egyházi tisztségek birtoklása és a tisztségek gyakorlása során elkövetett büntetendő cselekmények
1390-1391	IV. cím	A hamisítás büntette
1392-1396	V. cím	Büntetendő cselekmények különleges kötelezettségek ellen
1397-1398	VI. cím	Büntetendő cselekmények az emberi élet és szabadság ellen
1399	VII. cím	Általános szabály

[1400-1752](#)**VII. könyv
Az eljárások**

1400-1500	I. rész	A perek általában
1404-1416	I. cím	Az illetékes bíróság
1417-1445	II. cím	A bíróságok különböző fokozatai és fajtái
1419-1437	I. fejezet	Az elsőfokú bíróság
1419-1427	1. cikkely	A bíró
1428-1429	2. cikkely	Az ügyhallgatók és az előadóbírók
1430-1437	3. cikkely	Az ügyész, a kötelékvédő és a jegyző
1438-1441	II. fejezet	A másodfokú bíróság
1442-1445	III. fejezet	Az Apostoli Szentszék bíróságai
1446-1475	III. cím	A bíróságok fegyelme
1446-1457	I. fejezet	A bírók és bírósági segédszemélyzet feladata
1458-1464	II. fejezet	A tárgyalás sorrendje
1465-1467	III. fejezet	A határidők és a haladékok
1468-1469	IV. fejezet	A bíráskodás helye
1470-1475	V. fejezet	A tárgyalóterembe beengedhető személyek; az iratok kiállítása és őrzése
1476-1490	IV. cím	A peres felek
1476-1480	I. fejezet	A felperes és az alperes
1481-1490	II. fejezet	A perbeli képviselők és az ügyvédek
1491-1500	V. cím	A keresetek és a kifogások
1491-1495	I. fejezet	A keresetek és a kifogások általában
1496-1500	II. fejezet	Az egyes keresetek és kifogások
1501-1670	II. rész	Az egyházi peres eljárás

1501-1655	I. szakasz	A rendes egyházi peres eljárás
1501-1512	I. cím	A peralapítás
1501-1506	I. fejezet	A keresetlevél
1507-1512	II. fejezet	Az idézés és a perbeli cselekmények közlése
1513-1516	II. cím	A perfelvétel
1517-1525	III. cím	A per folyamata
1526-1586	IV. cím	A bizonyítékok
1530-1538	I. fejezet	A felek nyilatkozatai
1539-1546	II. fejezet	Az okirati bizonyítás
1540-1543	1. cikkely	Az okiratok természete és hitele
1544-1546	2. cikkely	Az okiratok felmutatása
1547-1573	III. fejezet	A tanúk és a tanúvallomások
1549-1550	1. cikkely	Kik lehetnek tanúk
1551-1557	2. cikkely	A tanúk megnevezése és kizárása
1558-1571	3. cikkely	A tanúk kihallgatása
1572-1573	4. cikkely	A tanúvallomások hitele
1574-1581	IV. fejezet	A szakértők
1582-1583	V. fejezet	A bírói kiszállás és a bírói szemle
1584-1586	VI. fejezet	A vélelmek
1587-1597	V. cím	A mellékes ügyek
1592-1595	I. fejezet	A felek távolmaradása
1596-1597	II. fejezet	Harmadik személy közbelépése az ügyben
1598-1606	VI. cím	A periratok közzététele, a per bezárása és a tárgyalás
1607-1618	VII. cím	A bíró döntései
1619-1640	VIII. cím	Az ítélet megtámadása
1619-1627	I. fejezet	Semmisségi panasz az ítélet ellen
1628-1640	II. fejezet	A fellebbezés
1641-1648	IX. cím	A jogerő és az előbbi állapotba való visszahelyezés
1641-1644	I. fejezet	A jogerő
1645-1648	II. fejezet	Az előbbi állapotba való visszahelyezés
1649	X. cím	A perköltségek és az ingyenes jogvédelem
1650-1655	XI. cím	Az ítélet végrehajtása
1656-1670	II. szakasz	A szóbeli egyházi peres eljárás
1671-1716	III. rész	Egyes különleges eljárások
1671-1707	I. cím	A házassági eljárások
1671-1691	I. fejezet	A házasság semmisségének kinyilvánításáért folyó perek
1671-1673	1. cikkely	Az illetékes bíróság
1674-1675	2. cikkely	A házasság megtámadásának joga
1676-1677	3. cikkely	A bírók feladata
1678-1680	4. cikkely	A bizonyítás
1681-1685	5. cikkely	Az ítélet és a fellebbezés
1686-1688	6. cikkely	Az okirati eljárás
1689-1691	7. cikkely	Általános szabályok
1692-1696	II. fejezet	A házastársak különválásáról folyó perek
1697-1706	III. fejezet	A megkötött és el nem hált házasság alóli felmentésért folyó eljárás

1707	IV. fejezet	A házastárs holtak nyilvánításáért folyó eljárás
1708-1712	II. cím	A felszentelés semmisségének kinyilvánításáért folyó perek
1713-1716	III. cím	A perek elkerülésének módjai
1717-1731	IV. rész	A büntetőeljárás
1717-1719	I. fejezet	Az előzetes vizsgálat
1720-1728	II. fejezet	Az eljárás lefolyása
1729-1731	III. fejezet	A károk helyrehozatala iránti kereset
1732-1752	V. rész	Eljárési mód közigazgatási felfolyamodások és plébánosok elmozdítása vagy áthelyezése esetén
1732-1739	I. szakasz	Felfolyamodás közigazgatási határozatok ellen
1740-1752	II. szakasz	A plébánosok elmozdításának vagy áthelyezésének eljárása
1740-1747	I. fejezet	Eljárési mód a plébánosok elmozdítására
1748-1752	II. fejezet	Eljárési mód a plébánosok áthelyezésére

Bevezetés

Amikor II. János Pál pápa 1983. január 25-én hivatalosan kihirdette az új Egyházi Törvénykönyvet, ezt a lépést „történelmi tettnek” nevezte. A törvénykönyv tanulmányozása meggyőzi az olvasót arról, hogy ez a kijelentés nem túlzó.

A szövegből világosan kirajzolódik az egész új törvényhozás legfőbb indítéka és szándéka, melyet a törvénykönyv utolsó szavaival így fejezhetünk ki leghívebben: „a lelkek üdvösségének... az egyházban mindig a legfőbb törvénynek kell lennie.”

Az új törvénykönyv pontosan követi a II. Vatikáni Zsinat tanítását, szövegének alapját is jelentős mértékben ennek a zsinatnak az okmányai képezték. Nem csupán a lényegét illetően vagy egy-egy kifejezés tekintetében támaszkodnak az új kánonok a zsinatra, hanem sokszor szó szerint át is veszik a zsinati szövegeket. Olyan törvénytörvénnyel állunk tehát szemben, amely egységes és világos hittani alapon nyugszik. Valószínűleg ez ennek a kánonjogi törvénykönyvnek a legfőbb újdonsága. Soraiban gyakorta megtalálhatjuk az egyház hierarchikus közösségként való ábrázolását, az egyházzal való közösség különböző fokozatairól szóló tanítást, a kollegialitás eszméjét vagy azt az elvet, hogy az egyetemes egyház a részegyházakban és a részegyházakból áll. Az egyházzal a törvénykönyv úgy beszél, mint Isten népéről, melynek hármass – kormányzói, tanítói, megszentelői – feladata van.

Ugyancsak a zsinat szellemének hatása, hogy az új törvénykönyv határozottan lelkipásztori beállítottságú. Ez volt azoknak a pápáknak a kifejezett kívánsága is, akik a törvénykönyv majd negyedszázados átdolgozási munkálatai során külön útmutatásaikkal is ismételtelen belefolytak az előkészületekbe. Számos olyan kánont találunk, mely közvetlenül a lelkipásztori tevékenységgel foglalkozik. De még több azoknak a törvényeknek a száma, amelyeknek alapeszméje, indító oka ez a lelkipásztori irányulás. Jellemző ez a törekvés az Egyházi Törvénykönyvnek azokra a részeire is, ahol a szó szoros értelmében vett lelkipásztorkodástól távolabb álló kérdésekről van szó.

Az olyan nagy események előtt, mint egy új törvénykönyv kihirdetése, sajátos magatartási forma szokott felbukkanni. Kitért erre ajelenségre VI. Pál pápa is, aki 1966. augusztus 17-én mondott beszédében a kánonjognak az egyházban való szükségességéről szólva a következőket mondotta: ha az egyház látható, hierarchikus társaság, mely az üdvösség szolgálatára kapott küldetést, melyet csakis egyértelműen és meghatározottan lehet megvalósítani, és őrzője egy olyan igének, melyet szigorúan kell őrizni és apostoli módon kell terjeszteni, ha felelős a saját híveinek üdvösségéért és a világ evangelizálásáért, akkor nem mondhat le arról, hogy következetesen a kinyilatkoztatásból, valamint belső és külső életének mindenkor szükségleteiből levezetett törvényeket alkotson magának. Az úgynevezett 'juridizmus' lehetséges hátrányai ellen az orvosság nem annyira az egyházi törvény eltörlése, mint inkább a tökéletlen vagy korszerűtlen kánoni előírásoknak más, jobban megfogalmazott kánoni előírásokkal való helyettesítése. Aki elfogultságában ellenszenvet táplál az egyházi törvénnyel szemben, abban nincs meg az igazi *sensus Ecclesiae*” (AAS 58, 1966, 801).

Az új Egyházi Törvénykönyv nyelvezete – a mű keletkezését meghatározó alapvető tényezőknek megfelelően – egyszerre kívánt hű lenni a zsinati teológia terminológiájához, alkalmazkodni a lelkipásztori szükségletekhez és eleget tenni a jogi szakszerűség követelményeinek. A kánonok latinsága az 1917-es törvénykönyvhöz képest egyszerűbbé és világosabbá vált, de megőrizte azt a sajátos pontosságát, melynek érzékeltetése a modern nyelvekre való fordítás során különleges nehézséget okoz.

A magyar fordításnak ezenkívül egy másik jelentős akadályt is le kellett küzdenie. Ez pedig a magyar kánonjogi nyelv viszonylagos kiforratlansága volt. A magyar világi jogéletben, különösen a törvényhozásban a latinnyelvűség egyeduralma tovább tartott, mint Európa más országaiban. Ez jogi nyelvünkben is nyomot hagyott. Egyrészt meghatározta a szaknyelv

fejlődési irányát, másrészt negatív jelenségeket is eredményezett. A magyar jogi nyelv nemzetközi mértékkel mérve is kiemelkedett a vadhajítások kifejlődésének tekintetében. Jogi tudományos műnyelvünkben igen sűrűn előfordultak latinizmusok és germanizmusok, gyakran „megjelentek a szó szerinti fordítás elkerülhetetlen stilisztikai, néha még nyelvtani nehézségei is, ami magától értetődő” (KOVÁCS F., *A magyar jogi terminológia kialakulása*, Bp.1964, 6-7). A jogi nyelv tisztulásának és magyarosodásának folyamatában kánonjogi nyelvünket bizonyos késés jellemzi. Ennek okai nyilvánvalóak. Az egyetemes egyházi törvényhozás nyelve a latin. A papnevelő intézetek keretében működő hittudományi főiskoláinkon – és ez a kánonjog oktatásának legjellemzőbb színhelye – az egyházjogi oktatás nyelve vagy legalább tankönyve egészen az 1960-as évek második feléig latin volt. Egyházmegyei törvényhozásunkban (zsinati határozatok) a magyar nyelv csak az I. világháború után foglalta el teljesen a latin helyét. Noha a bírászkodás nyelvének a reformkor óta a magyarországi szentszékeknél is a magyarnak kellett lennie (1844: II. tc. 6. §), Esztergomban pl. a szentszéki regisztert 1880-ig latinul vezették, csak az ítéleteket írták be magyarul. A kiegyezés után törvény engedélyezi, hogy az egyházi bíróságok maguk határozzák meg ügykezelési nyelvüket (1868: XLIV. tc. 10. n§). Az I. világháború után ugyan egyházi bírászkodásunkban általános már a magyar nyelv használata, de még a II. világháború után is előfordul, hogy egy-egy peres iratot a hazai szentszékek latinul állítanak ki olyankor is, mikor az ügyet nem terjesztik Rómába.

A latinul tudók körének szűkülésével nem tudott teljesen lépést tartani a magyar kánonjogi nyelv fejlődése, bár a jogakadémiákon, főként pedig az egyetemeken a múlt század második felében már magyarul tanították az egyházjogot (vö.1868: XLIV. tc.19. §), és részben ehhez kapcsolódva magyar nyelvű kánonjogi kézikönyvek is keletkeztek (pl. Bozóky Alajos, Szeredy József, Konek Sándor, Kazaly Imre és – még a kódex után is – Kosutány Ignác és Kérészy Zoltán művei). Az 1917-es Egyházi Törvénykönyv megjelenése után a magyar kánonjogi kiadványok száma nem volt olyan nagy, hogy állandó, egységes terminológia alakulhatott volna ki. Ugyanarra az egyházjogi fogalomra egyes szerzőink más és más fordítást alkalmaztak, sokszor egy művön belül is több megoldással kísérleteztek.

A jelen fordítás a régi egyházjogban is szereplő kifejezések, jogintézmények tekintetében igyekezett figyelembe venni az eddig érvényben volt törvénykönyv jogát tárgyaló legelterjedtebb magyar nyelvű műveket. Elsősorban mint legújabb és részletesség dolgában is kiemelkedő kézikönyv, Bánk József munkája (*Kánoni jog*. I-II, Bp.1960-1962) szolgált terminológiai alapul, de szem előtt tartottuk ugyanennek a szerzőnek más műveit, valamint Sipos István (főleg: *Katolikus egyházjog*, Pécs 1928; *A katolikus házasságjog rendszere a Codex Iuris Canonici szerint*. Átdolgozta Gálos L., 4. kiad., Bp. 1960; *Egyházi perrendtartás köteléki, felszentelés elleni és büntető ügyekben*, 3. kiad., Pécs 1943), Meszlényi Zoltán (*Házassági köteléki perek az egyházi bírászkodásban*, Esztergom 1927), Schermann Egyed (főleg: *Szerzetesjog*, Pannonhalma 1927; *A szerzetesjog elemei*, Pannonhalma 1930) és mások magyar nyelvű, összefoglaló jellegű munkáit, továbbá a Katolikus Lexikon (I-IV, Bp. 1931-1933) megfelelő címszavait. Ugyancsak több helyen tekintetbe vettük terminológiai szempontból az utóbbi években megjelent katolikus teológiai főiskolai jegyzeteket (Személyi József, Galavits József, Cserpes Jenő munkáit).

Az 1917-es törvénykönyvnek a házasságra és a házassági perre vonatkozó részeit magyar fordításban már Meszlényi Zoltán kiadta 1927-ben (*Házassági köteléki perek ...* 391-428). A teljes 1917-es Egyházi Törvénykönyvről is készült magyar fordítás (*Kánonjogi kódex*. Kézirat gyanánt, h. n., é. n.), de az egyházi használatban nem terjedt el, s nem is mentes a kánonjogilag téves magyarításoktól. Technikai és tipográfiai szempontból azonban ez a kiadvány is hasznos tanulságokkal szolgál.

A törvénykönyv szövegének jellege miatt szükséges volt a II. Vatikáni Zsinat okmányai magyar fordításának (*A II. Vatikáni Zsinat tanítása*, Szerk. Cserhádi J. – Fábián Á., Bp.1975) állandó használata. Nemcsak kifejezések dolgában törekedtünk alkalmazkodni ehhez a kiadáshoz, hanem – bár néha némi belső fenntartással – helyesírás tekintetében is. Az „egyház”

és a „katolikus egyház” név pl. kánonjogilag intézménynév, tehát nagy kezdőbetű illenék hozzá. Feltétlenül kívánatosnak látszott azonban, hogy a zsinat szövegei és a törvénykönyv magyar fordításban is összhangban legyenek egymással. Nem hagytuk figyelmen kívül a fordítás során egyes zsinat utáni egyházi jogszabályok magyar kiadását sem (pl. a liturgikus könyvekben megjelent utasításokat vagy a teológiai jegyzetek függelékében, illetve a „Pápai megnyilatkozások” c. sorozatban közölt jogszabály értékű szövegeket).

Ugyancsak állandóan szembesítenünk kellett a terminológiát mai hazai egyházi joggyakorlatunk szóhasználatával. Ám ez sem mondható eléggé egységesnek és következetesnek.

Bizonyos pontokon össze kellett vetnünk szövegünket a hatályos magyar jogszabályok és a tudományos magyar jogi irodalom nyelvezetével és fogalmaival is.

Maga a fordítás a hivatalos latin szövegnek a Libreria Editrice Vaticana által gondozott harmadik kiadását tartja szem előtt, s figyelembe veszi azokat a javításokat is, melyeket az 1983. szeptember 22-én kiadott hivatalos jegyzék közöl (AAS 75,1983, Pars II, Appendix).

A fordításban természetesen segítséget jelentettek a már más modern nyelveken napvilágot látott kiadások. Használhattuk már az olasz (*Codice di diritto canonico*. Testo ufficiale e versione italiana, Roma 1983) és a spanyol (*Código de Derecho Canónico*. Edición bilingüe, Madrid 1983 = BAC minor 66) fordítást, de módunk volt tanulmányozni Inge Gamplnak, a bécsi egyetem professzornőjének kézirat gyanánt készült részleges német fordítását (*Texte des Codex Iuris Canonici*. Für Lehr- und Studienzwecke des Wahlpflichtfaches „Kirchenrecht – System” ausgewählt und übersetzt) is. Magához a fordításhoz is alkalmazható volt ezenkívül Hugo Schwendenwein kézikönyve, mely az új törvénykönyv szinte fordításszerűen szöveghű teljes ismertetését adja (*Das neue Kirchenrecht*. Gesamtdarstellung, Graz 1983). Fordításunk végső átnézésakor már a teljes német és angol kiadással való egybevetésre is lehetőség volt.

Gyakran már a fordításhoz is vizsgálnunk kellett azt a szándékot, amely a törvényhozót a szöveg egyes szavainak megválasztásában vezette. Erről elsősorban a törvénykönyvet átdolgozó pápai bizottságnak a Communicationes c. folyóiratban napvilágot látott közleményeiben találtunk adatokat, de figyelembe vettük a bizottság munkájának egyes szakmai részleteiről szóló más beszámolókat, tanulmányokat is. A régi törvénykönyv nyelvezetéhez képest jelentkező változtatások értékeléséhez szükség volt az 1917-es Egyházi Törvénykönyv jogi nyelvéről szóló szakirodalom, különösen Klaus Mörsdorf közismert monográfiája (*Die Rechtssprache des Codex Iuris Canonici*, Paderborn 1967) állandó szem előtt tartására is.

A fordítás során követett elvekről csupán annyit kell megjegyeznünk, hogy a törvénykönyv készítői mérlegeltek minden fogalmat, sőt minden egyes szót is, azzal a jelentésbeli gazdagsággal együtt, amit az egyes szavaknak adni kívántak. Tehát nem élhettünk a megszokott fordítói szabadsággal, s nem írhattuk körül a szigorú egyházjogi formulákat, de nem is helyettesíthettük az egyes szakkifejezéseket másokkal, melyeket találóbbrak éreztünk volna. A *decretum* szót pl. a terminológiai azonosság kedvéért mindig határozatnak fordítottuk, holott a perjogban bizonyos határozatokat végzéseknek is nevezhetnénk. Amikor azonban egy latin kifejezés különböző jelentéseire más-más magyar szakszó van, s ezek egyike sem használható a másik helyett a félreértés veszélye nélkül, vállaltuk a különböző szavak alkalmazását. Legfőbb irányelvünk mindezek alapján a latin szöveghez való szigorú hűség volt. A szabadabb, értelmezőbb körülírást inkább a kommentár, mint a fordítás feladatának tekintettük.

Természetesen a betű szerinti hűségnek ez a kritériuma – és ez a párhuzamosan olvasható latin szöveg alapján érzékelhető – a törvénykönyv egyes részeinek megfelelően más és más módon érvényesült. A kánonoknak ugyanis ebben a törvénykönyvben két fő típusa van: a szigorúan és technikailag is jogi jellegűek, valamint a teológiai, lelkipásztori tartalmúak. Ez utóbbiak esetében a fordítás valamivel árnyaltabb, szabadabb lehetett. Ilyenkor néha az egyes latin szakkifejezéseknek megfelelő magyar *teológiai* műszót kellett alkalmazni az ugyanannak a latin

szónak a fordítására lefoglalt magyar *kánonjogi* műszó helyett (pl. a *votum* jelentése fogadalom, de a keresztséggel kapcsolatban a vágykeresztségre utal).

Mivel ezeket a fordítási elveket követve nem mindig volt lehetséges szélesebb közönség számára is világos, de az eredeti szöveg teljes jogi értelmét is tükröző fordítási megoldásokat találni, szükségesnek tűnt, hogy külön magyarázatokat fűzzünk a szöveghez. Ez annál is inkább indokoltnak látszott, mivel a magyar egyházi köztudat – az ide vonatkozó publikációk kis szárnából ítélve – csak szerény mértékben értesült arról a nagyszabású elméleti fejlődésről, amin az egyházi jog a zsinat óta keresztülment. Így máris jelentkeztek az új Egyházi Törvénykönyv megértésének első nehézségei.

Szövegmagyarázataink rövidekre törekszenek. Csupán azokhoz a kánonokhoz fűztünk megjegyzést, ahol ezt a pontos megértés, a félreértések elkerülése megkívánta. Tartózkodtunk a jogtörténeti visszapillantásoktól. Az esetleg előforduló ilyen jellegű utalásaink annak jelzésére szorítkoznak, hogy miben áll egy-egy rendelkezés újdonsága a régi törvénykönyvhöz vagy az ez ideig érvényes egyházfegyelemhez képest. Az új törvénykönyv szövegtervezeteiről és a hivatalosan kihirdetett szöveg egyes részleteiről már rendelkezésre állnak tudományos értékű kommentárok. Ezekre hivatkozunk is, hogy megkönnyítsük az érdeklődőknek a további tájékozódást.

Hangsúlyoznunk kell, hogy az Egyházi Törvénykönyv egyetlen hivatalos szövege az Apostoli Szentszék kifejezett rendelkezése folytán a latin eredeti (*Normae de Latino textu Codicis Iuris Canonici tuendo eodemque alias in linguas convertendo*, in L'Osservatore Romano 1983. jan. 29, 1). A fordítás a megértés szolgálatára hivatott. A tudományos magyarázat alapját tehát a latin szöveg képezi.

Az Egyházi Törvénykönyv hazai kiadásának közrebocsátásakor hálás köszönetet mondunk mindazoknak, akik ennek a kiadványnak a létrehozásában szakmai, nyelvi vagy technikai segítséget nyújtottak. Köszönetünket fejezzük ki Urbano Navarretének, a Pápai Gergely Egyetem rektorának és Julio Manzanaresnek, a Pápai Gergely Egyetem és a Salamancai Pápai Egyetem professzorának az új törvénykönyv szövegével és értelmezésével kapcsolatos szíves felvilágosításaiért; Dankó Lászlónak, a Pápai Magyar Intézet rektorának a munkához szükséges publikációk készséges és gyors rendelkezésre bocsátásáért; továbbá mindazoknak, akik a fordítás egy-egy részének átnézésében közreműködtek, megjegyzéseikkel, szempontjaikkal segítették a magyar szöveg tökéletesítését: Hollós Jánosnak, aki a Keleti Kódex átdolgozására alakult pápai bizottság tanácsadójaként szerzett tapasztalatai alapján járult hozzá a szöveg egy részének átnézéséhez, Csigi Imrének és a Pécsi Püspöki Bíróság többi munkatársainak, a Veszprémi Püspöki Bíróság munkatársainak, nevezetesen Bohus Péternek, Dóczy Lászlónak, Gyűrű Gézának, Pacsay Jánosnak, Párkányi Józsefnek, valamint mindenkinek, aki az 1983-as esztergomi nyári kánonjogi kurzuson megjegyzésével segítette a fordítás munkáját.

Különösképpen szeretnénk hálánkat kifejezni Személyi Józsefnek, a szerzetesjogi szövegtervezet fordításáért (Schema 1980), melyet súlyos betegsége alatt áldozatos munkával készített el, és amelyet a szerzetesjogi kánonok végleges szövegének fordításakor nagymértékben felhasználtunk.

Köszönettel emlékezünk meg arról a türelmes és pontos munkáról is, amit a kézirat gépelése és külső kiállításának rendezése során Bajkay Gabriella nővér végzett.

Adja Isten, hogy mindazt a szépet és jót, amit az új Egyházi Törvénykönyv az egyetemes egyház életében megvalósítani hivatott, a magyar egyházban is eredményesen szolgálhassa.

ERDŐ PÉTER

A „Sacrae disciplinae leges” kezdetű apostoli rendelkezés

FŐTISZTELENDŐ TESTVÉREIMNEK,
A BÍBOROSOKNAK, ÉRSEKEKNEK, PÜSPÖKÖKNEK,
PAPOKNAK, DIÁKONUSOKNAK
ÉS ISTEN NÉPE MINDEN TAGJÁNAK

JÁNOS PÁL PÜSPÖK

ISTEN SZOLGÁINAK SZOLGÁJA
ÖRÖK EMLÉKEZETÜL

A *szent fegyelem törvényeit* a katolikus egyház az idők során meg szokta reformálni és meg szokta újítani, hogy – mindig hűen az isteni alapítóhoz – kellően megfeleljenek a rábízott, üdvösségre vezérlő küldetésnek. Éppen ettől a szándéktól indítva váltjuk valóra a katolikus világ várakozását, és rendeljük el ma, 1983. január 25-én az átdolgozott Egyházi Törvénykönyv kiadását. Mikor ezt tesszük, gondolatban visszatérünk az 1959. évnek ugyanerre a napjára, amikor elődünk, a boldog emlékü XXIII. János pápa először jelentette be nyilvánosan, hogy elhatározta az 1917. év pünkösdjén kihirdetett hatályos egyházi törvénygyűjtemény megreformálását.

Az Egyházi Törvénykönyv átdolgozásáról szóló döntés két másik döntéssel együtt született, amelyekről a pápa (XXIII. János) ugyanazon a napon beszélt. Az egyik a római egyházmegyei zsinat megtartására, a másik az egyetemes zsinat összehívására vonatkozott. Noha a két esemény közül az első nem tartozik szorosan hozzá a törvénykönyv megreformálásához, a másik, vagyis a zsinat a lehető legnagyobb jelentőségű ennek az ügynek a szempontjából, mert lényegében szorosan összefügg vele.

Ha feltesszük a kérdést, hogy miért érezte át XXIII. János pápa a hatályos törvénykönyv megreformálásának szükségességét, a választ talán magában az 1917-ben kibocsátott törvénykönyvben találjuk meg. Van azonban egy másik és egyben döntő válasz is, hogy tudniillik az egyházjog reformját maga a zsinat, amely az egyháznak a legnagyobb figyelmet szentelte, teljes mértékben akarta, sőt úgy tűnik, követelte.

Nyilvánvaló, hogy a törvénykönyv átdolgozásáról szóló első híradás idején a zsinat még csak a jövőre tervezett vállalkozás volt. Ehhez járul, hogy a zsinati tanítóhivatal rendelkezései különösen az egyházzal szembeni tanítása, csak az 1962–65-ös években fogalmazódtak meg. Mégis, mindenki előtt nyilvánvaló, hogy XXIII. János lelkének megérezése helyes volt, és méltán mondhatjuk, hogy az egyház hosszú távra szóló érdekét tartotta szem előtt.

Ezért az új törvénykönyvnek, amelyet ma nyilvánosságra hozunk, szükségképpen előfeltétele volt a zsinat tevékenysége. Bár a zsinattal egyidejűleg jelentették be, időben mégis a zsinat után következik mivel az előkészítését szolgáló munkálatoknak szükségképpen a zsinatra kellett támaszkodniuk, és így csupán annak lezárása után kezdődhettek meg.

Ha ma visszagondolunk ennek az útnak a kiindulópontjára, 1959. január 25-ére, és magára XXIII. János pápára, az Egyházi Törvénykönyv átdolgozásának kezdeményezőjére, akkor meg kell állapítanunk hogy ez a törvénykönyv egyetlen szándékból fakadt: a keresztény élet megújításának szándékából. Ez volt az egész zsinati munka irányítója és vezérfonala is.

Áttérve a törvénykönyv kihirdetését megelőző munkálatok természetének és annak a módnak a vizsgálatára, ahogyan kiváltképpen VI. Pál és I. János Pál pápasága alatt és azóta is, egészen a mai napig végezték azokat, világosan ki kell jelentenünk, hogy ezek a munkálatok

kiemelkedően kollégiális szellemben folytak. Ez nemcsak a mű külső összeállítására vonatkozik, hanem mélyen érinti maguknak a hozott törvényeknek a lényegét is.

A kollegialitásnak ez az ismertetőjegye, amely ennek a törvénykönyvnek a kialakulását különösképpen jellemzi, teljességgel megfelel a II. Vatikáni Zsinat tanítóhivatalának és jellegének. Ezért a törvénykönyv nem csupán tartalmánál fogva, hanem már keletkezése tekintetében is ennek a zsinatnak a szellemét hordozza. Azét a zsinatét, amelynek okmányaiiban az egyház, az üdvösség egyetemes szentsége (vö. *Const. Lumen Gentium*, 1, 9, 48) mint Isten népe áll előttünk, hierarchikus felépítése pedig úgy jelenik meg, mint aminek alapját a fejével egységben levő püspöki testület képezi.

Ezért tehát a püspökök és a püspöki konferenciák felhívást kaptak arra, hogy működjenek együtt az új törvénykönyv előkészítésében, hogy ilyen hosszú utat megjárva, amennyire csak lehetséges, fokozatosan, kollégiális módon érlelődjének meg azok az új jogi formulák, amelyeknek azután az egész egyház használatára kell szolgálniuk. Ennek a vállalkozásnak minden szakaszában részt vettek a munkában szakértők is: olyan emberek, akik kiválóan jártasak a teológiában, a történelemben és különösen az egyházi jogban, és akiket a világ minden részéről hívtak meg.

Ma mindnyájuknak külön-külön is hálás köszönetet szeretnénk mondani.

Először is azok az elhunyt bíborosok jelennek meg szemünk előtt, akik az előkészítő bizottság élén álltak: Pietro Ciriaci bíboros, aki a művet elkezdte, és Pericle Felici bíboros, aki a munkák menetét sok éven át, szinte egészen a lezárásig vezette. Azután ennek a bizottságnak a titkáira gondolunk, a főtisztelendő Giacomo Violaro úrra, a későbbi bíborosra, valamint Raimondo Bidagor jezsuita atyára, akik bőséges tudományukat és bölcsességüket fordították erre a munkára. Velük együtt megemlékezünk azokról a bíborosokról, érsekekről, püspökökről és a bizottság minden volt tagjáról, valamint az egyes szakcsoportok tanácsadóiról, akik ezekben az években oly nagy igyekezettel dolgoztak, és akiket Isten időközben az örökkévalóságba szólított. Mindnyájukért Istenhez száll most imádságunk.

De meg akarunk emlékezni az élőkrol is, mindenekelőtt a bizottság jelenlegi helyettes elnökéről, tisztelendő testvérünkről, Rosalio Castillo Laráról, aki hosszú időn keresztül kiváló munkát végzett ebben a fontos tisztségben; azután a kedves Willy Onclin atyáról, aki fáradhatatlan szorgalmával és lelkiismeretességével nagyban hozzájárult a mű sikeres befejezéséhez; továbbá mindenki másról, aki ebben a bizottságban akár bíboros tagként, akár tisztségviselőként, tanácsadóként és munkatársként a szakcsoportokban vagy más hivatalokban értékesen hozzájárult ennek a hatalmas és átfogó műnek a kidolgozásához és elkészítéséhez.

Amikor ma kihirdetjük a törvénykönyvet, teljesen tudatában vagyunk annak, hogy ez a cselekedet pápai tekintélyünk és hatalmunk kifejezése, és így *primáciális jelleggel* rendelkezik. Éppúgy tudatában vagyunk azonban annak is, hogy ez a törvénykönyv tartalmát tekintve összes püspök testvérünknek az egyházzal való kollégiális gondoskodását tükrözi; sőt bizonyos mértékben a zsinathoz hasonlóan, ez a törvénykönyv olyan kollégiális együttműködés gyümölcseinek tekintendő, amely az egész egyházban elszórtan megtalálható szakértők és szakintézetek erőinek egyesítésével valósult meg.

Felmerül azonban egy másik kérdés is. Ez az Egyházi Törvénykönyv természetére vonatkozik. Ahhoz, hogy erre a kérdésre helyes választ adhassunk, lélekben fel kell idéznünk azt a régi jogi örökséget, amely az Ó- és Újszövetség könyveiben található, és amelyből az egyház egész jogi és törvényhozói hagyománya mint első forrásából ered.

Az Úr Krisztus ugyanis egyáltalán nem rombolta le a törvénynek és a prófétáknak azt a gazdag örökségét, amely Isten népe történelme és tapasztalása révén az Ószövetségben fokozatosan halmozódott fel, hanem beteljesítette (vö. Mt 5,17), hogy új és mélyebb formában tartozzék hozzá az Újszövetség örökségéhez. Noha Szent Pál a húsvéti misztériumot magyarázva azt tanítja, hogy a megigazulás nem a törvény műveiből, hanem a hitből fakad (vö. Róm 3, 28; Gal 2,16), mégsem zárja ki a tízparancsolat kötelező erejét (vö. Róm 13, 8-10; Gal

5,13-25; 6, 2), és nem tagadja Isten egyházában afegyelmi rend jelentőségét (vö. 1Kor 5. és 6. fejj.). Így az újszövetségi iratok lehetővé teszik számunkra, hogy még sokkal inkább felfogjuk ennek a fegyelemnek a jelentőségét és jobban megértjük, hogy ez szorosan összefügg magának az evangélium üzenetének üdvösségszerző jellegével.

Ezek alapján eléggé nyilvánvalónak tűnik, hogy a törvénykönyv célja egyáltalán nem az, hogy az egyház életében a krisztushívők hitét, a kegyelmet, a karizmákat és különösen a szeretetet helyettesítse. Éppen ellenkezőleg, a törvénykönyv inkább arra törekszik, hogy olyan rendet hozzon létre az egyházi társadalomban, amely a szeretetnek, a kegyelemnek és a karizmának kiváló jelentőséget tulajdonít és egyszersmind megkönnyíti rendezett fejlődésüket mind az egyházi társadalom, mind a hozzá tartozó egyes emberek életében.

Mint az egyháznak a kinyilatkoztatás és a hagyomány jogi és törvényhozói örökségén alapuló elsődleges törvényhozói okmánya, a törvénykönyv szükséges eszköznek tekintendő, amelynek segítségével meg lehet őrizni a kellő rendet mind az egyéni, mind a társas életben, mind magának az egyháznak a tevékenységében. Ezért az egyház hierarchikus és szerves struktúrájának az isteni alapítótól meghatározott vagy az apostoli, illetve egyéb nagyon régi hagyományon alapuló alapvető elemein kívül, valamint az egyházra bízott hármas feladat gyakorlására vonatkozó legfőbb elveken kívül, a törvénykönyvnek bizonyos szabályokat és cselekvési normákat is meg kell határoznia.

Az olyan eszköz, mint a törvénykönyv teljesen megfelel az egyház lényegének, ahogyan azt a II. Vatikáni Zsinat tanítóhivatala a maga egészében, különösen pedig ekkleziológiai tanításában kifejti. Sőt, ez az új törvénykönyv bizonyos értelemben felfogható úgy is, mint nagy törekvés az egyházzal szülő zsinati tanításnak a kánonjog nyelvére való lefordítására. Ha nem lehetséges is a zsinat tanítása által az egyházzal rajzolt képet tökéletesen átültetni a kánonjog nyelvére, mégis a törvénykönyvet mindig ahhoz a képhez kell viszonyítani, mint alapvető mintához. Ennek alapvonalait kell lehetőség szerint természetének megfelelően kifejeznie.

Ebből néhány alapvető irányelv adódik, amelyekhez az egész törvénykönyv igazodik mind anyaga, mind az ezzel az anyaggal összefüggő nyelvezet tekintetében.

Sőt, azt állíthatjuk, hogy ebből adódik a törvénykönyvnek az a jellege, amely a II. Vatikáni Zsinat tanítóhivatala, különösképpen a dogmatikus és a lelkipásztori rendelkezésben foglalt tanítás kiegészítésévé avatja.

Ebből következik, hogy az az alapvető újdonság, amely – az egyház törvényhozói hagyományától való eltérés nélkül – a II. Vatikáni Zsinatban, különösképpen annak ekkleziológiai tanításában található, egyúttal az új törvénykönyv újdonságának is alapját képezi.

Azok közül az elemek közül pedig, amelyek az egyház valódi és sajátos képét fejezik ki, a legfőbbek a következők: az a tanítás, amely az egyházat mint Isten népét (vö. Const. Lumen Gentium, 2), a hierarchikus tekintélyt pedig mint szolgálatot állítja elénk (uo. 3); azután az a tanítás, amely az egyházat mint communiót ábrázolja, és megállapítja azokat a szükségszerű kapcsolatokat, melyek a részegyház és az egyetemes egyház között, valamint a kollegialitás és a primátus között kell, hogy fennálljanak; továbbá az a tanítás amely szerint Isten népének minden tagja a maga sajátos módján részesül Krisztus hármas feladatából, tudniillik a papi, a prófétai és a királyi feladatból. Ezzel a tanítással kapcsolatos a krisztushívők, különösen a világiak kötelességeire és jogaira vonatkozó tanítás is, valamint az a törekvés, amelyet az egyháznak az ökumenizmus érdekében kell kifejeznie.

Ha tehát a II. Vatikáni Zsinat a hagyomány kincstárából régit és újat hozott elő, és újdonsága ezekben és más elemekben fedezhető fel, akkor nyilvánvaló, hogy a törvénykönyv az újdonságban való hűségnek és a hűségben való újdonságnak ugyanezt a jegyét hordja magán, és ehhez igazodik mind sajátos anyagában, mind pedig sajátos nyelvezetében.

Az új Egyházi Törvénykönyv olyan időben lát napvilágot, amikor kihirdetését az egész egyház püspökei nem csupán kívánják, hanem kitartóan és hevesen sürgetik is.

És valóban az Egyházi Törvénykönyv teljességgel szükséges az egyház számára. Mivel az egyház felépítésében társadalmi és látható szervezet is, szabályokra van szüksége, hogy láthatóvá váljék hierarchikus és szerves struktúrája, hogy az Istentől rábízott feladatoknak, különösen a szent hatalomnak és a szentségek kiszolgáltatásának gyakorlása megfelelő rendezést nyerjen, hogy a krisztushívők kölcsönös kapcsolatai szereteten alapuló igazságosság szerint alakuljanak, az egyes hívők jogainak biztosításával és meghatározásával, és végül, hogy a keresztény élet tökéletesebb megélésére irányuló közös kezdeményezések a kánoni törvények segítségével támogatást, erősítést és serkentést kapjanak.

Végül a kánoni törvények természetüknél fogva megkívánják, hogy megtartsák őket. Ezért a lehető legnagyobb gondot fordították arra, hogy a törvénykönyv hosszú előkészítése során a szabályok pontos kifejezést nyerjenek és szilárd jogi, kánoni és teológiai alapra épüljenek.

Mindezek után a megfontolások után azt kívánjuk, hogy az új kánoni törvényhozás hatékony eszközzé váljék, amelynek segítségével az egyház a II. Vatikáni Zsinat szellemében tökéletesedhet, és egyre inkább alkalmassá lesz a világban megvalósítandó üdvösséghezó feladatára.

Bizakodó lélekkel tárjuk fel mindenki előtt ezeket a meggondolásokat, amikor a latin egyház számára kihirdetjük az egyházi törvényeknek ezt a legfőbb gyűjteményét.

Adja Isten, hogy az öröm és a béke, az igazságosság és az engedelmesség legyenek ennek a törvénykönyvnek az ajánlói, és hogy amit a fő előír, azt a testben meg is tartsák.

Az isteni kegyelem segítségével bízva, Szent Péter és Pál apostol tekintélyére támaszkodva, biztos tudatában annak, amit teszünk eleget téve az egész világ püspökei kívánságának, akik velünk kollégiális érzülettel együtt dolgoztak, legfőbb hatalmunk alapján, ezzel a mostantól kezdve érvényes rendelkezésünkkel a jelen törvénykönyvet úgy, ahogyan összeállították és átdolgozták, kihirdetjük.

Elrendeljük, hogy a továbbiakban az egész latin egyház számára törvény erővel rendelkezzen, s megtartását rábizzuk az összes illetékes éber felügyeletére. Hogy pedig ezeket az előírásokat hatályba lépésük előtt mindenki megismerhesse és alaposan tanulmányozhassa, kijelentjük, hogy azok 1983 adventjének első vasárnapjától kezdve nyernek kötelező erőt még akkor is, ha egyébként ellentétes intézkedések, rendelkezések vagy akár különleges, sőt egyedi említésre méltó kiváltságok vagy ellenkező jogszokások lettek volna érvényben.

Felszólítjuk tehát minden kedves fiunkat és leányunkat, hogy ezeket az előírásokat őszinte szívvel és jó szándékkal tartsa meg, abban a bizakodó reményben, hogy az egyház buzgó fegyelme felvirágozik és így a lelkek üdvösségének ügye is fellendül a Boldogságos Szűz Máriának, az egyház édesanyjának segítségével.

Kelt Rómában, 1983. január 25-én, a vatikáni palotában, pápaságunk ötödik évében.

II. JÁNOS PÁL P. P.

Előszó

A korai egyház időszakától fogva szokás volt egybegyűjteni a szent kánonokat, hogy különösen a szent szolgálatot teljesítő személyek könnyebben megismerhessék, alkalmazhassák és követhessék őket, hiszen „egy papnak sem szabad tudatlanságban lennie a rá vonatkozó kánonok felől”. Erre figyelmeztetett már Coelestinus pápa Apulia és Calabria püspökeihez írt levelében (429. július 21. Vö. Jaffé 2. kiadás, n. 371; Mansi IV, col. 469); ezzel egybehangzóan beszél a IV. Toledói Zsinat (633), amely a vizigótok országában az arianizmustól megszabadult egyház fegyelmének helyreállítása után elrendelte, hogy a „papok ismerjék a Szentírást és a kánonokat”, mivel „a tudatlanságot, minden tévedésforrását, különösen az Isten papjainak kerülniük kell” (25. kán.: Mansi X, col. 627).

Valóban, az első tíz évszázad során az egyházi törvényeknek szinte számtalan gyűjteménye jelent meg, melyeket többnyire magánúton állítottak össze, és amelyek elsősorban a zsinatok és a római pápák előírásait tartalmazták más, kisebb jelentőségű forrásokból merített szabályokkal együtt. A nem ritkán egymásnak ellentmondó gyűjteményeknek és szabályoknak ezt a halmazát a XII. század közepén Gratianus szerzetes – ugyancsak magánkezdeményezéssel – a törvények és gyűjtemények összhangjává szerkesztette össze. Ez az összehangoló mű, melyet később *Decretum Gratiani*-nak neveztek, alkotja az első részét annak a nagy egyházi törvénygyűjteménynek, amely Iustinianus császár *Corpus Iuris Civilis*ének mintájára a *Corpus Iuris Canonici* nevet viseli, és amelybe a kánonjog szakértőinek, a glossátoroknak közreműködésével bekerültek azok a törvények is, amelyeket mintegy két évszázad során a római pápák legfőbb tekintélyével bocsátottak ki. Ez a Corpus a korábbi szabályokat tartalmazó *Decretum Gratiani*n kívül magába foglalja IX. Gergely *Liber Extra*, VIII. Bonifác *Liber sextus* c. gyűjteményét, valamint a *Clementinae* c. kollekciót, vagyis V. Kelemennek XXII. János által kiadott gyűjteményét, továbbá XXII. János *Extravagantes* c. gyűjteményét és az *Extravagantes Communes* c. gyűjteményt, mely különböző pápáknak soha hivatalos kollekcióba nem foglalt dekretális leveleit tartalmazza. Az ebben a Corpusban található egyházi jog képezi a katolikus egyház klasszikus jogát, mely általában ezen a néven ismert.

A latin egyház Corpus Iurisának valamiképpen megfelel a görög egyházban a *Syntagma Canonum* vagy *Corpus canonum Orientale*.

A későbbi törvényeket, különösen azokat, melyeket a Trentói Zsinat a katolikus megújulás idején hozott, és amelyeket aztán a római kúria különféle központi hatóságai adtak ki, sohasem szerkesztették egyetlen gyűjteménybe. Ez volt az oka annak, hogy a Corpus Iuris Canoniceben nem szereplő törvények az idők során „az egymásra halmozott törvények olyan hatalmas tömegévé” duzzadtak, amelyben a sok törvény rendezetlensége, sőt bizonytalansága, haszontalansága és hézagai azt eredményezték, hogy maga az egyházi fegyelem is napról-napra nagyobb veszélybe és válságba sodródott.

Ezért már az I. Vatikáni Zsinat előkészítése idején sok püspök kérte, hogy az Isten népének biztosabb és biztonságosabb lelkipásztori gondozása céljából, új és kizárólagos törvénygyűjtemény készüljön. Mivel pedig ezt a munkát zsinati tevékenységgel nem lehetett elvégezni, az Apostoli Szentszék a továbbiakban csak azoknak a szorosan egyházfegyelmi jellegű kérdéseknek az új törvényi szabályozásáról gondoskodott, amelyek igen sürgősek voltak. X. Pius pápa aztán rögtön pápaságának kezdetén felkarolta az ügyet, elhatározta az összes egyházi törvények összegyűjtését és megreformálását, és elrendelte, hogy ezt a munkát Pietro Gasparri bíboros vezetésével végezzék el.

Ennek a nagy és nehéz munkának az elvégzése során először is azt a kérdést kellett megoldani, hogy milyen legyen az új gyűjtemény külső és belső formája. Elvetették a válogatásnak azt a módszerét, mely szerint az egyes törvényeket terjedelmes eredeti

szövegükben kellett volna közölni. Úgy határoztak, hogy a mai kodifikáció módszerét választják. Így a parancsot tartalmazó és kimondó szövegeket új és rövidebb formában fogalmazták meg; az egész anyagot pedig öt könyvbe rendezték, lényegében utánozva ezzel a római jog intézményeinek szerkezetét, ahol először a személyekről, aztán a dolgokról, végül pedig a keresetekről volt szó. A tizenkét évig tartó munka során közösen dolgoztak a szakértők, a tanácsadók és az egész egyház püspökei. A bevezetésben a 6. kán. az új törvénykönyv jellegét világosan meghatározza: „A törvénykönyv többnyire az eddig érvényes fegyelmet tartalmazza, bár kellő változtatásokat eszközölt rajta”. Tehát nem új jog alkotásáról volt szó, hanem főként az addig érvényes jog új módon való rendezéséről. X. Pius halála után utóda, XV. Benedek hirdette ki 1917. május 27-én ezt az egyetemes, kizárólagos, hivatalos gyűjteményt, mely 1918. május 19-től kötelező erővel rendelkezett.

Ennek a Pius- és Benedek-féle törvénykönyvnek az egyetemes jogát az általános egyetértés igazolta. Ez a jog nagyban hozzájárult korunkban az időközben tovább gyarapodó egyház lelkipásztori tevékenységének hatékony előmozdításához. Mégis az egyház külső körülményei ebben a világban, mely néhány évtized alatt oly gyors változáson ment keresztül, és az erkölcsök oly súlyos átalakulását élte át, valamint az egyházi közösség változó belső helyzete, szükségképpen azt eredményezték, hogy a kánoni törvények újabb reformja egyre sürgetőbbé és kívánatosabbá vált. XXIII. János pápa világosan látta az időnek ezeket a jeleit, amikor a római egyházmegyei zsinat és a II. Vatikáni Zsinat 1959. január 25-i bejelentésével egyidejűleg meghirdette, hogy ezek az események egyben szükségszerű előkészületek is a törvénykönyv oly kívánatos megújításának megkezdéséhez.

Noha a bizottságot az Egyházi Törvénykönyv átdolgozására már az egyetemes zsinat megkezdése után, 1963. március 28-án megalakították, s az elnök Pietro Ciriaci bíboros, a titkár pedig a főtisztelendő Giacomo Violardo úr lett, ugyanabban az évben, ülésükön november 12-én a bizottság bíboros tagjai az elnökkel együtt arra a megállapodásra jutottak, hogy a tulajdonképpeni átdolgozási munkákat elhalasztják, mert azokat csak a zsinat befejezése után lehet megkezdeni. A megújítást ugyanis azok szerint a tanácsok és elvek szerint kellett elvégezni, amelyeket maga a zsinat határoz meg. Időközben a XXIII. János által alapított bizottsághoz utóda, VI. Pál 1964. április 17-én hetven tanácsadót osztott be, majd pedig újabb bíboros tagokat nevezett ki, és tanácsadókat hívott meg az egész világról, hogy tevékenységükkel járuljanak hozzá a munka elvégzéséhez. A pápa 1965. február 24-én új titkárt nevezett ki a bizottság számára Raimondo Bidagor jezsuita atya személyében, mivel Violardo főtisztelendő urat a Szentségi Kongregáció titkárává léptették elő, majd ugyanabban az évben november 17-én főtisztelendő Willy Onclin urat a bizottság helyettes titkárává nevezte ki. Ciriaci bíboros halála után az új elnök 1967. február 21-én Pericle Felici érsek lett, aki azelőtt a II. Vatikáni Zsinat főtitkára volt, és akit ugyanabban az évben június 26-án felvettek a Bíborosok Szent Kollégiumába, majd pedig elfoglalta a bizottság elnöki tisztségét. Mivel pedig a főtisztelendő Bidagor atya 1973. november 1-én, nyolcvanadik életévében megvált a titkári tisztségtől, 1975. február 12-én Rosalio Castillo Lara szaléziánust, praecausai c. püspököt, a venezuelai Trujillo koadjutor püspökét nevezték ki a bizottság új titkárává, majd ugyanő lett 1982. május 17-én Pericle Felici bíboros hirtelen halála után a bizottság helyettes elnöke.

Már vége felé járt a II. Vatikáni Egyetemes Zsinat, amikor 1965. november 20-án VI. Pál pápa személyes jelenlétében a bizottság bíboros tagjainak, titkárainak, tanácsadóinak és a titkárság tisztségviselőinek részvételével ünnepélyes ülést tartottak az Egyházi Törvénykönyv átdolgozási munkálatainak nyilvános megnyitására. Az ekkor elhangzott pápai beszéd valamiképpen megvetette az egész munka alapját, és emlékeztetbe idézte, hogy a kánoni jog az egyház természetéből fakad, abban a joghatósági hatalomban gyökeredzik, melyet Krisztus adott az egyháznak, és hogy célját a lelkeknek az örök üdvösség elérésére irányuló gondozásában kell megjelölni. Megvilágítja továbbá a beszéd az egyház jogának jellegét, megvédi szükségességét a leggyakrabban előforduló ellenvetésekkel szemben, utal a jog és a kollekciók fejlődésének

történetére, főként pedig rávilágít az új átdolgozás sürgős szükségességére, hogy így az egyház fegyelme megfelelően alkalmazkodjék a megváltozott körülményekhez.

A pápa ezenkívül két olyan szempontot jelölt meg a bizottság számára, amelynek az egész munkában irányadónak kell lennie. Az első, hogy nem csupán a törvények új elrendezéséről van szó, mint a Pius- és Benedek-féle törvénykönyv összeállításakor, hanem (és főként) a szabályoknak az új szellemiség és az új szükségletek szerinti megreformálásáról, noha ehhez a régi jognak kell alapul szolgálnia. A másik szempont, hogy ennek az átdolgozásnak a során gondosan szem előtt kell tartani a II. Vatikáni Zsinat határozatait és iratait, mivel bennük található meg a törvényhozói megújulás alapvonalai, akár azért, mert olyan szabályokat tartalmaznak, melyek közvetlenül új intézményekre és az egyházi fegyelemre vonatkoznak, akár pedig azért, mert a zsinat gazdag tanításának, mellyel a lelkipásztori életet megajándékozta, a kánoni törvényhozásban is meg kellett, hogy legyenek a maga következményei és szükséges kiegészítései.

A pápa beszédeiben, utasításaiban és útmutatásaiban az ezt követő években is ismételten felidézte az említett két szempontot a bizottság tagjai előtt, és felsőbb irányításával, valamint folytonos figyelmével kísérte az egész munkálatot.

Hogy az albizottságok, vagyis a szakcsoportok szervezeten foghassanak munkájukhoz, szükséges volt, hogy mindenekelőtt kidolgozzák és jóváhagyják azokat az alapelveket, amelyek a törvénykönyv egész átdolgozásának útját megjelölik. A tanácsadók egy központi csoportja készítette elő annak az okmánynak a szövegét, amelyet a pápa utasítására 1967. októberében bocsátottak tanulmányozásra a püspöki szinódus általános gyűlése elé. Ott szinte egyhangúlag hagyták jóvá az alábbi elveket: 1) A jog magújítása során az új törvénykönyv jogi jellegét, melyet maga az egyház társasági jellege kíván meg, feltétlenül meg kell őrizni. Ezért a törvénykönyv feladata szabályokat adni, hogy a krisztushívők keresztény életük során részesüljenek azokban az egyház által felajánlott javakban, melyek őket az örök üdvösségre vezetik. Ebből a célból tehát a törvénykönyvnek meg kell határoznia és védenie kinek-kinek a többiekkel és az egyházi közösséggel szemben fennálló jogait és kötelezettségeit, amennyiben ezek az Isten tiszteletét és a lelkek üdvösségét érintik. 2) A külső fórum és a belső fórum – mely az egyház sajátossága és évszázadokon át létezett – legyen összhangban úgy, hogy a kettő összeütközését elkerüljék. 3) A lelkipásztori gondozás lehető legjobb előmozdítása végett, az új jogban az igazságosság erényén kívül vegyék figyelembe a szeretet, a mértékletesség, az emberiség, a mérséklet erényét is; ezekkel törekedjenek a méltányosságra nemcsak a törvények lelkipásztori alkalmazásában, hanem magában a törvényhozásban is, és ezért hagyják el a túl szigorú szabályokat, sőt inkább folyamodjanak buzdításhoz és meggyőzéshez ott, ahol nincs szükség a szigorú jog megtartására a közjó vagy az egyetemes egyházi fegyelem miatt. 4) Hogy a legfőbb törvényhozó és a püspökök a felkek gondozásában összehangoltan működjenek, és a pástorok tisztsége pozitívabb módon jelenjék meg, az egyetemes törvények alóli felmentésre szóló felhatalmazások, melyek eddig rendkívüliek voltak, váljanak rendes joggá, és csak azt tartsák fenn az egyetemes egyház legfőbb hatalmának vagy más felsőbb hatóságoknak, ami a közjó miatt kivételt kíván. 5) Ügyeljenek kellően arra az elvre, mely az előzőből következik, és a szubszidiaritás elve néven ismert. Ezt az egyházban annál is inkább alkalmazni kell, mert a püspökök hivatala a hozzá tartozó hatalmakkal együtt isteni jón alapul. Ennek az elvnek segítségével a törvényhozói egység, valamint az egyetemes és általános jog fenntartásával, hangsúlyt kap annak illő és szükséges volta is, hogy a részleges jogok és a részleges végrehajtói hatalom terén számukra elismert egészséges önkormányzat révén történjék gondoskodás arról, ami különösen az egyes intézményeknek hasznos. Ugyanennek az elvnek az alapján tehát az új törvénykönyv bízza rá mind a részleges jogokra, mind a végrehajtói hatalomra azt, ami az egyetemes egyház fegyelmi egységéhez nem szükséges, hogy így kellően biztosított legyen az egészséges úgynevezett „decentralizálás”, a részekre bomlás és a nemzeti egyházak alakításának veszélye nélkül. 6) Az összes krisztushívő alapvető egyenlősége és a

hivatalok meg a feladatok különbözősége miatt, melyeknek alapja magában az egyház hierarchikus rendjében van, hasznos, hogy a személyek jogai megfelelő meghatározást és biztosítást nyerjenek. Ez hozzájárul ahhoz, hogy a hatalom gyakorlásának szolgálat jellege világosabban kitűnjék, alkalmazása megszilárduljon, a visszaélések pedig megszűnjenek. 7) Hogy pedig ezeket az intézkedéseket gyakorlatra váltsák, szükséges, hogy különös gondot fordítsanak annak az eljárásnak a szabályozására, mely az alanyi jogok védelmére irányul. Tehát a jog megújításában ügyeljenek arra, ami ezen a területen eddig nagyon hiányzott, vagyis a közigazgatási felfolyamodásra és az igazságszolgáltatásra. Ennek érdekében szükséges, hogy világosan megkülönböztessék az egyházi hatalom különböző feladatait, vagyis a törvényhozói, a közigazgatási és a bírói feladatot, és kellőképpen meghatározzák, hogy mely szerveknek kell az egyes feladatokat gyakorolniuk. 8) Az egyházkormányzat gyakorlásában a területi jelleg megtartásának elvét valamiképpen felül kell vizsgálni; úgy tűnik ugyanis, hogy az apostoli tevékenység mai szempontjai ajánlatossá teszik a személyi joghatósági egységeket. Ezért az új jogban ki kell mondani azt az elvet, amely szerint kormányzás szempontjából Isten népének részeit általános szabályként területileg kell meghatározni; de semmi akadályja ne legyen annak, hogy ahol a hasznosság indokolja, legalább a területi elvvel egyidejűleg, más elveket is el lehessen fogadni a hívő közösség meghatározásának ismérveként. 9) A kényszerítő jogot illetően, melyről az egyház mint külső, látható és független társaság nem mondhat le, a büntetések legyenek általában utólag kimondandók, és csak a külső fórumon mondják ki és engedjék el őket. Az önmaguktól beálló büntetéseket kevés esetre korlátozzák, és csak igen súlyos büntetendő cselekményekre róják ki őket. 10) Végül, amint mindenki egyhangúlag elismeri, a törvénykönyv új felosztási rendszerét, melyet a megújítás megkíván, kezdettől fel lehet ugyan vázolni, pontosan meghatározni és eldönteni azonban nem lehet. Ezt tehát csak akkor lehet elvégezni, ha az egyes részeket már kellően átdolgozták, sőt csak akkor, amikor már majdnem az egész munka befejezést nyert.

Ezekből az elvekből, melyekhez az új törvénykönyv kidolgozásának igazodnia kellett, világosan kitűnik, hogy folytonosan alkalmazni kellett a II. Vatikáni Zsinatnak az egyházzal szóló tanítását, tudniillik azt a tanítást, mely kimondja, hogy Krisztus titokzatos testének nem csupán a külső és társadalmi vonatkozásaira kell figyelmet fordítani, hanem és főként a belső életére.

És valóban, az új törvénykönyv szövegének kidolgozása során a tanácsadókat ezek az elvek vezették.

Időközben a bizottság bíboros elnökének a püspöki konferenciák elnökeihez címzett 1966. január 15-én kelt levele útján az egész katolikus világ püspökei felkérést kaptak arra, hogy terjesszék elő kívánságaikat és javaslataikat magáról a készülő új jogról, valamint arról a módról, hogy hogyan lépjenek egymással megfelelő kapcsolatba a püspöki konferenciák és a bizottság annak érdekében, hogy az egyház javára a lehető legszorosabb együttműködést alakítsák ki ebben a tekintetben. Ezenkívül felkérték őket, hogy küldjék el a bizottság titkárságához azoknak a kánonjogi szakértőknek a nevét, akik a püspökök megítélése szerint a leginkább kiemelkednek tanítás dolgában az illető vidéken, s egyben jelölik meg azt is, hogy miben jártasak különösképpen az illetők, hogy így közülük tanácsadókat és munkatársakat lehessen választani és kinevezni. És kezdettől fogva, majd a munkálatok folyamán is, valóban kineveztek a bíboros tagok mellé a bizottság tanácsadói közé a kánonjogban, a teológiában, a lelkipásztorkodásban és a világi jogban szakértelemmel rendelkező püspököket, papokat, szerzeteseket, világiakat az egész keresztény világból, hogy munkájukkal hozzájáruljanak az új Egyházi Törvénykönyv elkészítéséhez. A munkálatok egész ideje alatt tagként, tanácsadóként és más munkatársként az öt világrész 31 országából származó összesen 105 bíboros, 77 érsek és püspök, 73 világi pap, 47 szerzetes pap, 3 szerzetesnő és 12 világi vett részt a bizottság munkájában.

Már a II. Vatikáni Zsinat utolsó ülése előtt, 1965. május 6-án magánjellegű ülésre hívták össze a bizottság tanácsadóit. Ezen a szentatya hozzájárulásával a bizottság elnöke három alapvető kérdést terjesztett eléjük tanulmányozásra. A kérdések a következők voltak: egy törvénykönyv készüljön-e vagy kettő, tudniillik egy latin és egy keleti; milyen rend szerint végezzék a szerkesztés munkáját, vagyis milyen legyen a bizottságnak és a bizottság szerveinek az eljárási módja; végül pedig, hogy hogyan osszák el kellőképpen azt a munkát, amit a különböző, párhuzamosan dolgozó albizottságokra bízna. Ezekről a kérdésekről az erre a célra alakított három csoport jelentést tett, s ezt eljuttatták a tagokhoz.

Ugyanezekkel a kérdésekkel kapcsolatban a bizottság bíboros tagjai 1965. november 25-én megtartották második ülésüket. Ezen felkérték őket, hogy válaszoljanak bizonyos ide vonatkozó kételyekre.

Az új törvénykönyv beosztási rendszerét illetően a tanácsadók központi csoportja 1967. április 3-7-ig tartó gyűlésének kívánságára szerkesztettek egy irányelvet, melyet a püspöki szinódus elé kellett terjeszteni. A szinódus ülése után hasznosnak látszott 1967. novemberében a tanácsadókból egy különleges csoportot alakítani, amely a beosztási rendszer tanulmányozásával foglalkozott. Ennek a csoportnak 1968. április elején tartott ülésén mindnyájan egyetértettek abban, hogy az új törvénykönyvbe nem kell felvenni sem a szó szoros értelmében vett liturgikus törvényeket, sem a boldoggá- és szenttéavatásra vonatkozó szabályokat, sem pedig az egyház külső kapcsolataival összefüggő normákat. Mindenki egyetértett abban is, hogy az Isten népéről szóló részben kell elhelyezni az összes krisztushívők személyi jogállására vonatkozó anyagot, és külön kell tárgyalni azokról a hatalmakról és felhatalmazásokról, amelyek a különböző hivatalok és feladatok gyakorlásával kapcsolatosak. Végül mindnyájan megegyeztek abban is, hogy az új törvénykönyvben nem tartható meg teljesen a Pius- és Benedek-féle törvénykönyv könyvek szerinti beosztása.

A bizottság bíboros tagjainak 1968. május 28-án tartott harmadik ülésén a bíboros atyák a lényegét illetően jóváhagyták azt az ideiglenes elrendezést, amely szerint a már előzőleg megalakított szakcsoportok az alábbi új beosztást nyerték: „A törvénykönyv beosztási rendszere”, „Általános szabályok”, „A szent hierarchia”, „A tökéletesség intézményei”, „A világiak”, „A természetes és jogi személyek általában”, „A házasság”, „A szentségek a házasság kivételével”, „Az egyházi tanítóhivatal”, „Az egyházi vagyongazdálkodás”, „Az eljárások”, „Büntetőjog”.

„A természetes és jogi személyek” nevű csoport (később ugyanis így nevezték) által tárgyalt témák az „Általános szabályok” című első könyvbe kerültek. Ugyancsak hasznosnak látszott egy csoportot alakítani „A szent helyek és idők, valamint az istentisztelet” néven. Más csoportok nevét a tágabb feladatkörre való tekintettel megváltoztatták: „A világiak” nevű csoport „A hívők jogai és társulásai, valamint a világiak” nevet kapta; „A szerzetesek” elnevezésű csoport később „A tökéletesség intézményei”, majd „Az evangéliumi tanácsokra tett fogadalommal megszentelt élet intézményei” néven szerepelt.

Röviden meg kell emlékeznünk annak a módszernek főbb elemeiről, amelyet az átdolgozási munka során több, mint 16 éven át alkalmaztak: az egyes csoportokban tömörült tanácsadók a legnagyobb odaadással végezték kiváló munkájukat, egyedül az egyház javát tartva szem előtt mind a saját szövegtervezetük egyes részeivel kapcsolatos vélemények írásbeli előkészítése során, mind a meghatározott időközönként Rómában tartott ülések alatti megbeszéléseken, mind azoknak a megjegyzéseknek, véleményeknek és javaslatoknak a tanulmányozásában, melyek az illető szövegtervezetről a bizottsághoz érkeztek. Az eljárási mód a következő volt: az egyes tanácsadóknak, akik nyolc és tizennégy közötti számban alkották az egyes szakcsoportokat, megjelölték azt a témát, amit a hatályos törvénykönyvből kiindulva átdolgozásnak kellett alávetni. A kérdések tanulmányozása után mindegyikük eljuttatta írásbeli véleményét a bizottság titkárságának; ennek egy példányát átadták a referensnek, és ha volt elég idő, a csoport összes tagjainak is. A tanulmányi üléseken, melyeket a munkanaptár szerint Rómában kellett tartani, a

csoport tanácsadói összejöttek és a referens előterjesztése alapján az összes kérdéseket és javaslatokat addig elemezték, amíg a kánonok szövegét részleteiben is szavazással meg nem határozták és szövegtervezetté nem szerkesztették. Az ülésen a referensnek egy tisztségviselő volt segítségére, aki a jegyző feladatát látta el.

Az ülések száma csoportonként nagyobb vagy kisebb volt a konkrét témák szerint. A munkálatok évekig eltartottak.

Főként a későbbi időszakban voltak bizonyos vegyes csoportok is, melyeket azért alakítottak, hogy a különböző csoportokból egyes tanácsadók összejöjjenek és megvitassák azokat a témákat, amelyek több csoportot közvetlenül érintettek, és így közös megegyezéssel kialakított döntést kívántak.

Mikor a szakcsoportok munkájának eredményeként egyes szövegtervezetek kidolgozása elkészült, konkrét útmutatásokat kértek a legfőbb törvényhozótól arra nézve, hogy ezek után milyen utat kövessenek a munkában; ez az út pedig az akkor adott szabályok szerint a következő volt:

A szövegtervezeteket a magyarázó jelentéssel együtt elküldték a pápának, aki eldöntötte, hogy át lehet-e térni a vélemények kikérésére. Ennek az engedélynek az elnyerése után a kinyomtatott szövegtervezeteket alávetették az egész világ püspökei, valamint más tanácsadó szervek (vagyis a római kúria központi hatóságai, az egyházi egyetemek és fakultások, továbbá az egyetemes rendfőnökök szövetsége) vizsgálatának, hogy ezek a szervek, józanul meghatározott – hat hónapnál nem rövidebb – időn belül igyekezzenek véleményt nyilvánítani. Egyszersmind elküldték a szövegtervezeteket a bizottság bíboros tagjainak is, hogy a munkának ebből az állapotából kiindulva tegyék meg általános és részletekre vonatkozó megjegyzéseiket.

A szövegtervezeteket az alábbi sorrendben bocsátották véleményezésre: 1972-ben „A közigazgatási eljárás” című tervezetet; 1973-ban a „Büntető rendelkezések az egyházban”; 1975-ben „A szentségek”; 1976-ban „A jogok védelme érdekében való eljárás módja, vagyis az eljárások”; 1977-ben „Az evangéliumi tanácsokra tett fogadalommal megszentelt élet intézményei”; az „Általános szabályok”; „Az Isten népe”; „Az egyház tanítói feladata”; „A szent helyek és idők, valamint az istentisztelet”; „Az egyházi vagyonjog” című tervezetet.

Kétségtelen, hogy az átdolgozott Egyházi Törvénykönyvet nem lehetett volna megfelelően előkészíteni anélkül a felbecsülhetetlen értékű és folytonos együttműködés nélkül, amelyet a püspököktől és a püspöki konferenciáktól küldött nagyszámú és igen nyomós, főként lelkipásztori jellegű megjegyzés jelentett a bizottságnak. A püspökök ugyanis igen sok írásbeli megjegyzést készítettek, mégpedig mind általában, a szövegtervezetek egészére vonatkozóan, mind pedig a részleteket illetően, az egyes kánonokkal kapcsolatban.

Nagyon hasznosak voltak ezenkívül azok a megjegyzések is, amelyeket az egyház központi kormányzatával kapcsolatos tapasztalataik alapján a szent kongregációk, a római kúria bíróságai és más intézményei tettek, valamint azok a tudományos és technikai javaslatok és ajánlások, melyeket a különböző iskolákhoz tartozó és különféle gondolkodású egyházi egyetemek és fakultások terjesztettek elő.

A bizottsághoz küldött összes általános és részletekre vonatkozó megjegyzések tanulmányozása, vizsgálata és testületi megvitatása fárasztó és hatalmas munkával járt. Ez hét éven át tartott. A bizottság titkársága aprólékos pontossággal gondoskodott arról, hogy elrendezzék és egységbe foglalják a megjegyzéseket, javaslatokat és ajánlásokat, melyeket előbb a tanácsadóknak küldtek el tüzetes vizsgálatra, majd a tíz szakcsoport testületi munkáuléseira vitára bocsátották őket.

Nem volt olyan megjegyzés, amit ne a legnagyobb figyelemmel és gondossággal értékelték volna. Akkor is így tettek, amikor egymással ellentétes megjegyzésekről volt szó (ami nem volt ritka eset). Ezeknek nem csupán a szociológiai súlyát (vagyis az őket előterjesztő tanácsadó szervek vagy személyek számát) tartották szem előtt, hanem főként hittani és lelkipásztori értékét, összhangját a II. Vatikáni Zsinat tanításával és alkalmazási szabályaival, valamint a

pápai tanítóhivatallal, továbbá azt, hogy sajátosan technikai és tudományos szempontból kellően megfelelnek-e a kánoni jogrendszernek. Sőt, valahányszor kétség merült fel, vagy különösen fontos kérdésekről tárgyaltak, ismét kikérték a bizottság teljes ülésen egybegyűlt bíboros tagjainak véleményét. Más esetekben pedig, a megbeszélés sajátos tárgyára való tekintettel véleményt kértek a Hittani Kongregációtól és a római kúria más központi hatóságaitól is. Végül a püspökök és a többi tanácsadó szervek kérésére vagy javaslatára is sok javítást és változtatást hajtottak végre a korábbi szövegtervezetek kánonjain. Így azután egyes szövegtervezeteket teljesen megújítottak vagy átjavítottak.

Ezért a szövegtervezetek átdolgozása után a bizottság titkára és a tanácsadók újabb nehéz munkába fogtak. Gondoskodni kellett ugyanis a szövegtervezetek belső összehangolásáról, terminológiai egységének biztosításáról, különösen jogtechnikai szempontból, a kánonok rövid és jól megszerkesztett szabályokká alakításáról, továbbá a beosztási rendszer végső megállapításáról, hogy így a különböző csoportok által készített szövegtervezetek egyetlen és minden részében összefüggő törvénykönyvvé egyesüljenek.

Az új beosztási rendszer, mely a munka fokozatos érlelődésével szinte magától bontakozott ki, két alapelvre épül. Ezek egyike a központi csoport által előzetesen meghatározott általánosabb elvekhez való hűség, másika pedig az a gyakorlati szempont, hogy az új törvénykönyvet ne csupán a szakértők, hanem a lekipásztörök és az összes krisztushívők is könnyen megérthessék és használhassák.

Az új törvénykönyv tehát hét könyvből áll. Ezek címe: *Általános szabályok, Az Isten népe, Az egyház tanítói feladata, Az egyház megszentelői feladata, Az egyház anyagi javai, Büntető rendelkezések az egyházban, Az eljárások*. Noha már a régi és az új törvénykönyv egyes könyveinek címe közti különbség is eléggé jelzi a két rendszer közti különbséget, a beosztási rendszer megújítása mégis sokkal inkább a részekből, szakaszokból, címekből és ezek felirataiból tűnik ki. Mindenesetre biztosnak tekinthetjük, hogy az új elrendezés a régivel szemben nem csupán a kánonjog anyagának és sajátos jellegének felel meg jobban, hanem – és ez a fontosabb – jobban eleget tesz a II. Vatikáni Zsinat egyházzól szóló tanításának és azoknak az ebből fakadó elveknek, melyeket az átdolgozás kezdetén tűztek ki célul.

Az egész törvénykönyv nyomtatott szövegtervezetét 1980. június 29-én Szent Péter és Pál apostol ünnepén adták át a pápának, aki elrendelte, hogy küldjék el végleges átvizsgálás és ítéletalkotás céljából a bizottság minden bíboros tagjának. A pápa pedig, hogy még nyilvánvalóbbá tegye az egész egyház részvételét a munkálatoknak ebben az utolsó szakaszában is, elrendelte, hogy további tagokat osszanak be a bizottságba: a püspöki konferenciák vagy a püspöki konferenciák tanácsai, illetve csoportjai javaslatára az egész egyházból kiválasztott bíborosokat és püspököket is. Ezzel a bizottság tagjainak száma 74-re emelkedett. Ezek a tagok 1981 elején igen sok megjegyzést küldtek be, melyeket a bizottság titkársága az egyes szóban forgó témákban különösképpen jártas szakértők közreműködésével gondos vizsgálatnak, szorgalmas tanulmányozásnak és testületi megvitatásnak vetett alá. A megjegyzések összefoglalását a titkárság és a tanácsadók válaszaival együtt 1981 augusztusában megküldték a bizottság tagjainak.

Az új törvénykönyv teljes szövegének megvitatására és a róla való végleges szavazásra összehívott teljes ülést a pápa utasítására, 1981. október 20-28-ig tartották a püspöki szinódus termében. Ekkor főként hat nagyobb súlyú és jelentőségű kérdéssről folyt megbeszélés, de más olyan kérdésekről is, amelyek felvetését legalább tíz atya kérte. A teljes ülés végén a következő kérdést tették fel: Elfogadják-e az atyák, hogy az Egyházi Törvénykönyv szövegtervezetének a teljes ülésen történt megvitatása és a rajta elvégzett javítások után, a teljes ülésen többségileg megszavazott megjegyzések bevezetésével és a többi megjegyzés figyelembevételével, a stílus és a latin nyelvezet átcsiszolása után (mindezeket az elnökre és a titkárságra bízva), ezt a tervezetet arra méltassák, hogy mielőbb a pápa elé terjesszék, a belátása szerinti időben és módon való kiadás céljából? Az atyák egyhangúlag azt válaszolták: elfogadjuk.

A törvénykönyv így átdolgozott és jóváhagyott teljes szövegét, melyet az Egyházi Alaptörvény tervezetéből vett és anyaguknál fogva a törvénykönyvbe iktatandó kánonokkal is kibővítettek, és latin nyelvezet szempontjából is átsziszoltak, végül kinyomtatták és 1982. április 22-én átnyújtották a pápának, hogy a kihirdetésre sor kerülhessen.

A pápa pedig néhány szakértő segítségével és az Egyházi Törvénykönyvet Átdolgozó Pápai Bizottság helyettes elnökének meghallgatásával, ezt az új tervezetet személyesen átjavította, és mindent éretten mérlegelve elrendelte, hogy a törvénykönyvet 1983. január 25-én kell kihirdetni, annak az első bejelentésnek az évfordulóján, amelyet XXIII. János pápa tett a törvénykönyv átdolgozásáról.

Mivel így az erre alapított pápai bizottság közel húsz év elteltével a rábízott igen nehéz feladatot szerencsésen elvégezte, most a lelkipásztorok és a krisztushívők rendelkezésére áll az egyház legújabb joga. Nem hiányzik belőle az egyszerűség, az áttekinthetőség, a belső összhang és az igazi jogi tudományosság, mivel pedig a szeretet, a méltányosság, az emberiség sem idegen tőle, és teljesen átjárja a valódi keresztény szellem, igyekszik megfelelni az egyház Istentől adott külső és belső jellegének, és egyszersmind gondoskodni kíván az egyház feltételeiről és szükségleteinek kielégítéséről a mai világban. Függetlenül attól, hogy a mai emberi társadalom nagyon gyors változásai miatt egyes szabályok már a kodifikáció idején vesztek tökéletességükből, és később új átdolgozásra szorulnak majd, elmondható, hogy az egyház az erők olyan gazdagságával rendelkezik, hogy az elmúlt századokhoz hasonlóan, képes ismét rátalálni élete törvényei megújításának útjára. Most azonban már nem lehet tudatlanságban lenni a törvényt illetően; a lelkipásztoroknak biztos szabályok állnak rendelkezésükre szent szolgálatuk gyakorlásának helyes irányításában; mindenki számára adott a lehetőség jogainak és kötelességeinek megismerésére, s így elzárul az önkényes cselekvés útja; az egyházi fegyelemben a törvények hiánya miatt esetleg fellépett visszaélések könnyebben kiirthatók és megelőzhetők lesznek; az egész apostoli tevékenység pedig, az intézmények és a kezdeményezések, valódi alappal rendelkeznek a serény indulásra és az előrehaladásra, mert az egészséges jogi rendezés teljességgel szükséges ahhoz, hogy az egyházi közösség eleven legyen, erősödjék és virágozzék. A Boldogságos Szűz Mária, az egyház anyja, jegyese Szent József, az egyház védőszentje, valamint Szent Péter és Pál közbenjárására adja meg ezt a jóságos Isten.

I. könyv: Általános szabályok

1. kán. – Ennek a törvénykönyvnek a kánonjai csak a latin egyházra vonatkoznak.

2. kán. – A törvénykönyv általában nem határozza meg a liturgikus cselekmények végzésének kötelező rítusait, ezért az eddig érvényes liturgikus szabályok hatályban maradnak, kivéve ha közülük valamelyik ellentétes a törvénykönyv kánonjaival.

3. kán. – A törvénykönyv kánonjai nem érvénytelenítik és nem is módosítják azokat a megállapodásokat, amelyeket az Apostoli Szentszék egyes országokkal vagy más politikai társulatokkal kötött; ezek tehát, mint eddig, továbbra is érvényben maradnak, a jelen törvénykönyv ellentétes előírásai ellenére is.

4. kán. – A szerzett jogok és azok a természetes vagy jogi személyeknek az Apostoli Szentszéktől eddig adományozott kiváltságok, amelyekkel élnek, és amelyeket nem vontak vissza, érintetlenül maradnak, hacsak ennek a törvénykönyvnek a kánonjai kifejezetten vissza nem vonják őket.

5. kán. – 1. §. A jelen kánonok előírásaival ellenkező, jelenleg érvényes egyetemes vagy részleges jogszokások teljesen megszűnnek, ha ennek a törvénykönyvnek a kánonjai elvetik azokat, és nem engedhető meg az sem, hogy a jövőben feléledjenek. A többi ellentétes jogszokás szintén eltörölnék tekintendő, kivéve ha a törvénykönyv kifejezetten utal ennek ellenkezőjére, vagy ha a szokás évszázados vagy emberemlékezetet meghaladó; ha ez utóbbiak a helyi és személyi adottságok miatt az ordinárius megítélése szerint nem szüntethetők meg, el lehet tűrni őket.

2. §. Az eddig érvényben lévő törvénytörlő jogszokások fennmaradnak, akár egyetemesek, akár részlegesek.

6. kán. – 1. §. A jelen törvénykönyv hatálybalépésével érvényét veszti:

1. az 1917-ben kihirdetett Egyházi Törvénykönyv;

2. minden más egyetemes vagy részleges törvény is, mely a jelen törvénykönyv előírásaival ellentétes, kivéve ha egyes részleges szabályokra ettől eltérő kifejezett rendelkezés vonatkozik;

3. minden az Apostoli Szentszék által hozott egyetemes vagy részleges büntető törvény, hacsak a jelen törvénykönyvbe is felvételt nem nyert;

4. végül a többi olyan egyetemes egyházfegyelmi törvények is, melyek olyan tárgyra vonatkoznak, amit a jelen törvénykönyv a maga egészében szabályoz.

2. §. A jelen törvénykönyv kánonjait, amennyiben a régi jogot hozzák, a kánoni hagyományt is figyelembe véve kell értelmezni.

I. cím: Az egyházi törvények

7. kán. – A törvény akkor jön létre, amikor kihirdetik.

8. kán. – 1. §. Az egyetemes egyházi törvényeket az *Acta Apostolicae Sedis* c. hivatalos közlönyben való kiadás útján hirdetik ki, kivéve, ha egyes esetekben más kihirdetési módot írnak elő; hatályba csak akkor lépnek, mikor az *Acta* megfelelő számán feltüntetett dátumtól számított három hónap letelik, kivéve, ha a dolog természetéből kifolyólag azonnal kötelezőek, vagy ha magában a törvényben külön és kifejezetten rövidebb vagy hosszabb szünetelés van elrendelve.

2. §. A részleges törvényeket a törvényhozótól meghatározott módon hirdetik ki; kötelező erejük a kihirdetés napjától számított egy hónap elteltével kezdődik, hacsak magában a törvényben nincs más határidő megállapítva.

9. kán. – A törvények a jövőre vonatkoznak, nem a múltra, hacsak nem rendelkeznek bennük határozottan múltbéli dolgokról.

10. kán. – A jogcselekményt érvénytelenítőnek vagy a jogképességet megsemmisítőnek csak azok a törvények tekintendők, amelyek kifejezetten úgy rendelkeznek, hogy a cselekmény semmis vagy a személy nem jogképes.

11. kán. – A tisztán egyházi törvények azokat kötelezik, akiket a katolikus egyházban kereszteltek meg, vagy oda fölvettek, és ezek elégséges használatával rendelkeznek, továbbá, hacsak a jog kifejezetten másképp nem rendelkezik, hetedik életévüket betöltötték.

12. kán. – 1. §. Az egyetemes törvények mindenütt kötelezik mindazokat, akik számára hozták őket.

2. §. Az olyan egyetemes törvények alól viszont, melyek egy adott területen nincsenek érvényben, ki vannak véve mindazok, akik éppen azon a területen tartózkodnak.

3. §. Valamely meghatározott terület számára hozott törvényeknek azok vannak alárendelve, akik számára hozták őket, és akik ott lakóhellyel vagy pótlakóhellyel rendelkeznek, s egyszersmind ott is tartózkodnak, tiszteletben tartva a [13. kán.](#) előírását.

13. kán. – 1. §. A részleges törvényeket nem személyi, hanem területi jellegűeknek vélelmezzük, hacsak az ellenkezője nem világos.

2. §. Az idegeneket:

1. nem kötelezik saját területük részleges törvényei, amíg azon kívül tartózkodnak, kivéve, ha áthágásuk saját területükön kárt okoz, vagy ha e törvények személyi jellegűek;

2. nem kötelezik tartózkodási helyük törvényei sem, kivéve azokat, amelyek a közrendre vonatkoznak, cselekmények formaságait határozzák meg, vagy az illető területen fekvő ingatlanokkal kapcsolatosak.

3. §. A lakóhelynélkülieket a tartózkodási helyükön érvényes egyetemes és részleges törvények egyaránt kötelezik.

14. kán. – A törvények, még ha jogcselekményt érvénytelenítők vagy jogképességet megsemmisítők is, jogkétség esetén nem köteleznek; ténykétség esetén az ordináriusok felmentést adhatnak alóluk, feltéve ha ezt – amennyiben fenntartott felmentésről van szó – meg szokta adni az a hatóság, akinek fenn van tartva.

15. kán. – 1. §. A jogcselekményt érvénytelenítő vagy jogképeességet megsemmisítő törvények nem tudása vagy a velük kapcsolatos tévedés nem akadályozza ezek hatását, kivéve ha kifejezett rendelkezés mondja ki ennek ellenkezőjét.

2. §. A törvénnyel, a büntetéssel, a saját tettünkkel vagy más közismert cselekedetével kapcsolatban nem vélelmezhető a tudatlanság vagy a tévedés; más nem közismert tettel kapcsolatban vélelmezhető, amíg az ellenkezője be nem bizonyosodik.

16. kán. – 1. §. A törvényeket hitelesen magyarázza a törvényhozó és az, akit ő a hiteles törvényt magyarázatra felhatalmazott.

2. §. A törvény módjára kiadott hiteles törvényt magyarázatnak ugyanolyan érvénye van, mint magának a törvénynek, és ki kell hirdetni; visszamenő hatálya van akkor, ha a törvény önmagukban biztos szavait csak megvilágítja; ha a törvényt leszűkíti, kiterjeszti vagy a kétes szöveget magyarázza, nincs visszamenő hatálya.

3. §. A bírói ítélet vagy meghatározott ügyben hozott közigazgatási intézkedés módján adott törvényt magyarázat nem rendelkezik törvényerővel, és csak azokat a személyeket, illetve dolgokat köti, akik vagy amelyek számára kiadták.

17. kán. – Az egyházi törvényeket a szavaknak a szövegben és a szövegösszefüggésben hordozott sajátos jelentése szerint kell érteni; ha mégis kétesek és homályosak maradnának, akkor az esetleg található párhuzamos helyeket, a törvény célját, körülményeit és a törvényhozó szándékát kell figyelembe venni.

18. kán. – Azokat a törvényeket, melyek büntetést állapítanak meg, a jogok szabad gyakorlását korlátozzák, vagy törvény alóli kivételt tartalmaznak, szorosan kell értelmezni.

19. kán. – Ha valamely kérdésről nincsen kifejezett előírás sem az egyetemes, sem a részleges törvényben, sem a szokásjogban, akkor az ügyet – hacsak nem büntető – a hasonló esetekre hozott törvények figyelembevételével, a jog általános elveinek a kánoni méltányosság szerinti alkalmazásával, a római kúria jogszolgáltatása és gyakorlata, valamint a tudósok közös és állandó véleménye szem előtt tartásával kell megoldani.

20. kán. – A későbbi törvény akkor törli el vagy módosítja a korábbi, ha ezt kifejezetten kimondja, vagy ha szöges ellentétben áll vele, illetve ha a korábbi törvény anyagát a maga egészében szabályozza; mégis az egyetemes törvény nem módosítja a részleges vagy különös jogot, kivéve ha a jog kifejezetten ennek ellenkezőjét rendeli el.

21. kán. – Kétség esetén a korábbi törvény visszavonását nem vélelmezzük, hanem a későbbi törvényeket a korábbiakhoz kell viszonyítani, és lehetőség szerint össze kell velük egyeztetni őket.

22. kán. – Azokat a világi törvényeket, amelyekre az egyházi jog utal, a kánonjogban eredeti hatásaikkal kell megtartani, amennyiben az isteni joggal nem ellentétesek, és a kánoni jog másként nem rendelkezik.

II. cím: A szokásjog

23. kán. – A hívők közössége által bevezetett jogszokás csak akkor rendelkezik törvényerővel, ha a törvényhozó jóváhagyta. Érvényességét az alábbi kánonok szabályozzák.

24. kán. – 1. §. Nem válhat törvényerejűvé az a szokás, amely ellenkezik az isteni joggal.

2. §. A kánonjoggal ellentétes, vagy a kánoni törvényt pótló szokás is csak akkor nyerhet törvényerőt, ha ésszerű; az a szokás viszont, amelyet a jog kifejezetten elvet, nem ésszerű.

25. kán. – Csak az a szokás nyerhet törvényerőt, amelyet egy olyan közösség, melynek már törvény adható, a jog bevezetésének szándékával követ.

26. kán. – Hacsak az illetékes törvényhozó külön jóvá nem hagyta, a hatályos kánonjoggal ellentétes vagy a kánoni törvényt pótló jogszokás csak akkor nyer törvényerőt, ha törvényesen és folyamatosan teljes harminc évig követik; az olyan kánoni törvénnyel szemben pedig, amely a jövőbeli jogszokásokat illetően eltiltó záradékkal rendelkezik, csak az évszázados vagy az emberemlékezetet meghaladó szokásnak lehet érvénye.

27. kán. – A szokásjog a törvények legjobb magyarázója.

28. kán. – Az [5. kán.](#) tiszteletben tartásával, a törvényrontó vagy törvényt pótló jogszokás az ellentétes jogszokás vagy törvény által szűnik meg, de – hacsak róluk kifejezett említést nem tesz –, a törvény nem szünteti meg az évszázados vagy emberemlékezetet meghaladó jogszokásokat, sem az egyetemes törvény a részleges jogszokásokat.

III. cím: Az általános határozatok és az utasítások

29. kán. – Az általános határozatok, melyekben az illetékes törvényhozó közös előírásokat szab meg egy olyan közösség számára, melynek törvény adható, valójában törvények, és velük kapcsolatban a törvényekről szóló kánonok előírásai az irányadók.

30. kán. – Olyan általános határozatot, melyről a [29. kán.](#) szól, nem hozhat az, aki csak végrehajtói hatalommal rendelkezik, kivéve ha erre különös esetekben a jog előírásai szerint az illetékes törvényhozó kifejezetten felhatalmazza, és ha megtartja a felhatalmazásban foglalt feltételeket.

31. kán. – 1. §. Általános végrehajtási határozatokat, vagyis olyanokat, amelyek közelebből meghatározzák a törvény alkalmazásának módját, vagy a törvények megtartását sürgetik, azok adhatnak ki illetékességük keretei között, akik végrehajtói hatalommal rendelkeznek.

2. §. Az 1. §-ban szereplő határozatok kihirdetése és szünetelése vonatkozásában a [8. kán.](#) előírásai az irányadók.

32. kán. – Az általános végrehajtási határozatok azokat kötelezik, akikre azok a törvények vonatkoznak, melyeknek alkalmazási módját meghatározzák vagy megtartását sürgetik.

33. kán. – 1. §. Az általános végrehajtási határozatok, beleértve a direktóriumnak vagy más egyébnek nevezett okmányokban kiadottakat is, nem módosítják a törvényeket, és teljesen érvénytelenek azok az előírásaik, amelyek ellenkeznek a törvényekkel.

2. §. Ugyanezek hatályukat veszítik, ha az illetékes hatóság kifejezetten vagy bennfoglaltan visszavonja őket, vagy ha megszűnik az a törvény, amelynek végrehajtását szolgálták. Nem szűnnek meg azonban kibocsátójuk jogának megszűntével, hacsak ennek ellenkezőjét kifejezetten el nem rendelték.

34. kán. – 1. §. Az utasításokat, melyek a törvények előírásait világítják meg, és a végrehajtásuk során követendő szempontokat fejtik ki és határozzák meg, azok számára adják, akiknek gondoskodniuk kell arról, hogy a törvényeket végrehajtsák. Ezek tehát őket kötelezik a törvények végrehajtása során. Utasításokat illetékességük körén belül azok adhatnak ki törvényesen, akik végrehajtói hatalommal rendelkeznek.

2. §. Az utasítások rendelkezései nem módosítják a törvényeket, és érvénytelen közülük mindaz, ami a törvények előírásaival nem egyeztethető össze.

3. §. Az utasítások nemcsak az őket kiadó illetékes hatóság vagy annak felettese részéről történt kifejezett vagy bennfoglalt visszavonás révén veszítik hatályukat, hanem annak a törvénynek megszűnése által is, amelynek megvilágítására vagy végrehajtására kiadták őket.

IV. cím: Az egyedi közigazgatási intézkedések

I. fejezet: Közös szabályok

35. kán. – Egyedi közigazgatási intézkedést, akár határozatot, akár parancsot, akár leiratot, az adhat ki illetékességének körén belül, akinek végrehajtói hatalma van, fenntartva a [76. kán.](#) 1. §-ának előírását.

36. kán. – 1. §. A közigazgatási intézkedést a szavak sajátos jelentésének és az általános szóhasználatnak megfelelően kell értelmezni; kétség esetén azok, amelyek perre vonatkoznak, büntetés kilátásba helyezésével vagy büntetés kiszabásával kapcsolatosak, a személy jogait korlátozzák, mások szerzett jogait sértik, vagy a törvénnyel szemben magánszemélyek javára intézkednek, szorosan értelmezendők; a többiek tágan.

2. §. A közigazgatási intézkedést a benne kifejezetten megjelölteken kívül más esetekre kiterjeszteni nem szabad.

37. kán. – A külső fórumra vonatkozó közigazgatási intézkedést írásba kell foglalni; ha pedig közvetítést igénylő formában adták ki, ugyanezt kell tenni a végrehajtását kimondó intézkedéssel is.

38. kán. – A közigazgatási intézkedés, még a *saját kezdeményezésre* kiadott leirat is, hatálytalan, ha sérti más szerzett jogát, vagy ellentétes a törvénnyel, illetve a jóváhagyott szokásjoggal, kivéve ha az illetékes hatóság ezeket kifejezetten módosító záradékot fűzött hozzá.

39. kán. – A közigazgatási intézkedésekben foglalt feltételek csak akkor tekinthetők az érvényességhez szükségesnek, ha a *ha, hacsak nem, hacsak* szócska fejezi ki őket.

40. kán. – A közigazgatási intézkedés végrehajtója érvénytelenül tesz eleget feladatának, amíg nem kapta meg az írást, s nem győződött meg hitelességéről és épségéről, kivéve ha az intézkedést kiadó hatóságtól már előzőleg értesítést kapott róla.

41. kán. – A közigazgatási intézkedés végrehajtója, akire csak a végrehajtás feladatát bízta, nem tagadhatja meg az intézkedés végrehajtását, kivéve ha nyilvánvaló, hogy az intézkedés semmis vagy más súlyos okból nem tartható, vagy hogy a közigazgatási intézkedésben magában kikötött feltételek nem teljesültek; ha pedig a közigazgatási intézkedés végrehajtása a személyi vagy helyi adottságok miatt nem látszik helyénvalónak, a végrehajtó függessze fel a végrehajtást; mindezekben az esetekben azonnal értesítse az intézkedést kibocsátó hatóságot.

42. kán. – A közigazgatási intézkedés végrehajtójának a megbízásban előírtak szerint kell eljárnia, és érvénytelen a végrehajtás, ha nem tartja meg az iratban kikötött lényeges feltételeket, valamint a lényeges eljárási formát.

43. kán. – A közigazgatási intézkedés végrehajtója józan belátása szerint helyettes állíthat magának, kivéve ha a helyettesítést megtiltották, vagy személyi adottságaira való tekintettel választották ki őt, vagy előre meghatározták a helyettes személyét; ám a végrehajtó ezekben az esetekben is másra bízhatja az előkészítő lépéseket.

44. kán. – A közigazgatási intézkedést végrehajthatja a végrehajtó hivatali utóda is, kivéve ha a végrehajtót személyes adottságaira való tekintettel választották ki.

45. kán. – Ha a végrehajtó a közigazgatási intézkedés végrehajtásában valamiképpen tévedett, meg szabad ismételnie a végrehajtást.

46. kán. – A közigazgatási intézkedés nem szűnik meg kibocsátója jogának megszűntével, hacsak a jog kifejezetten másként nem rendelkezik.

47. kán. – A közigazgatási intézkedésnek az illetékes hatóság másik közigazgatási intézkedése útján történő visszavonása csak attól a pillanattól kezdve hatályos, amikor törvényesen értesítik róla azt a személyt, akinek számára az intézkedést hozták.

II. fejezet: Az egyedi határozatok és parancsok

48. kán. – Az egyedi határozat az illetékes végrehajtó hatóságtól kiadott olyan közigazgatási intézkedés, mellyel a jog előírása szerint egyedi esetre hoznak olyan döntést vagy intézkedést, amely természeténél fogva nem feltételezi, hogy valaki előzetesen kérje.

49. kán. – Az egyedi parancs olyan határozat, amellyel egy vagy több meghatározott személyre közvetlenül és törvényesen kiróják valaminek a megtételét vagy elhagyását, főként azért, hogy a törvény megtartását sürgessék.

50. kán. – A hatóság, mielőtt az egyedi határozatot meghozná, szerezze meg a szükséges értesüléseket és bizonyítékokat, és amennyire lehetséges, hallgassa meg azokat, akiknek jogai sérelmet szenvedhetnek.

51. kán. – A határozatot írásban kell hozni, és ha döntésről van szó, legalább röviden meg kell jelölni benne az indokokat is.

52. kán. – Az egyedi határozat csak azokra a dolgokra érvényes, amelyekről rendelkezik, és csak azokra a személyekre, akik számára hozták; ezeket viszont mindenütt kötelezi, hacsak az ellenkezője nem nyilvánvaló.

53. kán. – Ha a határozatok ellenkeznek egymással, akkor a különös abban, amit különös jelleggel kimond, erősebb az egyetemesnél; ha pedig egyformán különösek vagy egyetemesek, a későbbi módosítja a korábbi, amennyiben ellentétes vele.

54. kán. – 1. §. Az egyedi határozat, ha foganatosítását végrehajtóra bízzák, a végrehajtás pillanatában lép hatályba, egyébként pedig akkor, amikor az illető személlyel magának a kibocsátónak a tekintélyével közlik.

2. §. Az egyedi határozatot, hogy végrehajtását sürgetni lehessen, törvényes okirattal, jogszerűen kell közölni.

55. kán. – A [37.](#) és [51. kán.](#) előírásának fenntartásával, mikor nagyon súlyos indok szól az ellen, hogy a határozat írott szövegét kiadják, a határozat akkor számít közöltnek, ha a jegyző vagy két tanú előtt felolvassák annak, akinek szól, és erről iratot készítenek, melyet minden jelenlévőnek alá kell írnia.

56. kán. – A határozat közöltnek számít, ha az, akinek szól, noha szabályszerűen meghívták a határozat átvételére vagy meghallgatására, megfelelő ok nélkül nem jelenik meg, vagy megtagadja az aláírást.

57. kán. – 1. §. Valahányszor a törvény határozat meghozását írja elő, vagy az, akinek érdekében áll, törvényesen kérvényt vagy felfolyamodást terjeszt be határozat elnyerése végett, az illetékes hatóságnak a kérvény vagy a felfolyamodás megkapásától számított három hónapon belül meg kell hoznia intézkedését, hacsak a törvény más határidőt nem ír elő.

2. §. Ha ennek a határidőnek az elteltével még nem adták ki a határozatot, akkor ez a további felfolyamodás beterjesztése szempontjából elutasító válasznak minősül.

3. §. A vélelmezett elutasító válasz nem mentesíti az illetékes hatóságot a határozat meghozatalának kötelezettsége alól, sőt az esetleg okozott kárnak a [128. kán.](#) szerinti megtérítése alól sem.

58. kán. – 1. §. Az egyedi határozat hatályát veszti, ha az illetékes hatóság törvényesen visszavonja, vagy ha hatályát veszti az a törvény, amelynek végrehajtására hozták.

2. §. A nem törvényes okirattal kiadott egyedi parancs a parancsoló jogának megszűntével érvényét veszti.

III. fejezet: A leiratok

59. kán. – 1. §. A leirat az illetékes végrehajtó hatóságtól írásban kiadott közigazgatási intézkedés, mellyel természeténél fogva valakinek a kérésére kiváltságot, felmentést vagy más kegyet adományoznak.

2. §. A leiratokról szóló előírások, hacsak az ellenkezője nem nyilvánvaló, vonatkoznak az engedély megadására, valamint kegyeknek élőszóban való adományozására is.

60. kán. – Bármilyen leiratot kérhet mindenki, aki számára ez kifejezetten nincs megtiltva.

61. kán. – Hacsak az ellenkezője nem nyilvánvaló, leiratot más részére is lehet kérni, még az illető hozzájárulása nélkül is, és a leirat, hacsak ellentétes záradék mást nem mond, elfogadása előtt is érvényes.

62. kán. – Az a leirat, amelyben nincs végrehajtó megjelölve, a levél kiállításának pillanatától hatályos; a többi leirat a végrehajtás pillanatától.

63. kán. – 1. §. A subreptio, vagyis az igazság elhallgatása érvénytelenné teszi a leiratot, ha olyan adatot hallgattak el, amit a törvény, a hivatali ügyintézési szokások és a kánoni gyakorlat szerint az érvénytelenség terhe alatt közölni kell, kivéve ha olyan kegyet engedélyező leiratról van szó, melyet *saját kezdeményezésre* adtak ki.

2. §. Ugyancsak érvénytelenné teszi a leiratot az obreptio, vagyis a hamis adat közlése, ha az előadott indokok egyike sem igaz.

3. §. Az olyan leiratok esetében, melyeknek nincs végrehajtójuk, az indokoknak a leirat kibocsátásakor kell igaznak lenniük; a többi leiratok esetében a végrehajtáskor.

64. kán. – A Paenitentiaris belső fórumra vonatkozó jogának tiszteletben tartásával, a római kúria bármely központi hatósága által megtagadott kegyet nem adhatja meg érvényesen sem a kúria más központi hatósága, sem a római pápánál alacsonyabb más illetékes hatóság annak a központi hatóságnak a beleegyezése nélkül, amelyiknél a dolog intézése elkezdődött.

65. kán. – 1. §. A 2. és 3. § előírásainak fenntartásával, ki-ki csakis a megtagadás említésével kérjen más ordináriustól olyan kegyet, amit a saját ordináriusa megtagadott; ha ez az említés megtörtént, a másik ordinárius csak úgy adhatja meg a kegyet, hogy előbb megtudakolta az előbbi ordináriustól a megtagadás okát.

2. §. Azt a kegyet, amit az általános helynök vagy a püspöki helynök megtagadott, ugyanannak a püspöknek másik helynöke még akkor sem adhatja meg érvényesen, ha a megtagadó helynöktől értesült a megtagadás okáról.

3. §. Az általános helynök vagy a püspöki helynök által megtagadott, de később a megyéspüspöktől a megtagadásról való említés nélkül elnyert kegy érvénytelen; azt a kegyet pedig, amit a megyéspüspök tagadott meg, még a megtagadás megemlítésével sem lehet a püspök beleegyezése nélkül annak általános vagy püspöki helynökétől érvényesen elnyerni.

66. kán. – A leirat nem válik érvénytelenné attól, hogy tévedés van annak a személynek a nevében vagy lakcímében, akinek a leiratot adják, vagy aki kiadja, vagy annak a dolognak a nevében, amiről szól, feltéve hogy az ordinárius megítélése szerint magával a személlyel vagy a dologgal kapcsolatban nincs semmi kétség.

67. kán. – 1. §. Ha esetleg ugyanarról a dologról két ellentétes leirat keletkezik, a különös abban, amit különösen kijelent, erősebb az általánosnál.

2. §. Ha egyformán különösök vagy általánosak, a korábbi erősebb a későbbinél, hacsak a második kifejezett említést nem tesz az elsőről, vagy ha az első leirat elnyerője bűnös szándékkal vagy súlyos gondatlanságból a leirattal való élést el nem mulasztotta.

3. §. Ha kétely merül fel a leirat érvénytelenségével kapcsolatban, akkor annak kiállítójához kell folyamodni.

68. kán. – Az Apostoli Szentszék olyan leiratát, amelyben nincs végrehajtó megjelölve, csak akkor kell bemutatni a leirat elnyerője ordináriusának, ha ezt maga a levél megparancsolja, vagy ha közügyekről van benne szó, vagy ha a feltételek meglétét igazolni kell.

69. kán. – Az olyan leiratot, amelynek bemutatására nincs idő megjelölve, bármikor be lehet mutatni a végrehajtónak, de megtevesztés és csalás ne forduljon elő.

70. kán. – Ha a leirat magát az engedélyezést végrehajtóra bízta, az ő feladata, hogy a kegyet józan megfontolása és lelkiismerete szerint megadja vagy megtagadja.

71. kán. – Senki sem köteles élni csupán az ő javára adott leirattal, hacsak egyébként nincs erre kánonilag kötelezve.

72. kán. – Az Apostoli Szentszék által adott leiratokat, ha lejártak, a megyéspüspök megfelelő okból egyszer meghosszabbíthatja, de három hónapnál nem hosszabb időre.

73. kán. – Az ellentétes törvény nem vonja vissza a leiratokat, hacsak maga a törvény másként nem rendelkezik.

74. kán. – Noha belső fórumon ki-ki élhet az élőszóban kapott kegygel, a külső fórum számára bizonyítania kell azt, valahányszor törvényesen felszólítják rá.

75. kán. – Ha a leirat kiváltságot vagy felmentést tartalmaz, meg kell tartani ezenkívül a következő kánonok előírásait is.

IV. fejezet: A kiváltságok

76. kán. – 1. §. Kiváltságot, vagyis bizonyos természetes vagy jogi személyek számára külön intézkedéssel adott kegyet engedélyezhet a törvényhozó vagy a végrehajtó hatóság, akit erre a törvényhozó felhatalmazott.

2. §. Az évszázados vagy emberemlékezetet meghaladó birtoklás a kiváltság engedélyezésének vélelmét alapozza meg.

77. kán. – A kiváltságot a [36. kán.](#) 1. §-a szerint kell magyarázni, de mindig úgy kell értelmezni, hogy akik a kiváltságot kapják, valamilyen valódi kegyben részesüljenek.

78. kán. – 1. §. A kiváltságot örökösnek kell vélelmezni, hacsak az ellenkezője be nem bizonyosodik.

2. §. A személyi kiváltság, vagyis az, amelyik a személyt követi, a személlyel együtt szűnik meg.

3. §. A dologi kiváltság megszűnik a dolog vagy a hely teljes megszűnésével; a hellyel kapcsolatos kiváltság azonban feléled, ha a helyet öt éven belül helyreállítják.

79. kán. – A kiváltság megszűnik az illetékes hatóság részéről történő visszavonás által a [47. kán.](#) szerint, a [81. kán.](#) tiszteletben tartásával.

80. kán. – 1. §. A lemondás által a kiváltság nem szűnik meg, kivéve ha a lemondást az illetékes hatóság elfogadta.

2. §. A csupán az ő javára adott kiváltságról bármely természetes személy lemondhat.

3. §. A jogi személyeknek adott vagy a hely, illetve a dolog méltóságára való tekintettel engedélyezett kiváltságról az egyes személyek nem mondhatnak le; maga a jogi személy sem mondhat le a neki adott kiváltságról, ha a lemondás sérti az egyháznak vagy más személyeknek a jogát.

81. kán. – Az adományozó jogának megszűntével a kiváltság nem szűnik meg, hacsak nem a *tetszésünk szerint* vagy más ezzel egyenértékű záradékkal adták.

82. kán. – A mások számára terhet nem jelentő kiváltság nem szűnik meg azáltal, hogy nem élnek vele, vagy vele ellenkező gyakorlatot folytatnak; az viszont, amely másokra terhet ró, törvényes elévülés esetén megszűnik.

83. kán. – 1. §. A [142. kán.](#) 2. §-ának fenntartásával, megszűnik a kiváltság, ha letelik az az idő, vagy betelik az eseteknek az a száma, amelyre engedélyezték.

2. §. Megszűnik akkor is, ha az idők során a körülmények az illetékes hatóság megítélése szerint annyira megváltoznak, hogy ártalmassá lesz, vagy használata meg nem engedetté válik.

84. kán. – Aki visszaél a kiváltságban kapott hatalmával, megérdemli, hogy megfosszák magától a kiváltságtól. Ezért az ordinárius, ha hiába figyelmeztette a kiváltság birtokosát, aki súlyosan visszaél kiváltságával, vonja meg tőle a kiváltságot, amit ő maga adott. Ha pedig a kiváltságot az Apostoli Szentszék adta, az ordinárius köteles a Szentszéket értesíteni.

V. fejezet: A felmentések

85. kán. – A felmentés a tisztán egyházi törvény kötelező erejének részleges esetre való felfüggesztése. Megadására illetékességi körén belül az jogosult, aki végrehajtó hatalommal rendelkezik, valamint akit a felmentésre maga a jog vagy törvényes megbízás kifejezetten vagy bennfoglaltan felhatalmaz.

86. kán. – Nem adható felmentés a törvények alól, amennyiben azok az intézmények vagy a jogcselekmények lényeges elemeit határozzák meg.

87. kán. – 1. §. Valahányszor a megyéspüspök úgy ítéli, hogy ez a hívőknek lelki javára válik, felmentheti őket a területe vagy alárendeltjei számára a legfőbb egyházi hatóságtól hozott akár egyetemes, akár részleges egyházfegyelmi törvények alól, de nem adhat felmentést az eljárásjogi és a büntető törvények alól, sem pedig az olyan törvények alól, melyek alól a felmentés az Apostoli Szentszéknek vagy más hatóságnak van különlegesen fenntartva.

2. §. Ha a Szentszékhez való felfolyamodás nehézségbe ütközik, és a késlekedésből súlyos kár származhat, bármely ordinárius felmentést adhat ezek alól a törvények alól még akkor is, ha a felmentés a Szentszéknek van fenntartva, feltéve hogy olyan felmentésről van szó, amit a Szentszék ugyanilyen körülmények között meg szokott adni, fenntartva a [291. kán.](#) előírásait.

88. kán. – A helyi ordinárius felmentést adhat az egyházmegyei törvények alól, valamint – ha úgy ítéli, hogy ez a hívők javára válik – a plenáris zsinat, a tartományi zsinat vagy a püspöki konferencia által hozott törvények alól is.

89. kán. – A plébános és más papok vagy diakónusok nem adhatnak felmentést sem egyetemes, sem részleges törvény alól, hacsak erre kifejezett felhatalmazást nem kaptak.

90. kán. – 1. §. Egyházi törvény alól csakis megfelelő és ésszerű okból, az ügy körülményeinek és az illető törvény fontosságának figyelembevételével adjanak felmentést; ennek hiányában a felmentés tilos, és ha nem maga a törvényhozó vagy annak felettese adta, érvénytelen is.

2. §. Ha az iránt merül fel kétely, hogy az indok elégséges-e, a felmentés megadása érvényes és megengedett.

91. kán. – Akinek felmentési hatalma van, akkor is gyakorolhatja azt, ha a saját területén kívül tartózkodik, és gyakorolhatja azok felett az alárendeltjei felett is, akik nem tartózkodnak az ő területén; továbbá – kivéve ha ennek ellenkezője van kifejezetten elrendelve – az éppen területén tartózkodó idegenek, valamint a saját maga javára is.

92. kán. – Nemcsak a felmentést kell szorosan értelmezni a [36. kán.](#) 1. §-a szerint, hanem magát a meghatározott esetre adott felmentési hatalmat is.

93. kán. – Az ismétlődő kötelezettségek alóli felmentés ugyanúgy szűnik meg, mint a kiváltság, de megszűnik indokának biztos és teljes megszűntével is.

V. cím: A szabályzatok és a rendtartások

94. kán. – 1. §. A szabályzatok sajátos értelemben olyan előírások, amelyeket a jog előírása szerint, személyek vagy dolgok valamilyen csoportjára hoznak és amelyekben azok célját, felépítését, irányítását és működési elveit határozzák meg.

2. §. A személyek csoportjának szabályzatai csak azokat a személyeket kötelezik, akik törvényesen tagjai az illető csoportnak; a dolgok csoportjának szabályzatai azokat kötelezik, akik az illető dolgokat igazgatják.

3. §. A szabályzatoknak azokra az előírásaira, melyeket törvényhozó hatalommal bocsátottak ki és hirdettek ki, a törvényekről szóló kánonok előírásai vonatkoznak.

95. kán. – A rendtartások olyan szabályok, illetve előírások, melyeket személyeknek az egyházi hatóság által rendezett vagy a krisztushívők által szabadon összehívott összejövetelein vagy más rendezvényeken kell megtartani, és amelyek ezek felépítését, vezetését és lefolyási rendjét határozzák meg.

2. §. Az összejöveteleken és rendezvényeken a rendtartás szabályai a résztvevőket kötelezik.

VI. cím: A természetes és a jogi személyek

I. fejezet: A természetes személyek kánoni jogállása

96. kán. – Az ember a keresztséggel válik Krisztus egyházának tagjává, és ezzel lesz itt személlyé is azokkal a kötelezettségekkel és jogokkal, melyek a keresztyényeket jogállásuknak megfelelően megilletik, amennyiben közösségben vannak az egyházzal, és amennyiben ezt törvényesen hozott büntető rendelkezés nem akadályozza.

97. kán. – 1. §. Nagykorú az a személy, aki betöltötte tizennyolcadik életévét; ha ezt a kort még nem érte el, kiskorú.

2. §. A hetedik évét be nem töltött kiskorút gyermeknek nevezzük, és úgy tekintjük, hogy nem felel magáért; hetedik életévének betöltése után pedig azt vélelmezzük, hogy esze használatával rendelkezik.

98. kán. – 1. §. A nagykorú személyt megilleti jogainak teljes gyakorlása.

2. §. A kiskorú személy jogainak gyakorlásában a szülők vagy gyámok hatalma alatt áll, kivéve azokat a dolgokat, amelyeket illetően a kiskorúak isteni vagy kánoni jog alapján ki vannak véve hatalmuk alól; a gyámok kinevezését és hatalmát illetően a világi jog előírásait kell megtartani, hacsak a kánoni jog másként nem rendelkezik, vagy a megyéspüspök bizonyos esetekben megfelelő okból jónak nem látja, hogy más gyámot nevezzen ki.

99. kán. – Aki általában nem rendelkezik esze használatával, azt úgy tekintjük, mint aki nem felel magáért, és a gyermekekhez hasonló elbírálás alá esik.

100. kán. – A személyt *helybelinek* nevezzük ott, ahol lakóhelye van, *jövevénynek* ott, ahol pótlakóhelye van, *idegennek*, ha van lakóhelye, illetve pótlakóhelye, de ezeken kívül tartózkodik, *lakóhely nélkülinek*, ha nincs sem lakóhelye, sem pótlakóhelye.

101. kán. – 1. §. Az ember származási helye, még akkor is, ha újonnan megtért, az a hely, ahol születésekor szüleinek lakóhelye vagy ennek hiányában pótlakóhelye volt; ha pedig a szülőknek nem ugyanaz volt a lakóhelye vagy pótlakóhelye, akkor az anyáé számít.

2. §. Akinek a szülei lakóhely nélküliek voltak, annak származási helye maga a születési hely, kitett gyermek esetén pedig az a hely, ahol megtalálták.

102. kán. – 1. §. Lakóhelyet úgy szerez az ember, hogy egy plébánia vagy legalább egy egyházmegye területén tartózkodik, és vagy az a szándéka, hogy ha semmi el nem szólítja, örökre ott marad, vagy ténylegesen eltölt öt évet az illető helyen.

2. §. Pótlakóhelyet úgy szerez az ember, hogy egy plébánia vagy legalább egy egyházmegye területén tartózkodik, és vagy az a szándéka, hogy ha semmi el nem szólítja, legalább három hónapig ott marad, vagy ténylegesen eltölt ott három hónapot.

3. §. A plébánia területén levő lakóhelyet vagy pótlakóhelyet plébániainak, az egyházmegye területén belül, de nem plébánián levőt pedig egyházmegyeinek nevezzük.

103. kán. – A szerzetes intézményeknek és az apostoli élet társaságainak tagjai ott szereznek lakóhelyet, ahol az a ház található, amelyhez tartoznak; pótlakóhelyet pedig ott szereznek, ahol a [102. kán.](#) 2. §-ának megfelelően tartózkodnak.

104. kán. – A házastársaknak legyen közös a lakóhelyük vagy a pótlakóhelyük; törvényes különválás alapján vagy más megfelelő okból külön-külön lakóhellyel vagy pótlakóhellyel rendelkezhetnek.

105. kán. – 1. §. A kiskorú lakóhelye és pótlakóhelye szükségképpen megegyezik annak lakóhelyével vagy pótlakóhelyével, akinek hatalma alatt áll. Aki a gyermekkorából kinőtt, szerezhet saját pótlakóhelyet is; aki pedig a világi jog szerint törvényesen nagykorúnak számít, saját lakóhelyet is szerezhet.

2. §. Akit nem kiskorúsága miatt, hanem valami más címen helyeztek más gyámsága vagy gondnoksága alá, a gyám vagy a gondnok lakóhelyén vagy pótlakóhelyén osztozik.

106. kán. – A lakóhely vagy a pótlakóhely elvész, ha az ember azzal a szándékkal távozik az illető helyről, hogy nem tér vissza, fenntartva a [105. kán.](#) előírásait.

107. kán. – 1. §. Mind a lakóhely, mind a pótlakóhely alapján saját plébánosa és ordináriusa lesz az embernek.

2. §. A lakóhelynélküli saját plébánosa vagy ordináriusa annak a helynek a plébánosa vagy ordináriusa, ahol a lakóhelynélküli éppen tartózkodik.

3. §. Annak, akinek csak egyházmegyei lakóhelye vagy pótlakóhelye van, a saját plébánosa annak a helynek a plébánosa, ahol éppen tartózkodik.

108. kán. – 1. §. A rokonságot ág és fok szerint számítjuk.

2. §. Egyeneságon annyi fok van, ahány nemzés, vagyis ahány személy a törzset leszámlítva.

3. §. Oldalágon annyi fok van, ahány személy a két ágon együttesen, a törzset leszámlítva.

109. kán. – 1. §. A sógorság az érvényes házasságból keletkezik, még ha azt nem hálták is el, és a férj meg a feleség rokonai, illetve a feleség meg a férj rokonai közt áll fenn.

2. §. Számítása úgy történik, hogy amilyen ágon és fokon rokona valaki a férjnek, ugyanazon az ágon és fokon sógora a feleségnek és megfordítva.

110. kán. – Akiket a világi törvények szerint örökbe fogadtak, azok annak vagy azoknak a gyermekének számítanak, aki vagy akik örökbe fogadták őket.

111. kán. – 1. §. A keresztség felvétele által a latin egyházhoz tartozóvá válik azoknak a szülőknek a gyermeke, akik maguk is oda tartoznak, vagy – ha egyikük nem tartozik oda – közös akarattal úgy kívánták, hogy gyermeküket a latin egyházban keresztteljék meg; ilyen közös akarat hiányában a gyermek a keresztséggel az apa rítus szerinti egyházába kerül.

2. §. Minden tizenegyedik életévét betöltött keresztelendő szabadon megválaszthatja, hogy a latin egyházban keresztteljék-e meg, vagy más jogilag önálló, rítus szerinti egyházban; ebben az esetben ahhoz az egyházhoz tartozik, amelyet választott.

112. kán. – 1. §. A keresztség felvétele után más jogilag önálló, rítus szerinti egyházba kerülnek át:

1. akik erre az Apostoli Szentszéktől engedélyt kaptak;

2. az a házastárs, aki a házasságkötéskor vagy a házasság fennállásának időtartama alatt úgy nyilatkozik, hogy áttér házastársának jogilag önálló, rítus szerinti egyházába; a házasság megszűnése után azonban szabadon visszatérhet a latin egyházba;

3. az 1. és a 2. sz.-ban említett személyek tizenégy éven aluli gyermekei, valamint vegyes házasságokban a más rítus szerinti egyházba törvényesen áttért katolikus fél ugyanilyen korú

gyermekei; amikor azonban tizennegyedik életévüket betöltötték, visszatérhetnek a latin egyházba.

2. §. A szentségek más jogilag önálló, rítus szerinti egyház szertartása szerint való felvételének mégoly tartós szokása sem vonja maga után az illető egyházhoz való tartozást.

II. fejezet: A jogi személyek

113. kán. – 1. §. A katolikus egyház és az Apostoli Szentszék isteni rendelkezés folytán erkölcsi személy jellegével rendelkezik.

2. §. Az egyházban vannak a természetes személyeken kívül jogi személyek is, amelyek a kánoni jogban jellegüknek megfelelő köteleességek és jogok alanyai.

114. kán. – 1. §. A személyeknek vagy dolgoknak olyan együttese, melyek az egyház küldetésének megfelelő és az egyesek célját meghaladó célra irányulnak, vagy magának a jognak az előírása folytán vagy az illetékes hatóság határozatilag adott külön engedélye révén válnak jogi személyekké.

2. §. Az 1. §-ban említett célnak számítanak azok a célok, amelyek a vallásosság, az apostoli tevékenység vagy az akár lelki, akár anyagi vonatkozású irgalmas szeretet tetteivel kapcsolatosak.

3. §. Az illetékes egyházi hatóság csakis személyek vagy dolgok olyan együtteseinek adja meg a jogi személyiséget, melyeknek célja valóban hasznos, és amelyek – mindent figyelembe véve – előreláthatólag elégséges eszközökkel rendelkeznek kitűzött céljuk szolgálatára.

115. kán. – 1. §. Az egyházban a jogi személyek vagy személyeknek vagy dolgoknak az együttese.

2. §. A személyek együttese, melynek legalább három személyből kell állnia, akkor testületi, ha tevékenységét a döntéshozatalban – akár egyenlő, akár nem egyenlő joggal – együttműködő tagok határozzák meg a jog és a szabályzat szerint; egyébként nem testületi.

3. §. A dolgok együttese, vagyis az önálló alapítvány lelki vagy anyagi javakból, vagyis dolgokból áll, és a jog meg a szabályzat szerint egy vagy több természetes személy vagy testület vezeti.

116. kán. – 1. §. A hivatalos jogi személyek személyeknek vagy dolgoknak olyan együttese, melyeket az illetékes egyházi hatóság alapít, hogy a számukra kijelölt határok között az egyház nevében, a jog előírásai szerint töltsék be a közérdekre való tekintettel rájuk bízott sajátos feladatot; a többi jogi személyek magán jogi személyek.

2. §. A hivatalos jogi személyeknek ezt a személyiséget vagy maga a jog adja meg, vagy az illetékes hatóság olyan külön határozata, mely ezt kifejezetten engedélyezi; a magán jogi személyek ezt a személyiséget csakis az illetékes hatóság külön határozatával kapják, mely ezt kifejezetten megadja.

117. kán. – Személyeknek vagy dolgoknak azok az együttese, amelyek jogi személyiség elnyeréséért folyamodnak, ezt csakis akkor kaphatják meg, ha szabályzatukat az illetékes hatóság jóváhagyja.

118. kán. – A hivatalos jogi személyt, annak nevében cselekedve azok képviselik, akiknek erre való illetékességét az egyetemes vagy a részleges jog vagy az illető jogi személy saját szabályzata elismeri; a magán jogi személyt azok képviselik, akiket erre a szabályzat felhatalmaz.

119. kán. – A testületi cselekedeteket illetően, hacsak a jog vagy a szabályzat másként nem rendelkezik:

1. ha választásokról van szó: az rendelkezik jogerővel, amit az összehívandók többségének jelenlétében a jelenlévők abszolút többsége elfogadott; két eredménytelen szavazás után a legtöbb szavazatot elért két jelölt közül válasszanak szavazással, vagy ha ezt többen érték el, akkor a közül a kettő közül, akik közülük legidősebbek; ha a harmadik szavazás után a szavazatok egyenlően oszlanak meg, azt kell megválasztottnak tekinteni, aki az idősebb;

2. ha egyéb ügyletekről van szó: az rendelkezik jogerővel, amit az összehívandók többségének jelenlétében a jelenlévők abszolút többsége elfogadott; ha pedig két szavazás után a szavazatok egyenlően oszlanak meg, az elnök szavazatával eldöntheti az egyenlőséget;

3. ami pedig mindenkit egyénileg érint, azt mindenkinek jóvá kell hagynia.

120. kán. – 1. §. A jogi személy természeténél fogva örök; mégis megszűnik, ha az illetékes hatóság törvényesen megszünteti, vagy ha száz éven keresztül nem működik; a magán jogi személy ezenkívül megszűnik akkor is, ha maga a társulás a szabályzat szerint feloszlik, vagy ha az illetékes hatóság megítélése szerint maga az alapítvány a szabályzat értelmében megszűnt létezni.

2. §. Ha a testületi jogi személy tagjai közül csak egy is életben van, és a személyek összessége a szabályzat szerint nem szűnt meg, ez az egy személy illetékes az összesség minden jogának gyakorlására.

121. kán. – Ha a személyek vagy dolgok olyan összességei, melyek hivatalos jogi személyek, úgy kapcsolódnak össze, hogy belőlük egyetlen összesség keletkezik, mely maga is jogi személyiséggel rendelkezik, ez az új jogi személy elnyeri az előzők javait és vagyoni jogait, és ráhárulnak azok terhei is; ami pedig főként a javak rendeltetését és a terhek viselését illeti, az alapítók és az adományozók akaratát, valamint a szerzett jogokat tiszteletben kell tartani.

122. kán. – Ha egy hivatalos jogi személyiséggel rendelkező összességet úgy osztanak fel, hogy annak egy része más jogi személlyel egyesül, vagy a leválasztott részből külön hivatalos jogi személyt hoznak létre, akkor annak az egyházi hatóságnak, amely a felosztásra jogosult, közvetlenül vagy végrehajtó útján, elsősorban az alapítók és adományozók akaratának, a szerzett jogoknak és a jóváhagyott szabályzatoknak tiszteletben tartásával gondoskodnia kell arról:

1. hogy a megosztható közös javakat és vagyoni jogokat, valamint az adósságokat és egyéb terheket megosszák az illető jogi személyek között, mégpedig méltányos arányban, az összes körülmények és mindkét jogi személy szükségletei figyelembevételével;

2. hogy a feloszthatatlan közös javak használatában és haszonélvezetében mindkét jogi személynek része legyen, s az ezekhez tartozó terheket mindketten viseljék a méltányosság alapján megállapítandó arányban.

123. kán. – A hivatalos jogi személy megszüntével javainak, vagyoni jogainak és terheinek sorsát a jog és a szabályzat határozza meg; ha ezek nem rendelkeznek a kérdéssel, akkor a közvetlenül fölé rendelt jogi személyt illetik, mindig tiszteletben tartva az alapítók vagy adományozók akaratát és a szerzett jogokat; ha a magán jogi személy szűnik meg, javainak és terheinek sorsáról saját szabályzata intézkedik.

VII. cím: A jogcselekmények

124. kán. – 1. §. A jogcselekmény érvényességéhez szükséges, hogy erre jogilag képes személy hajtsa végre, és hogy meglegyen benne mindaz, ami az illető cselekmény lényegéhez tartozik, továbbá hogy megtartsák azokat a formaságokat és követelményeket, melyeket a jog a cselekmény érvényességéhez előír.

2. §. A külső elemeit illetően szabályosan végrehajtott jogcselekményt érvényesnek vélelmezzük.

125. kán. – 1. §. A személyt kívülről érő, olyan kényszer hatására végzett cselekmény, melynek az illető egyáltalán nem tudott ellenállni, meg nem történnék számít.

2. §. A súlyos és jogtalanul okozott félelemből vagy megtévesztés hatására végzett cselekmény érvényes, hacsak a jog másként nem rendelkezik; ám bírói ítélettel érvényteleníteni lehet akár a sértett fél, illetve jogutódja kérésére, akár hivatalból.

126. kán. – Érvénytelen az a cselekmény, amit olyan tudatlanságból vagy tévedésből végeztek, ami a cselekmény lényegét érinti, vagy annak egy *elengedhetetlen* feltételére vonatkozik; egyébként – hacsak a jog másként nem rendelkezik – a cselekmény érvényes, mégis a tudatlanságból vagy tévedésből végzett cselekménnyel kapcsolatban a jognak megfelelően megsemmisítési keresetnek lehet helye.

127. kán. – 1. §. Amikor a jog úgy rendelkezik, hogy az előjárónak a cselekmény végrehajtásához egy testületnek vagy személyek egy csoportjának beleegyezésére vagy véleményére van szüksége, a testületet, illetve a csoportot a [166. kán.](#) szerint kell összehívni, kivéve ha olyan esetben, amikor a véleményt csak ki kell kérni, a részleges vagy a saját jog másként rendelkezik; a cselekmény érvényességéhez pedig az szükséges, hogy a jelenlévők abszolút többsége beleegyezését adja, vagy hogy mindenkinek kikérjék a véleményét.

2. §. Amikor a jog úgy rendelkezik, hogy a cselekmény végrehajtásához az előjárónak egyes meghatározott személyek beleegyezésére vagy véleményére van szüksége:

1. ha beleegyezés szükséges, érvénytelen az előjáró cselekménye, ha nem kéri ki az illető személyek beleegyezését, illetve, ha mindegyikük vagy akár csak egyikük állásfoglalásával ellentétesen cselekszik;

2. ha vélemény szükséges, érvénytelen az előjáró cselekménye, ha nem hallgatja meg az illető személyeket; noha az előjáró egyáltalán nem köteles arra, hogy állásfoglalásukat elfogadja, még akkor sem, ha az egyhangú, mégse térjen el – főként egyhangúság esetén – állásfoglalásuktól, hacsak ezt megítélése szerint erősebb érv nem indokolja.

3. §. Mindazok, akiknek beleegyezése vagy véleménye szükséges, kötelesek nézetüket őszintén előadni, és ha az ügy súlyossága indokolja, a titkot gondosan meg kell tartaniuk; ennek a köteleességnek a teljesítését az előjáró megkövetelheti.

128. kán. – Aki jogcselekménnyel, sőt bármely más vétkes szándékkal vagy gondatlanul végrehajtott cselekménnyel másnak törvénytelenül kárt okoz, köteles az okozott kárt megtéríteni.

VIII. cím: A kormányzati hatalom

129. kán. – 1. §. A kormányzati hatalomra, mely az egyházban isteni rendelés folytán van jelen, s amelyet joghatósági hatalomnak is neveznek, a jog előírásainak megfelelően azok képesek, akik felszentelésben részesültek.

2. §. E hatalom gyakorlásában a világi krisztushívők a jog előírásai szerint közreműködhetnek.

130. kán. – A kormányzati hatalmat mint olyat a külső fórumon gyakorolják, néha azonban csak a belső fórumon, mégpedig oly módon, hogy azokat a hatásokat, melyeket gyakorlása a külső fórumon jellegénél fogva eredményez, ezen a külső fórumon csak annyiban ismerik el, amennyiben ez a meghatározott esetekre a jogban elő van írva.

131. kán. – 1. §. A kormányzati hatalom rendes, ha magánál a jognál fogva valamely hivatalhoz tartozik; megbízotti, ha egy személy nem hivatalánál fogva kapja.

2. §. A rendes kormányzati hatalom lehet vagy saját hatalom, vagy helyettesi hatalom.

3. §. Aki azt állítja magáról, hogy megbízotti hatalma van, azt terheli a megbízatás igazolásának kötelezettsége.

132. kán. – 1. §. A tartós felhatalmazásokra vonatkozóan a megbízotti hatalomról szóló előírások érvényesek.

2. §. Mégis, hacsak maga a felhatalmazást tartalmazó engedély kifejezetten másként nem rendelkezik, vagy az illetőt nem személyes adottságaira való tekintettel választották ki, az ordináriusnak adott tartós felhatalmazás nem veszti hatályát akkor, amikor megszűnik annak az ordináriusnak a jogköre, aki kapta, sőt még akkor sem, ha ugyanez az ordinárius már megkezdte a felhatalmazás végrehajtását, hanem átszáll arra a bármilyen fajta ordináriusra, aki az illetőnek a kormányzásban utóda.

133. kán. – 1. §. Az a megbízott, aki akár a dolgok, akár a személyek vonatkozásában túllépi megbízása határait, érvénytelenül jár el.

2. §. Nem lépi túl megbízatásának határait az a megbízott, aki a megbízásban előírttól eltérő módon hajtja végre azt, amire megbízták, hacsak ezt a módot a megbízó az érvényesség feltételéül nem szabta.

134. kán. – 1. §. A jogban az ordinárius név jelöli a római pápát, a megyéspüspököket és azokat is, akik – még ha csak ideiglenesen is – valamely részegyház vagy a [368. kán.](#) szerint azzal egyenrangú közösség élén állnak, valamint azokat, akik ezekben általános, rendes végrehajtó hatalommal rendelkeznek, vagyis az általános és a püspöki helynököket, továbbá a tagok vonatkozásában a pápai jogú klerikusi szerzetes intézmények és az apostoli élet pápai jogú klerikusi társaságai nagyobb előjáróit, akik legalább rendes végrehajtói hatalommal rendelkeznek.

2. §. Helyi ordináriusnak nevezzük mindazokat, akik az 1. §-ban szerepelnek, kivéve a szerzetes intézmények és az apostoli élet társaságai nagyobb előjáróit.

3. §. Amit a kánonok a végrehajtó hatalom területén kifejezetten a megyéspüspöknek tulajdonítanak, az csak a megyéspüspököt és azokat illeti, akik a [381. kán.](#) 2. §-a szerint vele egyenlő elbírálás alá esnek, de nem illeti meg az általános és a püspöki helynököt, hacsak az illető különleges megbízással nem rendelkezik.

135. kán. – 1. §. A kormányzati hatalmon belül törvényhozói, végrehajtói és bírói hatalmat különböztetünk meg.

2. §. A törvényhozói hatalmat a jogban előírt módon kell gyakorolni, és a legfőbb hatóságnál alacsonyabb rangú egyházi törvényhozó nem bízhat meg mást érvényesen ennek a hatalmának a gyakorlásával, hacsak a jog kifejezetten nem rendelkezik másként; az alacsonyabb rangú törvényhozó nem hozhat érvényesen olyan törvényt, amely a magasabb joggal ellenkezik.

3. §. A bírói hatalmat, mellyel a bírók vagy a bírói testületek rendelkeznek, a jogban előírt módon kell gyakorolni, és megbízottat csakis valamely határozat vagy ítélet előkészítő cselekményeinek végrehajtására lehet állítani.

4. §. A végrehajtó hatalom gyakorlását illetően az alábbi kánonok előírásait kell megtartani.

136. kán. – Végrehajtó hatalmát ki-kí gyakorolhatja alárendeltjei fölött akkor is, ha az adott területen kívül tartózkodik, illetve ha alárendeltjei ezen a területen kívül tartózkodnak, hacsak a dolog természete vagy a jog előírása alapján ennek ellenkezője nem nyilvánvaló; az illető területen tartózkodó idegenek fölött pedig akkor gyakorolhatja, ha kedvezmények engedélyezéséről vagy egyetemes, illetve olyan részleges törvények végrehajtásáról van szó, melyek a [13. kán.](#) 2. §. 2. sz. szerint kötelezik őket.

137. kán. – 1. §. A rendes végrehajtó hatalmat át lehet adni megbízottnak mind egy cselekményre, mind pedig az esetek összességére, hacsak a jog kifejezetten másként nem rendelkezik.

2. §. Az Apostoli Szentszéktől kapott megbízotti végrehajtó hatalom továbbadható almegbízottnak akár egy cselekményre, akár az esetek összességére, hacsak a megbízottat nem személyes adottságaira való tekintettel választották ki, vagy almegbízott állítását kifejezetten meg nem tiltották.

3. §. Egy rendes hatalommal rendelkező másik hatóságtól kapott megbízotti végrehajtó hatalom, ha az esetek összességére adták, csupán egyes esetekre adható tovább almegbízottnak; ha azonban egy cselekményre vagy meghatározott cselekményre adták a megbízotti hatalmat, akkor almegbízottnak továbbadni nem lehet, hacsak a megbízó kifejezetten meg nem engedte.

4. §. Semmilyen almegbízotti hatalmat nem lehet további almegbízottaknak továbbadni, hacsak a megbízó kifejezetten meg nem engedélyezte.

138. kán. – A rendes végrehajtó hatalmat és az esetek összességére adott megbízotti hatalmat tágan kell értelmezni, az összes többit viszont szorosan; ha azonban valaki megbízotti hatalmat kapott, ezt úgy kell értelmezni, hogy megkapta mindazt, ami nélkül ezt a hatalmat nem lehet gyakorolni.

139. kán. – 1. §. Hacsak a jog másként nem rendelkezik, azáltal, hogy valaki egy illetékes – akár felsőbb – hatósághoz fordul, nem függesztődik fel a többi illetékes hatóság végrehajtói hatalma, akár rendes, akár megbízotti hatalom legyen is ez.

2. §. A felsőbb hatóság elé felterjesztett ügybe azonban az alsóbb hatóság ne avatkozzék bele, hacsak nem súlyos és sürgős okból; ebben az esetben azonban azonnal értesítse a felsőbb hatóságot.

140. kán. – 1. §. Ha ugyanannak az ügynek elintézésére egyetemlegesen többen kaptak megbízást, aki az ügy intézését elsőként elkezdi, a többieket kizárja annak intézéséből, kivéve ha később az illető nem tudja vagy nem akarja folytatni az ügy intézését.

2. §. Ha egy ügy elintézésére több személy testületileg kapott megbízást, akkor közösen kell eljárniuk a [119. kán.](#) szerint, hacsak a megbízás másként nem rendelkezik.

3. §. A több személynek adott megbízotti végrehajtó hatalomról azt vélelmezzük, hogy egyetemlegesen bízták meg vele az illetőket.

141. kán. – Ha többeket egymás után bíztak meg, az intézze az ügyet, akinek megbízatását korábban adták, és azóta sem vonták vissza.

142. kán. – 1. §. A megbízotti hatalom megszűnik: ha a megbízatást teljesítették; ha letelt az az idő, vagy betelt az eseteknek az a száma, amelyre a megbízatást adták; ha megszűnik az a cél, aminek elérésére a megbízatást adták; ha a megbízó a megbízatást visszavonja, és ezt a megbízottal közvetlenül közli; valamint ha a megbízott lemond, és ezt közli a megbízóval, aki a lemondást elfogadja; nem szűnik meg azonban a megbízó jogának megszűnésével, hacsak ez a megbízáshoz fűzött záradékokból ki nem tűnik.

2. §. Érvényes azonban a csupán belső fórumon gyakorolt megbízotti hatalom alapján végzett olyan cselekmény, amelyet figyelmetlenségből az engedélyezett idő lejártá után hajtottak végre.

143. kán. – 1. §. A rendes hatalom megszűnik annak a hivatalnak az elvesztésével, amelyhez az illető hatalom kapcsolódik.

2. §. Hacsak a jog másként nem rendelkezik, a rendes hatalom felfüggesztődik, ha a hivataltól való megfosztás vagy a hivatalból való elmozdítás ellen törvényesen fellebbezést vagy felfolyamodást terjesztettek be.

144. kán. – 1. §. Ténybeli vagy jogot illető köztévedés, valamint pozitív és valószínű – akár ténybeli, akár jogi – kétség esetén az egyház mind külső, mind belső fórum számára pótolja a végrehajtó kormányzati hatalmat.

2. §. Ugyanez a szabály vonatkozik a [882.](#), [883.](#) és a [966.](#) kánonban, valamint az [1111. kán.](#) 1. §-ában említett felhatalmazásokra is.

IX. cím: Az egyházi hivatalok

145. kán. – 1. §. Egyházi hivatal bármely akár isteni, akár egyházi rendeléssel tartós jelleggel alapított feladatkör, melyet lelki cél érdekében kell gyakorolni.

2. §. Az egyes egyházi hivatalokkal járó kötelességeket és jogokat vagy maga a hivatalt létrehozó jog határozza meg, vagy az illetékes hatóságnak az a határozata, mely a hivatalt létesíti és egyben rábízva valakire.

I. fejezet: Az egyházi hivatal betöltése

146. kán. – Az egyházi hivatalt kánoni betöltés nélkül nem lehet érvényesen elnyerni.

147. kán. – Az egyházi hivatal betöltése történhet: az illetékes egyházi hatóság által végzett szabad adományozással; ugyanezen hatóság által végzett beiktatással, ha előzetesen bemutatás történt; ugyanettől a hatóságtól származó megerősítéssel vagy engedélyezéssel, ha előzetesen választás vagy felmentéskéréssel egybekötött választás történt; végül egyszerű választással és a megválasztott részéről történt elfogadással, ha a választás megerősítése nem szükséges.

148. kán. – Annak a hatóságnak, amelynek joga van egy hivatalt létesíteni, megújítani és megszüntetni, joga van az illető hivatal betöltésére is, hacsak a jog másként nem rendelkezik.

149. kán. – 1. §. Ahhoz, hogy valakit egyházi hivatalra nevezzenek ki, szükséges, hogy benne legyen az egyház közösségében, továbbá hogy alkalmas legyen, vagyis rendelkezzen azokkal a tulajdonságokkal, amelyek az egyetemes vagy a részleges jog, illetve az alapító okmány szerint az illető hivatalhoz szükségesek.

2. §. Az egyházi hivatalnak az előírt tulajdonságokkal nem rendelkező személlyel való betöltése csak akkor érvénytelen, ha ezeket a tulajdonságokat az egyetemes vagy a részleges jog, illetve az alapító okmány a betöltés érvényességéhez kifejezetten megkívánja; egyébként a betöltés érvényes, de az illetékes hatóság határozatával vagy a közigazgatási bíróság ítéletével érvényteleníthető.

3. §. A hivatalnak simóniával való betöltése magánál a jognál fogva érvénytelen.

150. kán. – Teljes lelkipásztori gondozással járó hivatal, melynek ellátásához a papi rend gyakorlása szükséges, nem tölthető be érvényesen olyannal, aki még nincs pappá szentelve.

151. kán. – Lelkipásztori gondozással járó hivatal betöltését súlyos ok nélkül ne halasszák el.

152. kán. – Senkinek se adjanak két vagy több összeegyeztethetetlen, vagyis olyan hivatalt, melyet ugyanaz a személy egyszerre nem tud ellátni.

153. kán. – 1. §. A jog szerint meg nem ürtült hivatal betöltése eredendően érvénytelen, és még a későbbi megürülés által sem válik érvényessé.

2. §. Ha azonban olyan hivatalról van szó, melyet a jog szerint meghatározott időre adnak, a betöltést ennek az időnek a lejárta előtti hat hónapban már el lehet végezni, de hatályba csak a hivatal megürülésének napjától lép.

3. §. Egy hivatal odaígérése, bárki tette is az ígéretet, semmilyen jogi hatással nem jár.

154. kán. – Az a jogilag üresedésben lévő hivatal, amit esetleg valaki törvénytelenül birtokol, betölthető, ha szabályosan kinyilvánították, hogy ez a birtoklás nem törvényes, és erről a kijelentésről a betöltést tartalmazó levél említést tesz.

155. kán. – Aki más gondatlansága vagy akadályoztatása miatt az illető helyett végzi el a hivatal betöltését, ezzel még nem nyer semmilyen hatalmat afölött a személy fölött, aki a hivatalt kapja, hanem ennek jogi helyzete olyan lesz, mintha a betöltést a jog rendes szabályai szerint végezték volna.

156. kán. – Minden hivatal betöltését írásba kell foglalni.

1. cikkely: A szabad adományozás

157. kán. – Ha a jog kifejezetten másként nem rendelkezik, a megyéspüspököknek joga van szabad adományozással betölteni a részegyházában lévő egyházi hivatalokat.

2. cikkely: A bemutatás

158. kán. – 1. §. Az egyházi hivatalra való bemutatást a bemutatási joggal rendelkező annál a hatóságnál kell, hogy végezze, amely az illető hivatalba való beiktatásra jogosult; mégpedig – hacsak nincs más törvényes intézkedés – a hivatal megürüléséről való értesüléstől számított három hónapon belül.

2. §. Ha a bemutatási jog egy testületet vagy személyeknek egy csoportját illeti, a bemutatásra kerülő személyt a [165–179. kán.](#) előírásainak megtartásával kell kijelölni.

159. kán. – Akarata ellenére senkit ne mutassanak be, ezért akit bemutatni szándékoznak, azt meg kell kérdezni, és ha nyolc napi hasznos határidőn belül nem utasítja vissza, be lehet mutatni.

160. kán. – 1. §. Aki bemutatási joggal rendelkezik, az bemutatathat egy vagy több személyt, mégpedig akár egyszerre, akár egymás után.

2. §. Senki sem mutathatja be saját magát, ám a testület vagy a személyek csoportja bemutatathatja egyik tagját.

161. kán. – 1. §. Hacsak a jog másként nem rendelkezik, az, aki olyan valakit mutatott be, akit nem találtak alkalmasnak, egy hónapon belül újabb jelöltet mutathat be, de csak egyszer.

2. §. Ha a bemutatott személy a beiktatás előtt lemond vagy meghal, a bemutatási joggal rendelkező a lemondásról vagy a halálról való értesüléstől számított egy hónapon belül ismét élhet jogával.

162. kán. – Aki a [158. kán.](#) 1. §-a és a [161. kán.](#) szerinti hasznos határidőn belül nem végezte el a bemutatást, továbbá aki kétszer olyan jelöltet mutatott be, akit nem találtak alkalmasnak, az adott esetre elveszti bemutatási jogát, és az a hatóság, aki a beiktatásra jogosult, szabadon betöltheti az üresedésben lévő hivatalt, szükség van azonban a hivatalt elnyerő személy saját ordináriusának beleegyezésére.

163. kán. – Az a hatóság, aki a jog szerint a bemutatott személyt beiktatja, iktassa be az olyan törvényesen bemutatott személyt, akit alkalmasnak talált, és aki ezt maga is elfogadta; ha több törvényesen bemutatott személyt talált alkalmasnak, ezek egyikét kell beiktatni.

3. cikkely: A választás

164. kán. – Ha a jog másként nem rendelkezik, a kánoni választásokon az alábbi kánonok előírásait kell megtartani.

165. kán. – Ha a jog vagy a testület, illetve a csoport törvényes szabályzata másként nem rendelkezik, ha a hivatalra való választás joga testületet vagy csoportot illet, a választást a hivatal megürüléséről való értesüléstől számított hasznos három hónapnál ne halasszák tovább; ha ez a határidő kihasználatlanul telt el, az az egyházi hatóság, akit a választás megerősítésének vagy a választást pótló betöltésnek a joga illet, szabadon töltsse be az üresedésben lévő hivalt.

166. kán. – 1. §. A testület vagy a csoport elnöke hívja össze mindazokat, akik a testülethez vagy a csoporthoz tartoznak; az összehívás pedig, amennyiben személyesnek kell lennie, akkor érvényes, ha a lakóhelyen, a pótlakóhelyen vagy a tartózkodási helyen történik.

2. §. Ha valakit a meghívandók közül elmulasztottak meghívni, és ezért távol maradt, a választás érvényes; mégis ennek a személynek a kérésére, a meghívás elmulasztásának és a távollétnek a bizonyítása után az illetékes hatóságnak érvénytelenítenie kell a választást, még akkor is, ha azt már megerősítették, feltéve hogy jogilag biztos, hogy a felfolyamodást a választásról való értesüléstől számított három napon belül betérjesztették.

3. §. Ha pedig a választók több, mint egyharmadának meghívását elmulasztották, a választás magánál a jognál fogva semmis, hacsak az összes meg nem hívott választók ténylegesen jelen nem voltak.

167. kán. – 1. §. A törvényesen végzett összehívás után szavazati joga azoknak van, akik a meghívásban megjelölt napon és helyen megjelentek, és – hacsak a szabályzat törvényesen másként nem rendelkezik – nincs joga senkinek levélben vagy képviselő útján szavazni.

2. §. Ha a választók közül valaki jelen van abban a házban, ahol a választást tartják, de testi rosszulléte miatt a választásba nem tud bekapcsolódni, a szavazatszedők vegyék ki írásbeli szavazatát.

168. kán. – Még ha valaki több címen jogosult is arra, hogy a saját nevében szavazzon, akkor is csak egyetlen szavazatot adhat le.

169. kán. – A választás érvénytelenségének terhe alatt, senkit sem lehet szavazáshoz engedni, aki nem tartozik az illető testülethez vagy csoporthoz.

170. kán. – Magánál a jognál fogva érvénytelen az a választás, amelynek szabadságát bármi módon ténylegesen akadályozták.

171. kán. – 1. §. Szavazat leadására jogképtelen, aki:

1. emberi cselekvésre alkalmatlan;
2. nem rendelkezik aktív szavazati joggal;
3. kiközösítés büntetésével van sújtva akár bírói ítélettel, akár olyan határozattal, amely ezt a büntetést kiszabja vagy kinyilvánítja;

4. az egyház közösségét közismerten elhagyta.

2. §. Ha az itt említettek közül valakit a szavazáshoz engednek, szavazata semmis, de a választás érvényes, hacsak ki nem tűnik, hogy ezt a szavazatot leszámítva a megválasztott személy nem kapta meg a szükséges számú szavazatot.

172. kán. – 1. §. A szavazat érvényességéhez szükséges, hogy:

1. szabad legyen; tehát érvénytelen annak szavazata, akit súlyos megfélemlítéssel vagy megtévesztéssel vettek rá, közvetlenül vagy közvetve, hogy egy bizonyos személyt vagy vagylagosan több személyt megválasszon;

2. titkos, biztos, feltétlen, meghatározott legyen.

2. §. A szavazatnak a választás előtt kikötött feltételei úgy számítanak, mintha ki sem kötötték volna őket.

173. kán. – 1. §. Mielőtt a választás megkezdődik, jelöljenek ki a testületből vagy a csoportból legalább két szavazatszedőt.

2. §. A szavazatszedők gyűjtsék össze a szavazatokat, és a választás elnöke előtt nézzék meg, hogy a cédulák száma megfelel-e a választók számának, vizsgálják meg magukat a szavazatokat, és hirdessék ki, hogy ki hány szavazatot kapott.

3. §. Ha a szavazatok száma meghaladja a választók számát, a szavazás semmis.

4. §. Aki a jegyző tisztségét tölti be, jegyezze fel gondosan a választás minden cselekményét, s az iratot legalább maga a jegyző, az elnök és a szavazatszedők írják alá, és őrizték gondosan a testület levéltárában.

174. kán. – 1. §. A választás, hacsak a jog vagy a szabályzat másként nem rendelkezik, történhet megegyezés útján is, feltéve hogy a választók egyhangú írásbeli hozzájárulással egy vagy több akár a testülethez tartozó, akár kívülálló alkalmas személynek adják át erre az esetre a választás jogát; ezek végzik aztán a kapott felhatalmazás alapján a választást mindenki nevében.

2. §. Ha a testület vagy a csoport csak klerikusokból áll, a megegyezéssel megbízottaknak is a szent rendekben lévő személyeknek kell lenniük; egyébként a választás érvénytelen.

3. §. A megegyezéssel megbízottaknak meg kell tartaniuk a jog választással kapcsolatos előírásait, továbbá – a választás érvénytelenségének terhe alatt – a megegyezésben kikötött és a joggal nem ellenkező feltételeket; a joggal ellentétes feltételek pedig úgy számítanak, mintha ki sem kötötték volna őket.

175. kán. – A megegyezés megszűnik, és a szavazás joga visszaszáll a megegyezés megkötőire:

1. ha a testület vagy csoport még az ügylet megkezdése előtt visszavonja;

2. ha a megegyezéshez fűzött valamelyik feltétel nem teljesül;

3. ha a választás megtörtént, de semmis volt.

176. kán. – Hacsak a jog vagy a szabályzat másként nem rendelkezik, azt kell megválasztottnak tekinteni, és a testület vagy a csoport elnökének azt kell megválasztottként kihirdetni, aki a [119. kán.](#) 1. sz-a szerint az előírt szavazatszámot megkapta.

177. kán. – 1. §. A választást rögtön közölni kell a megválasztottal, aki az értesüléstől számított hasznos nyolc napon belül köteles jelezni a testület vagy a csoport elnökének, hogy elfogadja-e a megválasztást vagy sem; máskülönben a választásnak nincs hatása.

2. §. Ha a megválasztott nem fogadta el megválasztását, a választási eredmény folytán őt megillető minden jogot elveszít, és ez nem éled fel az utólagos elfogadással, bár újra meg lehet az illetőt választani; a testületnek vagy csoportnak pedig az el nem fogadásról való értesüléstől számított egy hónapon belül új választást kell végeznie.

178. kán. – Ha a megválasztott a választást elfogadta, és ez nem szorul megerősítésre, akkor rögtön teljes joggal elnyeri a hivalt; egyébként csak jogot szerez hozzá.

179. kán. – 1. §. A megválasztottnak, ha a választás megerősítésre szorul, a választás elfogadásától számított hasznos nyolc napon belül személyesen vagy más valaki útján kérnie kell az illetékes hatóságtól a megerősítést; máskülönben minden jogát elveszíti, hacsak be nem bizonyítja, hogy a megerősítés kérésétől megfelelő akadály tartotta vissza.

2. §. Az illetékes hatóság, ha a megválasztottat a [149. kán.](#) 1. §-a szerint alkalmasnak találta, és a választást jogszerűen végezték, nem tagadhatja meg a megerősítést.

3. §. A megerősítést írásban kell adni.

4. §. A megerősítés közlése előtt a megválasztottnak nem szabad beleavatkoznia sem anyagi sem lelki vonatkozásban az illető hivatal vezetésébe; ha esetleg ilyen ténykedést végzett volna, az érvénytelen.

5. §. A megerősítés közlésével a megválasztott teljes joggal elnyeri a hivatalt, hacsak a jog másként nem rendelkezik.

4. cikkely: A felmentéskéréssel egybekötött választás

180. kán. – 1. §. Ha annak, hogy megválasszák azt a személyt, akit a választók a legalkalmasabbnak tartanak és választani szeretnének, olyan kánoni akadály van, ami alól felmentést lehet adni és szokás is, a választók magával a szavazatukkal kérhetik számára a felmentést az illetékes hatóságtól, hacsak a jog másként nem rendelkezik.

2. §. A megegyezéssel megbízott személyek felmentéskéréssel egybekötött választást nem végezhetnek, hacsak ez a megegyezésben kifejezetten nem szerepelt.

181. kán. – 1. §. Ahhoz, hogy a felmentéskéréssel egybekötött választás érvényes legyen, a szavazatoknak legalább a kétharmada szükséges.

2. §. A felmentéskéréssel egybekötött választásra adott szavazatot a *felmentéskéréssel választom* szavakkal vagy ezzel egyenértékű szavakkal kell kifejezni; a *választom vagy felmentéskéréssel választom* formula és a vele egyenértékű formulák a választásra érvényesek, ha nincs akadály, egyébként pedig a felmentéskéréssel egybekötött választásra.

182. kán. – 1. §. A felmentéskéréssel egybekötött választást az elnöknek hasznos nyolc napon belül el kell küldenie annak az illetékes hatóságnak, akire a választás megerősítése tartozik és az akadály alól a felmentés megadására jogosult, vagy ha erre ez a hatóság nem jogosult, akkor ez utóbbit a felsőbb hatóságtól kell kérnie; ha megerősítésre nincs szükség, akkor a felmentéskérést a felmentés megadására illetékes hatósághoz kell küldeni.

2. §. Ha az előírt időn belül nem terjesztették fel a felmentéskéréssel egybekötött választást, az magától semmissé válik, a testület vagy csoport pedig erre az esetre elveszíti választási vagy felmentéskéréssel egybekötött választási jogát, hacsak be nem bizonyosodik, hogy az elnököt a felmentéskéréssel egybekötött választás felterjesztésétől megfelelő akadály tartotta vissza, vagy hogy annak kellő időben való felterjesztését vétkes szándékból vagy gondatlanságból mulasztotta el.

3. §. A felmentéskéréssel megválasztott személyt az ilyen választás alapján semmilyen jog nem illeti meg; az illetékes hatóság nem köteles a felmentéskéréssel végzett választás eredményét engedélyezni.

4. §. A felmentéskéréssel végzett választás alapján az illetékes hatósághoz benyújtott kérést a választók csakis az illető hatóság beleegyezésével vonhatják vissza.

183. kán. – 1. §. Ha az illetékes hatóság a felmentéskéréssel egybekötött választás eredményét nem engedélyezte, a választás joga visszaszáll a testületre vagy csoportra.

2. §. Ha az ilyen választás eredményét engedélyezték, ezt közölni kell azzal, akit felmentéskéréssel megválasztottak, ő pedig válaszolni köteles a [177. kán.](#) 1. §-a szerint.

3. §. Aki az engedélyezett felmentéskéréssel egybekötött megválasztást elfogadja, azonnal teljes joggal elnyeri a hivatalt.

II. fejezet: Az egyházi hivatal elvesztése

184. kán. – 1. §. Az egyházi hivatal elveszthető az előre megállapított idő elteltével, a jogban meghatározott életkor elérésével, lemondással, áthelyezéssel, elmozdítással és megfosztással.

2. §. Ha a hivatalt adományozó hatóság joga bármi módon is megszűnik, ettől még az egyházi hivatalt birtokosa nem veszti el, hacsak a jog másként nem rendelkezik.

3. §. Mikor a hivatal elvesztése hatályba lépett, mielőbb tudomására kell hozni ezt mindazoknak, akiknek valamilyen joguk van a hivatal betöltésében való részvételre.

185. kán. – Annak, aki a hivatalt egy bizonyos életkor elérésével vagy elfogadott lemondással vesztette el, megadható a „kiérdemesült” cím.

186. kán. – A megszabott idő leteltével vagy az életkor elérésével a hivatal elvesztése csak akkor lép hatályba, mikor ezt az illetékes hatóság írásban közli.

1. cikkely: A lemondás

187. kán. – Megfelelő okból minden beszámítható állapotban lévő ember lemondhat egyházi hivataláról.

188. kán. – A jogtalanul elszenvedett súlyos félelemből, megtévesztés vagy lényegi tévedés hatására, illetve simóniával végzett lemondás magánál a jognál fogva érvénytelen.

189. kán. – 1. §. A lemondásnak – akár szükséges, hogy a hatóság elfogadja, akár nem – érvénytelenség terhe alatt írásban vagy két tanú előtt szóban az előtt a hatóság előtt kell történnie, amelyikre az illető hivatal betöltése tartozik.

2. §. A megfelelő és arányos okkal alá nem támasztott lemondást a hatóság nem fogadja el.

3. §. Az olyan lemondás, melynek elfogadásra van szükséges, érvényét veszti, ha három hónapon belül nem fogadták el; az elfogadást nem igénylő lemondás akkor lép hatályba, mikor a lemondó a jog előírásai szerint közölte.

4. §. Amíg a lemondás hatályba nem lépett, a lemondó visszavonhatja; mikor már hatályba lépett, nem lehet visszavonni, bár a lemondó más címen elnyerheti a hivatalt.

2. cikkely: Az áthelyezés

190. kán. – 1. §. Áthelyezést csakis az végezhet, akinek joga van betölteni azt a hivatalt is ahonnan és azt is ahová az áthelyezés történik.

2. §. Ha az áthelyezés a hivatal birtokosának akarata ellenére történik, súlyos ok szükséges; a jogban előírt eljárásmodot kell megtartani, mindig tiszteletben tartva az illetőnek azt a jogát, hogy ellenérveit kifejtse.

3. §. Az áthelyezés hatálybalépéséhez szükséges, hogy írásban közöljék.

191. kán. – 1. §. Áthelyezéskor az előbbi hivatal a másik hivatal kánoni birtokbavételével ürül meg, hacsak a jog vagy az illetékes hatóság másként nem rendelkezik.

2. §. Az előbbi hivatallal járó díjazásban az áthelyezett mindaddig részesül, amíg a másik hivatalt kánonilag birtokba nem vette.

3. cikkely: Az elmozdítás

192. kán. – Hivatalából a személyt vagy az illetékes hatóság törvényesen kiadott határozata mozditja el – a szerződésből származó esetleges szerzett jogok tiszteletben tartásával –, vagy maga a jog, a [194. kán.](#) szerint.

193. kán. – 1. §. Abból a hivatalból, amit valaki meghatározatlan időre kapott, az illetőt csak súlyos okból és a jogban megszabott eljárás mód szerint lehet elmozdítani.

2. §. Ugyanez szükséges ahhoz is, hogy valakit meghatározott időre kapott hivatalából ennek az időnek a lejárta előtt el lehessen mozditani, tiszteletben tartva a [624. kán.](#) 3. §-ának előírását.

3. §. Az olyan hivatalból, amit valaki a jog előírásainak megfelelően, az illetékes hatóság józan belátására bízva kapott, megfelelő okból az illető hatóság megítélése szerint elmozdítható.

4. §. Az elmozdítási határozat hatálybalépéséhez szükséges, hogy írásban közöljék.

194. kán. – 1. §. Magának a jognak az alapján van elmozdítva egyházi hivatalából:

1. aki elvesztette a klerikusi állapotot;
2. aki a katolikus hitet vagy az egyház közösségét nyilvánosan elhagyta;
3. az a klerikus, aki – akár csak polgárilag is – házasságkötést kísérelt meg.

2. §. A 2. és 3. sz-ban említett elmozdítást csak akkor lehet fogatosítani, ha az illetékes hatóság nyilatkozatából világosan kitűnik.

195. kán. – Ha valaki nem magának a jognak az alapján van elmozdítva, hanem az illetékes hatóságnak olyan határozata mozditja el hivatalából, melyben ellátásáról is gondoskodás történik, akkor ennek a hatóságnak legyen gondja arra, hogy az illető ellátását kellő időre biztosítsa, hacsak erről más módon gondoskodás nem történik.

4. cikkely: A megfosztás

196. kán. – 1. §. A hivataltól való megfosztás, tudniillik büntetendő cselekmény büntetése gyanánt, csakis a jog előírásának megfelelően történhet.

2. §. A megfosztás a büntetőjogi kánonok előírásai szerint lép hatályba.

X. cím: Az elévülés

197. kán. – Az elbirtoklást, illetve az elévülést mint alanyi jogok szerzésének és elvesztésének, valamint a kötelezettségektől való megszabadulásnak a módját, az egyház úgy teszi magáévá, ahogyan az egyes országok világi törvényeiben szerepel, fenntartva a jelen törvénykönyv kánonjaiban meghatározott kivételeket.

198. kán. – Az elbirtoklás csak akkor érvényes, ha jóhiszemű, mégpedig nemcsak kezdetben, hanem az elbirtokláshoz előírt egész idő alatt, fenntartva azonban az [1362. kán.](#) előírását.

199. kán. – Elévülésnek, illetve elbirtoklásnak nincsenek alávetve:

1. a természetes vagy tételes isteni törvényből fakadó jogok és kötelezettségek;
2. azok a jogok, amelyeket csak pápai kiváltsággal lehet megszerezni;
3. azok a jogok és kötelezettségek, amelyek közvetlenül a krisztushívők lelki életére vonatkoznak;
4. az egyházi területi egységek biztos és kétségtelen határai;
5. a misepénzek és a misekötelezettségek;
6. olyan egyházi hivatal betöltése, mely a jog szerint az egyházi rend szentségének gyakorlását kívánja;
7. a látogatási jog és az engedelmességi kötelezettség oly módon, hogy a krisztushívőket semmilyen egyházi hatóság se látogassa, és semmilyen hatóságnak se legyenek alávetve.

XI. cím: Az időszámítás

200. kán. – Hacsak a jog kifejezetten másként nem rendelkezik, az időt az alábbi kánonok előírása szerint kell számítani.

201. kán. – 1. §. Folyamatos időn azt értjük, amiben nincs megszakítás.

2. §. Hasznos időn azt értjük, ami úgy illeti meg azt, aki jogát gyakorolja vagy érvényesíteni igyekszik, hogy nem telik a számára, ha nem tud róla, vagy nem képes cselekedni.

202. kán. – 1. §. A jogban a nap 24 órából álló folyamatos időtartam, melyet – hacsak kifejezetten ellenkező előírás nincsen – éjfélről kell számítani; a hét 7 napból álló időtartam; a hónap 30, az év pedig 365 napból álló időtartam, hacsak meg nincs jegyezve, hogy a hónapot és az évet úgy kell venni, ahogyan a naptárban vannak.

2. §. Ha az idő folyamatos, a hónapot és az évet mindig úgy kell számítani, ahogyan a naptárban vannak.

203. kán. – 1. §. A *kezdő* nap nem számít bele a határidőbe, kivéve ha a határidő kezdete egybeesik a nap kezdetével, vagy ha a jog kifejezetten másként rendelkezik.

2. §. Ellenkező rendelkezés hiányában a *záró* nap beleszámít a határidőbe, mely ha egy vagy több hétből, hónapból vagy évből áll, az utolsó ugyanolyan számú nap leteltével ér véget, vagy ha a hónapnak nincs ugyanolyan számú napja, a hónap utolsó napjának elteltével.

II. könyv: Az Isten népe

I. rész: A krisztushívők

204. kán. – 1. §. Krisztushívők azok, akik – mivel a keresztségben Krisztus testének tagjaivá lettek – Isten népét alkotják, és minthogy így a maguk módján részesévé váltak Krisztus papi, prófétai és királyi feladatának, állapotuknak megfelelően annak a küldetésnek a gyakorlására kaptak hivatást, amelynek a világban való teljesítését Isten az egyházra bízta.

2. §. Ez az egyház ebben a világban mint alkotmányos és rendezett társaság a katolikus egyházban áll fenn, vagyis a Péter utóda meg a vele közösségben élő püspökök által kormányzott egyházban.

205. kán. – Ezen a földön azok a megkereszteltek vannak benne teljesen a katolikus egyház közösségében, akik annak látható társaságában kapcsolódnak Krisztushoz, mégpedig a hitvallás, a szentségek és az egyházkormányzat kötelékével.

206. kán. – 1. §. Különleges módon kapcsolódnak az egyházhoz a katekumenek, akik a Szentlélek indítására kifejezett akarattal kérik, hogy vegyék fel őket az egyházba, és így ezzel a kívánságukkal, valamint azzal, hogy hitben, reményben és szeretetben élnek, hozzákapcsolódnak az egyházhoz, amely már mint övéit támogatja őket.

2. §. A katekumenekről különlegesen gondoskodik az egyház, mely mikor meghívja őket az evangélium szerinti életre, és bevezeti őket a szent szertartásokban való részvételbe, különféle olyan kedvezményekben részesíti őket, amelyeket a keresztények élveznek.

207. kán. – 1. §. Az egyházban a krisztushívők között isteni rendelés folytán vannak szent szolgálatot teljesítő személyek, akiket a jogban klerikusoknak is nevezünk; a többiek pedig világiaknak is hívjuk.

2. §. E két csoport mindegyikben vannak olyan krisztushívők, akik az evangéliumi tanácsokra tett és az egyház által elismert és szavatolt fogadalommal vagy más szent kötelekkel a rájuk jellemző sajátos módon Istennek szentelődnek, és az egyház üdvözítő küldetésének teljesítésére sajátosan rendelkezésre állnak; ezek állapota – noha nem tartozik az egyház hierarchikus szerkezetéhez – összefügg annak életével és szent jellegével.

I. cím: Az összes krisztushívők kötelelességei és jogai

208. kán. – Krisztusban való újjászületésük folytán az összes krisztushívők között méltóságuk és cselekvésük tekintetében valódi egyenlőség uralkodik, így mindnyájan együttműködnek Krisztus testének építésére, ki-ki a maga állapotának és feladatának megfelelően.

209. kán. – 1. §. A krisztushívők kötelesek cselekvésmódjukban is mindig megőrizni a közösséget az egyházzal.

2. §. Nagy gonddal teljesítsék azokat a kötelezettségeiket, melyekkel akár az egyetemes egyháznak, akár a jog előírásai szerint saját részegyházuknak tartoznak.

210. kán. – Minden krisztushívő köteles azon igyekezni, hogy állapotának megfelelően szent életet éljen s az egyház erősödésén és megszentelődésének állandó előmozdításán munkálkodjék.

211. kán. – Minden krisztushívőnek kötelessége és joga azon fáradozni, hogy az üdvösség isteni híre minden korban és az egész világon minden emberhez egyre inkább eljusson.

212. kán. – 1. §. Amit a szent pásztorok mint Krisztus képviselői a hit tanítóiként kijelentenek vagy az egyház vezetőiként elrendelnek, azt a krisztushívőknek, felelősségük tudatában, keresztény engedelmességgel követniük kell.

2. §. A krisztushívőknek joguk van arra, hogy szükségleteiket, különösen a lelkieket, valamint kívánságaikat feltárják az egyház pásztorai előtt.

3. §. Tudásuk, szakértelmük és tekintélyük alapján joguk, sőt néha kötelességük, hogy az egyház javát érintő dolgokról véleményt nyilvánítsanak a szent pásztorok előtt, és véleményüket a hit, az erkölcs és a pásztorok iránti tisztelet megtartásával, valamint a közjónak és a személyek méltóságának figyelembevételével, a többi krisztushívőnek tudomására hozzák.

213. kán. – A krisztushívők joga, hogy az egyház lelki javaiból, különösen az Isten ígéből és a szentségekből a szent pásztoroktól segítséget kapjanak.

214. kán. – A krisztushívők joga, hogy Isten kultikus tiszteletét az egyház törvényes pásztorai által jóváhagyott saját rítusuk előírásai szerint végezhessék, és hogy a lelki életet olyan saját formában élhessék meg, amely összhangban van az egyház tanításával.

215. kán. – A krisztushívőknek jogában áll, hogy jótékony, illetve vallásos célú vagy a keresztény hivatást a világban előmozdító társulásokat alapítsanak és vezessenek, valamint hogy ugyanilyen célok közös megvalósítása érdekében összejöveteleket rendezzenek.

216. kán. – Az összes krisztushívők, mivel az egyház küldetésében részesülnek, jogosultak arra, hogy állapotuknak és helyzetüknek megfelelően saját kezdeményezéseikkel is előmozdítsák vagy támogassák az apostoli tevékenységet; de egyetlen ilyen vállalkozás sem tarthat igényt a „katolikus” névre, hacsak ehhez az illetékes egyházi hatóság beleegyezését nem adta.

217. kán. – A krisztushívők, mivel a keresztségben az evangéliumi tanításnak megfelelő életre kaptak meghívást, jogosultak a keresztény nevelésre, mely az érett emberi személy

kialakításán kívül az üdvösség titkának megismerésére és megélésére is kellőképpen megtanítja őket.

218. kán. – Akik a szent tudományokkal foglalkoznak, azokat megfelelő kutatási szabadság illeti meg, és gondolataikat okosan fel is tárhatják mindazzal kapcsolatban, amiben járatosak, de meg kell tartaniuk az egyház tanítóhivatala iránti köteles engedelmességet.

219. kán. – Az összes krisztushívőknek joguk van ahhoz, hogy életállapotukat minden kényszertől mentesen válasszák meg.

220. kán. – Senki sem sértheti meg törvénytelenül más meglevő jó hírét, sem pedig a magánszférája védelmére minden személyt megillető jogot.

221. kán. – 1. §. A krisztushívők jogosultak arra, hogy az egyházban őket megillető jogokat illetékes egyházi fórumon a jog szerint törvényesen igényeljék és védelmezzék.

2. §. Joga van a krisztushívőknek arra is, ha az illetékes hatóság perbe hívja őket, hogy a jog előírásainak megtartásával és méltányosság szerinti alkalmazásával ítélkezzenek róluk.

3. §. A krisztushívőknek joga van arra, hogy kánoni büntetésekkel csakis a törvény előírása szerint sújtsák őket.

222. kán. – 1. §. A krisztushívők kötelesek hozzájárulni az egyház szükségleteinek kielégítéséhez, hogy annak rendelkezésére álljon, ami az istentisztelethez, az apostoli és jótékonyági munkához, valamint a szolgálattevők tisztességes ellátásához szükséges.

2. §. Kötelesek a társadalmi igazságosság előmozdítására, valamint arra is, hogy Isten parancsát szem előtt tartva saját jövedelmükből segítsék a szegényeket.

223. kán. – 1. §. Jogaik gyakorlása során mind az egyes, mind a társulásokba tömörült krisztushívőknek figyelembe kell venniük az egyházi közérdeket, a többiek jogait és a maguk mások iránti kötelességeit.

2. §. Az egyházi hatóság illetékes arra, hogy a közérdekre való tekintettel a krisztushívők sajátos jogainak gyakorlását irányítsa.

II. cím: A világi krisztushívők kötelességei és jogai

224. kán. – A világi krisztushívők az összes krisztushívők közös kötelességein és jogain, valamint a más kánonokban meghatározott kötelességeken és jogokon kívül, a jelen cím kánonjaiban felsorolt kötelességekkel és jogokkal rendelkeznek.

225. kán. – 1. §. A világiaknak, akiket Isten – mint minden krisztushívőt – a keresztség és a bértálás által az apostoli munkára küld, általános kötelességük és joguk, hogy mind egyénileg, mind társulásokban azon dolgozzanak, hogy az üdvösség isteni hírét az egész világon minden ember megismerje és elfogadja; ez a kötelesség különösen olyan körülmények közt sürgető, amikor az emberek az evangéliumot csakis általuk hallhatják, és Krisztust csakis általuk ismerhetik meg.

2. §. Az a sajátos kötelesség is terheli őket, hogy saját egyéni helyzetüknek megfelelően, az evilági dolgok rendjét az evangélium szellemével itassák át és tökéletesítsék, és így különösen ezeknek a dolgoknak az intézésében és az evilági feladatok gyakorlásában Krisztusról tanúságot tegyenek.

226. kán. – 1. §. Akik házasságban élnek, hivatásuknak megfelelően különösen kötelesek a házasság és a család révén Isten népe épülésén fáradozni.

2. §. A szülők, mivel életet adtak gyermekeiknek, súlyosan kötelesek és jogosultak is nevelésükre; ezért elsősorban a keresztyén szülők feladata, hogy gyermekeik keresztyén neveléséről az egyház által adott tanítás szerint gondoskodjanak.

227. kán. – A világi krisztushívőknek joguk van arra, hogy a földi ország ügyeiben elismerjék számukra azt a szabadságot, amely minden polgárt megillet; ezzel a szabadsággal élve azonban ügyeljenek arra, hogy cselekedeteiket az evangélium szelleme hassa át, figyeljenek az egyházi tanítóhivatal által előadott tanításra, de óvakodjanak attól, hogy véleményalkotás tárgyát képező kérdésekben a saját nézetüket az egyház tanításaként adják elő.

228. kán. – 1. §. Azok a világiak, akiket erre alkalmasnak találunk, jogképességgel rendelkeznek arra, hogy a szent pástorok felvegyék őket azokra az egyházi hivatalokra és feladatokra, melyekben a jog előírásai szerint működni képesek.

2. §. A megfelelő tudásban, józanságban és tisztességben kiváló világiak alkalmasak arra, hogy szakértői vagy tanácsadói minőségben a jog előírása szerint a tanácsokban is segítséget nyújtsanak az egyház pásztorainak.

229. kán. – 1. §. Hogy a világiak a keresztyén tanítás szerint élhessenek, s azt maguk is hirdetni és szükség esetén védelmezni is tudják, továbbá hogy kivehessék részüket az apostoli tevékenységből, kötelesek és jogosultak ennek a tanításnak a képességeikhez és helyzetükhöz mért megismerésére.

2. §. Joguk van arra is, hogy a szent tudományokban megszerezzék azt a teljesebb képzettséget, amely az egyházi egyetemeken, fakultásokon vagy a vallási tudományok intézeteiben nyerhető el. Így jogosultak arra, hogy ott az előadásokat látogassák, és akadémiai fokozatokat szerezhessenek.

3. §. Ugyancsak képesek arra is, hogy a szükséges alkalmasságra vonatkozó előírások megtartásával, a törvényes egyházi hatóságtól megbízást kapjanak a szent tudományok oktatására.

230. kán. – 1. §. Azokat a világi férfiakat, akik a püspöki kar határozatában megszabott életkorral és adottságokkal rendelkeznek, az előírt liturgikus szertartással, tartós jelleggel fel lehet venni a lektori és az akolitusi szolgálatra. A szolgálatok elnyerése azonban nem jogosítja fel őket arra, hogy az egyháztól ellátást vagy díjazást kapjanak.

2. §. A világiak ideiglenes megbízás alapján a liturgikus cselekményekben betölthetik a lektor szerepét; ugyancsak minden világi gyakorolhatja a jog előírásainak megfelelően a kommentátor, a kántor feladatát vagy más feladatokat.

3. §. Ahol az egyház számára szükséges, a szolgálatra rendelt személyek hiányában a világiak is gyakorolhatják ezek bizonyos feladatait, még akkor is, ha nem lektorok vagy akolitusok: gyakorolhatják az ige szolgálatát, vezethetik a liturgikus imádságot, kiszolgáltathatják a keresztséget és áldoztathatnak, a jog előírásainak megfelelően.

231. kán. – 1. §. Azok a világiak, akiket tartósan vagy ideiglenesen az egyház különleges szolgálatára vesznek fel, kötelesek a feladatuk kellő ellátásához megkívánt megfelelő képzettség megszerzésére, valamint feladatuk lelkiismeretes, serény és szorgalmas ellátására.

2. §. A [230. kán.](#) 1. §-ának fenntartásával, joguk van a helyzetükhöz mért, tisztes díjazáshoz, melyből – a világi jog előírásait is megtartva – illően ki tudják elégíteni a maguk és családjuk szükségleteit; ugyancsak joguk van arra, hogy megfelelő társadalombiztosításban és egészségügyi ellátásban részesüljenek.

III. cím: A szent szolgálatot teljesítők, vagyis a klerikusok

I. fejezet: A klerikusok képzése

232. kán. – Az egyháznak kötelessége, de saját és kizárólagos joga is azoknak a kiképzése, akiket a szent szolgálatokra rendelnek.

233. kán. – 1. §. Az egész keresztény közösség feladata a hivatások gondozása, hogy a szent szolgálat szükségleteit az egész egyházban kellőképpen fedezni lehessen. Különösképpen feladata a hivatásgondozás a keresztény családoknak, a nevelőknek és sajátosan a papoknak, főként a plébánosoknak. A megyéspüspökök, akiknek leginkább feladata a hivatások előmozdításáról gondoskodni, oktassák a rájuk bízott népet a szent szolgálat jelentőségéről és a szolgálatot teljesítők szükségességéről az egyházban, továbbá, különösen erre a célra létesített intézményekkel serkentsék és támogassák a hivatásgondozásra irányuló kezdeményezéseket.

2. §. Gondoskodjanak továbbá a papok, különösen pedig a megyéspüspökök arról is, hogy szóban és tettben okos segítséget és kellő felkészítést kapjanak azok a férfiak, akik érettebb korban éreznek hivatást a szent szolgálatokra.

234. kán. – 1. §. Ahol működnek kisszemináriumok vagy más hasonló intézmények, meg kell tartani és támogatni kell azokat; bennük a hivatások gondozása céljából a humán és reál oktatással együtt különleges vallási képzést is adjanak; sőt, ahol a megyéspüspök hasznosnak ítéli, gondoskodják kisszeminárium vagy hasonló intézet létesítéséről.

2. §. Hacsak egyes esetekben a körülmények mást nem javallanak, a papságra készülő fiataloknak rendelkezniük kell azzal a humán és reál képzettséggel, amely az illető országban a felsőfokú tanulmányok végzésére képesít.

235. kán. – 1. §. Azokat a fiatalokat, akik papi pályára kívánnak lépni, nagyszemináriumban neveljék a megfelelő lelkiiség kialakítására és a sajátos feladatokra képzésük egész ideje alatt, vagy ha a körülmények a megyéspüspök megítélése szerint úgy kívánják, legalább négy éven át.

2. §. Azokat, akik törvényesen a szemináriumon kívül tartózkodnak, a megyéspüspök bízza lelkiismeretes és alkalmas papra, aki ügyeljen arra, hogy mind a lelkiélet, mind a fegyelem terén gondos képzést kapjanak.

236. kán. – Azokat, akik az állandó diakonátusra készülnek, a püspöki konferencia előírása szerint képezzék a lelkiéletre és a rendjükhöz tartozó feladatok megfelelő ellátására:

1. a fiatalok ezalatt legalább három évig külön házban tartózkodjanak, hacsak a megyéspüspök súlyos okból másként nem rendelkezik;

2. az érettebb korú férfiakat, akár nőtlenek, akár nők, három évre beosztott és az illető püspöki konferencia által megállapított rend szerint képezzék.

237. kán. – 1. §. Az egyes egyházmegyékben – ahol lehetséges és hasznos – legyen nagyszeminárium; ellenkező esetben bízzák a szent szolgálatra készülő növendékeket más szemináriumra, vagy létesítsenek egyházmegyeközi szemináriumot.

2. §. Egyházmegyeközi szemináriumot csak akkor létesítsenek, ha előzetesen elnyerték az Apostoli Szentszék jóváhagyását mind magának a szemináriumnak az alapítására, mind pedig

annak szabályzatára vonatkozóan. Az ilyen szemináriumot a püspöki konferencia létesíti, ha annak egész területére szól, egyébként pedig azok a püspökök, akiket érint.

238. kán. – 1. §. A törvényesen alapított szemináriumok magánál a jognál fogva az egyházban jogi személyiséggel rendelkeznek.

2. §. A szemináriumot minden ügy intézésében a rektor képviseli, hacsak egyes ügyekkel kapcsolatban az illetékes hatóság másként nem rendelkezik.

239. kán. – 1. §. Minden szemináriumban legyen rektor, aki a szeminárium élén áll, és esetleg vicerektor, gondnok, valamint, ha a növendékek oktatása magában a szemináriumban folyik, legyenek tanárok is, akik a megfelelő rendszerben összeállított különböző tantárgyakat oktatják.

2. §. Minden szemináriumban legyen legalább egy lelkiigazgató, de megmarad a növendékek szabadsága arra, hogy más olyan paphoz forduljanak, akiket a püspök jelölt ki erre a feladatra.

3. §. A szeminárium szabályzata határozza meg azokat az elveket, amelyek szerint a rektor vezetői munkájában, különösen a fegyelem megtartását illetően a többi előljárók, a tanárok, sőt maguk a növendékek is részt vesznek.

240. kán. – 1. §. A rendes gyóntatókon kívül a szemináriumba rendszeresen járjanak be más gyóntatók is, és a szeminárium fegyelmének tiszteletben tartásával, a növendékek mindig szabadon mehessenek bármely gyóntatóhoz, akár a szemináriumban, akár azon kívül.

2. §. A növendékek szentelésre bocsátására vagy a szemináriumból való elbocsátására vonatkozó döntésekhez sohasem szabad a lelkiigazgató és a gyóntatók véleményét kikérni.

241. kán. – 1. §. A nagyszemináriumba a megyéspüspök csak azokat vegye fel, akik emberi, erkölcsi, lelki és értelmi adottságaik, valamint testi és pszichés egészségük, továbbá helyes szándékuk alapján alkalmasnak tűnnek arra, hogy véglegesen a szent szolgálatra szenteljék magukat.

2. §. Mielőtt felvennék őket, be kell mutatniuk keresztelési és bérmlási igazolásukat, továbbá azokat az egyéb igazolásokat, amelyek a papnevelés szabályzata szerint szükségesek.

3. §. Ha olyanok felvételéről van szó, akiket más szemináriumból vagy szerzetes intézményből bocsátottak el, szükséges az illető intézet vezetőjének igazolása is, elsősorban az elbocsátás vagy a távozás okát illetően.

242. kán. – 1. §. Minden országban legyen papnevelési szabályzat, melyet a püspöki konferenciának kell kibocsátania a legfőbb egyházi hatóság által kiadott szabályok figyelembevételével, s a Szentszéknek kell jóváhagynia; az új körülményekhez pedig – ugyancsak a Szentszék jóváhagyásával – alkalmazni kell ezt a szabályzatot, melynek meg kell határoznia a szemináriumi képzés legfőbb elveit és az illető vidék vagy tartomány lelkipásztori szükségleteihez alkalmazott általános szabályait.

2. §. Az 1. §-ban említett szabályzat előírásait minden szemináriumban, tehát mind az egyházmegyeiekben, mind az egyházmegyeköziekben meg kell tartani.

243. kán. – Minden szemináriumnak legyen ezenkívül saját szabályzata, mely a megyéspüspök vagy egyházmegyeközi szeminárium esetén az érdekelt püspökök jóváhagyásával rendelkezik, és amely a papnevelés szabályzatának előírásait a helyi viszonyokra alkalmazza és közelebbről meghatározza azokat a fegyelmi pontokat, melyek a növendékek mindennapi életére és az egész szeminárium rendjére vonatkoznak.

244. kán. – A szemináriumban harmonikusan össze kell hangolni a növendékek lelki és tanulmányi képzését, melynek arra kell irányulnia, hogy a növendékek egyéni alkatuknak megfelelően a kellő emberi érettséggel együtt elsajátítsák az evangélium szellemét, és eljussanak a Krisztussal való szoros barátságra.

245. kán. – 1. §. A lelki nevelés révén a növendékek váljanak alkalmassá a lelkipásztori szolgálat gyümölcsöző ellátására, sajátítsák el a missziós lelkületet, tanulják meg, hogy a mindig élő hittel és szeretettel végzett szolgálat a saját megszentelődésük útja; tanulják meg azoknak az erényeknek kiművelését is, melyeket az emberi közösségben a legtöbbször becsülnek, és így jussanak el az emberi és természetfeletti értékek megfelelő összhangjára.

2. §. A növendékeket úgy képezzék, hogy a Krisztus egyháza iránti szeretettől áthatva alázatos és gyermeki szeretettel kötődjenek a római pápához, Péter utódjához, saját püspökhöz hűséges munkatársakként ragaszkodjanak, testvéreikkel pedig együttműködjenek; a szemináriumi közös élet és a többiekkel kialakított barátság és közösség révén készüljenek fel a testvéri egységre azzal az egyházmegyei papsággal, amelynek az egyház szolgálatában tagjai lesznek.

246. kán. – 1. §. Az egész szemináriumi élet központja az eucharisztia ünneplése legyen, úgy hogy a növendékek naponta részesülve Krisztus szeretetében, főként ebből a bőséges forrásból merítsenek lelki erőt az apostoli munkához és lelki életükhöz.

2. §. Tanítsák meg őket a zsolozsma végzésére, mellyel Isten szolgái az egyház nevében az egész rájuk bízott népért, sőt az egész világért könyörögnek Istenhez.

3. §. Mozdítsák elő a Boldogságos Szűz Mária tiszteletét, a rózsafüzér által is, továbbá az elmélkedést és más vallásos gyakorlatokat, melyek által a növendékek elsajátítják az imádság lelkületét és hivatásuk is megerősödik.

4. §. Szokjanak hozzá a növendékek a bűnbánat szentségének gyakori vételéhez, és ajánlatos, hogy kinek-kinek legyen szabadon választott lelkivezetője, aki előtt bizalommal feltárhatja lelkiismeretét.

5. §. A növendékek évente vegyenek részt lelkigyakorlaton.

247. kán. – 1. §. A nőtlenség állapotának megtartására megfelelő neveléssel készítsék fel őket, hogy megtanulják a celibátust úgy becsülni, mint Isten különleges ajándékát.

2. §. Megfelelően ismertessék meg a növendékekkel az egyházban szent szolgálatra rendelt személyek sajátos feladatait és terheit, s ne hallgassák el a papi élet egyetlen nehézségét sem.

248. kán. – Az elméleti oktatásnak arra kell törekednie, hogy a növendékek az illető terület és kor szükségleteivel összhangban álló általános műveltséggel együtt bőséges és szilárd felkészültséget szerezzenek a szent tudományokban, hogy saját hitüket erre alapozva és ebből táplálva, az evangélium tanítását a kor emberének megfelelően, szellemiségéhez mért módon tudják hirdetni.

249. kán. – A papnevelés szabályzata gondoskodjék arról, hogy a növendékek ne csak a hazai nyelvet sajátítsák el pontosan, hanem a latint is jól ismerjék, és azokban az idegen nyelvekben is kellőképpen jártasak legyenek, melyek tudása képzésükhöz vagy lelkipásztori szolgálatuk gyakorlásához szükségesnek vagy hasznosnak tűnik.

250. kán. – A magában a szemináriumban folytatott filozófiai és teológiai tanulmányokat vagy egymás után vagy együtt lehet végezni, a papnevelés szabályzata szerint; ezek a

tanulmányok legalább hat teljes évet vegyenek igénybe, úgy hogy a filozófiai tanulmányokra eső idő két teljes évnek, a teológiai tanulmányokra eső pedig négy teljes évnek feleljen meg.

251. kán. – A filozófiai oktatást, melynek tartalmaznia kell az örökérvényű filozófiai örökséget, és figyelembe kell vennie a kor filozófiai kutatásait is, úgy kell végezni, hogy tökéletesítse a növendékek emberi képzettségét, élesítse elméjüket, és alkalmasabbá tegye őket a teológiai tanulmányokra.

252. kán. – 1. §. A teológiai oktatást a hit fényében, a tanítóhivatal vezetésével úgy kell végezni, hogy a növendékek az isteni kinyilatkoztatásra támaszkodó teljes katolikus tanítást megismerjék, lelki életük számára hasznosítsák, és a szolgálat gyakorlása során kellőképpen tudják hirdetni és védelmezni.

2. §. A Szentírásra különös gonddal oktassák a növendékeket, hogy áttekintést szerezzenek az egész Szentírásról.

3. §. Oktassák a dogmatikát, mégpedig mindig az Isten írott igéje és a szent hagyomány alapján. Ennek az oktatásnak a révén a növendékek, főként Szent Tamás nyomán tanuljanak meg mélyebben behatolni az üdvösség misztériumaiba. Ugyancsak oltassák a morálteológiát és a pasztorális teológiát, a kánoni jogot, a liturgiát, az egyháztörténelmet, valamint egyéb segéd- és szaktudományokat, a papnevelés szabályzatának előírásai szerint.

253. kán. – 1. §. A filozófiai, teológiai és jogi tárgyak tanárainak az illetékes püspök vagy püspökök csak olyanokat nevezhetnek ki, akik erényesek és a Szentszék által elismert egyetem vagy fakultás doktorátusával vagy licenciátusával rendelkeznek.

2. §. Ügyelni kell arra, hogy külön-külön tanárt nevezzenek ki a Szentírás, a dogmatika, a morálteológia, a liturgia, a filozófia, a kánonjog, az egyháztörténelem és a többi olyan tárgy tanítására, amelyet sajátos módszer szerint kell előadni.

3. §. Azt a tanárt, aki feladatához súlyosan hűtlenné válik, az 1. §-ban említett hatóság mozgátsa el.

254. kán. – 1. §. A tanárok tárgyak előadása során mindig ügyeljenek a hit egész tanításának belső egységére és harmóniájára, hogy a növendékek megérezzék, hogy egyetlen tudományt tanulnak; ennek megfelelő elérésére végett legyen valaki a szemináriumban, aki a tanulmányok egész rendjét irányítja.

2. §. A növendékek olyan oktatást kapjanak, hogy az egyes kérdéseket megfelelő saját kutatásokkal maguk is tudományos módszerrel vizsgálni tudják, tehát legyenek olyan gyakorlatok, amelyeken a növendékek a tanárok vezetésével megtanulják bizonyos tudományos munkák önálló elvégzését.

255. kán. – Noha a növendékek egész szemináriumi képzése a lelkipásztorkodásra irányul, legyen ebben a képzésben a szó szoros értelmében vett lelkipásztorkodástani oktatás is, melyben a növendékek elsajátítják azokat az elveket és módszereket, amelyek az illető hely és kor szükségleteinek figyelembevételével, Isten népe tanítása, megszentelése és kormányzása szolgálatának ellátásával kapcsolatosak.

256. kán. – 1. §. Gondosan tanítsák meg a növendékeket mindarra, ami sajátosan a szent szolgálattal kapcsolatos, főként a hitoktatás és az egyházi szónoklat végzésére, az isteni kultuszra és különösen a szentségek kiszolgáltatására, továbbá az emberekkel, köztük a nem katolikusokkal és nem keresztényekkel való érintkezésre a plébánia vezetése és többi feladatainak teljesítése során.

2. §. Kapjanak oktatást a növendékek az egész egyház szükségleteiről, hogy így gondjuk legyen a hivatások előmozdítására, a missziós, ökumenikus és egyéb sürgető kérdésekre, köztük a társadalmi kérdésekre is.

257. kán. – 1. §. A növendékeket úgy képezzék, hogy ne csupán arra a részegyházra legyen gondjuk, amelynek szolgálatába állnak, hanem az egész egyházra is, és legyenek készek arra, hogy a súlyos és szükségét szenvedő részegyházak szolgálatára szenteljék magukat.

2. §. A megyéspüspököknek legyen gondja arra, hogy azok a klerikusok, akik a saját részegyházukból valamely más vidéken lévő részegyházba szándékoznak áttelepülni, kellően felkészüljenek a szent szolgálat ottani gyakorlására, vagyis tanulják meg az illető vidék nyelvét, és értsék meg az ottani intézményeket, társadalmi viszonyokat, gyakorlatot és szokásokat.

258. kán. – Hogy a növendékek az apostoli munka módszerét a gyakorlatban is elsajátítsák, tanulmányi idejük folyamán, különösen pedig szünidőben, vezessék be őket mindig valamely hozzáértő pap segítségével a lelkipásztori gyakorlatba, mégpedig az ordinárius megítélése szerint megállapítandó, a növendékek életkorának és a helyi sajátosságoknak megfelelő gyakorlatok segítségével.

259. kán. – 1. §. A szeminárium felsőbb vezetését és igazgatását illő döntések hozatala a megyéspüspök vagy egyházmegyei szeminárium esetén az érdekelt püspökök illetékességi körébe tartozik.

2. §. A megyéspüspök vagy egyházmegyei szeminárium esetén az érdekelt püspökök gyakran látogassák személyesen a szemináriumot, ügyeljenek növendékeik képzésére és a szemináriumban folyó filozófiai és teológiai oktatásra, továbbá alkossanak képet maguknak a növendékek hivatásáról, egyéniségéről, vallásosságáról és előmeneteléről, különös tekintettel a szent rendek kiszolgáltatására.

260. kán. – A rektornak, akinek feladata a szeminárium mindennapi irányítása a papnevelés szabályzata és a szeminárium szabályzata szerint, ki-k köteles a maga feladatának ellátása során engedelmességni.

261. kán. – 1. §. A szeminárium rektorának és az ő vezetése alatt a maguk részéről az előjáróknak és a tanároknak is legyen gondjuk arra, hogy a növendékek a papnevelés szabályzatában és a szeminárium szabályzatában előírt rendelkezéseket gondosan megtartsák.

2. §. A szeminárium rektora és tanulmányi igazgatója gondosan ügyeljen arra, hogy a tanárok feladatukat szabályosan lássák el, a papnevelési szabályzat és a szeminárium szabályzata szerint.

262. kán. – A szeminárium legyen kivéve a plébániai fennhatóság alól: a plébános hivatalát mindazok számára, akik a szemináriumban vannak, házassági ügyek kivételével és a [985. kán.](#) előírásainak épségben tartásával, a szeminárium rektora vagy annak megbízottja gyakorolja.

263. kán. – A megyéspüspök vagy egyházmegyei szeminárium esetén közös megállapodással megszabott arányban az érdekelt püspökök gondoskodjanak arról, hogy fedezzék a szeminárium létesítésének, fenntartásának, a növendékek ellátásának és a tanárok díjazásának költségeit, valamint a szeminárium egyéb szükségleteit.

264. kán. – 1. §. A szeminárium szükségleteinek fedezésére az [1266. kán.](#)-ban említett adományokon kívül, a püspök az egyházmegyében adót vethet ki.

2. §. A szeminárium javára kivetett adót minden olyan egyházi jogi személy köteles megfizetni, még a magánjellegűek is, amelynek székhelye az egyházmegyében van, kivéve ha maguk is pusztán adományokból élnek, vagy ha ténylegesen az egyház közérdekét szolgáló tanulói vagy tanári testület van bennük; ennek az adónak általánosnak és az az adózók jövedelmével arányosnak kell lennie, mértékét pedig a szeminárium szükségletei szerint kell megállapítani.

II. fejezet: A klerikusok hovatartozása, vagyis inkardinációja

265. kán. – Minden klerikusnak inkardinálva kell lennie valamely részegyházba, személyi prelatúrába, a megszentelt élet valamely intézményébe vagy valamilyen erre jogosult társaságba, tehát előljáró nélküli, vagyis kóbor klerikusok egyáltalán nem lehetnek.

266. kán. – 1. §. Az ember a diakonátus felvételével válik klerikussá, és inkardinálódik abba a részegyházba vagy személyi prelatúrába, amelynek szolgálatára szentelték.

2. §. A szerzetes intézmény örök fogadalmas tagja vagy az apostoli élet klerikusi társaságába véglegesen felvett személy mint klerikus a diakonátus felvételével inkardinálódik az illető intézménybe vagy társaságba, hacsak a társaságok esetén a szabályzat másként nem rendelkezik.

3. §. A világi intézmény tagja a diakonátus felvételével abba a részegyházba inkardinálódik, amelynek szolgálatára szentelték, hacsak az Apostoli Szentszék engedélye folytán nem inkardinálódik magába az illető intézménybe.

267. kán. – 1. §. Ahhoz, hogy egy már inkardinált klerikus érvényesen más részegyházba inkardinálódjék, a megyéspüspöktől annak aláírásával ellátott exkardinációs iratot kell kapnia; ugyanígy annak a részegyháznak a megyéspüspökétől is, amelybe inkardinálódni kíván, aláírt inkardináló levélre van szüksége.

2. §. Az így adott exkardináció csak akkor lép hatályba, ha megtörtént a másik részegyházba való inkardináció.

268. kán. – 1. §. Az a klerikus, aki saját részegyházából törvényesen egy másikba települt át, ebbe a részegyházba öt év elteltével magánál a jognál fogva inkardinálódik, ha ezt a szándékát írásban jelezte mind a vendéglátó egyház megyéspüspökének, mind a saját megyéspüspökének, és a levél megkapásától számított négy hónapon belül egyikük sem közölte vele írásban ellenkezését.

2. §. A megszentelt élet valamely intézményébe vagy az apostoli élet valamely társaságába való örök vagy végleges felvétele révén az a klerikus, aki a [266. kán.](#) 2. § szerint az illető intézménybe vagy társaságba inkardinálódik, a saját részegyházából exkardinálódik.

269. kán. – A megyéspüspök klerikust csak akkor inkardináljon, ha:

1. részegyházának szükséges vagy hasznos, és nem ellenkezik a klerikusok tisztaságára vonatkozó jogi előírásokkal;

2. szabályszerű okiratból meggyőződött az exkardináció előzetes megadásáról, és az exkardináló megyéspüspöktől – szükség esetén titkosan – kellő igazolást kapott az illető klerikus életéről, erkölcséről és tanulmányairól;

3. a klerikus e megyéspüspöknek írásban kijelentette, hogy új részegyházának szolgálatára kívánja magát szentelni a jog előírásai szerint.

270. kán. – Az exkardinációt csak megfelelő okból szabad megadni; ilyen az egyház haszna vagy magának a klerikusnak a java; megtagadni viszont csak súlyos okból szabad; ám az a klerikus, aki úgy érzi, hogy a megtagadás számára hátrányos, és talált befogadó püspököt, a döntés ellen felfolyamodással élhet.

271. kán. – 1. §. A saját részegyházának valódi szükségletét kivéve, a megyéspüspök ne tagadja meg az áttelepülési engedélyt azoktól a klerikusoktól, akikről tudja, hogy felkészültek, és úgy véli, hogy alkalmasak, ha súlyos klerikushiányban szenvedő vidékekre igyekeznek, hogy ott végezzék szent szolgálatukat. Gondoskodják azonban arról, hogy annak a helynek a megyéspüspökével, ahová távoznak, írásbeli megegyezést kössön, melyben meghatározzák ezeknek a klerikusoknak a jogait és kötelességeit.

2. §. A megyéspüspök a más részegyházba való áttelepülést klerikusainak engedélyezheti meghatározott időre és úgy is, hogy azt ismételten meg kelljen újítani, mégis oly módon, hogy az illető klerikusok saját részegyházukba maradjanak inkardinálva, és oda visszatérve meglegyenek mindazok a jogaik, melyekkel akkor rendelkeznének, ha a szent szolgálatot ott teljesítették volna.

3. §. Azt a klerikust, aki úgy ment át törvényesen más részegyházba, hogy saját egyházába maradt inkardinálva, megyéspüspöke megfelelő okból visszahívhatja, de csakis a másik püspökkel kötött megállapodások és a természetes méltányosság megtartásával. Ugyanilyen feltételek mellett a másik részegyház megyéspüspöke is megtagadhatja megfelelő okból az illető klerikustól a területén való további tartózkodás engedélyezését.

272. kán. – Az exkardinációt, az inkardinációt és a másik részegyházba való átköltözést az egyházmegyei kormányzó csak akkor engedélyezheti, ha a püspöki szék már több, mint egy éve megürült, és a tanácsosi testület beleegyezését adta.

III. fejezet: A klerikusok kötelezettségei és jogai

273. kán. – A klerikusok sajátosan kötelezve vannak arra, hogy a pápa és saját ordináriusuk iránt tiszteletet és engedelmességet tanúsítsanak.

274. kán. – 1. §. Csak klerikusok nyerhetnek el olyan hivatalokat, melyek ellátásához rendi hatalom vagy egyházkormányzati hatalom szükséges.

2. §. Hacsak törvényes akadály nem mentesíti őket, a klerikusok kötelesek elfogadni és hűségesen teljesíteni azt a feladatot, amit ordináriusuk rájuk bízott.

275. kán. – 1. §. Mivel mindnyájan ugyanazon a művön, vagyis Krisztus testének építésén fáradoznak, a klerikusokat egyesítse a testvériség és az imádság köteléke, és működjenek együtt egymással a részleges jog előírásai szerint.

2. §. A klerikusok ismerjék el és támogassák azt a küldetést, amit a maguk részéről a világiak az egyházban és a világban teljesítenek.

276. kán. – 1. §. A klerikusok különösen is kötelesek életmódjukban a szentségre törekedni, hiszen a felszenteléssel új címen is Istenek szentelődtek, és ők Isten misztériumainak kezelői Isten népe szolgálatára.

2. §. Hogy ezt a tökéletességet elérhessék:

1. először is teljesítsék hűségesen és fáradhatatlanul lelkipásztori szolgálatuk feladatait;
2. lelki életüket a Szentírás és az eucharisztia asztaláról táplálják; tehát nyomatékosan felhívjuk a papokat, hogy naponta ajánlják fel az eucharisztikus áldozatot, a diakónusokat pedig, hogy naponta vegyenek részt azon;

3. a papok és a papságra készülő diakónusok kötelesek naponta elvégezni a zsoltármát saját jóváhagyott liturgikus könyveik szerint; az állandó diakónusok pedig annyit végezzenek belőle, amennyit a püspöki konferencia megszab;

4. ugyancsak kötelesek a lelkigyakorlatokon való részvételre a részleges jog előírásai szerint;

5. buzdítjuk őket, hogy rendszeresen elmélkedjenek, gyakran vegyék fel a bűnbánat szentségét, különösen tiszteljék az Istenszülő Szület, és éljenek a megszentelődés egyéb általános és különös eszközeivel.

277. kán. – 1. §. A klerikusok kötelesek a mennyek országa kedvéért örökös és teljes önmegtartóztatásban élni, ezért meg kell tartaniuk a celibátust, mely Isten különös ajándéka; ezáltal a szent szolgálatra rendelt személyek könnyebben kapcsolódhatnak osztatlan szívvel Krisztushoz, és szabadabban szentelhetik magukat Isten és az emberek szolgálatára.

2. §. A klerikusok kellő óvatossággal viselkedjenek az olyan személyekkel szemben, akiknek látogatása veszélyezteti önmegtartóztatási kötelezettségük teljesítését, vagy a hívőket megbotránkoztatja.

3. §. A megyéspüspök hatáskörébe tartozik, hogy erről pontosabb szabályokat adjon ki, és hogy ennek a kötelezettségnek a megtartásáról az egyes esetekben ítéletet alkosson.

278. kán. – 1. §. A világi klerikusoknak joga van másokkal társulni a klerikusi állapottal összeegyeztethető célok érdekében.

2. §. A világi klerikusok különösen azokat a társulásokat becsülik nagyra, amelyek az illetékes hatóság által elismert szabályzat szerint, megfelelő és kellőképpen jóváhagyott életmód és testvéri segítség révén életszentségüket mozdítják elő szolgálatuk gyakorlásában, s amelyek a klerikusok egységét erősítik egymással és püspökükkel.

3. §. Tartózkodjanak a klerikusok olyan társulások alapításától vagy a bennük való részvételtől, amelyek célja vagy tevékenysége a klerikusi állapot sajátos kötelezettségeivel nem egyeztethető össze, vagy amelyek akadályozhatják az illetékes egyházi hatóságtól rájuk bízott feladat gondos teljesítését.

279. kán. – 1. §. A klerikusok a szent tanulmányokat pappászentelésük után is folytassák, és kövessék a szilárd, szentírási alapon álló áthagyományozott és az egyház által általánosan elfogadott tanítást úgy, ahogyan azt főként a zsinatok és a pápák meghatározták, és kerüljék a profán módon újszerű szavakat, valamint az áltudományt.

2. §. A papok a részleges jog előírásai szerint látogassák a pappászentelésük után tartandó lelkipásztori jellegű előadásokat, mégpedig az ugyanezekben az előírásokban meghatározott időközönként, és vegyenek részt más előadásokon, teológiai találkozók és konferenciákon is, melyek adjanak nekik alkalmat a szent tudományok és a lelkipásztori módszerek mélyebb megismerésére.

3. §. Szerezzenek ismereteket egyéb, különösen a szent tudományokkal kapcsolatos tudományok terén is, amennyiben ez főként a lelkipásztori szolgálat gyakorlását segíti.

280. kán. – Erősen ajánlatos, hogy a klerikusok valamilyen közösségben éljenek; ha ez valahol szokásban van, lehetőség szerint meg kell tartani.

281. kán. – 1. §. A klerikusok, mivel egyházi szolgálatot teljesítenek, helyzetüknek megfelelő díjazást érdemelnek; ennek meg kell felelnie feladatuk természetének, a hely és a kor viszonyainak, és lehetővé kell tennie, hogy fedezzék életszükségleteiket, és méltányosan tudják díjazni azokat, akiknek szolgálatára szorúlnak.

2. §. Ugyancsak biztosítani kell, hogy olyan szociális gondoskodásban részesüljenek, mely kellően fedezi szükségleteiket betegség, munkaképtelenség vagy öregség esetén.

3. §. Azok a nős diakónusok, akik teljesen az egyházi szolgálatra szentelik magukat, olyan díjazást érdemelnek, hogy magukat és családjukat el tudják tartani; azok pedig, akik világi foglalkozásuk alapján, melyet gyakorolnak vagy gyakoroltak, díjazásban részesülnek, gondoskodjanak ebből a jövedelmükből maguk és családjuk szükségleteiről.

282. kán. – 1. §. A klerikusok éljenek egyszerűen, és tartózkodjanak mindentől, ami hiábavalóságnak tűnik.

2. §. Azokat a javakat pedig, amelyeket egyházi hivataluk gyakorlása alkalmából szereztek, és amelyek tisztességes megélhetésüknek és állapotuk összes sajátos kötelezettségei teljesítésének fedezése után megmaradnak, fordítsák az egyház javára és a segítő szeretet cselekedeteire.

283. kán. – 1. §. A klerikusok, még ha nincs is helybenlakással járó hivataluk, ne távozzanak ordináriusuk legalább feltételezett engedélye nélkül egyházmegyéjükből olyan jelentős időre, amit a részleges jog határoz meg.

2. §. Megilleti azonban őket, hogy évente biztosítandó és elégséges szabadságuk legyen. Ennek mértékét az egyetemes vagy a részleges jog szabja meg.

284. kán. – A klerikusok viseljenek illő, egyházas öltözetet, a püspöki konferencia által kiadott szabályok és a törvényes helyi szokások szerint.

285. kán. – 1. §. A klerikusok teljességgel tartózkodjanak mindentől, ami állapotukhoz nem illő, a részleges jog előírásai szerint.

2. §. Kerüljék a klerikusok mindazt, ami nem illetlen ugyan, de a klerikusi állapottól idegen.

3. §. Tilos a klerikusoknak olyan közhivatalt vállalniuk, amely a világi hatalom gyakorlásában való részvétellel jár.

4. §. Ordináriusuk engedélye nélkül ne vállalják világiak javainak igazgatását, vagy olyan világi hivatalokat, melyek számadási kötelezettséggel járnak; ordináriusuk megkérdezése nélkül még saját javaik terhére sem szabad kezességet vállalniuk; olyan kötelezvényt se írjanak alá, melyből meghatározott ok nélküli fizetési kötelezettség származik számukra.

286. kán. – Tilos a klerikusoknak a törvényes egyházi hatóság engedélye nélkül személyesen vagy mások útján, akár maguk, akár mások javára üzleti tevékenységet vagy kereskedést folytatniuk.

287. kán. – 1. §. A klerikusok mindig a lehető legjobban segítsék elő az igazságos békét és egyetértést az emberek között.

2. §. Politikai pártokban vagy szakszervezetek vezetésében tevékeny részt ne vállaljanak, hacsak az illetékes egyházi hatóság megítélése szerint az egyház jogainak védelme vagy a közjó szolgálata ezt meg nem kívánja.

288. kán. – Az állandó diakónusokat nem kötelezik a [284. kán.](#), a [285. kán.](#) 3. és 4. §, a [286. kán.](#) és a [287. kán.](#) 2. § előírásai, hacsak a részleges jog másként nem rendelkezik.

289. kán. – 1. §. Mivel a katonai szolgálat kevésbé illik a klerikusi állapothoz, a klerikusok és a szent rendek felvételére készülnők ne jelentkezzenek önként katonának, hacsak ordináriusuk nem engedélyezte.

2. § A klerikusok éljenek azokkal a mentességekkel, amelyeket a klerikusi állapottól idegen feladatok és világi közhivatalok alól a törvények, megállapodások vagy szokások biztosítanak számukra, kivéve ha különös esetekben a saját ordináriusuk másként rendelkezik.

IV. fejezet: A klerikusi állapot elvesztése

290. kán. – Az érvényesen kapott fölszentelés sohasem válik érvénytelenné. A klerikus mégis elveszíti a klerikusi állapotot:

1. a felszentelés érvénytelenségét megállapító bírói ítélettel vagy közigazgatási határozattal;
2. az elbocsátást tartalmazó törvényesen kiszabott büntetéssel;
3. az Apostoli Szentszék leiratával; ezt a leiratot az Apostoli Szentszék diakónusoknak csak súlyos okból, papoknak csak nagyon súlyos okból adja meg.

291. kán. – A [290. kán.](#) 1. sz.-ban említett eset kivételével a klerikusi állapot elvesztése nem vonja maga után a nőtlenség kötelezettsége alóli fölmentést is; ezt csakis a római pápa adhatja meg.

292. kán. – Az a klerikus, aki a jog szerint elveszti a klerikusi állapotot, ezzel együtt elveszti a klerikusi állapottal járó jogokat is, és nem vonatkoznak rá a klerikusok kötelezettségei sem, a [291. kán.](#)-ban foglaltak kivételével; tilos gyakorolnia a rendi hatalmat, fenntartva a [976. kán.](#) előírását; és magáról elvész minden hivatala, feladata és bármiféle megbízotti hatalma is.

293. kán. – Azt a klerikust, aki klerikusi állapotát elvesztette, csakis az Apostoli Szentszék leirata veheti vissza újból a klerikusok közé.

IV. cím: A személyi prelatúrák

294. kán. – A papok megfelelő elosztásának elősegítésére vagy különös lelkipásztori, illetve missziós feladatok ellátására bizonyos területeken vagy bizonyos társadalmi csoportok körében az Apostoli Szentszék az érdekelt püspöki konferenciák meghallgatásával személyi prelatúrákat alapíthat, melynek világi papokból és diakónusokból állnak.

295. kán. – 1. §. A személyi prelatúrának az Apostoli Szentszéktől kapott szabályzata van. Élén mint saját ordinárius a prelátus áll; ennek joga, hogy országos vagy nemzetközi szemináriumot alapítson, és a növendékeket inkardinálja, valamint a prelatúra szolgálatának címére felszentelje vagy felszenteltesse.

2. §. A prelátusnak kell gondoskodnia azoknak a lelki képzéséről és tisztes megélhetéséről, akiket az említett címen felszentelt vagy felszenteltetett.

296. kán. – Világiak a prelatúrával kötött megállapodás által szentelik magukat a személyi prelatúra apostoli munkájának; a szabályzatban kellőképpen meg kell határozni ennek a szerves együttműködésnek a módját, valamint a vele járó főbb kötelezettségeket és jogokat.

297. kán. – Ugyancsak határozza meg a szabályzat a személyi prelatúrának azokhoz a helyi ordináriusokhoz való viszonyát, akiknek részegyházában a prelatúra a maga lelkipásztori vagy missziós tevékenységét a megyéspüspök előzetes hozzájárulásával gyakorolja vagy gyakorolni kívánja.

V. cím: A krisztushívők társulásai

I. fejezet: Közös szabályok

298. kán. – 1. §. Az egyházban vannak olyan, a megszentelt élet intézményeitől és az apostoli élet társaságaitól különböző társulások, amelyekben a krisztushívők, akár klerikusok, akár világiak, akár klerikusok és világiak együtt közös tevékenységgel igyekeznek a tökéletesebb életre vagy a nyilvános istentisztelet, illetve a keresztyén tanítás előmozdítására vagy más apostoli tevékenységre, tudniillik az evangélium hirdetésére, a vallásosság vagy a segítő szeretet gyakorlására és a világi élet keresztyén szellemmel való átítatására.

2. §. A krisztushívők elsősorban azokhoz a társulásokhoz csatlakozzanak, amelyeket az illetékes egyházi hatóság létesített, dicséretben részesített vagy ajánlott.

299. kán. – 1. §. A krisztushívőknek joga van arra, hogy egymás közti magánjellegű megállapodással társulásokat hozzanak létre a [298. kán.](#) 1. §-ában megjelölt célok megvalósítására, a [301. kán.](#) 1. §-a előírásának tiszteletben tartásával.

2. §. Az ilyen társulásokat, még ha az egyházi hatóság dicséretben részesíti vagy ajánlja is őket, magántársulásoknak nevezzük.

3. §. Az egyházban a krisztushívőknek csak az a magántársulása van elismerve, melynek szabályzatát az illetékes hatóság felülvizsgálta.

300. kán. – Egy társulás csak akkor vegye fel a „katolikus” nevet, ha ehhez az illetékes hatóság beleegyezését adta, a [312. kán.](#) szerint.

301. kán. – 1. §. Csak az illetékes egyházi hatóság alapíthatja meg a krisztushívők olyan társulásait, melyek a keresztyén tanításnak az egyház nevében való átadását vagy a nyilvános istentisztelet előmozdítását tűzik ki célul, vagy más olyan célokra törekszenek, melyek megvalósítása természeténél fogva az illető egyházi hatóságnak van fenntartva.

2. §. Ha az illetékes egyházi hatóság jónak látja, a krisztushívők más társulásait is létrehozhatja olyan egyéb lelki célok közvetlen vagy közvetett szolgálatára, melyek megvalósításáról magánkezdemenyezésből még nem gondoskodtak kellőképpen.

3. §. A krisztushívőknek azokat a társulásait, melyeket az illetékes egyházi hatóság alapít, hivatalos társulásoknak nevezzük.

302. kán. – Krisztushívők klerikusi társulásainak azokat nevezzük, amelyek klerikusok vezetése alatt állnak, a szent rend gyakorlását vállalják, és az illetékes hatóság ilyennek ismeri el őket.

303. kán. – Azokat a társulásokat, amelyeknek tagjai a világban valamely szerzetesi intézmény szellemében, ugyanennek az intézménynek a felsőbb irányítása alatt apostoli életet élnek, és a keresztyén tökéletességre törekszenek, harmadrendeknek nevezzük, vagy más megfelelő névvel illetjük.

304. kán. – 1. §. A krisztushívők minden társulásának, legyen az akár hivatalos, akár magánjellegű, és bármilyen címet vagy nevet viseljen is, legyen szabályzata, mely meghatározza a társulás célját, vagyis közösségi feladatát, székhelyét, vezetését, a benne való részvétel feltételeit, továbbá a kor és a hely szükségleteinek vagy javának figyelembevételével, működési elveit is.

2. §. Válasszanak maguknak olyan címet vagy nevet, mely a kor és a hely szokásainak megfelel, főként pedig kifejezi kitűzött céljukat.

305. kán. – 1. §. A krisztushívők minden társulása alá van vetve az illetékes egyházi hatóság felügyeletének. E hatóság feladata, hogy gondoskodjék velük kapcsolatban a hit és az erkölcs épségének megőrzéséről, s felügyeljen, nehogy az egyházi fegyelem terén visszaélések forduljanak elő; ezért kötelessége és joga, hogy a jog és a szabályzat szerint meg is látogassa őket; alá vannak rendelve e hatóság vezetésének is az itt következő kánonok előírásai szerint.

2. §. A Szentszék felügyeletének mindenfajta társulás alá van vetve; a helyi ordinárius felügyeletének az egyházmegyei társulások, de az egyéb társulások is az illető egyházmegyében folytatott működésük vonatkozásában.

306. kán. – Ahhoz, hogy valaki élvezhesse a társulás jogait és kiváltságait, valamint azokat a bűcsúkat és más lelki kegyeket, melyeket az illető társulás kapott, szükséges és elégséges, hogy a jog előírásai és a társulás saját szabályzata szerint oda érvényesen felvegyék, és törvényesen ne bocsássák el.

307. kán. – 1. §. A tagok felvétele a jog és az egyes társulások szabályzata szerint történjék.

2. §. Ugyanaz a személy több társulásnak is tagja lehet.

3. §. A szerzetes intézmények tagjai társulásokba saját joguk előírása szerint, előljárójuk beleegyezésével léphetnek be.

308. kán. – Akit szabályosan felvettek, azt csakis megfelelő okból bocsássák el a társulásból a jog és a szabályzat szerint.

309. kán. – A szabályosan megalakított társulásoknak joga van a jognak és a szabályzatnak megfelelően arra, hogy magára a társulásra vonatkozó külön szabályokat adjanak ki, összejöveleteket tartsanak, vezetőket, tisztségviselőket, szolgálattevőket és vagyonkezelőket jelöljenek ki.

310. kán. – Az a magántársulás, amely nem vált jogi személlyé, mint olyan nem lehet kötelezettségek és jogok alanya; a benne társult krisztushívők azonban közösen vállalhatnak kötelezettségeket és tulajdonostársi vagy birtokostársi minőségben jogokat és javakat szerezhetnek, illetve birtokolhatnak: ezeket a jogaikat és kötelezettségeiket megbízott, vagyis képviselő útján gyakorolhatják.

311. kán. – A megszentelt élet intézményeinek azok a tagjai, akik az intézményükkel valamiképpen egyesített társulások élén állnak, vagy melléjük vannak beosztva, gondoskodjanak arról, hogy ezek a társulások az egyházmegyében folyó apostoli tevékenységet segítsék, s a helyi ordinárius irányítása alatt működjenek együtt különösen azokkal a társulásokkal, melyek célja az apostoli tevékenység gyakorlása az illető egyházmegyében.

II. fejezet: A krisztushívők hivatalos társulásai

312. kán. – 1. §. Hivatalos társulás létesítésére illetékes hatóság:

1. egyetemes és nemzetközi társulások számára a Szentszék;

2. országos társulások számára, melyek alapításuknál fogva országos tevékenységre vannak rendelve, a püspöki konferencia a maga területén;

3. egyházmegyei társulások számára a megyéspüspök a maga területén, de nem az egyházmegyei kormányzó, kivéve az olyan társulások esetében, melyek létesítésének joga pápai kiváltság folytán másoknak van fenntartva.

2. §. Az egyházmegyében egy társulásnak vagy valamely társulás egy részlegének érvényes megalapításához – még ha ez pápai kiváltság alapján történik is – szükséges a megyéspüspök írásbeli hozzájárulása; az a beleegyezés viszont, melyet a megyéspüspök valamely szerzetes intézmény házának létesítéséhez adott, érvényes az abban a házban vagy a hozzá tartozó templomban működő olyan társulás létesítésére is, mely az illető intézmény sajátja.

313. kán. – A hivatalos társulás vagy a hivatalos társulások szövetsége magával azzal a határozattal, amellyel a [312. kán.](#) szerint illetékes egyházi hatóság megalapítja, egyben jogi személlyé is válik, és – ha erre is szükség van – küldetést is kap azoknak a céloknak a megvalósítására, melyeknek az egyház nevében való szolgálatát maga elé tűzte.

314. kán. – Minden hivatalos társulás szabályzata, illetve annak átdolgozása vagy megváltoztatása annak az egyházi hatóságnak a jóváhagyására szorul, amely a [312. kán.](#) 1. §-a szerint a társulás létesítésére illetékes.

315. kán. – A hivatalos társulások saját kezdeményezéssel jellegüknek megfelelő vállalkozásokba foghatnak; ezek számára a szabályzat előírásai az irányadók, de a felsőbb irányítás a [312. kán.](#) 1. §-ában említett egyházi hatóságra tartozik.

316. kán. – 1. §. Aki a katolikus hitet nyilvánosan elvetette, vagy az egyházi közösséget elhagyta, vagy akit kiszabott vagy hivatalosan kinyilvánított kiközösítés sújt, azt hivatalos társulásba érvényesen felvenni nem lehet.

2. §. Azokat, kiket törvényesen vettek fel, de később az 1. §-ban említett eset történt velük, előzetes figyelmeztetés után el kell bocsátani a társulásból, a szabályzat megtartásával és a [312. kán.](#) 1. §-ában említett hatósághoz való felfolyamodás jogának fenntartásával.

317. kán. – 1. §. Hacsak a szabályzat másként nem rendelkezik, a [312. kán.](#) 1. §-ában említett egyházi hatóság joga, hogy a hivatalos társulás vezetőjét, akit maga a hivatalos társulás választott, megerősítse, vagy ha bemutatták, beiktassa, vagy saját jogán kinevezze; a lelkészt pedig, vagyis az egyházi asszisztenst, ugyanez az egyházi hatóság nevezi ki, miután – ahol ez hasznos – meghallgatta a társulás nagyobb tisztségviselőit.

2. §. Az 1. §-ban kimondott szabály érvényes azokra a társulásokra is, amelyeket szerzetes intézmények tagjai pápai kiváltság alapján saját templomaikon vagy házaikon kívül alapítottak; a szerzetes intézmények tagjai által saját templomukban vagy házukban alapított társulásokban pedig a szabályzat előírása szerint az intézmény előljárójára tartozik a vezető és a lelkész kinevezése vagy megerősítése.

3. §. A nem klerikusi társulásokban a világiak betölthetik a vezető tisztségét; a lelkészt vagy az egyházi asszisztenst ne vegyék fel erre a tisztségre, hacsak a szabályzat másként nem rendelkezik.

4. §. A krisztushívők olyan hivatalos társulásaiban, melyek közvetlen célja az apostolság gyakorlása, ne azok legyenek a vezetők, akik politikai pártokban vezető hivatalt töltenek be.

318. kán. – 1. §. Különleges körülmények között, ahol ezt súlyos okok követelik meg, a [312. kán.](#) 1. §-ában említett egyházi hatóság megbízottat jelölhet ki, aki az illető hatóság nevében a társulást ideiglenesen kormányozza.

2. §. A hivatalos társulás vezetőjét megfelelő okból az mozdíthatja el, aki kinevezte vagy megerősítette, de előbb meg kell hallgatnia magát a vezetőt, valamint a társulás nagyobb tisztségviselőit a szabályzat szerint; a lelkészt pedig a [192–195. kán.](#) szerint az mozdíthatja el, aki kinevezte.

319. kán. – 1. §. A törvényesen létesített hivatalos társulás, hacsak ellenkező rendelkezés nincs, az általa birtokolt javakat a szabályzat szerint annak az egyházi hatóságnak a felsőbb irányítása alatt kezeli, melyről a [312. kán.](#) 1. §-ában van szó. Ennek a hatóságnak tartozik a vagyonkezelésről évente számot adni.

2. §. Az általa összegyűjtött ajándékok és adományok felhasználásáról ugyanennek a hatóságnak tartozik híven számot adni.

320. kán. – 1. §. A Szentszék által létesített társulásokat csak a Szentszék szüntetheti meg.

2. §. Súlyos okból a püspöki konferencia megszüntetheti az általa létesített társulásokat, a megyéspüspök azokat, amelyeket ő létesített, sőt azokat is, amelyeket pápai engedély alapján szerzetes intézmények tagjai a megyéspüspök hozzájárulásával alapítottak.

3. §. Az illetékes hatóság a hivatalos társulást csak vezetőjének és nagyobb tisztségviselőinek meghallgatása után szüntesse meg.

III. fejezet: A krisztushívők magántársulásai

321. kán. – A magántársulásokat a krisztushívők a szabályzatok előírásai szerint vezetik és irányítják.

322. kán. – 1. §. A krisztushívők magántársulása jogi személyiséget nyerhet a [312. kán.](#)-ban említett illetékes egyházi hatóság formális határozata által.

2. §. A krisztushívőknek csakis olyan magántársulása szerezhetheti jogi személyiséget, melynek szabályzatát a [312. kán.](#) 1. §-ában említett egyházi hatóság jóváhagyta; a szabályzat jóváhagyása azonban nem változtatja meg a társulás magánjellegét.

323. kán. – 1. §. Noha a krisztushívők magántársulásai a [321. kán.](#) szerint autonómiával rendelkeznek, alá vannak vetve az egyházi hatóság felügyeletének a [305. kán.](#) szerint, továbbá ugyanaz a hatóság kormányzatot is gyakorol felettük.

2. §. Az egyházi hatóságra tartozik az is, hogy a magántársulások autonómiájának tiszteletben tartásával felügyeljen és gondoskodjék arról, hogy az erők szét ne forgácsolódjanak, és a társulások apostoli tevékenysége a közjóra irányuljon.

324. kán. – 1. §. A krisztushívők magántársulása szabályzata szerint szabadon jelöli ki magának a vezetőt és a tisztségviselőket.

2. §. Ha a krisztushívők magántársulása lelki tanácsadót kíván, szabadon választhat az egyházmegyében szolgálatukat törvényesen gyakorló papok közül; a kiválasztott papnak azonban szüksége van a helyi ordináriustól kapott megerősítésre.

325. kán. – 1. §. A krisztushívők magántársulása a szabályzat szerint szabadon kezeli az általa birtokolt javakat, fenntartva az illetékes egyházi hatóság felügyeleti jogát abban a tekintetben, hogy a javakat a társulás céljaira fordítsák.

2. §. Ugyancsak alá van rendelve a helyi ordinárius fennhatóságának az [1301. kán.](#) szerint azoknak a javaknak a kezelését és felhasználását illetően, amelyeket kegyes célból adományoztak neki, vagy hagytak rá.

326. kán. – 1. §. A krisztushívők magántársulása a szabályzat szerint szűnik meg; megszüntetheti az illetékes hatóság is, ha ténykedése az egyházi tanításnak vagy fegyelemnek súlyos kárára van, vagy botrányt jelent a hívők számára.

2. §. A megszünt társulás javainak rendeltetését a szabályzat szerint kell meghatározni, a szerzett jogoknak és az adományozók szándékának tiszteletben tartásával.

IV. fejezet: Külön szabályok a világiak társulásairól

327. kán. – A világi krisztushívők becsüljék nagyra a [298. kán.](#)-ban említett lelki célokra alakult társulásokat, különösen azokat, melyek az evilági dolgok rendjének keresztény szellemmel való átitatását tűzik ki célul, és így igen nagy mértékben elősegítik a hit és az élet bensőséges egységét.

328. kán. – Akik a világiak társulásainak élén állnak, még akkor is, ha ezeket a társulásokat pápai kiváltság alapján hozták létre, gondoskodjanak arról, hogy ahol ez hasznos, társulásuk a krisztushívők többi társulásaival együttműködjék, és hogy a különböző keresztény vállalkozásoknak, főként a velük egy területen működőknek szívesen segítsen.

329. kán. – A világiak társulásainak vezetői gondoskodjanak arról, hogy a társulás tagjai a világiakra tartozó apostoli tevékenység gyakorlásához kellő képzésben részesüljenek.

II. rész: Az Egyház hierarchikus felépítése

I. szakasz: Az Egyház legfőbb hatósága

I. fejezet: A római pápa és a püspökök testülete

330. kán. – Ahogyan az Úr rendelése szerint Szent Péter és az apostolok egyetlen testületet alkotnak, úgy kapcsolódnak egymáshoz Péter utóda, a római pápa és az apostolok utódai, a püspökök is.

1. cikkely: A római pápa

331. kán. – A püspökök testületének feje a római egyház püspöke, akiben tartósan jelen van az a tisztség, amelyet az Úr sajátosan Péternek adott meg, aki az első az apostolok között; ez a tisztség utódaira is átszáll. Ez a püspök Krisztus helytartója és ezen a földön az egész egyház pásztora; tehát hivatalánál fogva a legfőbb, teljes, közvetlen és egyetemes rendes hatalma van az egyházban, és ezt a hatalmát mindig szabadon gyakorolja.

332. kán. – 1. §. A teljes és legfőbb hatalmat az egyházban a római pápa törvényes megválasztásának általa történt elfogadása és püspökké szentelése révén nyeri el. Ezért aki már püspökké van szentelve, ezzel a hatalommal pápává választása elfogadásának pillanatától fogva rendelkezik. Ha pedig a megválasztott személy nincs püspökké szentelve, rögtön szenteljék püspökké.

2. §. Ha úgy adódik, hogy a római pápa lemond hivataláról, az érvényességhez szükséges, hogy a lemondás szabadon, annak kijelentése pedig szabályosan történjék, de nem szükséges, hogy bárki is elfogadja.

333. kán. – 1. §. A római pápa hivatalánál fogva nem csupán az egész egyház felett rendelkezik hatalommal, hanem az összes részegyházak és azok csoportjai fölött is legfőbb rendes hatalma van, mely egyszersmind erősíti és védelmezi azt a saját, rendes és közvetlen hatalmat, mellyel a rájuk bízott részegyházban a püspökök rendelkeznek.

2. §. A római pápát az egyház legfőbb pásztori tisztségének gyakorlása során a többi püspökkel, sőt az egész egyházzal is mindig közösség fűzi egybe; joga van azonban az egyház szükségleteinek megfelelően meghatározni azt az akár személyes, akár testületi módot, ahogyan ezt a feladatot gyakorolja.

3. §. A római pápa ítélete vagy határozata ellen nincs sem fellebbezés, sem felfolyamodás.

334. kán. – Feladatának gyakorlásában a római pápát segítik a püspökök, akik együttműködő tevékenységüket több módon fejthetik ki. Ezek egyike a püspöki szinódus. Segítségére vannak továbbá a bíboros atyák, valamint más személyek és a kor szükségletei szerint különféle intézmények. Mindezek a személyek és intézmények az ő nevében és tekintélyével teljesítik a rájuk bízott feladatot az összes egyházak javára, a jogban meghatározott szabályok szerint.

335. kán. – A római szék megüresedése vagy teljes akadályoztatása idején az egyetemes egyház kormányzatában semmit nem szabad újítani; meg kell tartani azonban az ilyen esetre hozott külön törvényeket.

2. cikkely: A püspökök testülete

336. kán. – A püspökök testülete, amelynek feje a pápa, tagjai a püspökök a szentségi felszentelés és a testület fejéhez és tagjaihoz fűződő hierarchikus közösség alapján, és amelyben az apostolok testülete állandóan fennmarad, fejével együtt és soha nem a fő nélkül, szintén hordozója az egész egyházra szóló legfőbb és teljes hatalomnak.

337. kán. – 1. §. Az egyetemes zsinaton a püspökök testülete ünnepélyes módon gyakorolja az egész egyházra szóló hatalmat.

2. §. Ugyanezt a hatalmat gyakorolja az egész világon elszórt püspökök egységes cselekvése révén, melyet a római pápa ilyennek jelent ki vagy fogad el szabadon, és amely így valódi testületi cselekvéssé válik.

3. §. A római pápa feladata, hogy az egyház szükségletei szerint megválassza és kialakítsa azokat a módokat, ahogyan a püspökök testülete feladatát az egész egyház vonatkozásában testületileg gyakorolja.

338. kán. – 1. §. Csakis a római pápa joga, hogy egyetemes zsinatot hívjon össze, azon személyesen vagy mások által elnököljön, azt áthelyezze, felfüggeszse vagy feloszlassa. és határozatait jóváhagyja.

2. §. Ugyancsak a római pápa joga a zsinaton tárgyalásra kerülő témáknak és a zsinat lefolyási rendjének meghatározása; a római pápa által javasolt kérdésekhez a zsinati atyák másokat is hozzáfűzhetnek, de azok tárgyalásához a római pápa jóváhagyása szükséges.

339. kán. – 1. §. Mindazoknak, de csak azoknak a püspököknek, akik a püspökök testületének tagjai, joguk és kötelességük, hogy az egyetemes zsinaton döntési szavazati joggal részt vegyenek.

2. §. Az egyetemes zsinatra a legfőbb egyházi hatóság meghívhat másokat is, akik nem püspökök; az ő szerepüket a zsinaton ugyanez a hatóság szabja meg.

340. kán. – Ha az Apostoli Szék a zsinat ideje alatt megürül, a zsinat magánál a jognál fogva felfüggesztődik, amíg az új pápa folytatását el nem rendeli, vagy fel nem oszlatja.

341. kán. – 1. §. Az egyetemes zsinat határozatai csak akkor rendelkeznek kötelező erővel, ha a zsinati atyákkal együtt a római pápa is jóváhagyta, ugyanő megerősítette őket, és utasítására kihirdetésre is kerültek.

2. §. Hogy kötelező erejük legyen, ugyanilyen megerősítésre és kihirdetésre szorulnak azok a határozatok is, melyeket a püspökök testülete hoz, amikor más, a római pápa által bevezetett vagy szabadon elfogadott módon hajt végre a szó szoros értelmében testületi cselekményt.

II. fejezet: A püspöki szinódus

342. kán. – A püspöki szinódus olyan püspökök gyülekezete, akiket a világ különböző vidékeiről választottak ki, és akik meghatározott időpontokban összejönnek, hogy ápolják a szoros kapcsolatot a római pápa és a püspökök között, és hogy a római pápának a hit és erkölcs épségének védelmére és erősítésére, az egyházi fegyelem megtartására és

megszilárdítására tanácsaikkal segítséget nyújtsanak, és az egyháznak a világban való tevékenységével kapcsolatos kérdésekről tárgyaljanak.

343. kán. – A püspöki szinódus feladata a tárgyalásra kerülő kérdéseket megvitatni és kívánságokat kifejezni, nem pedig a kérdéseket eldönteni és róluk határozatot hozni, hacsak a pápa bizonyos esetekben nem ruházta fel döntési hatalommal; ilyen esetben a pápa joga, hogy a szinódus döntéseit jóváhagyja.

344. kán. – A püspöki szinódus közvetlenül a római pápa hatalmának van alárendelve. Az ő feladata:

1. a szinódust összehívni, valahányszor ezt alkalmasnak ítéli, és a helyet kijelöli, ahol a gyűléseket tartani kell;
2. jóváhagyni a részleges jog szerint megválasztandó tagok megválasztását, valamint további tagokat kijelölni és kinevezni;
3. a tárgyalásra kerülő kérdések témáját kellő időben megállapítani, a részleges jog szerint a szinódus megtartása előtt;
4. az ügyrendet meghatározni;
5. a szinóduson személyesen vagy mások által elnökölni;
6. magát a szinódust bezárni, áthelyezni, felfüggeszteni és felosztatni.

345. kán. – A püspöki szinódus összeülhet teljes ülésre, amelyen az egész egyház javával közvetlenül kapcsolatos ügyeket tárgyalnak, az ilyen ülés vagy rendes vagy rendkívüli; összeülhet részleges ülésre is, melyen egyetlen vagy több meghatározott vidéket közvetlenül érintő ügyekről van szó.

346. kán. – 1. §. A rendes teljes ülésre összeülő püspöki szinódus tagjai többségükben az egyes ülésekre a püspöki konferenciák által a szinódusra vonatkozó külön jog szerint megválasztott püspökök; másokat ugyanennek a jognak az értelmében kijelölnek; ismét másokat a római pápa közvetlenül nevez ki; ezekhez járulnak a klerikusi szerzetes intézmények egyes tagjai, akiket ugyanennek a külön jognak az előírásai szerint választanak meg.

2. §. A gyors elintézését kívánó ügyek megtárgyalására rendkívüli teljes ülésre összeült püspöki szinódus tagjai többségükben olyan püspökök, akiket a szinódusra vonatkozó külön jog az általuk betöltött hivatal alapján jelöl ki, másokat közvetlenül a római pápa nevez ki; ezekhez járulnak a klerikusi szerzetes intézmények egyes tagjai, akiket ugyanennek a jognak az előírásai szerint választanak meg.

3. §. A részleges ülésre összeülő püspöki szinódus tagjait főként azokról a vidékekről választják ki, amelyek számára az ülést összehívták, a szinódust szabályozó külön jog szerint.

347. kán. – 1. §. Mikor a római pápa bezárja a püspöki szinódus ülését, megszűnik az a feladat, amelyet benne a püspökök és a többi tagok kaptak.

2. §. Ha az Apostoli Szék a szinódus összehívása után vagy ülésezésének ideje alatt megüresedik, a szinódus ülése magánál a jognál fogva felfüggesztődik, hasonlóképpen az a feladat is, melyet benne az egyes tagok kaptak, amíg csak az új pápa az ülés felosztatását vagy folytatását határozatilag el nem rendeli.

348. kán. – 1. §. A püspöki szinódusnak van állandó általános titkársága, melynek élén az általános titkár áll, akit a római pápa nevez ki, és akit a titkárság tanácsa támogat munkájában. Ez a tanács püspökökből áll, akik közül egyeseket a külön jog szerint maga a

püspöki szinódus választ, másokat a római pápa nevez ki, de mindnyájuk feladata megszűnik az új teljes ülés kezdetével.

2. §. Ezenkívül a püspöki szinódus minden ülésének van egy vagy több külön titkára is, akiket a római pápa nevez ki. Ezek a rájuk bízott hivatalt csak a szinódus ülésének végéig töltik be.

III. fejezet: A Római Szent Egyház bíborosai

349. kán. – A Római Szent Egyház bíborosai külön testületet alkotnak, melynek feladata, hogy a római pápa megválasztásáról a külön jog előírása szerint gondoskodjék. Ezenkívül a bíborosok a római pápának segítségére vannak testületileg, mikor nagyobb jelentőségű kérdések megvitatására összehívják őket, és egyénileg is, mikor a különféle hivatalokban, melyeket betöltenek, a római pápát segítik, különösen az egész egyház mindennapi ügyeinek intézésében.

350. kán. – 1. §. A bíborosok testülete három rendre oszlik: a püspökre, melyhez azok a bíborosok tartoznak, akiknek a pápa a Róma környéki egyházakat jelöli ki címül, valamint a keleti pátriárkák, akik a bíborosi testületbe fölvételt nyertek; továbbá a presbiteri és a diakónusi rendre.

2. §. A presbiter és diakónus bíborosoknak a pápa Rómában egy-egy címet vagy diakóniát jelöl ki.

3. §. A bíborosi testületbe felvett keleti pátriárkák saját pátriárkai székek címével rendelkeznek.

4. §. A bíboros dékáné az Ostiai Egyházmegye címe azzal a másik egyházzal együtt, amelynek címével már rendelkezik.

5. §. A konzisztóriumban bejelentett és a pápa által jóváhagyott igényléssel, rendjük és kinevezésük elsőbbségének megtartásával, a presbiter bíborosok átmehetnek más címre, a diakónus bíborosok pedig más diakóniára, ha pedig tíz teljes évet eltöltöttek a diakónus bíborosi rendben, átléphetnek a presbiter bíborosi rendbe.

6. §. Az a bíboros, aki a diakónusi rendből igényléssel átlép a presbiteri rendbe, mindazok előtt a presbiter bíborosok előtt foglal helyet, akiket utána neveztek ki bíborossá.

351. kán. – 1. §. A római pápa szabadon választja meg azokat a legalább papi rendben lévő, tanbelileg, erkölcsben, vallásosságban és ügyintézési okosságban magasan kiemelkedő férfiakat, akiket bíborossá léptet elő; akik még nem püspökök közülük, azoknak püspökké kell szenteltetniük magukat.

2. §. A bíborosokat a római pápa határozata teszi bíborossá, melyet a bíborosok testülete előtt kihirdetnek; a kihirdetés megtörténtétől fogva vonatkoznak rájuk a törvényben meghatározott köteleességek és jogok.

3. §. Arra a bíborosi méltóságra emelt személyre, akinek kinevezését a római pápa bejelentette, de nevét szívében megtartotta magának, még nem vonatkoznak a bíborosok semmilyen kötelességei és jogai; mikor azonban a római pápa az illető nevét nyilvánosságra hozta, az rendelkezik ezekkel a köteleességekkel és jogokkal, de a rangsorban azt a helyet foglalja el, amely a szívében tartás napja alapján illeti.

352. kán. – 1. §. A bíborosi testület élén a dékán áll. Akadályoztatása estén az aldékán helyettesíti. A dékánnak vagy az aldékánnak nincsen semmi kormányzati hatalma a többi bíboros fölött, hanem első az egyenlők között.

2. §. A dékán hivatalának megüresedése esetén a Róma környéki egyházak címével rendelkező bíborosok, és kizárólag ők, az aldékán elnökletével, ha jelen van, vagy annak

elnökletével, akit közülük a legrégebben neveztek ki, megválasztanak egyet maguk közül a bíborosi testület dékánjának. Nevét felterjesztik a római pápának. Ő az illetékes arra, hogy a megválasztottat jóváhagyja.

3. §. Ugyancsak a 2. §-ban leírt módon, de magának a dékánnak az elnökletével választják az aldékánt; az aldékán megválasztásának jóváhagyására is a pápa az illetékes.

4. §. Ha a dékánnak és az aldékánnak nincs Rómában lakóhelye, szerezzenek maguknak.

353. kán. – 1. §. A bíborosok az egyház legfőbb pásztorát testületi cselekvéssel leginkább a konzisztóriumokon segítik, melyeken a római pápa parancsára és elnökletével gyűlnek egybe. Vannak rendes és rendkívüli konzisztóriumok.

2. §. A rendes konzisztóriumra az összes, illetve legalább a Rómában tartózkodó összes bíborosokat hívják egybe bizonyos súlyos, azonban gyakrabban előforduló ügyek megtárgyalására vagy egyes igen ünnepélyes cselekmények végrehajtására.

3. §. A rendkívüli konzisztóriumra, melyre akkor kerül sor, ha az egyház különleges szükségletei vagy igen súlyos ügyek megtárgyalása szükségessé teszi, az összes bíborosokat meghívják.

4. §. Csak az ünnepséget tartó rendes konzisztórium lehet nyilvános, vagyis csak erre lehet a bíborosokon kívül prelátusokat, a polgári társaságok követeit és más meghívottakat beengedni.

354. kán. – Azok a római kúria és a Vatikán Állam központi hatóságainak vagy más állandó intézményeinek élén álló bíboros atyák, akik hetvenötödik életévüket betöltötték, szíveskedjenek benyújtani hivatalukról való lemondásukat a római pápának, aki minden tényező megfontolása után fogja meghozni döntését.

355. kán. – 1. §. A bíboros dékán illetékes arra, hogy a megválasztott római pápát püspökké szentelje, ha a megválasztott személy felszentelésre szorul; a dékán akadályoztatása esetén ez a jog az aldékánt illeti, ennek akadályoztatása esetén pedig a bíborosok püspöki rendjének legrégebben kinevezett tagját.

2. §. A protodiakónus bíboros hirdeti ki a népnek a megválasztott pápa nevét; ő adja fel az érsekeknek vagy adja át képviselőiknek a római pápa helyett a palliumot.

356. kán. – A bíborosok kötelesek a római pápával serényen együttműködni; azok a kúria bármely hivatalában működő bíborosok pedig, akik nem megyéspüspökök, kötelesek Rómában lakni; azok a bíborosok, akik mint megyéspüspökök valamely egyházmegye gondját viselik, menjenek Rómába, valahányszor a római pápa összehívja őket.

357. kán. – 1. §. Azok a bíborosok, akik cím gyanánt Róma környéki egyházat vagy római templomot kaptak, annak birtokbavétele után az illető egyházmegye és templom javát tanáccsal és gondoskodással mozdítsák elő, nincs azonban fölötte semmi kormányzati hatalmuk, és semmiképpen sem avatkozzanak bele vagyonnevelésükbe, fegyelmükbe vagy a templomi szolgálatba.

2. §. A Rómán és a saját egyházmegyéjükön kívül tartózkodó bíborosok a személyükre vonatkozó dolgokban ki vannak véve tartózkodási helyük egyházmegyéje püspökének kormányzati hatalma alól.

358. kán. – Annak a bíborosnak, akire a római pápa azt a feladatot bízta, hogy valamely ünnepségen vagy gyűlésen az ő személyét képviselje, *oldalköveti* minőségben, vagyis mint hasonmása, továbbá annak, akire *különleges küldötteként* valamilyen lelkipásztori feladat elvégzését bízák, csakis arra van joga, amit maga a római pápa rábíz.

359. kán. – Az Apostoli Szék üresedése idején a bíborosok testületének csak arra van hatalma az egyházban, amire a külön törvény feljogosítja.

IV. fejezet: A római kúria

360. kán. – A római kúria, melynek segítségével a pápa az egyetemes egyház ügyeit intézni szokta, és amely az ő nevében és tekintélyével látja el feladatát az egyházak javára és szolgálatára, a Pápai- vagy Államtitkárságból, az Egyházi Közügyek Tanácsából, a kongregációkból, a bíróságokból és egyéb intézményekből áll; mindezek felépítését és illetékességét külön törvény határozza meg.

361. kán. – Az Apostoli Szentszék vagy a Szentszék név a jelen törvénykönyvben nem csupán a római pápát jelöli, hanem – hacsak a dolog természetéből vagy a szövegösszefüggésből az ellenkezője nem tűnik ki – az Államtitkárságot, az Egyházi Közügyek Tanácsát és a római kúria többi intézményét is.

V. fejezet: A római pápa követei

362. kán. – A római pápának született és szuverén joga, hogy követeket nevezzen ki és küldjön akár a különféle országokban vagy vidékeken működő részegyházakhoz, akár egyben az államokhoz és a hatóságokhoz is, továbbá hogy ezeket áthelyezze és visszahívja, mégpedig – az államokhoz küldött követek kiküldetését és visszahívását illetően – a nemzetközi jog szabályainak megtartásával.

363. kán. – 1. §. A római pápa követei azt a feladatot kapják, hogy magának a római pápának a személyét tartós jelleggel képviseljék azoknál a részegyházaknál vagy államoknál és hatóságoknál is, melyekhez küldetésük szól.

2. §. Az Apostoli Szentszéket képviselik azok is, akik pápai küldöttségben teljes jogú kiküldötti vagy megfigyelői minőségben nemzetközi tanácsokhoz, értekezletekre vagy összejövetelekre kapnak kiküldetést.

364. kán. – A pápai követ legfőbb feladata, hogy egyre erősebbé és hatékonyabbá tegye az egység kötelékét, mely az Apostoli Szentszéket és a részegyházakat összefűzi egymással. A pápai követre tartozik tehát illetékességi területén:

1. hogy értesítse az Apostoli Szentszéket azokról a körülményekről, amelyek közt a részegyházak élnek, továbbá mindarról, ami magát az egyház életét és a lelkek javát érinti;
2. hogy tevékenységével és tanácsával támogassa a püspököket, érintetlenül hagyva azok törvényes hatalmának gyakorlását;
3. hogy szoros kapcsolatot ápoljon a püspöki konferenciával és adjon meg neki minden segítséget;
4. hogy a püspökök kinevezésével kapcsolatban a jelöltek nevét az Apostoli Szentszéknek továbbítsa vagy javasolja, valamint hogy az információs eljárást a kinevezendő személyekről lefolytassa az Apostoli Szentszék által adott szabályok szerint;
5. hogy igyekezzék előmozdítani azokat az ügyeket, amelyek a békét, a fejlődést és a népek együttműködését szolgálják;
6. hogy a püspökökkel együtt fáradozzék a katolikus egyház és a többi egyházak vagy egyházi közösségek, sőt nem keresztény vallások megfelelő kapcsolatának előmozdításán;
7. hogy azt, ami az egyház és az Apostoli Szentszék küldetésével kapcsolatos, a püspökökkel együttműködve az állam vezetőinél pártfogolja;

8. ezenkívül, hogy éljen azokkal a felhatalmazásokkal, és teljesítse azokat az egyéb megbízásokat, amelyeket az Apostoli Szentszéktől kap.

365. kán. – 1. §. Azoknak a pápai követeknek, akik egyszersmind a nemzetközi jog szabályai szerint az államok mellett követként működnek, sajátos feladatuk még:

1. hogy előmozdítsák és erősítsék az Apostoli Szentszék és az állam hatóságai közti kapcsolatokat;

2. hogy tárgyaljanak az egyház és az állam közti viszonyral kapcsolatos kérdésekről, különösen pedig a konkordátumok és más hasonló megállapodások létrehozásáról és végrehajtásáról.

2. §. Az 1. §-ban említett ügyek intézése során, amennyire a körülmények indokolják, a pápai követ ne mulassza el az illető egyházi terület püspökei véleményét és tanácsát kikérni, és őket az ügyek menetéről értesíteni.

366. kán. – A követ különös feladatára tekintettel:

1. a pápai követség székháza ki van véve a helyi ordinárius kormányzati hatalma alól, hacsak nem házasságkötésről van szó;

2. a pápai követnek jogában áll, lehetőség szerint a helyi ordinárius előzetes értesítésével, küldetési területe minden templomában liturgikus szertartásokat végezni, főpapi jelvényekkel is.

367. kán. – A pápai követ feladata nem szűnik meg az Apostoli Szék megürülésével, hacsak a pápai megbízólevél másként nem rendelkezik; megszűnik azonban megbízatásának lejártával vagy vele közölt visszavonásával, továbbá a követnek a római pápa által elfogadott lemondásával.

II. szakasz: A részegyházak éscsoportjaik

I. cím: A részegyházak és a bennük lévő hatóság

I. fejezet: A részegyházak

368. kán. – A részegyházak, amelyekben és amelyekből az egy és egyetlen katolikus egyház áll, először is az egyházmegyék; ezekhez hasonló elbírálás alá esnek – hacsak az ellenkezője nem világos – a területi prelatúra és a területi apátság, az apostoli vikariátus és az apostoli prefektúra, valamint az állandó jelleggel létesített apostoli kormányzóság.

369. kán. – Az egyházmegye Isten népének egy része, mely a püspökre van bízva, hogy a papság közreműködésével lelkileg gondozza, hogy így pásztorához tartozva és általa az evangélium és az eucharisztia révén a Szentlélekben összegyűjtve részegyházat alkosson, melyben valóban jelen van és működik Krisztus egy, szent, katolikus és apostoli egyháza.

370. kán. – A területi prelatúra vagy a területi apátság Isten népének egy területileg körülhatárolt része, melynek gondozása különleges körülmények miatt valamely prelátusra vagy apátra van bízva, aki azt megyéspüspök módjára saját pásztoraként kormányozza.

371. kán. – 1. §. Az apostoli vikariátus vagy az apostoli prefektúra Isten népének egy része, mely sajátos körülmények miatt még nem vált egyházmegyévé, és amelynek lelkipásztori gondozását apostoli vikáriusra vagy apostoli prefektusra bízta, aki azt a pápa nevében kormányozza.

2. §. Az apostoli kormányzóság Isten népének egy része, melyet különleges és egészen súlyos okok miatt a pápa nem tett egyházmegyévé, és amelynek lelkipásztori gondozását apostoli kormányzóra bízta, aki azt a pápa nevében kormányozza.

372. kán. – 1. §. Szabálynak kell tekinteni, hogy Isten népének egyházmegyét vagy más részegyházat alkotó része területileg legyen körülhatárolva, és így magában foglaljon minden krisztushívót, aki az adott területen lakik.

2. §. Mégis, ahol a legfőbb egyházi hatóság megítélése szerint, az érdekelt püspöki konferenciák meghallgatása után hasznosnak tűnik, ugyanazon a területen a hívők rítusa szerint vagy más hasonló szempontból különböző részegyházak alapíthatók.

373. kán. – Csakis a legfőbb hatóságnak van joga részegyházakat alapítani; ha pedig már törvényesen megalapították őket, magánál a jognál fogva jogi személyiséggel rendelkeznek.

374. kán. – 1. §. Minden egyházmegyét vagy más részegyházat különböző részekre, vagyis plébániákra kell osztani.

2. §. A lelkipásztori gondozás közös tevékenységgel való elősegítésére az egymással szomszédos plébániákat külön csoportokba lehet egyesíteni: ilyenek az esperesi kerületek.

II. fejezet: A püspökök

1. cikkely: A püspökök általában

375. kán. – 1. §. A püspökök, akik isteni rendelés folytán lépnek az apostolok helyére a nekik adott Szentlélek által, az egyházban pásztorokká válnak, hogy maguk is a tanítás tanítómesterei, a szent istentisztelet papjai és a kormányzás szolgálattevői legyenek.

2. §. A püspökök magával a püspökszenteléssel elnyerik a megszentelői feladattal együtt a tanítói és kormányzói feladatot is, de ezeket természetüknél fogva csakis a testület fejével és tagjaival való hierarchikus közösségben gyakorolhatják.

376. kán. – *Megyésnek* azokat a püspököket nevezzük, akikre valamely egyházmegye gondozása van bízva; a többieket címzetesnek hívjuk.

377. kán. – 1. §. A püspököket a pápa szabadon nevezi ki, vagy törvényes választás után megerősíti.

2. §. Az egyháztartomány, vagy ha a körülmények indokolják, a püspöki konferencia püspökei háromévenként közösen és titokban állítsák össze azoknak a világi vagy a megszentelt élet intézményeihez tartozó papoknak a jegyzékét, akik a püspökségre igen alkalmasak. A jegyzéket terjesszék fel az Apostoli Szentszékhez. Megmarad minden püspöknek is az a joga, hogy az Apostoli Szentszéknek külön előterjessze azoknak a papoknak a nevét, akiket a püspöki feladatra méltónak és alkalmasnak tart.

3. §. Hacsak más törvényes rendelkezés nincs, valahányszor megyéspüspököt vagy koadjutor püspököt kell kinevezni, az Apostoli Szentszéknek felterjesztendő úgynevezett hármas listához a pápai követnek kell egyenként megtudakolnia, és saját véleményével együtt magával az Apostoli Szentszékkel közölnie, hogy mi a metropolitának és a szuffragáneos püspököknek a javaslata abban a tartományban, amelyhez a betöltendő egyházmegye tartozik, vagy amellyel egy gyűlésre jön össze, tovább hogy mit javasol a püspöki konferencia elnöke. Hallgasson meg ezenkívül a pápai követ egyeseket a tanácsosi testületből és a székeskáptalanból, és ha hasznosnak ítéli, kérje ki egyenként és titokban a világi és szerzetes klérus más tagjainak és kiváló ítélőképeségű világiaknak a véleményét is.

4. §. Hacsak más törvényes rendelkezés nincs, az a megyéspüspök, aki úgy véli, hogy egyházmegyéjének segédpüspököt kellene kapnia, terjesszen fel legalább három erre igen alkalmas papot tartalmazó jegyzéket az Apostoli Szentszékhez.

5. §. A továbbiakban a világi hatóságok semmilyen jogot és kiváltságot nem kapnak a püspökök választására, nevezésére, bemutatására vagy kijelölésére.

378. kán. – 1. §. A püspökjelöltek alkalmasságához a következők szükségesek:

1. legyen kiváló erős hitében, jó erkölcsében, jámborságában, a lelkekért való buzgóságában, bölcsességében, okosságában és emberi erényeiben, s rendelkezzen azokkal az egyéb adottságokkal is, melyek alkalmassá teszik a szóban forgó hivatal betöltésére;

2. legyen jó híre;

3. legyen legalább harmincöt éves;

4. legyen legalább öt éve felszentelt pap;

5. rendelkezzen az Apostoli Szentszék által jóváhagyott felsőoktatási intézményben szerzett doktorátussal vagy legalább licenciátussal szentírástudományból, teológiából vagy kánonjogból, vagy legalább legyen ezekben a tudományokban valóban jártas.

2. §. A kinevezendő személy alkalmasságáról a végső döntés az Apostoli Szentszékre tartozik.

379. kán. – Hacsak törvényes akadály vissza nem tartja, akit püspökké neveztek ki, köteles az apostoli levél megkapásától számított három hónapon belül püspökké szenteltetni magát, mégpedig hivatalának birtokbavétele előtt.

380. kán. – Mielőtt hivatalát kánonilag birtokba venné, a kinevezett személy tegyen hitvallást és esküdjön hűséget az Apostoli Szentszék iránt, az Apostoli Szentszéktől jóváhagyott forma szerint.

2. cikkely: A megyéspüspökök

381. kán. – 1. §. A rábízott egyházmegyében a megyéspüspököt megilleti mindaz a rendes, saját és közvetlen hatalom, ami lelkipásztori feladatának gyakorlásához szükséges, kivéve azokban az ügyekben, amelyeket a jog vagy a pápa határozata a legfőbb vagy más egyházi hatóságnak tart fenn.

2. §. Akik a híveknek a [386. kán.](#)-ban említett más közösségei élén állnak, a jogban a megyéspüspökkel egyenlő elbírálás alá esnek, hacsak a dolog természetéből vagy a jog előírásából ennek ellenkezője nem nyilvánvaló.

382. kán. – 1. §. A kinevezett püspök a rábízott hivatal gyakorlásába nem folyhat bele, amíg az egyházmegyét kánonilag birtokba nem vette; gyakorolhatja azonban azokat a hivatalokat, melyeket abban az egyházmegyében kinevezésekor már birtokolt, fenntartva a [409. kán.](#) 2. §-ának előírását.

2. §. Hacsak törvényes akadály vissza nem tartja, akit megyéspüspökké neveztek ki, ha még nincs püspökké szentelve, az apostoli levél megkapásától számított négy hónapon belül, ha már fel van szentelve, két hónapon belül kánonilag birtokba kell, hogy vegye egyházmegyéjét.

3. §. A püspök az egyházmegyét akkor veszi kánonilag birtokba, amikor magában az egyházmegyében személyesen vagy képviselő útján az apostoli levelet a tanácsosok testületének bemutatja az egyházmegyei irodaigazgató jelenlétében, aki az ügyről iratot készít, vagy újonnan alapított egyházmegyékben akkor, amikor a székesegyházban jelenlévő klérussal és néppel közölteti az említett levelet; erről a jelenlévők közül a legidősebb pap iratot készít.

4. §. Igen ajánlatos, hogy a kánoni birtokbavétel liturgikus cselekmény keretében történjék a székesegyházban, a klérus és a nép jelenlétében.

383. kán. – 1. §. Pásztori feladatának gyakorlása során a megyéspüspök gondoskodik minden rábízott krisztushívőről, bármilyen korú, helyzetű, nemzetiségű legyen is, akár a területen lakják az illető, akár csak ideiglenesen tartózkodják ott. Apostoli lélekkel figyeljen azokra is, akik életkörülményeik miatt a rendes lelkipásztori gondozásban nem részesülhetnek eléggé, valamint azokra, akik felhagytak a vallás gyakorlásával.

2. §. Ha vannak egyházmegyéjében más rítusú hívek, ezek lelki szükségleteiről akár olyan rítusú papok vagy plébániák, akár püspöki helynök útján gondoskodik.

3. §. A katolikus egyházzal teljes közösségben nem lévő testvérekkel szemben viseltessék emberséggel és szeretettel, és támogassa az ökumenizmust úgy, ahogyan az egyház értelmezi.

4. §. A nem keresztényeket tekintse úgy, hogy rá vannak bízva az Úrban, hogy számukra is felragyogjon annak a Krisztusnak a szeretete, akinek a püspök mindenki számára tanúja kell, hogy legyen.

384. kán. – A megyéspüspök különös gondoskodásával kísérje a papokat, hallgassa meg őket mint segítőtársait és tanácsadóit, védelmezze jogaikat és gondoskodik arról, hogy állapotukhoz tartozó kötelezettségeiket kellőképpen teljesítsék, s álljanak rendelkezésükre

azok az eszközök és intézmények, melyekre lelki és szellemi életük fejlesztéséhez szükségük van; törődjön azzal is, hogy tisztességes ellátásukról és társadalombiztosításukról a jog szerint gondoskodás történjék.

385. kán. – A megyéspüspök a lehető legjobban támogassa a különböző szolgálatokra és a megszentelt életre szóló hivatásokat, s különös gondja legyen a papi és missziós hivatásokra.

386. kán. – 1. §. A megyéspüspök köteles gyakori személyes prédikációval előadni és megvilágítani a híveknek azokat a hitigazságokat, amelyeket hinni és erkölcsi életükben alkalmazni kell; legyen gondja arra is, hogy a kánonoknak az ige szolgálatáról, főként a szentbeszédről és a hitoktatásról szóló előírásait gondosan megtartsák, hogy így mindenkinek átadják az egész keresztény tanítást.

2. §. A legalkalmasabbnak látszó eszközökkel, határozottan védelmezze a hittel elfogadandó hittartalom teljességét és egységét, de ismerje el az igazságok további kutatásának megfelelő szabadságát.

387. kán. – A megyéspüspök, mivel tudatában kell lennie, hogy köteles szeretetben, alázatosságban és életének egyszerűségében példát adni a szentségre, minden módon igyekezzék előmozdítani a krisztushívők életszentségét, kinek-kinek a saját hivatása szerint, és mivel különösen ő Isten misztériumainak kezelője, állandóan törekedjék arra, hogy a gondjára bízott krisztushívők a szentségek kiszolgáltatása által növekedjenek a kegyelemben, s megismerjék és éljék a húsvéti misztériumot.

388. kán. – 1. §. A megyéspüspök egyházmegyéjének birtokbavétele után minden vasárnap és az illető vidéken kötelező ünnepen misét tartozik felajánlani a rábízott népért.

2. §. A püspöknek az 1. §-ban említett napokon a népért személyesen kell bemutatnia és felajánlania a misét; ha azonban a mise bemutatásában törvényesen akadályozva van, ezeken a napokon más által vagy más napokon személyesen ajánlja fel a szentmisét.

3. §. Az a püspök, akire saját egyházmegyéjén kívül akár kormányzás címén is, más egyházmegyéket is bízta, ennek a kötelezettségének eleget tesz, ha egyetlen misét ajánl fel az egész rábízott népért.

4. §. Az a püspök, aki az 1–3. §-ban említett kötelezettségének nem tett eleget, mielőbb ajánljon fel a rábízott népért annyi misét, amennyit elmulasztott.

389. kán. – Gyakran vezesse a székesegyházban vagy egyházmegyéje más templomában a legszentebb eucharisztia ünneplését, különösen a parancsolt ünnepeken és más nagy ünnepeken.

390. kán. – A megyéspüspök egész egyházmegyéjében végezhet főpapi szertartásokat; egyházmegyéjén kívül azonban csakis a helyi ordinárius kifejezett vagy legalább ésszerűen vélelmezett beleegyezésével.

391. kán. – 1. §. A megyéspüspök feladata, hogy a rábízott részegyházat a jog szerint törvényhozó, végrehajtó és bírói hatalommal kormányozza.

2. §. A törvényhozó hatalmat maga a püspök gyakorolja; a végrehajtó hatalmat vagy személyesen vagy általános vagy püspöki helynökök útján gyakorolja a jog szerint; a bírói hatalmat vagy személyesen, vagy a bírósági helynök és a bírók útján gyakorolja a jog szerint.

392. kán. – 1. §. Mivel az egyetemes egyház egységét védenie kell, a püspök köteles az egész egyház közös fegyelmét előmozdítani, és ezért az összes egyházi törvények megtartását sürgetni.

2. §. Ügyeljen, nehogy az egyházi fegyelemben visszaélések férközzenek, különösen az ige szolgálatát, a szentségek és a szentelmények kiszolgáltatását, Isten és a szentek kultikus tiszteletét, valamint a vagyonkezelést illetően.

393. kán. – Az egyházmegyét minden jogügyletében a megyéspüspök képviseli.

394. kán. – 1. §. Egyházmegyéjében a megyéspüspök mozgassa elő az apostoli munka különféle módszereit, s gondja legyen arra is, hogy az egész egyházmegyében vagy annak egyes kerületeiben folyó összes apostoli tevékenységeket, sajátos jellegük megtartásával, a saját irányítása alatt összehangolja.

2. §. Sürgesse azt is, hogy a hívők teljesítsék az apostoli tevékenység gyakorlásában helyzetüknek és alkalmasságuknak megfelelően rájuk háruló feladatokat, és buzdítsa őket, hogy a különféle apostoli tevékenységekben a hely és a kor szükségletei szerint vegyenek részt és támogassák azokat.

395. kán. – 1. §. A megyéspüspököt, még ha koadjutora vagy segédpüspöke van is, kötelezi az egyházmegyében való személyes helybenlakás törvénye.

2. §. Olyan ad limina látogatáson, zsinaton, püspöki szinóduson, püspöki konferencián, melyen részt kell vennie, vagy más törvényesen rábízott feladaton kívül, az egyházmegyétől csak méltányos okból és egy – akár folyamatos, akár megszakított – hónapnál nem tovább lehet távol, feltéve, hogy biztosítva van, hogy egyházmegyéjét távolléte miatt semmi kár nem éri.

3. §. Ne legyen távol egyházmegyéjétől karácsonykor, nagyhéten és húsvétkor, pünkösdkor és úrnapján, hacsak nem súlyos és sürgős okból.

4. §. Ha a püspök több, mint hat hónapig törvénytelenül távol volt egyházmegyéjétől, a metropolita értesítse távollétéről az Apostoli Szentszéket; ha pedig a metropolitáról van szó, a legrégebben kinevezett szuffragáneus püspök tegye meg ezt.

396. kán. – 1. §. A püspök köteles az egyházmegyét évente részben vagy egészben meglátogatni úgy, hogy legalább ötvenként az egész egyházmegyét személyesen, vagy ha törvényesen akadályozva van, a koadjutor, a segédpüspök, az általános vagy püspöki helynök vagy más pap útján végiglátogassa.

2. §. A püspöknek joga van a látogatáshoz társul és segítőül azokat a klerikusokat kiválasztani, akiket akar; el van vetve minden ellentétes kiváltság és szokás.

397. kán. – 1. §. A püspök rendes látogatása azokra a személyekre, katolikus intézményekre, szent dolgokra és helyekre terjed ki, melyek az egyházmegye területén vannak.

2. §. A pápai jogú szerzetes intézmények tagjait és házait a püspök csak a jogban említett esetekben látogathatja.

398. kán. – A püspök igyekezzék a lelkipásztori látogatást kellő gondossággal végezni, ügyeljen, nehogy felesleges költségekkel bárki számára is nehézséget okozzon, vagy terhes legyen.

399. kán. – 1. §. A megyéspüspök köteles ötvenként jelentést betérjeszteni a pápának a rábízott egyházmegye állapotáról, az Apostoli Szentszék által meghatározott formában és időben.

2. §. Ha a jelentés beterjesztésére meghatározott év egészen vagy részben az egyházmegye általa való kormányzásának kezdetétől számított első két évbe esik, a püspök ezúttal tartózkodhat a jelentés összeállításától és beterjesztésétől.

400. kán. – 1. §. A megyéspüspök abban az évben, amikor jelentését a pápának be kell terjesztenie, hacsak az Apostoli Szentszék másként nem rendelkezik, utazzék Rómába megadni a tiszteletet Szent Péter és Pál apostol sírjának, és jelenjék meg a római pápa előtt.

2. §. Ennek a kötelességének a püspök személyesen tegyen eleget, hacsak ebben törvényes akadály meg nem gátolja; ebben az esetben a kötelességnek koadjutora vagy segédpüspöke útján tegyen eleget, ha rendelkezik ilyennel, vagy olyan egyházmegyéjéhez tartozó alkalmas pap útján, aki az egyházmegyében is lakik.

3. §. Az apostoli vikárius ennek a kötelességének Rómában élő képviselője útján is eleget tehet; az apostoli prefektusra ez a kötelezettség nem vonatkozik.

401. kán. – 1. §. Az a megyéspüspök, aki betöltötte hetvenötödik életévét, szíveskedjék benyújtani hivataláról való lemondását a pápának, aki az összes körülmények figyelembevételével fogja meghozni döntését.

2. §. Az a megyéspüspök, aki betegség vagy más súlyos ok miatt már kevésbé alkalmas hivatalának betöltésére, nyomatékosan fel van kérve, hogy nyújtsa be hivataláról való lemondását.

402. kán. – 1. §. Az a püspök, akinek hivataláról való lemondását elfogadták, mint kiérdemesült megtartja egyházmegyéjének címét, és ha óhajtja, lakását is megtarthatja abban az egyházmegyében, hacsak egyes esetekben különleges körülmények miatt az Apostoli Szentszék másként nem rendelkezik.

2. §. A püspöki konferenciának legyen gondja arra, hogy a lemondó püspök megfelelő és méltó ellátása biztosítva legyen, mégpedig annak az elsődleges kötelezettségnek a szem előtt tartásával, mely azt az egyházmegyét terheli, amelynek javára szolgálatát teljesítette.

3. cikkely: A koadjutorok és a segédpüspökök

403. kán. – 1. §. Ha az egyházmegye lelkipásztori szükségletei indokolják, a megyéspüspök kérésére egy vagy több segédpüspököt neveznek ki; a segédpüspök nem rendelkezik utódlási joggal.

2. §. Igen súlyos, akár személyes jellegű körülmények esetén a megyéspüspöknek különleges jogokkal felruházott segédpüspök adható.

3. §. Ha a Szentszék alkalmasabbnak látja, hivatalból koadjutor püspököt nevezhet ki, aki szintén különleges jogokkal van felruházva; a koadjutor püspök utódlási joggal rendelkezik.

404. kán. – 1. §. A koadjutor püspök akkor veszi birtokba hivatalát, amikor a kinevezését tartalmazó apostoli levelet személyesen vagy képviselő útján a megyéspüspöknek és a tanácsosok testületének bemutatja az egyházmegyei irodaigazgató jelenlétében, aki az ügyről iratot készít.

2. §. A segédpüspök akkor veszi birtokba hivatalát, mikor a kinevezését tartalmazó apostoli levelet a megyéspüspöknek bemutatja az egyházmegyei irodaigazgató jelenlétében, aki az ügyről iratot készít.

3. §. Ha a megyéspüspök teljesen akadályozva van, elég, hogy akár a koadjutor püspök, akár a segédpüspök a kinevezést tartalmazó apostoli levelet az egyházmegyei irodaigazgató jelenlétében a tanácsosok testületének bemutassa.

405. kán. – 1. §. A koadjutor püspöknek és a segédpüspöknek azok a kötelezettségei és a jogai, melyeket az alábbi kánonok meghatároznak, továbbá amelyeket kinevező levelük megjelöl.

2. §. A koadjutor püspök és a [403. kán.](#) 2. §-ában említett segédpüspök a megyéspüspököt az egyházmegye egész kormányzásában segíti, és távolléte vagy akár akadályoztatása esetén helyettesíti.

406. kán. – 1. §. A koadjutor püspököt, továbbá a [403. kán.](#) 2. §-ában említett segédpüspököt a megyéspüspök nevezzé ki általános helynökké; ezenkívül a többiekkel szemben előnyben részesítve, őrá bízza a megyéspüspök azt, ami a jog alapján különleges megbízást kíván.

2. §. Hacsak az apostoli levél másként nem rendelkezik, és az 1. § tiszteletben tartásával, a megyéspüspök nevezzé ki a segédpüspököt vagy a segédpüspököket általános helynökké vagy legalább püspöki helynökké, akik csak tőle vagy a koadjutor püspöktől, illetve a [403. kán.](#) 2. §-ában említett segédpüspöktől függenek.

407. kán. – 1. §. Hogy az egyházmegye jelen és jövő javát a legjobban szolgálják, a megyéspüspök, a koadjutor és a [403. kán.](#) 2. §-ában említett segédpüspök a jelentősebb ügyekben kérjék ki egymás véleményét.

2. §. A megyéspüspök jelentősebb, különösen lelkipásztori jellegű ügyek mérlegelésekor szíveskedjék segédpüspökei véleményét a többieknél előbb kikérni.

3. §. A koadjutor püspök és a segédpüspök, mint akik a megyéspüspök gondjának megosztására hivatottak, feladataikat úgy gyakorolják, hogy vele egyező tevékenységgel és lélekkel járjanak el.

408. kán. – 1. §. A koadjutor püspök és a segédpüspök, ha megfelelő akadály nem gátolja őket, kötelesek arra, hogy valahányszor a megyéspüspök kívánja, olyan főpapi és más funkciókat végezzenek, amelyekre a megyéspüspök köteles.

2. §. Azokat a püspöki jogokat és funkciókat, amelyeket a koadjutor püspök vagy a segédpüspök gyakorolhat, a megyéspüspök ne bízza általában másra.

409. kán. – 1. §. A püspöki szék megüresedésekor a koadjutor püspök rögtön püspökévé válik annak az egyházmegyének, amely számára kinevezték, mihelyt azt törvényesen birtokba vette.

2. §. A püspöki szék megüresedésekor, ha az illetékes hatóság másként nem rendelkezett, a segédpüspök, amíg az új püspök székét birtokba nem vette, megtartja mindazt, de csak azt a hatalmát és jogkörét, amivel a széküresedés előtt mint általános helynök vagy püspöki helynök rendelkezett; ha nem jelölik ki az egyházmegyei kormányzó tisztségre, ezt a jog által megadott hatalmát az egyházmegye kormányzását vezető egyházmegyei kormányzó hatósága alatt gyakorolja.

410. kán. – A koadjutor püspök és a segédpüspök, akárcsak maga a megyéspüspök, köteles az egyházmegyében való helybenlakásra; onnan csak rövid időre távozzék, kivéve ha valamilyen hivatalos elfoglaltsága van az egyházmegyén kívül, vagy ha szabadságra megy; ez utóbbi távollét azonban ne tartson tovább egy hónapnál.

411. kán. – A koadjutor és a segédpüspök hivataláról való lemondását illetően a [401. kán.](#) és a [402. kán.](#) 2. §-a előírásait kell alkalmazni.

III. fejezet: A szék akadályoztatása és megüresedése

1. cikkely: A szék akadályoztatása

412. kán. – A püspöki széket akkor tekintjük akadályozottnak, ha a megyéspüspököt fogság, száműzetés, kényszerű távollét vagy képtelenség teljesen visszatartja lelkipásztori feladatának az egyházmegyében való ellátásától, és még levelek útján sem tud az egyházmegyéhez tartozókkal érintkezni.

413. kán. – 1. §. A szék akadályoztatása esetén, hacsak a Szentszék másként nem rendelkezik, az egyházmegye vezetése a koadjutor püspököt illeti, ha van, ennek hiányában vagy akadályoztatása esetén valamelyik segédpüspököt vagy általános helynököt, illetve püspöki helynököt vagy más papot, a személyek olyan sorrendjének megtartásával, amelyet a megyéspüspök által az egyházmegye birtokbavétele után mielőbb összeállítandó jegyzék meghatároz; ezt a metropolitával közlendő jegyzéket legalább háromévenként meg kell újítani, és az irodaigazgatónak titokban kell őriznie.

2. §. Ha hiányzik vagy akadályozva van a koadjutor püspök, és az 1. §-ban említett jegyzék nincs meg, a tanácsosok testületének feladata, hogy válasszanak egy olyan papot, aki az egyházmegyet kormányozza.

3. §. Aki az egyházmegye kormányzását az 1. vagy a 2. § szerint átvette, mielőbb értesítse a Szentszékét a szék akadályoztatásáról és a feladat átvételéről.

414. kán. – Aki a [413. kán.](#) szerint arra hivatott, hogy az egyházmegyéről ideiglenesen lelkipásztorilag gondoskodjék, csupán addig, amíg a szék akadályozva van, annak az egyházmegye lelkipásztori gondozásában ugyanazok a kötelességei és ugyanaz a hatalma, mint ami a jog szerint az egyházmegyei kormányzót megilleti.

415. kán. – Ha a megyéspüspököt egyházi büntetés tiltja el feladata gyakorlásától, akkor a metropolita vagy ennek hiányában, illetve ha éppen róla van szó, az előléptetés szerint legidősebb szuffragáneus rögtön forduljon a Szentszékhez, hogy az rendelkezék.

2. cikkely: A szék megüresedése

416. kán. – A püspöki szék megüresedik a megyéspüspök halálával, a római pápától elfogadott lemondásával, valamint az áthelyezésnek vagy a megfosztásnak a püspökkel való közlésével.

417. kán. – Érvényes mindaz, amit az általános helynök vagy a püspöki helynök a megyéspüspök haláláról való biztos értesülés előtt végez, továbbá amit a megyéspüspök, az általános vagy a püspöki helynök végez, amikor még nem értesült biztosan az említett pápai intézkedésekről.

418. kán. – 1. §. Az áthelyezésről való biztos értesülés után a püspöknek két hónapon belül át kell mennie abba az egyházmegyébe, ahová helyezték, és azt kánonilag birtokba kell vennie; az új egyházmegye kánoni birtokbavételének napján megürül az az egyházmegye, *ahonnan* elhelyezték.

2. §. Az áthelyezésről való biztos értesüléstől az új kánoni birtokbavételéig az áthelyezett püspök abban az egyházmegyében, *ahonnan* elhelyezték:

1. az egyházmegyei kormányzó hatáskörével és kötelességeivel rendelkezik, és megszűnik minden általános és püspöki helynök hatalma, a [409. kán.](#) 2. §-ának fenntartásával;

2. részesül a hivatalhoz tartozó teljes díjazásban.

419. kán. – A szék megüresedésekor az egyházmegye kormányzata az egyházmegyei kormányzó kinevezéséig a segédpüspökre, ha pedig többen vannak, a legrégebben kinevezett segédpüspökre száll; segédpüspök hiányában a kormányzat a tanácsosok testületére száll, hacsak a Szentszék másként nem rendelkezett. Aki így átveszi az egyházmegye kormányzását, haladéktalanul hívja össze az egyházmegyei kormányzó kinevezésére illetékes testületet.

420. kán. – Apostoli vikariátusban vagy prefektúrában a szék megüresedésekor a kormányzást – hacsak a Szentszék másként nem rendelkezett – a helyettes vikárius vagy a helyettes prefektus veszi át, akit csakis erre a célra a vikárius vagy a prefektus nevezett ki közvetlenül hivatalának birtokbavétele után.

421. kán. – 1. §. A püspöki szék megüresedéséről való értesüléstől számított nyolc napon belül a tanácsosok testületének, tiszteletben tartva az [502. kán.](#) 3. §-ának előírását, meg kell választania az egyházmegyei kormányzót, aki az egyházmegyét ideiglenesen vezeti.

2. §. Ha az előírt időn belül bármi okból nem választották meg törvényesen az egyházmegyei kormányzót, ennek kijelölése a metropolitára száll, vagy ha maga a metropolitai egyházmegye üresedett meg, illetve szuffragáneos egyházmegyével együtt a metropolitai egyházmegye is üresedésben van, akkor arra a szuffragáneos püspökre, akit legrégebben neveztek ki püspökké.

422. kán. – A segédpüspök vagy ennek hiányában a tanácsosi testület a püspök haláláról, akit pedig egyházmegyei kormányzónak választottak, megválasztásáról mielőbb értesítse az Apostoli Szentszéket.

423. kán. – 1. §. Egyetlen egyházmegyei kormányzót jelöljenek ki; minden ellenkező szokás el van vetve; ha ezt a szabályt nem tartják meg, a választás érvénytelen.

2. §. Az egyházmegyei kormányzó ne legyen egyszersmind vagyonkezelő is; ezért ha az egyházmegye vagyonkezelőjét választják meg kormányzónak, akkor a gazdasági tanács válasszon ideiglenesen más vagyonkezelőt.

424. kán. – Az egyházmegyei kormányzót a [165–178. kán.](#) szerint kell megválasztani.

425. kán. – 1. §. Az egyházmegyei kormányzó tisztségére érvényesen csak azt a papot lehet kijelölni, aki harmincötödik életévét betöltötte és ugyanarra az üresedésben lévő székre még nem választották meg, nem nevezték vagy mutatták be.

2. §. Egyházmegyei kormányzónak olyan papot válasszanak, aki a tan és okosság tekintetében kiváló.

3. §. Ha az 1. §-ban említett feltételeket figyelmen kívül hagyták, a metropolita, vagy ha maga a metropolitai egyház van üresedésben, a legrégebben püspökké kinevezett szuffragáneos, a dolog kivizsgálása után maga jelöljön ki erre az alkalomra kormányzót; annak intézkedései pedig, akit az 1. § előírásai ellenére választottak meg, magánál a jognál fogva semmiek.

426. kán. – Aki széküresedés idején az egyházmegyei kormányzó kinevezése előtt az egyházmegyét kormányozza, azzal a hatalommal rendelkezik, ami a jog szerint az általános helynököt illeti.

427. kán. – 1. §. Az egyházmegyei kormányzó a megyéspüspök kötelességeivel és hatalmával rendelkezik, kivéve azokban a dolgokban, amelyek természetüknél vagy magánál a jognál fogva ki vannak véve hatásköréből.

2. §. Az egyházmegyei kormányzó azáltal, hogy megválasztását elfogadta, elnyeri a hatalmat, és nincs szüksége senkitől megerősítésre, de tiszteletben kell tartania a [833. kán.](#) 4. sz-ában említett kötelezettséget.

428. kán. – 1. §. Széküresedés idején semmi újítás ne történjék.

2. §. Azoknak, akik az egyházmegye vezetését ideiglenesen látják el, tilos olyat tenniük, ami az egyházmegyének hátrányt okozhat, vagy a püspöki jogokat csorbíthatja; különösképpen tilos nekik, és következésképp mindenki másnak is, akár személyesen, akár más által az egyházmegyei hivatal bármilyen okiratát elvinni vagy megsemmisíteni, illetve benne valamit változtatni.

429. kán. – Az egyházmegyei kormányzó köteles az egyházmegyében való helybenlakásra és a mise felajánlására a népért, a [388. kán.](#) szerint.

430. kán. – 1. §. Az egyházmegyei kormányzó feladata azáltal ér véget, hogy az új püspök birtokba veszi az egyházmegyét.

2. §. Az egyházmegyei kormányzó elmozdítása a Szentszéknek van fenntartva; ha esetleg maga a kormányzó mond le, a lemondást hiteles formában be kell mutatnia a választásra illetékes testületnek, de elfogadásra nem szorul; az egyházmegyei kormányzó elmozdítása, lemondása vagy halála esetén másik egyházmegyei kormányzót kell választani a [421. kán.](#) szerint.

II. cím: A részegyházak csoportjai

I. fejezet: Az egyháztartományok és az egyházi régiók

431. kán. – 1. §. A különböző szomszédos egyházmegyék személyi és helyi adottságoknak megfelelő közös lelkipásztori tevékenysége előmozdítására és a megyéspüspökök egymásközi kapcsolatainak elősegítésére, a szomszédos részegyházak területileg körülhatárolt egyháztartományokba szerveződnek.

2. §. Exempt egyházmegyék a továbbiakban általában ne legyenek; vagyis az egyes egyháztartományok területén belül lévő egyházmegyék és más részegyházak az illető egyháztartományhoz kell, hogy tartozzanak.

3. §. Csakis a legfőbb egyházi hatóság joga, hogy az érdekelt püspökök meghallgatásával egyháztartományokat létesítsen, megszüntessen vagy megváltoztasson.

432. kán. – 1. §. Az egyháztartományokban a jognak megfelelően a tartományi zsinat és a metropolita rendelkezik hatósággal.

2. §. Az egyháztartomány magánál a jognál fogva jogi személyiséggel rendelkezik.

433. kán. – 1. §. Ha ennek haszna van, különösen olyan országokban, ahol nagyszámú részegyház található, a szomszédos egyháztartományokat a püspöki konferencia javaslatára a Szentszék egyházi régiókba szervezheti.

2. §. Az egyházi régió jogi személlyé tehető.

434. kán. – Az egyházi régió püspökeinek gyűlésére tartozik, hogy előmozdítsa az együttműködést és a közös lelkipásztori tevékenységet az illető régióban; azok a jogok azonban, amelyeket a jelen törvénykönyv kánonjai a püspöki konferenciáknak megadnak, ezt a gyűlést nem illetik meg, hacsak a Szentszék ezek közül valamire külön fel nem hatalmazza.

II. fejezet: A metropoliták

435. kán. – Az egyháztartomány élén a metropolita áll, aki érseke a saját egyházmegyéjének; a metropolitai hivatal hozzá van kötve egy a római pápa által kijelölt vagy jóváhagyott püspöki székhöz.

436. kán. – 1. §. A szuffragáneos egyházmegyékben a metropolita a következőkre illetékes:

1. felügyelni, hogy a hitet és az egyházi fegyelmet gondosan megtartsák, és értesíteni a római pápát az esetleges visszaélésekről;

2. kánoni látogatást végezni az Apostoli Szentszék által jóváhagyott okból, ha a szuffragáneos elmulasztotta;

3. egyházmegyei kormányzót kijelölni a [421. kán.](#) 2. §-a és a [425. kán.](#) 3. §-a szerint.

2. §. Ahol a körülmények indokolják, az Apostoli Szentszék a metropolitát a részleges jogban meghatározandó különleges feladatokkal és hatalommal ruházhatja fel.

3. §. A szuffragáneos egyházmegyékben a metropolitának semmilyen más kormányzati hatalma nincs; azonban minden templomban, a székesegyházban pedig az illető megyéspüspök előzetes értesítésével, úgy végezheti a szent szertartásokat, mint a püspök a saját egyházmegyéjében.

437. kán. – 1. §. A metropolita köteles püspökké szentelése, vagy ha már fel volt szentelve, kánoni kinevezése után három hónapon belül személyesen vagy képviselő útján kérni a római pápától a palliumot, mely azt a hatalmat jelöli, amivel a jog a római egyházzal közösségben lévő metropolitát tartományában felruházza.

2. §. A metropolita a liturgikus törvényeknek megfelelően használhatja a palliumot egyháztartományának minden templomában, tartományán kívül azonban még a megyéspüspök hozzájárulásával sem.

3. §. Ha a metropolitát másik metropolitai székbe helyezik át, új palliumra van szüksége.

438. kán. – A pátriárkai és a primási cím a latin egyházban a tiszteletbeli elsőbbségen kívül semmilyen kormányzati hatalommal nem jár, hacsak egyesekről pápai kiváltság vagy jóváhagyott jogszokás az ellenkezőjét nem bizonyítja.

III. fejezet: A részleges zsinatok

439. kán. – 1. §. Plenáris zsinatot, vagyis olyan zsinatot, amely egy püspöki konferencia összes részegyházaira szól, akkor tartsanak, ha a püspöki konferencia az Apostoli Szentszék jóváhagyásával szükségesnek vagy hasznosnak látja.

2. §. Az 1. §-ban kimondott szabály érvényes az olyan egyháztartományban tartandó tartományi zsinatra is, melynek határai egybeesnek az országhatárokkal.

440. kán. – 1. §. Az egy egyháztartományhoz tartozó különböző részegyházak számára akkor tartsanak tartományi zsinatot, ha a tartomány megyéspüspökei többségének megítélése szerint ez alkalmasnak látszik, a [439. kán.](#) 2. §-ának fenntartásával.

2. §. A metropolitai szék megüresedése idején ne hívjanak össze tartományi zsinatot.

441. kán. – A püspöki konferencia feladata:

1. a plenáris zsinatot összehívni;
2. a püspöki konferencia területén belül a zsinat megtartásának helyét megválasztani;
3. a plenáris zsinaton résztvevő megyéspüspökök közül az Apostoli Szentszék által megerősítendő elnököt megválasztani;
4. meghatározni a napirendet és a tárgyalásra kerülő kérdéseket, kijelölni a plenáris zsinat kezdetét és tartamát, a zsinatot áthelyezni, elnapolni és felosztatni.

442. kán. – 1. §. A metropolita feladata a szuffragáneus püspökök többségének beleegyezésével:

1. a tartományi zsinatot összehívni;
2. a tartomány területén belül a tartományi zsinat lefolytatásának helyét megválasztani;
3. meghatározni a napirendet és a tárgyalásra kerülő kérdéseket, kijelölni a tartományi zsinat kezdetét és tartamát, a zsinatot áthelyezni, elnapolni és felosztatni.

2. §. A tartományi zsinaton való elnöklés a metropolitát, vagy ennek törvényes akadályoztatása esetén, a többi szuffragáneus püspökök által választott szuffragáneus püspököt illeti.

443. kán. – 1. §. A részleges zsinatokra meghívandók és ott döntési szavazati joggal rendelkeznek:

1. a megyéspüspökök;
2. a koadjutor- és a segédpüspökök;
3. a többi olyan címzetes püspökök, akik az Apostoli Szentszéktől vagy a püspöki konferenciától rájuk bízott sajátos feladatot töltenek be az illető területen.

2. §. A részleges zsinatokra meghívhatók más, az illető területen tartózkodó címzetes és kiérdemesült püspökök is; ezeknek döntési szavazati joguk van.

3. §. A részleges zsinatokra meghívandók, de csupán tanácsadói szavazati joggal:

1. az illető területen lévő összes részegyházak általános helynökei és püspöki helynökei;
2. a szerzetes intézmények és az apostoli élet társaságai nagyobb előjárói közül annyian, amennyit a férfiak és a nők számára a püspöki konferencia vagy a tartomány püspökei meghatároznak, illetve akiket az illető területen székházzal rendelkező intézmények és társaságok összes nagyobb előjárói megválasztanak;

3. az illető területen székhellyel rendelkező egyházi és katolikus egyetemek rektorai, valamint a teológiai és kánonjogi karok dékánjai;

4. a nagyszemináriumok rektorai közül egyesek, a 2. sz. szerint megállapított számban; őket a területen lévő szemináriumok rektorai választják.

4. §. A részleges zsinatokra meghívhatók, de csupán tanácsadói szavazati joggal, papok és más krisztushívők is úgy, hogy számuk ne haladja meg az 1–3. §-ban említettek felét.

5. §. A tartományi zsinatokra hívják meg továbbá minden részegyház székeskáptalanját, papi szenátusát és pasztorális tanácsát, mégpedig úgy, hogy ezek mindegyike két testületileg kiválasztott tagját küldje el, ezeknek azonban csak tanácsadói szavazati joguk van.

6. §. A részleges zsinatokra, ha plenáris zsinat esetén a püspöki konferencia, tartományi zsinat esetén a metropolita és a szuffragáneus püspökök hasznosnak ítélik, vendégként másokat is meg lehet hívni.

444. kán. – 1. §. Mindazok, akiket a részleges zsinatra összehívnak, köteles jelen lenni rajta, hacsak megfelelő akadály nem gátolja őket; erről értesíteniük kell a zsinat elnökét.

2. §. Akiket a részleges zsinatra összehívnak, és ott döntési szavazati joguk van, ha megfelelő akadály tartja vissza őket, képviselőt küldhetnek; ennek a képviselőnek csak tanácsadói szavazati joga van.

445. kán. – A részleges zsinat területe számára arról gondoskodik, hogy Isten népének lelkipásztori szükségleteit kielégítsék; kormányzati, elsősorban törvényhozói hatalma van, úgyhogy az egyház egyetemes jogát mindig tiszteletben tartva elrendelheti mindazt, amit a hit erősödése, a közös lelkipásztori tevékenység szabályozása, az erkölcsök irányítása és a közös egyházi fegyelem megőrzése, kialakítása és védelme érdekében alkalmasnak lát.

446. kán. – A részleges zsinat feloszlása után az elnök gondoskodik arról, hogy a zsinat összes iratait felterjesszék az Apostoli Szentszékhez; a zsinat határozatait csak akkor hirdessék ki, ha az Apostoli Szentszék megvizsgálta őket; a határozatok kihirdetésének módját és a kihirdetett határozatok kötelező hatályba lépésének idejét magának a zsinatnak a joga meghatározni.

IV. fejezet: A püspöki konferenciák

447. kán. – A püspöki konferencia állandó intézmény: valamely ország vagy egy bizonyos terület püspökeinek egyesülése. Benne ezek a püspökök egyes lelkipásztori feladataikat közösen gyakorolják területük krisztushívői érdekében, annak a nagyobb jónak az előmozdítására, amit az embereknek az egyház ad. Ez az előmozdítás főként az apostoli tevékenységnek a kor és a hely adottságaihoz kellőképpen alkalmazott formái és módszerei révén történik a jog előírása szerint.

448. kán. – 1. §. Az általános szabály az, hogy a püspöki konferencia az illető ország összes részegyházainak főpásztorait magában foglalja a [450. kán.](#) előírása szerint.

2. §. Ha azonban az Apostoli Szentszék az érdekelt megyéspüspökök meghallgatása után úgy ítéli, hogy a személyi vagy a tárgyi körülmények ezt indokolják, létesíthető a püspöki konferencia ennél nagyobb vagy kisebb terület számára is oly módon, hogy csak egy bizonyos területen lévő egyes részegyházak püspökeit foglalja magában, vagy különböző országokban lévő részegyházak főpásztorait egyesítse; ezek számára külön szabályokat kiadni az Apostoli Szentszék joga.

449. kán. – 1. §. Egyedül a legfőbb egyházi hatóság joga, hogy az érdekelt püspökök meghallgatása után, püspöki konferenciákat létesítsen, megszüntessen vagy megváltoztasson.

2. §. A törvényesen létesített püspöki konferencia magánál a jognál fogva jogi személyiséggel rendelkezik.

450. kán. – 1. §. Magánál a jognál fogva a püspöki konferenciához tartoznak az illető terület összes megyéspüspökei és azok, akik a jogban velük egyenlő elbírálás alá esnek, továbbá a koadjutor püspökök, a segédpüspökök és azok a többi címzetes püspökök, akik az adott területen az Apostoli Szentszéktől vagy a püspöki konferenciától rájuk bízott különleges feladatot töltenek be; meghívhatók a más rítusú ordináriusok is, nekik azonban csak tanácsadói szavazati joguk van, hacsak a püspöki konferencia szabályzata másként nem rendelkezik.

2. §. A többi címzetes püspök és a római pápa követe a jog szerint nem tagja a püspöki konferenciának.

451. kán. – Minden püspöki konferencia állítsa össze szabályzatát, amit az Apostoli Szentszékkel kell felülvizsgáltatni, és amelyben egyebek mellett szabályozzák a konferencia teljes üléseinek megtartását, gondoskodjanak a konferencia állandó püspöki tanácsáról és általános titkárságáról, valamint más olyan hivatalokról és bizottságokról, melyek a konferencia megítélése szerint céljának megvalósítását hatékonyan elősegítik.

452. kán. – 1. §. Minden püspöki konferencia válasszon magának elnököt, határozza meg, hogy az elnök törvényes akadályoztatása esetén ki tölti be a helyettes elnök tisztségét, és jelölje ki az általános titkárt, a szabályzat szerint.

2. §. A konferencia elnöke, valamint az ő törvényes akadályoztatása esetén a helyettes elnök, nem csupán a püspöki konferencia általános üléseinek élén áll, hanem az állandó tanács élén is.

453. kán. – A püspöki konferencia legalább évente egyszer tartson teljes ülést, továbbá mindannyiszor, valahányszor a sajátos körülmények megkívánják, a szabályzat előírása szerint.

454. kán. – 1. §. A püspöki konferencia teljes ülésein magánál a jognál fogva döntési szavazati joguk van a megyéspüspököknek és azoknak, akik a jogban velük egyenlő elbírálás alá esnek, továbbá a koadjutor püspököknek.

2. §. A püspöki konferenciához tartozó segédpüspököket és más címzetes püspököket vagy döntési vagy tanácsadói szavazati jog illeti, a konferencia szabályzatának előírása szerint; ám amikor a szabályzat előkészítéséről vagy megváltoztatásáról van szó, csak azoknak legyen döntési szavazati joga, akiket az 1. §. felsorol.

455. kán. – 1. §. A püspöki konferencia csak olyan esetekben hozhat általános határozatokat, amelyekben az egyetemes jog előírja, vagy az Apostoli Szentszék külön megbízása akár saját kezdeményezésre, akár magának a konferenciának a kérésére ezt elrendeli.

2. §. Az 1. §-ban említett határozatoknak a teljes ülésen való érvényes meghozatalához az szükséges, hogy a konferenciához tartozó, döntési szavazati joggal rendelkező főpásztoroknak legalább a kétharmad része megszavazza, kötelező erőt pedig csak akkor nyernek, ha az Apostoli Szentszék megvizsgálta, és törvényesen kihirdették őket.

3. §. A kihirdetés módját és a határozatok hatálybalépésének idejét maga a püspöki konferencia határozza meg.

4. §. Olyan esetekben, amikor sem az egyetemes jog, sem az Apostoli Szentszék külön megbízása nem adta meg a püspöki konferenciának az 1. §-ban említett hatalmat, az egyes megyéspüspökök illetékessége érintetlen marad, és sem a konferencia, sem annak elnöke nem jár el érvényesen az összes püspökök nevében, ha nem adta meg hozzá minden egyes püspök a beleegyezését.

456. kán. – A püspöki konferencia teljes ülésének feloszlása után a konferencián végzett dolgokról szóló jelentést és a konferencia határozatait az elnök terjessze fel az Apostoli Szentszékhez, hogy a végzett dolgokról a Szentszék tudomást szerezzen, a határozatokat pedig, ha születtek, megvizsgálhassa.

457. kán. – A püspökök állandó tanácsának feladata gondoskodni arról, hogy a konferencia teljes ülésén tárgyalandó ügyeket előkészítse, és a teljes ülésen hozott döntéseket kellőképpen végre is hajtsák; ennek feladata azoknak az egyéb ügyeknek az intézése is, melyek a szabályzat szerint rá tartoznak.

458. kán. – Az általános titkárság feladata:

1. jelentést összeállítani a konferencia teljes ülésén végzett dolgokról és az ott hozott határozatokról, valamint a püspökök állandó tanácsának ténykedéséről, és ezt a jelentést közölni a konferencia minden tagjával; továbbá egyéb iratokat készíteni, melyek összeállítását a konferencia elnöke vagy az állandó tanács rábízza;

2. közölni a szomszédos püspöki konferenciákkal azokat az iratokat és okmányokat, melyek továbbítását a konferencia teljes ülése vagy a püspökök állandó tanácsa elrendeli.

459. kán. – 1. §. A nagyobb jó előmozdítása és védelme érdekében erősíteni kell a kapcsolatokat különösen a szomszédos püspöki konferenciák között.

2. §. Valahányszor azonban a konferenciák nemzetközi jellegű tevékenységbe vagy ügyekbe kezdenek, meg kell kérdezni az Apostoli Szentszéket.

III. cím: A részegyházak belső rendje

I. fejezet: Az egyházmegyei zsinat

460. kán. – Az egyházmegyei zsinat a részegyház olyan kiválasztott papjainak és más krisztushívóinak gyűlése, akik az egész egyházmegyei közösség javára a megyéspüspöknek segítséget nyújtanak az itt következő kánonok szerint.

461. kán. – 1. §. Az egyes részegyházakban akkor tartanak egyházmegyei zsinatot, mikor a papi szenátus meghallgatása után a megyéspüspök úgy ítéli, hogy ezt a körülmények indokolják.

2. §. Ha a püspök több egyházmegye gondját viseli, vagy ha az egyiket saját püspökként, a másikat kormányzóként irányítja, a rábízott összes egyházmegyéből egyetlen egyházmegyei zsinatot hívhat össze.

462. kán. – 1. §. Az egyházmegyei zsinatot csak a megyéspüspök hívhatja egybe, nem pedig az, aki ideiglenesen áll az egyházmegye élén.

2. §. Az egyházmegyei zsinat elnöke a megyéspüspök, azonban ennek a hivatalnak a zsinat egyes ülésein való betöltésével megbízhat általános helynököt vagy püspöki helynököt is.

463. kán. – 1. §. Az egyházmegyei zsinatra mint a zsinat tagjai meghívandók és rajta részt venni kötelesek:

1. a koadjutor püspök és a segédpüspök;
2. az általános helynökök, a püspöki helynökök és a bírósági helynök;
3. a székesegyház kanonokjai;
4. a papi szenátus tagjai;
5. világi krisztushívók és a megszentelt élet intézményeinek tagjai, akiket a megyéspüspök által meghatározandó módon és számban a pasztorális tanács választ, vagy ahol ilyen tanács nincs, a megyéspüspök által meghatározott mód szerint jelölnek ki;
6. az egyházmegyei nagyszeminárium rektora;
7. az esperesek;
8. minden esperesi kerületből legalább egy pap, akit mindazok választanak, akik ott lelkipásztori szolgálatot teljesítenek; meg kell választani egy másik papot is, aki az előbbi akadályoztatása esetén annak helyébe lép;
9. az egyházmegyében házzal rendelkező szerzetes intézmények és az apostoli élet ugyanitt házzal rendelkező társaságai elöljárói közül néhányan, akiknek számát és megválasztási módját a megyéspüspök határozza meg.

2. §. Az egyházmegyei zsinatra a megyéspüspök zsinati tagként másokat is meghívhat, akár klerikusokat, akár a megszentelt élet intézményeinek tagjait, akár világi krisztushívókat.

3. §. Az egyházmegyei zsinatra a megyéspüspök, ha alkalmasnak tartja, megfigyelőként meghívhatja olyan egyházak vagy egyházi közösségek egyes lelkészeit vagy tagjait, amelyek a katolikus egyházzal nincsenek teljes közösségben.

464. kán. – A zsinatnak az a tagja, akit törvényes akadály tart távol, nem küldhet maga helyett olyan képviselőt, aki nevében részt vesz a zsinaton; a megyéspüspököt azonban értesítse akadályoztatásáról.

465. kán. – Az összes előterjesztett kérdéseket a tagok szabad tárgyalására kell bocsátani a zsinat ülésein.

466. kán. – Az egyházmegyei zsinaton a megyéspüspök az egyetlen törvényhozó, a zsinat többi tagjai csupán tanácsadói szavazati joggal rendelkeznek; csak a megyéspüspök írja alá a zsinati nyilatkozatokat és határozatokat, és ezeket csak az ő tekintélyével lehet közrebocsátani.

467. kán. – A megyéspüspök a zsinati nyilatkozatok és határozatok szövegét közölje a metropolitával és a püspöki konferenciával.

468. kán. – 1. §. A megyéspüspöknek joga van az egyházmegyei zsinatot józan belátása szerint felfüggeszteni és felosztatni.

2. §. A püspöki szék megüresedése vagy akadályoztatása esetén az egyházmegyei zsinat magánál a jognál fogva felfüggesztődik, amíg a következő megyéspüspök annak folytatását határozatilag el nem rendeli, vagy megszüntét ki nem nyilvánítja.

II. fejezet: Az egyházmegyei hivatal

469. kán. – Az egyházmegyei hivatal azokból az intézményekből és személyekből áll, amelyek, illetve akik a püspököt az egész egyházmegye kormányzásában segítik, különösen a lelkipásztori tevékenység irányításában, az egyházmegyei közigazgatás ellátásában, valamint a bírói hatalom gyakorlásában.

470. kán. – Azoknak a kinevezése, akik állandó szolgálatukat az egyházmegyei hivatalban gyakorolják, a megyéspüspökre tartozik.

471. kán. – Mindazok, akiket ebben a hivatalban állandó szolgálatra felvesznek, kötelesek:

1. ígéretet tenni feladatuk hűséges ellátására a jog vagy a püspök által meghatározott mód szerint;

2. a titoktartásra azok között a határok között és azon a módon, ahogyan a jog vagy a püspök meghatározta.

472. kán. – Azokra az ügyekre és személyekre vonatkozólag, amelyek, illetve akik ebben a hivatalban a bírói hatalom gyakorlásával vannak kapcsolatban, *Az eljárások* című VII. könyv előírásait kell megtartani; azokkal kapcsolatban pedig, akik az egyházmegye közigazgatásához tartoznak, a következő kánonok előírásait kell követni.

473. kán. – 1. §. A megyéspüspöknek gondoskodnia kell arról, hogy az egész egyházmegye igazgatásával kapcsolatos összes ügyeket kellőképpen összehangolják, és Isten népe rábízott része javának megfelelő szolgálatára irányítsák.

2. §. Magának a megyéspüspöknek a feladata az általános és a püspöki helynökök lelkipásztori tevékenységének összehangolása; ahol hasznos, hivatalvezetőt nevezhet ki, akinek papnak kell lennie, és akinek feladata, hogy a püspök fennhatósága alatt összehangolja mindazt, ami a közigazgatási ügyek intézésével kapcsolatos, és gondoskodik arról, hogy a hivatal többi munkatársai megfelelően teljesítsék a rájuk bízott szolgálatot.

3. §. Hacsak a helyi viszonyok a püspök megítélése szerint mást nem indokolnak, hivatalvezetőnek az általános helynököt vagy ha több általános helynök van, egyiküket nevezzék ki.

4. §. Ahol a püspök hasznosnak ítéli, a lelkipásztori tevékenység előmozdítására püspöki tanácsot hozhat létre; ez a tanács az általános helynökökből és a püspöki helynökökből áll.

474. kán. – A hivatalnak azokat az iratait, amelyek jogi hatás elérésére hivatottak, alá kell írnia annak az ordináriusnak, aki kibocsátja őket, mégpedig érvénytelenség terhe alatt, továbbá az irodaigazgatónak vagy a jegyzőnek is; az irodaigazgató pedig köteles a hivatalvezetőt az iratokról tájékoztatni.

1. cikkely: Az általános helynökök és a püspöki helynökök

475. kán. – 1. §. Minden egyházmegyében nevezzenek ki a megyéspüspökök általános helynököt, aki az alábbi kánonok szerint rendes hatalommal segíti őt az egész egyházmegye kormányzásában.

2. §. Az általános szabály az, hogy egy általános helynököt nevezzenek ki, hacsak az egyházmegye kiterjedése, lakóinak száma vagy más lelkipásztori szempontok egyebet nem indokolnak.

476. kán. – Ha az egyházmegye helyes kormányzása megkívánja, a megyéspüspök egy vagy több püspöki helynököt is kinevezhet. Ezek vagy az egyházmegye egy meghatározott részén vagy bizonyos típusú ügyekben vagy valamely rítushoz, illetve a személyek egy bizonyos csoportjához tartozó hívek tekintetében ugyanazzal a rendes hatalommal rendelkeznek, amely az egyetemes jog szerint az általános helynököt illeti, az alábbi kánonoknak megfelelően.

477. kán. – 1. §. Az általános és a püspöki helynököt a megyéspüspök szabadon nevezi ki, és szabadon el is mozdíthatja, a [406. kán.](#) előírásának tiszteletben tartásával; a püspöki helynököt, ha nem segédpüspök, csak magában a kinevező intézkedésben meghatározandó időre nevezzék ki.

2. §. Az általános helynök távolléte vagy törvényes akadályoztatása esetén helyettesítésére a megyéspüspök másikat nevezhet ki; ugyanez érvényes a püspöki helynökre is.

478. kán. – 1. §. Az általános és a püspöki helynök harmincévesnél nem fiatalabb pap legyen, rendelkezze kánonjogi, illetve teológiai doktorátussal vagy licenciátussal, vagy legalább legyen ezekben a tudományokban valóban jártas, tanbelileg legyen kifogástalan, legyen becsületes, okos és az ügyintézésben jártas.

2. §. Az általános és a püspöki helynök tisztsége összeegyeztethetetlen a penitenciárius kánonok tisztségével, s nem bízható olyanra sem, aki a püspöknek negyedfokú vagy annál közelebbi rokona.

479. kán. – 1. §. Az általános helynököt hivatalánál fogva az egész egyházmegyében megilleti az a végrehajtó hatalom, amivel a jog szerint a megyéspüspök rendelkezik, tudniillik az összes közigazgatási intézkedések meghozatalát illetően, azok kivételével, amelyeket a püspök magának tartott fenn, vagy amelyekhez a jog szerint különleges püspöki megbízás szükséges.

2. §. A püspöki helynököt magánál a jognál fogva ugyancsak megilleti az 1. §-ban említett hatalom, de csak a területnek arra a részére, azokra a fajta ügyekre vagy ahhoz a meghatározott rítushoz vagy csoporthoz tartozó hívekre vonatkozóan, amelyek, illetve akik számára kinevezték. Ez alól a hatalma alól ki vannak véve azok az ügyek, amelyeket a püspök magának vagy az általános helynöknek tartott fenn, vagy amelyekhez a jog szerint különleges püspöki megbízás szükséges.

3. §. Az általános helynök és a püspöki helynök illetékességi területén belül rendelkezik az Apostoli Szentszék által a püspököknek megadott tartós felhatalmazásokkal is, és jogosult

a leiratok végrehajtására, hacsak ennek ellenkezője kifejezetten ki nincs kötve, vagy a megyéspüspököt nem személyes adottságaira való tekintettel választották végrehajtónak.

480. kán. – Az általános helynök és a püspöki helynök köteles a megyéspüspöknek beszámolni a főbb elintézendő és elintézett ügyekről, és sohasem járhat el a megyéspüspök akarata és szándéka ellenére.

481. kán. – 1. §. Az általános helynök és a püspöki helynök hatalma megszűnik megbízatásuk idejének lejártával, lemondásukkal, valamint – a [406.](#) és [409. kán.](#) fenntartásával – ha a megyéspüspök közli velük elmozdításukat, illetve ha a püspöki szék megüresedik.

2. §. A megyéspüspök tisztségének felfüggesztésével felfüggesztődik az általános helynök és a püspöki helynök hatalma is, hacsak az illető nem rendelkezik püspöki méltósággal.

2. cikkely: Az irodaigazgató, a többi jegyzők és a levéltárak

482. kán. – 1. §. Minden egyházmegyei hivatalban legyen irodaigazgató, akinek legfőbb feladata, hacsak a részleges jog másként nem rendelkezik, gondoskodni a hivatal iratainak megszerkesztéséről, kiküldéséről, valamint a hivatal levéltárában való megőrzéséről.

2. §. Ha szükségesnek látszik, az irodaigazgató kaphat segítőtársat is. Ennek neve irodaigazgató helyettes.

3. §. Az irodaigazgató és az irodaigazgató helyettes egyben a hivatal jegyzői és titkárai is.

483. kán. – 1. §. Az irodaigazgatón kívül ki lehet nevezni más jegyzőket is, vagyis olyan személyeket, akiknek írása vagy aláírása hitelesnek minősül, mégpedig akár mindenfajta iratra, akár csak a bírósági iratokra, akár csupán egy bizonyos per vagy ügy irataira.

2. §. Az irodaigazgató és a jegyzők jóhírűek és minden gyanún felül állók kell, hogy legyenek; olyan ügyekben, ahol egy pap hírneve csorbát szenvedhet, a jegyzőnek papnak kell lennie.

484. kán. – A jegyzők feladata:

1. iratokat és okmányokat készíteni a határozatokról és intézkedésekről, kötelezettségekről és olyan egyéb dolgokról, melyekhez közreműködésük szükséges;

2. híven írásba foglalni bizonyos dolgok megtörténtét, s az így készült iratokat a hely, a nap, a hónap és az év feltüntetésével aláírni;

3. a jegyzékben szereplő iratokat vagy okmányokat az előírások megtartásával megmutatni annak, aki törvényesen kéri őket, s másolatuknak az eredetivel való megegyezését tanúsítani.

485. kán. – Az irodaigazgatót és a többi jegyzőket a megyéspüspök szabadon elmozdíthatja hivatalukból, az egyházmegyei kormányzó azonban csak a tanácsosok testületének beleegyezésével teheti meg ezt.

486. kán. – 1. §. Az egyházmegyére vagy plébániákra vonatkozó minden okmányt igen gondosan kell őrizni.

2. §. Minden egyházmegyei hivatalban létesítsenek biztos helyen egyházmegyei levéltárat, melyben az egyházmegyei lelki és anyagi ügyekre vonatkozó okmányokat és iratokat elrendezve és gondosan elzárva őrzik.

3. §. A levéltárban található okmányokról leltárt vagy kimutatást kell készíteni az egyes iratok rövid áttekintésével.

487. kán. – 1. §. A levéltárnak zárva kell lennie, kulcsa csak a püspöknek és az irodaigazgatónak legyen hozzá; senki sem léphet a levéltárba a püspök engedélye vagy a hivatalvezető és az irodaigazgató együttes engedélye nélkül.

2. §. Az érdekelteknek joguk van ahhoz, hogy a természetüknél fogva nyilvános és személyi állapotukra vonatkozó okiratokról írott vagy fénymásolt hiteles másolatot kapjanak személyesen vagy képviselőik útján.

488. kán. – A levéltárból okiratokat csak rövid időre és a püspök beleegyezésével vagy a hivatalvezető és az irodaigazgató együttes beleegyezésével szabad kivinni.

489. kán. – 1. §. Legyen az egyházmegyei hivatalban titkos levéltár is, vagy legalább a rendes levéltárban egy teljesen csukott és lezárt szekrény vagy rekesz, melyet nem lehet a helyéről elmozdítani; ebben tárolják nagy gonddal azokat az okiratokat, amelyeket titokban kell őrizni.

2. §. Évente semmisítsék meg azoknak az erkölccsel kapcsolatos büntető ügyeknek az iratait, melyeknek vádlottai meghaltak, vagy amelyeknek elmarasztaló ítélettel való lezárása óta már tíz év eltelt; de meg kell őrizni ezeknek rövid összefoglalását és a perdőntő ítélet szövegét.

490. kán. – 1. §. A titkos levéltárhoz csak a püspöknek legyen kulcsa.

2. §. Széküresedés idején a titkos levéltárat vagy szekrényt csak valódi szükség esetén, maga az egyházmegyei kormányzó nyithatja ki.

3. §. A titkos levéltárból vagy szekrényből ne vigyenek el okmányokat.

491. kán. – 1. §. A megyéspüspöknek legyen gondja arra, hogy a területén lévő székesegyházak, társegyházak, plébánia- és egyéb templomok levéltárának iratait és okmányait gondosan őrizték, s készítsenek róluk két példányban leltárt vagy kimutatást; ennek egyik példányát a saját levéltárukban, a másikat az egyházmegyei levéltárban kell őrizni.

2. §. Gondoskodják a megyéspüspök arról is, hogy az egyházmegyében legyen történelmi levéltár, és a történelmi értékű okmányokat abban őrizték gondosan, módszeresen elrendezve.

3. §. Az 1. és 2. §-ban említett iratok és okmányok megtekintésével vagy kivitelével kapcsolatban a megyéspüspök által megállapított szabályokat kell követni.

3. cikkely: A gazdasági tanács és a vagyonkezelő

492. kán. – 1. §. Minden egyházmegyében legyen gazdasági tanács; ennek elnöke maga a megyéspüspök vagy megbízottja, s legalább három, a gazdasági ügyekben és a világi jogban valóban jártas, feddhetetlen krisztushívóból áll, akiket a püspök nevez ki.

2. §. A gazdasági tanács tagjai öt évre kapnak kinevezést, de ennek elteltével megbízásuk további ötéves időszakokra is meghosszabbítható.

3. §. A gazdasági tanácsnak nem lehetnek tagjai olyanok, akik a püspökkel negyedfokú vagy annál közelebbi rokonsági vagy sógorsági viszonyban vannak.

493. kán. – *Az egyház anyagi javai* című V. kötetben kijelölt feladatokon kívül, a gazdasági tanács feladata, hogy a megyéspüspök útmutatása szerint évente készítsen kalkulációt az egész egyházmegye kormányzásában a következő évben előreláthatólag jelentkező bevételekről és kiadásokról, valamint év végén hagyja jóvá a bevételekről és kiadásokról szóló számadást.

494. kán. – 1. §. A püspök a tanácsosok testülete és a gazdasági tanács meghallgatásával minden egyházmegyében nevezzen ki vagyonkezelőt, akinek a gazdasági ügyekben valóban jártas, kiválóan becsületes embernek kell lennie.

2. §. A vagyonkezelőt öt évre kell kinevezni, de ennek elteltével megbízatása újabb öt éves időszakokra meghosszabbítható; tisztségének ideje alatt csakis a püspök által megítélendő súlyos okból, a tanácsosok testülete és a gazdasági tanács meghallgatásával mozdítsák el.

3. §. A vagyonkezelő feladata, hogy a gazdasági tanács által megszabott rend szerint az egyházmegye javait a püspök felügyelete alatt igazgassa, és az egyházmegye meghatározott bevételeiből olyan kiadásokat eszközöljön, melyeket a püspök vagy más, általa megbízott személyek törvényesen elrendeltek.

4. §. Év végén a vagyonkezelő köteles számot adni a gazdasági tanácsnak a bevételekről és a kiadásokról.

III. fejezet: A papi szenátus és a tanácsosok testülete

495. kán. – 1. §. Minden egyházmegyében legyen papi szenátus. Ez olyan papokból álló csoport, amely a papságot képviseli, és mintegy a püspök szenátusa. Feladata, hogy a püspököt a jog előírása szerint segítse az egyházmegye kormányzásában, Isten népe rábízott része lelkipásztori érdekének lehető legjobb szolgálatára.

2. §. Az apostoli vikariátusokban és prefektúrákban a vikárius vagy a prefektus alakítson legalább három misszionárius papból álló tanácsot, és kérje ki – akár csak levélben közölt – véleményüket a fontosabb ügyekben.

496. kán. – A papi szenátusnak legyen a megyéspüspöktől jóváhagyott saját szabályzata, a püspöki konferencia által kiadott szabályok figyelembevételével.

497. kán. – Ami a papi szenátus tagjainak kijelölését illeti:

1. körülbelül felerészüket maguk a papok választják szabadon, az itt következő kánonok és a szabályzat előírása szerint;

2. egyes papoknak, a szabályzat szerint, született tagoknak kell lenniük, vagyis a rájuk bízott hivatalnál fogva a szenátushoz kell tartozniuk;

3. a megyéspüspökeknek jogában áll egyeseket szabadon kinevezni.

498. kán. – 1. §. A papi szenátus megválasztásában mind aktív, mint passzív választójoggal rendelkeznek:

1. az illető egyházmegyébe inkardinált összes világi papok;

2. az egyházmegyében tartózkodó és annak javára valamilyen hivatalt betöltő, de az egyházmegyébe nem inkardinált világi, illetve olyan papok, akik valamely szerzetes intézménynek vagy az apostoli élet valamely társaságának tagjai.

2. §. Ha a szabályzat előírja, ugyanilyen választójogot kaphatnak más papok is, akik az egyházmegyében lakóhellyel vagy pótlakóhellyel rendelkeznek.

499. kán. – A papi szenátus tagjai megválasztásának módját a szabályzatban meg kell határozni, mégpedig lehetőleg úgy, hogy az egyházmegye papsága főként a különböző munkakörök és az egyházmegye különféle vidékei figyelembevételével képviselve legyen.

500. kán. – 1. §. A papi szenátus összehívása, a rajta való elnöklés, a tárgyalásra kerülő kérdések meghatározása, illetve a tagoktól javasolt kérdések elfogadása a megyéspüspök feladata.

2. §. A papi szenátusnak csak tanácsadói joga van; a fontosabb ügyekben a megyéspüspök kérje ki a szenátus véleményét; hozzájárulására azonban csak a jogban kifejezetten megjelölt esetekben van szüksége.

3. §. A papi szenátus sohasem járhat el érvényesen a megyéspüspök nélkül. A megyéspüspök az egyedül illetékes arra is, hogy a 2. §. szerint hozott döntéseket nyilvánosságra hozza.

501. kán. – 1. §. A papi szenátus tagjait a szabályzatban meghatározott időre kell kinevezni, mégpedig úgy, hogy az egész szenátus vagy annak egy része öt éven belül megújításra kerüljön.

2. §. Széküresedés idején a papi szenátus megszűnik, és feladatát a tanácsosok testülete látja el; hivatalának birtokbavétele után egy éven belül a püspöknek újra létre kell hoznia a papi szenátust.

3. §. Ha a papi szenátus az egyházmegye érdekében rábízott feladatot nem teljesíti, vagy feladatával súlyosan visszaél, a megyéspüspök a metropolita megkérdezésével, vagy ha magáról a metropolitai székről van szó, a legrégebben püspökké kinevezett szuffragáneos püspök megkérdezésével feloszthatja azt, de egy éven belül újra létre kell hoznia.

502. kán. – 1. §. A papi szenátus tagjai közül a megyéspüspök szabadon nevezi ki azt a hatnál nem kevesebb, de tizenkettőnél nem több papot, akik a tanácsosok testületét alkotják öt éves időtartamra. E testület feladatait a jog határozza meg. Az öt év elteltével feladatainak gyakorlását mindaddig folytathatja, amíg új testületet nem alakítanak.

2. §. A tanácsosi testület élén a megyéspüspök áll, a szék akadályoztatása vagy üresedése idején pedig az, aki a püspököt ideiglenesen helyettesíti, vagy ha ilyet még nem neveztek ki, a tanácsosi testületnek az a tagja, akit a legrégebben szenteltek pappá.

3. §. A püspöki konferencia elrendelheti, hogy a tanácsosi testület feladatait a székeskáptalanra bízák.

4. §. Az apostoli vikariátusban és prefektúrában a tanácsosi testület feladatait a [495. kán.](#) 2. §-ában említett missziós tanács látja el, hacsak a jog másként nem rendelkezik.

IV. fejezet: A káptalanok

503. kán. – A káptalan akár székes-, akár társaskáptalan, olyan papokból álló testület, melynek feladata a székesegyházban vagy a társasegyházban az ünnepélyes liturgikus szertartások végzése; a székeskáptalan kötelessége az is, hogy teljesítse azokat a feladatokat, amelyeket a megyéspüspök vagy a jog rábíz.

504. kán. – A székeskáptalan létesítése, módosítása vagy megszüntetése az Apostoli Szentszékeknek van fenntartva.

505. kán. – Minden káptalannak, akár székes-, akár társaskáptalan, legyen törvényes káptalani cselekvéssel megalkotott és a megyéspüspök által jóváhagyott szabályzata. Ezt a szabályzatot csakis a megyéspüspök jóváhagyásával változtassák meg vagy helyezték hatályon kívül.

506. kán. – 1. §. A káptalan szabályzata szabja meg, az alapító törvényt mindig tiszteletben tartva, a káptalan felépítését és a kanonokok számát; határozza meg, hogy mit kell tennie a

káptalannak és az egyes kanonokoknak az istentisztelet és a szolgálat ellátására; rendeljen el olyan összejöveteleket, amelyeken a káptalan ügyeit intézik, és az egyetemes jog előírásainak tiszteletben tartásával állapítsa meg azokat a feltételeket, amelyek az ügyletek érvényességéhez és megengedtségéhez szükségesek.

2. §. A szabályzat határozza meg az állandó és a feladatok elvégzése alkalmából folyósított jövedelmeket, valamint a Szentszék által kiadott szabályok figyelembevételével azt is, hogy melyek a kanonokok megkülönböztető jelvényei.

507. kán. – 1. §. Legyen a kanonokok közt valaki, aki a káptalan élén áll, s létesítsenek más hivatalokat is a szabályzat szerint és az illető vidéken érvényes szokás figyelembevételével.

2. §. A káptalanhoz nem tartozó klerikusokra is rábízhatók olyan egyéb hivatalok, melyekben a szabályzat szerint a kanonokoknak segítséget nyújtanak.

508. kán. – 1. §. Mind a székesegyház, mind a társegyház penitenciárius kanonokja hivatalánál fogva megbízottnak tovább nem adható rendes felhatalmazással rendelkezik arra, hogy az önmagától beálló, hivatalosan ki nem nyilvánított és az Apostoli Szentszéknek fenn nem tartott cenzúrák alól az egyházmegyében még az idegeneket is, az egyházmegye híveit pedig még az egyházmegye területén kívül is szentségi fórumon feloldozza.

2. §. Ahol nincs káptalan, a megyéspüspök nevezzen ki egy papot ennek a tisztségnek a betöltésére.

509. kán. – 1. §. Minden ellenkező kiváltság visszavonásával, a megyéspüspöknek, de nem az egyházmegyei kormányzónak joga van a káptalan meghallgatásával bármely kanonokság adományozására mind a székesegyházban, mind a társegyházban; ugyanennek a püspöknek a joga, hogy megerősítse azt a személyt, akit a káptalan a maga élére választott.

2. §. Kanonokságot a megyéspüspök csakis olyan tanbelileg és életmódjukban kiváló papoknak adományozzon, akik szolgálatukat dicséretesen gyakorolták.

510. kán. – 1. §. A továbbiakban a káptalanokkal ne egyesítsenek plébániákat; azokat pedig, amelyeket korábban egyesítettek valamely káptalannal, a megyéspüspök válassza el a káptalantól.

2. §. Abban a templomban, amely egyszerre plébániai és káptalani, akár a káptalan tagjai közül, akár máshonnan, jelöljenek ki plébánost. Ezt a plébánost illetik mindazok a kötelezettségek, jogok és felhatalmazások, amelyek a jog szerint a plébánosra vonatkoznak.

3. §. A megyéspüspök feladata, hogy szabályokat állapítson meg a plébános lelkipásztori kötelezettségeinek és a káptalan feladatainak kellő összehangolására; ügyeljen, nehogy a plébános a káptalani vagy a káptalan a plébániai tevékenységet akadályozza; az esetleges nézeteltéréseket a megyéspüspök döntse el, aki elsősorban arra ügyeljen, hogy a hívek lelkipásztori szükségleteiről megfelelően gondoskodjanak.

4. §. Az egyszerre plébániai és káptalani templomnak adott adományokról az a jogvélelem, hogy a plébániának adták őket, hacsak az ellenkezője be nem bizonyosodik.

V. fejezet: A pasztorális tanács

511. kán. – Ha a lelkipásztori körülmények indokolják, az egyes egyházmegyékben létesítsenek pasztorális tanácsot, melynek feladata, hogy a püspök felügyelete alatt vizsgálja és mérlegelje az egyházmegyében folyó lelkipásztori munkát érintő kérdéseket, és róluk gyakorlati következtetéseket terjesszen elő.

512. kán. – 1. §. A pasztorális tanács a katolikus egyházzal teljes közösségben lévő krisztushívőkből áll, akik lehetnek klerikusok vagy a megszentelt élet intézményeinek tagjai, főként pedig világiak; kijelölésük a megyéspüspök által meghatározott módon történik.

2. §. Azokat a krisztushívőket, akiket a pasztorális tanácsba küldenek, úgy válasszák ki, hogy teljességében és valóban tükrözzék Isten népének az illető egyházmegyét alkotó részét, az egyházmegye egyes vidékeinek, a társadalmi viszonyoknak és foglalkozásoknak, valamint az apostoli munkában való egyéni, illetve közösségi részvételnek a figyelembevételével.

3. §. A pasztorális tanácsba csak olyan krisztushívőket küldjenek, akik kitűnnek biztos hitükkel, jó erkölcsükkel és okosságukkal.

513. kán. – 1. §. A pasztorális tanácsot a püspök által adott szabályzat előírása szerinti időtartamra létesítsék.

2. §. Széküresedéskor a pasztorális tanács megszűnik.

514. kán. – 1. §. Egyedül a megyéspüspök joga, hogy a csupán tanácsadási joggal rendelkező pasztorális tanácsot az apostoli munka szükségleteinek megfelelően összehívja és rajta elnököljön; egyedül az ő joga az is, hogy a tanácsban tárgyalatokat közrebocsássa.

2. §. A tanácsot legalább évente egyszer össze kell hívni.

VI. fejezet: A plébániák, a plébánosok és a káplánok

515. kán. – 1. §. A plébánia a krisztushívőknek a részegyházon belül állandó jelleggel megalapított közössége, melynek lelkipásztori gondozását, a megyéspüspök felügyelete alatt, plébánosra bízzák, aki annak saját pásztora.

2. §. Plébániát alapítani, megszüntetni vagy módosítani egyedül a megyéspüspök jogosult; ám ne alapítson, szüntessen meg vagy módosítson jelentősen plébániát a papi szenátus meghallgatása nélkül.

3. §. A törvényesen alapított plébánia magánál a jognál fogva jogi személyiséggel rendelkezik.

516. kán. – 1. §. Hacsak a jog másként nem rendelkezik, a plébániával egyenlő elbírálás alá esik a kváziplebánia, mely a részegyházon belül a krisztushívők olyan közössége, amit egy papra bízta, mint saját lelkipásztorára, de ami sajátos körülmények miatt még nem vált plébániává.

2. §. Ahol egyes közösségeket nem lehet plébániává vagy kváziplebániává tenni, a megyéspüspöknek más módon kell gondoskodnia lelkipásztori ellátásukról.

517. kán. – 1. §. Ahol a körülmények megkívánják, egyetlen plébánia vagy egyszerre több plébánia lelkipásztori ellátását egyetemlegesen több papra lehet bízni, de ilyenkor törvényként kell szem előtt tartani, hogy egyikük a lelkipásztori munka végzésének irányítója legyen, vezesse az együttes tevékenységet, és feleljen érte a püspök előtt.

2. §. Ha a paphiány miatt a megyéspüspök úgy véli, hogy a plébánia lelkipásztori gondozásában való részvétellel diakónust vagy más pappá nem szentelt személyt vagy ilyen személyek közösségét kell megbízni, nevezzen ki egy papot, aki a plébánia hatalmával és felhatalmazásaival felruházva a lelkipásztori gondozást irányítja.

518. kán. – Az általános szabály az, hogy a plébánia területi jellegű legyen, vagyis foglalja magába egy bizonyos terület összes krisztushívőit; ahol azonban indokolt, létesítsenek személyi jellegű plébániákat, melyek valamely terület krisztushívőinek rítusa, nyelve, nemzetisége szerint vagy más szempont alapján nyernek meghatározást.

519. kán. – A plébános a rábízott plébánia saját lelkipásztora. A rábízott közösség lelkipásztori gondozását látja el annak a megyéspüspöknek felügyelete alatt, akinek a krisztusi szolgálatban való részvételre meghívást kapott, hogy a rábízott közösség javára teljesítse a tanítói, megszentelői és kormányzó feladatot, más papok vagy diakónusok együttműködésével és a világi krisztushívók segítségével, a jognak megfelelően.

520. kán. – 1. §. Jogi személy ne legyen plébános; ám a megyéspüspök, de nem az egyházmegyei kormányzó, az illetékes előljáró beleegyezésével rábízhatja a plébániát valamely klerikusi szerzetes intézményre vagy az apostoli élet valamely klerikusi társaságára, még úgy is, hogy azt az illető intézmény vagy társaság templomában hozza létre, de azzal a feltétellel, hogy egyetlen pap legyen a plébánia plébánosa, vagy ha a lelkipásztori gondozást egyetemlegesen több személyre bízzák, az az irányító, akiről az [517. kán.](#) 1. §-ában van szó.

2. §. A plébániának az 1. § szerint valamely intézményre vagy társaságra való rábízása lehet végleges, vagy szólhat meghatározott időre; mindkét esetben a megyéspüspök és az intézmény vagy társaság illetékes előljárója közti írásbeli megállapodás útján történjék. Ebben a megállapodásban többek között kifejezetten és pontosan el kell dönteni a munka elvégzésére, a személyek alkalmazására és a gazdasági ügyekre vonatkozó kérdéseket.

521. kán. – 1. §. Ahhoz, hogy valakit érvényesen plébánossá nevezzenek ki, a papság szent rendjében lévő személynek kell lennie.

2. §. A tanban kifogástalan, jó erkölcsű, a lelkek iránti buzgalommal eltelt és a többi erényekkel is rendelkező ember legyen; legyenek meg továbbá benne azok a tulajdonságok is, melyeket az adott plébánia ellátásához az egyetemes vagy a részleges jog megkíván.

3. §. Ahhoz, hogy valaki plébániai hivatalt kapjon, a megyéspüspök által meghatározott módon, akár vizsga útján is, biztosan meg kell győződnie alkalmasságáról.

522. kán. – A plébánosnak állandósággal kell rendelkeznie, ezért meghatározatlan időre nevezzék ki; meghatározott időre a megyéspüspök csupán akkor nevezheti ki, ha ezt a püspöki konferencia határozatilag megengedte.

523. kán. – A [682. kán.](#) 1. §-a előírásának tiszteletben tartásával a plébános hivatalának betöltése a megyéspüspök joga, mégpedig szabad adományozás útján, hacsak valakinek nincs bemutatási vagy választási joga.

524. kán. – Az üresedésben levő plébániát a megyéspüspök annak adja, akit minden körülmény megfontolása után alkalmasnak ítél a plébániai lelkigondozás ottani elvégzésre, minden személyválogatás nélkül; hogy az alkalmasságról szóló ítéletét meghozhassa, hallgassa meg az esperest, és végezzen megfelelő vizsgálatot, szükség esetén egyes papok és világi krisztushívók meghallgatásával.

525. kán. – A szék üresedése vagy akadályoztatása idején az egyházmegyei kormányzóra vagy az egyházmegyét ideiglenesen irányító más személyre tartozik:

1. megadni a beiktatást vagy a megerősítést azoknak a papoknak, akiket a plébániára törvényesen bemutatnak vagy megválasztottak;

2. plébánosokat kinevezni, ha a szék már egy éve üres vagy akadályozva van.

526. kán. – 1. §. A plébános csak egyetlen plébánia plébániai gondozását lássa el; azonban paphiány vagy más körülmények miatt több szomszédos plébánia gondozását is rá lehet bízni ugyanarra a plébánosra.

2. §. Egyetlen plébánián csak egy plébános vagy az [517. kán.](#) 1. §-a szerinti irányító legyen, minden ellenkező szokás elvetésével és minden ellentétes kiváltság visszavonásával.

527. kán. – 1. §. Akit egy plébánia lelkigondozására kineveztek, hivatalát a birtokbavétel pillanatában nyeri el, és attól fogva köteles annak gyakorlására.

2. §. A plébánost a helyi ordinárius vagy az általa megbízott pap helyezi birtokba a részleges törvény vagy a törvényes szokás által elfogadott módon; megfelelő okból azonban ugyanaz az ordinárius felmentést adhat ez alól a mód alól; ebben az esetben a plébániával közölt felmentés helyettesíti a birtokbavételt.

3. §. A helyi ordinárius szabja meg azt az időt, amelyen belül a plébániát birtokba kell venni; ha ez az idő kihasználatlanul telt el, és megfelelő akadály sem állt fenn, a plébániát üresedésben lévőnek nyilváníthatja.

528. kán. – 1. §. A plébános köteles gondoskodni arról, hogy Isten ígését a plébánián élőknek a maga teljességében hirdessék; ezért legyen rajta, hogy a világi krisztushívőket megtanítsák a hit igazságaira, főként a vasárnaponként és a kötelező ünnepeken tartandó homília és a hitoktatás útján; támogassa azokat a tevékenységeket is, amelyek az evangéliumi szellemet – a társadalmi igazságosság tekintetében is – előmozdítják. Különös gondja legyen a gyermekek és a fiatalok katolikus nevelésére; a krisztushívők együttműködését is igénybe véve, minden erővel fáradozzék azon, hogy az evangélium üzenete azokhoz is eljusson, akik a vallás gyakorlásával felhagytak, vagy nem vallják az igaz hitet.

2. §. A plébános gondoskodik arról, hogy a legszentebb eucharisztia legyen a hívők plébániai együttlétének középpontja; azon fáradozzék, hogy a krisztushívőket a szentségek áhítatos kiszolgáltatásával táplálja, különösképpen pedig, hogy gyakran járuljanak a legszentebb eucharishtiához és a bűnbánat szentségéhez; törekedjék arra is, hogy általában az imádságra és a családban végzett imádságra indítsa őket, és hogy tudatosan és tevékenyen vegyenek részt a szent liturgián, melyet a megyéspüspök felügyelete alatt plébániáján a plébánosnak kell irányítania; neki kell ügyelnie arra is, nehogy ezen a téren visszaélések támadjanak.

529. kán. – 1. §. Hogy pásztori hivatalának gondosan eleget tegyen, a plébános igyekezzék megismerni a gondjára bízott hívőket; tehát látogassa a családokat, ossza meg a hívők gondjait, bajait, különösen pedig gyászát; erősítse meg őket az Úrban, és ha valamiben hibáztak, okosan igazítsa helyre őket; a betegeket, főként pedig a haldoklókat nagy szeretettel segítse, buzgón erősítse meg őket a szentségekkel, és ajánlja lelküket Istennek; különleges igyekezettel foglalkozzék a szegényekkel, a szenvedőkkel, a magányosokkal, a hazájuktól távol élőkkel és azokkal, akik sajátos nehézségekkel küzdenek; legyen rajta azon is, hogy a házastársak és a szülők kötelességeik teljesítéséhez támogatást kapjanak, és segítse a családban a keresztény élet erősödését.

2. §. A plébános ismerje el és mozdítsa elő a világi krisztushívőknek az egyház küldetésében való sajátos részvételét, és támogassa vallásos célú társulásaikat. Működjék együtt püspökével és az egyházmegye papságával; fáradozzék azon is, hogy a hívőknek gondja legyen a plébániai közösségre, és mind az egyházmegye, mind az egyetemes egyház tagjának érezzék magukat, s részvételükkel vagy támogatásukkal segítsék azokat a tevékenységeket, melyek ennek a közösségnek az előmozdítását szolgálják.

530. kán. – Sajátosan a plébánosnak van megbízatása a következő tevékenységekre:

1. a keresztség kiszolgáltatása;
2. a bérmlás szentségének kiszolgáltatása halálveszélyben lévőknek, a [883. kán.](#) 3. sz-a szerint;

3. a szent útravalónak és a betegek kenetének kiszolgáltatása, az [1003. kán.](#) 2. és 3. §-ának tiszteletben tartásával, valamint az apostoli áldás megadása;
4. a házasságkötésnél való közreműködés és a házasság megáldása;
5. a temetés;
6. a keresztút megáldása húsvéti időben, a körmenetek vezetése a templomon kívül, valamint ünnepélyes áldás adása a templomon kívül;
7. az ünnepélyes eucharisztia végzése vasárnap és parancsolt ünnepen.

531. kán. – Még ha valamely plébániai feladatot más végzett is el, azokat az adományokat, melyeket ebből az alkalomból a krisztushívőktől kap, adja be a plébánia javai közé, hacsak az önkéntes adományokat illetően nem bizonyos teljesen, hogy az adományozó ennek ellenkezőjét akarja; a megyéspüspök illetékes arra, hogy a papi szenátus meghallgatásával előírásokat adjon ki ezeknek az adományoknak a sorsára és az illető feladatot elvégző klerikusok díjazására vonatkozólag.

532. kán. – A plébános minden jogügyletben képviseli a plébániát, a jog előírása szerint; legyen gondja arra, hogy a plébánia javait az [1281–1288. kán.](#) szerint kezeljék.

533. kán. – 1. §. A plébános köteles a templomhoz közel lévő plébániaépületben lakni; egyes esetekben azonban megfelelő okból a helyi ordinárius megengedheti, hogy másutt tartózkodjék, különösen olyan házban, ahol több pap közösen él, feltéve, hogy a plébániai feladatok szabályos és megfelelő ellátása biztosítva van.

2. §. Hacsak súlyos indok nem gátolja, a plébánosnak szabad évente legfeljebb egy hónapnyi folyamatos vagy megszakított időre plébániájáról szabadság címén távoznia; ebbe a szabadságba nem számítanak bele azok a napok, melyeken a plébános – évente egyszer – lelkipraktort végez; ha a plébános egy hétnél tovább akar távol lenni plébániájától, köteles erről az ordináriust értesíteni.

3. §. A megyéspüspök feladata szabályokat megállapítani annak biztosítására, hogy a plébános távolléte alatt a plébánia gondozását kellő felhatalmazásokkal rendelkező pap lássa el.

534. kán. – 1. §. A plébános a plébánia birtokbavétele után köteles minden vasárnapon és a saját egyházmegyéjében kötelező ünnepen a rábízott népért misét felajánlani; akit pedig ennek bemutatásától törvényes akadály tart vissza, ezeken a napokon más által vagy más napokon személyesen ajánlja fel a szentmisét.

2. §. Az a plébános, akire több plébánia gondozását bízta, az 1. §-ban említett napokon csak egyetlen misét köteles felajánlani az egész rábízott népért.

3. §. Az a plébános, aki az 1. és a 2. §-ban említett köteletségének nem tett eleget, mielőbb annyi misét ajánljon fel a népért, amennyit elmulasztott.

535. kán. – 1. §. Minden plébánián legyenek plébániai anyakönyvek, vagyis keresztek, házasságok, halottak anyakönyve és más anyakönyvek a püspöki konferencia vagy a megyéspüspök előírása szerint; a plébános gondoskodik arról, hogy ezeket a könyveket pontosan vezessék és gondosan őrizzék.

2. §. A keresztek anyakönyvébe jegyezzék be a bérmlást is, valamint mindazt, ami a krisztushívők kánoni állapotára vonatkozik a házasság szempontjából, az [1133. kán.](#) tiszteletben tartásával, örökbefogadás szempontjából, valamint a szent rend felvétele, a szerzetes intézményben való örök fogadalomtétel, továbbá a rítusváltozás tekintetében; ezeket a megjegyzéseket mindig rá kell vezetni a keresztlevelekre is.

3. §. Minden plébániának legyen saját pecsétje; azokat az igazolásokat, melyeket a krisztushívők kánoni állapotáról adnak, valamint mindazokat az iratokat, amelyeknek jogi jelentősége lehet, írja alá a plébános vagy megbízottja, és pecsételje le őket a plébánia pecsétjével.

4. §. Minden plébánián legyen levéltár, ebben őrizték a plébániai anyakönyveket, a püspökök leveleit és azokat az egyéb okmányokat, melyeket szükségességük vagy hasznosságuk miatt meg kell őrizni. Mindezt a megyéspüspök vagy megbízottja a látogatás alkalmával vagy más megfelelő időben meg kell, hogy tekintse; ügyeljen a plébános, nehogy ez az anyag kívülálló kezébe kerüljön.

5. §. A régebbi plébániai anyakönyveket is gondosan őrizni kell a részleges jog előírásai szerint.

536. kán. – 1. §. Ha a megyéspüspök a papi szenátus meghallgatása után alkalmasnak ítéli, minden plébánián alapítsanak pasztorális tanácsot. Ennek élén a plébános áll, s benne a krisztushívők, valamint azok, akik hivataluknál fogva részt vesznek a plébánián a lelkipásztori munkában, segítséget nyújtanak a lelkipásztori tevékenység előmozdítására.

2. §. A pasztorális tanácsnak csak tanácsadói joga van, és a megyéspüspök által kiadott szabályok szerint működik.

537. kán. – Minden plébánián legyen gazdasági tanács, mely az egyetemes jog és a megyéspüspöktől kibocsátott szabályok szerint működik, és amelyben az ezen szabályok szerint kiválasztott krisztushívők a plébánost segítik a plébánia javainak kezelésében, az [532. kán.](#) előírásának fenntartásával.

538. kán. – 1. §. A plébános elveszti hivatalát a megyéspüspök által jog szerint végzett elmozdítás vagy áthelyezés révén, vagy ha maga a plébános megfelelő okból lemond, és ezt az illető püspök el is fogadja. Ilyen elfogadás nélkül a lemondás nem érvényes. Ugyancsak elveszti hivatalát a plébános az idő elteltével, ha az [522. kán.](#)-ban említett részleges jog előírásai szerint meghatározott időre nevezték ki.

2. §. Ha a plébános szerzetes intézmény tagja, vagy az apostoli élet valamely társaságába van inkardinálva, elmozdítása a [682. kán.](#) 2. §-a szerint történik.

3. §. Ha a plébános hetvenötödik évét betöltötte, szíveskedjék hivataláról való lemondását benyújtani a megyéspüspöknek, aki minden személyi és helyi adottság figyelembevételével dönt annak elfogadásáról vagy elhalasztásáról; a lemondó plébános illő ellátásáról és lakásáról a megyéspüspöknek kell gondoskodnia a püspöki konferencia által kiadott szabályok szem előtt tartásával.

539. kán. – Ha a plébánia megürül, vagy ha a plébánost fogság, száműzetés vagy elűzés, képtelenség, betegség vagy más ok megakadályozza plébániai lelkipásztori feladatainak gyakorlásában, a megyéspüspök mielőbb jelöljön ki plébániai kormányzót, vagyis olyan papot, aki a plébánost az [540. kán.](#) szerint helyettesíti.

540. kán. – 1. §. A plébániai kormányzónak ugyanazok a kötelességei és jogai, mint a plébánosnak, hacsak a megyéspüspök másként nem rendelkezik.

2. §. A plébániai kormányzó semmi olyat nem tehet, ami csorbítaná a plébános jogait, vagy kárt okozhatna a plébániai javakban.

3. §. Feladatának lejárta után a plébániai kormányzó adjon számot a plébánosnak.

541. kán. – 1. §. Ha a plébánia megüresedik, vagy ha a plébános lelkipásztori feladatának gyakorlásában akadályozva van, a plébániai kormányzó kinevezése előtt a plébánia vezetését

ideiglenesen a káplán vegye át; ha több káplán van, az, akit a legrégebben neveztek ki, ha pedig nincs káplán, az a plébános, akit a részleges jog kijelöl.

2. §. Aki a plébánia vezetését az 1. § szerint átvette, azonnal értesítse a helyi ordináriust a plébánia megüresedéséről.

542. kán. – Azok a papok, akikre az [517. kán.](#) 1. §-a szerint egyetemlegesen bízta egy vagy egyszerre több plébánia lelkipásztori gondozását:

1. rendelkezzenek az [521. kán.](#)-ban említett tulajdonságokkal;
2. kinevezésüket vagy beiktatásukat az [522.](#) és [524. kán.](#) szerint kapják;
3. a lelkipásztori feladatot csak a birtokbavétel pillanatában nyerik el; irányítójukat az [527. kán.](#) 2. §-ának előírása szerint helyezik birtokba; a többi papok számára a birtokbavételt a hitvallás törvényes letétele helyettesíti.

543. kán. – 1. §. Ha egy vagy egyszerre több plébánia lelkipásztori gondozását egyetemlegesen több papra bízzák, közülük ki-ki az általuk megállapított rend szerint köteles az [528.](#), [529.](#) és [530. kán.](#)-ban említett plébánosi feladatok és tevékenységek ellátására; a házasságkötésnél való közreműködés joga és magánál a jognál fogva a plébánosnak megadott minden felmentési hatalom mindnyájukat illeti, de mindezt az irányító vezetése alatt kell gyakorolniuk.

2. §. A csoporthoz tartozó összes papok:
 1. kötelesek a helybenlakásra;
 2. közösségileg állapítsák meg azt a rendet, amely szerint egyikük a népért a misét bemutatja az [534. kán.](#) értelmében;
3. jogügyletekben csak az irányító képviseli a csoportra bízott plébániát vagy plébániákat.

544. kán. – Mikor az [517. kán.](#) 1. §-ában említett csoportból valamelyik pap vagy a csoport irányítója elveszti hivatalát, vagy amikor valamelyikük képtelenné válik a lelkipásztori feladat gyakorlására, nem üresedik meg az az egy vagy több plébánia, amelynek a gondozását a csoportra bízta; a megyéspüspök feladata, hogy másik irányítót nevezzen ki; mielőtt azonban a püspök a másik irányítót kinevezi, ezt a feladatot az illető csoport legrégebben kinevezett papja lássa el.

545. kán. – 1. §. Ha a plébánia lelkipásztori gondozásának kellő ellátásához szükséges vagy alkalmas, a plébános mellé be lehet osztani egy vagy több káplánt, akik mint a plébános munkatársai és gondjának részesei, a plébánossal közös egyetértésben és közös igyekezettel és az ő felügyelete alatt munkálkodjanak a lelkipásztori szolgálatban.

2. §. A káplánt ki lehet nevezni arra, hogy az egész lelkipásztori szolgálat teljesítésében dolgozzék, mégpedig vagy az egész plébánián vagy a plébánia egy meghatározott részén vagy a plébánia krisztushívőinek egy bizonyos csoportjában, vagy akár arra, hogy egy bizonyos fajta szolgálatot végezzen egyszerre több plébánián.

546. kán. – Ahhoz, hogy valakit érvényesen káplánnak nevezzenek ki, szükséges, hogy a papság szent rendjében legyen.

547. kán. – A káplánt a megyéspüspök szabadon nevezi ki, ha alkalmasnak ítéli, hallgassa meg annak a plébánosnak vagy azoknak a plébánosoknak a véleményét, akinek vagy akiknek a plébániája számára a káplánt kinevezi, valamint az esperest, a [682. kán.](#) 1. §-ának fenntartásával.

548. kán. – 1. §. A káplán kötelességeit és jogait a jelen fejezet kánonjain kívül az egyházmegyei rendszabályok, a megyéspüspök levele, pontosabban pedig a plébános utasításai határozzák meg.

2. §. Hacsak a megyéspüspök levele kifejezetten másként nem intézkedik, a káplán hivatalánál fogva köteles a plébánost az egész plébániai szolgálatban segíteni, kivéve a népért való mise felajánlását. Ugyancsak köteles adott esetben, a jog szerint, a plébánost helyettesíteni.

3. §. A káplán rendszeresen számoljon be a plébánosnak a tervezett és elkezdett lelkipásztori vállalkozásokról, hogy így a plébános és a káplán vagy a káplánok egyesült erővel tudják ellátni annak a plébániának lelkipásztori gondozását, amelyért mindnyájan felelősek.

549. kán. – A plébános távollétében, hacsak a megyéspüspök az [533. kán.](#) 3. §-a szerint másként nem rendelkezett, vagy plébániai kormányzót nem neveztek ki, az [541. kán.](#) 1-ának előírásait kell megtartani; ebben az esetben a káplánt terhelik a plébánia összes kötelességei is, kivéve a misének a népért való felajánlását.

550. kán. – 1. §. A káplán köteles a helybenlakásra a plébánián, vagy ha egyszerre több plébánia számára nevezték ki, azok valamelyikén; ám a helyi ordinárius megfelelő okból megengedheti, hogy másutt lakják, különösen olyan házban, ahol több pap közösen él, feltéve, hogy emiatt a lelkipásztori feladatok ellátása semmi kárt nem szenved.

2. §. A helyi ordinárius gondoskodik arról, hogy – ahol lehetséges – a plébános és a káplánok közt a plébánián valamilyen közös életmód alakuljon ki.

3. §. A szabadság idejét illetően a káplánnak ugyanolyan jogai vannak, mint a plébánosnak.

551. kán. – Azokat az adományokat illetően, melyeket a krisztushívők valamilyen lelkipásztori szolgálat végzése alkalmából a káplánnak adnak, az [531. kán.](#) előírásait kell megtartani.

552. kán. – A káplánt a megyéspüspök vagy az egyházmegye kormányzó megfelelő okból elmozdíthatja, a [682. kán.](#) 2. §-ának fenntartásával.

VII. fejezet: Az esperesek

553. kán. – 1. §. Az esperes, aki dékán, archipresbiter vagy más nevet is viselhet, az a pap, akit az esperesi kerület élére állítanak.

2. §. Ha a részleges jog másként nem rendelkezik, az esperest a megyéspüspök nevezi ki, aki józan belátása szerint előzetesen meghallgathat olyan papokat, akik szolgálatukat a szóban forgó esperesi kerületben gyakorolják.

554. kán. – 1. §. Az esperesi hivatalra, mely egy bizonyos plébánia plébánosi hivatalához nincs hozzákötve, a megyéspüspök azt a papot válassza, akit az adott helyen és időben fennálló körülmények figyelembevételével alkalmasnak ítél.

2. §. Az esperest a részleges jogban megállapított, meghatározott időre nevezzék ki.

3. §. Az esperest a megyéspüspök megfelelő okból józan belátása szerint szabadon elmozdíthatja hivatalából.

555. kán. – 1. §. Az esperesnek azokon a felhatalmazásokon kívül, melyeket a részleges jog törvényesen megad neki, kötelessége és joga:

1. az esperesi kerületben a közös lelkipásztori tevékenységet előmozdítani és összehangolni;
 2. ügyelni, hogy kerületének klerikusai állapotukhoz illő életet éljenek, és feladataikat szorgalmasan ellássák;
 3. gondoskodni arról, hogy a vallási szertartásokat a szent liturgia előírásai szerint végezzék, hogy a templomok és a szent felszerelések szépségét és fényét kiváltképpen az eucharisztia ünneplésében és az oltáriszentség őrzésében gondosan megtartsák, hogy plébániai anyakönyveket helyesen vezessék és megfelelően őrizzék, hogy az egyházi javakat gondosan kezeljék; valamint hogy a plébániaépületet kellő igyekezettel gondozzák.
2. §. A rábízott kerületben az esperes:
1. legyen rajta, hogy a klerikusok a részleges jog előírásai szerint, megszabott időközönként részt vegyenek előadásokon, teológiai összejöveteleken vagy konferenciákon a [279. kán.](#) 2. §-a szerint;
 2. gondoskodjék arról, hogy kerülete papjainak rendelkezésére álljon a lelki segítség, és a legnagyobb gondot fordítsa azokra, akik igen nehéz helyzetben vannak, vagy problémákkal küzdenek.
 3. §. Az esperes gondoskodjék arról, hogy kerületének azok a plébánosai, akikről tudja, hogy súlyos betegek, ne szenvedjenek hiányt lelki és anyagi segítségben, és hogy az elhunytakat méltó módon temessék el; arra is legyen gondja, nehogy betegség vagy halál esetén a könyvek, az okmányok, a szent felszerelés és az egyházhoz tartozó egyéb dolgok tönkremenjenek vagy elvigyék őket.
 4. §. Az esperes köteles kerületének plébániáit látogatni úgy, ahogyan a megyéspüspök meghatározta.

VIII. fejezet: A templomigazgatók és a lelkészek

1. cikkely: A templomigazgatók

556. kán. – Templomigazgatónak itt azokat a papokat nevezzük, akikre olyan templom gondját bízta, amely se nem plébániai, se nem káptalani, és nincs hozzákötve valamely szerzetes közösség vagy az apostoli élet valamely társasága házához sem úgy, hogy ott ők végeznék a liturgikus szolgálatot.

557. kán. – 1. §. A templomigazgatót a megyéspüspök szabadon nevezi ki, a választási vagy bemutatási jog tiszteletben tartásával, ha ez valakit törvényesen megillet; ebben az esetben a megyéspüspök joga a templomigazgató megerősítése vagy beiktatása.

2. §. Még ha a templom valamely pápai jogú, klerikusi szerzetes intézményhez tartozik is, a megyéspüspök joga, hogy az előjáró által bemutatott templomigazgatót beiktassa.

3. §. Annak a templomnak, mely szemináriummal vagy más klerikusok által vezetett kollégiummal van összekötve, igazgatója a szeminárium vagy a kollégium rektora, hacsak a megyéspüspök másként nem rendelkezett.

558. kán. – A [262. kán.](#) előírásának fenntartásával, a templomigazgatónak a rábízott templomban nem szabad az [530. kán.](#) 1–6. sz-ában említett plébániai tevékenységeket végeznie, kivéve ha a plébános megengedi vagy – ha szükséges – megbízást ad rá.

559. kán. – A templomigazgató a rábízott templomban még ünnepélyes liturgikus szertartásokat is végezhet, tiszteletben tartva a jogszerű alapító törvényt, és feltéve hogy a helyi ordinárius megítélése szerint ezek semmiképpen sem ártanak a plébániai szolgálatnak.

560. kán. – Ahol a helyi ordinárius megfelelőnek ítéli, utasíthatja a templomigazgatót, hogy templomában a nép javára szent szertartásokat végezzen, még plébániaiakat is, valamint hogy a templom álljon nyitva a krisztushívők bizonyos csoportjai számára, akik ott liturgikus szertartásokat kívánnak végezni.

561. kán. – A templomigazgató vagy más törvényes előjáró engedélye nélkül senkinek sem szabad a templomban eucharisziát bemutatni, szentségeket kiszolgáltatni vagy más szent cselekményeket végezni; ezekre az engedélyt a jog előírásai szerint kell megadni vagy megtagadni.

562. kán. – A templomigazgató a helyi ordinárius felügyelete alatt, a törvényes szabályzatok és a szerzett jogok tiszteletben tartásával köteles ügyelni arra, hogy a szent cselekményeket a templomban a liturgikus szabályok és a kánonok előírása szerint, méltóképpen végezzék, a kötelezettségeket híven teljesítsék, a javakat gondosan kezeljék, a szent felszerelések és szent épületek fenntartásáról és szépségéről gondoskodjanak, és semmi olyasmi ne történjék, ami a hely szentségével és az Isten házának kijáró tisztelettel bármi módon is ellenkezik.

563. kán. – A templomigazgatót, még ha mások választották vagy mutatták is be, a helyi ordinárius megfelelő okból, józan megítélése szerint elmozdíthatja hivatalából, a [682. kán.](#) 2. §-a előírásának fenntartásával.

2. cikkely: A lelkészek

564. kán. – A lelkész olyan pap, akire állandó jelleggel bízzák rá – legalább részben – a krisztushívők valamely közösségének vagy külön csoportjának lelkipásztori gondozását, melyet az egyetemes és a részleges jog szerint kell gyakorolnia.

565. kán. – Hacsak a jog másként nem rendelkezik, vagy valakit törvényesen különleges jogok nem illetnek, a lelkészt a helyi ordinárius nevezi ki; ő illetékes arra is, hogy a bemutatott személyt beiktassa vagy a megválasztottat megerősítse.

566. kán. – 1. §. A lelkésznek rendelkeznie kell mindazokkal a felhatalmazásokkal, amelyeket a szabályszerű lelkipásztori gondozás megkíván. Azon kívül, amire a részleges jog értelmében vagy külön megbízás alapján jogosult, a lelkész hivatalánál fogva felhatalmazással rendelkezik a gondjára bízott hívők gyóntatására, Isten ígéjének számukra való hirdetésére, a szent útravaló és a betegek kenete kiszolgáltatására, valamint azok megbérmálására, akik halálveszélyben vannak.

2. §. Kórházakban, börtönökben és tengeri úton a lelkésznek csak ezeken a helyeken gyakorolható felhatalmazása van arra is, hogy fölloldozást adjon a maguktól beálló, fönn nem tartott és hivatalosan ki nem nyilvánított cenzúrák alól, de a [976. kán.](#) előírásának fenntartásával.

567. kán. – 1. §. A laikus szerzetes intézmény házilelkészének kinevezését a helyi ordinárius csakis annak az előjárónak a kérézése után végezze el, akinek joga, hogy a közösség meghallgatásával egy papot javasoljon.

2. §. A lelkész feladata, hogy liturgikus szolgálatokat végezzen és vezessen; de az intézmény belső irányításába nem szabad beleavatkoznia.

568. kán. – Azok számára, akik életkörülményeik miatt a plébánosok rendes lelkipásztori gondozásában nem részesülhetnek, mint pl. a vándorlók, a hazájuktól távol élők, a menekültek, a nomádok, a hajósok, amennyire lehetséges, nevezzenek ki lelkészeket.

569. kán. – A tábori lelkészekre sajátos törvények vonatkoznak.

570. kán. – Ha a közösség vagy a csoport székhelyéhez nem plébániai templom tartozik, a lelkész legyen magának a templomnak az igazgatója, hacsak a közösség vagy a templom gondozása mást nem kíván.

571. kán. – Lelkipásztori feladatának gyakorlása során a lelkész tartsa meg a plébánossal a kellő összeköttetést.

572. kán. – A lelkész elmozdítását illetően az [563. kán.](#) előírását kell megtartani.

III. rész: A megszentelt élet intézményei és az apostoli élet társaságai

I. szakasz: A megszentelt élet intézményei

I. cím: A megszentelt élet összes intézményeire vonatkozó közös szabályok

573. kán. – 1. §. Az evangéliumi tanácsok vállalásával megszentelt élet az az állandó életforma, mellyel a hívők a Szentlélek munkálkodása folytán Krisztust szorosabban követve, teljesen a mindenekfölött szeretett Istennek szentelik magukat, hogy az ő dicsőségére, az egyház épülésére és a világ üdvösségére új és különös címen elkötelezve, Isten országának szolgálatában törekedjenek a szeretet tökéletességére, és kiváló jellé válva az egyházban, a mennyi dicsőséget előre hirdessék.

2. §. Ezt az életformát, a megszentelt életnek az illetékes egyházi hatóság által kánonilag létesített intézményeiben szabadon vállalják magukra a krisztushívők, akik fogadalmak vagy intézményük saját törvényei szerint más szent kötelékek által vállalják a tisztaság, szegénység és engedelmesség megtartását, és a szeretet révén, melyre ezek elvezetnek, különös módon kapcsolódnak az egyházhoz és annak titkához.

574. kán. – 1. §. Azok állapota, akik az ilyen intézményekben az evangéliumi tanácsokat vállalják, hozzá tartozik az egyház életéhez és szentségéhez, és ezért azt az egyházban mindenkinek támogatnia kell, és elő kell mozdítania.

2. §. Erre az állapotra Isten különleges hívása szólít egyes krisztushívőket, hogy sajátos adományt élvezzenek az egyház életében, és intézményük célja és szelleme szerint hozzájáruljanak az egyház üdvösségmunkáló küldetéséhez.

575. kán. – Az evangéliumi tanácsok, melyek Krisztusnak, a Mesternek tanításában és példájában gyökereznek, isteni ajándékok; az egyház az Úrtól kapta, és az ő kegyelméből mindig őrzi őket.

576. kán. – Az illetékes egyházi hatóság feladata az evangéliumi tanácsokat magyarázni, gyakorlatukat törvényekkel irányítani, a szerintük való élet állandó formáit kánoni jóváhagyással megalapítani, valamint a maga részéről gondoskodni arról, hogy az intézmények az alapítók szelleme és az egészséges hagyományok szerint növekedjenek és virágozzanak.

577. kán. – A megszentelt életnek az egyházban sok intézménye áll fenn. Ezek a nekik juttatott kegyelem szerint különböző adományokkal rendelkeznek: vagy az imádkozó Krisztust követik szorosabban vagy az Isten országát hirdetők vagy az emberek jótevőjét vagy a világban közöttünk élőket, de mindig azt, aki az Atya akaratát teljesíti.

578. kán. – Az alapítóknak az intézmény természetét, célját, szellemét és jellegét érintő és az illetékes egyházi hatóság által szentesített elgondolását és szándékait, valamint az intézmény egészséges hagyományait, mivel mindezek az illető intézmény örökségét alkotják, mindenkinek hűségesen meg kell őriznie.

579. kán. – A megyéspüspökök, ki-ki a saját területén, formális határozattal megalapíthatják a megszentelt élet intézményeit, feltéve, hogy előzőleg kikérték az Apostoli Szentszék véleményét.

580. kán. – A megszentelt élet egyik intézményének a másikkal való kapcsolódása a kapcsoló intézmény illetékes hatóságának van fenntartva, mindig érvényben hagyva a kapcsolódó intézmény kánoni önállóságát.

581. kán. – Az intézmény részekre osztása, bármilyen néven is, új részek létesítése, a meglevők egyesítése vagy új módon való körülhatárolása az intézmény illetékes hatóságára tartozik, a szabályzatban foglaltaknak megfelelően.

582. kán. – A megszentelt élet intézményeinek beolvasztása vagy egyesítése kizárólag az Apostoli Szentszéknek van fenntartva, ugyancsak neki van fenntartva a szövetségek és szövetkezők létesítése is.

583. kán. – A megszentelt élet intézményein belül olyan változások, amelyek az Apostoli Szentszéktől jóváhagyott dolgokat érintik, nem eszközölhetők a Szentszék engedélye nélkül.

584. kán. – Az intézmények megszüntetése kizárólag az Apostoli Szentszékre tartozik, neki van fenntartva az intézmény anyagi javairól való intézkedés is.

585. kán. – Az intézmény egyes részeinek megszüntetése az illető intézmény illetékes hatóságára tartozik.

586. kán. – 1. §. Az egyes intézmények számára életükben és különösen irányításukban a megfelelő önkormányzat elismert, ennek alapján az egyházban saját fegyelemnek örvendenek és épségben megőrizhetik az [578. kán.](#)-ban említett örökségüket.

2. §. A helyi ordináriusok feladata ezt az önkormányzatot megőrizni és védelmezni.

587. kán. – 1. §. Az egyes intézmények saját hivatásának és azonosságának hűséges megőrzése végett mindegyik intézmény alapvető törvénykönyvének vagy szabályzatának tartalmaznia kell az [578. kán.](#)-ban előírtakon kívül az intézmény kormányzására, a tagok fegyelme, tagként való felvételére és képzésére, valamint a szent kötelékek sajátos tárgyára vonatkozó alapvető szabályokat.

2. §. Ezt a törvénykönyvet az illetékes egyházi hatóság hagyja jóvá, és csak ennek beleegyezésével lehet rajta változtatni.

3. §. Ebben a törvénykönyvben legyenek megfelelően összehangolva a lelki és jogi elemek, a szükségesnél több szabályt azonban ne tartalmazzon.

4. §. Az intézmény illetékes hatósága által kiadott többi szabályokat más törvénykönyvekbe gyűjtsék; ezek a szabályok az egyes helyek és idők követelményei szerint átdolgozhatók és igazíthatók.

588. kán. – 1. § A megszentelt élet állapota természeténél fogva sem klerikusi, sem nem laikusi.

2. §. Klerikusi intézménynek azt nevezzük, mely az alapító célja vagy szándéka szerint vagy a törvényes hagyomány alapján klerikusok vezetése alatt áll, a szent rendek gyakorlását vállalja, és amelyet az egyházi hatóság ilyennek ismer el.

3. §. Laikusi intézménynek pedig azt nevezzük, amelyet az egyházi hatóság ilyennek ismert el, természete, jellege és célja alapján olyan az alapító vagy a törvényes hagyomány

által meghatározott saját feladattal rendelkezik, amely nem foglalja magában a szent rend gyakorlását.

589. kán. – A megszentelt élet intézménye pápai jogú, ha az Apostoli Szentszék létesítette vagy formális határozattal jóváhagyta; egyházmegyei jogú viszont, ha a megyéspüspök létesítette, és az Apostoli Szentszéktől jóváhagyó határozatot nem nyert.

590. kán. – 1. §. A megszentelt élet intézményei, minthogy különleges módon Istennek és az egyház egészének szolgálatára vannak rendelve, különös címen is alá vannak vetve az egyház legfőbb hatóságának.

2. §. Az egyes tagok a pápának mint legfőbb előljárójuknak az engedelmesség szent köteléke alapján is tartoznak engedelmeskedni.

591. kán. – Hogy az intézmények javáról és az apostoli tevékenység szükségleteiről jobban gondoskodják, a pápa az egész egyházra kiterjedő elsőbbsége alapján, a közjó szem előtt tartásával, kiveheti a megszentelt élet intézményeit a helyi ordinárius kormányzata alól, és egyedül magának vagy más egyházi hatóságnak rendelheti alá őket.

592. kán. – 1. §. Hogy minél szorosabbá válják az intézményeknek az Apostoli Szentszékkel való közössége, az összes legfőbb előljárók a Szentszéktől megállapított módon és időben küldjenek rövid jelentés az Apostoli Szentszéknek intézményük állapotáról és életéről.

2. §. Minden intézmény irányítói segítsék elő azoknak a Szentszéktől eredő okmányoknak a megismerését, amelyek a rájuk bízott tagokat érintik, és gondoskodjanak megtartásukról.

593. kán. – Az [586. kán.](#) előírásának érvényben hagyásával, a pápai jogú intézmények közvetlenül és kizárólag az Apostoli Szentszék hatalmának vannak alárendelve belső kormányzat és fegyelem tekintetében.

594. kán. – Az egyházmegyei jogú intézmény, az [586. kán.](#) érvényben hagyásával, a megyéspüspök különleges felügyelete alatt marad.

595. kán. – 1. §. A főszékhely püspökére tartozik a szabályzat jóváhagyása és a rajta törvényesen végzett változtatások megerősítése, annak kivételével, amiben az Apostoli Szentszék lépett közbe; hatáskörébe tartozik tovább az egész intézményt érintő olyan nagyobb ügyek intézése, amelyek meghaladják a belső hatóság illetékességét, ki kell kérnie azonban a többi megyéspüspökök véleményét, ha az intézmény több egyházmegyére terjed ki.

2. §. A megyéspüspök egyes esetekre vonatkozóan felmentést adhat a szabályzat alól.

596. kán. – 1. §. Az intézmények előljárói és káptalanjai a tagok felett az egyetemes jogban és a szabályzatban meghatározott hatalommal rendelkeznek.

2. §. A pápai jogú klerikusi szerzetes intézményekben ezenfelül kormányzati egyházi hatalommal is rendelkeznek mind külső, mind belső fórumon.

3. §. Az 1. §-ban említett hatalomra vonatkozóan alkalmazni kell a [131.](#), [133.](#), valamint a [137–144. kán.](#) előírásait.

597. kán. – 1. §. A megszentelt élet valamely intézményébe felvételt nyerhet bármely katolikus, ha megvan a helyes szándéka, rendelkezik az egyetemes és a saját jogban megkívánt tulajdonságokkal, és semmi akadály nem gátolja.

2. §. Senki sem vehető fel megfelelő előkészület nélkül.

598. kán. – 1. §. Minden egyes intézménynek jellegére és sajátos céljaira való tekintettel meg kell határoznia szabályzatában a tisztaság, a szegénység és az engedelmesség evangéliumi tanácsai megtartásának a saját életformájához szabott módját.

2. §. Az összes tagok pedig nemcsak az evangéliumi tanácsok hűséges és teljes megtartására vannak kötelezve, hanem arra is, hogy az intézmény saját jogának megfelelően éljenek, és így törekedjenek az állapotuknak megfelelő tökéletességre.

599. kán. – A mennyek országáért vállalt tisztaság evangéliumi tanácsa, mely az eljövendő világ jele és az osztatlan szívben a bőségesebb termékenység forrása, magában foglalja a celibátusban való teljes önmegtartóztatás köteleességét.

600. kán. – A szegénység evangéliumi tanácsa annak a Krisztusnak a követése, aki noha gazdag volt, értünk szegénnyé lett; megkívánja a valóságban és lélekben szegény, józanul munkálkodó és a földi gazdagságtól idegen életmódon kívül az egyes intézmények saját joga szerinti függőséget és korlátozást is a javak használatában és a velük való rendelkezésben.

601. kán. – Az engedelmességnek a mindhalálig engedelmes Krisztus követésében hittel és szeretettel vállalt evangéliumi tanácsa arra kötelez, hogy akaratunkat alá vessük a törvényes előjáróknak mint Isten helyetteseinek, amikor a saját szabályzatnak megfelelően parancsot adnak.

602. kán. – A minden egyes intézményre jellemző testvéri életet, amely révén a tagok valamennyien Krisztusban mintegy különleges családdá egyesülnek, úgy kell meghatározni, hogy mindnyájuk számára kölcsönös segítséget jelentsen saját hivatásuk betöltésére. A szeretetben gyökerező és azon alapuló testvéri közösség révén a tagok lesznek a Krisztusban való egyetemes kiengesztelődés példái.

603. kán. – 1. §. A megszentelt élet intézményein kívül, az egyház elismeri a remete vagy anachoréta életformát is, melyben a krisztushívők a világtól szigorúbban elkülönülve a magány csendje, az állandó imádság és vezeklés által Isten dicsőségére és a világ üdvösségére áldozzák életüket.

2. §. A remetét akkor ismeri el a jog a megszentelt életben Istennek ajánlott személynek, ha a megyéspüspök kezébe tett fogadalommal vagy más szent kötelékkel nyilvánosan vállalja a három evangéliumi tanács megtartását, és sajátos életformáját az ő vezetése alatt éli.

604. kán. – 1. §. A megszentelt élet e formáihoz csatlakozik a szüzek rendje, akiket – amikor megvallják Krisztus szorosabb követésére irányuló szent szándékukat – a megyéspüspök a jóváhagyott liturgikus szertartás szerint Istennek szentel, Krisztussal, Isten Fiával, misztikus módon eljegyez és az egyház szolgálatára avat.

2. §. Hogy elhatározásukat hűségesen megtartsák, és az egyház életformájukkal összhangban álló szolgálatát egymást kölcsönösen támogatva végezzék, a szüzek társulhatnak egymással.

605. kán. – A megszentelt élet új formáinak jóváhagyása kizárólag az Apostoli Szentszéknek van fenntartva. A megyéspüspökök pedig törekedjenek felismerni a megszentelt életnek a Szentlélektől az egyházra bízott új adományait, támogassák kezdeményezőiket, hogy elhatározásukat minél jobban kifejezzék és megfelelő szabályzattal védelmezzék, különösen az ebben a részben található általános szabályok alkalmazásával.

606. kán. – A megszentelt élet intézményeire és ezek tagjaira vonatkozó jelen rendelkezések egyaránt érvényesek mindkét nemre, hacsak a szöveg összefüggéséből vagy a dolog természetéből más nem nyilvánvaló.

II. cím: A szerzetes intézmények

607. kán. – 1. §. A szerzetesélet mint az egész személyiség megszentelése az egyházban azt az Istentől alapított csodálatos együttlétet nyilvánítja ki, amely az eljövendő élet jele. Így a szerzetes a maga teljes odaadását mint Istennek szánt áldozatot valósítja meg., és így egész léte folyamatos istentiszteletté válik a szeretetben.

2. §. A szerzetes intézmény olyan társaság, amelyben a tagok a saját jog szerint nyilvános, örök vagy ideiglenes, az idő lejártával azonban megújítandó fogadalmat tesznek, és közösségben testvéri életet élnek.

3. §. Az a nyilvános tanúságtétel, amivel a szerzetesek Krisztusnak és az egyháznak tartoznak, a világtól való olyan elkülönüléssel jár, mely az egyes intézmények jellegének és céljának megfelel.

I. fejezet: A szerzetesházak, létesítésük és megszüntetésük

608. kán. – A szerzetes közösségnek szabályosan létesített házban kell laknia a jognak megfelelően rendelt előljáró fennhatósága alatt; az egyes házaknak legalább kápolnájuk legyen, melyben az eucharisziát ünneplik és őrzik, hogy valóban az legyen a közösség középpontja.

609. kán. – 1. §. A szerzetes intézmény házait a szabályzat szerint illetékes hatóság létesíti a megyéspüspök előzetes írásbeli beleegyezésével.

2. §. Apácák monostorainak létesítéséhez ezenkívül az Apostoli Szentszék engedélye is szükséges.

610. kán. – 1. §. A házak alapításakor szem előtt kell tartani az egyház és az intézmény hasznát, és biztosítani kell mindazt, ami a tagok szerzeteséletének szabályos menetéhez szükséges az intézmény saját célja és szelleme szerint.

2. §. Ne létesítsenek házat, ha a tagok szükségleteinek megfelelő fedezésére nem lehet józanul számítani.

611. kán. – A megyéspüspök beleegyezése valamely intézmény szerzetházának létesítéséhez magában foglalja a jogot:

1. az intézmény sajátos jellegének és céljának megfelelő életvitelhez;
2. az intézmény saját hivatásának jog szerinti gyakorlásához, teljesítve a beleegyezésben foglalt feltételeket;
3. klerikusi intézmények esetén templom birtoklására, az [1215. kán.](#) 3. §-ának fenntartásával, és a szent szolgálatok végzésére a jog előírása szerint.

612. kán. – Hogy egy szerzetházat a létesítés célkitűzéseitől eltérő apostoli munkára szánjanak, szükséges a megyéspüspök beleegyezése; nincs viszont erre szükség, ha az alapítás törvényeinek megtartásával, csupán a belső kormányzás és fegyelem terén eszközölnék változtatásokat.

613. kán. – 1. §. Szabályozott kanonokok és monasztikus szerzetesek saját előljáró kormányzása és gondja alá tartozó szerzetháza önálló, hacsak a szabályzat mást nem mond.

2. §. Az önálló ház előljárója a jog értelmében nagyobb előljáró.

614. kán. – Apácák olyan monostorai, amelyek egy férfi intézményhez társultak, megtartják saját életformájukat és vezetésüket a szabályzat szerint. A kölcsönös jogokat és kötelezettségeket úgy kell meghatározni, hogy a társulás a lelki előhaladást szolgálja.

615. kán. – Ha az önálló monostor saját előljáróján kívül más nagyobb előljáróval nem rendelkezik, és más szerzetes intézménnyel nincs úgy társítva, hogy annak előljárója a szabályzatban meghatározott valódi hatalommal rendelkezne a monostor fölött, akkor az ilyen monostor a jognak megfelelően a megyéspüspök különös felügyeletére van bízva.

616. kán. – 1. §. A szabályosan létesített szerzetházat a legfőbb előljáró szüntetheti meg a szabályzat szerint, a megyéspüspök megkérdezése után. A megszüntetett ház javai felől az intézmény saját jogának kell rendelkeznie, tiszteletben tartva az alapítók vagy felajánlók akaratát és a törvényesen szerzett jogokat.

2. §. Valamely intézmény egyetlen házának megszüntetése az Apostoli Szentszékre tartozik, neki van ilyenkor fenntartva a javak felől való rendelkezés is.

3. §. A [613. kán.](#) szerinti önálló ház megszüntetése az egyetemes káptalan joga, hacsak a szabályzat mást nem rendel.

4. §. Apácák önálló monostorának megszüntetése az Apostoli Szentszékre tartozik, megtartva – ami a javakat illeti – a szabályzat előírásait.

II. fejezet: Az intézmények kormányzása

1. cikkely: Az előljárók és a tanácsok

617. kán. – Az előljárók az egyetemes és a saját jog szerint töltsék be tisztüket és gyakorolják hatalmukat.

618. kán. – Az előljárók Istentől az egyház szolgálata által kapott hatalmukat a szolgálat szellemében gyakorolják. Tisztségük betöltésében ezért igazodjanak Isten akaratához, úgy irányítsák alárendeltjeiket mint Isten gyermekeit, és az emberi személy iránti tisztelettel segítsék elő önkéntes engedelmességüket. Szívesen hallgassák meg őket, támogassák az intézmény és az egyház javára szolgáló együttes törekvésüket, érintetlenül megmarad azonban a hatalmuk a teendők eldöntésére és megparancsolására.

619. kán. – Az előljárók serényen lássák el hivatalukat, és a rájuk bízott tagokkal együtt törekedjenek arra, hogy Krisztusban testvéri közösséget építsenek fel, és abban Istent mindennél jobban keressék és szeressék. A tagokat tehát gyakran táplálják Isten ígéjének eledelével, és irányítsák őket a szent liturgia ünneplésére. Mutassanak példát nekik az erények gyakorlásában és saját intézményük törvényeinek és hagyományainak megtartásában; személyes szükségleteikről megfelelő módon gondoskodjanak, szorgalmasan gondozzák és látogassák a betegeket, feddjék meg a nyugtalanokat, vigasztalják a kislelkűeket, legyenek türelmesek valamennyiükkel szemben.

620. kán. – Nagyobb előljárók azok, akik az egész intézményt vagy annak egy tartományát vagy azzal egyenrangú részét vagy önálló házát vezetik, valamint ezek helyettesei. Ezekhez járul még a primás apát és a monasztikus kongregáció előljárója, jóllehet ők nem rendelkeznek mindazzal a hatalommal, amit az egyetemes jog a nagyobb előljáróknak tulajdonít.

621. kán. – Tartománynak nevezzük azt a több házból álló egységet, amely ugyanazon előjáró vezetése alatt, az illető intézmény közvetlen részét alkotja, és amelyet törvényes hatóság kánonilag létesített.

622. kán. – A legfőbb előjárónak az intézmény minden tartománya, háza, és tagja felett hatalma van, melyet a saját jog szerint kell gyakorolnia; a többi előjárók tisztségük határai között rendelkeznek hatalommal.

623. kán. – Hogy a tagok az előjárói tisztségre érvényesen nyerjenek kinevezést vagy választást, szükséges a saját jogban, vagy nagyobb előjáró esetén a szabályzatban meghatározandó megfelelő idő eltelte az örök vagy végleges fogadalomtétel után.

624. kán. – 1. §. Az előjárókat az intézmény természete és igényei szerinti meghatározott és megfelelő időtartamra rendeljék, hacsak a szabályzat a legfőbb előjáróra és az önálló házak előjáróira nézve másként nem rendelkezik.

2. §. A saját jog megfelelő szabályokkal gondoskodják arról, hogy a megszabott időre rendelt előjárók ne viseljék túl hosszan megszakítás nélkül kormányzati hivatalukat.

3. §. Tisztségük időtartama alatt viszont a saját jogban megállapított okok miatt elmozdíthatók hivatalukból, vagy más hivatalba helyezhetők át.

625. kán. – 1. §. Az intézmény legfőbb előjáróját a szabályzat előírásai szerint kánoni választással jelöljék ki.

2. § A [615. kán.](#) szerint önálló monostor előjárójának, valamint az egyházmegyei jogú intézmény legfőbb előjárójának választásakor a főszékhely püspöke elnököl.

3. §. A többi előjárót a szabályzat szerint rendeljék, de úgy, hogy választás esetén legyen szükséges az illetékes nagyobb előjáró megerősítése, az előjáró által való kinevezés esetén pedig előzze meg alkalmas tanácskozás.

626. kán. – Az előjárók a hivatalok betöltésében, a tagok pedig a választásokban tartsák meg az egyetemes és a saját jog előírásait, kerüljenek bármiféle visszaélést vagy személyválogatást, és egyedül Istent meg az intézmény javát szem előtt tartva nevezzék ki, illetőleg válasszák meg azokat, akiket az Úrban valóban méltóknak és alkalmasaknak ítélnek. Tartózkodjanak ezenkívül választások esetén az akár közvetlen, akár közvetett korteskedéstől, akár maguk, akár mások érdekében.

627. kán. – 1. §. A szabályzat szerint legyen az előjáróknak saját tanácsuk; ennek munkáját tisztségük gyakorlása során igénybe is kell venniük.

2. §. Az egyetemes jogban előírt eseteken kívül a saját jognak kell meghatároznia azokat az eseteket, amelyekben az érvényes cselekvéshez hozzájárulás, illetőleg tanács szükséges, melyet a [127. kán.](#) szerint kell kikérni.

628. kán. – 1. §. Az intézmény saját joga szerint tisztségükre kijelölt előjárók ugyanazon saját jog szabályai szerint látogassák meghatározott időben a rájuk bízott házakat és tagokat.

2. §. A megyéspüspök joga és kötelessége a szerzetesi fegyelemre vonatkozóan is látogatni;

1. a [615. kán.](#)-ban említett önálló monostorokat;

2. az egyházmegyei jogú intézmények saját területén levő házait.

3. §. A tagok legyenek bizalommal a vizitátorral szemben, törvényes kérdéseire kötelesek válaszolni az igazság szerint a szeretetben; senkinek sem szabad bármi módon eltéríteni a tagokat ettől a kötelességüktől, sem a látogatás célját más módon akadályozni.

629. kán. – Az előljárók a maguk házában tartózkodjanak, és azt csakis saját joguk szabályai szerint hagyják el.

630. kán. – 1. §. Az előljárók ismerjék el a tagokat megillető szabadságot a bűnbánat szentsége és a lelki irányítás terén, megtartva mégis az intézmény fegyelmét.

2. §. Legyen gondjuk az előljáróknak saját joguk szabályai szerint arra, hogy alkalmas gyóntatók álljanak a tagok rendelkezésére, hogy náluk gyakran gyónhassanak.

3. §. Az apácák monostoraiban, a növendékházakban és a nagyobb létszámú laikusi közösségekben legyenek a helyi ordináriustól – a közösséggel való tanácskozás alapján – jóváhagyott rendes gyóntatók, anélkül azonban, hogy a hozzájuk járulás legcsekélyebb kötelezettsége is fennállna.

4. §. Az előljárók csakis akkor hallgassák meg alattvalóik gyónását, ha a tagok önként kéri.

5. §. A tagok bizalommal forduljanak az előljárókhoz; előttük szabadon és önként feltárhatják lelküket. Az előljáróknak azonban tilos bármi módon is rábírní a tagokat arra, hogy feltárják előttük lelkiismeretüket.

2. cikkely: A káptalanok

631. kán. – 1. §. Az egyetemes káptalant, amely az intézményben a szabályzatnak megfelelően a legfőbb hatalommal rendelkezik, úgy kell kialakítani, hogy az egész intézményt képviselje, és szeretetben való egységének valódi jelévé váljék. Fő feladata: megvédeni az intézménynek az [578. kán.](#)-ban említett örökségét, elősegíteni az ennek megfelelő alkalmas megújulást, megválasztani a legfőbb előljárót, megtárgyalni a nagyobb jelentőségű ügyeket, valamint olyan szabályokat kiadni, amelyeknek mindenki engedelmisséggel tartozik.

2. §. A káptalan összetételét és hatalmának terjedelmét a szabályzatban kell meghatározni, a saját jog szabja meg közelebről a káptalan lefolyásának rendjét, különösen a választások és az ügyek tárgyalása tekintetében.

3. §. A saját jogban meghatározott szabályok szerint nemcsak a tartományok és helyi közösségek, de az egyes tagok is szabadon elküldhetik óhajaikat vagy javaslataikat az egyetemes káptalanra.

632. kán. – A saját jog pontosan rögzítse azt, ami az intézmény más káptalanjaira vagy hasonló gyűléseire vonatkozik, tudniillik azok természetét, tekintélyét, összetételét, eljárási módját és megtartásuk idejét.

633. kán. – 1. §. A részvételi vagy tanácsadó szervek a rájuk bízott tisztséget hűségesen töltsék be, az egyetemes és saját jog szerint, és a maguk módján fejezzék ki minden tag gondját és részvételét az egész intézmény vagy közösség javára.

2. §. A részvétel és tanácskozás ilyen eszközeinek létesítésében és alkalmazásában bölcs megítéléssel kell eljárni, működési módjuk pedig álljon összhangban az intézmény jellegével és céljával.

3. cikkely: Az anyagi javak és kezelésük

634. kán. – 1. §. Az intézmények, tartományok és házak magánál a jognál fogva jogi személyek, és mint ilyenek, képesek anyagi javak szerzésére, birtoklására, kezelésére és elidegenítésére, hacsak ezt a képességet a szabályzat ki nem zárja vagy nem korlátozza.

2. §. Kerüljék azonban a fényűzés, valamint a mértéktelen nyereség és a vagyonhalmozás minden fajtáját.

635. kán. – 1. §. A szerzetes intézmények anyagi javait mint egyházi javakat *Az egyház anyagi javai* című V. könyv szabályozza, hacsak más nincs kifejezetten kikötve.

2. §. Mégis, minden intézmény állapítson meg megfelelő szabályokat a javak használatára és kezelésére, hogy így elősegítse, védje és kifejezze a rá jellemző szegénységet.

636. kán. – 1. §. Minden intézményben és hasonlóképpen minden nagyobb előjáró vezetése alatt álló tartományban legyen a nagyobb előjárótól különböző, a saját jog szerint rendelt gondnok, és ő kezelje a javakat az illető előjáró irányítása alatt. A helyi közösségekben is rendeljenek ki, amennyire lehetséges, a helyi előjárótól különböző gondnokot.

2. §. A gondnokok és más vagyonkezelők a saját jog szerint megállapított időben és módon adjanak számot vagyonkezelésükről az illetékes hatóságnak.

637. kán. – A [615. kán.](#)-ban említett önálló monostorok évenként egyszer kötelesek számot adni a helyi ordináriusnak vagyonkezelésükről; a helyi ordináriusnak ezenfelül legyen joga betekinteni az egyházmegyei jogú szerzetházak gazdasági ügyeibe.

638. kán. – 1. §. A saját jogra tartozik az egyetemes jog keretein belül meghatározni, hogy melyek azok az ügyletek, amelyek a rendes vagyonkezelés határát és módját túllépik, és hogy mi szükséges a rendkívüli vagyonkezelés ügyleteinek érvényességéhez.

2. §. A rendes vagyonkezeléssel járó kiadásokat és jogcselekményeket az előjárókon kívül, tisztségük határai között, a saját jogban erre kijelölt tisztségviselők is érvényesen eszközölhetik.

3. §. Az elidegenítés és bármiféle olyan ügylet érvényességéhez, amelyben a jogi személy vagyoni helyzete rosszabbá válhat, szükséges az illetékes előjáró írásban, tanácsának beleegyezésével adott engedélye. Ha pedig olyan ügyletről van szó, mely meghaladja a Szentszék által arra a vidékre nézve meghatározott összeget, vagy ha fogadalom alapján az egyháznak adományozott dolgokról van szó, vagy akár művészeti, akár történelmi szempontból értékes dologról, szükséges ezenkívül magának a Szentszéknek az engedélye is.

4. §. A [615. kán.](#) szerinti önálló monostorok és az egyházmegyei jogú intézmények esetén szükséges még a helyi ordinárius írásban adott beleegyezése is.

639. kán. – 1. §. Ha egy jogi személy adósságokat vagy kötelezettségeket vont magára, akár az előjárók engedélyével is, magának kell értük felelnie.

2. §. Ha egy tag előjárói engedéllyel a maga javait illetően vállalt ilyesmit, maga tartozik felelősséggel, ha viszont az előjáró megbízásából az intézmény ügyében járt el, az intézménynek kell felelnie.

3. §. Ha egy szerzetes előjárói engedély nélkül vállalt ilyesmit, neki magának kell felelnie, nem a jogi személynek.

4. §. Maradjon azonban érvényes, hogy azzal szemben, akinek a megkötött szerződésből vagyoni előnye származott, mindig keresettel lehet élni.

5. §. A szerzetes előjárók tartózkodjanak attól, hogy engedélyt adjanak adósságok vállalására, hacsak biztosan meg nem állapítható, hogy a szokásos bevételekből a kamatokat is ki lehet egyenlíteni, és nem túlságosan hosszú időn belül törvényes törlesztéssel az alaptőkét is vissza lehet téríteni.

640. kán. – Az intézmények a helyi viszonyok figyelembevételével törekedjenek mintegy közösségi tanúságot tenni a szeretetről és a szegénységről, és erejükhöz képest adjanak valamit javaikból az egyház szükségleteire és a rászorulóknak fenntartására.

III. fejezet: A jelentkezők felvétele és a tagok képzése

1. cikkely: Felvétel a noviciátusba

641. kán. – A jelentkezők noviciátusba való felvételének joga a nagyobb előljárókat illeti meg, a saját jog szabálya szerint.

642. kán. – Az előljárók éber gondossággal csak azokat vegyék fel, akik nemcsak megkívánt korúak, hanem egészségesek, adottságuk szerint alkalmasak és az intézmény sajátos életének vállalásához eléggé érettek is; az egészség, az adottságok és az érettség megállapításában – ha szükséges – vegyenek igénybe szakértőket is, fenntartva a [220. kán.](#) előírását.

643. kán. – 1. §. Érvénytelenül nyer felvételt a noviciátusba:

1. aki még nem töltötte be tizenhetedik életévét;
 2. a házastárs, amíg a házasság fennáll;
 3. aki a megszentelt élet valamely intézményében szent kötelékkel ténylegesen el van kötelezve, vagy az apostoli élet valamely társaságába nyert tagként felvételt, fenntartva a [684. kán.](#) előírását;
 4. aki az intézménybe erőszak, súlyos félelem vagy megtévesztés hatására lép be, vagy akit az előljáró hasonló módon befolyásolva vesz fel;
 5. aki eltitkolta, hogy a megszentelt élet valamely intézményébe, vagy az apostoli élet valamely társaságába tagként felvételt nyert.
2. § A saját jog rendelhet az érvénytelenség terhe alatt is egyéb felvételi akadályokat vagy feltételeket.

644. kán. – Az előljárók ne vegyenek fel a noviciátusba világi klerikusokat saját ordináriusuk megkérdezése nélkül, sem olyan adósokat, akik nem képesek kifizetni tartozásukat.

645. kán. – 1. §. Mielőtt a noviciátusba felvételt nyernének, a jelentkezők kötelesek igazolni keresztségüket, bérmlásukat, valamint szabad állapotukat.

2. §. Ha klerikusok vagy olyanok felvételéről van szó, akik a megszentelt élet más intézményéhez vagy az apostoli élet társaságához vagy valamely szemináriumhoz tartoztak, mindezekon kívül szükséges az illető helyi ordináriusnak vagy az intézmény, illetve társaság nagyobb előljárójának vagy a szeminárium rektorának igazolása.

3. §. A saját jog más igazolásokat is megkívánhat a jelentkezők szükséges alkalmasságáról vagy az akadályoktól való mentességükről.

4. §. Az előljárók, ha szükségesnek látják, más felvilágosításokat is kérhetnek, akár titokban is.

2. cikkely: A noviciátus és a novíciusok képzése

646. kán. – A noviciátusnak, amellyel az intézményben való élet elkezdődik, az a rendeltetése, hogy a novíciusok az illető intézmény életmódját megtapasztalják, szívüket és lelküket annak szelleme szerint alakítsák, és hogy szándékuk és alkalmasságuk bebizonyosodjék.

647. kán. – 1. §. A noviciátus házának létesítése, áthelyezése és eltörlése az intézmény legfőbb előljárójának, tanácsa beleegyezésével, írásban adott határozatával történik.

2. §. A noviciátust, hogy érvényes legyen, az erre a célra szabályosan kijelölt házban kell letölteni. Különleges esetekben, kivételképpen, a legfőbb előljáró – tanácsa beleegyezésével adott – engedélye alapján, a jelentkező a noviciátust az intézmény más házában is letöltheti valamely kipróbált szerzetes vezetése mellett, aki a novíciusmestert helyettesíti.

3. §. A nagyobb előljáró megengedheti, hogy a novíciusok közössége egy bizonyos időt az intézmény másik, általa kijelölt házában töltsön.

648. kán. – 1. §. A noviciátusnak, hogy érvényes legyen, magában a noviciátusi közösségben eltöltendő tizenkét hónapig kell tartania, fenntartva a [647. kán.](#) 3. §-ának előírását.

2. §. A novíciusok képzésének teljessé tételéhez a szabályzat az 1. §-ban megjelölt időn túl megállapíthat egy vagy több a noviciátusi közösségen kívül, apostoli gyakorlatban eltöltendő időszakot is.

3. §. A noviciátus két évnél hosszabb ne legyen.

649. kán. – 1. §. Fenntartva a [647. kán.](#) 3. §-ának és a [648. kán.](#) 2. §-ának előírását, az akár egybefüggő, akár megszakításokkal számított három hónapot meghaladó távollét a noviciátusi házból érvénytelenné teszi a noviciátust. A tizenöt napot meghaladó távollétet pótolni kell.

2. §. Az illetékes nagyobb előljáró engedélyével az első fogadalomtételt idő előtt el lehet végezni, de nem több, mint tizenöt nappal.

650. kán. – 1. §. A noviciátus célja megkívánja, hogy a novíciusok a mester irányítása mellett nevelődjenek a saját jogban meghatározandó képzési terv szerint.

2. §. A novíciusok irányítása a nagyobb előljárók fennhatósága alatt egyedül a novíciusmesternek van fenntartva.

651. kán. – 1. §. A novíciusmester legyen az intézménynek örök fogadalmas tagja, és kapjon törvényes kijelölést.

2. §. A mester mellé, ha szükséges, munkatársak adhatók; ezek legyenek neki alárendelve a noviciátus irányítása és a képzési terv tekintetében.

3. §. A novíciusok képzését olyan gondosan felkészült tagok vezessék, akik más feladatokkal nincsenek megterhelve, és így tisztségüket gyümölcsözően és tartósan tudják betölteni.

652. kán. – 1. §. A mester és munkatársai feladata a novíciusok hivatását megvizsgálni és kipróbálni, továbbá fokozatosan ránevelni őket az intézmény sajátos jellegének megfelelő tökéletes életmód szabályszerű folytatására.

2. §. A novíciusokat vezessék az emberi és keresztény erények gyakorlására, vezessék őket az imádság és önmegtagadás révén a tökéletesség teljesebb útjára, tanítsák meg őket az üdvösség titkáról való szemlélődésre és a Szentírás olvasására meg a róla való elmélkedésre, készítsék fel őket az istentiszteletnek a szent liturgiában való gyakorlására, tanítsák meg őket arra, hogy hogyan éljenek Krisztusban az evangéliumi tanácsok révén Istennek és az embereknek szentelt életet, kapjanak oktatást az intézmény jellegéről és szelleméről, céljáról és fegyelméről, történetéről és életéről, valamint itassák át őket az egyház és annak szent pástori iránti szeretettel.

3. §. A novíciusok saját felelősségük tudatában úgy működjenek együtt cselekvő módon mesterükkel, hogy az isteni hivatás kegyelmének híven megfeleljenek.

4. §. Az intézmény tagjai a maguk részéről életpéldájukkal és imádságukkal igyekezzenek együttműködni a novíciusok nevelésének munkájában.

5. §. A [648. kán.](#) 1. §-ában említett noviciátusi időt a sajátos értelemben vett képzésre fordítsák, tehát a novíciusok ne foglalkozzanak olyan tanulmányokkal és feladatokkal, amelyek nem közvetlenül ezt a képzést szolgálják.

653. kán. – 1. §. A novícius az intézményt szabadon elhagyhatja, az intézmény illetékes hatósága pedig elküldheti őt.

2. §. A noviciátus elteltével, ha a novíciust alkalmasnak ítélik, bocsássák ideiglenes fogadalomra, különben küldjék el; ha alkalmassága kétséges marad, a nagyobb előljárónak joga van a próbaidőt meghosszabbítani a saját jog szerint, de legfeljebb hat hónappal.

3. cikkely: A szerzetesi fogadalomtétel

654. kán. – A szerzetesi fogadalomtétel révén a tagok nyilvános fogadalommal magukra vállalják a három evangéliumi tanács megtartását, az egyház szolgálata által Istennek szentelődnek, és tagként felvételt nyernek az intézménybe a jogban meghatározott jogokkal és kötelezettségekkel.

655. kán. – Ideiglenes fogadalmat a saját jogban meghatározott időre tegyenek, de ez ne legyen három évnél rövidebb, sem hat évnél hosszabb.

656. kán. – Az ideiglenes fogadalom érvényességéhez szükséges:

1. hogy a fogadalomtevő legalább tizennyolcadik életévét betöltött személy legyen;
2. hogy az illetőnek érvényesen letöltött noviciátusa legyen;
3. hogy az illetékes előljáró az illetőt tanácsa szavazatával, a jog szerint, szabadon fogadalomra bocsássa;
4. hogy a fogadalmat kifejezetten és erőszak, súlyos megfélemlítés vagy megtévesztés nélkül tegyék le;
5. hogy a fogadalmat személyesen vagy más által a törvényes előljáró vegye ki.

657. kán. – 1. §. Ha eltelt az az idő, amire a fogadalmat tették, a szerzetest, amennyiben önként kéri, és alkalmasnak ítélik, bocsássák a fogadalom megújítására vagy az örök fogadalomra, különben távozzék.

2. §. Ha azonban alkalmasnak látszik, a saját jog szerint az illetékes előljáró meghosszabbíthatja az ideiglenes fogadalom időszakát, úgy azonban, hogy az egész idő, mely alatt a tagot ideiglenes fogadalmak kötelezik, ne haladja meg a kilenc évet.

3. §. Az örök fogadalmat megfelelő okból előre lehet hozni, de legfeljebb csak három hónappal.

658. kán. – A [656. kán.](#) 3., 4. és 5. sz-ában említett, valamint más, a saját jogban kikötött feltételeken kívül, az örök fogadalom érvényességéhez szükséges:

1. legalább a huszonegyedik életév betöltése;
2. előzetes ideiglenes fogadalom, amelynek legalább három évig kell tartania, fenntartva a [657. kán.](#) 3. §-át.

4. cikkely: A szerzetesek képzése

659. kán. – 1. §. Az egyes intézményekben az első fogadalom után folytatódjék az összes tagok képzése, hogy teljesebben éljék az intézményre jellemző életformát, és az intézmény küldetését jobban meg tudják valósítani.

2. §. Ezért a saját jognak kell meghatározni a képzés rendjét és időtartamát, mégpedig úgy, ahogyan ezt az egyház szükségleteire, valamint az emberek és a kor adottságaira való tekintettel az intézmény célja és jellege megkívánja.

3. §. Azoknak a tagoknak a képzését, akik a szent rendek felvételére készülnek, az egyetemes jog és az intézmény saját tanterve szabályozza.

660. kán. – 1. §. A képzés legyen módszeres, alkalmazkodjék a tagok felfogóképességéhez, legyen lelki és apostoli, elméleti és egyben gyakorlati, és ha ez célszerű, foglalja magában a megfelelő akár egyházi, akár polgári képesítések megszerzését is.

2. §. Ennek a képzésnek az időtartama alatt a tagokat ne bízzák meg olyan hivatalokkal vagy munkákkal, amelyek a képzést akadályozzák.

661. kán. – A szerzetesek egész életükön át serényen folytassák lelki, elméleti és gyakorlati önképzésüket, az előjárók pedig gondoskodjanak számukra az ehhez szükséges eszközökről és időről.

IV. fejezet: Az intézmények és tagjaik kötelességei és jogai

662. kán. – A szerzetesek Krisztusnak az evangéliumban bemutatott és saját intézményük szabályzatában kifejezett követését életük legfőbb szabályának tekintsék.

663. kán. – 1. §. Minden szerzetes első és legfőbb kötelessége az isteni dolgokról való szemlélődés és az imádságban az Istennel való állandó egyesülés legyen.

2. §. A tagok, amennyire lehet, naponta vegyenek részt az eucharisztikus áldozaton, vegyék magukhoz Krisztus szentséges testét, és imádják magát a szentségben jelenlevő Urat.

3. §. Szánjanak időt a Szentírás olvasására és az elmélkedésre, saját joguk előírásai szerint, méltón végezzék a zsolozsmát, – fenntartva a klerikusoknak a [276. kán.](#) 2. § 3. sz-ában említett kötelezettségét –, és gyakorolják a jámborság egyéb formáit.

4. §. Minden megszentelt élet példaképét és oltalmazóját, az Istenszülő Szület különleges tisztelettel illessék, ezt a rózsafüzér végzésével is gyakorolják.

5. §. Hűségesen tartsák meg évente a szent lelkigyakorlat idejét.

664. kán. – A szerzetesek állhatatosan fáradozzanak azon, hogy lelkük a megtérésben Isten felé forduljon, naponta vizsgálják meg lelkiismeretüket, és járuljanak gyakran a bűnbánat szentségéhez.

665. kán. – 1. §. A szerzetesek lakjanak saját szerzetházukban, és tartsák meg a közös életet; ne távozzanak el onnan saját előjárójuk engedélye nélkül. Ha pedig a házból való hosszabb távollétről van szó, a nagyobb előjáró – tanácsa beleegyezésével és megfelelő okból – megengedheti az intézmény házán kívüli tartózkodást, de csak egy évnél nem hosszabb időre, hacsak nem valamilyen betegség gyógykezelése, tanulmányok végzése vagy az intézmény nevében gyakorolt apostoli tevékenység indokolja a távollétet.

2. §. Azt a tagot, aki a szerzetházból törvénytelenül, azzal a szándékkal van távol, hogy kivonja magát az előjárók hatalma alól, az előjárók gondosan keressék meg és segítsék, hogy visszatérjen és hivatásában megmaradjon.

666. kán. – A tömegtájékoztatási eszközök használatában tartsák meg a szükséges óvatosságot, és kerüljék mindazt, ami sajátos hivatásuknak ártalmas, vagy ami a megszentelt személy tisztaságára veszélyes.

667. kán. – 1. §. Tartsák meg minden házban az intézmény jellegének és küldetésének megfelelő klauzúrát úgy, ahogyan a saját jog meghatározza, de mindig legyen a szerzháznak egy olyan része, amelyet kizárólag a tagoknak tartanak fenn.

2. §. A szemlélődő életre rendelt monostorokban szigorúbb klauzúra-fegyelmet kell tartani.

3. §. A teljesen szemlélődő életre rendelt apácamonostorok kötelesek a pápai, vagyis az Apostoli Szentszéktől adott szabályok szerinti klauzúra megtartására. Az egyéb apácamonostoroknak a saját jellegüknek megfelelő és szabályzatukban meghatározott klauzúrát kell megtartaniuk.

4. §. A megyéspüspököknek felhatalmazása van arra, hogy megfelelő okból belépjen az egyházmegyéje területén lévő apácamonostorok klauzúrájába, és hogy súlyos okból és a főnöknő beleegyezésével, megengedje másoknak a klauzúrába való bebocsátását vagy azt, hogy az apácák onnét kilépjenek, a valóban szükséges időre.

668. kán. – 1. §. A tagok első fogadalomtételük előtt engedjék át vagyonuk kezelését annak, akinek akarják, és – hacsak a szabályzat másként nem rendelkezik – a vagyon használatáról és haszonélvezetéről is szabadon intézkedjenek. Legalább az örök fogadalom letétele előtt pedig készítsenek végrendeletet úgy, hogy az a világi jog szerint is érvényes legyen.

2. §. Ezeknek az intézkedéseknek a megfelelő okból való megváltoztatásához és az anyagi javakkal kapcsolatos bármilyen ügylet végzéséhez a saját jog szerint illetékes előljáró engedélyre van szükség.

3. §. Amit a szerzetes saját szorgalmával vagy az intézményre való tekintetek szerez, az intézménynek szerzi. Amihez pedig nyugdíj, segély, biztosítási díj címén bármi módon jut, az intézménynek szerzi, hacsak a saját jog másként nem rendelkezik.

4. §. Aki az intézmény természetéről való teljes lemondásra köteles, ezt a lemondást, amennyire lehetséges, a világi jog szerint is érvényes formában tegye meg az örök fogadalom letétele előtt úgy, hogy az a fogadalomtétel napjától legyen érvényes. Ugyanígy járjon el az örökfogadalmas, aki a saját jog szerint a legfőbb előljáró engedélyével kíván vagyonáról részben vagy egészen lemondani.

5. §. Az a fogadalmas, aki az intézmény jellegére való tekintettel minden vagyonáról lemondott, elveszíti szerzési és birtoklási jogát, és ezért a szegénységi fogadalmával ellenkező cselekedetei érvénytelenek. Amit pedig lemondása után kap, az az intézményé lesz a saját jog szerint.

669. kán. – 1. §. A szerzetesek megszentelt voltak jeleként és a szegénység bizonyosságául, viseljék az intézménynek a saját jog szerint készített ruháját.

2. §. A sajátos ruhával nem rendelkező intézmény klerikus szerzetesei viseljék a [284. kán.](#) szerinti klerikusi öltözetet.

670. kán. – Az intézmény köteles tagjai számára gondoskodni mindarról, ami a szabályzat szerint szükséges hivatásuk céljának szolgálatára.

671. kán. – A szerzetes saját intézményén kívül ne vállaljon tisztségeket és hivatalokat a törvényes előljáró engedélye nélkül.

672. kán. – A szerzeteseket kötelezik a [277.](#), [285.](#), [286.](#), [287.](#) és [289. kán.](#) előírásai; a klerikus szerzeteseket ezenkívül kötelezik a [279. kán.](#) 2. §-ának előírásai is; pápai jogú laikusi intézményekben a [285. kán.](#) 4. §-ában említett engedélyt megadhatja a saját nagyobb előljárójuk.

V. fejezet: Az intézmények apostoli tevékenysége

673. kán. – Az összes szerzetesek apostoli tevékenysége elsősorban megszentelt életük tanúságtételében áll; ezt kötelesek imádsággal és bűnbánattartással elősegíteni.

674. kán. – Az egészen a szemlélődésre rendelt intézmények Krisztus titokzatos testében mindig kiemelkedő helyet foglalnak el. Ők ugyanis a dicséret kiváló áldozatát ajánlják fel Istennek, Isten népét a szentség bőséges gyümölcseivel gazdagítják, példájukkal ösztönzik és titokzatos apostoli termékenységgel terjesztik. Ezért bármennyire is sürgetően szükséges a tevékeny apostoli munka, ezeknek az intézményeknek a tagjait nem lehet kisegítő munkára igénybe venni a különböző lelkipásztori szolgálatokban.

675. kán. – 1. §. Az apostoli munkára rendelt intézményekben az apostoli tevékenység magának az intézménynek a természetéhez tartozik. Ezért a tagok egész életét hassa át az apostoli szellem, egész apostoli tevékenységüket pedig formálja a szerzetesi lelkiség.

2. §. Az apostoli tevékenység mindig az Istennel való bensőséges egységből induljon ki, de erősítse és táplálja is azt.

3. §. Az apostoli tevékenységet az egyház nevében és megbízásából kell gyakorolni, és az egyházzal való közösségben kell végezni.

676. kán. – Mind a férfiak, mind a nők laikusi intézményei kiveszik részüket az irgalmasság lelki és testi cselekedetei által az egyház lelkipásztori feladatából, az embereknek pedig különböző szolgálatokat tesznek; ezért maradjanak hűségesek hivatásuk kegyelméhez.

677. kán. – 1. §. Az elöljárók és a tagok hűségesen tartsák meg az intézmény sajátos küldetését és feladatait, de okosan alkalmazzák azokat a különböző korok és helyek szükségleteihez, még megfelelő új eszközök igénybevételével is.

2. §. Azok az intézmények pedig, amelyekhez a krisztushívők társulatai kapcsolódnak, különös gonddal segítsék ezeket, hogy családjuk eredeti szelleme hassa át őket.

678. kán. – 1. §. A szerzetesek alá vannak vetve a püspökök hatalmának, készséges engedelmséggel és tisztelettel tartoznak irántuk mindabban, ami a lelkek gondozását, az istentisztelet nyilvános gyakorlását és a többi apostoli munkát illeti.

2. §. A külső apostoli tevékenység gyakorlásában a szerzetesek saját elöljáróiknak is alá vannak rendelve, és kötelesek hűségesek maradni az intézmény fegyelméhez. Ennek a kötelességnek a teljesítését, ha szükséges, ne mulasszák el maguk a püspökök sürgetni.

3. §. Szükséges, hogy a szerzetesek apostoli munkájának szervezésében a megyéspüspök és a szerzetes elöljárók közös tanácskozás alapján járjanak el.

679. kán. – A megyéspüspök igen súlyos és sürgős okból kitilthatja valamely szerzetes intézmény tagját egyházmegyéje területéről, ha annak nagyobb elöljárója, figyelmeztetés után elmulasztotta, hogy intézkedjék az ügyben, az esetet azonban rögtön jelenteni kell a Szentszéknek.

680. kán. – A különböző intézmények között, valamint az intézmények és az egyházmegyes klérus között támogatni kell a rendezett együttműködést, továbbá össze kell hangolni a megyéspüspök irányítása alatt minden apostoli munkát és tevékenységet az egyes intézmények jellegének, céljának és az alapítási törvényeknek tiszteletben tartásával.

681. kán. – 1. §. Azok a művek, melyeket a megyéspüspök szerzetesekre bíz, az illető püspök fennhatósága és irányítása alatt állnak, fenntartva a szerzetes előjáróknak a [678. kán.](#) 2. és 3. §-ában említett jogait.

2. §. Ezekben az esetekben a megyéspüspök és az intézmény illetékes előjárója kössön írásbeli megállapodást, ebben többek között kifejezetten és pontosan határozzák meg mindazt, ami az elvégzendő munkára, a benne részt vevő tagokra és az anyagi kérdésekre vonatkozik.

682. kán. – 1. §. Ha az egyházmegyében valamely egyházi hivatalt szerzetesre akarnak bízni, a szerzetest az illetékes előjáró által végzett bemutatás alapján vagy legalább hozzájárulásával a megyéspüspök nevezi ki.

2. §. A szerzetest a rábízott hivatalból tetszése szerint elmozdíthatja akár az őt megbízó hatóság a szerzetes előjáró értesítésével, akár az előjáró a megbízó értesítésével; az elmozdításhoz a másik fél beleegyezésére egyiküknek sincs szüksége.

683. kán. – 1. §. Azokat a templomokat vagy kápolnákat, amelyeket a krisztushívők rendszeresen látogatnak, valamint a szerzetesekre bízott iskolákat és a vallásosság vagy az akár lelki, akár anyagi segítő szeretet más rájuk bízott műveit a megyéspüspök látogathatja akár személyesen, akár más által, a lelkipásztori látogatás alkalmával és szükség esetén egyébként is, de nem teheti ezt meg azokkal az iskolákkal, amelyek kizárólag az intézmény saját növendékei számára állnak nyitva.

2. §. Ha esetleg valamilyen visszaélést fedezne fel, és a szerzetes előjárót hiába figyelmeztette, saját hatalma alapján a megyéspüspök maga intézkedhet az ügyben.

VI. fejezet: A tagok kiválása az intézményből

1. cikkely: Átlépés más intézménybe

684. kán. – 1. §. Örök fogadalmas tag nem léphet át saját intézményéből más szerzetes intézménybe, kivéve ha mindkét intézmény legfőbb előjárója engedélyezi, és mindkettőjük tanácsa is hozzájárul.

2. §. Az illetőt legalább három évig tartó próbaidő elteltével lehet csak az új intézményben örök fogadalom tételére bocsátani, ha pedig ezt a fogadalmat nem akarja letenni, vagy az illetékes előjárók nem járulnak hozzá, hogy letegye azt, térjen vissza az előző intézménybe, hacsak nem engedélyezik számára a szekularizácót.

3. §. Hogy egy szerzetes ugyanannak az intézménynek vagy szövetkezésnek, illetve szövetségnek egyik önálló monostorából a másikba léphessen át, szükséges és elégséges mindkét monostor nagyobb előjárójának és a befogadó monostor káptalanjának beleegyezése, fenntartva a saját jogban megszabott egyéb követelményeket; új fogadalomtétel nem szükséges.

4. §. A saját jog határozza meg annak a próbatételnek az idejét és módját, amelynek a tag új intézményben való fogadalomtételét meg kell előznie.

5. §. Világi intézménybe vagy az apostoli élet társaságába, illetve azokból szerzetes intézményben történő átlépéshez a Szentszék engedélye szükséges, és az ő utasításait kell megtartani.

685. kán. – 1. §. Az új intézményben való fogadalomtételig a fogadalmak érvényben maradnak, a tagnak azok a jogai és kötelességei pedig, melyekkel az előző intézményben rendelkezett, felfüggesztődnek, a próbaidő elkezdésétől azonban az illető köteles az új intézmény saját jogának megtartására.

2. §. Az új intézményben való fogadalomtétellel az illető az új intézmény tagjává válik, előző fogadalmi, jogai és kötelességei pedig megszűnnek.

2. cikkely: Az intézményből való kilépés

686. kán. – 1. §. Örök fogadalmasnak a legfőbb előjáró tanácsának beleegyezésével, súlyos okból engedélyezheti az exklausztrációt, de legfeljebb három évre, és ha klerikusról van szó, annak a helyi ordináriusnak az előzetes beleegyezésével, akinek a területén az illetőnek tartózkodnia kell. Az engedély meghosszabbítása vagy három évnél hosszabb időre szóló engedély megadása a Szentszéknek, vagy egyházmegyei jogú intézmény esetén a megyéspüspöknek van fenntartva.

2. § Monasztikus apácák számára exklausztrációra vonatkozó engedélyt egyedül az Apostoli Szentszék adhat.

3. §. Pápai jogú intézmény tagjára a Szentszék, egyházmegyei jogú intézmény tagjára a megyéspüspök súlyos okból, a méltányosság és a szeretet megtartásával ki is róhatja az exklausztrációt, ha a legfőbb előjáró – tanácsának beleegyezésével – kéri.

687. kán. – Az exklausztrált tag mentesül az új életkörülményeivel összeegyeztethetetlen kötelezettségeitől, de előjáróitól, sőt – különösen ha klerikus az illető – a helyi ordináriustól is függő viszonyban és az ő gondozásuk alatt marad. Az intézmény ruháját viselheti, hacsak az engedély másként nem rendelkezik. Aktív és passzív szavazati joga azonban nincs.

688. kán. – 1. §. Aki fogadalma idejének leteltekor ki akar lépni, elhagyhatja az intézményt.

2. §. Aki ideiglenes fogadalmának lejártá előtt súlyos okból kéri, hogy az intézményt elhagyhassa, pápai jogú intézményben a legfőbb előjáró – tanácsának beleegyezésével adott – engedélye alapján teheti ezt; egyházmegyei jogú intézményekben pedig és a [615. kán.](#)-ban említett monostorokban az engedély érvényességéhez szükséges, hogy megerősítse annak a háznak a püspöke is, amelyhez az illető tartozik.

689. kán. – 1. §. Azt a tagot, akinek ideiglenes fogadalma éppen lejárt, megfelelő okok fennállása esetén az illetékes nagyobb előjáró – tanácsa meghallgatásával – kizárhatja a következő fogadalomtételből.

2. §. Az a fizikai vagy pszichikai betegség, amely – még ha a fogadalomtétel után lépett is fel – az 1. §-ban említett tagot, a szakértők megítélése szerint alkalmatlanná teszi az intézményben való életre, okot ad arra, hogy az illetőt ne engedjék a fogadalom megújulására vagy örök fogadalom letételére, hacsak a betegség nem az intézmény hanyagságából vagy az intézményben végzett munka következtében lépett fel.

3. §. Ha pedig a szerzetes az ideiglenes fogadalom érvényességi ideje alatt elmebetegségbe esett, nem bocsátható el az intézményből még akkor sem, ha új fogadalom letételére nem képes.

690. kán. – 1. §. Aki a noviciátus elteltével vagy fogadalomtétel után törvényesen kilépett az intézményből, azt a legfőbb előjáró – tanácsának beleegyezésével – visszaveheti a noviciátus megismétlésének kötelezettsége nélkül; ugyanazon előjáró feladata lesz, hogy az ideiglenes fogadalomtételt megelőző megfelelő próbát és az örök fogadalom letételét megelőző fogadalmas időt a [655.](#) és [657. kán.](#) szerint meghatározza.

2. §. Ugyanilyen felhatalmazással rendelkezik az önálló monostor előjárója is, tanácsának beleegyezésével.

691. kán. – 1. §. Örök fogadalmas, csakis az Úr előtt mérlegelt nagyon súlyos okokból kérjen engedélyt az intézményből való távozásra; kérését az intézmény legfőbb előljárójának nyújtsa be, aki azt a maga és tanácsa véleményével együtt terjessze az illetékes hatóság elé.

2. §. Az ilyen engedély megadása pápai jogú intézményekben az Apostoli Szentszéknek van fenntartva, egyházmegyei jogú intézményekben pedig megadhatja annak az egyházmegyének a püspöke is, amelyben az a ház áll, ahová az illető tartozik.

692. kán. – A törvényesen megadott és a taggal közölt távozási engedély, hacsak a közlés alkalmával maga a tag vissza nem utasítja, magánál a jognál fogva magával hozza a fogadalmak, valamint a fogadalomtételből származó összes kötelezettségek alóli felmentést.

693. kán. – Ha a tag klerikus, ne adják meg az engedélyt, amíg nem talál olyan püspököt, aki őt egyházmegyéjébe inkardinálja, vagy legalábbis próbaképpen befogadja. Ha próbaképpen fogadták be, öt év elteltével, magánál a jognál fogva inkardinálódik az egyházmegyébe, hacsak a püspök nem ellenzi.

3. cikkely: A tagok elbocsátása

694. kán. – 1. §. Magánál a ténynél fogva elbocsátottnak kell tekinteni az intézményből azt a tagot, aki:

1. a katolikus hittől közismerten elpártolt;
2. házasságot kötött vagy akár csak polgárilag is megkísérelt.

2. §. Ezekben az esetekben a nagyobb előljáró a bizonyítékok összegyűjtése után, tanácsával együtt késedelem nélkül nyilvánítsa ki ezt a tényt, hogy jogilag nyilvánvaló legyen az elbocsátás.

695. kán. – 1. §. A tagot el kell bocsátani az [1397.](#), [1398.](#) és [1395. kán.](#)-ban említett büntetendő cselekményekért, kivéve ha az [1395. kán.](#) 2. §-ában említett büntetendő cselekmények esetén az előljáró úgy véli, hogy az elbocsátás nem feltétlenül szükséges, és más módon kellőképpen gondoskodni lehet az illető megjavításáról, az igazságosság helyreállításáról és a botrány helyrehozataláról.

2. §. Ezekben az esetekben a nagyobb előljáró, miután összegyűjtötte a tényeket és a beszámíthatóságra vonatkozó bizonyítékokat, hozza tudomására az elbocsátandó tagnak a vádat és a bizonyítékokat, lehetőséget adva neki a védekezésre. A nagyobb előljáró és a jegyző által aláírt összes iratokat, a tag írásban adott és általa aláírt válaszaival együtt a legfőbb előljáróhoz kell továbbítani.

696. kán. – 1. §. A tagot más okból is el lehet bocsátani, feltéve, hogy azok súlyosak, külsők, beszámíthatók és jogilag bizonyítottak. Ilyenek: a megszentelt élet kötelelességeinek rendszeres elhanyagolása; a szent kötelékek ismételt megsértése; az előljárók törvényes parancsaival szemben súlyos dologban tanúsított makacs engedetlenség; a tag vétkes cselekvésmódjából eredő súlyos botrány; az egyházi tanítóhivatal által elítélt tanítások makacs vallása vagy terjesztése; nyilvános csatlakozás materialista vagy ateista színezetű ideológiákhoz; a [665. kán.](#) 2. §-ában említett fél évig tartó törvénytelen távollét; más hasonló súlyosságú, esetleg az intézmény saját jogában meghatározott okok.

2. §. Ideiglenes fogadalmas tag elbocsátásához a saját jogban megállapított, kevésbé súlyos okok is elegendők.

697. kán. – A [696. kán.](#)-ban említett esetekben, ha a nagyobb előljáró – tanácsa meghallgatása után – az elbocsátási eljárás megkezdése mellett dönt:

1. gyűjtse össze vagy egészítse ki a bizonyítékokat;

2. a tagot írásban vagy két tanú előtt figyelmeztesse azzal a kifejezett fenyegetéssel, hogy el fogják bocsátani, ha nem tér jó útra; jelölje meg világosan az elbocsátás okát, és adjon teljes lehetőséget a tagnak a védekezésre; ha az intellektus hiábavalónak bizonyul, a második figyelmeztetésre legalább tizenöt napnyi idő közbeiktatása után kerítsen sort;

3. ha ez a figyelmeztetés is hiábavalónak bizonyult, és a nagyobb előjáró tanácsával úgy ítéli, hogy eléggé bebizonyosodott a javíthatatlanság, és a tag védekezései elégtelenek, az utolsó figyelmeztetéstől számított tizenöt nap eredménytelen eltelté után, a magának a nagyobb előjárónak és a jegyzőnek az aláírásával ellátott összes iratokat továbbítsa a legfőbb előjáróhoz a tag saját aláírásával megerősített válaszaival együtt.

698. kán. – A [695.](#) és [696. kán.](#)-ban említett minden esetben mindig szilárdan megmarad a tag joga arra, hogy a legfőbb előjáróval kapcsolatot teremtsen, és védekezését közvetlenül neki adja elő.

699. kán. – 1. §. A legfőbb előjáró az érvénytelenség terhe alatt, legalább négy tagból álló tanácsával testületileg járjon el a bizonyítékok, az érvek, és a védekezés pontos mérlegelésében, és ha titkos szavazással úgy döntöttek, a jogra és a tényekre vonatkozó indokoknak az érvényességéhez szükséges, legalább összefoglaló megjelölésével, adja ki az elbocsátó határozatot.

2. §. A [615. kán.](#)-ban említett önálló monostorokban az elbocsátással kapcsolatos döntés a megyéspüspökre tartozik, az előjárónak hozzá kell továbbítania a tanácsa által megvizsgált iratokat.

700. kán. – Az elbocsátó határozat csakis akkor érvényes, ha a Szentszék megerősítette, vagyis hozzá kell felterjeszteni a határozatot és az összes iratokat; egyházmegyei jogú intézmény esetén a megerősítésre annak az egyházmegyének a püspöke illetékes, ahol az a ház található, melyhez az illető szerzetes tartozik. A határozatnak pedig – ahhoz, hogy érvényes legyen – jeleznie kell, hogy az elbocsátottnak joga van az értesítés kézhezvételétől számított tíz napon belül az illetékes hatósághoz felfolyamodni. A felfolyamodásnak felfüggesztő hatálya van.

701. kán. – A törvényes elbocsátással minden további nélkül megszűnnek a fogadalmak, valamint a fogadalomtételből eredő jogok és köteleességek. Ha pedig a tag klerikus, nem gyakorolhatja a szent rendet, amíg olyan püspököt nem talál, aki megfelelő próba után felveszi egyházmegyéjébe a [693. kán.](#) szerint, vagy legalább megengedi neki a szent rendek gyakorlását.

702. kán. – 1. §. Akik szerzetes intézményből törvényesen kiléptek, vagy onnan törvényesen elbocsátást nyertek, semmit nem követelhetnek az intézménytől az ott végzett bármilyen munkájukért.

2. §. Az intézmény mégis tartsa meg a méltányosságot és az evangéliumi szeretetet a belőle kivált taggal szemben.

703. kán. – Súlyos külső botrány vagy az intézményt fenyegető igen súlyos kár esetén a nagyobb előjáró, vagy ha a késedelem veszéllyel jár, a helyi előjáró – tanácsának beleegyezésével – nyomban kiutasíthatja a tagot a szerzetesházból. A nagyobb előjáró, ha szükséges, gondoskodik az elbocsátási eljárás jog szerinti megindításáról, vagy adja át az ügyet az Apostoli Szentszéknek.

704. kán. – Az intézményből bármi módon kivált tagokról történjék említés abban a jelentésben, amit az [592. kán.](#) 1. §-a értelmében az Apostoli Szentszékhez kell küldeni.

VII. fejezet: A püspökségre emelt szerzetesek

705. kán. – A püspökségre emelt szerzetes tagja marad intézményének, de engedelmisségi fogadalma alapján egyedül a római pápának tartozik engedelmeskedni, és nem kötik azok a kötelezettségei, amelyekről józanul úgy ítéli, hogy helyzetével összeegyeztethetetlenek.

706. kán. – Az előbb említett szerzetes:

1. ha fogadalomtétele révén vagyonának tulajdonjogát elvesztette, a neki jutó javak felett használati, haszonélvezeti és kezelési joggal rendelkezik; a megyéspüspök és a [381. kán.](#) 2. §-ában említett egyéb személyek a részegyháznak szereznek tulajdont; a többiek az intézménynek vagy a Szentszéknek aszerint, hogy az intézmény birtokolhat-e vagy sem;
2. ha a fogadalomtétel révén vagyonának tulajdonjogát nem vesztette el, azt a vagyont illetően, ami az övé volt, visszanyeri a használat, a haszonélvezet és a kezelés jogát, amihez pedig ezután jut hozzá, azt teljesen magának szerzi;
3. azokról a javakról pedig, amelyekhez nem személyére való tekintettel jut hozzá, mindkét esetben a felajánlók szándéka szerint kell rendelkeznie.

707. kán. – 1. §. A kiérdesült szerzetes püspök akár intézménye házain kívül is választhat magának lakóhelyet, hacsak az Apostoli Szentszék másként nem rendelkezett.

2. §. Megfelelő és méltó eltartását illetően, ha valamely egyházmegye szolgálatában állt, a [402. kán.](#) 2. §-át kell megtartani, hacsak saját intézménye nem kíván gondoskodni ilyen ellátásról; egyébként pedig az Apostoli Szentszék más módon intézkedik az ügyben.

VIII. fejezet: A nagyobb előljárók konferenciái

708. kán. – Hasznos és megengedett, hogy a nagyobb előljárók konferenciák vagy tanácsok formájában társuljanak egymással, hogy így együttes erővel munkálkodjanak mind az egyes intézmények céljának teljesebb elérésén – mindig tiszteletben tartva az egyes intézmények önállóságát, jellegét és sajátos szellemét –, mind közös ügyek megtárgyalásán, mind a püspöki konferenciákkal és az egyes püspökökkel való megfelelő egyeztetés és együttműködés megvalósításán.

709. kán. – A nagyobb előljárók konferenciáinak legyen meg a Szentszéktől jóváhagyott szabályzata; ilyen konferenciákat egyedül a Szentszék létesíthet és tehet jogi személlyé is, és az ő legfőbb irányítása alá tartoznak.

III. cím: A világi intézmények

710. kán. – A világi intézmény a megszentelt élet olyan intézménye, amelyben a világban élő krisztushívők a szeretet tökéletességére törekcszenek, és a világ megszentelését főként belülről igyekeznek szolgálni.

711. kán. – A világi intézmény tagja megszentelődése által nem változtathatja meg a maga akár laikusi, akár klerikusi kánoni helyzetét Isten népe körében, fenntartva a jognak a megszentelt élet intézményeire vonatkozó előírásait.

712. kán. – Az [598–601. kán.](#) előírásainak fenntartásával a szabályzat állapítsa meg azokat a szent kötelékeket, amelyekkel az intézményben az evangéliumi tanácsokat vállalják, és határozza meg azokat a köteleességeket, amelyeket ezek a kötelékek létrehozna, mindig megőrizve mégis az életmódban az intézmény sajátos világi jellegét.

713. kán. – 1. §. Ezeknek az intézményeknek a tagjai saját megszentelődésüket apostoli tevékenységben fejezik ki és gyakorolják, és kovász módjára törekcszenek átítani mindent az evangélium szellemével Krisztus testének erősödésére és növekedésére.

2. §. A világi tagok mint olyanok, akik a világban élnek és a világból jönnek, az egyház evangéliumhirdető munkájában keresztény életük és elkötelezettségükhöz való hűségük tanúságtétele révén és azáltal a segítség által vesznek részt, amellyel az anyagi dolgoknak Isten szerinti rendezésén és a világnak az evangélium erejével való átformálásán munkálkodnak; de világi életmódjuknak megfelelően felajánlják együttműködésüket az egyházi közösség szolgálatára is.

3. §. A klerikus tagok megszentelt életük tanúságtétele révén, elsősorban a papságon belül, különleges apostoli szeretettel nyújtanak segítséget testvéreiknek, Isten népének körében pedig szent szolgálatukkal a világ megszentelésén dolgoznak.

714. kán. – A tagok rendes világi viszonyok között éljenek, egyedül vagy családjuk körében vagy testvéri csoportban a szabályzat szerint.

715. kán. – 1. §. Az egyházmegyébe inkardinált klerikus tagok a megyéspüspöktől függnék, kivéve abban, ami a saját intézményükben folyó megszentelt életre vonatkozik.

2. §. Akiket pedig a [266. kán.](#) 3. §-a szerint az intézménybe inkardinálnak, ha az intézmény saját feladataira vagy az intézmény vezetésére rendelik őket, úgy függnék a püspöktől, mint a szerzetesek.

716. kán. – 1. §. Minden tag tevékenyen vegyen részt az intézmény életében, saját joguknak megfelelően.

2. §. Akik ugyanannak az intézménynek a tagjai, tartsák fenn egymással a közösséget, gondosan ügyeljenek a szellem egységére és az igaz testvériségre.

717. kán. – 1. §. A szabályzatnak kell előírnia a saját kormányzás módját, a vezetők hivatali idejét és kijelölési módját.

2. §. Ne jelöljenek ki legfőbb előjárónak senki olyat, aki nem tagja végleges jelleggel az intézménynek.

3. §. Akik az intézmény vezetésében részt vesznek, törekedjenek az intézmény egységes szellemének megőrzésére és a tagok tevékeny részvételének előmozdítására.

718. kán. – Az intézmény vagyonkezelését, melynek ki kell fejeznie és elő kell segítenie az evangéliumi szegénységet, Az egyház anyagi javai című V. könyv, valamint az intézmény saját joga szabályozza. Ugyancsak a saját jognak kell meghatároznia az intézmény – különösen gazdasági vonatkozású – kötelezettségeit azokkal a tagokkal szemben, akik tevékenységüket neki szentelik.

719. kán. – 1. §. Hogy a tagok hivatásuknak hűségesen megfeleljenek, és apostoli tevékenységük magából a Krisztussal való egységből eredjen, buzgón imádkozzanak, megfelelő módon olvassák a Szentírást, tartsák meg az évi lelkigyakorlatos időt, és végezzék a lelki élet többi gyakorlatait a saját jog szerint.

2. §. Az eucharisztia lehetőleg mindennapos ünneplése legyen egész megszentelt életük forrása és ereje.

3. §. A bűnbánat szentségéhez szabadon járuljanak, és gyakran részesüljenek benne.

4. §. A szükséges lelkiismereti irányítást szabadon nyerjék el, és ilyen jellegű tanácsokat, ha akarják, saját vezetőiktől is igényeljenek.

720. kán. – Az intézménybe való felvétel joga, mind a próbaidőre, mind az ideiglenes vagy örök, illetve végleges szent kötelékek vállalására bocsátás tekintetében tanácsukkal együtt a nagyobb vezetőket illeti, a szabályzatnak megfelelően.

721. kán. – 1. §. A kezdeti próbára érvénytelenül nyer felvételt:

1. aki még nem nagykorú;

2. akit a megszentelt élet valamely intézményéhez ténylegesen szent kötelékek kötnek, vagy tagként felvételt nyert az apostoli élet valamely társaságába;

3. a házastárs, amíg a házasság fennáll.

2. §. A szabályzatok más felvételi akadályokat is meghatározhatnak, akár a felvétel érvénytelenségének terhe alatt is, vagy egyéb feltételeket is szabhatnak.

3. §. A felvételhez ezenkívül az is szükséges, hogy az illető az intézmény sajátos életmódjának folytatásához szükséges érettséggel is rendelkezzen.

722. kán. – 1. §. A kezdeti próbának arra kell irányulnia, hogy a jelentkezők az illető intézményre jellemző isteni hivatásukat jobban megismerjék, és gyakorlatot szerezzenek az intézmény szellemében és életmódjában.

2. §. Tanítsák meg kellőképpen a jelentkezőket az evangéliumi tanácsok szerinti életre és arra, hogy életüket teljességgel az apostoli tevékenységnek szenteljék, alkalmazva az evangelizációnak azokat a formáit, amelyek az intézmény céljának, szellemének és jellegének leginkább megfelelnek.

3. §. Ennek a próbának, mely a szent kötelékeknek az intézményben való első vállalását megelőzi, és két évnél nem rövidebb, a módját és idejét a szabályzatban kell meghatározni.

723. kán. – 1. §. Ha a kezdeti próba idejének elteltével a jelentkezőt alkalmasnak találják, a szent kötelékekkel megerősítve vállalja a három evangéliumi tanácsot, vagy hagyja el az intézményt.

2. §. Az első, öt évnél nem rövidebb időre szóló tagként való felvétel a szabályzatok előírása szerint ideiglenes legyen.

3. §. Ennek a tagsági időnek az elteltével az alkalmasnak talált tagot vegyék fel örök vagy végleges, vagyis az időre szóló kötöttségek újból és újból való megújításával járó tagságra.

4. §. A végleges tagság a szabályzatban meghatározandó bizonyos jogkövetkezmények tekintetében az örökös tagsággal egyenlő megítélés alá esik.

724. kán. – 1. §. A szent kötelékek első vállalása után a képzést állandóan folytatni kell a szabályzat szerint.

2. §. A tagoknak az isteni és az emberi dolgok terén egyaránt képzést kell kapniuk, állandó lelki képzésükre pedig az intézmény vezetőinek komoly gondot kell fordítaniuk.

725. kán. – Az intézmény a szabályzatban meghatározott valamilyen kötéssel magához társíthat olyan más krisztushívőket, akik az intézmény szellemében törekcsenek az evangéliumi tökéletességre, és részt vesznek az intézmény küldetésében.

726. kán. – 1. §. Az ideiglenes tagság idejének lejártával a tag szabadon elhagyhatja az intézményt, vagy megfelelő okból a nagyobb vezető – tanácsának meghallgatásával – a szent kötelékek megújításából kizárhatja.

2. §. Az ideiglenesen felvett tag önkéntes kérésére súlyos okból, a legfőbb előljárótól – tanácsának beleegyezésével – engedélyt kaphat a távozásra.

727. kán. – 1. §. Az az örökre felvett tag, aki az intézményt el akarja hagyni, a dolognak az Úr előtt való komoly mérlegelése után, a távozásra az engedélyt a legfőbb előljáró útján az Apostoli Szentszéktől kérje, ha az intézmény pápai jogú; egyébként a megyéspüspöktől, amint a szabályzat meghatározza.

2. §. Ha az intézménybe inkardinált klerikusról van szó, a [693. kán.](#) előírását kell megtartani.

728. kán. – A távozási engedély törvényes megadásával megszűnik minden kötelék, valamint a tagságból eredő jogok és kötelességek is.

729. kán. – A tagnak az intézményből való elbocsátása a [694.](#) és [695. kán.](#) szerint történik. A szabályzat határozzon meg más elbocsátási okokat is, de azok legyenek arányosan súlyosak, külsők, beszámíthatók és jogilag bizonyítottak. Meg kell tartani továbbá a [697–700. kán.](#)-ban meghatározott eljárási módot. Az elbocsátott személyre a [701. kán.](#) előírását kell alkalmazni.

730. kán. – Ha a világi intézmény tagja egy másik világi intézménybe kíván átlépni, meg kell tartani a [684. kán.](#) 1., 2., 4. § és a [685. kán.](#) előírásait; ahhoz pedig, hogy szerzetes intézménybe vagy az apostoli élet társaságába, illetve ezekből világi intézménybe lehessen átlépni, az Apostoli Szentszék engedélye szükséges, és az ő rendelkezéseit kell követni.

II. szakasz: Az apostoli élet társaságai

731. kán. – 1. §. Az apostoli élet társaságai a megszentelt élet intézményeihez hasonlóak. Tagjaik szerzetesi fogadalmak nélkül követik a társaság sajátos apostoli célját, testvéri közösségben élnek saját életmódjuk szerint, és a szabályzat megtartása révén a szeretet tökéletességére törekszenek.

2. §. Ezek között a társaságok között vannak olyanok is, melyeknek tagjai a szabályzatban meghatározott valamilyen kötelekkel vállalják az evangéliumi tanácsokat.

732. kán. – Az [578–597.](#) és [606. kán.](#) rendelkezései alkalmazandók az apostoli élet társaságaira, figyelembe véve mégis az egyes társaságok természetét; a [731. kán.](#) 2. §-ában említett társaságokra pedig az [598–602. kán.](#) is alkalmazandó.

733. kán. – 1. §. Ház létesítését és helyi közösség alapítását a megyéspüspök előzetes írásban adott beleegyezése birtokában a társaság illetékes hatósága végzi; a megyéspüspök véleményét ezek megszüntetéséhez is ki kell kérni.

2. §. A ház létesítéséhez adott beleegyezés magában foglalja a jogot, hogy legalább kápolnájuk legyen a legszentebb eucharisztia ünneplésére és őrzésére.

734. kán. – A társaság vezetését a szabályzat határozza meg, megtartva – az egyes társaságok természetének megfelelően – a [617–633. kán.](#)-t.

735. kán. – 1. §. A tagok befogadását, próbáját, tagként való felvételét, képzését minden egyes társaság saját joga határozza meg.

2. §. A társaságba való felvételt illetően a [642–645. kán.](#)-ban rögzített feltételeket kell megtartani.

3. §. A saját jognak kell meghatároznia próbatételnek és képzésnek a társaság céljához és jellegéhez alkalmazott tervét, főleg a tanítást, a lelkesítést és az apostoli felkészülést illetően úgy, hogy a tagok isteni hivatásukat felismerve a társaság küldetésére és életére alkalmas módon előkészüljenek.

736. kán. – 1. §. A klerikusi társaságokban a klerikusok magába a társaságba nyernek inkardinációt, hacsak a szabályzat másként nem intézkedik.

2. §. A tanulmányi rendre és a szent rendek felvételére vonatkozóan a világi klerikusok számára előírtak az irányadók, de az 1. § fenntartásával.

737. kán. – A tagként való felvétel a tagok részéről magával hozza a szabályzatban meghatározott kötelezettségeket és jogokat, a társaság részéről pedig gondoskodást arról, hogy a tagok a szabályzat szerint elérjék saját hivatásuk célját.

738. kán. – 1. §. A tagok mindnyájan saját vezetőiknek vannak alárendelve a szabályzatnak megfelelően mindabban, ami a társaság belső életére és fegyelmére vonatkozik.

2. §. A megyéspüspököknek is alá vannak rendelve a nyilvános istentisztelet, a lelkipásztorkodás és a többi apostoli tevékenység tekintetében a [679–683. kán.](#) figyelembevételével.

3. §. Az egyházmegyébe inkardinált tag viszonyát saját püspökéhez a szabályzat vagy külön megállapodás határozza meg.

739. kán. – Azokon a kötelezettségeken kívül, melyek a tagokat mint tagokat kötik a szabályzat értelmében, a klerikusokra vonatkozó általános kötelezettségeket is meg kell tartaniuk, hacsak a dolog természetéből vagy a szövegösszefüggésből más nem tűnik ki.

740. kán. – A tagoknak a törvényesen létesített házban vagy közösségben kell lakniuk, és meg kell tartaniuk a közös életet a saját jog előírásai szerint; ez a saját jog az irányadó a házból vagy a közösségből való távolmaradás tekintetében is.

741. kán. – 1. §. A társaságok és, ha a szabályzat másként nem rendeli, részeik és házaik jogi személyek, és mint ilyenek, képesek anyagi javak szerzésére, birtoklására, kezelésére és elidegenítésére *Az egyház anyagi javai* című V. könyv, a [636.](#), [638.](#) és [639. kán.](#), valamint saját joguk előírásai szerint.

2. §. A saját jog előírásainak megfelelően a tagok is jogosultak anyagi javak szerzésére, birtoklására, kezelésére és a róluk való rendelkezésre, de amihez a társaságra való tekintettel jutnak hozzá, azt a társaságnak szerzik.

742. kán. – A nem véglegesen felvett tag kilépését vagy elbocsátását illetően az egyes társaságok szabályzata az irányadó.

743. kán. – A társaságból való kilépésre szóló és a tagként való felvételtől folyó jogok és kötelezettségek megszűnését magával hozó engedélyt – a [693. kán.](#) előírásának fenntartásával – a véglegesen felvett tag a legfőbb előljárótól nyerheti el, tanácsának beleegyezésével, hacsak ez a szabályzat szerint a Szentszéknek nincs fenntartva.

744. kán. – 1. §. Ugyancsak a legfőbb előljárónak van fenntartva az is – tanácsa beleegyezésével –, hogy a véglegesen felvett tagnak az apostoli élet más társaságába való átlépést engedélyezze, saját társasága jogainak és kötelezettségeinek átmeneti felfüggesztésével és annak a jogának a fenntartásával, hogy visszatérjen, amíg csak az új társaságban végleges tagként való felvételt nem nyer.

2. §. Ahhoz, hogy a megszentelt élet intézményébe, vagy ebből az apostoli élet társaságába át lehessen lépni, a Szentszék engedélye szükséges, és az ő előírásait kell megtartani.

745. kán. – A legfőbb előljáró – tanácsa beleegyezésével – megengedheti a véglegesen felvett tagnak, hogy a társaságon kívül éljen, de legfeljebb csak három évre, azoknak a jogainak és kötelezettségeinek felfüggesztésével, amelyek új helyzetével nem egyeztethetők össze; megmarad azonban a vezetők felügyelete alatt. Ha klerikusról van szó, beleegyezés szükséges ezenkívül annak a helynek az ordináriusától is, ahol az illetőnek tartózkodnia kell. Ennek az ordináriusnak a felügyelete alatt áll, és tőle van függő viszonyban.

746. kán. – A véglegesen felvett tag elbocsátására nézve, megfelelő alkalmazással a [694–704. kán.](#) az irányadó.

III. könv: Az Egyház tanítói feladata

747. kán. – 1. §. Az egyháznak, melyre Krisztus Urunk a hitletéteményt azért bízta, hogy a Szentlélek segítségével a kinyilatkoztatott igazságot szentül megőrizze, mélyebben kikutassa, híven hirdesse és magyarázza, kötelessége és eredendő joga, hogy saját tömegtájékoztatói eszközök alkalmazásával is minden emberi hatalomtól függetlenül hirdesse az evangéliumot minden népnek.

2. §. Az egyház illetékes arra, hogy mindig és mindenütt erkölcsi elveket hirdessen a társadalmi renddel kapcsolatban is, továbbá hogy ítéletet mondjon bármely emberi dologról, ha az emberi személy alapvető jogai vagy a lelkek üdve megkívánja.

748. kán. – 1. §. Minden ember keresni tartozik az Istenre és az ő egyházára vonatkozó igazságot, és amit felismer, azt isteni törvény alapján köteles és egyben jogosult elfogadni és megőrizni.

2. §. Az embereket a katolikus hit elfogadására saját lelkiismeretük ellenére soha senki nem kényszerítheti.

749. kán. – A tanítóhivatal terén a pápa hivatalánál fogva tévedhetetlen, amikor mint az összes krisztushívők legfőbb pásztora és tanítója, akinek feladata, hogy testvéreit megerősítse a hitben, hitbeli vagy erkölcsi tanítást végleges módon elfogadandónak hirdet ki.

2. §. A tanítóhivatal terén tévedhetetlen a püspökök testülete is, amikor a tanítóhivatalt az egyetemes zsinaton egybegyűlt püspökök gyakorolják, akik mint a hit és az erkölcs tanítói és bírái, az egész egyház számára egy hitbeli vagy erkölcsi tanítást véglegesen elfogadandónak nyilvánítanak; illetve amikor a világban szétszóródva, a közösségi kapcsolatot egymással és Péter utódával megőrizve, a római pápával egységben, hit vagy erkölcs dolgában hitelesen tanítva megegyeznek egy nézetben mint véglegesen elfogadandóban.

3. § Tévedhetetlenül meghatározottnak csakis az a tanítás tekintendő, amelyről ez nyilvánvalóan biztos.

750. kán. – Isteni és katolikus hittel kell hinni mindazt, amit Isten leírt vagy áthagyományozott ígéje, vagyis az egyházra bízott egyetlen hitletétemény tartalmaz. és amit egyszersmind akár az egyház ünnepélyes, akár pedig rendes és egyetemes tanítóhivatala mint Istentől kinyilatkoztatottat terjeszt elő; ez a rendes és egyetemes tanítóhivatal pedig abban nyilvánul meg, hogy valamit a krisztushívők a szent tanítóhivatal vezetése alatt közösen elfogadnak; tehát mindenki köteles elkerülni minden olyan tanítást, ami ezekkel ellenkezik.

751. kán. – Az eretnekség valamely isteni és katolikus hittel elfogadandó igazságnak a keresztség felvétele után való makacsa tagadása vagy a róla való makacs kételkedés; a hitehagyás a keresztény hit teljes elutasítása; a szakadás a pápának való alárendeltség vagy a neki alárendelt egyházztagokkal való közösség megtagadása.

752. kán. – Ha nem is hitbeli hozzájárulással, de mégis az értelem és az akarat vallásos meghajlásával kell fogadnunk azt a tanítást, amit akár a pápa, akár a püspökök testülete a hitről vagy az erkölcsről hirdet, mikor hiteles tanítóhivatalát gyakorolja, még ha nem akarja is ezt a tanítást véglegesen kötelezően kijelenteni; tehát a krisztushívőknek kerülniük kell azt, ami ezzel nem egyezik meg.

753. kán. – Azok a püspökök, akik közösségben vannak a testület fejével és tagjaival, akár egyénileg, akár püspöki konferenciákon vagy részleges zsinatokon közösen, noha a tanításban nem rendelkeznek tévedhetetlenséggel, mégis a gondjukra bízott krisztushívőknek hit dolgában hiteles tanítói és mesterei; a krisztushívők kötelesek püspökük hiteles tanítóhivatalának a lélek vallásos meghajlásával való elfogadására.

754. kán. – Minden krisztushívő köteles megtartani azokat a rendelkezéseket és határozatokat, amelyeket a törvényes egyházi hatóság hoz a tanítás előterjesztésére és a téves vélemények megbélyegzésére, különösképpen pedig azokat, amelyeket a római pápa vagy a püspökök testülete bocsát ki.

755. kán. – 1. §. A püspökök egész testületének és az Apostoli Szentszéknek különösen feladata, hogy előmozdítsák és irányítsák a katolikusok részvételét az ökumenikus mozgalomban, melynek célja az összes keresztények között az egység helyreállítása, melynek munkálására az egyház Krisztus akaratából köteles.

2. §. Ugyancsak a püspökök és a jognak megfelelően a püspöki konferenciák feladata, hogy ezt az egységet előmozdítsák, és amennyire a körülmények szükségessé vagy ajánlatossá teszik, gyakorlati szabályokat alkossanak a legfőbb egyházi hatóság előírásainak figyelembevételével.

I. cím: Az isteni ige szolgálata

756. kán. – 1. §. Az egyetemes egyháznak szóló evangéliumhirdetés feladatát különösen a római pápa és a püspökök testülete kapta.

2. §. A rájuk bízott részegyház tekintetében ezt a feladatot az egyes püspökök gyakorolják, akik részegyházukban az egész igeszolgálat irányítói; néha pedig több püspök, egyszerre több egyház vonatkozásában együttesen tölti be ezt a feladatot a jog előírása szerint.

757. kán. – A papoknak, akik a püspökök munkatársai, sajátos feladatuk Isten evangéliumának hirdetése; különösen tartoznak ezzel a szolgálattal a rájuk bízott nép vonatkozásában a plébánosok és azok, akikre a lelkek gondozását bízta. A diakónusoknak is feladata, hogy a püspökkel és papsággal közösségben az ige szolgálatában Isten népének rendelkezésére álljanak.

758. kán. – A megszentelt élet intézményeinek tagjai Istennek szenteltségüknél fogva különleges módon tesznek tanúságot az evangéliumról, és a püspök az evangélium hirdetése terén segítségüket megfelelő módon igénybe veszi.

759. kán. – A világi krisztushívők a keresztség és a bérmlás alapján szavukkal és keresztény életük példájával az evangéliumi örömhír tanúi. Meghívhatók arra is, hogy a püspökkel és a papokkal együttműködjenek az ige szolgálatának gyakorlásában.

760. kán. – Az ige szolgálatában, melynek a Szentírásra, a hagyományra, a liturgiára, a tanítóhivatalra és az egyház életére kell támaszkodnia, Krisztus misztériumát teljesen és híven kell előadni.

761. kán. – Alkalmazni kell a keresztény tanítás hirdetésének különféle rendelkezésére álló eszközeit, elsősorban a prédikációt és a hitoktatást. Ezek ugyanis mindig vezető szerepet töltenek be, de a tanításnak az iskolákban, az akadémiákon, konferenciákon és mindenfajta

gyűlésen való előadására, valamint a törvényes hatóság egyes események kapcsán tett nyilvános megnyilatkozásaival való terjesztésére is szükség van a sajtóban és a többi tömegtájékoztatói eszköz útján.

I. fejezet: Isten igéjének hirdetése

762. kán. – Mivel Isten népét először az élő Isten igéje gyűjti egybe, melyet teljes joggal igényelhetnek a papok szájából hallani, a prédikáció feladatát a szent szolgálatot teljesítőknek nagyra kell becsülniük, hiszen elsődleges feladataik egyike, hogy mindenkinek hirdessék Isten evangéliumát.

763. kán. – A püspököknek joga van arra, hogy mindenütt, így a pápai jogú szerzetes intézmények templomaiban és kápolnáiban is hirdessék Isten igéjét, hacsak a helyi püspök egyes esetekben ezt kifejezetten nem ellenzi.

764. kán. – Épségben hagyva a [765. kán.](#) előírását, a papok és a diakónusok a templom igazgatójának legalább vélelmezett beleegyezésével bárhol gyakorolható prédikálási felhatalmazással rendelkeznek, hacsak az illetékes ordinárius meg nem szorította vagy meg nem vonta ezt a felhatalmazást, vagy a részleges törvény nem kíván kifejezett engedélyt.

765. kán. – Ahhoz, hogy valaki szerzetesek számára templomukban vagy kápolnájukban prédikáljon, a szabályzat szerint illetékes előljáró engedélyre van szükség.

766. kán. – A püspöki konferenciák előírásai szerint és a [767. kán.](#) 1. §-ának tiszteletben tartásával világiaknak is meg lehet engedni, hogy templomban vagy kápolnában prédikáljanak, ha bizonyos körülmények között a szükség úgy kívánja, vagy egyes esetekben hasznosnak tűnik.

767. kán. – 1. §. A prédikáció formái közül kiemelkedik a homília, mely magának a liturgiának a része, és a papnak vagy a diakónusnak van fenntartva. Benne a liturgikus év folyamán ki kell fejteni a szent szövegből hitünk titkait és a keresztény élet szabályait.

2. §. A nép jelenlétébe bemutatott összes vasárnapi és kötelező ünnepi misében homiliát kell mondani. Ezt súlyos ok nélkül nem szabad elhagyni.

3. §. Erősen ajánlott, hogy ha a résztvevők elég sokan vannak, tartsanak homiliát a hétköznapi miséken is, főként ádventban, nagybőjtben, valamint az ünnepek vagy gyász alkalmából bemutatott miséken.

4. §. A plébánosnak vagy a templom igazgatójának feladata gondoskodni ezeknek az előírásoknak a jámbor megtartásáról.

768. kán. – 1. §. Az isteni ige hirdetői elsősorban azt tárják a krisztushívők elé, amit Isten dicsőségére és az emberek üdvösségére hinni és tenni kell.

2. §. Részesítsék a hívőket abban a tanításban is, amit az egyház tanítóhivatala ad elő az emberi személy méltóságáról és szabadságáról, a család egységéről, szilárdságáról és feladatairól, azokról a kötelességekről, melyek a társadalomban együttélő embereket terhelik, valamint az anyagi dolgok Isten akarata szerinti rendezéséről.

769. kán. – A keresztény tanítást a hallgatók állapotának megfelelő és a kor szükségleteihez alkalmazott módon kell előadni.

770. kán. – A plébánosok bizonyos időközönként a megyéspüspök előírása szerint rendezzenek úgynevezett lelkipátlakortas vagy népmissziós prédikációkat vagy más, a szükségleteknek megfelelő formájú beszédeket.

771. kán. – 1. §. A lelkipátlakortoknak, különösen a püspököknek és a plébánosoknak legyen gondja arra, hogy Isten ígét azoknak a hívőknek a számára is hirdessék, akik életkörülményeik miatt az átlagos és rendes lelkipátlakortori gondozásban nem részesülnek eléggé, vagy azt teljesen nélkülözik.

2. §. Gondoskodjanak arról is, hogy az evangélium hirdetése eljusson a területükön tartózkodó nem hívőkhöz is, hiszen a lelkipátlakortkodás, akárcsak a hívőkre, rájuk is ki kell, hogy terjedjen.

772. kán. – 1. §. A prédikáció végzését illetően mindenkinek meg kell tartania ezenkívül a megyéspüspök által kiadott szabályokat.

2. §. A keresztény tanításról szóló, rádióban vagy televízióban elhangzó beszédek tekintetében a püspöki konferencia által kibocsátott előírásokat kell megtartani.

II. fejezet: A hitoktatás

773. kán. – Különösen a lelkipátlakortoknak sajátos és súlyos feladata a keresztény nép hitoktatásáról való gondoskodás, hogy a hívők hite a tanítás oktatása és a keresztény élet gyakorlata által elevenné, világossá és tevékenyvé válják.

774. kán. – 1. §. A hitoktatás gondja a törvényes egyházi hatóság irányítása alatt az egyház minden tagjára tartozik, kire-kire a maga területén.

2. §. Leginkább a szülők kötelessége, hogy szóval és példával neveljék gyermekeiket a hitre és a keresztény élet gyakorlatára. Hasonló a kötelességük azoknak, akik a szülőket helyettesítik, valamint a keresztszülőknek.

775. kán. – 1. §. A megyéspüspökök feladata, hogy az Apostoli Szentszék által kiadott előírások tiszteletben tartásával szabályokat adjanak ki a hitoktatásról, és gondoskodjanak a hitoktatás megfelelő eszközeinek biztosításáról, ha hasznosnak látszik hittankönyv készítésével is, továbbá támogassák és hangolják össze a hitoktatási kezdeményezéseket.

2. §. A püspöki konferencia feladata, hogy ha hasznosnak látszik, gondoskodjék területe számára hittankönyvek kiadásáról az Apostoli Szentszék előzetes jóváhagyásával.

3. §. A püspöki konferencia mellett hitoktatási hivatal létesíthető, melynek legfőbb feladata, hogy az egyes egyházmegyéknek segítséget nyújtson a hitoktatás terén.

776. kán. – A plébános hivatalánál fogva köteles gondoskodni a felnőttek, a fiatalok és a gyermekek hitbeli képzéséről. Ebből a célból vegye igénybe a plébániára beosztott klerikusoknak, a megszentelt élet intézményei és az apostoli élet társaságai tagjainak közreműködését, tekintetbe véve az egyes intézmények jellegét, továbbá a világi krisztushívők, főként a hitoktatók munkáját. Mindezek a személyek, hacsak törvényes akadály nem gátolja őket, ne tagadják meg a készséges közreműködést. A családi hitoktatásban pedig, melyről a [774. kán.](#) 2. §-ában van szó, a plébános mozdítsa elő és támogassa a szülők munkáját.

777. kán. – A plébános a megyéspüspöktől megállapított szabályok figyelembevételével különösen gondoskodjék a következőkről:

1. hogy megfelelő hitoktatás készítse elő a szentségek kiszolgáltatását;

2. hogy a gyermekeket kellő időn át tartó hitoktatással megfelelően felkészítsék az első gyónásra, az első áldozásra és a bérmlásra;
3. hogy a gyermekek az első áldozás után bőségesebb és mélyebb hittani képzést kapjanak;
4. hogy amennyire állapotuk lehetővé teszi, a testi és szellemi fogyatékosok is hitoktatásban részesüljenek;
5. hogy a fiatalok és a felnőttek hitét különféle formában és különféle kezdeményezések révén erősítsék, világosabbá tegyék és fejlesszék.

778. kán. – A szerzetes előljárók és az apostoli élet társaságainak előljárói gondoskodjanak arról, hogy templomaikban, iskoláikban és a többi bármi módon rájuk bízott intézményben buzgón végezzék a hitoktatás.

779. kán. – A hitoktatás mindazoknak az eszközöknek, didaktikai segédeszközöknek és tömegtájékoztatási eszközöknek a felhasználásával történjék, amelyek hatásosnak tűnnek annak elérésére, hogy a hívek természetüknek, képességeiknek, életkoruknak és életkörülményeiknek megfelelően teljesen meg tudják tanulni, és jobban átültessék a gyakorlatba a katolikus tanítást.

780. kán. – A helyi ordináriusok gondoskodjanak arról, hogy a hitoktatók kellő felkészítést kapjanak feladatuk megfelelő betöltésére, vagyis hogy folyamatos képzésben részesüljenek, az egyház tanítását kellőképpen megismerjék, és a pedagógiai tudományok sajátos szabályait elméletben és gyakorlatban is elsajátítsák.

II. cím: Az Egyház missziós tevékenysége

781. kán. – Mivel az egész egyház természeténél fogva missziós jellegű, és az evangelizáció munkája Isten népének alapvető feladata, az összes krisztushívők vegyék ki részüket, felelősségük tudatában, a missziós tevékenységből.

782. kán. – 1. §. A missziós munkával és a benne való együttműködéssel kapcsolatos kezdeményezések és tevékenységek legfelső vezetése és összehangolása a római pápának és a püspökök testületének a feladata.

2. §. Az egyes püspököknek mint az egyetemes egyház és minden egyes egyház felelőseinek különösen is gondjuk kell, hogy legyen a missziós tevékenységre, főleg oly módon, hogy saját részegyházukban serkentik, ápolják és támogatják a missziós kezdeményezéseket.

783. kán. – A megszentelt élet intézményeinek tagjai, mivel magukat magával a megszentelődéssel az egyház szolgálatára ajánlják fel, kötelesek arra, hogy az intézményüknek megfelelő módon sajátos jelleggel kapcsolódjanak a missziós munkába.

784. kán. – A misszionáriusok, vagyis azok, akik az illetékes egyházi hatóságtól missziós munka végzésére kapnak küldetést, lehetnek helybeliek vagy máshonnan valók, világi klerikusok, a megszentelt élet intézményeinek vagy az apostoli élet társaságainak tagjai és más világi krisztushívők is.

785. kán. – 1. §. A missziós tevékenységbe kapcsoljanak be hitoktatókat, vagyis olyan megfelelően képzett és a keresztény életben kiváló világi krisztushívőket, akik a misszionárius vezetése alatt szenteljék magukat az evangéliumi tanítás kifejtésének, a liturgikus cselekmények és a karitatív munka megszervezésének.

2. §. A hitoktatókat erre a célra szolgáló iskolákban, vagy ezek hiányában a misszionáriusok vezetésével képezzék.

786. kán. – A sajátos értelemben vett missziós tevékenységet, melynek során az egyházat olyan népek vagy csoportok körében is meghonosítják, ahol eddig még nem vert gyökeret, az egyház különösen úgy végzi, hogy hithirdetőket küld mindaddig, amíg az új egyházak teljesen fel nem épülnek, vagyis nem rendelkeznek saját erővel és olyan elégséges eszközökkel, melyekkel az evangelizáció munkáját már maguk is képesek elvégezni.

787. kán. – 1. §. A misszionáriusok életük és szavuk tanúságtételével kezdeményezzenek őszinte párbeszédet azokkal, akik nem hisznek Krisztusban, hogy sajátásaiknak és kultúrájuknak megfelelően megnyílják számukra az az út, amelyen az evangéliumi üzenet megismerésére eljuthatnak.

2. §. Gondoskodjanak arról, hogy azokat, akiket az evangéliumi üzenet befogadására késznek vélnek, megtanítsák a hit igazságaira, hogy akik szabadon kérik, azokat a keresztség felvételére bocsáthassák.

788. kán. – 1. §. Akik tanújelét adják annak, hogy szándékukban áll elfogadni a Krisztusban való hitet, azokat az előkatekumenátus idejének elteltével liturgikus szertartással bocsássák a katekumenátusra, és nevüket jegyezzék be az erre a célra szolgáló könyvbe.

2. §. A katekumeneket a keresztény élet tanulása és gyakorlása útján vezessék be kellőképpen az üdvösség misztériumába és Isten népének hitbeli, liturgikus és karitatív életébe, valamint az apostoli tevékenységbe.

3. §. A püspöki konferenciákra tartozik, hogy szabályzatot adjanak ki a katekumenátus kérdésének rendezésére és annak meghatározására, hogy mit kell a katekumeneknek teljesíteniük, és milyen előjogok illetik meg őket.

789. kán. – Az új keresztényeket képezzék ki kellő oktatással az evangélium igazságának alaposabb ismeretére, a keresztségben vállalt feladataik betöltésére, és itassák át őket a Krisztus és egyháza iránti őszinte szeretettel.

790. kán. – 1. §. A missziós területeken a megyéspüspök feladata:

1. előmozdítani, irányítani és összehangolni a missziós tevékenységgel kapcsolatos kezdeményezéseket és munkákat;

2. gondoskodni arról, hogy a missziós munkát végző intézmények vezetőivel megfelelő megállapodásokat kössenek, és hogy hozzájuk fűződő kapcsolatuk a misszió javára váljék.

2. §. A megyéspüspököknek az 1. §. 1. sz-ában említett rendelkezései az összes területén élő misszionáriusokat kötelezik, még a szerzeteseket és azok segítőit is.

791. kán. – Az egyes egyházmegyékben a missziós együttműködés előmozdítására:

1. ösztönözzék a missziós hivatásokat;

2. bízzanak meg egy papot a missziós kezdeményezések, különösen a Pápai Missziós Művek hatékony támogatásával;

3. minden évben tartsák meg a missziós napot;

4. évente juttassanak el megfelelő adományt a Szentszéknek a missziók számára.

792. kán. – A püspöki konferenciák létesítsenek és támogassanak olyan intézményeket, melyek a missziós területekről munka vagy tanulás céljából területükre érkezőket testvéri módon fogadják és megfelelő lelkipásztori gondoskodásban részesítik.

III. cím: A katolikus nevelés

793. kán. – 1. §. A szülők és azok, akik őket helyettesítik, kötelesek és jogosultak a gyermek nevelésére. A katolikus szülőknek kötelessége és joga az is, hogy megválasszák azokat az eszközöket és intézeteket, amelyek segítségével a helyi viszonyoknak megfelelően a legjobban tudnak gondoskodni gyermekeik katolikus neveléséről.

2. §. A szülőknek joga az is, hogy éljenek a világi társadalomnak gyermekeik neveléséhez szükséges segítségével.

794. kán. – 1. §. A nevelés feladata és joga különösképpen megilleti az egyházat, mert isteni küldetése van arra, hogy az embereket a keresztyén élet teljességének elérésére segítse.

2. §. A lelkipásztorok feladata mindent megtenni, hogy az összes hívők katolikus nevelésben részesüljenek.

795. kán. – Mivel az igazi nevelésnek a teljes emberi személy alakítására kell törekednie, mégpedig az ember végső céljára és a társadalmak közjavára való tekintettel, a gyermekeket és a fiatalokat úgy kell kiművelni, hogy fizikai, erkölcsi és szellemi képességeiket harmonikusan tudják kibontakoztatni, elsajátítsák a teljesebb felelősségérzetet, megtanuljanak helyesen élni a szabadsággal, és tevékenyen részt tudjanak venni a társadalmi életben.

I. fejezet: Az iskolák

796. kán. – 1. §. A nevelés eszközei közül a krisztushívőknek különösen nagyra kell értékelniük az iskolákat, melyek kiemelkedő segítséget nyújtanak a szülőknek nevelői feladatuk teljesítésében.

2. §. A szülők működjenek szorosan együtt azokkal a tanítókkal, akikre gyermekeik nevelését bízta; a tanítók pedig feladatuk teljesítésében a szülőkkel való bensőséges együttműködésben járjanak el, hallgassák meg szívesen őket, szervezzenek szülői munkaközösségeket vagy szülői értekezleteket, és tartsák ezeket tiszteletben.

797. kán. – A szülőknek az iskolák megválasztásában igazi szabadságuk kell, hogy legyen, ezért a krisztushívőknek legyen gondja arra, hogy a világi társadalom a szülőknek ezt a szabadságát elismerje, és az osztó igazságosság tiszteletben tartásával támogatással is biztosítsa.

798. kán. – A szülők bízzák gyermekeiket olyan iskolákra, melyekben gondoskodnak a katolikus nevelésről. Ha ez nem lehetséges, akkor kötelesek arról gondoskodni, hogy az iskolán kívül kapják meg a kellő katolikus nevelést.

799. kán. – A krisztushívők törekedjenek arra, hogy a világi társadalomban az ifjúság nevelését szabályozó törvények gondoskodjanak arról, hogy a gyermekek magában az iskolában a szülők lelkiismeretének megfelelő vallási és erkölcsi nevelést kapjanak.

800. kán. – 1. §. Az egyháznak joga van arra, hogy bármilyen tantárgy oktatására, bármilyen típusú és fokozatú iskolát alapítson és vezessen.

2. §. A krisztushívők támogassák a katolikus iskolákat, és erejükhöz mérten járuljanak hozzá azok alapításához és fenntartásához.

801. kán. – Azok a szerzetes intézmények, melyeknek sajátos küldetése a nevelés, ehhez a küldetésükhöz híven a megyéspüspök hozzájárulásával alapított saját iskoláik révén is igyekezzenek magukat a katolikus nevelésnek szentelni.

802. kán. – 1. §. Ha nincsenek olyan iskolák, amelyekben a nevelést a keresztény szellem járja át, a megyéspüspök feladata, hogy ilyenek alapításáról gondoskodjék.

2. §. A megyéspüspök gondoskodjék arról is, hogy – ahol ez hasznos – szakmai és technikai iskolákat, valamint más sajátos szükségleteket kielégítő iskolákat alapítsanak.

803. kán. – 1. §. Katolikus iskolának azt az iskolát nevezzük, amelyet az illetékes egyházi hatóság vagy egy hivatalos egyházi jogi személy igazgat, vagy amelyet az egyházi hatóság írott okmánnyal ilyennek ismer el.

2. §. A katolikus iskolában az oktatásnak és a nevelésnek meg kell felelnie a katolikus tanítás elveinek; az oktatóknak pedig ki kell tűnniük helyes tanításukkal és becsületes életükkel.

3. §. Még a ténylegesen katolikus iskolák sem viselhetik a *katolikus iskola* nevet az illetékes egyházi hatóság hozzájárulása nélkül.

804. kán. – 1. §. A katolikus vallási oktatás és nevelés az egyházi hatóság irányítása alá tartozik, bármilyen iskolában vagy bármilyen tömegtájékoztatási eszköz útján történik is. A kérdésben általános szabályokat kiadni a püspöki konferenciák feladata, a tevékenység rendezése és felügyelete pedig a megyéspüspökre tartozik.

2. §. A helyi ordináriusnak legyen gondja arra, hogy azok, akiket – akár nem katolikus iskolákban is – hitoktatónak neveznek ki, kitűnjenek tanításuk helyessége, keresztény életük tanúságtétele és pedagógiai hozzáértésük tekintetében.

805. kán. – A helyi ordinárius joga, hogy egyházmegyéjében kinevezze vagy jóváhagyja a hitoktatókat, továbbá hogy – ha vallási vagy erkölcsi szempontból szükséges – elmozdítsa őket, vagy elmozdításukat követelje.

806. kán. – 1. §. A megyéspüspököt illeti a területén levő katolikus iskolák felügyeletének és ellenőrzésének joga még akkor is, ha szerzetes intézmények tagjai alapították vagy vezetik őket. Ugyanígy ő illetékes a katolikus iskolák általános rendjét megszabó előírások kiadására is. Ezek az előírások érvényesek az említett intézmények tagjai által irányított iskolákra is, az iskolák belső vezetésére vonatkozó autonómiájuk tiszteletben tartásával.

2. §. A katolikus iskolák igazgatói a helyi ordinárius felügyelete alatt gondoskodjanak arról, hogy az oktatás ezekben az iskolákban tudományos szempontból legalább olyan szinten álljon, mint az illető vidék többi iskolájában.

II. fejezet: A katolikus egyetemek és más felsőoktatási intézmények

807. kán. – Az egyháznak joga, hogy egyetemeket létesítsen és vezessen. Ezeknek hozzá kell járulniuk az emberek műveltségének magasabb szintre emeléséhez, az emberi személy teljesebb kifejlődéséhez és az egyház tanítói küldetésének betöltéséhez.

808. kán. – Az egyetemek, még ha ténylegesen katolikusok is, nem viselhetik a *katolikus egyetem* nevet, illetve címet az illetékes egyházi hatóság hozzájárulása nélkül.

809. kán. – A püspöki konferenciák gondoskodjanak arról, hogy ha lehet és hasznos, legyenek a területükön megfelelő elosztásban olyan egyetemek vagy legalább fakultások,

amelyeken az egyes tudományokat – azok tudományos önállóságának tiszteletben tartásával – a katolikus tanítás figyelembevételével művelik és oktatják.

810. kán. – 1. §. A szabályzat szerint illetékes hatóság feladata gondoskodni arról, hogy a katolikus egyetemeken olyan tanárokat nevezzenek ki, akik tudományos és pedagógiai alkalmasságukon kívül igazhitűségükkel és becsületes életükkel is kitűnnek. Arról is gondoskodniuk kell, hogy ezeknek a követelményeknek hiánya esetén a szabályzatban meghatározott eljárási mód szerint tisztségükből elmozdítsák őket.

2. §. A püspöki konferenciák és az érintett megyéspüspökök feladata és joga felügyelni arra, hogy ezeken az egyetemeken hűségesen megtartsák a katolikus tanítás elveit.

811. kán. – 1. §. Az illetékes egyházi hatóságnak gondoskodnia kell arról, hogy a katolikus egyetemeken teológiai kart, intézetet, vagy legalább tanszéket hozzanak létre, és ott világi diákokat is oktassanak.

2. §. Minden katolikus egyetemen tartsanak olyan előadásokat, melyek különösen az ottani karokon tanított tudományokkal kapcsolatos teológiai kérdésekről szólnak.

812. kán. – Azokat, akik bármely felsőfokú intézményben teológiai tárgyat tanítanak, az illetékes egyházi hatóság megbízásával kell rendelkezniük.

813. kán. – A megyéspüspök helyezzen nagy súlyt a diákok lelkipásztori gondozására. Alakítson számukra plébániát, vagy legalább adjon egyes papoknak állandó jellegű megbízást erre a munkára, és gondoskodjék arról, hogy még a nem katolikus egyetemek mellett is legyenek katolikus egyetemi központok, amelyek az ifjúságnak – elsősorban lelki – segítséget nyújtanak.

814. kán. – Az egyetemekről szóló előírások ugyanúgy érvényesek a többi felsőoktatási intézményre.

III. fejezet: Az egyházi egyetemek és fakultások

815. kán. – Az egyháznak a kinyilatkoztatott igazság hirdetésére szóló feladatánál fogva sajátjai az egyházi egyetemek és fakultások, melyek a szent vagy a szent dolgokkal kapcsolatos tudományok kutatására és a diákoknak való tudományos továbbadásra szolgálnak.

816. kán. – 1. §. Egyházi egyetem vagy fakultás csakis a Szentszék részéről történő alapítás vagy jóváhagyás révén jöhet létre. Ugyancsak a Szentszékre tartozik legfőbb irányításuk is.
2. § Minden egyházi egyetemnek és fakultásnak az Apostoli Szentszék által jóváhagyott szabályzattal és oktatási renddel kell rendelkeznie.

817. kán. – Csakis az Apostoli Szentszék által alapított vagy jóváhagyott egyetemek és fakultások adhatnak olyan akadémiai fokozatokat, amelyek az egyházban kánonjogi hatással rendelkeznek.

818. kán. – A [810.](#), [812.](#) és [813. kán.](#)-nak a katolikus egyetemekre vonatkozó előírásai az egyházi egyetemekre és fakultásokra is érvényesek.

819. kán. – Amennyiben az egyházmegye, a szerzetes intézmény vagy akár az egyetemes egyház érdeke megkívánja, a megyéspüspökök, illetve a szerzetes intézmények illetékes

előjárói küldjék az egyházi egyetemekre vagy fakultásokra azokat a fiatalokat, klerikusokat és az intézményeknek azokat a tagjait, akik jellemük, erényeik és szellemi képességeik tekintetében kiválóak.

820. kán. – Az egyházi egyetemek és fakultások vezetői és professzora gondoskodjanak arról, hogy az egyetem különböző fakultásai, amennyire a téma lehetővé teszi, kölcsönös segítséget nyújtsanak egymásnak, és kölcsönösen együttműködjenek más egyetemekkel és fakultásokkal, köztük olyanokkal is, amelyek nem egyháziak. Ennek keretében közös munkával, kongresszusokkal, összehangolt tudományos kutatásokkal és más módon is együttesen járuljanak hozzá a tudományok előrehaladásához.

821. kán. – A püspöki konferencia és a megyéspüspök gondoskodjék arról, hogy ahol lehet, alapítsanak felsőfokú intézményeket a vallási tudományok számára. Ezekben teológiai és a keresztény kultúrához tartozó egyéb tárgyakat oktassanak.

IV. cím: A tömegtájékoztatási eszközök, különösen a könyvek

822. kán. – 1. §. Az egyház pásztorai feladatuk teljesítése során, az egyház sajátos jogával élve törekedjenek a tömegtájékoztatási eszközök alkalmazására.

2. §. Ugyanezeknek a pásztoroknak legyen gondjuk arra is, hogy a hívőket megtanítsák, hogy kötelesek együttműködni a tömegtájékoztatási eszközök használatának humánus és keresztény szellemmel való áthatása érdekében.

3. §. Minden krisztushívő, különösen aki az ilyen eszközök irányításában vagy használatában bármi módon részt vesz, igyekezzék segíteni munkájával a lelkipásztori tevékenységet, hogy így az egyház ezeket az eszközöket is igénybe véve hatékonyabban láthassa el feladatát.

823. kán. – 1. §. A hit igazságai és az erkölcs épségének védelmében az egyház pásztorainak kötelessége és joga ügyelni arra, nehogy az írások vagy a tömegtájékoztatási eszközök használata révén a krisztushívők hitében vagy erkölcsében kárt tegyenek. Ugyanígy kötelességük és joguk megkövetelni, hogy a krisztushívők által kiadásra kerülő hitre vagy erkölcsre vonatkozó írásokat az előzetes ítéletüknek vessék alá; valamint helyteleníteni azokat az írásokat, amelyek a helyes hitnek és a jó erkölcsnek kárára vannak.

2. §. Az 1. §-ban említett kötelesség és jog a gondjukra bízott krisztushívők vonatkozásában a püspököket illeti mind külön-külön, mind pedig akkor, ha helyi zsinaton vagy püspöki konferencián gyűlnek egybe, Isten egész népe vonatkozásában pedig a legfőbb egyházi hatóságot.

824. kán. – 1. §. Más rendelkezés hiányában a szerző saját helyi ordináriusa vagy a könyv kiadási helyének ordináriusa az a helyi ordinárius, akinek engedélyét vagy jóváhagyását a jelen címben foglalt kánonok értelmében kérni kell a könyvek kiadásához.

2. §. A jelen címben foglalt kánonoknak a könyvekre vonatkozó előírásait kell alkalmazni minden nyilvános terjesztésre szánt írásra, hacsak ennek ellenkezője nem világos.

825. kán. – 1. §. A Szentírás könyveit csakis az Apostoli Szentszék vagy a püspöki konferencia jóváhagyásával szabad kiadni. Ugyanezeknek a könyveknek az élő nyelveken megjelenő fordításai is csak akkor adhatók ki, ha megkapták az említett hatóság jóváhagyását, és ellátták őket a szükséges és elégséges magyarázatokkal.

2. §. A katolikus krisztushívők a püspöki konferenciák engedélyével készíthetnek és kiadhatnak megfelelő magyarázatokkal ellátott szentírásfordításokat a különvált testvérekkel együttműködve is.

826. kán. – 1. §. A liturgikus könyvek tekintetében a [838. kán.](#) előírásai az irányadók.

2. §. Ahhoz, hogy liturgikus könyveket vagy azok élőnyelvi fordításait, illetve egyes részeit újra kiadják, szükséges, hogy a kiadás helyének ordináriusa tanúsítsa, hogy ezek megegyeznek a már jóváhagyott kiadással.

3. §. A hívek nyilvános- vagy magánhasználatára szánt imakönyvek csakis a helyi ordinárius engedélyével adhatók ki.

827. kán. – 1. §. A katekizmusoknak és a hitoktatáshoz tartozó egyéb írásoknak, valamint ezek fordításának kiadásához a helyi ordinárius jóváhagyása szükséges, a [775. kán.](#) 2. §-ának fenntartásával.

2. §. Ahhoz, hogy egy szentírási, teológiai, kánonjogi, egyháztörténelmi, illetve vallási vagy erkölcsi tárgykörökhöz tartozó kérdésekről szóló könyvet általános, közép- vagy felsőfokú iskolában az oktatás alapszövegeként lehessen használni, feltétlenül szükséges, hogy az az illetékes egyházi hatóság jóváhagyásával jelenjék meg, vagy a jóváhagyást utólag elnyerje.

3. §. Ajánlatos, hogy a 2. §-ban említett témákról szóló könyveket, még ha oktatási szöveggként nem használják is őket, valamint az olyan írásokat, amelyek valami olyat tartalmaznak, ami a vallás vagy a jó erkölcsöket különösen érinti, alávevessék a helyi ordinárius ítéletének.

4. §. Templomokban vagy kápolnáknak csakis olyan vallási vagy erkölcsi kérdésekről szóló könyvek vagy más iratok tehetők ki, árusíthatók vagy adhatók ajándékba, melyek az illetékes egyházi hatóság engedélyével jelentek meg, vagy attól utólag jóváhagyást nyertek.

828. kán. – Határozatoknak és iratoknak valamely egyházi hatóság által kiadott gyűjteményeit újra kiadni csakis ugyanannak a hatóságnak az előzetes engedélyével és az általa szabott feltételek megtartásával szabad.

829. kán. – Az egyes művek kiadásának jóváhagyása vagy engedélyezése csak az eredeti szövegre érvényes, nem pedig az újabb kiadásokra vagy fordításokra.

830. kán. – 1. §. Érintetlenül hagyva az egyes helyi ordináriusoknak azt a jogát, hogy általuk megfelelőnek tartott személyekre bízzák a könyvek megítélését, a püspöki konferencia összeállíthatja a tudományban, tanításuk helyességében és okosságában kiváló cenzorok jegyzékét, hogy ők álljanak az egyházmegyei hivatalok rendelkezésére, vagy létesíthet a cenzorokból bizottságot is, hogy a helyi ordináriusok ehhez fordulhassanak.

2. §. A cenzor feladatának teljesítésekor, mellőzve minden személyválogatást, csak az egyháznak a hitről és erkölcsről szóló tanítását tartsa szem előtt, úgy, ahogyan azt az egyházi tanítóhivatal előadja.

3. §. A cenzornak véleményét írásban kell megadnia. Ha ez kedvező, az ordinárius saját józan belátása szerint engedélyezze a kiadást nevének, valamint az engedélyezés helyének és idejének feltüntetésével. Ha pedig nem engedélyezné, az ordinárius közölje az engedély megtagadásának okát a mű szerzőjével.

831. kán. – 1. §. Olyan napilapokban, újságokban vagy folyóiratokban, amelyek a katolikus vallást vagy a jó erkölcsöket nyíltan támadni szokták, a krisztushívők csakis megfelelő és ésszerű okból írjanak, klerikusok és szerzetes intézmények tagjai pedig csakis a helyi ordinárius engedélyével.

2. §. A püspöki konferencia feladata, hogy szabályokban rögzítse azokat a feltételeket, amelyek megtartásával a klerikusok és a szerzetes intézmények tagjai a katolikus tanítással vagy az erkölccsel kapcsolatos kérdések rádiós vagy televíziós tárgyalásában részt vehetnek.

832. kán. – Ahhoz, hogy a szerzetes intézmények tagjai vallási vagy erkölcsi témájú írásokat adhassanak ki, szükséges, hogy szabályzatuknak megfelelően, megkapják nagyobb előljárójuk engedélyét is.

V. cím: A hitvallás

833. kán. – Kötelesek a hitvallást az Apostoli Szentszék által jóváhagyott formula szerint személyesen letenni:

1. mindazok, akik egyetemes vagy részleges zsinaton, püspöki szinóduson vagy egyházmegyei zsinaton akár döntési, akár tanácsadói szavazati joggal részt vesznek, az elnök vagy megbízottja előtt; az elnök ugyanerre köteles a zsinat vagy a szinódus előtt;
2. akit bíborosi méltóságra emeltek, a Szent Kollégium szabályzata szerint;
3. az Apostoli Szentszék megbízottja előtt mindazok, akiket püspökségre vagy olyan hivatalra neveztek ki, amely a megyéspüspökséggel egyenlő elbírálás alá esik;
4. a tanácsosok testülete előtt az egyházmegyei kormányzó;
5. a megyéspüspök vagy megbízottja előtt az általános helynökök, a püspöki helynökök és a bírósági helynökök;
6. a helyi ordinárius vagy megbízottja előtt a plébánosok, a szemináriumok rektorai és teológiai, valamint filozófiai tanárai hivataluk elfoglalásakor, továbbá azok, akik a diakonátus felvétele előtt állnak;
7. a nagykancellár vagy ennek hiányában a helyi ordinárius előtt, illetve megbízottjuk előtt az egyházi vagy katolikus egyetem rektora hivatala elfoglalásakor; a rektor előtt pedig – ha pap–, vagy a helyi ordinárius előtt, illetve megbízottjuk előtt hivataluk elfoglalásakor azok a tanárok, akik bármilyen egyetemen hittel vagy erkölccsel kapcsolatos tárgyat adnak elő;
8. a klerikusi szerzetes intézmények, valamint az apostoli élet klerikusi társaságai előljárói a szabályzatok szerint.

IV. könyv: Az Egyház megszentelői feladata

834. kán. – 1. §. A megszentelői feladatot az egyház különösképpen a szent liturgia által teljesíti, melyet Jézus Krisztus papi feladata gyakorlásaként fogunk fel, és amelyben az emberek megszentelését érzékelhető jelek jelölik és valósítják meg a nekik megfelelő sajátos módon. A szent liturgiában Jézus Krisztus titokzatos teste, tudniillik a Fő és a tagok, Isten teljes értékű, nyilvános tiszteletét gyakorolja.

2. §. Akkor ilyen az istentisztelet, ha az egyház nevében, a törvényesen kijelölt személyek, az egyházi hatóság által jóváhagyott cselekményekkel végzik.

835. kán. – 1. §. A megszentelői feladatot elsősorban a püspökök gyakorolják, akik főpapok, Isten misztériumának kiemelkedő kezelői és a rájuk bízott egyházban az egész liturgikus élet irányítói, előmozdítói és őrei.

2. §. Ezt a feladatot gyakorolják a papok is, akik maguk is részesei Krisztus papságának mint annak szolgálattevői a püspök felügyelete alatt, és akiket az istentisztelet végzésére és a nép megszentelésére szentelnek fel.

3. §. A diakónusok az istentisztelet végzésében a jog előírásai szerint vesznek részt.

4. §. A megszentelő feladatban megvan a maguk része a többi krisztushívőnek is oly módon, hogy a maguk módján tevékenyen részt vesznek a liturgikus cselekményekben, különösen az eucharishtiában; sajátos módon vesznek részt ebben a feladatban a szülők azáltal, hogy keresztény szellemben élnek a házasságot, és gyermekeik keresztény neveléséről gondoskodnak.

836. kán. – Mivel a keresztény istentisztelet, melyben a krisztushívők egyetemes papságukat gyakorolják, a hitből fakadó és arra épülő tevékenység, a szent szolgálatot teljesítő személyek serényen igyekezzenek azon, hogy a hitet felkeltsék és megvilágosítsák, különösen az igeszolgálat útján, hiszen a hit ebből születik és táplálkozik.

837. kán. – 1. §. A liturgikus cselekmények nem magáncselekmények, hanem maga az egyház ünnepli őket, amely „az egység szentsége”, vagyis a püspökök irányítása alatt egyesült és rendeződő szent nép; ezért a liturgikus cselekmények az egyház egész testére tartoznak, annak megnyilvánulásai, és arra vannak hatással; egyes tagjait pedig különbözőképpen érintik a rendek, a feladatok és a tényleges részvétel különbözőségének megfelelően.

2. §. A liturgikus cselekményeket, mivel természetüknél fogva közös ünnepléssel járnak, ahol lehetséges, a krisztushívők népes gyülekezetében és tevékeny részvételével végezzék.

838. kán. – 1. §. A szent liturgia irányítása csakis az egyházi hatóságtól függ. Ez a hatóság az Apostoli Szentszék és – a jognak megfelelően – a megyéspüspök.

2. §. Az Apostoli Szentszék feladata az egész egyház szent liturgiájának szabályozása, a liturgikus könyvek kiadása és élő nyelvi fordításaik felülvizsgálása, valamint a felügyelet arra, hogy a liturgikus előírásokat mindenütt híven megtartsák.

3. §. A püspöki konferenciákra tartozik, hogy a liturgikus könyveknek a magukban ezekben a könyvekben megszabott határok közt kellően alkalmazott élő nyelvi fordításait elkészítsék, és a Szentszék előzetes felülvizsgálása után kiadják.

4. §. A rábízott egyházban a megyéspüspökre tartozik, hogy illetékességének határain belül mindenkire kötelező szabályokat adjon ki a liturgiával kapcsolatban.

839. kán. – 1. §. Az egyház más módokon is gyakorolhatja a megszentelő feladatot, akár imádságok útján, melyekben kéri Istent, hogy a krisztushívők megszentelődjenek az igazságban, akár a bűnbánat és a szeretet cselekedetei útján, melyek nagyban segítik Krisztus országának a lelkekben való meggyökerezését és megerősödését, és hozzájárulnak a világ üdvösségéhez.

2. §. A helyi ordináriusoknak legyen gondjuk arra, hogy a keresztény nép imádságai és vallásos, szent gyakorlatai teljesen megfeleljenek az egyház előírásainak.

I. rész: A szentségek

840. kán. – Az Újszövetség szentségei, melyeket az Úr Krisztus alapított és bízott az egyházra, mint Krisztus és az egyház cselekményei, jelek és eszközök, melyek kifejezik és erősítik a hitet, Istennek megadják a tiszteletet, és megszentelik az embert, s így a legnagyobb mértékben hozzájárulnak az egyházi közösség kialakításához, erősítéshez és kifejezéséhez; ezért végzésük során mind a szent szolgálatot teljesítőknek, mind a többi krisztushívőknek a legnagyobb tisztelettel és kellő gonddal kell eljárniuk.

841. kán. – Mivel a szentségek az egész egyház számára ugyanazok, és az isteni letéteményhez tartoznak, csakis a legfőbb egyházi hatóság joga, hogy megítélje vagy meghatározza azt, ami érvényességükhöz szükséges; ugyanennek vagy a [838. kán.](#) 3. és 4. §-a szerinti más illetékes hatóságnak a joga döntéseket hozni megengedett végzésükkel, kiszolgáltatásukkal és felvételükkel kapcsolatban, valamint a végzésük során megtartandó rendre vonatkozólag.

842. kán. – 1. §. Aki a keresztséget nem vette fel, nem bocsátható érvényesen a többi szentségekhez.

2. §. A keresztség, a bérmlás és a legszentebb eucharisztia olyan szorosan összetartoznak egymással, hogy szükségesek a keresztnységben való teljes beavatáshoz.

843. kán. – 1. §. A szent szolgálatot teljesítők nem tagadhatják meg a szentségeket azoktól, akik megfelelően kérik őket, kellőképpen felkészültek rájuk, és jogilag nincsenek eltiltva felvételüktől.

2. §. A lelkipásztorok és a többi krisztushívők egyházi feladatuknak megfelelően kötelesek gondoskodni arról, hogy azokat, akik a szentségeket kérik, az evangélium kellő hirdetésével és hitoktatással készítsék fel azok felvételére, az illetékes hatóságtól kiadott szabályok figyelembevételével.

844. kán. – 1. §. A katolikus szentségkiszolgáltatók a szentségeket csakis katolikus krisztushívőknek szolgáltatathatják ki megengedetten, s ugyanígy a katolikusok csakis katolikus kiszolgáltatóktól vehetik fel megengedetten a szentségeket, a jelen kánon 2., 3. és 4. §-a és a [861. kán.](#) 2. §-a előírásainak fenntartásával.

2. §. Valahányszor a szükség úgy kívánja, vagy a valódi lelki hasznosság indokolja, és feltéve hogy elkerüljük a tévedés vagy a közömbösség veszélyét, azoknak a krisztushívőknek, akiknek fizikailag vagy morálisan lehetetlen katolikus szentségkiszolgáltatóhoz fordulniuk, fel szabad venniük a bűnbánat szentségét, az eucharisziát és a betegek kenetét olyan nem katolikus kiszolgáltatóktól, akiknek egyházában ezek a szentségek érvényesek.

3. §. A katolikus szentségkiszolgáltatók megengedetten szolgáltatathatják ki a bűnbánat szentségét, az eucharisziát és a betegek kenetét a katolikus egyházzal teljes közösségben nem lévő keleti egyházak tagjainak, ha önként kérik, és kellően fel vannak készülve; ez érvényes más olyan egyházak tagjaira is, amelyek helyzete az Apostoli Szentszék megítélése szerint a szentségek tekintetében megegyezik az említett keleti egyházakéval.

4. §. Életveszély esetén, vagy ha a megyéspüspök vagy a püspöki konferencia megítélése szerint más súlyos szükség sürget, a katolikus kiszolgáltatók ugyanezeket a szentségeket megengedetten szolgáltatják ki a katolikus egyházzal teljes közösségben nem lévő többi keresztényeknek is, akik nem tudnak saját közösségük szolgálattevőjéhez járulni, és ezt önként kérik, feltéve hogy ezekkel a szentségekkel kapcsolatban katolikus hitről tesznek tanúságot, és kellőképpen felkészültek.

5. §. A 2., 3. és 4. §-ban említett esetekre a megyéspüspök vagy a püspöki konferencia csak akkor adjon ki általános szabályokat, ha az érdekelt nem katolikus egyháznak vagy közösségnek legalább az illetékes helyi hatóságát megkérdezte.

845. kán. – 1. §. Mivel a keresztség, a bérmlás és az egyházi rend jegyet hagy hátra, ezek a szentségek nem ismételtetők.

2. §. Ha gondos vizsgálat után indokolt kétség marad fenn aziránt, hogy az 1. §-ban említett szentségeket csakugyan kiszolgáltatták-e vagy érvényesen szolgáltatták-e ki, az illető szentségeket feltételesen kell kiszolgáltatni.

846. kán. – 1. §. A szentségek kiszolgáltatása során híven követni kell az illetékes hatóság által jóváhagyott liturgikus könyveket; ezért senki ezekhez semmit ne adjon hozzá, belőlük semmit el ne vegyen. és rajtuk semmit ne változtasson önkényesen.

2. §. A kiszolgáltató a szentségeket a saját rítusa szerint szolgáltassa ki.

847. kán. – 1. §. Az olyan szentségek kiszolgáltatása során, melyekhez szent olajokat kell alkalmazni, a kiszolgáltatónak olajbogyóból vagy más növényből készített és – a [999. kán.](#) 2. sz-ának fenntartásával – a püspöktől megszentelt vagy megáldott olajat kell használnia, mégpedig újonnan megáldott olajat; régit csak szükség esetén használjon.

2. §. A plébános a szent olajokat a saját püspökétől kérje, és illő tartóban, gondosan őrizze.

848. kán. – A kiszolgáltató az illetékes hatóságtól megszabott adományokon kívül a szentségek kiszolgáltatásáért semmit ne kérjen, s mindig ügyeljen, nehogy a szegények szegénységük miatt nélkülözzék a szentségi segítséget.

I. cím: A keresztség

849. kán. – A keresztség a szentségek ajtaja, mely tényleges alakjában vagy legalább vágy formájában szükséges az üdvösségre; általa az emberek megszabadulnak a bűnöktől, Isten gyermekeivé születnek újjá, és eltörölhetetlen jeggyel Krisztushoz hasonlóvá válva az egyház tagjai lesznek. Érvényesen csakis valódi vízzel való lemosás és megfelelő formájú szavak útján lehet kiszolgáltatni.

I. fejezet: A keresztség kiszolgáltatása

850. kán. – A keresztséget a jóváhagyott liturgikus könyvekben előírt rend szerint szolgáltatják ki, sürgős szükség esetét kivéve; ilyenkor csak azt kell megtartani, ami a szentség érvényességéhez szükséges.

851. kán. – A keresztség kiszolgáltatását kellőképpen elő kell készíteni; tehát:

1. azt a felnőttet, aki fel szándékozik venni a keresztséget, katekumenátusra kell bocsátani, és – amennyire lehetséges – különböző fokozatokon át kell a szentségi beavatásra felkészíteni, a beavatásnak a püspöki konferencia által a helyi viszonyokra alkalmazott rendje és az általa kiadott külön szabályok szerint;

2. a megkeresztelendő gyermek szüleit és azokat, akik a keresztszülői feladatot fogják magukra vállalni, megfelelően meg kell tanítani ennek a szentségnek a jelentésére és a vele járó kötelezettségekre; a plébános személyesen vagy más útján gondoskodik arról, hogy a szülőket – több családot is összegyűjtve, és ahol lehet, meg is látogatva őket – lelkipásztori buzdításokkal, sőt közös imádsággal is kellően felkészítsék.

852. kán. – 1. §. A felnőtt keresztségről szóló kánonok előírásait kell alkalmazni mindazokra, akik a gyermekkorból kinőttek, és eszük használatára eljutottak.

2. §. A keresztség vonatkozásában is a gyermekhez hasonló elbírálás alá esik az, aki nem beszámítható.

853. kán. – A keresztség kiszolgáltatásához alkalmazandó víz – szükség esetét kivéve – a liturgikus könyvek előírása szerint megáldott víz legyen.

854. kán. – A keresztséget vagy alámerítéssel vagy leöntéssel kell kiszolgáltatni, a püspöki konferencia előírásainak megtartásával.

855. kán. – A szülők, a keresztszülők és a plébános ügyeljenek arra, nehogy a keresztyén érzülettől idegen nevet adjanak.

856. kán. – Noha a keresztséget bármely napon ki lehet szolgáltatni, mégis ajánlatos, hogy általában vasárnap, vagy ha lehetséges, húsvét vigíliáján szolgáltatassák ki.

857. kán. – 1. §. Szükség esetét kivéve a keresztség sajátos helye a templom vagy a kápolna.

2. §. Szabálynak kell tekinteni, hogy a felnőttet saját plébániatemplomában kereszteljék, a gyermeket pedig szüleinek saját plébániatemplomában, hacsak megfelelő ok mást nem tesz indokolttá.

858. kán. – 1. §. Minden plébániatemplomnak legyen keresztkútja, tiszteletben tartva más templomok már megszerzett kumulatív jogát.

2. §. A helyi ordinárius a helyi plébános meghallgatása után a hívek kényelmére megengedheti vagy előírhatja, hogy a plébánia területén belül más templomban vagy kápolnában is legyen keresztkút.

859. kán. – Ha a keresztelendő a plébániatemplomban vagy a [858. kán.](#) 2. §-ában említett más templomba vagy kápolnába a távolság vagy más körülmények miatt súlyos nehézség nélkül nem tud elmenni vagy nem vihető el, a keresztséget ki lehet és kell szolgáltatni más közelebbi templomban vagy kápolnában, vagy akár más illő helyen is.

860. kán. – 1. §. Szükség esetét kivéve a keresztséget ne szolgáltatassák ki magánháznál, hacsak a helyi ordinárius súlyos okból meg nem engedte.

2. §. Hacsak a megyéspüspök másként nem rendelkezik, a kórházakban a keresztséget csakis szükség esetén vagy más kényszerítő lelkipásztori okból szolgáltatassák ki.

II. fejezet: A keresztség kiszolgáltatója

861. kán. – 1. §. A keresztség rendes kiszolgáltatója a püspök, a pap és a diakonus, az [530. kán.](#) 1. sz-a előírásának fenntartásával.

2. §. A rendes kiszolgáltató távollétében vagy akadályoztatása esetén a keresztséget megengedetten szolgáltatja ki a hitoktató vagy más a helyi ordináriustól erre a feladatra kijelölt személy, sőt szükség esetén minden ember, akit megfelelő szándék vezérel; a lelkipásztoroknak, különösen a plébánosnak legyen gondja arra, hogy a krisztushívőket megtanítsák a keresztelés helyes módjára.

862. kán. – Szükség esetét kivéve, senkinek sem szabad kellő engedély nélkül más területén a keresztséget kiszolgáltatnia, még a saját alárendeltjeinek sem.

863. kán. – A felnőtt keresztelését, legalábbis azokét, akik tizennegyedik életévüket betöltötték, terjesszék a megyéspüspök elé, hogy ha alkalmasnak ítéli, ő maga szolgáltatassa ki a keresztséget.

III. fejezet: A keresztelendők

864. kán. – A keresztség felvételére alkalmasak mindazok, de csak azok az emberek, akik még nincsenek megkeresztelve.

865. kán. – 1. §. Ahhoz, hogy a felnőttet meg lehessen keresztelni, szükséges, hogy előbb kinyilvánítsa szándékát a keresztség felvételére; tanulja meg kellően a hit igazságait és a keresztény kötelezettségeket, s a katekumenátus révén legyen kipróbált a keresztény életben; figyelmeztessék arra is, hogy bánja meg bűneit.

2. §. A halálveszélyben forgó felnőttet meg lehet keresztelni, ha valamelyest ismeri a hit legfőbb igazságait, bármilyen módon kinyilvánította szándékát a keresztség felvételére, és megígéri, hogy meg fogja tartani a keresztény vallás parancsait.

866. kán. – Hacsak súlyos ok nem szól ellene, azt a felnőttet, akit megkeresztelnek, rögtön a keresztség után bérnálják is meg, és vegyen részt az eucharisztia ünneplésében úgy, hogy maga is szentáldozáshoz járul.

867. kán. – 1. §. A szülők kötelesek gondoskodni arról, hogy a gyermekek már az első hetekben megkapják a keresztséget; a születés után mielőbb, sőt már a szülés előtt

forduljanak a plébánoshoz, hogy gyermekük számára kérjék a szentséget, és hogy erre kellő felkészítést kapjanak.

2. §. Ha a gyermek halálveszélyben forog, haladéktalanul meg kell keresztelni.

868. kán. – 1. §. Ahhoz, hogy a gyermeket megengedetten kereszteljék meg, szükséges:

1. hogy a szülők, illetve legalább egyikük, vagy az, aki törvényesen helyettesíti őket, beleegyeznek;

2. hogy megalapozott remény legyen a katolikus vallásban való nevelésre; ha ez teljesen hiányzik, a keresztséget a részleges jog előírásai szerint halasszák el, értesítve a szülőket ennek okáról.

2. §. A katolikus, sőt a nem katolikus szülők gyermekét is meg szabad keresztelni halálveszélyben még a szülők akarata ellenére is.

869. kán. – 1. §. Ha kétséges, hogy valaki meg van-e keresztelve, vagy hogy keresztsége érvényes volt-e, feltételesen szolgáltatassák ki neki a keresztséget.

2. §. A nem katolikus egyházi közösségben keresztelteket nem kell feltételesen megkeresztelni, hacsak a keresztelekor használt anyagra és a szavak formájára való tekintettel, valamint a felnőtt keresztelendő és a keresztség kiszolgáltatója szándékának figyelembevételével komoly ok nincs arra, hogy a keresztség érvényességében kételkedjünk.

3. §. Ha az 1. és 2. §-ban említett esetekben a keresztség kiszolgáltatása vagy érvényessége kétséges marad, a keresztséget csak akkor szolgáltatassák ki, ha előbb a keresztelendőnek, feltéve hogy felnőtt, kifejtették a keresztség szentségéről szóló tanítást, és neki, vagy ha gyermekről van szó, szüleinek megmagyarázták a korábbi keresztség érvényességével kapcsolatos kételyek okát.

870. kán. – A kitett vagy talált gyermeket, hacsak szorgalmas vizsgálat után keresztelése be nem bizonyosodik, kereszteljék meg.

871. kán. – Az abortált magzatokat, ha élnek, amennyiben lehetséges, kereszteljék meg.

IV. fejezet: A keresztszülők

872. kán. – A keresztelendőnek, amennyiben lehetséges, adjanak keresztszülőt; ennek feladata, hogy a felnőtt keresztelendőnek a keresztség beavatásban segítségére legyen, a keresztelendő gyermeket pedig szüleiével együtt a keresztségre bemutassa és azon fáradozzék, hogy a megkeresztelt a keresztségnek megfelelő keresztény életet éljen, és az ezzel járó kötelelességeket híven teljesítse.

873. kán. – Csak egy keresztapát vagy egy keresztanyát vagy egy keresztapát és egy keresztanyát alkalmazzanak.

874. kán. – 1. §. Ahhoz, hogy valakit a keresztszülői tisztség vállalására engedjenek, szükséges:

1. hogy maga a keresztelendő vagy ennek szülei, illetve az, aki őket helyettesíti, vagy ezek hiányában a plébános vagy a szentség kiszolgáltatója jelölje ki, és hogy alkalmas legyen és szándékozzék is ezt a tisztséget viselni;

2. tizenhatodik életévét betöltött személy legyen, hacsak a megyéspüspök más kort nem állapított meg, vagy megfelelő okból a plébános vagy a kiszolgáltató úgy nem látja, hogy kivételt kell tenni;

3. katolikus, megbérmált és a legszentebb oltáriszentséget már magához vett személy legyen, s éljen a hithez és a vállalandó tisztséghez méltó életet;
 4. ne kösse semmilyen törvényesen kiszabott vagy kinyilvánított kánoni büntetés;
 5. ne legyen a keresztelendő apja vagy anyja.
2. §. Nem katolikus egyházi közösséghez tartozó megkeresztelt személy csakis egy katolikus keresztszülővel együtt és csak mint a keresztség tanúja fogadható el.

V. fejezet: A keresztség kiszolgáltatásának bizonyítása és bejegyzése

875. kán. – A keresztség kiszolgáltatójának legyen gondja arra, hogy ha a keresztszülő nincs jelen, legyen legalább tanú, akinek a segítségével a keresztség kiszolgáltatását bizonyítani lehet.

876. kán. – A kiszolgáltatott keresztség bizonyításához, ha ez senkinek hátrányt nem okoz, elegendő egyetlen teljesen kifogástalan tanú nyilatkozata vagy magának a megkereszteltnek az esküje, ha a keresztséget felnőtt korban vette fel.

877. kán. – 1. §. A keresztség kiszolgáltatási helyének plébánosa vezesse be gondosan és haladéktalanul a kereszteltek anyakönyvébe a kereszteltek nevét, említse meg a keresztség kiszolgáltatóját, a szülőket, a keresztszülőket és – ha vannak – a tanúkat, a keresztség kiszolgáltatásának helyét, napját, valamint a születés napját és helyét.

2. §. Ha nem férjnél lévő anyától született gyermekről van szó, az anya nevét akkor kell bevezetni, ha anyasága nyilvánosan igazolt, vagy ha írásban vagy két tanú előtt önként kéri; az apa nevét akkor kell beírni, ha apaságát közokirat vagy a plébános és két tanú előtt tett nyilatkozata igazolja; egyéb esetekben a kereszteltet az apa vagy a szülők nevének említése nélkül kell beírni.

3. §. Ha fogadott gyermekről van szó, be kell írni az örökbefogadók nevét, valamint legalábbis akkor, ha az illető vidéken a polgári anyakönyvben így történik, a természetes szülők nevét is az 1. és 2. § szerint, a püspöki konferencia előírásainak figyelembevételével.

878. kán. – Ha a keresztséget nem a plébános szolgáltatta ki, és nem is volt jelen a kereszteléskor, a keresztség kiszolgáltatója – bárki legyen is az – a keresztség kiszolgáltatásának megtörténtéről értesítse annak a plébániának a plébánosát, amelyen a keresztséget kiszolgáltatták, hogy a plébános a keresztséget bejegyezze a [877. kán.](#) 1. §-a szerint.

II. cím: A bérmálás szentsége

879. kán. – A bérmálás szentsége jegyet hagy hátra, és a keresztyén beavatás útján előrehaladó megkeresztelteket a Szentlélek adományával gazdagítja, és tökéletesebben kapcsolja az egyházhoz, megerősíti és szorosabban kötelezi őket, hogy szóban és tettben Krisztus tanúi legyenek, s a hitet terjesszék és védelmezzék.

I. fejezet: A bérmálás kiszolgáltatása

880. kán. – 1. §. A bérmálás szentségének kiszolgáltatása a homloknak a kéz rátételével, krizmával való megkenése által és a jóváhagyott liturgikus könyvekben előírt szavak által történik.

2. §. A bérmálás szentségéhez használandó krizmának a püspök által szenteltnek kell lennie, még akkor is, ha a szentséget pap szolgáltatja ki.

881. kán. – A bérmálás szentségét hasznos templomban, mégpedig mise keretében kiszolgáltatni; megfelelő és ésszerű okból azonban ki lehet szolgáltatni misén kívül és bármely méltó helyen is.

II. fejezet: A bérmálás kiszolgáltatója

882. kán. – A bérmálás rendes kiszolgáltatója a püspök; érvényesen szolgáltatja ki ezt a szentséget az egyetemes jog alapján vagy az illetékes hatóság külön engedélye folytán erre felhatalmazott pap is.

883. kán. – Magának a jognak az alapján bérmálási felhatalmazással rendelkeznek:

1. területükön belül azok, akik a jogban a megyéspüspökkel egyenlő elbírálás alá esnek;
2. az illető személy vonatkozásában az a pap, aki hivatalánál fogva vagy a megyéspüspök megbízása alapján gyermekkorból kinőtt személyt kereszstel, vagy ilyen megkereszteltet a katolikus egyház teljes közösségébe felvesz;
3. a halálveszélyben lévők vonatkozásában a plébános, sőt bármely pap.

884. kán. – 1. §. A megyéspüspök személyesen bérmáljon vagy gondoskodjék arról, hogy ezt más püspök végezze; ha a szükség úgy kívánja, felhatalmazást adhat egy vagy több meghatározott papnak is ennek a szentségnek a kiszolgáltatására.

2. §. Súlyos okból a püspök és a jog vagy az illetékes hatóság külön engedélye alapján bérmálási felhatalmazással rendelkező pap egyes esetekben papokat vehet maga mellé, hogy ők is kiszolgáltassák a szentséget.

885. kán. – 1. §. A megyéspüspök köteles gondoskodni arról, hogy a bérmálás szentségét kiszolgáltassák azoknak az alárendeltjeinek, akik ezt szabályosan és ésszerűen kérik.

2. §. Az ilyen felhatalmazással rendelkező pap azok vonatkozásában éljen felhatalmazásával, akiknek javára a felhatalmazást adták.

886. kán. – 1. §. A püspök egyházmegyéjében a bérmálás szentségét törvényen szolgáltatja ki a neki alá nem rendelt hívőknek is, hacsak azok saját ordináriusának kifejezett tilalma ezt nem akadályozza.

2. §. Ahhoz, hogy a püspök idegen egyházmegyében megengedetten bérálja, szükséges – kivéve, ha saját alárendeltjeit bérálja – a megyéspüspök legalább ésszerűen vélelmezett engedélye.

887. kán. – A bérálási felhatalmazással rendelkező pap a neki kijelölt területen megengedetten szolgáltatja ki ezt a szentséget a kívülről jötteknek is, hacsak azok saját ordináriusának tilalma ezt nem akadályozza; idegen területen viszont senkinek sem szolgáltatja ki érvényesen, fenntartva a [883. kán.](#) 3. sz-ának előírását.

888. kán. – Azon a területen belül, amelyen érvényesen bérálnak, a kiszolgáltatók az exempt helyeken is ki tudják szolgáltatni ezt a szentséget.

III. fejezet: A bérálandók

889. kán. – 1. §. A bérálás felvételére képesek mindazok, de csak azok a megkereszteltek, akik még nincsenek megbérálva.

2. §. Halálveszélyen kívül ahhoz, hogy valaki a bérálást megengedetten vegye fel, szükséges – ha esze használatával rendelkezik –, hogy kellő oktatást kapjon, megfelelően felkészüljön, és meg tudja újítani keresztségi fogadalmait.

890. kán. – A hívők kötelesek ezt a szentséget idejében felvenni; a szülőknek és a lelkipászoroknak, különösen a plébánosoknak legyen gondjuk arra, hogy a hívők ennek felvételéhez kellő oktatást kapjanak, és megfelelő időben járuljanak ehhez a szentséghez.

891. kán. – A bérálás szentségét a hívőknek körülbelül abban a korban kell feladni, amikor értelmük használatára eljutnak, hacsak a püspöki konferencia más életkort nem határozott meg, vagy halálveszély nem áll fenn, illetve a kiszolgáltató megítélése szerint súlyos ok más nem indokol.

IV. fejezet: A bérmaszülők

892. kán. – A bérálandónak, amennyiben lehetséges, legyen bérmaszülője. Ennek feladata azon lenni, hogy a megbérált Krisztus valódi tanújaként viselkedjék, és híven teljesítse ezzel a szentséggel járó köteleességeit.

893. kán. – 1. §. Ahhoz, hogy valaki a bérmaszülő tisztségét betölthesse, meg kell felelnie a [874. kán.](#)-ban említett feltételeknek.

2. §. Hasznos, ha a bérmaszülőséget arra bízák, aki a keresztszülei tisztségét viseli.

V. fejezet: A bérálás kiszolgáltatásának bizonyítása és bejegyzése

894. kán. – A bérálás kiszolgáltatásának bizonyításához a [876. kán.](#) előírásait kell megtartani.

895. kán. – A megbéráltak nevét a kiszolgáltató, a szülők, a bérmaszülők, a bérálás helye és napja megjelölésével az egyházmegyei hivatal bérálási anyakönyvébe kell bevezetni, vagy ahol a püspöki konferencia vagy a megyéspüspök előírta, a plébániai levéltárban őrzendő könyvbe; a plébánosnak a bérálás megtörténtéről értesítenie kell a keresztelés helyének plébánosát, hogy ezt bejegyezzék a keresztek anyakönyvébe az [535. kán.](#) 2. §-a szerint.

896. kán. – Ha a helyi plébános nem volt jelen, a kiszolgáltató személyesen vagy más útján mielőbb értesítse őt a bérálás megtörténtéről.

III. cím: A legszentebb eucharisztia

897. kán. – A legfenségesebb szentség a legszentebb eucharisztia, melyben maga az Úr Krisztus van jelen, ő az áldozat, és őt vesszük magunkhoz; általa folyamatosan él és gyarapszik az egyház. Az eucharisztikus áldozat az Úr halálának és feltámadásának emléke, melyben a keresztáldozat örökké folytatódik, az egész istentiszteletnek és keresztény életnek csúcsa és forrása, mely jelöli és létrehozza Isten népének egységét, és építi Krisztus testét. A többi szentségek és az egyház apostoli tevékenységének összes művei pedig összetartoznak a legszentebb eucharisziával, és rá irányulnak.

898. kán. – A krisztushívők a legnagyobb tiszteletet tanúsítsák a legszentebb eucharisztia iránt, vegyenek részt tevékenyen a legfenségesebb áldozat ünneplésében, nagy áhítattal és gyakran vegyék magukhoz ezt a szentséget, és a legmélyebb imádattal tiszteljék; a lekipásztorok az erről a szentségről szóló tanítás magyarázata során gondosan tanítsák meg a hívőket erre a kötelességükre.

I. fejezet: Az eucharisztia ünneplése

899. kán. – 1. §. Az eucharisztikus ünneplés magának Krisztusnak és az egyháznak a cselekménye, melyben az Úr Krisztus a pap szolgálata által, a kenyér és a bor színe alatt lényegileg jelenlévő önmagát felajánlja az Atyaistennek, és magát lelki eledelül adja a felajánlásban részt vevő hívőknek.

2. §. Az eucharisztikus gyülekezetben Isten népe egy közösségbe nyer meghívást a Krisztust megjelenítő püspök vagy az ennek fennhatósága alatt álló pap elnöklétével, és az összes jelenlévő hívők, akár klerikusok, akár világiak, a rendek és a liturgikus feladatok különbözősége szerint, a maguk módján vesznek részt és működnek együtt benne.

3. §. Az eucharisztikus ünneplést úgy kell megrendezni, hogy belőle az összes résztvevők igen bőven kapják azokat a gyümölcsöket, melyeknek elnyeréséért az Úr Krisztus az eucharisztikus áldozatot alapította.

1. cikkely: A legszentebb eucharisztia kiszolgáltatója

900. kán. – 1. §. Egyedül az érvényesen felszentelt pap az a kiszolgáltató, aki Krisztus személyében képes az eucharisztia szentségét létrehozni.

2. §. Megengedetten az a pap ünnepli az eucharisziát, akit ebben a kánoni törvény nem akadályoz, feltéve, hogy megtartja az alábbi kánonok előírásait.

901. kán. – A papnak jogában áll a misét bárkiért, akár élőkért, akár elhunytakért felajánlani.

902. kán. – Hacsak a krisztushívők haszna mást nem kíván vagy javall, a papok koncelebrálhatják az eucharisziát, mégis minden papnak megmarad a szabadsága arra, hogy az eucharisziát egyénileg végezze, de nem akkor, amikor ugyanabban a templomban vagy kápolnában koncelebráció folyik.

903. kán. – A papot engedjék misézni akkor is, ha a templom igazgatója nem ismeri, feltéve, hogy vagy bemutatja ordináriusának vagy elöljárójának egy évnél nem régebben kelt ajánlólevelét, vagy józanul feltételezhető, hogy a misézéstől nincs eltiltva.

904. kán. – A papok sohase feledkezzenek meg arról, hogy az eucharisztikus áldozat misztériumában újra meg újra a megváltás műve valósul meg; gyakran misézzenek, sőt a mindennapi misézés nagyon ajánlott, hiszen a mise, még ha hívők nem lehetnek is jelen, Krisztus és az egyház cselekménye, amelynek végzésével a papok legfőbb feladatukat teljesítik.

905. kán. – 1. §. Azoknak az eseteknek a kivételével, amelyekben a jog szerint szabad az eucharisziát ugyanazon a napon többször is végezni vagy koncelebrálni, a papnak nem szabad naponta egynél többször miséznie.

2. §. Paphiány esetén a helyi ordinárius megengedheti, hogy a papok megfelelő okból naponta kétszer, sőt ha a lelkipásztori szükség úgy kívánja, vasárnap és kötelező ünnepen háromszor is misézzenek.

906. kán. – Megfelelő és ésszerű ok nélkül a pap az eucharisztikus áldozatot ne mutassa be, ha egyetlen hívő sem vesz részt rajta.

907. kán. – Az eucharisztikus ünneplés során a diakónusoknak és a világiaknak nem szabad a könyörgéseket, különösen az eucharisztikus imádságot mondani, vagy olyan cselekményeket végezni, amelyek a miséző papra tartoznak.

908. kán. – A katolikus papoknak tilos az eucharisziát a katolikus egyházzal teljes közösségben nem lévő egyházak vagy egyházi közösségek papjaival vagy szolgálattevőivel koncelebrálniuk.

909. kán. – A pap ne mulassza el, hogy az eucharisztikus áldozat ünneplésére imádsággal kellően felkészüljön, annak végeztével pedig Istennek hálát adjon.

910. kán. – 1. §. A szentáldozás rendes kiszolgáltatója a püspök, a pap és a diakónus.

2. §. A szentáldozás rendkívüli kiszolgáltatója az akolitus, valamint a [230. kán.](#) 3. §-a szerint kijelölt más krisztushívő.

911. kán. – 1. §. A legszentebb eucharisziát szent útravalóként a betegeknek elvinni kötelessége és joga a plébánosnak, a káplánoknak, a lelkészeknek, valamint a klerikusi szerzetes intézményekben és az apostoli élet klerikusi társaságaiban a közösség előljárójának mindazok számára, akik a házban tartózkodnak.

2. §. Szükség esetén vagy a plébános, a lelkész vagy az előjáró legalább vélelmezett engedélye alapján tegye meg ezt bármely pap vagy a szentáldozás más kiszolgáltatója, de utólag értesíteni kell róla az említett plébánost, lelkészt vagy előjárót.

2. cikkely: A legszentebb eucharisziában való részesedés

912. kán. – Szentáldozáshoz szabad és kell bocsátani minden megkereszteltet, akit a jog el nem tilt.

913. kán. – 1. §. Ahhoz, hogy a legszentebb eucharisziát gyermekeknek ki lehessen szolgáltatni, szükséges, hogy kellő ismerettel rendelkezzenek, és gondos felkészítésben részesüljenek, s így képességük szerint felfogják Krisztus misztériumát, és az Úr testét hittel és áhítattal tudják magukhoz venni.

2. §. A halálveszélyben forgó gyermekeknek azonban a legszentebb eucharishtiát ki lehet szolgáltatni, ha Krisztus testét a közönséges ételtől meg tudják különböztetni, és az oltáriszentséget tisztelettel tudják magukhoz venni.

914. kán. – Elsősorban a szülőknek, valamint azoknak, akik őket helyettesítik, továbbá a plébánosnak feladata gondoskodni arról, hogy az eszköz használatára eljutott gyermekek kellő előkészítést kapjanak és – szentségi gyónás után – mielőbb táplálkozzanak ezzel az isteni eledellel; a plébános feladata arra is ügyelni, nehogy olyan gyerekek járuljanak a szentáldozáshoz, akik értelmük használatára nem jutottak el, vagy akikről úgy ítéli, hogy nincsenek kellően felkészülve.

915. kán. – A szentáldozáshoz ne engedjék a kiközösítetteket és az egyházi tilalommal sújtottakat a büntetés kiszabása vagy kinyilvánítása után, de ne engedjék oda azokat az egyéb személyeket sem, akik nyilvánvaló, súlyos bűnben makacsul kitartanak.

916. kán. – Aki tudatában van súlyos bűnének, előzetes szentségi gyónás nélkül ne mutasson be szentmisét, és az Úr testét se vegye magához, kivéve, ha súlyos indok áll fenn, és a gyónási alkalom hiányzik; ebben az esetben ne feledkezzék meg arról, hogy köteles felindítani a tökéletes bánatot, mely magában foglalja a mielőbbi gyónás szándékát.

917. kán. – Aki a szent eucharishtiát már magához vette, ugyanazon a napon ismét megáldozhat, de csak olyan eucharisztikus ünneplés keretében, melyen részt vesz, fenntartva a [921. kán.](#) 2. §-ának előírását.

918. kán. – Nagyon ajánlott, hogy a hívők magában az eucharisztikus ünneplésben járuljanak a szentáldozáshoz; ha azonban megfelelő okból kéri, szolgáltatassák ki nekik misén kívül, a liturgikus szertartások megtartásával.

919. kán. – 1. §. Aki a legszentebb eucharishtiát magához akarja venni, a szentáldozás előtt legalább egy órán keresztül tartózkodjék minden ételtől és italtól; ez alól kivételt csak a víz és az orvosság jelent.

2. §. Az a pap, aki ugyanazon a napon kétszer vagy háromszor mutatja be a szent eucharishtiát, a második vagy a harmadik misézés előtt valamit magához vehet akkor is, ha nincs közben egy óra idő.

3. §. Az idősek és azok, akik valamilyen betegségben szenvednek, valamint az őket gondozó személyek megáldozhatnak akkor is, ha előzőleg egy órán belül valamit magukhoz vettek.

920. kán. – 1. §. A szent eucharishtiába való beavatása után minden hívő köteles legalább egy évben egyszer szentáldozáshoz járulni.

2. §. Ezt a parancsot a húsvéti időben kell teljesíteni, hacsak megfelelő okból egy éven belül más időpontban nem tesznek neki eleget.

921. kán. – 1. §. A bármilyen okból fakadó halálveszélyben forgó krisztushívők szent útravalóként kapják meg a szentáldozást.

2. §. Még ha aznap szentáldozáshoz járultak is, nagyon tanácsos, hogy akik életveszélybe kerültek, ismét áldozzanak.

3. §. Amíg a halálveszély tart, ajánlatos, hogy több alkalommal – különböző napokon – megáldoztassák őket.

922. kán. – A szent útravaló kiszolgáltatását a betegek számára ne halogassák túl sokáig; a lelkek gondját viselők pedig éberrel ügyeljenek, hogy a szent útravalót a betegek teljesen beszámítható állapotban vegyék magukhoz.

923. kán. – A krisztushívők az eucharisztikus áldozaton részt vehetnek, és szentáldozáshoz járulhatnak bármely katolikus rítus szerint, a [844. kán.](#) előírásának fenntartásával.

3. cikkely: Az eucharisztikus ünneplés rítusai és szertartásai

924. kán. – 1. §. A legszentebb eucharisztikus áldozatot kenyérrel és olyan borral kell végezni, melyhez kevés vizet kevernek.

2. §. A kenyérnek csakis búzából valónak és frissen készültnek kell lennie, hogy a romlás semmi veszélye sem álljon fenn.

3. §. A bornak a szőlő terméséből készült, természetes és nem romlott bornak kell lennie.

925. kán. – A szentáldozást csak a kenyér színe alatt szolgáltatassák ki, vagy a liturgikus törvények szerint mindkét szín alatt; szükség esetén pedig egyedül a bor színe alatt is.

926. kán. – Az eucharisztia ünneplése során a pap a latin egyház régi hagyománya szerint kovásztalan kenyeret használjon, bárhol mutatja is be az áldozatot.

927. kán. – Még végső szükség esetén is tilos az egyik anyagot a másik nélkül, vagy akár mindkettőt eucharisztikus ünneplés nélkül átváltoztatni.

928. kán. – Az eucharisztia ünneplését latinul vagy más nyelven kell végezni, feltéve, hogy a liturgikus szövegeket törvényen jóváhagyták.

929. kán. – A papok és a diakónusok az eucharisztia ünneplése, illetve az azon végzett szolgálat közben a rubrikák által előírt díszeket viseljék.

930. kán. – 1. §. Ha a beteg vagy idős pap nem tud állni, végezheti ülve az eucharisztikus áldozatot a liturgikus törvények megtartásával, de nem a nép jelenlétében, hacsak a helyi ordinárius ezt meg nem engedi.

2. §. A vak vagy más betegségben szenvedő pap megengedetten végzi az eucharisztikus áldozatot bármely jóváhagyott miseszöveg alkalmazásával, és adott esetben olyan más pap, diakónus vagy kellően képzett világi támogatásával, aki segít neki.

4. cikkely: Az eucharisztikus ünneplés ideje és helye

931. kán. – Az eucharisztia bármely napon és órában ünnepelhető és kiosztható, kivéve amikor ez a liturgikus szabályok szerint tilos.

932. kán. – 1. §. Az eucharisztikus ünneplést szent helyen végezzék, hacsak egyes esetekben a szükség mást nem kíván; ilyenkor az ünneplésnek illő helyen kell történnie.

2. §. Az eucharisztikus áldozatot felszentelt vagy megáldott oltáron kell végezni; szent helyen kívül alkalmazható megfelelő asztal, de mindig terítővel és korporáléval.

933. kán. – Megfelelő okból a helyi ordinárius kifejezett engedélyével a papnak szabad az eucharisziát a katolikus egyházzal teljes közösségben nem levő más egyház vagy egyházi közösség templomában végeznie a botrány elkerülésével.

II. fejezet: A legszentebb eucharisztia őrzése és tisztelete

934. kán. – 1. §. A legszentebb eucharisziát:

1. őrizni kell a székesegyházban vagy a vele azonos megítélés alá eső templomban, minden plébániatemplomban, valamint a szerzetes intézmények vagy az apostoli élet társaságai házaihoz tartozó templomban vagy kápolnában;

2. őrizni lehet a püspök házikápolnájában és a helyi ordinárius engedélyével más templomokban, kápolnában és házikápolnában.

2. §. Azokon a szent helyeken, ahol a legszentebb eucharisziát őrzik, mindig lennie kell valakinek, aki gondot visel rá, és amennyiben lehetséges, a pap legalább havonta kétszer mutassa be ott a szentmisét.

935. kán. – Senkinek sem szabad a legszentebb eucharisziát magánál tartania vagy útra magával vinnie, kivéve ha sürgős lelkipásztori szükség áll fenn; ilyenkor ezt a megyéspüspök előírásainak megtartásával megteheti.

936. kán. – Szerzetes intézmény házában vagy más vallásos házban a legszentebb eucharisziát csakis a házhoz tartozó templomban vagy legfőbb kápolnában őrizték; de megfelelő okból az ordinárius megengedheti, hogy ugyanannak a háznak más kápolnájában is őrizték.

937. kán. – Hacsak súlyos indok nem gátolja, az a templom, melyben a legszentebb eucharisziát őrzik, legalább naponta néhány órán át álljon nyitva a hívők számára, hogy imádkozhassanak a Legszenetebb előtt.

938. kán. – 1. §. A legszentebb eucharisziát tartósan csakis a templom vagy kápolna egyetlen tabernákulumában őrizték.

2. §. Az a tabernákulum, ahol a legszentebb eucharisziát őrzik, legyen a templom vagy a kápolna valamely kiváló, látható, díszes és az imádságra alkalmas részében.

3. §. Az a tabernákulum, ahol a legszentebb eucharisziát tartósan őrzik, legyen elmozdíthatatlan, készüljön szilárd, nem átlátszó anyagból, és legyen úgy elzárva, hogy a lehető legjobban elkerüljék a megszenteltségtelenítés veszélyét.

4. §. Súlyos okból szabad a legszentebb eucharisziát, különösen éjjel, más biztosabb és illő helyen őrizni.

5. §. Aki a templomra vagy a kápolnára gondot visel, gondoskodjék arról, hogy a legnagyobb gonddal őrizték annak a tabernákulumnak a kulcsát, ahol a legszentebb eucharisziát tartják.

939. kán. – Az átváltoztatott ostyákat cibóriumban vagy edénykében őrizték, a hívek szükségleteinek megfelelő mennyiségben, és a régiék szabályos elfogyasztása után, gyakran újítsák meg őket.

940. kán. – Az előtt a tabernákulum előtt, amelyben a legszentebb eucharisziát őrzik, állandóan világítson egy külön lámpa, Krisztus jelenlétének jelzésére és tiszteletére.

941. kán. – 1. §. Azokban a templomokban vagy kápolnában, amelyekben őrizhetik a legszentebb eucharisziát, lehet szentségkitételt is végezni, akár cibóriummal, akár monstranciával, a liturgikus könyvekben előírt szabályok megtartásával.

2. §. Szentmise alatt a templomnak vagy kápolnának ugyanabban a termében ne legyen szentségkitétel.

942. kán. – Ajánlatos, hogy ugyanezekben a templomokban vagy kápolnáknak legyen évente megfelelő ideig tartó, még ha nem is megszakítás nélküli, ünnepélyes szentségkitétel, hogy a helyi közösség az eucharisztikus misztériumot nagy áhítattal átélmedje és imádj; ilyen szentségkitételt azonban a kiadott szabályok megtartásával csak akkor tartsanak, ha kellő számú hívő részvétele várható.

943. kán. – A szentségkitétel és a szentségi áldás végzője a pap vagy a diakónus; különös körülmények között a szentségkitételt és betételt végezheti az akolitus, a szentáldozás rendkívüli kiszolgáltatója vagy a helyi ordináriustól kijelölt más személy is, de áldás nélkül és a megyéspüspök előírásainak megtartásával.

944. kán. – 1. §. Ahol a megyéspüspök megítélése szerint lehetséges, a legszentebb eucharisztia iránti tisztelet nyilvános tanúságaként, különösen Krisztus testének és vérének ünnepén, tartsanak az utcákon körmenetet.

2. §. A megyéspüspökre tartozik, hogy irányelveket adjon ki a körmenetekről, és ezekben gondoskodják a rajtuk való részvételről és méltóságukról.

III. fejezet: A mise bemutatásával kapcsolatban felajánlott adomány

945. kán. – 1. §. Az egyház jóváhagyott szokása szerint minden misét bemutató vagy koncelebráló papnak szabad adományt elfogadnia azért, hogy a misét egy bizonyos szándékra ajánlja fel.

2. §. Nagyon ajánlatos, hogy a papok akkor is mutassák be a szentmisét a krisztushívó, különösen a szegények szándékára, ha semmi adományt sem kaptak.

946. kán. – Azok a krisztushívók, akik adományt adnak azért, hogy szándékukra misét ajánljanak fel, hozzájárulásukkal az egyház javát szolgálják, és ezzel az adományukkal részt vállallnak az egyház gondjából szolgálattevőinek és műveinek fenntartása terén.

947. kán. – A miseadományoktól teljesen távol kell tartani mindenfajta alkudozásnak vagy kereskedésnek még a látszatát is.

948. kán. – Külön-külön misét kell felajánlani azokra a szándékokra, amelyekért az adományt, ha mégoly csekélyet is, külön-külön adták és fogadták el.

949. kán. – Aki köteles misét bemutatni és felajánlani azok szándékára, akik miseadományt adtak, köteles erre akkor is, ha a kapott adományok hibáján kívül elvesztek.

950. kán. – Ha misék felajánlására egy bizonyos összeget adományoznak a bemutatandó misék számának megjelölése nélkül, akkor a misék számát az adományozó tartózkodási helyén megállapított miseadomány alapján kell számítani, hacsak törvényesen nem kell vélelmezni, hogy más volt az adományozó szándéka.

951. kán. – 1. §. Az a pap, aki ugyanazon a napon több misét mutat be, mindegyiket felajánlhatja arra a szándékra, amiért miseadományt adtak, azzal a feltétellel azonban, hogy karácsony napját kivéve, csak egy miséért tartja meg a miseadományt, a többit pedig az ordinárius által előírt célra fizeti be; meg van azonban engedve, hogy külső jogcímen valamilyen ellenszolgáltatást kapjon.

2. §. Az a pap, aki ugyanazon a napon második miséjét koncelebrálja, ezért semmilyen címen nem fogadhat el miseadományt.

952. kán. – 1. §. A tartományi zsinatra vagy a tartomány püspökeinek gyűlésére tartozik, hogy az egész tartomány számára határozatilag megszabja a mise bemutatásáért és felajánlásáért adandó miseadomány mértékét, és a papnak nem szabad nagyobb összeget kérnie; el szabad azonban fogadnia a meghatározottnál nagyobb önkéntesen adott miseadományt és a meghatározottnál kisebb adományt is a mise felajánlásáért.

2. §. Ahol ilyen határozat nincs, az egyházmegyében érvényes szokást kell megtartani.

3. §. Az összes szerzetes intézmények tagjainak is alkalmazkodniuk kell az 1. és 2. §-ban említett határozathoz vagy helyi szokáshoz.

953. kán. – Senkinek sem szabad annyi személyesen felajánlandó misére miseadományt elfogadnia, amennyit egy éven belül nem tud teljesíteni.

954. kán. – Ha valamely templomban vagy kápolnában több mise bemutatását kérik, mint amennyit ott be lehet mutatni, szabad máshol bemutatni őket, hacsak az adományozók kifejezetten ki nem nyilvánították ezzel ellenkező szándékukat.

955. kán. – 1. §. Aki a felajánlandó misék bemutatását másokra kívánja bízni, mielőbb bízson meg ezzel olyan papokat, akiket ő maga elfogadhatónak tart, feltéve hogy biztos abban, hogy teljesen kifogástalanok; át kell adnia a teljes kapott miseadományt, hacsak nem biztos, hogy az egyházmegyében járó összegen felüli részt személyére való tekintettel adták; köteles gondoskodni a misék elvégzéséről is mindaddig, amíg nem kapta meg a kötelezettség vállalásáról és a miseadomány átvételéről az igazolást.

2. §. Az az idő, melyen belül a miséket el kell végezni, attól a naptól kezdődik, amelyen a pap bemutatásukat elvállalta, hacsak az ellenkezője nem bizonyos.

3. §. Akik misék elvégzését másokra bízzák, haladéktalanul jegyezzék be a könyvbe mind azokat a miséket, amelyeket kaptak, mind azokat, amelyeket másoknak adtak át, s tüntessék fel a misék miseadományát is.

4. §. Minden papnak pontosan fel kell jegyeznie azokat a miséket, amelyek bemutatását elvállalta, és amelyeket elvégzett.

956. kán. – Mindazok, akik kegyes célú adományokat kezelnek, vagy bármi módon kötelesek misék végzéséről gondoskodni, akár klerikusok, akár világiak, adják át ordináriusuknak az általa meghatározandó módon azokat a misekötelezettségeket, melyeknek egy éven belül nem tettek eleget.

957. kán. – A misekötelezettségek teljesítésére felügyelni a világi klérus templomaiban a helyi ordinárius kötelessége és joga, a szerzetes intézmények vagy az apostoli élet társaságai templomaiban pedig a saját előljáróiké.

958. kán. – 1. §. A plébánosnak, valamint a templomok és más olyan vallásos helyek igazgatójának, ahol miseadományokat szoktak kapni, legyen külön könyve, amelybe gondosan jegyezze fel az elvégzendő misék számát, szándékát, a kapott miseadományt, valamint a mise elvégzését.

2. §. Az ordinárius köteles ezeket a könyveket évente személyesen vagy más által átvizsgálni.

IV. cím: A bűnbánat szentsége

959. kán. – A bűnbánat szentségében azok a hívők, akik bűneiket törvényes gyóntatónak megvallják, megbánják, és meg akarnak változni, a gyóntató által adott feloldozás révén elnyerik Istentől a keresztség után elkövetett bűneik bocsánatát, és egyszersmind kiengesztelődnek az egyházzal, amelyet bűneikkel megsebeztek.

I. fejezet: A szentség kiszolgáltatása

960. kán. – Az egyéni és teljes bűnmegvallás és a feloldozás az az egyetlen rendes mód, ahogyan a súlyos bűnről tudó hívő Istennel és az egyházzal kiengesztelődik; az ilyen gyónás alól csak a fizikai vagy erkölcsi lehetetlenség ment fel; ebben az esetben a kiengesztelődést más módon is el lehet nyerni.

961. kán. – 1. §. Több bűnbánót egyszerre előzetes egyéni bűnmegvallás nélkül általános módon feloldozni nem lehet, kivéve ha:

1. halálveszély fenyeget, és a papnak vagy a papoknak nem áll elég idő a rendelkezésére ahhoz, hogy az egyes bűnbánók bűnmegvallását meghallgassák;

2. súlyos szükség áll fenn, vagyis amikor tekintettel a gyónók számára nincs elég gyóntató mindenki gyónásának kellő időn belül való megfelelő meghallgatására, és így a gyónók hibájukon kívül a szentségi kegyelmet vagy a szentáldozást sokáig nélkülözni kényszerülnének; ám nem számít elegendőnek az a szükség, amikor csak azért nem állhatnak rendelkezésre gyóntatók, mert nagyon sok a gyónó, ahogyan ez nagy ünnepeken vagy zarándoklatokon előfordulhat.

2. §. Annak megítélése, hogy fennállnak-e az 1. § 2. sz-a szerint szükséges feltételek, a megyéspüspökre tartozik; ő határozhatja meg az ilyen szükség eseteit a püspöki konferencia többi tagjával egyeztetett ismérvek figyelembevételével.

962. kán. – 1. §. Ahhoz, hogy a krisztushívő az egyszerre többeknek adott szentségi feloldozásban érvényesen részesüljön, nemcsak az szükséges, hogy kellően fel legyen készülve, hanem egyszersmind az is, hogy elhatározza azoknak a súlyos bűneinek kellő időben egyenként való megvallását, melyeket jelenleg nem tud így meggyónni.

2. §. A krisztushívőket, amennyire lehetséges, az általános feloldozás elnyerésekor is oktassák ki az 1. § szerinti követelményekre és az általános feloldozást még halálveszély esetén is, ha van elég idő, előzze meg a felhívás, hogy kinek-kinek legyen gondja a bűnbánat felindítására.

963. kán. – A [989. kán.](#)-ban említett kötelezettség fenntartásával, akinek általános feloldozással megbocsátják súlyos bűneit, alkalom adtán mielőbb járuljon egyéni gyónáshoz, mielőtt még újabb általános feloldozást kapna, hacsak megfelelő ok nem jött közbe.

964. kán. – 1. §. A szentségi gyóntatás sajátos helye a templom vagy a kápolna.

2. §. A gyóntatóhely tekintetében a püspöki konferencia állapítson meg szabályokat, de biztosítsa, hogy mindig legyenek nyitott helyen levő olyan gyóntatóhelyek, melyek el vannak látva a gyónó és a gyóntató közti rögzített ráccsal, hogy azok a hívők, akik kívánják, szabadon használhassák őket.

3. §. Gyóntatóhelyen kívül megfelelő ok nélkül ne gyóntassanak.

II. fejezet: A bűnbánat szentségének kiszolgáltatója

965. kán. – A bűnbánat szentségének kiszolgáltatója kizárólag a pap.

966. kán. – 1. §. A bűnök érvényes feloldozásához szükséges, hogy a kiszolgáltató a rendi hatalmon kívül felhatalmazással rendelkezék annak gyakorlására, azoknak a hívőknek a vonatkozásában, akiknek a feloldozást adja.

2. §. Ezt a felhatalmazást a pap megkaphatja vagy magánál a jognál fogva, vagy az illetékes hatóságnak a [969. kán.](#) szerint adott engedélyével.

967. kán. – 1. §. A krisztushívőknek bárhol a világon való meggyóntatására, a római pápán kívül, magánál a jognál fogva felhatalmazással rendelkeznek a bíborosok; ugyanígy a püspökök is, akik megengedetten élnek ezzel mindenütt, hacsak egyedi esetben a megyéspüspök meg nem tiltja.

2. §. Akinek akár hivatalánál fogva, akár az inkardinációja vagy a lakóhelye szerinti helyi ordinárius engedélye alapján állandó gyóntatási felhatalmazása van, ezzel a felhatalmazással mindenhol élhet, hacsak a helyi ordinárius egyedi esetben meg nem tiltja, a [974. kán.](#) 2. és 3. §-ának fenntartásával.

3. §. Magánál a jognál fogva ugyanezzel a felhatalmazással élhetnek mindenütt a tagok és az éjjel-nappal az intézmény vagy a társaság házában tartózkodó személyek vonatkozásában azok, akik hivataluknál vagy az illetékes előljáró engedélyénél fogva a [968. kán.](#) 2. §-a és a [969. kán.](#) 2. §-a szerinti gyóntatási felhatalmazással rendelkeznek; ezzel megengedetten is élhetnek, hacsak valamely nagyobb előljáró saját alárendeltjei vonatkozásában egyedi esetben meg nem tiltotta.

968. kán. – 1. §. Hivatalánál fogva a maga területén gyóntatási felhatalmazással rendelkezik a helyi ordinárius, a penitenciárius kanonok, a plébános és azok az egyéb személyek, akik a plébánost helyettesítik.

2. §. Hivataluknál fogva felhatalmazással rendelkeznek alárendeltjeik és az éjjel-nappal a házban tartózkodó más személyek gyóntatására a pápai jogú, klerikusi szerzetes intézménynek vagy az apostoli élet társaságainak azok az előljárói, akik a szabályzat szerint végrehajtói kormányzati hatalommal rendelkeznek, a [630. kán.](#) 4. §-ának fenntartásával.

969. kán. – 1. §. Csakis az illetékes helyi ordinárius adhatja meg bármely papnak a felhatalmazást minden hívő meggyóntatására; mégis azok a papok, akik szerzetes intézmények tagjai, ne éljenek ezzel előljárójuk legalább vélelmezett engedélye nélkül.

2. §. A szerzetes intézménynek vagy az apostoli élet társaságának a [968. kán.](#) 2. §-ában említett előljárója illetékes felhatalmazást adni bármely papnak alárendeltjei és az éjjel-nappal a házban tartózkodó más személyek meggyóntatására.

970. kán. – Gyóntatási felhatalmazást csakis olyan papoknak adjanak, akiket vizsgán alkalmasnak találtak, vagy akiknek alkalmassága valamilyen más alapon nyilvánvaló.

971. kán. – Egy papnak, még ha lakóhellyel vagy pótlakóhellyel rendelkezik is azon a területen, a helyi ordinárius csak akkor adjon tartós felhatalmazást gyóntatásra, ha előbb – amennyire lehetséges – meghallgatta az illető pap ordináriusát.

972. kán. – A [969. kán.](#)-ban említett illetékes hatóság a gyóntatási felhatalmazást adhatja akár meghatározatlan, akár meghatározott időre.

973. kán. – A tartós gyóntatási felhatalmazást írásban kell adni.

974. kán. – 1. §. A helyi ordinárius, valamint az illetékes előljáró csakis súlyos okból vonja vissza a tartós gyóntatási felhatalmazást.

2. §. Ha a [967. kán.](#) 2. §-ában említett helyi ordinárius, aki a felhatalmazást adta, a gyóntatási felhatalmazást visszavonja, a pap mindenütt elveszíti ezt a felhatalmazást; ha más helyi ordinárius vonja meg tőle, akkor csak a felhatalmazást megvonó ordinárius területén veszíti el azt.

3. §. Minden helyi ordinárius, aki egy paptól megvonta a gyóntatási felhatalmazást, értesítse a pap inkardináció szerinti saját ordináriusát, vagy ha szerzetes intézmény tagjáról van szó, illetékes előljáróját.

4. §. Ha a gyóntatási felhatalmazást a saját nagyobb előljárója vonja vissza, a pap mindenütt elveszíti a felhatalmazást az intézmény tagjainak gyóntására; ha azonban ezt a felhatalmazást más illetékes előljáró vonta meg, a pap azt csak az illető területén levő alárendeltek vonatkozásában veszti el.

975. kán. – A [967. kán.](#) 2. §-ában említett felhatalmazás a visszavonáson kívül megszűnik a hivatal elvesztésével, az exkardinációval vagy a lakóhely elvesztésével is.

976. kán. – Minden pap – még ha nem rendelkezik is gyóntatási felhatalmazással – érvényesen és megengedetten oldoz fel minden halálveszélyben levő gyónót, bármely cenzúra és bűn alól, még akkor is, ha jóváhagyott pap van jelen.

977. kán. – A hatodik parancsolat elleni bűnben, halálveszély esetét kivéve, a bűntárs feloldozása érvénytelen.

978. kán. – 1. §. A pap legyen tudatában annak, hogy amikor gyóntat, a bíró és egyszersmind az orvos feladatát látja el, és Isten azért állította az isteni igazságosság és egyúttal az isteni irgalom szolgálatában, hogy dicsőségéről és a lelkek üdvösségéről gondoskodjék.

2. §. A gyóntató mint az egyház szolgálattelvője, a szentség kiszolgáltatása során hűségesen ragaszkodik a tanítóhivatal tanításához és az illetékes hatóság által kiadott szabályokhoz.

979. kán. – A kérdések feltételekor a pap óvatosan és tapintattal járjon el, vegye figyelembe a gyónó helyzetét és korát, és tartózkodjék a bűntárs nevének tudakolásától.

980. kán. – Ha a gyóntató nem kételkedik a gyónó felkészültségében, és az a feloldozást kéri, a feloldozást ne tagadja meg és ne is halassza el.

981. kán. – A bűnök jellegének és számának megfelelően, de a gyónó helyzetének figyelembevételével, a gyóntató szabjon ki üdvös és megfelelő elégtételt; ezt a gyónó személyesen köteles elvégezni.

982. kán. – Aki azt gyónja, hogy hamisan vádolt meg egy ártatlan gyóntatót az egyházi hatóságnál a hatodik parancsolat elleni bűnre való csábítás büntetével, azt csak akkor oldozzák fel, ha előbb a hamis feljelentést formálisan visszavonta, és kész az esetleges károk jóvátételére.

983. kán. – 1. §. A gyónási titok sérthetetlen; ezért tilos a gyóntatónak a gyónót szóval vagy bármilyen más módon, bármi okból, akár csak részben is elárulnia.

2. §. Titoktartásra köteles a tolmács is, ha szerepel, valamint mindazok az egyéb személyek, akik a gyónásból bármilyen módon tudomást szereztek a bűnökről.

984. kán. – 1. §. A gyóntatónak teljességgel tilos a gyónásból szerzett ismereteit a gyónóra nézve károsan felhasználnia még akkor is, ha a leleplezés minden veszélye ki van zárva.

2. §. Aki hatóság szerepét tölti be, annak a külső kormányzatban semmiképpen sem szabad felhasználnia azt az értesülést, amit a bűnökről bármikor is gyónásban szerzett.

985. kán. – A novíciusmester és segítője, a szeminárium vagy más nevelőintézet rektora ne gyóntassa meg az illető házban tartózkodó növendékeit, hacsak a növendékek egyes esetekben önként nem kérik.

986. kán. – 1. §. Mindazok, akikre feladatuknál fogva lelkek gondozása van bízva, kötelesek gondoskodni azoknak a rájuk bízott hívőknek a gyóntatásáról, akik ezt ésszerűen kérik, valamint arról, hogy alkalmat adjanak a hívőknek arra, hogy a nekik megfelelően kitűzött napokon és órákban egyéni szentgyónáshoz járuljanak.

2. §. Sürgős szükség esetén minden gyóntató, halálveszélyben pedig minden pap köteles a krisztushívőket meggyóntatni.

III. fejezet: A gyónó

987. kán. – Ahhoz, hogy a krisztushívő a bűnbánat szentségének üdvös orvosságában részesüljön, úgy kell felkészülnie, hogy elkövetett bűneit elvetve, és a javulás szándékával Istenhez térjen.

988. kán. – 1. §. A krisztushívő köteles faj és szám szerint meggyónni a keresztség után elkövetett és az egyház kulcsai révén még közvetlenül fel nem oldozott s egyéni gyónásban még meg nem vallott összes súlyos bűnét, melyről gondos lelkiismeretvizsgálat után tudomása van.

2. §. Ajánlatos, hogy a krisztushívők bocsánatos bűneiket is meggyónják.

989. kán. – Minden krisztushívő, aki elérte értelme használatának korát, köteles súlyos bűneit legalább évente egyszer híven meggyónni.

990. kán. – Senkinek sem tilos tolmács útján gyónnia, a visszaélések és a botrányok elkerülésével, fenntartva a [983. kán.](#) 2. §-ának előírását.

991. kán. – Minden krisztushívőnek joga van bűneit annál a törvényesen jóváhagyott gyóntatónál meggyónni, akinél akarja, még akkor is, ha az illető más rítushoz tartozik.

IV. fejezet: A bűcsú

992. kán. – A bűcsú az ideigtartó büntetés elengedése Isten előtt azokért a bűnökért, melyek maga a bűn tekintetében már el vannak törölve; a bűcsút a kellően felkészült krisztushívő bizonyos meghatározott feltételekkel az egyház közbejöttével nyeri el, amely mint a megváltás szolgálja hivatalosan kezeli és alkalmazza a Krisztus és a szentek által adott elégtétel kincstárát.

993. kán. – A bűcsú aszerint részleges vagy teljes, hogy a bűnökért járó ideigtartó büntetéstől részben szabadít-e meg, vagy teljes egészében.

994. kán. – A részleges vagy teljes bűcsút bármely hívő elnyerheti a maga számára, vagy fordíthatja könyörgésként az elhunytak javára.

995. kán. – 1. §. A legfőbb egyházi hatóságon kívül csak azok engedélyezhetnek bűcsút, akiknek ezt a hatalmát a jog elismeri, vagy akiket erre a római pápa felhatalmaz.

2. §. Egyetlen a római pápánál alacsonyabb rangú hatóság sem hatalmazhat fel másokat bűcsú engedélyezésére, hacsak ezt neki az Apostoli Szentszék kifejezetten meg nem engedte.

996. kán. – 1. §. Ahhoz, hogy valaki bűcsú elnyerésére képes legyen, szükséges, hogy meg legyen keresztelve, ne legyen kiközösítve, és legalább az előírt cselekmények végén a kegyelem állapotában legyen.

2. §. Ahhoz pedig, hogy az arra képes személy a bűcsút el is nyerje, az szükséges, hogy legalább általános szándéka legyen azt elnyerni, és a megszabott időben és kellő módon elvégezze az előírt cselekményeket a bűcsút engedélyező intézkedés szerint.

997. kán. – A bűcsúk engedélyezését és alkalmazását illetően meg kell tartani ezenkívül azokat az egyéb előírásokat is, melyek az egyház külön törvényeiben találhatók.

V. cím: A betegek kenetének szentsége

998. kán. – A betegek kenetét, mellyel az egyház a veszélyes betegségben szenvedő hívőket a szenvedő és megdicsőült Úrnak ajánlja, hogy megenyhítse és megmentse őket, úgy szolgáltatják ki, hogy olajjal megkenik őket, és elmondják a liturgikus könyvekben előírt szavakat.

I. fejezet: A szentség kiszolgáltatása

999. kán. – A betegek kenetéhez használt olajat megáldhatják a püspökök, továbbá:

1. akik a jogban a megyéspüspökkel egyenlő elbírálás alá esnek;
2. szükség esetén bármely pap, de csak magának a szentség kiszolgáltatásának a során.

1000. kán. – 1. §. A kenéseket pontosan a liturgikus könyvekben előírt szavakkal, rendben és módon kell végezni; szükség esetén azonban elég egyetlen megkenés a homlokon vagy akár a test más részén, a teljes formula elmondásával.

2. §. A kiszolgáltató a kenéseket a saját kezével végezze, hacsak súlyos ok valamely eszköz használatát nem indokolja.

1001. kán. – A lelkipásztoroknak és a betegek hozzátartozóinak legyen gondjuk arra, hogy a betegek ennek a szentségnek a révén kellő időben enyhülést nyerjenek.

1002. kán. – A betegek kenetének közös kiszolgáltatása egyszerre több, megfelelően előkészített és kellőképpen felkészült beteg számára a megyéspüspök előírásai szerint végezhető.

II. fejezet: A betegek kenetének kiszolgáltatója

1003. kán. – 1. §. A betegek kenetét érvényesen szolgáltatja ki minden pap, de csakis a pap.

2. §. A lelkipásztori hivatalukra bízott hívők gondozásában a lelkipásztori gondozással megbízott összes papok kötelesek és jogosultak a betegek kenetnek kiszolgáltatására; ésszerű okból bármely más pap is kiszolgáltathatja ezt a szentséget a fent említett pap legalább vélelmezett hozzájárulásával.

3. §. Minden pap magával hordhatja a megáldott olajat, hogy szükség esetén a betegek kenetének szentségét ki tudja szolgáltatni.

III. fejezet: A betegek kenetének felvevői

1004. kán. – 1. §. A betegek kenetét annak a hívőnek lehet kiszolgáltatni, aki értelme használatának elérése után, betegség vagy öregség miatt veszélybe kerül.

2. §. Ezt a szentséget meg lehet ismételni, ha a beteg felépülése után újra súlyos betegségbe esik, vagy ha ugyanannak a betegségnek a folyamán a veszély súlyosabbá válik.

1005. kán. – Ha kétséges, hogy a beteg eljutott-e értelme használatára, illetve hogy veszélyesen beteg-e, vagy hogy halott-e, szolgáltatassák ki ezt a szentséget.

1006. kán. – Szolgáltatassák ki ezt a szentséget azoknak a betegeknek, akik amikor szellemi képességeik birtokában voltak, ezt legalább burkoltan kérték.

1007. kán. – Ne szolgáltatassák ki a betegek kenetét azoknak, akik nyilvánvaló súlyos bűnben makacsul kitartanak.

VI. cím: Az egyházi rend

1008. kán. – Az egyházi rend szentsége által isteni rendelés folytán a krisztushívők közül egyesek eltörölhetetlen jegyet kapnak, és ezzel szent szolgálatra rendelt személyekké válnak, vagyis olyanokká, akik arra vannak szentelve és rendelve, hogy fokozatuknak megfelelően Krisztusnak, a főnek személyében teljesítsék a tanítói, megszentelői és kormányzói feladatot, és így pásztor módjára gondoskodjanak Isten népéről.

1009. kán. – 1. §. A rendek a püspökség, az áldozópapság és a diakonátus.

2. §. Kézfeltétellel és azzal a felszentelő imádsággal szolgáztatják ki őket, melyet a liturgikus könyvek az egyes fokozatok számára előírnak.

I. fejezet: A felszentelés és a szentelő

1010. kán. – A felszentelést vasárnap vagy parancsolt ünnepen, ünnepélyes mise keretében kell végezni, de lelkipásztori okból más napokon – így hétköznapon – is végezhető.

1011. kán. – 1. §. A felszentelést általában a székesegyházban végezzék, de lelkipásztori okból más templomban vagy kápolnában is végezhető.

2. §. A felszentelésre meg kell hívni a klerikusokat és más krisztushívőket, hogy minél többen vegyenek részt a szertartáson.

1012. kán. – Az egyházi rend kiszolgáltatója a felszentelt püspök.

1013. kán. – Egy püspöknek sem szabad püspököt szentelnie, hacsak előzetesen nem bizonyos, hogy megvan rá a pápai megbízás.

1014. kán. – Hacsak az Apostoli Szentszék felmentést nem adott alóla, a felszentelést vezető püspöknek püspökszenteléskor legalább két másik szentelő püspököt kell maga mellé vennie; nagyon helyénvaló azonban, hogy az összes jelenlévő püspökök is velük együtt szenteljék a kiválasztottat.

1015. kán. – 1. §. Az áldozópapságra és a diakonátusra mindenkit a saját püspöke szenteljen, vagy ennek szabályszerű szentelési elbocsátó levele alapján történjék a szentelés.

2. §. A saját püspök, akit megfelelő ok nem gátol, személyesen szentelje fel alárendeltjeit; de keleti rítusú alárendeltjét apostoli engedély nélkül nem szentelheti fel megengedetten.

3. §. Aki szentelési elbocsátót adhat a rendek felvételére, az ugyanezeket a rendeket személyesen is feladhatja, ha püspökké van szentelve.

1016. kán. – A világi klérusba lépni szándékozók diakónussá szentelése tekintetében a saját püspök vagy annak az egyházmegyének a püspöke, ahol a szentelendő lakóhelye van, vagy annak az egyházmegyének a püspöke, amelynek az illető a szolgálatába kíván állni; a világi klerikusok áldozópappá szentelése tekintetében a saját püspök annak az egyházmegyének a püspöke, amelybe a szentelendő a diakonátus révén inkardinálva van.

1017. kán. – A püspök saját területén kívül csakis a megyéspüspök engedélyével adhatja fel a rendeket.

1018. kán. – 1. §. Egyházmegyések számára szentelési elbocsátót adhat:

1. az [1016. kán.](#)-ban említett saját püspök;

2. az apostoli kormányzó, valamint – a tanácsosok testületének beleegyezésével – az egyházmegyei kormányzó; továbbá a [495. kán.](#) 2. §-ában említett tanács beleegyezésével az apostoli provikárius és proprefektus.

2. §. Az egyházmegyei kormányzó, az apostoli provikárius és proprefektus ne adjon elbocsátót azoknak, akiktől a megyéspüspök vagy az apostoli vikárius, illetve prefektus a szent rendekbe való felvételt megtagadta.

1019. kán. – 1. §. A pápai jogú klerikusi szerzetes intézmény vagy az apostoli élet pápai jogú klerikusi társasága nagyobb előljárójának joga, hogy a szabályzat szerint az intézménybe vagy társaságba örökre vagy véglegesen felvett alárendeltjeinek elbocsátót adjon a diakonátus vagy az áldozópapság felvételére.

2. §. Bármely intézmény vagy társaság összes többi növendékének szentelése az egyházmegyes klerikusokra vonatkozó jogszabályok szerint történik, az előjáróknak adott minden felhatalmazás visszavonásával.

1020. kán. – Elbocsátót csak akkor adjanak, ha előzőleg beszerezték az összes igazolásokat és okmányokat, melyeket a jog az [1050.](#) és [1051. kán.](#) szerint megkíván.

1021. kán. – Elbocsátó levelet az Apostoli Szentszékkal közösségben levő bármely püspöknek lehet küldeni, kivéve – hacsak apostoli engedély nincs rá – a szentelendő rítusától eltérő rítusú püspöknek.

1022. kán. – A szentelő püspök, amikor a törvényes elbocsátó levelet megkapta, csak akkor végezze el a szentelést, ha teljesen meggyőződött arról, hogy a levél kifogástalanul hiteles.

1023. kán. – Az elbocsátó levelet maga a levél kiadója vagy ennek utódja korlátozhatja vagy visszavonhatja, de a kiadott elbocsátó levél nem veszti hatályát kiadója jogának megszűntével.

II. fejezet: A szentelendők

1024. kán. – A szent egyházi rendet érvényesen csak megkeresztelt férfi veheti fel.

1025. kán. – 1. §. Az áldozópapság vagy a diakonátus megengedett kiszolgáltatásához szükséges, hogy a jelölt a jog szerint eltöltött próbaidő után saját püspökének vagy illetékes nagyobb előljárójának megítélése szerint rendelkezzen a kellő tulajdonságokkal, semmilyen szabálytalanság vagy akadály ne kösse, feleljen meg az [1033–1039. kán.](#) szerinti előzetes követelményeknek; továbbá legyenek meg az [1050. kán.](#)-ban említett okiratok, és végezzék el az [1051. kán.](#)-ban említett vizsgálatot.

2. §. Szükséges továbbá, hogy ugyanannak a törvényes előljárónak a megítélése szerint, az illető az egyház szolgálata számára hasznos legyen.

3. §. Annak a püspöknek, aki a saját, más egyházmegye szolgálatára szánt alárendeltjét szenteli, biztosnak kell lennie abban, hogy az illető ahhoz az egyházmegyéhez fog tartozni.

1. cikkely: A szentelendőktől megkövetelt tulajdonságok

1026. kán. – Ahhoz, hogy valakit felszenteljenek, az illetőnek kellő szabadsággal kell rendelkeznie; senkit sem szabad bármi módon vagy bármi okból is a rendek felvételére kényszeríteni, vagy kánonilag alkalmas személyt azok felvételétől visszatartani.

1027. kán. – A diakonátusra és áldozópapságra jelentkezőket gondos felkészítéssel kell kiképezni a jog szerint.

1028. kán. – A megyéspüspök vagy az illetékes előjáró gondoskodik arról, hogy a jelölteket, mielőtt valamely rendet felvennének, kellően tanítsák meg arra, ami az illető rendre és az azzal járó kötelezettségekre vonatkozik.

1029. kán. – A rendeket csak azoknak adják fel, akiknek saját püspökük vagy az illetékes nagyobb előjáró józan megítélése szerint mindent figyelembe véve, ép a hitük, helyes szándék indítja őket, kellő tudásuk, jó hírük van, jó erkölcsűek, kipróbált erényekkel és más, a felveendő rendnek megfelelő fizikai és pszichikai tulajdonságokkal rendelkeznek.

1030. kán. – A saját püspök vagy az illetékes nagyobb előjáró a neki alárendelt, áldozópapságra szánt diakónusoknak csakis kánoni okból tilthatja meg, még ha ez az ok rejtett is, hogy az áldozópapság rendjét felvegyék; megmarad azonban a felfolyamodás lehetősége a jog előírása szerint.

1031. kán. – 1. §. Az áldozópapságot csakis azoknak adják fel, akik huszonötödik életévüket betöltötték, és kellő érettséggel rendelkeznek; meg kell tartani ezenkívül a diakonátus és az áldozópapság közti legalább hat hónapos időközt; akiket az áldozópapságra szánnak, azoknak a diakonátus rendjét csak huszonharmadik életévük betöltése után adják fel.

2. §. Az állandó diakonátusra készülő nőtlen embert a diakonátusra csakis akkor engedjék, ha legalább huszonötödik életévét betöltötte, a házas embert pedig csak akkor, ha legalább harmincötödik életévét betöltötte, és felesége is beleegyezését adta.

3. §. A püspöki konferenciáknak jogában áll olyan szabályt kimondani, mely az áldozópapsághoz és az állandó diakonátushoz magasabb kort kíván.

4. §. Ha az 1. és 2. § szerint megkívánt korból több, mint egy év hiányzik, a felmentés az Apostoli Szentszéknek van fenntartva.

1032. kán. – 1. §. Az áldozópapságra készülőknek a diakonátust csak filozófiai-teológiai tanulmányaik ötödik évének eltelte után lehet feladni.

2. §. Tanulmányainak végeztével a diakónus a püspöktől vagy az illetékes nagyobb előjárótól meghatározandó megfelelő ideig vegyen részt a lelkipásztori munkában, és gyakorolja diakónusi rendjét, mielőtt áldozópappá szentelnék.

3. §. Az állandó diakonátusra készülő csak akkor kapja meg ezt a rendet, ha letelt képzésének ideje.

2. cikkely: Előzetes követelmények a szenteléshez

1033. kán. – A rendeket megengedetten csak annak lehet feladni, aki már részesült a bérmlás szentségében.

1034. kán. – 1. §. A diakonátusra vagy áldozópapsága készült ne szenteljék fel addig, amíg az [1016.](#) és [1019. kán.](#)-ban említett hatóság a jelölés liturgikus szertartása révén az illetőt

saját kezűleg írt és aláírt, s ugyanattól a hatóságtól írásban elfogadott előzetes kérelme alapján, a jelöltek közé fel nem vette.

2. §. Nem kell felvételt nyernie a jelöltek közé annak, aki a fogadalmak révén klerikusi intézményhez tartozik.

1035. kán. – 1. §. Mielőtt valakinek, akár állandó, akár átmeneti jelleggel a diakonátust feladják, szükséges, hogy a lektor és az akolitus szolgálatát megkapja és megfelelő ideig gyakorolja.

2. §. Az akolitátus és a diakonátus feladása között legalább hat hónap időköznek kell lennie.

1036. kán. – Ahhoz, hogy a jelölt a diakonátus vagy az áldozópapság rendjét felvehesse, saját kezűleg írt és aláírt nyilatkozatot kell átadnia saját püspökének vagy az illetékes nagyobb előjárónak, melyben kijelenti, hogy önként és szabadon kívánja felvenni a szent rendet, véglegesen az egyházi szolgálatra kívánja szentelni magát, és egyben kéri, hogy bocsássák az illető rend felvételére.

1037. kán. – Az állandó diakonátusra készülő nőtlen embert és az áldozópapságra készült csak akkor vegyék fel a diakonátus rendjébe, ha az előírt rítus szerint Isten és az egyház színe előtt nyilvánosan vállalta a nőtlenség kötelezettségét, vagy szerzetes intézményben örök fogadalmat tett.

1038. kán. – Azt a diakónust, aki elutasítja az áldozópapság felvételét, már felvett rendjének gyakorlásától csak akkor lehet eltiltani, ha kánoni akadály köti, vagy más, a megyéspüspök vagy az illetékes nagyobb előjáró megítélése szerint súlyos ok merül fel.

1039. kán. – Mindazok, akik valamely rend felvételére készülnek, vegyenek részt az ordinárius által meghatározott helyen és módon tartandó, legalább ötnapos lelkigyakorlaton; mielőtt a püspök a szentelést elvégezné, meg kell győződnie arról, hogy a jelöltek ezen a lelkigyakorlaton szabályosan részt vettek.

3. cikkely: A szabálytalanságok és más akadályok

1040. kán. – Ne engedjék a rendek felvételére azokat, akiket bármilyen akadály köt, legyen az akár örökös, azaz szabálytalanság, akár egyszerű akadály; a következő kánonokban felsoroltakon kívül más akadály nincs.

1041. kán. – Szabálytalanság miatt nem vehetik fel a rendeket:

1. akik valamilyen fajta elmebetegségben vagy más pszichés betegségben szenved, melyről szakértők meghallgatása után úgy ítélik, hogy az alkalmatlanná teszi őt a szolgálat megfelelő ellátására;

2. aki a hitehagyás, az eretnokség vagy a szakadárság büntetendő cselekményét követte el;

3. aki – akár csak polgárilag is – házasságot kísérelt meg, akár úgy, hogy őt magát házassági kötelék, szent rend vagy nyilvános, örök tisztasági fogadalom akadályozta a házasságkötésben, akár úgy, hogy az asszonyt kötötte érvényes házasság vagy ugyanilyen fogadalom;

4. aki szándékos emberölést követett el, vagy sikeresen magzatelhajtást végzett, és mindaz, aki ebben pozitívan közreműködött;

5. aki magát vagy mást súlyosan és szándékosan megcsonkított, vagy öngyilkosságot kísérelt meg;

6. aki püspököknek vagy áldozópapoknak fenntartott, a szent rend gyakorlásával járó cselekményt végzett akár úgy, hogy nem vette fel az illető rendet, akár úgy, hogy annak gyakorlásától valamilyen kinyilvánított vagy kiszabott kánoni büntetéssel el volt tiltva.

1042. kán. – Egyszerű akadály miatt nem vehetik fel a rendeket:

1. a házasság, kivéve ha törvényesen az állandó diakonátusra rendelik;

2. aki a [285. és 286. kán.](#) szerint klerikusok számára tilos hivatal vagy vagyonkezelést lát el, melyről számadással tartozik, amíg a hivatal és a vagyonkezelés letétele és a számadás megtörténte után szabaddá nem válik;

3. az újonnan megkeresztelt, hacsak az ordinárius megítélése szerint nem eléggé kipróbált.

1043. kán. – A krisztushívők kötelesek az általuk ismert szentelési akadályokat a szentelés előtt az ordináriusnak vagy a plébánosnak jelenteni.

1044. kán. – 1. §. Szabálytalanság miatt nem gyakorolhatják a felvett rendeket:

1. aki, noha szabálytalanság miatt nem vehette volna fel a rendeket, törvénytelenül mégis felvette őket;

2. aki az [1041. kán.](#) 2. sz-ában említett büntetendő cselekményt elkövette, ha a büntetendő cselekmény nyilvános;

3. aki az [1041. kán.](#) 3., 4., 5., 6. sz-ában említett büntetendő cselekmények valamelyikét elkövette.

2. §. Akadály miatt nem gyakorolhatják a rendeket:

1. aki, noha akadály miatt nem vehette volna fel a rendeket, törvénytelenül mégis felvette őket;

2. aki elmebetegségben vagy az [1041. kán.](#) 1. sz-ában említett más pszichés betegségben szenved, amíg az ordinárius, szakértő meghallgatása után, az illető rend gyakorlását meg nem engedni neki.

1045. kán. – A szabálytalanságok vagy az akadályok nem tudása nem mentesít alóluk.

1046. kán. – A szabálytalanságok és az akadályok megsokszorozódnak, ha különböző okokból fakadnak, de nem sokszorozódnak meg akkor, ha ugyanaz az ok merült fel ismételten, kivéve ha szándékos emberölésből vagy sikeres magzatelhajtás végzéséből származó szabálytalanságról van szó.

1047. kán. – 1. §. Kizárólag az Apostoli Szentszéknek van fenntartva a felmentés minden szabálytalanság alól, ha a szabálytalanság alapját képező tény már bíróság elé vitték.

2. §. Neki van fenntartva a felmentés a rendek felvételét akadályozó következő szabálytalanságok és akadályok alól is:

1. az [1041. kán.](#) 2. és 3. sz-ában említett nyilvános büntetendő cselekményekből fakadó szabálytalanság alól;

2. az [1041. kán.](#) 4. sz-ában említett akár nyilvános, akár titkos büntetendő cselekményből eredő szabálytalanság alól;

3. az [1042. kán.](#) 1. sz-ában említett akadály alól.

3. §. Az Apostoli Szentszéknek van fenntartva a felmentés a felvett rend gyakorlását akadályozó szabálytalanság alól is az [1041. kán.](#) 3. sz-ában említett esetben, feltéve hogy az

eset nyilvános, valamint az ugyanazon kánon 4. sz.-ában említett esetben, ám itt akkor is, ha az eset titkos.

4. §. A Szentszéknek fenn nem tartott szabálytalanságok és akadályok alól az ordinárius adhat felmentést.

1048. kán. – Az igen sürgős titkos esetekben, ha nem lehet az ordináriushoz, vagy ha az [1041. kán.](#) 3. és 4. sz.-ában említett szabálytalanságokról van szó, a Penitenciáriához fordulni, és súlyos kár vagy becsületvesztés veszélye fenyeget, gyakorolhatja a rendet az, akit szabálytalanság gátol rendjének gyakorlásában, de megmarad az a kötelessége, hogy nevének elhallgatásával, a gyóntató útján mielőbb az ordináriushoz vagy a Penitenciáriához folyamodjon.

1049. kán. – 1. §. A szabálytalanságok és akadályok alóli felmentés iránti kérelemben minden szabálytalanságot és akadályt meg kell jelölni; mégis az általános felmentés érvényes arra is, amit jóhiszeműen hallgattak el, kivéve az [1041. kán.](#) 4. sz.-ában említett vagy más, már bíróság elé vitt szabálytalanságokat; de nem érvényes a felmentés arra, amit rosszhiszeműen hallgattak el.

2. §. Ha szándékos emberölésből vagy magzatelhajtás végzéséből fakadó szabálytalanságról van szó, meg kell jelölni a büntetendő cselekmények számát is, különben a felmentés nem érvényes.

3. §. A rendek felvételét gátló szabálytalanságok és akadályok alóli általános felmentés az összes rendekre érvényes.

4. cikkely: A szükséges okmányok és a vizsgálat

1050. kán. – Ahhoz, hogy valakit fel lehessen venni a szent rendekbe, a következő okmányok szükségesek:

1. bizonyítvány az [1032. kán.](#) szerinti tanulmányok szabályos elvégzéséről;
2. áldozópappá szentelendők esetén a diakonátus felvételéről szóló igazolás;
3. diakónussá szentelendők esetén a keresztség, a bérálás és az [1035. kán.](#)-ban említett szolgálatok felvételéről szóló igazolás; az [1036. kán.](#)-ban említett nyilatkozat megtételéről szóló igazolás; valamint ha az állandó diakonátusra szentelendő személy nő, a házasságkötésről és a feleség beleegyezéséről szóló igazolás.

1051. kán. – A szentelendőktől megkövetelt tulajdonságokat illető vizsgálatnál kapcsolatban a következő előírásokat kell megtartani:

1. legyen meg a szeminárium vagy a növendékház rektorának igazolása a rend felvételéhez szükséges tulajdonságokról, vagyis a jelölt igazhitűségéről, hiteles vallásosságáról, jó erkölcséről és a szolgálat gyakorlására való alkalmasságról; továbbá – szabályosan lefolytatott vizsgálat után – fizikai és pszichés egészségi állapotáról;
2. a megyéspüspök vagy a nagyobb előljáró a vizsgálat megfelelő lefolytatása érdekében élhet más eszközökkel is, melyeket az idő és a hely szempontjai szerint hasznosnak ítél; ilyenek lehetnek pl. az igazolás, a hirdetések vagy más információk.

1052. kán. – 1. §. Hogy a szentelést saját jogon végző püspök a felszenteléshez foghasson, biztosnak kell lennie abban, hogy az [1050. kán.](#)-ban említett okmányok megvannak, és a jog szerint lefolytatott vizsgálat végeztével a jelölt alkalmassága pozitív érvekkel bizonyítást nyert.

2. §. Ahhoz, hogy egy püspök más valaki alárendeltjének felszenteléséhez foghasson, elegendő, hogy az elbocsátó levél kijelentse, hogy ezek az okmányok megvannak, a

vizsgálatot a jog szerint elvégezték, és a jelölt alkalmassága bebizonyosult; ha a szentelendő szerzetes intézménynek vagy az apostoli élet társaságának tagja, ugyanennek a levélnek tanúsítania kell azt is, hogy az illetőt az intézménybe vagy társaságba véglegesen felvették és alárendeltje annak az előljárónak, aki a levelet kiadja.

3. §. Ha mindezek ellenére a püspök bizonyos okoknál fogva kételkedik abban, hogy a jelölt alkalmas-e a rendek felvételére, ne szentelje fel az illetőt.

III. fejezet: A felszentelés megtörténtének bejegyzése és igazolása

1053. kán. – 1. §. A szentelés elvégzése után az összes felszenteltek és a szentelő nevét, valamint a szentelés helyét és napját be kell jegyezni egy külön könyvbe, melyet a szentelés helyének egyházmegyei hivatalában kell gondosan őrizni; szigorúan meg kell őrizni az összes szentelésre vonatkozó minden okiratot.

2. §. A szentelő püspök minden felszenteltnek adjon hiteles igazolást a szentelés felvételéről; ha a szentelteket elbocsátó levél alapján más püspök szentelte fel, ezt az igazolást mutassák be saját ordináriusuknak, a szentelésnek a levéltárban őrzendő külön könyvbe való bejegyzése végett.

1054. kán. – A helyi ordinárius, ha egyházmegyésekről van szó, vagy az illetékes nagyobb előljáró, ha az ő alárendeltjeiről van szó, értesítse minden egyes szentelés elvégzéséről a keresztelés helyének plébánosát, aki jegyezze azt be a saját keresztelési anyakönyvébe az [535. kán.](#) 2. §-a szerint.

VII. cím: A házasság

1055. kán. – 1. §. A házassági szövetséget, amelyben a férfi és a nő az egész élet olyan közösségét hozza létre egymással, amely természeténél fogva a házasfelek javára, gyermekek nemzésére és nevelésére irányul, Krisztus Urunk a megkereszteltek között a szentség rangjára emelte.

2. §. Ezért megkereszteltek között nem állhat fenn érvényes házassági szerződés anélkül, hogy ugyanakkor ne lenne szentség is.

1056. kán. – A házasság lényegi tulajdonságai az egység és a felbonthatatlanság; ezek a keresztyén házasságban, szentségi jellegénél fogva, különös erősséggel bírnak.

1057. kán. – 1. §. A házasságot a jogképes feleknek törvényesen kinyilvánított beleegyezése hozza létre, amelyet semmilyen emberi hatalom sem pótolhat.

2. §. A házassági beleegyezés akarati cselekedet, amelyben a férfi és a nő visszavonhatatlan szövetségben kölcsönösen átadják és elfogadják egymást, házasság létesítése céljából.

1058. kán. – Mindenki köthet házasságot, akit ettől a jog el nem tilt.

1059. kán. – A katolikusok házasságát, akkor is, ha csak az egyik fél katolikus, nem egyedül az isteni jog, hanem a kánonjog is szabályozza, tiszteletben tartva a polgári hatóság illetékességét e házasságnak merőben polgári hatásait illetően.

1060. kán. – A házasságot jogkedvezmény illeti meg, ennél fogva kétely esetén a házasság érvényessége mellett kell állást foglalni, amíg az ellenkezője be nem bizonyosodik.

1061. kán. – 1. §. A megkereszteltek közötti érvényes házasságot csupán megkötöttnek nevezzük, ha nincs elhálva; megkötöttnek és elháltnak hívjuk, ha a házasfelek egymás között emberi módon önmagában gyermek nemzésére alkalmas házastársi cselekedetet hajtottak végre, amelyre a házasság természeténél fogva rendelve van, és amelyben a házastársak egy testté lesznek.

2. §. Ha a házasságkötés után a házasfelek együtt laknak, az elhálást vélelmezzük, amíg az ellenkezője be nem bizonyosodik.

3. §. Az érvénytelen házasságot, ha legalább az egyik fél jóhiszeműen kötötte meg, véltnek nevezzük mindaddig, amíg mindkét fél annak semmisségéről bizonyosságot nem szerez.

1062. kán. – 1. §. A házassági ígéret, akár egyoldalú, akár kétoldalú, vagyis eljegyzés, a részleges jog szabályozza, amelyet a püspöki konferencia határoz meg, figyelembe véve a szokásjogot és a polgári törvényeket, ha ilyenek vannak.

2. §. Házassági ígéretből nem származik kereseti jog a házasság megkötésének kieszközlésére; ellenben helye van kártérítési keresetnek, ha kártérítés jár.

I. fejezet: A lelkipásztori gondoskodás és a házasság megkötését megelőző teendők

1063. kán. – A lelkipásztorok kötelesek gondoskodni arról, hogy saját egyházi közösségük segítséget nyújtson a krisztushívőknek a házas állapot keresztény szellemben való megőrzésére és tökéletesítésére, Ezt a segítséget elsősorban a következőképpen kell megadni:

1. szentbeszédekkel, a gyermekeknek, az ifjúságnak és a felnőtteknek szóló hitoktatással, sőt a tömegtájékoztatási eszközök használatával is; ezek során a krisztushívők oktatást nyernek a keresztény házasság jelentéséről, a keresztény házastársak és szülők feladatáról;

2. a házasságkötésre való személyes felkészítéssel, amelynek során a jegyesek új állapotuk szentségére és kötelességeire alkalmassá válnak;

3. a házasságkötés gyümölcsöző liturgiájával, amelyből kitűnik, hogy a házastársak a Krisztus és az egyház közti egység és termékeny szeretet misztériumát jelzik, és részesülnek benne;

4. a házastársaknak nyújtott segítséggel, mely támogatja őket abban, hogy a házastársi szövetséget hűségesen megtartva és megvédve, a családban napról napra szentebb és teljesebb életet éljenek.

1064. kán. – A helyi ordinárius feladata gondoskodni arról, hogy ez a segítségnyújtás kellően szervezett legyen; ha alkalmasnak tűnik, hallgasson meg olyan férfiakat és nőket is, akik tapasztaltak és jártasnak bizonyultak.

1065. kán. – 1. §. Azok a katolikusok, akik még nem részesültek a bérálás szentségében, mielőtt házasságra engednék őket, bérálkozzanak meg, ha ez nagyobb kellemetlenség nélkül megtörténhet.

2. §. Hogy a házasság szentségét gyümölcsözően vegyék fel, nagyon ajánlatos, hogy a jegyesek gyónjanak meg és járuljanak a szentáldozáshoz.

1066. kán. – Mielőtt házasságkötésre kerül a sor, be kell bizonyosodnia annak, hogy az érvényes és megengedett házasságkötésnek semmi nem áll útjában.

1067. kán. – A püspöki konferencia hozzon rendelkezéseket a jegyesvizsgálatról és a házassági hirdetésekről, valamint más eszközökről, melyek alkalmasak annak a vizsgálatnak az elvégzésére, amit a házasság megkötése előtt meg kell tartani; ezeknek pontos megtartása után a plébános közreműködhet a házasságkötésnél.

1068. kán. – Halálveszély esetén, ha más bizonyítékok nem szerezhetők be, elegendő, hacsak ellenkező jelek nincsenek, a felek – adott esetben esküvel megerősített – állítása, hogy meg vannak keresztelve, és semmi akadály nincs köztük.

1069. kán. – Minden hívő köteles a házasság megkötése előtt felfedni a plébános vagy a helyi ordinárius előtt azokat az akadályokat, amelyekről tudomása van.

1070. kán. – Ha a vizsgálatot más tartotta meg, mint az a plébános, akinek közre kell működnie a házasságkötésnél, akkor ezek eredményéről mielőbb hiteles okiratban értesítse ezt a plébánost.

1071. kán. – 1. §. Szükség esetét kivéve a helyi ordinárius engedélye nélkül senki se működjék közre:

1. lakóhely nélküliek házasságánál;

2. olyan házasságnál, amelyet a polgári törvények szerint sem lehet elismerni vagy megkötni;
 3. annak a házasságánál, aki az előző együttélésből származó természetes kötelezettségekkel tartozik a másik fél vagy gyermek iránt;
 4. annak a házasságánál, aki a katolikus hitet közismerten elhagyta;
 5. annak a házasságánál, akit cenzúrával sújtottak;
 6. családhoz tartozó kiskorúak házasságánál szülei tudta nélkül vagy ésszerű ellenkezése ellenére;
 7. képviselő útján kötendő házasságnál, amelyről az [1105. kán.](#)-ban van szó.
2. §. A helyi ordinárius annak a házasságánál való közreműködésre, aki a katolikus hitet közismerten elhagyta, az engedélyt csak az [1125. kán.](#)-ban említett normák értelemszerű megtartásával adja meg.

1072. kán. – Igyekezzenek a lelkipásztorok a fiatalokat a házasság megkötésétől visszatartani az előtt az életkor előtt, amelyben az adott vidéken elfogadott viselkedési normák szerint házasságot kötni szokás.

II. fejezet: Az érvénytelenítő akadályok általában

1073. kán. – Az érvénytelenítő akadály a személyt képtelenné teszi a házasság érvényes megkötésére.

1074. kán. – Nyilvánosnak számít az az akadály, amelyet külső fórumon bizonyítani lehet, egyébként az akadály titkos.

1075. kán. – 1. §. Egyedül az egyház legfőbb hatóságának van joga kimondani hitelesen, hogy az isteni jog mikor tiltja vagy érvényteleníti a házasságot.

2. §. Ugyancsak egyedül a legfőbb hatóságnak a joga más akadályokat megkeresztelve részére felállítani.

1076. kán. – Az új akadályt bevezető vagy a meglevő akadállyal ellentétes jogszokás elvetett jogszokás.

1077. kán. – 1. §. A helyi ordinárius a saját alárendeltjeinek, akárhol is tartózkodnak is, és a saját területén mindenkinek, aki éppen ott tartózkodik, megtilthatja a házasságot különös esetben, de csak bizonyos ideig, súlyos okból, ameddig az fennáll.

2. §. Érvénytelenítő záradékot a tilalomhoz egyedül az egyház legfelsőbb hatósága fűzhet.

1078. kán. – 1. §. A helyi ordinárius a saját alárendeltjeinek, akárhol tartózkodnak is, és a saját területén mindenkinek, aki éppen ott tartózkodik, az összes egyházzogi akadály alól felmentést adhat, kivéve azokat, amelyek alól a felmentés az Apostoli Szentszéknek van fenntartva.

2. §. Azok az akadályok, amelyek alól a felmentés az Apostoli Szentszéknek van fenntartva, a következők:

1. a szent rendekből vagy a pápai jogú szerzetes intézményben tett nyilvános, örök tisztasági fogadalomból származó akadály;
2. büntett akadály, amelyről az [1090. kán.](#)-ban van szó.
3. Soha nincs felmentés a vérrokonság akadály, alól egyenes ágon vagy az oldalág második fokán.

1079. kán. – 1. §. Sürgető halálveszély esetén a helyi ordinárius mind a házasság megkötésének formája alól, mind pedig az áldozópapság szent rendjéből származó akadály kivételével minden egyes, akár nyilvános, akár titkos egyházjogi akadály alól felmentést adhat saját alárendeltjének, akárhol tartózkodik is, és mindenkinek, aki éppen a területén tartózkodik.

2. §. Ugyanazon a körülmények között, amelyekről az 1. §-ban volt szó, de csak olyan esetekben, amelyekben a helyi ordináriust sem lehet elérni, ugyanilyen felmentési hatalma van: mind a plébánosnak, mind a szabályszerűen megbízott szent szolgálatot teljesítő személynek, mind annak a papnak vagy diakónusnak, aki a házasságnál az [1116. kán.](#) 2. §-a szerint közreműködik.

3. §. Halálveszélyben a gyóntatónak felhatalmazása van titkos akadályok alóli felmentésre belső fórumon, akár szentségi gyónásban, akár azon kívül.

4. §. Abban az esetben, amelyről a 2. §-ban van szó, a helyi ordinárius elérhetetlennek minősül akkor is, ha csak táviratilag vagy telefonon lehet hozzá folyamodni.

1080. kán. – 1. §. Valahányszor az akadály akkor derül ki, amikor már minden elő van készítve az esküvőhöz, és a házasság súlyos baj valószínű veszélye nélkül nem halasztható addig, amíg az illetékes hatóságtól a felmentés megérkezik, minden akadály alól felmenthet a helyi ordinárius, kivéve azokat, amelyekről a [1078. kán.](#) 2. § 1. sz-ában van szó; ha az eset titkos, akkor a felmentést megadhatja mindenki, akit az [1079. kán.](#) 2–3. §-a említ, az ott előírt feltételek megtartásával.

2. §. Ez a felhatalmazás érvényes a házasság érvényesítésére is, ha a halasztás ugyanúgy veszélyes, és nincs elegendő idő arra, hogy az Apostoli Szentszékhez, vagy olyan akadályok esetén, melyek alól ő adhat felmentést, a helyi ordináriushoz forduljanak.

1081. kán. – A plébános vagy az a pap, illetve diakónus, akiről az [1079. kán.](#) 2. §-ában van szó, a külső fórumra adott felmentésről azonnal tájékoztassa a helyi ordináriust; a házassági anyakönyvbe pedig jegyezzék be a felmentést.

1082. kán. – Hacsak a Penitenciária leirata mást nem tartalmaz, a titkos akadály alól a nem szentségi belső fórumon adott felmentést be kell jegyezni abba a könyvbe, amelyet az egyházmegyei hivatal titkos levéltárában kell őrizni. Külső fórum számára nincs szükség újabb felmentésre akkor sem, ha a titkos akadály később nyilvánossá válik.

III. fejezet: Az egyes érvénytelenítő akadályok

1083. kán. – 1. §. A férfi a betöltött tizenhatodik, a nő a betöltött tizennegyedik életéve előtt nem köthet érvényes házasságot.

2. §. A püspöki konferenciának joga van magasabb életkort megállapítani a házasság megengedett megkötéséhez.

1084. kán. – 1. §. A megelőző és örökös közösülési képtelenség, akár a férfi, akár a nő részéről, akár abszolút, akár relatív, a házasságot természetéből kifolyólag érvénytelené teszi.

2. §. Ha a tehetetlenség akadályát illetően kétség áll fenn, akár jogi, akár ténybeli kétely, a házasságot nem kell megakadályozni, sem kétség esetén semmisnek nyilvánítani.

3. §. A meddőség nem tiltja és nem is érvényteleníti a házasságot, fenntartva az [1098. kán.](#) előírását.

1085. kán. – 1. §. Érvénytelenül kísérli meg a házasságot az, akinek korábbi házassági köteléke fennáll, még ha az a házasság nincs is elhálva.

2. §. Bár az előző házasság – bármely okból – érvénytelen, vagy fel van bontva, mégsem szabad másikat kötni, amíg az előző érvénytelensége vagy felbontása törvényesen és biztosan nem igazolt.

1086. kán. – 1. §. Érvénytelen a házasság két olyan személy között, akiknek egyikét a katolikus egyházban keresztelték, vagy oda fölvtették, és abból formális aktussal nem távozott el, másika pedig nincs megkeresztelve.

2. §. Ez alól az akadály alól csakis az [1125.](#) és [1126. kán.](#)-ban előírt feltételek teljesítése után adjanak felmentést.

3. §. Ha a felet a házasságkötés idején általában megkereszteltnek tartották, vagy ha a keresztelése kétes volt, a házasság érvényessége vélelmezendő az [1060. kán.](#) előírása alapján, amíg be nem bizonyosul, hogy az egyik fél meg van keresztelve, a másik pedig nincs megkeresztelve.

1087. kán. – Érvénytelenül kísérlik meg a házasságot azok, akik szent rendben vannak.

1088. kán. – Érvénytelenül kísérlik meg a házasságot azok, akiket szerzetes intézményben tett nyilvános, örök tisztasági fogadalom kötelez.

1089. kán. – Egy férfi és egy olyan nő között, akit azért raboltak el vagy tartottak legalábbis fogva, hogy vele házasságot kössenek, nem állhat fenn semmiféle házasság, hacsak a nő később, a rablótól elkülönítve, biztos, szabad helyen, önként nem választja a házasságot.

1090. kán. – 1. §. Aki egy bizonyos személlyel való házasságkötés szándékával, halálát okozza az illető személy házastársának, vagy a saját házastársának, érvénytelenül kísérli meg ezt a házasságot.

2. §. Ugyancsak érvénytelenül kísérelnek meg házasságot egymással azok, akik fizikai vagy morális együttműködéssel egyikük házastársának a halálát okozták.

1091. kán. – 1. §. Egyeneságú vérrokonság esetében a házasság érvénytelen az összes akár törvényes, akár természetes felmenő és lemenő rokonok között.

2. §. Oldalágon érvénytelen egészen a negyedik fokig bezárólag.

3. §. A vérrokonság akadály a nem többszöröződik.

4. §. Sohasem szabad a házasságot megengedni, ha az iránt merül fel bármilyen kétség, hogy a felek nem vérrokonok-e egyenes ágon bármelyik fokon vagy az oldalág második fokán.

1092. kán. – Az egyeneságú sógorság bármely fokon érvénytelenné teszi a házasságot.

1093. kán. – A köztisztesség akadály a vagy olyan érvénytelen házasságból fakad, amelyben az életközösség már létrejött, vagy közismert, illetve nyilvános ágyasságból. A házasságot érvényteleníti egyenes ágon első fokon a nő vérrokonai és a férfi között és megfordítva.

1094. kán. – Nem köthetnek egymással érvényes házasságot, akik között örökbefogadásból származó törvényes rokonság áll fenn egyenes ágon vagy az oldalág második fokán.

IV. fejezet: A házassági beleegyezés

1095. kán. – A házasság megkötésére képtelenek:

1. akik értelmük elégséges használatának híjával vannak;
2. akik súlyos ítélőképesség-hiányban szenvednek azokat a lényeges házassági jogokat és köteleességeket illetően, melyeket kölcsönösen át kell adniuk és el kell fogadniuk;
3. akik pszichikai természetű okok miatt a házasság lényegi kötelezettségeit nem tudják vállalni.

1096. kán. – 1. §. A házassági beleegyezéshez szükséges, hogy a házasságkötő felek előtt legalább az ne legyen ismeretlen, hogy a házasság a férfi és a nő között tartós közösség, amely arra irányul, hogy valamilyen szexuális együttműködéssel gyermeket nemzzenek.

2. §. Ezt a tudatlanságot a serdülő kor után nem vélelmezzük.

1097. kán. – 1. §. A személyben való tévedés a házasságot érvénytelenné teszi.

2. §. A személy tulajdonságában való tévedés, még ha okot ad is a szerződésre, a házasságot nem érvényteleníti, hacsak a szándék nem egyenesen és főként erre a tulajdonságra irányul.

1098. kán. – Érvénytelenül házasodik, aki a házasságot olyan megtévesztéssel rászedve köti meg, amelyet a beleegyezés megszerzése végett követtek el, és amely a másik félnek egy olyan tulajdonságára vonatkozik, mely természeténél fogva súlyosan megzavarhatja a házastársi életközösséget.

1099. kán. – A házasság egységére, felbonthatatlanságára vagy szentségi méltóságára vonatkozó tévedés, amennyiben az akaratot nem határozza meg, nem rontja le a házassági beleegyezést.

1100. kán. – A házasság érvénytelenségének a tudása vagy vélelése a házassági beleegyezést nem zárja ki szükségképpen.

1101. kán. – 1. §. Jogvélelem szól amellet, hogy a lélek belső beleegyezése megegyezik azokkal a szavakkal vagy jelekkel, amelyeket a házasságkötéskor alkalmazunk.

2. §. Azonban ha egyik vagy mindkét fél pozitív akarati cselekedettel kizárja magát a házasságot vagy a házasságnak valamilyen lényeges elemét vagy a házasság valamelyik lényegi tulajdonságát, akkor érvénytelenül köt házasságot.

1102. kán. – 1. §. Jövőre vonatkozó feltétellel érvényes házasságot kötni nem lehet.

2. §. A múltra vagy jelenre vonatkozó feltétellel kötött házasság attól függően érvényes vagy sem, hogy az, ami a feltétel tárgya, létezik-e vagy sem.

3. §. Olyan feltételt azonban, amelyről a 2. §-ban van szó, csakis a helyi ordinárius írott engedélyével szabad kötni.

1103. kán. – Érvénytelen az a házasság, amelyet kényszer vagy súlyos, kívülről – akár nem is szándékosan – előidézett olyan félelem hatására kötöttek meg, amelytől, hogy az illető szabaduljon, kénytelen a házasságot választani.

1104. kán. – 1. §. A házasság érvényes megkötéséhez szüksége, hogy a felek akár személyesen, akár képviselő útján, egyidejűleg jelen legyenek.

2. §. A jegyesek a házassági beleegyezést szóban fejezzék ki, ha pedig beszélni nem tudnak, egyenértékű jelekkel.

1105. kán. – 1. §. A képviselő útján történő házasságkötés érvényességéhez szükséges:

1. hogy meglegyen a különleges megbízatás egy meghatározott személlyel való házasságkötéshez;

2. hogy a képviselőt maga a megbízó jelölje ki, és személyesen tegyen eleget megbízatásának.

2. §. Hogy a megbízás érvényes legyen, alá kell írnia a megbízónak, azonkívül annak a helynek a plébánosának vagy ordináriusának, ahol a megbízást adták, vagy a kettő közül az egyik által megbízott papnak vagy legalább két tanúnak, vagy történjék a megbízás a polgári jog szerint hiteles okirattal.

3. §. Ha a megbízó nem tud írni, ezt magában a megbízásban fel kell jegyezni, és még egy tanút kell felkérni, aki az iratot maga is aláírja; különben a megbízás érvénytelen.

4. §. Ha azelőtt, hogy a képviselő a megbízó nevében megkötötte a házasságot, a megbízó a megbízást visszavonja, vagy elmebetegségbe esik, a házasság érvénytelen lesz még akkor is, ha erről a képviselő vagy a másik fél nem tudott.

1106. kán. – Házasságot lehet tolmács útján kötni; ám ilyenben a plébános csak akkor működjék közre, ha a tolmács hitelre méltóságáról meggyőződött.

1107. kán. – Noha a házasságot valamely akadály vagy formahiány miatt érvénytelenül kötötték, a megadott beleegyezés fennállását mindaddig vélelmezzük, amíg annak visszavonása be nem bizonyosult.

V. fejezet: A házasság megkötésének formája

1108. kán. – 1. §. Csak azok a házasságok érvényesek, amelyeket a helyi ordinárius vagy a plébános vagy a kettő közül valamelyik által megbízott pap vagy diakónus közreműködésével és két tanú előtt kötöttek, mégpedig az itt következő kánonokban kimondott szabályok szerint, kivéve azokat az eseteket, amelyekről a [144. kán.](#), az [1112. kán.](#) 1. §-a, az [1116. kán.](#) és az [1127. kán.](#) 1–2. §-a szól.

2. §. A házasságkötésnél közreműködő személynek csakis azt nevezzük, aki jelen van, kiveszi és az egyház nevében elfogadja a házasságkötő felek beleegyezésének kinyilvánítását.

1109. kán. – A helyi ordinárius és a plébános, hacsak ítélettel vagy határozat útján nincsenek kiközösítve, egyházi tilalom alá helyezve, hivatalukból felfüggesztve, vagy ilyennek nyilvánítva, hivataluknál fogva területükön belül érvényesen működnek közre nemcsak alárendeltjeik házasságkötésénél, hanem mások házasságánál is, feltéve hogy a felek egyike latin rítusú.

1110. kán. – A személyi ordinárius és plébános hivatalánál fogva csakis azoknak a házasságánál működik közre érvényesen, akik közül legalább az egyik illetékességének határain belül az ő alárendeltje.

1111. kán. – 1. §. A helyi ordinárius és a plébános, amíg érvényesen tölti be hivatalát, papoknak és diakónusoknak mint megbízottainak felhatalmazást adhat a saját területén kötendő házasságoknál való közreműködésre, még általánosan is.

2. §. Hogy érvényes legyen a házasságoknál való közreműködésre szóló felhatalmazás megbízottaknak való továbbadása, kifejezetten kell adni, meghatározott személyeknek; ha

különös megbízásról van szó, meghatározott házasságra kell adni; ha pedig általános megbízásról, ezt írásban kell megadni.

1112. kán. – 1. §. Ahol nincs se pap, se diakónus, ott a megyéspüspök, a Szentszéktől a püspöki konferencia előzetes támogatása után nyert engedély birtokában, megbízhat világiakat a házasságkötésnél való közreműködéssel.

2. §. Alkalmas világit kell kiválasztani, aki a házasulandók oktatására képes, és a házasságkötés liturgiáját szabályosan el tudja végezni.

1113. kán. – Mielőtt a különös megbízást megadják, gondoskodni kell mindarról, ami a jog szerint a szabad állapot bizonyításához szükséges.

1114. kán. – A házasságkötésnél közreműködő személy szabálytalanul jár el, ha nem szerez bizonyosságot a felek szabad állapotáról a jog előírása szerint, és ha lehetséges, a plébános engedélyéről, valahányszor általános megbízás alapján működik közre.

1115. kán. – A házasságot azon a plébánián kell kötni, ahol az egyik fél lakóhellyel vagy pótlakóhellyel rendelkezik, vagy ahol már egy hónapja tartózkodik, vagy ha lakóhely nélküliekről van szó, azon a plébánián, ahol éppen tartózkodnak. A saját ordinárius vagy saját plébános engedélyével más helyen is megkötethető a házasság.

1116. kán. – 1. §. Ha nem lehet jelen vagy nem közelíthető meg súlyos nehézség nélkül a jog szerint illetékes közreműködő, akkor a valódi házasságot kötni szándékozók érvényesen és megengedetten megkötethetik házasságukat, csupán tanúk jelenlétében:

1. halálvesztély esetén;

2. halálvesztély nélkül is, ha ésszerűen előrelátható, hogy a körülmények egy hónapon belül nem változnak.

2. §. Mindkét esetben, ha van más pap vagy diakónus, aki jelen tud lenni, el kell hívni, és a tanúkkal együtt a házasság megkötésekor jelen kell lennie, bár a csupán tanúk jelenlétében kötött házasság is érvényes.

1117. kán. – A fentiekben előírt formát meg kell tartani, ha legalább az egyik házasságkötő fél a katolikus egyházban keresztkedett meg, vagy oda fölvevették, és abból formális aktussal nem távozott el, épségben hagyva az [1127. kán.](#) 2. §-ának előírásait.

1118. kán. – 1. §. Katolikusok közötti házasságot vagy katolikus és megkeresztelt nem katolikus házasságát a plébániatemplomban kell megkötöni, de a helyi ordinárius vagy a plébános engedélyével más templomban vagy kápolnában is köthető.

2. §. A házasság más alkalmas helyen való megkötésére a helyi ordinárius engedélyt adhat.

3. §. Katolikus és meg nem keresztelt fél között házasságot templomban vagy más alkalmas helyen is lehet kötni.

1119. kán. – Szükség esetét kivéve a házasság megkötésekor meg kell tartani az egyház által jóváhagyott liturgikus könyvekben előírt, vagy a törvényes szokásjogban szereplő rítusokat.

1120. kán. – A püspöki konferencia kidolgozhatja a házasságkötés saját rítusát, amelyet a Szentszékkal felül kell vizsgáltatni, és amely megfelel az egyes vidékek és népek keresztény szellemhez alkalmazott szokásainak, meg kell azonban tartani azt a törvényt, hogy a házasságnál jelenlevő közreműködő kivegye és elfogadja a felek beleegyezés-nyilvánítását.

1121. kán. – 1. §. A házasságkötés után a megkötés helyének plébánosa, vagy aki őt helyettesíti, még ha egyikük sem működött közre, mielőbb jegyezze be a házassági anyakönyvbe a házasfeleknek, a közreműködőnek és a tanúknak a nevét, a házasságkötés helyét és napját, a püspöki konferencia vagy a megyéspüspök előírásainak megfelelő módon.

2. §. Valahányszor a házasságot az [1116. kán.](#) alapján kötik meg, a pap vagy a diakónus, ha a megkötésnél jelen volt, ellenkező esetben a tanúk a házasságkötő felekkel együtt egyetemlegesen kötelesek a plébánost vagy a helyi ordináriust a házasság megkötéséről mielőbb értesíteni.

3. §. Olyan házasság esetén, amelyet a kánoni forma alóli fölmentéssel kötöttek, a helyi ordinárius, aki a felmentést adta, gondoskodik arról, hogy a felmentést és a megkötést bejegyezzék mind az egyházmegyei hivatal, mind a katolikus fél azon saját plébániája házassági anyakönyvébe, amelynek plébánosa a szabad állapot kivizsgálását végezte. A házasság megkötéséről ugyanazt az ordináriust és plébánost mielőbb értesíteni köteles a katolikus házaspár, megemlítve a megkötés helyét, továbbá a nyilvános forma megtartását.

1122. kán. – 1. §. A házasság megkötését azokba a keresztelési anyakönyvekbe is be kell jegyezni, amelyekbe a felek megkeresztelését beírták.

2. §. Ha a házaspár nem azon a plébánián kötött házasságot, amelyen megkeresztelték, a házasságkötés helyének plébánosa mielőbb értesítse a házasságkötésről a keresztelés helyének plébánosát.

1123. kán. – Valahányszor a házasságot külső fórum számára érvényesítik, vagy semmisnek nyilvánítják, vagy másként, mint halál útján törvényesen feloldást nyer, értesíteni kell a házasságkötés helyének plébánosát, hogy ezt a házassági és keresztelési anyakönyvbe szabályosan bejegyezzék.

VI. fejezet: A vegyes házasságok

1124. kán. – Az illetékes hatóság kifejezett engedélye nélkül tilos két olyan megkeresztelt személy házassága, akiknek egyikét a katolikus egyházban keresztelték, vagy keresztség után oda fölvtették, és onnan formális aktussal nem távozott, a másik pedig olyan egyháznak vagy egyházi közösségnek a tagja, amely nincs teljes közösségben a katolikus egyházzal.

1125. kán. – A helyi ordinárius az engedélyt megfelelő és ésszerű okból megadhatja; de ne adja meg, hacsak nem teljesítik az itt következő feltételeket:

1. a katolikus fél nyilvánítsa ki, hogy kész a hittől való eltávolodás veszélyeit elhárítani, továbbá ígérje meg őszintén, hogy erejéhez képest mindent megtesz azért, hogy minden gyermeke a katolikus egyházban keresztelkedjen és nevelődjék;

2. ezekről a katolikus fél által teendő ígéretekről a másik felet idejében értesítsék, hogy biztos legyen, hogy ő valóban tudatában van a katolikus fél ígéretének és kötelezettségének;

3. mindkét felet meg kell tanítani a házasság céljaira és lényegi tulajdonságaira, melyeket egyik fél sem zárhat ki.

1126. kán. – A püspöki konferencia feladata, hogy meghatározza mind azt, hogy milyen módon kell tenni ezeket a mindig megkívánt nyilatkozatokat és ígéreteket, mind pedig azt, hogy miképpen legyen ez a külső fórumon is bizonyítható, és hogyan értesüljön róla a nem katolikus fél.

1127. kán. – 1. §. Ami a vegyes házasságok formáját illeti, meg kell tartani az [1108. kán.](#) előírásait, ha azonban katolikus fél köt házasságot keleti rítusú nem katolikus féllal, akkor a házasságkötés kánoni formája csak a megengedettségnek feltétele, az érvényességhez pedig szent szolgálatot teljesítő személy részvétele szükséges, megtartva a jog egyéb előírásait.

2. §. Ha a kánoni forma megtartása súlyos nehézségbe ütközik, a katolikus fél helyi ordináriusának a joga egyes esetekben a forma alól felmentést adni, a házasságkötés helye szerinti ordinárius megkérdezésével, annak szem előtt tartásával, hogy a házasságkötés érvényességéhez valamilyen nyilvános forma szükséges. A püspöki konferencia feladata olyan szabályok megállapítása, amelyek szerint az említett felmentést egységes módon lehet megadni.

3. §. Tilos az 1. § szerinti kánoni kötés előtt vagy után ugyanannak a házasságnak más vallásos szertartás keretében a házassági beleegyezés kinyilvánításával vagy megújításával történő megkötése; hasonlóképpen ne legyen vallásos szertartás, amelyben a katolikus közreműködő és a nem katolikus lelkész egyszerre veszik ki a felek beleegyezését úgy, hogy mindegyikük a saját szertartását végzi.

1128. kán. – A helyi ordináriusok és más lelképászorok gondoskodjanak arról, hogy ne hiányozzék a katolikus félnek és a vegyes házasságból született gyermekeknek a lelki támogatás kötelezettségeik teljesítéséhez, továbbá támogassák a házastársakat a házastársi és családi élet egységének erősítésében.

1129. kán. – Az [1127.](#) és [1128. kán.](#) előírásait kell alkalmazni azokra a házasságokra is, ahol a valláskülönbség akadályá áll fenn, melyről az [1086. kán.](#) 1. §-ában van szó.

VII. fejezet: A titkos házasságkötés

1130. kán. – Súlyos és sürgős okból a helyi ordinárius engedélyezheti, hogy a házasságot titokban kössék meg.

1131. kán. – A titkos házasság engedélyével együtt jár:

1. hogy a vizsgálatokat, amelyeket a házasság előtt kell végezni, titokban kell lefolytatni;
2. hogy a megkötött házasságot a helyi ordináriusnak, az esketőnek, a tanúknak és a házasfeleknek titokban kell tartaniuk.

1132. kán. – Az [1131. kán.](#) 2. sz-ában említett titoktartási kötelezettség megszűnik a helyi ordinárius részéről, ha súlyos botrány vagy a házasság szent volta ellen irányuló súlyos jogtalanság fenyegetne a titok megtartása révén. Erről legyen tudomása a feleknek a házasság megkötése előtt.

1133. kán. – A titokban kötött házasságot csak egy külön anyakönyvbe kell bejegyezni, amelyet az egyházmegyei hivatal titkos levéltárában kell őrizni.

VIII. fejezet: A házasság jogi következményei

1134. kán. – Érvényes házasságból a házastársak között természeténél fogva örökös és kizárólagos kötelék származik, ezenfelül a keresztyén házasságban a felek az állapotukkal járó feladatokhoz és méltósághoz külön szentségben kapnak erőt, és mintegy megszentelődnek.

1135. kán. – Mindkét házaspárnak egyenlő kötelezettségei és jogai vannak mindahhoz, ami a házastársi életközösséggel együtt jár.

1136. kán. – A szülők legsúlyosabb kötelessége és elsődleges joga, hogy erejükhez mérten gondoskodjanak gyermekeik fizikai, szociális, kulturális, erkölcsi és vallási neveléséről.

1137. kán. – Törvényesek azok a gyermekek, akik érvényes vagy vélt házasságban fogantak vagy születtek.

1138. kán. – 1. §. Az apa az, akit a jogszerű házasság annak tüntet fel, hacsak nyilvánvaló érvek az ellenkezőjét nem bizonyítják.

2. §. A törvényességét vélelmezzük azoknak a gyermekeknek, akik a házasságkötés napjától számított 180 nap elteltével, vagy a házastársi életközösség felbomlásától számított 300 napon belül születtek.

1139. kán. – A törvénytelen gyermek törvényes lesz a szülők utólagos, akár érvényes, akár vélt házassága, vagy a Szentszék leirata által.

1140. kán. – A törvényesített gyermekek, a kánoni következményeket illetően, mindenben egyenlő jogúak a törvényesekkel, hacsak a jog kifejezetten másként nem rendelkezik.

IX. fejezet: A házastársak különválása

1. cikkely: A kötelék felbontása

1141. kán. – A megkötött és elhált házasságot semmiféle emberi hatalom és semmiféle ok nem bonthatja fel, kivéve a halált.

1142. kán. – A megkereszteltek közötti vagy megkeresztelt és meg nem keresztelt közötti el nem hált házasságot a pápa megfelelő okból felbonthatja, ha mindkét fél vagy egyikük kéri, még ha a másik fél ellenzi is.

1143. kán. – 1. §. Két meg nem keresztelt között kötött házasság felbomlik a privilégium paulinum alapján, a keresztséget felvett fél hitének nyújtott kedvezményként, magával azzal a ténnyel, hogy ez a fél új házasságot köt, amennyiben a meg nem keresztelt fél különválik.

2. §. Különváltnak számít a meg nem keresztelt fél, ha nem akar a megkeresztelt féllal együtt élni, vagy békében, a Teremtő gyalázása nélkül együtt élni, hacsak a másik fél – megkeresztelkedése után – nem szolgáltatott megfelelő okot a különválásra.

1144. kán. – 1. §. Hogy a megkeresztelt fél érvényesen új házasságot köthessen, a meg nem keresztelt felet mindig meg kell kérdezni arról:

1. akarja-e maga is a keresztséget felvenni;

2. legalább akar-e a megkeresztelt féllal békében együtt élni a Teremtő gyalázása nélkül.

2. §. A kérdést a keresztelezés után kell megtenni; de a helyi ordinárius súlyos okból engedélyezheti, hogy a megkérdezés a keresztség előtt történjék, sőt a megkérdezés alól felmentést is adhat, akár a keresztség előtt, akár utána, amennyiben legalább rövidített és nem bírói eljárással bizonyítani lehet, hogy ez nem lehetséges, vagy haszontalan volna.

1145. kán. – 1. §. Ez a megkérdezés rendesen a megtért fél helyi ordináriusának tekintélyével történjék, aki a másik házasságban, ha az kérné, adjon időt a válaszadásra, de azzal a figyelmeztetéssel, hogy ha a haladék hiába múlna el, hallgatása negatív válasznak számít.

2. §. Még maga a megtért fél által magánúton végzett megkérdezés is érvényes, sőt megengedett is, ha a fentebb előírt forma nem tartható meg.

3. §. Mindkét esetben a megkérdezés tényéről és annak eredményéről külső fórumon törvényes bizonyíték kell, hogy rendelkezésre álljon.

1146. kán. – A megkeresztelt félnek joga van új házasságot kötni katolikus féllel:

1. ha a kérdésre a másik fél negatív választ adott, vagy ha a megkérdezés törvényesen elmaradt;

2. ha a meg nem keresztelt fél, akár megkérdezték már, akár nem, előbb állhatatosan békésen együttél, a Teremtő gyalázása nélkül, később viszont megfelelő ok nélkül különválnak; az [1144. kán.](#) és [1145. kán.](#) előírásai ilyenkor is követendők.

1147. kán. – A helyi ordinárius azt is engedélyezheti súlyos okból, hogy a megkeresztelt fél a privilégium paulinummal élve nem katolikus féllel házasságot kössön, akár meg van az a keresztelve, akár nincs, megtartva a kánonok vegyes házasságra vonatkozó előírásait is.

1148. kán. – 1. §. Az a meg nem keresztelt, akinek egyszerre több meg nem keresztelt felesége van, és a katolikus egyházban felvette a keresztséget, ha nehéz neki ezekből az elsővel együtt maradni, közülük egyet megtarthat, a többi elbocsátásával. Ugyanez érvényes a meg nem keresztelt nőre is, akinek egyszerre több meg nem keresztelt férje van.

2. §. Azokban az esetekben, amelyekről az 1. §-ban szó van, a keresztség felvétele után a házasságot törvényes formában meg kell kötni, eleget téve, ha szükséges, a vegyes házasságokról szóló és más jogi előírásoknak is.

3. §. A helyi ordinárius a helyek és személyek erkölcsi, szociális és gazdasági állapotát szem előtt tartva gondoskodik arról, hogy az első feleség és a többi elbocsátott feleség szükségleteiről megfelelő gondoskodás történjék, az igazságosság, a keresztény szeretet és a természetes méltányosság szabályai szerint.

1149. kán. – Az a meg nem keresztelt, aki a katolikus egyházban felvette a keresztséget, és ezután meg nem keresztelt házastársával – fogság vagy üldözés miatt – az együttélést helyreállítani nem tudja, a másik házasságot köthet, még ha közben a másik fél megkeresztelkedett is, az [1141. kán.](#) előírásának fenntartásával.

1150. kán. – Kétes esetekben a hit kiváltságát jogkedvezmény illeti meg.

2. cikkely: Különválás a kötelék fennmaradása mellett

1151. kán. – A házastársaknak kötelessége és joga a házastársi együttélést megőrizni, hacsak ez alól törvényes ok fel nem menti őket.

1152. kán. – 1. §. Bár nagyon ajánlatos, hogy a házasság a keresztényi szeretettől vezette és a család érdekében a bocsánatot ne tagadja meg a házasságtörő féltől, és a házastársi életet ne szakítsa meg, mégis ha bűnét kifejezetten vagy hallgatólagosan még nem bocsátotta meg, joga van vele a házastársi együttélést megszüntetni, hacsak a házasságtörésbe bele nem egyezett, vagy arra okot nem szolgáltatott, vagy maga is házasságtörést nem követett el.

2. §. Hallgatólagos megbocsátás áll fenn akkor, ha a vétlen házasság, miután a házasságtörésről tudomást szerzett, önszántából a másik házassággal hitvestársi érzülettel

érintkezett; ezt vélelmezzük, ha hat hónapon keresztül a házastársi életközösséget fenntartotta, és nem folyamodott az egyházi vagy a polgári hatósághoz.

3. §. Ha a vétlen házaspár a házastársi közösséget önmagától felbontja, hat hónapon belül be kell jelentenie a különválás okát az illetékes egyházi hatóságnak, amely minden körülmény megvizsgálásával mérlegelje, hogy a vétlen házaspár rábírható-e arra, hogy a bűnt megbocsássa és a különválást ne állandósítsa.

1153. kán. – 1. §. Aki házastársának vagy gyermekének súlyos lelki vagy testi veszedelmet okoz, vagy másképpen nehezíti meg mértéken felül a közös életet, az a másik félnek törvényes okot szolgáltat a különválásra, a helyi ordinárius engedélyével, sőt ha a késlekedés veszélyes, akkor külön engedély nélkül is.

2. §. Minden esetben, amikor a különválás oka megszűnik, vissza kell állítani a házastársi együttélést, hacsak az egyházi hatóság másképpen nem rendelkezik.

1154. kán. – A házastársak különválásának bekövetkeztekor mindig megfelelően gondoskodni kell a gyermekek kellő eltartásáról és neveléséről.

1155. kán. – A vétlen házaspár a másik házastársnak – dicséretes módon – megengedheti az életközösség felújítását; ebben az esetben lemond a különválás jogáról.

X. fejezet: A házasság érvényesítése

1. cikkely: Az egyszerű érvényesítés

1156. kán. – 1. §. Az érvénytelenítő akadály miatt semmis házasság érvényesítéséhez szükséges, hogy az akadály megszűnjék, vagy felmentést adjanak alóla, és a beleegyezést legalább az a fél megújítsa, aki az akadályról tud.

2. §. Ezt a megújítást az egyházi jog megkívánja az érvényesítés érvényességéhez akkor is, ha kezdetben mindkét fél beleegyezését adta, és azt később sem vonta vissza.

1157. kán. – A beleegyezés megújításának új akarati cselekedetnek kell lennie, amely arra a házasságra irányul, amelyről a beleegyezést megújító fél tudja vagy véli, hogy kezdettől semmis volt.

1158. kán. – 1. §. Ha az akadály nyilvános, a beleegyezést mindkét félnek meg kell újítania a kánoni forma szerint, fenntartva az [1127. kán.](#) 2. §-ának előírását.

2. §. Ha az akadály nem bizonyítható, elegendő, hogy a beleegyezés megújítása magánúton, titokban történjék, mégpedig annak a félnek a részéről, aki az akadályról tud, feltéve, hogy a másik fél beleegyezése még fennáll, vagy mindkét fél részéről, ha az akadályt mindkettő tudja.

1159. kán. – 1. §. A beleegyezés hiánya miatt érvénytelen házasság érvényessé válik, ha az a fél, aki nem adta beleegyezését, most már megadja, feltéve, hogy a másik fél részéről adott beleegyezés még fennáll.

2. §. Ha a beleegyezés hiánya nem bizonyítható, elegendő, hogy az a fél, aki nem adta beleegyezését, magánúton és titkosan megadja azt.

3. §. Ha a beleegyezés hiánya bizonyítható, szükséges, hogy a beleegyezés a kánoni forma szerint történjék.

1160. kán. – A formahiány miatt érvénytelen házasságot, hogy érvényes legyen, újra meg kell kötni kánoni formában, az [1127. kán.](#) 2. §-ának fenntartásával.

2. cikkely: A gyökeres orvoslás

1161. kán. – 1. §. Az érvénytelen házasság gyökeres orvoslása olyan beleegyezés-megújítás nélküli érvényesítés, amelyet az illetékes hatóság engedélyez, és amely az akadály alóli felmentést is magában foglalja, ha van ilyen, valamint a kánoni forma alóli felmentést is, ha ezt nem tartották meg, továbbá magában foglalja a kánoni hatások visszamenő jellegét is.

2. §. Az érvényesítés beáll a kegy megadásának pillanatában; a visszamenő hatás pedig a házasság megkötésének pillanatáig visszamenőleg értendő, hacsak kifejezetten más rendelkezés nem történt.

3. §. Csak akkor engedélyezzenek gyökeres orvoslást, ha valószínű, hogy a felek a házasságban ki akarnak tartani.

1162. kán. – 1. §. Ha akár az egyik, akár mindkét fél részéről hiányzik a beleegyezés, akkor nem lehet a házasságot gyökeresen orvosolni, akár kezdettől nem volt meg a beleegyezés, akár visszavonták a kezdetben adott beleegyezést.

2. §. Ha a beleegyezés kezdettől fogva nem volt meg, de később létrejött, a gyökeres orvoslás megadható, a beleegyezés pillanatától.

1163. kán. – 1. §. Az akadály miatt vagy a törvényes forma hiánya miatt érvénytelen házasság orvosolható, feltéve, hogy mindkét fél beleegyezése fennáll.

2. §. Az olyan házasság, amely természetjogi vagy pozitív isteni jogi akadály miatt érvénytelen, csak akkor orvosolható, ha az akadály megszűnt.

1164. kán. – Az orvoslás érvényesen megadható az egyik vagy mindkét fél tudtán kívül is, de ne adják meg, csak súlyos okból.

1165. kán. – 1. §. A gyökeres orvoslást az Apostoli Szentoszok adhatja meg.

2. §. A megyéspüspök egyes esetekben adhatja meg, még ha ugyanabban a házasságban több érvénytelenségi ok van is; vegyes házasság orvoslása esetén az [1125. kán.](#)-ban meghatározott feltételek teljesítése után. Nem adhatja meg azonban, ha olyan akadály áll fenn, amely alól a felmentés az Apostoli Szentoszoknak van fenntartva az [1078. kán.](#) 2. §-a szerint, vagy ha olyan természetjogi vagy pozitív isteni jogi akadályról van szó, amely már megszűnt.

II. rész: A többi istentiszteleti cselekmény

I. cím: A szentelmények

1166. kán. – A szentelmények szent jelek, melyekkel a szentségek bizonyos utánzásaként, főleg lelki hatásokat jeleznek és érnek el az egyház könyörgése folytán.

1167. kán. – 1. §. Egyedül az Apostoli Szentszék létesíthet új szentelményeket, vagy magyarázhatja hitelesen a meglevőket, és csak ő törölheti el vagy változtathatja meg valamelyiküket.

2. §. A szentelmények végzése vagy kiszolgáltatása során gondosan meg kell tartani az egyházi hatóságtól jóváhagyott szertartásokat és formulákat.

1168. kán. – A szentelmények kiszolgáltatója a kellő hatalommal felruházott klerikus; egyes szentelményeket, a liturgikus könyvek előírásainak megfelelően, a helyi ordinárius megítélése szerint, kellő tulajdonságokkal rendelkező világiak is kiszolgáltathatnak.

1169. kán. – 1. §. A megszentelést és a felszentelést csak felszentelt püspökök végezhetik érvényesen, vagy olyan áldozópapok, akiket erre a jog vagy törvényes engedély felhatalmaz.

2. §. Az áldásokat, kivéve azokat, amelyek a római pápának vagy a püspököknek vannak fenntartva, minden áldozópap megadhatja.

3. §. A diakónus csak azokat az áldásokat adhatja, amelyeket neki a jog kifejezetten megenged.

1170. kán. – Az áldásokat elsősorban katolikusoknak adják, de adhatók kateumeneknek, sőt, ha az egyház nem tiltja, nem katolikusoknak is.

1171. kán. – A szent dolgokat, vagyis azokat, amelyeket felszenteléssel vagy áldással az istentiszteletre szántak, tisztelettel kell kezelni, és nem szabad közönséges vagy nekik meg nem felelő célra használni még akkor sem, ha magánszemélyek birtokában vannak.

1172. kán. – 1. §. Senki sem végezhet törvényesen ördögűzést megszállottakon, ha a helyi ordináriustól külön és kifejezett engedélyt nem kapott.

2. §. Ezt az engedélyt a helyi ordinárius csak jámbor, tudós, józan és kifogástalan életű áldozópapnak adja meg.

II. cím: A zsolozsma

1173. kán. – Az egyház Krisztus papi feladatát gyakorolva végzi a zsolozsmát, melyben a népéhez szóló Istent hallgatja, megemlékezik az üdvösség titkáról, Istent énekkel és imádsággal szüntelenül dicséri, és közbenjár az egész világ üdvösségéért.

1174. kán. – 1. §. A zsolozsma végzésére kötelesek a klerikusok, a [276. kán.](#) 2. § 3. sz-a szerint; a megszentelt élet intézményeinek és az apostoli élet társaságainak tagjai pedig a saját szabályzatuk szerint.

2. §. A zsolozsmában mint az egyház cselekményében való részvétel, a körülményeknek megfelelően, a többi krisztushívők számára is igen ajánlatos.

1175. kán. – A zsolozsma végzésekor, amennyire lehetséges, meg kell tartani az egyes imaórák valódi idejét.

III. cím: Az egyházi temetés

1176. kán. – 1. §. Az elhunyt krisztushívőnek a jog szerint meg kell adni az egyházi temetést.

2. §. Az egyházi temetést, mellyel az egyház az elhunytaknak lelki segítséget eszközöl ki, testüket megtiszteli, és egyben az élőknek a remény vigasztalását adja, a liturgikus törvények szerint kell végezni.

3. §. Az egyház nyomatékosan ajánlja, hogy tartsák meg az elhunytak teste eltemetésének jámbor szokását; nem tiltja azonban a hamvasztást, kivéve ha azt a keresztyén tanítással ellenkező okok miatt választották.

I. fejezet: A temetési szertartás végzése

1177. kán. – 1. §. A temetési szertartást minden elhunyt hívőért általában a saját plébániatemplomában kell végezni.

2. §. Mégis szabad minden hívőnek vagy azoknak, akik az elhunyt hívők temetéséről gondoskodni illetékesek, más templomot választani a temetési szertartásra az illető templom igazgatójának beleegyezésével és értesítve az elhunyt saját plébánosát.

3. §. Ha a haláleset a saját plébánián kívül történt, és a holttestet nem szállították el oda, s nem is választottak törvényesen valamely templomot a temetési szertartásra, a temetési szertartást annak a plébániának a templomában végezzék, ahol a haláleset történt, hacsak a részleges jog más templomot nem jelöl ki.

1178. kán. – A megyéspüspök temetési szertartását saját székesegyházában végezzék, hacsak ő maga nem választott más templomot.

1179. kán. – A szerzetesek vagy az apostoli élet társaságának tagjai temetési szertartását általában saját templomukban vagy kápolnájukban az előjáró végezze, ha az intézmény vagy a társaság klerikusi, egyébként a lelkész végezze.

1180. kán. – 1. §. Ha a plébániának saját temetője van, az elhunyt hívőket ott kell eltemetni, hacsak maga az elhunyt avagy azok, akik az elhunyt temetéséről gondoskodni illetékesek, törvényesen más temetőt nem választottak.

2. §. Mindenki megválaszthatja azt a temetőt, ahová temessék, hacsak a jog ettől el nem tiltja.

1181. kán. – A temetés alkalmából adott adományokat illetően meg kell tartani az [1264. kán.](#) előírásait, ügyelve azonban, nehogy a temetés tekintetében személyválogatás forduljon elő, vagy a szegények ne kapják meg a megfelelő temetést.

1182. kán. – A temetés végeztével írják be a megfelelő bejegyzést a halottak anyakönyvébe a részleges jog szerint.

II. fejezet: Kiknek kell megadni és kiktől kell megtagadni az egyházi temetést

1183. kán. – 1. §. A temetést illetően a katekumenek krisztushívőknek számítanak.

2. §. A helyi ordinárius megengedheti, hogy egyházi temetésben részesítsék azokat a gyermekeket, akiknek megkeresztelése a szülők szándékában állott, de meghaltak, mielőtt megkeresztelték volna őket.

3. §. A nem katolikus egyházhoz vagy egyházi közösséghez tartozó megkereszteltek egyházi temetésben részesíthetők a helyi ordinárius józan megítélése szerint, kivéve ha biztos, hogy ennek ellenkezőjét akarták, és feltéve, hogy saját egyházi szolgálattevőjük nem érhető el.

1184. kán. – 1. §. Hacsak haláluk előtt a bűnbánat valamilyen jelét nem adták, nem részesíthetők egyházi temetésben:

1. a köztudottan hitehagyók, eretnekek és szakadárok;
2. akik testük elhamvasztását a keresztény hittel ellenkező okból választották;
3. más nyilvánvaló bűnösök, akiket nem lehet egyházi temetésben részesíteni anélkül, hogy a hívek körében közbotrány ne támadna.

2. §. Ha valamilyen kétség támad, a helyi ordináriust kell megkérdezni, és az ő megítélése szerint kell eljárni.

1185. kán. – Aki ki van zárva az egyházi temetésből, attól meg kell tagadni minden temetési misét is.

IV. cím: A szentek, a szentképek és az ereklyék tisztelete

1186. kán. – Isten népe megszentelődésének elősegítésére az egyház a krisztushívők különleges és fiúi tiszteletébe ajánlja a boldogságos, mindenkor szűz Máriát, Isten Anyját, akit Krisztus minden ember édesanyjává tett; az egyház támogatja a többi szentek igaz és hiteles tiszteletét is, mert példájukon a krisztushívők épülnek és közbenjárásuk támogatást jelent számukra.

1187. kán. – Nyilvános kultusszal Istennek csakis azokat a szolgáit szabad tisztelni, akiket az egyházi hatóság a szentek vagy a boldogok jegyzékébe felvett.

1188. kán. – Meg kell őrizni azt a gyakorlatot, mely szerint a templomokban szentképeket tesznek ki, hogy a hívők tiszteljék őket; mégis, mérsékelt számban és megfelelő rendben helyezték ki azokat, nehogy a keresztény népben csodálkozást keltsenek vagy kevésbé helyes áhítatnak adjanak tápot.

1189. kán. – Ha a templomokban vagy kápolnában a hívők tisztelete céljából kitett értékes, vagyis régiségük, művészi értékük, vagy tiszteletük miatt kiváló képek javításra szorulnak, sohasem újítsák fel őket az ordinárius írásbeli engedélye nélkül. Az ordináriusnak az engedély megadása előtt ki kell kérnie szakértők véleményét.

1190. kán. – 1. §. Szent ereklyéket eladni tilos.

2. §. Kiemelkedő ereklyéket és olyanokat, melyek a nép részéről nagy tiszteletnek örvendenek, semmi módon nem lehet érvényesen elidegeníteni, sem végleges jelleggel máshová vinni az Apostoli Szentszék engedélye nélkül.

3. §. A 2. § előírása érvényes azokra a képekre is, amelyek valamely templomban a nép nagy tiszteletének örvendenek.

V. cím: A fogadalom és az eskü

I. fejezet: A fogadalom

1191. kán. – 1. §. A fogadalmat, vagyis az Istennek megfontoltan és szabadon valamely lehetséges és nagyobb jóra tett ígéretet a vallásosság erénye alapján teljesíteni kell.

2. §. Fogadalom tételére képesek mindazok, akik értelmük kellő használatával rendelkeznek, hacsak a jog el nem tiltja őket.

3. §. A súlyos és igazságtalan félelem vagy megfélemlítés hatása alatt tett fogadalom magánál a jognál fogva semmis.

1192. kán. – 1. § A fogadalom *nyilvános*, ha az egyház nevében a törvényes előljáró fogadja el; egyébként *magánfogadalom*.

2. §. *Ünnepélyes*, ha az egyház ilyennek ismeri el; egyébként egyszerű.

3. §. *Személyi*, ha a fogadalomtevő cselekvését ígéri; *dologi*, ha valamilyen dolgot ígér; *vegyes*, ha személyi és dologi jellege is van.

1193. kán. – A fogadalom önmagában csakis azt kötelezi, aki letette.

1194. kán. – A fogadalom megszűnik a kötelezettség megszűnésére kitűzött idő lejártával, az ígéret tárgyának lényegi megváltozásával, a fogadalom feltételének vagy célokának megszűntével, felmentéssel és a fogadalom megváltoztatásával.

1195. kán. – Akinek hatalma van a fogadalom tárgya fölött, az felfüggesztheti a fogadalom kötelező erejét mindaddig, amíg számára a fogadalom teljesítése hátránnyal jár.

1196. kán. – A római pápán kívül, ha a felmentés nem sérti mások szerzett jogát, magánfogadalmak alól, megfelelő okból felmentést adhatnak:

1. a helyi ordinárius és a plébános, összes alárendeltjeik és az idegenek vonatkozásában is;

2. a klerikusi, pápai jogú szerzetes intézmény vagy az apostoli élet ugyanilyen társasága előljárója, a tagok, a novíciusok és az éjjel-nappal az intézmény vagy társaság házában tartózkodók vonatkozásában;

3. azok, akiknek az Apostoli Szentszék vagy a helyi ordinárius megbízásából felmentési hatalmuk van.

1197. kán. – Amit valaki magánfogadalommal ígért, azt ő maga nagyobb vagy egyenértékű jóra változtathatja, kisebb jóra azonban csak az változtathatja, akinek hatalma van a fogadalom alól felmentést adni az [1196. kán.](#) szerint.

1198. kán. – A szerzetesi fogadalomtétel előtt tett fogadalmak felfüggesztődnek mindaddig, amíg a fogadalmat tevő a szerzetes intézményben marad.

II. fejezet: Az eskü

1199. kán. – 1. §. Az eskü, vagyis az isteni Név tanúságul hívása az igazság mellett csakis az igazság szerint, megfontoltan és igazságosan tehető le.

2. §. A kánonok által kívánt vagy megengedett esküt képviselő útján nem lehet érvényesen letenni.

1200. kán. – 1. §. Aki szabadon megesküdött arra, hogy valamit megtesz, annak külön vallási kötelezettsége annak teljesítése, amit esküvel megerősített.

2. §. A megtévesztéssel, erőszakkal vagy súlyos félelem révén kicsikart eskü magánál a jognál fogva semmis.

1201. kán. – 1. §. Az ígérő eskü annak a cselekménynek a természetében és feltételeiben részesedik, amelyhez kapcsolódik.

2. §. Ha az eskü olyan cselekményhez kapcsolódik, amely közvetlenül mások kárára, a közjó vagy az örök üdvösség sérelmére irányul, az ilyen cselekmény az eskü által semmiféle megerősítést nem nyer.

1202. kán. – Az ígérő esküből fakadó kötelezettség megszűnik:

1. ha elengedi az, akinek javára az esküt tették;
2. ha az eskü tárgya lényegileg megváltozik, vagy a körülmények megváltozásával rosszabb vagy teljesen közömbössé válik, vagy a nagyobb jót akadályozza;
3. ha megszűnik a célok vagy az a feltétel, amellyel esetleg az esküt tették;
4. ha felmentést adnak alóla vagy megváltoztatják, az [1203. kán.](#) szerint.

1203. kán. – Akik a fogadalmat felfüggeszthetik, felmentést adhatnak alóla vagy megváltoztathatják, ugyanilyen jelleggel rendelkeznek ugyanezzel a hatalommal az ígérő eskü vonatkozásában is; de ha az eskü alóli felmentés mások számára sérelmes, és ezek megtagadják a kötelezettség elengedését, akkor az eskü alól egyedül az Apostoli Szentszék adhat felmentést.

1204. kán. – Az esküt szoros értelemben kell magyarázni a jog és az eskü tevőjének szándéka szerint, vagy ha ez rosszhiszeműen jár el, annak szándéka szerint, akinek az esküt tették.

III. rész: A szent helyek és a szent idők

I. cím: A szent helyek

1205. kán. – Szent helyek azok, melyeket a liturgikus könyvekben erre előírt felszenteléssel vagy áldással az istentiszteletre vagy a hívők temetkezésére szánnak.

1206. kán. – Valamely hely felszentelése a megyéspüspökre és azokra tartozik, akik a jogban vele egyenlő megítélés alá esnek; ugyanők megbízhatnak bármely püspököt vagy kivételes esetben áldozópapot is azzal, hogy területükön a felszentelés feladatát elvégezzék.

1207. kán. – A szent helyeket az ordinárius áldja meg; ám a templomok megáldása a megyéspüspököknek van fenntartva; mégis mindketten megbízhatnak az áldással más papot is.

1208. kán. – A templom felszentelésének vagy megáldásának elvégzéséről, valamint a temetők megáldásáról okmányt kell készíteni; ennek egyik példányát az egyházmegyei hivatalban, a másikat pedig a templom levéltárában kell őrizni.

1209. kán. – Valamely hely felszentelése vagy megáldása, ha ebből senkinek kára nem származik, kellőképpen bizonyítható egyetlen kifogástalan tanúval is.

1210. kán. – Szent helyen csak az van megengedve, ami az istentisztelet, a jámborság és a vallás gyakorlását és előmozdítását szolgálja, és tilos mindaz, ami nem fér össze a hely szentségével. Az ordinárius azonban esetenként megengedheti a hely más jellegű használatát is, ha az nem ellenkezik a hely szentségével.

1211. kán. – A szent helyeket a bennük végbement súlyosan igazságtalan és a híveket megbotránkoztató olyan cselekmények gyalázzák meg, melyek a helyi ordinárius megítélése szerint olyan súlyosak, és a hely szentségével annyira ellentétesek, hogy ott nem szabad istentiszteletet végezni addig, amíg a liturgikus könyvek szerinti bűnbánati szertartással az igazságtalanságot helyre nem hozzák.

1212. kán. – A szent helyek elvesztik felszenteltségüket vagy megáldottságukat, ha nagy részben romba dőlnek, vagy ha akár az illetékes ordinárius határozata által, akár ténylegesen, tartósan közönséges használatban kerülnek.

1213. kán. – Az egyházi hatóság hatalmát és feladatait a szent helyeken szabadon gyakorolja.

I. fejezet: A templomok

1214. kán. – Templomnak azt az istentiszteleti célra szánt, szent épületet nevezzük, melybe a hívőknek joga van belépni az isteni kultusz – főként nyilvános – gyakorlása céljából.

1215. kán. – 1. §. Ne építsenek semmiféle templomot a megyéspüspök kifejezett, írásbeli hozzájárulása nélkül.

2. §. A megyéspüspök csakis akkor adja hozzájárulását, ha a papi szenátus és a szomszédos templomok igazgatóinak megkérdezése után úgy ítéli, hogy az új templom a

lelkek javát szolgálhatja, és nem fognak hiányozni a templom felépítéséhez és az istentisztelethez szükséges eszközök.

3. §. A szerzetes intézményeknek is, még ha megkapták is a megyéspüspök hozzájárulását egy új ház létesítéséhez az egyházmegyében vagy a városban, mielőtt egy meghatározott helyen templomot építenének, a megyéspüspök engedélyére van szükségük.

1216. kán. – A templomok építése és felújítása során, szakértők tanácsának kikérésével, tartsák meg a liturgia és az egyházművészet elveit és szabályait.

1217. kán. – 1. §. Az építkezés megfelelő befejezése után az új templomot mielőbb szenteljék fel vagy legalább áldják meg a szent liturgia törvényeinek megtartásával.

2. §. A templomokat, különösen a székesegyházakat és a plébániatemplomokat, ünnepélyes szertartással szenteljék fel.

1218. kán. – Minden templomnak legyen címe, melyet a templom felszentelése után nem lehet megváltoztatni.

1219. kán. – A törvényesen felszentelt vagy megáldott templomban minden istentiszteleti cselekmény végezhető, a plébániai jogok tiszteletben tartásával.

1220. kán. – 1. §. Az összes illetékesnek legyen gondja arra, hogy a templomokban megőrizték az Isten házához illő tisztaságot és ékességet, és távol tartsanak mindent, ami a hely szentségével nem fér össze.

2. §. A szent és értékes tárgyak védelmére a fenntartás szokásos módszereit és a megfelelő biztonsági eszközöket alkalmazzák.

1221. kán. – A templomba való belépésnek a szent szertartások idején szabadnak és ingyenesnek kell lennie.

1222. kán. – 1. §. Ha egy templomot semmiképpen sem lehet istentiszteleti célra használni és nincs lehetőség a helyreállításra, a megyéspüspök átadhatja közönséges, de nem szennyes használatra.

2. §. Ha más súlyos okok szólnak amellett, hogy egy templomot ne használjanak többé istentiszteleti célra, a megyéspüspök a papi szenátus meghallgatásával átadhatja azt közönséges, de nem szennyes használatra, azok beleegyezésével, akiknek a templom fölött törvényesen érvényesíteni kívánt jogaik vannak, feltéve hogy a lelkek javát emiatt semmiféle károsodás nem éri.

II. fejezet: A kápolnák és a magán-házikápolnák

1223. kán. – Kápolnának nevezzük azt az egy közösség vagy a hívők egy ott összegyűlő csoportja számára az ordinárius engedélyével istentiszteleti célra rendelt helyet, ahová az illetékes előljáró beleegyezésével más hívők is bemehetnek.

1224. kán. – 1. §. Az ordinárius a kápolna létesítéséhez szükséges engedélyt csakis akkor adja meg, ha előbb személyesen vagy más által a kápolnának szánt helyet meglátogatta, és úgy találta, hogy illően van berendezve.

2. §. Az engedély megadása után azonban a kápolnát nem szabad közönséges célokra használni ugyanannak az ordináriusnak a felhatalmazása nélkül.

1225. kán. – A törvényesen létesített kápolnában minden szent szertartás végezhető, hacsak egyes szertartások a jog vagy a helyi ordinárius rendelkezése folytán kivételt nem képeznek, illetve ha a liturgikus szabályokkal nem ellenkezik.

1226. kán. – Magán-házikápolnának az egy vagy több természetes személy javára, a helyi ordinárius engedélyével, istentiszteletre rendelt helyet nevezzük.

1227. kán. – A püspökök létesíthetnek a maguk számára magán-házikápolnákat; ez ugyanolyan jogokkal rendelkezik, mint a kápolna.

1228. kán. – Az [1227. kán.](#) előírásának fenntartásával, misének vagy más szent szertartásnak magán-házikápolnában való végzéséhez a helyi ordinárius engedélye szükséges.

1229. kán. – Illő, hogy a kápolnákat és a magán-házikápolnákat a liturgikus könyvekben előírt szertartás szerint megáldják; kötelező azonban, hogy csakis istentiszteleti célra tartsák fenn őket, és minden házi használattól mentesek legyenek.

III. fejezet: A kegyhelyek

1230. kán. – Kegyhelynek azt a templomot vagy más szent helyet nevezzük, ahová különleges vallásos okból számos hívő zarándokol el a helyi ordinárius jóváhagyásával.

1231. kán. – Ahhoz, hogy egy kegyhelyet országosnak lehessen nevezni, a püspöki konferencia jóváhagyása szükséges; ahhoz, hogy nemzetközinek lehessen mondani, a Szentszék jóváhagyására van szükség.

1232. kán. – 1. §. Az egyházmegyei kegyhely szabályzatának jóváhagyására a helyi ordinárius illetékes; az országos kegyhely szabályzatának jóváhagyására a püspöki konferencia, a nemzetközi kegyhelyére pedig egyedül a Szentszék.

2. §. A szabályzatban elsősorban a célt, az igazgató hatáskörét, a javak tulajdonát és kezelését kell meghatározni.

1233. kán. – A kegyhelyeknek bizonyos kiváltságokat lehet adni, valahányszor a helyi körülmények, a zarándokok nagy száma és főként a hívők java ezt indokolni látszik.

1234. kán. – 1. §. A kegyhelyeken bőségesebben kínálják fel a hívőknek az üdvösség eszközeit, Isten ígéjének buzgó hirdetésével, a liturgikus élet megfelelő előmozdításával, főleg az eucharisztia és a bűnbánat szentsége útján, valamint a népi vallásosság jóváhagyott formáinak ápolásával.

2. §. A népművészetet és vallásosságot bizonyító fogadalmi tárgyakat a kegyhelyeken vagy hozzájuk közeli helyeken láthatóan kell elhelyezni, és biztonságosan kell őrizni.

IV. fejezet: Az oltárok

1235. kán. – 1. §. Az oltárt, vagyis azt az asztalt, melyen az eucharisztikus áldozatot végzik, *szilárdnak* nevezzük, ha a padlóval egybeépített formában van kiképezve, és ezért nem lehet elmozdítani; *mozgathatónak* nevezzük, ha áthelyezhető.

2. §. Helyénvaló, hogy minden templomban legyen szilárd oltár; szent szertartásokra rendelt egyéb helyeken pedig akár szilárd, akár mozgatható oltár lehet.

1236. kán. – 1. §. Az egyház hagyományos gyakorlata szerint a szilárd oltár lapja legyen kőből, mégpedig egyetlen természetes kőből; mégis a püspöki konferencia megítélése szerint, más méltó és szilárd anyagot is lehet alkalmazni. Az oltár törzse vagy talapzata azonban bármilyen anyagból készíthető.

2. §. A mozgatható oltár bármilyen szilárd, a liturgikus használatnak megfelelő anyagból készíthető.

1237. kán. – 1. §. A szilárd oltárokat fel kell szentelni, a mozgathatókat pedig vagy fel kell szentelni, vagy meg kell áldani a liturgikus könyvekben előírt szertartások szerint.

2. §. A liturgikus könyvekben foglalt szabályok szerint meg kell tartani azt az ősi szokást, hogy a szilárd oltár alá vértanúk vagy más szentek ereklyéit helyezik.

1238. kán. – 1. §. Az oltár felszenteltségét vagy megáldottságát az [1212. kán.](#)-nak megfelelően veszíti el.

2. §. A templom vagy más szent hely közönséges használatra való átengedése által az oltárok, akár szilárdak, akár mozgathatóak, nem veszítik el felszenteltségüket vagy megáldottságukat.

1239. kán. – 1. §. Mind a szilárd, mind a mozgatható oltárt, kizárólag az istentisztelet számára kell fenntartani, minden közönséges használat teljes kizárásával.

2. §. Az oltár alá ne helyezzenek holttestet; ha ez mégis megtörténik, az oltáron nem szabad misézni.

V. fejezet: A temetők

1240. kán. – 1. §. Ahol lehetséges, legyenek az egyháznak saját temetői vagy legalább a világi temetőkben az elhunyt hívőknek szánt részek; mindezeket szabályszerűen meg kell áldani.

2. §. Ha ez nem érhető el, áldják meg esetenként szabályosan az egyes sírokat.

1241. kán. – 1. §. A plébániáknak és a szerzetes intézményeknek lehet saját temetőjük.

2. §. Más jogi személyeknek vagy családoknak is lehet külön temetőjük vagy temetkezési helyük, melyet a helyi ordinárius megítélése szerint áldjanak meg.

1242. kán. – Templomban ne temessenek el holttestet, kivéve ha a római pápa, vagy saját templomukban, a bíborosok vagy a megyéspüspökök, illetve kiérdemesült megyéspüspökök temetéséről van szó.

1243. kán. – A temetőkben megtartandó rendről, főként pedig a szent jellegük védelmével és előmozdításával kapcsolatos dolgokról a részletes jog mondjon ki megfelelő szabályokat.

II. cím: A szent idők

1244. kán. – 1. §. Az egész egyház számára közös ünnepnapokat és bűnbánati napokat létesíteni, áthelyezni, megszüntetni egyedül a legfőbb egyházi hatóság jogosult az [1246. kán.](#) 2. §-ának fenntartásával.

2. §. A megyéspüspökök egyházmegyéjük vagy egyes helyek számára csak esetenként hirdethetnek meg külön ünnepeket vagy bűnbánati napokat.

1245. kán. – A megyéspüspöknek a [87. kán.](#)-ban említett jogát fenntartva, a plébános megfelelő okból és a megyéspüspök előírásai szerint egyes esetekben felmentést adhat az ünnep vagy a bűnbánati nap megtartásának kötelezettsége alól, vagy engedélyezheti annak helyettesítését más vallásos cselekedettel; ugyanezt megteheti a pápai jogú, klerikusi szerzetes intézmény vagy az apostoli élet ugyanilyen társasága előjárója is saját alárendeltjei és az éjjel-nappal a házban tartózkodó egyéb személyek vonatkozásában.

I. fejezet: Az ünnepek

1246. kán. – 1. §. A vasárnapot mint a húsvéti misztérium ünnepét apostoli hagyomány alapján az egész egyházban őseredeti kötelező ünnepként kell megtartani. Meg kell ünnepelni továbbá Urunk Jézus Krisztus születésének napját, a vízkeresztet, Krisztus mennybemenetelét, szent testének és vérének ünnepét, Máriának mint Isten szent anyjának napját, szeplőtelen fogantatását és mennybevételét, Szent József, Szent Péter és Pál apostol, valamint mindenszentek napját.

2. §. A püspöki konferencia azonban az Apostoli Szentszék előzetes hozzájárulásával a kötelező ünnepek közül egyeseket eltörölhet vagy vasárnapra helyezhet át.

1247. kán. – Vasárnap és más kötelező ünnepeken a hívők kötelesek szentmisén részt venni; tartózkodjanak továbbá azoktól a munkáktól és ügyletektől, amelyek az Istennek járó liturgikus tisztelet megadását, az Úr napjának sajátos vidámságát vagy a lélek és a test kellő pihenését akadályozzák.

1248. kán. – 1. §. A szentmisén való részvétel kötelezettségének eleget tesz, aki bárhol, katolikus rítus szerint végzett misén jelen van, akár magán az ünnep napján, akár az előző nap estéjén.

2. §. Ha szent szolgálatot teljesítő személy hiányában vagy más súlyos okból lehetetlenné válik az eucharisztikus ünneplésben való részvétel, igen ajánlatos, hogy a hívők részt vegyenek a plébániatemplomban vagy más szent helyen a megyéspüspök előírásai szerint tartott igeliturgián, ha van ilyen, vagy töltsenek kellő időt imádsággal egyénileg, a családban vagy alkalmasint több családból álló csoportban.

II. fejezet: A bűnbánati napok

1249. kán. – Isteni törvény folytán minden krisztushívő köteles a maga módján bűnbánatot tartani; hogy azonban mindnyájan egyesüljenek valamilyen közös bűnbánattartásban, bűnbánati napok vannak előírva; ezeken a krisztushívők különösen is törődjenek az imádsággal, gyakorolják a vallásosság és a segítő szeretet cselekedeteit, végezzenek önmegtagadásokat, sajátos kötelezettségeiket hűségesebben teljesítve és főként megtartva a böjtöt és a hústilalmat az itt következő kánonok szerint.

1250. kán. – Bűnbánati napok és idők az egész egyházban az év összes péntekjei és a nagyböjt ideje.

1251. kán. – A húsevéstől vagy a püspöki konferencia előírásai szerint más eledeltől való tartózkodás az év minden péntekjén kötelező, hacsak egybe nem esnek egy főünnepnek közé tartozó nappal; hústilalmat és böjtöt kell tartani hamvazószerdán és nagypénteken, Urunk Jézus Krisztus szenvedésének és halálának napján.

1252. kán. – A hústilalom kötelezi azokat, akik tizennegyedik életévüket betöltötték; a böjt pedig az összes nagykorúakat kötelezi hatvanadik életévük megkezdéséig. A lelkipásztoroknak és a szülőknek legyen azonban gondja arra, hogy a bűnbánat valódi értelmére megtanítsák azokat is, akik fiatal koruk miatt nem kötelesek a böjtre és a hústilalomra.

1253. kán. – A püspöki konferencia pontosabban is meghatározhatja a böjt és a hústilalom megtartását, továbbá egészében vagy részben helyettesítheti is a hústilalmat és a böjtöt a bűnbánat más formáival, főként a segítő szeretet cselekedeteivel és vallásos gyakorlatokkal.

V. könyv: Az Egyház anyagi javai

1254. kán. – 1. §. A katolikus egyháznak született joga, hogy a világi hatalomtól függetlenül anyagi javakat szerezzen, birtokoljon, igazgasson és elidegenítsen sajátos céljai szolgálatára.

2. §. A főbb sajátos célok pedig a következők: az istentisztelet megrendezése, a klérus és a többi szolgálattevők tisztaságának biztosítása, a szent apostoli tevékenység és különösen a szegényekkel szemben a segítő szeretet cselekedeteinek gyakorlása.

1255. kán. – Az egyetemes egyház és az Apostoli Szentszék, a részegyházak, valamint minden más, akár hivatalos, akár magánjellegű jogi személy jogképességgel rendelkezik anyagi javak szerzésére, birtoklására, igazgatására és elidegenítésére a jognak megfelelően.

1256. kán. – A javak tulajdonjoga a római pápa legfőbb fennhatósága alatt azt a jogi személyt illeti, aki az illető javakat törvényesen megszerezte.

1257. kán. – 1. §. Az egyetemes egyház, az Apostoli Szentszék és az egyházban levő egyéb hivatalos jogi személyek összes anyagi javai egyházi javak, és velük kapcsolatban az itt következő kánonok, valamint saját szabályzatuk az irányadók.

2. §. A magán jogi személy anyagi javaival kapcsolatban saját szabályzata az irányadó, nem pedig a jelen kánonok, hacsak kifejezett ellenkező rendelkezés nincsen.

1258. kán. – Az alábbi kánonokban az egyház név nem csupán az egyetemes egyházat vagy az Apostoli Szentszéket jelöli, hanem az egyházban levő minden más hivatalos jogi személyt is, hacsak a szövegösszefüggésből vagy a dolog természetéből ennek ellenkezője ki nem tűnik.

I. cím: A javak szerzése

1259. kán. – Az egyház anyagi javakat szerezhethet minden olyan akár a természetjog, akár a tételes jog alapján jogos módon, ahogyan mások szerezhhetnek.

1260. kán. – Az egyház született joga, hogy a krisztushívőktől megkívánja azt, ami sajátos céljaihoz szükséges.

1261. kán. – 1. §. A krisztushívőknek jogában áll, hogy anyagi javakat az egyház javára átadjanak.

2. §. A megyéspüspök köteles a hívőket a [222. kán.](#) 1. §-ában foglalt kötelezettségekre figyelmeztetni és annak teljesítését alkalmas módon sürgetni is.

1262. kán. – A hívők járuljanak hozzá az egyház szükségleteinek fedezéséhez a kért támogatással és a püspöki konferencia által kiadott szabályok szerint.

1263. kán. – A megyéspüspöknek joga van gazdasági tanács és a papi szenátus meghallgatásával az egyházmegye szükségleteinek fedezésére, az irányítása alá tartozó hivatalos jogi személyekre mérsékelt, bevételeikkel arányos adót kivetni; a többi természetes és jogi személyekre csak súlyos szükség esetén és az említett feltételekkel róhat ki rendkívüli és mérsékelt hozzájárulást, azoknak a részleges törvényeknek és jogszokásoknak a fenntartásával, melyek többre jogosítják fel.

1264. kán. – Hacsak a jog másként nem rendelkezik, a tartomány püspökeinek gyűlésére tartozik:

1. illetéket megállapítani a kegyosztó végrehajtó hatalom intézkedéseinek vagy az Apostoli Szentszék leiratainak végrehajtásáért; ez utóbbit magának az Apostoli Szentszéknek kell jóváhagynia;

2. meghatározni a szentségek és szentelmények kiszolgáltatása alkalmából felajánlandó adományokat.

1265. kán. – 1. §. A kolduló szerzetesek jogának fenntartásával, tilos bármely természetes vagy jogi magánszemélynek saját ordináriusa és a helyi ordinárius írásbeli engedélye nélkül bármilyen vallásos vagy egyházkiváltság célra vagy ilyen intézmény számára gyűjtést rendeznie.

2. §. A püspöki konferencia szabályokat állapíthat meg a gyűjtésekkel kapcsolatban; ezeket mindenkinek meg kell tartania, még azoknak is, akiket alapításuknál fogva koldulónak neveznek, és ténylegesen is azok.

1266. kán. – Minden olyan templomban és kápolnában, amely ténylegesen általában nyitva áll a hívők számára, még ha szerzetes intézményhez tartozik is, a helyi ordinárius elrendelheti, hogy különleges gyűjtést rendezzenek meghatározott plébániai, egyházmegyei, országos vagy egyetemes vállalkozások számára; ennek összegét azután gondosan be kell küldeni az egyházmegyei hivatalba.

1267. kán. – 1. §. Hacsak az ellenkezője nem nyilvánvaló, a bármely – akár magánjellegű – egyházi jogi személy eljárójának vagy vagyionkezelőjének adott adományokról az a jogvélelem, hogy azokat magának a jogi személynek adták.

2. §. Az 1. §-ban említett adományokat nem lehet visszautasítani, hacsak nem megfelelő okból és – nagyobb jelentőségű dolgok esetén – az ordinárius engedélyével, ha hivatalos jogi személyről van szó; ugyanennek az ordináriusnak az engedélye szükséges a meghagyással vagy feltétellel megterhelt adományok elfogadásához, az [1295. kán.](#) előírásának fenntartásával.

3. §. A hívőktől meghatározott célra adott adományokat csakis erre a célra lehet felhasználni.

1268. kán. – Az elévülést mint a szerzés és a terhektől való megszabadulás módját az egyház anyagi javak vonatkozásában elfogadja a [197–199. kán.](#) szerint.

1269. kán. – Ha valamely szent dolog magánszemély birtokában van, elbirtoklás útján magánszemély megszerezheti, de közönséges célra nem szabad használnia, hacsak a dolog felszenteltségét vagy megáldottságát el nem veszítette, ha azonban a szent dolog hivatalos egyházi jogi személyé, csak másik hivatalos egyházi jogi személy szerezheti meg.

1270. kán. – Az Apostoli Szentszékhez tartozó ingatlanok, értékes ingóságok, jogok és akár személyi, akár dologi keresetek száz év alatt birtokolhatók el, illetve évülnek el; a más hivatalos egyházi jogi személyhez tartozók harminc év alatt.

1271. kán. – A püspökök az egység és a szeretet kötelékére való tekintettel egyházmegyéjük lehetőségeihez mérten járuljanak hozzá azoknak az eszközöknek az előteremtéséhez, melyekre az Apostoli Szentszéknek a kor körülményeinek megfelelően szüksége van ahhoz, hogy az egyetemes egyházat kellőképpen szolgálhassa.

1272. kán. – Azokon a vidékeken, ahol még léteznek a szó szoros értelmében vett javadalmak, a püspöki konferenciára tartozik, hogy az Apostoli Szentszékkel egyeztetett és általa jóváhagyott megfelelő előírásokkal szabályozza ezeknek a javadalmaknak az igazgatását oly módon, hogy a jövedelem, sőt – amennyire lehetséges – maga a javadalom alapja fokozatosan átszálljon az [1274. kán.](#) 1. §-ában említett intézményre.

II. cím: A javak kezelése

1273. kán. – A római pápa a kormányzati primátus alapján az összes egyházi javak legfőbb igazgatója és kezelője.

1274. kán. – 1. §. Minden egyházmegyében legyen olyan külön intézmény, mely javakat vagy adományokat gyűjt össze abból a célból, hogy az egyházmegye javára szolgálatot teljesítő klerikusok ellátásáról a [281. kán.](#) szerint gondoskodjék, hacsak ez másként nincs megoldva.

2. §. Ahol a klérus társadalombiztosítása még nincs megfelelően rendezve, a püspöki konferencia gondoskodjék arról, hogy legyen olyan intézet, amely a klerikusok társadalombiztosítását kellőképpen ellátja.

3. §. Az egyes egyházmegyékben – amennyire szükséges – hozzanak létre olyan közös alapot, amellyel a püspök eleget tehet kötelezettségeinek az egyház szolgálatában álló más személyekkel szemben, fedezheti az egyházmegye különféle szükségleteit, és amelyekből a gazdagabb egyházmegyék a szegényebbeket segíthetik.

4. §. A helyi körülményeknek megfelelően, a 2. és 3. §-ban említett célokat jobban el lehet érni egymással szövetkezett egyházmegyei intézmények révén vagy együttműködés útján vagy akár különböző egyházmegyék közti, sőt a püspöki konferencia egész területére szóló megfelelő társulással.

5. §. Ezeket az intézeteket, ha lehetséges, úgy kell megalakítani, hogy a világi jog szerint is el legyenek ismerve.

1275. kán. – A különböző egyházmegyéből származó javakból összetevődő alapot az érdekelt püspökök által megfelelően összehangolt szabályok szerint kezelik.

1276. kán. – 1. §. Az ordinárius feladata gondosan felügyelni mindazoknak a javaknak a kezelésére, melyek a neki alárendelt hivatalos jogi személyekhez tartoznak; megmaradnak azok a törvényes jogcímek, amelyek alapján az ordináriust ennél szélesebb körű jogok illetik.

2. §. A jogok, a törvényes jogszokások és a körülmények figyelembevételével, az ordináriusoknak legyen gondja arra, hogy az egyetemes és a részleges jog keretei között külön utasítások kiadásával rendezzék az egyházi javak kezelésének egész ügyét.

1277. kán. – A megyéspüspök az egyházmegye gazdasági helyzetéhez mérten nagyobb jelentőségű vagyongazdálkodási intézkedések előtt meg kell hogy hallgassa a gazdasági tanácsot és a tanácsosok testületét; ennek a tanácsnak és a tanácsosok testületének beleegyezésére van szüksége, az egyetemes jogban és az alapító okmányokban különlegesen megjelölt eseteken kívül ahhoz is, hogy a rendkívüli vagyongazdálkodás körébe tartozó intézkedést végezzen. A püspöki konferenciára tartozik annak meghatározása, hogy mely intézkedéseket kell a rendkívüli vagyongazdálkodás körébe tartozónak tekinteni.

1278. kán. – A [494. kán.](#) 3. és 4. §-ában említett feladatokon kívül a megyéspüspök a vagyongazdálkodásra bízhatja az [1276. kán.](#) 1. §-ában és az [1279. kán.](#) 2. §-ában szereplő feladatokat is.

1279. kán. – 1. §. Az egyházi javak kezelésére az az illetékes, aki közvetlenül igazgatja azt a személyt, amelyhez ezek a javak tartoznak, hacsak a részleges jog, a szabályzat vagy a törvényes jogszokás másként nem rendelkezik, és épségben hagyva az ordinárius közbelépési jogát a vagyongazdálkodó hanyagsága esetén.

2. §. Az olyan hivatalos jogi személy javainak kezelésére, melynek a jog, az alapító okmány vagy a saját szabályzata alapján nincs meg a maga vagyongazdálkodója, az az ordinárius, akinek alá van rendelve, nevezzen ki alkalmas személyeket hároméves időszakra; ezek megbízását az ordinárius megújíthatja.

1280. kán. – Minden jogi személynek legyen gazdasági tanácsa vagy legalább két tanácsosa, akik a vagyongazdálkodót a szabályzat szerint feladatának teljesítésében segítik.

1281. kán. – 1. §. A szabályzat rendelkezéseinek fenntartásával, a vagyongazdálkodók érvénytelenül hoznak olyan intézkedéseket, amelyek meghaladják a rendes vagyongazdálkodás határait és módját, hacsak előzőleg az ordináriustól írásbeli felhatalmazást nem kaptak rá.

2. §. A szabályzatban meg kell határozni azokat az intézkedéseket, amelyek a rendes vagyongazdálkodás kereteit és módját meghaladják; ha pedig a szabályzat erről hallgat, a megyéspüspökre tartozik, hogy a gazdasági tanács meghallgatása után, meghatározza az ilyen intézkedéseket a neki alárendelt személyek vonatkozásában.

3. §. A jogi személy nem tartozik felelősséggel a vagyongazdálkodók által érvénytelenül hozott intézkedésekért, kivéve akkor és annyiban, ha és amennyiben a dologból haszna volt; maga a jogi személy felel viszont a vagyongazdálkodók által törvénytelenül, de érvényesen hozott intézkedésekért, fenntartva kereseti vagy felfolyamodási jogát a vagyongazdálkodók ellen, akik kárt okoznak neki.

1282. kán. – Mindazok – akár klerikusok, akár világiak –, akik törvényes jogcímen részt vesznek az egyházi javak kezelésében, kötelesek feladatukat az egyház nevében a jog szerint ellátni.

1283. kán. – Mielőtt a vagyongazdálkodók feladatukat átveszik:

1. esküvel kell kötelezniük magukat az ordinárius vagy megbízottja előtt arra, hogy a vagyongazdálkodást jól és hűségesen fogják ellátni;

2. általuk aláírandó pontos és részletes leltárt kell készíteni az ingatlanokról, az értékes vagy bármiképpen a kulturális javakhoz tartozó és az egyéb ingóságokról, azok leírásával és becsértékével; a kész leltárt felül kell vizsgálni;

3. ennek a leltárnak egyik példányát a vagyongazdálkodóság levéltárában, a másikat az egyházmegyei hivatal levéltárában kell őrizni; mindkettőbe be kell jegyezni minden változást, ami esetleg a vagyonban végbement.

1284. kán. – 1. §. Minden vagyongazdálkodónak a jó családapa gondosságával kell ellátnia feladatát.

2. §. Ennélfogva köteles:

1. ügyelni, nehogy a gondjára bízott javak bármi módon is elveszenek vagy kárt szenvedjenek; ebből a célból, ha szükséges, kössön biztosítási szerződéseket;

2. gondoskodni arról, hogy az egyházi javak tulajdona polgárilag érvényes módon biztosítva legyen;

3. megtartani a kánoni és a világi jog előírásait vagy azt, amit az alapító, az adományozó vagy a törvényes hatóság rendelt el, főként pedig ügyelni, nehogy a világi törvények meg nem tartása miatt az egyházat kár érje;

4. a javak jövedelmét és a bevételeket pontosan és megfelelő időben beszedni, biztonságosan őrizni és az alapító szándéka vagy a törvényes előírások szerint használni;

5. a kölcsön vagy jelzálogkölcsön alapján járó kamatokat a meghatározott időben fizetni, és gondoskodni magának a kölcsön összegének megfelelő visszatérítéséről;

6. az ordinárius beleegyezésével, a jogi személy céljaira befektetni azt a pénzt, amely a kiadásokat meghaladja, és hasznosan elhelyezhető.

7. a bevételeket és a kiadásokat tartalmazó könyveket rendesen vezetni;

8. minden év végén számadást készíteni a vagyonkezelésről;

9. kellőképpen rendezni és illő és alkalmas levéltárban őrizni azokat az okmányokat és iratokat, melyeken az egyház vagy az intézmény anyagi javakkal kapcsolatos jogai alapulnak, hiteles másolatukat pedig, ahol ez kényelmesen megtehető, az egyházmegyei hivatal levéltárában letétbe helyezni.

3. §. Nagyon ajánlatos, hogy a vagyonkezelők évente készítsenek előzetes költségvetést a várható bevételekről és kiadásokról, a részleges jogra van bízva azonban ennek elrendelése és beterjesztési módjának közelebbi meghatározása.

1285. kán. – Kizárólag a rendes vagyonkezelés keretein belül, a vagyonkezelőknek szabad az állandó vagyonhoz nem tartozó ingóságokból vallásos célra vagy a keresztény segítő szeretet céljaira adakozniuk.

1286. kán. – A vagyonkezelők:

1. a munkával kapcsolatos megbízások kiadása során tartsák meg pontosan a munkára és a népjólétre vonatkozó világi törvényeket is, az egyház által adott elvek szerint;

2. az alkalmazottaknak igazságos és tisztességes bért fizessenek, hogy azok megfelelően fedezni tudják a maguk és családtagjaik szükségleteit.

1287. kán. – 1. §. Az ellenkező szokás elvetésével, azok a bármiféle egyházi javakat kezelő személyek, akár klerikusok, akár világiak, akik a megyéspüspök kormányzati hatalma alól nincsenek törvényesen kivéve, évente kötelesek számadást beterjesztetni a helyi ordináriusnak, aki azt vizsgálta át a gazdasági tanáccsal.

2. §. A hívők által az egyháznak adományozott javakról a vagyonkezelők adjanak számot a hívőknek a részleges jogban megállapítandó szabályok szerint.

1288. kán. – A vagyonkezelők hivatalos jogi személy nevében ne indítsanak pert és ne bocsátkozzanak perbe világi bíróság előtt, hacsak erre saját ordináriusuktól írásbeli engedélyt nem kaptak.

1289. kán. – Még ha a vagyonkezelésre nem egyházi hivatal címén kötelesek is, a vagyonkezelők a magukra vállalt feladatot nem tehetik le önkényesen; ha pedig a feladatuktól való önkényes megválásból az egyháznak kára származik, kártérítésre kötelesek.

III. cím: A szerződések, különösen az elidegenítés

1290. kán. – Amint a világi jog az adott területen a szerződésekkel kapcsolatban akár általánosságban, akár különösen elrendel, továbbá amit teljesítésükkel kapcsolatban előír, azt az egyház kormányzói hatalmának alárendelt dolgok vonatkozásában a kánoni jog alapján ugyanazokkal a hatásokkal meg kell tartani, hacsak nem ellenkeznek az isteni joggal, vagy a kánoni jog másként nem rendelkezik, továbbá fenntartva az [1547. kán.](#) előírását

1291. kán. – A jog szerint illetékes hatóság engedélye szükséges azoknak a javaknak az érvényes elidegenítéséhez, amelyek törvényes kijelölés alapján valamely hivatalos jogi személy állandó vagyonát képezik, és értékük a jogban meghatározott összeget meghaladja.

1292. kán. – 1. §. A [638. kán.](#) 3. §-ának fenntartásával, amikor az elidegeníteni kívánt javak értéke a püspöki konferencia által a saját területe számára meghatározandó legkisebb és legnagyobb összeg között van, az illetékes hatóság az, amelyet a jogi személy saját szabályzata meghatároz, ha a megyéspüspöknek alá nem rendelt jogi személyről van szó; egyébként az illetékes hatóság maga a megyéspüspök, a gazdasági tanács, a tanácsok testülete és az érdekeltek hozzájárulásával. A megyéspüspöknek magának is szüksége van ezek hozzájárulására ahhoz, hogy elidegeníthesse az egyházmegye javait.

2. §. Ha azonban olyan dologról van szó, melyek értéke meghaladja a legnagyobb összeget, vagy fogadalomból az egyháznak ajándékozott, illetve művészileg vagy történelmileg értékes dolgokról, akkor az elidegenítés érvényességéhez a Szentszék engedélye is szükséges.

3. §. Ha az elidegeníteni kívánt dolog felosztható, az elidegenítési engedély iránti kérelemben meg kell jelölni annak már korábban elidegenített részeit; különben az engedély érvénytelen.

4. §. Azok, akik a javak elidegenítésében tanácsukkal vagy beleegyezésükkel részt kell venniük, csakis akkor adják tanácsukat vagy beleegyezésüket, ha előzőleg pontosan értesültek mindannak a jogi személynek a gazdasági helyzetéről, amelynek javait el akarják idegeníteni, mind pedig a már megtörtént elidegenítésekről.

1293. kán. – 1. §. Azoknak a javaknak az elidegenítéséhez, melyek értéke a meghatározott legkisebb összeget meghaladja, szükséges továbbá:

1. valamilyen megfelelő ok, pl. sürgős szükség, nyilvánvaló hasznosság, kegyesség, segítő szeretet vagy más súlyos lelkipásztori indok;

2. az elidegenítendő dolog írásbeli felbecsülése szakértők részéről.

2. §. A törvényes hatóság által előírt egyéb óvintézkedéseket is meg kell tartani, nehogy az egyházat károsodás érje.

1294. kán. – 1. §. A dologt általában nem szabad az értébecslésben megjelölt árnál alacsonyabb áron elidegeníteni.

2. §. Az elidegenítésből származó pénzt vagy biztonságosan be kell fektetni az egyház javára, vagy az elidegenítés céljának megfelelően ésszerűen fel kell használni.

1295. kán. – Az [1291–1294. kán.](#) szerinti követelményeket – melyekhez a jogi személyek szabályzatát is hozzá kell igazítani – nemcsak az elidegenítésre nézve kell megtartani, hanem minden olyan más ügyletre nézve is, amely révén a jogi személy vagyonjogi helyzete rosszabbá válhat.

1296. kán. – Ha egyházi javakat a kellő kánoni formaságok nélkül idegenítenek el, de az elidegenítés a világi jog szerint érvényes, az illetékes hatóságnak kell az összes körülmények érett megfontolása után eldöntenie, hogy indítanak-e pert az egyház jogainak érvényesítésére, s ha igen, személyi vagy dologi keresettel éljenek-e, és hogy ki indítsa a pert és ki ellen.

1297. kán. – A püspöki konferenciára tartozik, hogy a helyi körülmények figyelembevételével szabályokat állapítson meg az egyházi javak bérbeadásával, különösen pedig az illetékes egyházi hatóságtól beszerzendő engedéllyel kapcsolatban.

1298. kán. – Hacsak a dolog nem nagyon kis jelentőségű, az egyházi tulajdont nem szabad saját vagyonkezelőjének vagy a vagyonkezelő negyedfokú vagy annál közelebbi rokonának vagy sógorának eladni vagy bérbe adni, az illetékes hatóság külön írásbeli engedélye nélkül.

IV. cím: A kegyes intézkedések általában és a kegyes alapítványok

1299. kán. – 1. §. Aki a természetjog és a kánonjog alapján javairól szabadon rendelkezik, javait hagyhatja a kegyes célokra akár élők közti, akár halál esetére szóló intézkedéssel.

2. §. Az egyház javára tett halál esetére szóló intézkedésekben, ha lehetséges, meg kell tartani a világi jog szerinti formákat; ha ezeket elhagyták, az örökösöket figyelmeztetni kell arra, hogy kötelesek teljesíteni az örökhagyó akaratát.

1300. kán. – A javaikat akár élők közti, akár halál esetére szóló intézkedéssel kegyes célra adományozó vagy hagyó hívők törvényesen elfogadott akaratát igen gondosan teljesíteni kell még a javak kezelésének és felhasználásának módját illetően is, az [1301. kán.](#) 3. §-a előírásának fenntartásával.

1301. kán. – 1. §. Az összes, akár halál esetére szóló, akár élők közti kegyes intézkedéseknek az ordinárius a végrehajtója.

2. §. Ennél a jogánál fogva az ordinárius felügyelhet és köteles is felügyelni még látogatás útján is arra, hogy a kegyes intézkedéseket teljesítsék, a többi végrehajtók pedig feladatuk végeztével neki kötelesek számot adni.

3. §. A végintézkedésekhez fűzött olyan záradékokat, melyek az ordináriusnak ezzel a jogával ellentétesek, úgy kell tekinteni, mintha nem is fűzték volna őket a végintézkedéshez.

1302. kán. – 1. §. Aki bizalmiként kegyes célra akár élők közti intézkedés, akár végrendelet alapján javakat vett át, köteles erről az ordináriust értesíteni, és megjelölni neki az összes ilyen ingó vagy ingatlan javakat a hozzájuk kapcsolódó terhekkal együtt; ha pedig ezt az adományozó kifejezetten és teljesen megtiltotta, ne fogadja el a bizalmi megbízatást.

2. §. Az ordináriusnak meg kell követelnie, hogy a bizalmi javakat biztonságba helyezték, és felügyelnie kell a kegyes intézkedés végrehajtására az [1301. kán.](#) szerint.

3. §. Valamely szerzetes intézmény vagy az apostoli élet valamely társasága egyik tagjára bízott bizalmi javak szempontjából, ha az illető javakat egy helynek, egyházmegyének vagy azok lakóinak szánták, illetve kegyes célok támogatására adták, az 1. és 2. §-ban említett ordinárius a helyi ordinárius; máskülönben pápai jogú klerikusi intézményben vagy az apostoli élet pápai jogú klerikusi társaságaiban a nagyobb előljáró, más szerzetes intézményekben pedig az illető tag saját ordináriusa.

1303. kán. – 1. §. A jogban kegyes alapítvány néven szerepelnek:

1. az *önálló kegyes alapítványok*, vagyis a dolgok olyan együttesei, melyeket a [114. kán.](#) 2. §-a szerinti célokra szántak, és amelyeket az illetékes egyházi hatóság jogi személlyé tett;

2. a *nem önálló kegyes alapítványok*, vagyis a valamely hivatalos jogi személynek bármi módon adott anyagi javak, melyekhez az a teher járul, hogy a részleges jogban megszabandó hosszú időn keresztül, évi jövedelmükből miséket kell mondani és más meghatározott egyházi cselekményeket kell végezni, vagy másképpen kell a [114. kán.](#) 2. §-ában említett célokat szolgálni.

2. §. Ha a nem önálló kegyes alapítvány javait a megyéspüspöknek alárendelt jogi személyre bízta, az idő leteltével az [1274. kán.](#) 1. §-ában említett intézet céljára kell fordítani azokat, hacsak az alapító ettől eltérő szándékát kifejezetten ki nem nyilvánította; máskülönben az alapítvány javai magára a jogi személyre szállnak.

1304. kán. – 1. §. Ahhoz, hogy egy jogi személy valamely alapítványt érvényesen elfogadhasson, az ordinárius írásbeli engedélye szükséges; ezt csakis akkor adja meg, ha előbb törvényesen meggyőződött arról, hogy a jogi személy mind a most elvállalásra váró új kötelezettségnek, mind a már elvállaltak eleget tud tenni; különösen ügyeljen arra, hogy a jövedelmek teljesen megfeleljenek a hozzájuk kapcsolt terheknek, a hely és a vidék szokása szerint.

2. §. Az alapítványok létesítésével és elfogadásával kapcsolatos egyéb feltételeket a részleges jognak kell megszabnia.

1305. kán. – Az alapítványi adomány címén juttatott pénzt és ingó javakat rögtön az ordinárius által jóváhagyandó, biztos helyen kell elhelyezni abból a célból, hogy ezt a pénzt vagy az ingó javak értékét megőrizték és ugyanannak az ordináriusnak az érdekeltek és saját gazdasági tanácsa meghallgatása után kialakított józan ítélete szerint mielőbb biztonságosan és hasznosan befektessék az illető alapítvány javára, a teher kifejezet és külön említésével.

1306. kán. – 1. §. Az alapítványokat, még ha élőszóban tették is őket, írásban kell rögzíteni.

2. §. Az okmány egyik példányát az egyházmegyei hivatal levéltárában, a másikat pedig annak a jogi személynek a levéltárában kell biztonságosan őrizni, melyhez az alapítvány tartozik.

1307. kán. – 1. §. Az [1300–1302.](#) és az [1287. kán.](#) előírásainak megtartásával a kegyes alapítványokból fakadó terhekről készítsenek táblázatot, és helyezték el látható helyen, nehogy a teljesítendő kötelezettségek feledésbe merüljenek.

2. §. A [958. kán.](#) 1. §-ában említett könyvön kívül legyen egy másik könyv is, melyet a plébánosnál vagy az igazgatónál kell őrizni; ebbe jegyezzék be az egyes kötelezettségeket, teljesítésüket és a miseadományokat.

1308. kán. – 1. §. A misekötelezettségek leszállítása, melyet csak megfelelő és szükséges okból szabad megtenni, az Apostoli Szentszéknek van fenntartva, az itt következő előírások tiszteletben tartásával.

2. §. Ha az alapítványi okmányokban kifejezetten ez áll, az ordinárius a jövedelmek csökkenése miatt leszállíthatja a misekötelezettségeket.

3. §. A megyéspüspököknek joga van leszállítani a jövedelmek csökkenése miatt, amíg ez az ok fennáll, a hagyományként vagy bármilyen más módon önállóként alapított miséket az egyházmegyében törvényesen megszabott miseadomány mértéke szerint, feltéve, hogy senki sincs, aki a miseadomány növelésére köteles, és akiktől ez eredményesen követelhető.

4. §. Ugyanő jogosult az egyházi intézményeket terhelő misekötelezettségek vagy hagyományok leszállítására, ha a jövedelmek már nem elegendőek az illető intézmény saját céljának megfelelő szolgálatára.

5. §. A 3. és 4. §-ban említett hatalommal rendelkezik a pápai jogú klerikusi szerzetes intézmény legfőbb elöljárója is.

1309. kán. – Az [1308. kán.](#)-ban említett hatóságok is jogosultak ezenkívül arra is, hogy a misekötelezettségeket arányos okból az alapítványban megszabottól különböző napra, templomba vagy oltárra tegyék át.

1310. kán. – 1. §. A hívők kegyes célú intézkedéseit, ha erre az alapító kifejezetten felhatalmazta, az ordinárius – csakis megfelelő és szükséges okból – leszállíthatja, mérsékelheti vagy megváltoztathatja.

2. §. Ha a megszabott kötelezettségek teljesítése a jövedelmek csökkenése vagy más ok miatt, teljesen a vagyonkezelők hibáján kívül, lehetetlenné vált, az ordinárius az érdekeltek és saját gazdasági tanácsa meghallgatása után, és a lehető legjobban megtartva az alapító szándékát, méltányosan csökkentheti ezeket a kötelezettségeket, kivéve a misekötelezettségek leszállítását, mert erre az [1308. kán.](#) előírásai az irányadók.

3. §. Egyéb esetekben az Apostoli Szentszékhez kell folyamodni.

VI. könyv: Büntető rendelkezések az Egyházban

I. rész: A büntetendő cselekmények és a büntetések általában

I. cím: A büntetendő cselekmények büntetése általánosságban

1311. kán. – Az egyház született és saját joga, hogy a büntetendő cselekményeket elkövető krisztushívőket büntető rendelkezésekkel fenytse.

1312. kán. – 1. §. A büntető rendelkezések az egyházban a következők:

1. az [1331–1333. kán.](#)-ban felsorolt gyógyító büntetések, vagyis cenzúrák;
2. az [1336. kán.](#)-ban említett jóvátevő büntetések.

2. §. A törvény más jóvátevő büntetéseket is rendelhet, melyek a krisztushívőt valamilyen lelki vagy anyagi jótól fosztják meg, és megfelelnek az egyház természetfeletti céljának.

3. §. Alkalmaznak ezenkívül büntető óvintézkedéseket és vezekléseket is, az előbbieket főként a büntetendő cselekmények megelőzésére, az utóbbiakat inkább a büntetés helyettesítésére vagy növelésére.

II. cím: A büntető törvény és a büntető parancs

1313. kán. – 1. §. Ha a büntetendő cselekmény elkövetése után a törvény megváltozik, a tettes számára kedvezőbb törvényt kell alkalmazni.

2. §. Ha a későbbi törvény eltörli a törvényt vagy legalább a büntetést, a büntetés rögtön megszűnik.

1314. kán. – A büntetés többnyire utólag kimondandó, vagyis a tettet nem sújtja addig, amíg ki nem rótták rá; van azonban önmagától beálló büntetés is, mely az elkövetőt magának a büntetendő cselekmény elkövetésének a tényénél fogva sújtja, ha ezt a törvény vagy a parancs kifejezetten elrendeli.

1315. kán. – 1. §. Akinek törvényhozói hatalma van, büntető törvényeket is hozhat, továbbá saját törvényeivel megfelelő büntetést fűzhet az isteni vagy a felsőbb hatóság által hozott egyházi törvényhez, megtartva az illetékességi körének határait a terület vagy a személyek vonatkozásában.

2. §. A törvény meghatározhatja maga a büntetést, vagy rábízhatja annak meghatározását a bíró józan megítélésére.

3. §. A részleges törvény az egyes büntető cselekményekre az egyetemes törvényben megszabott büntetésekhez másokat is hozzáfűzhet; ezt azonban csakis nagyon súlyos szükségből tegye. Ha pedig az egyetemes törvény meghatározatlan vagy fakultatív büntetést helyez kilátásba, a részleges törvény ehelyett meghatározott vagy kötelező büntetést írhat elő.

1316. kán. – A megyéspüspököknek legyen gondja arra, hogy amennyire lehetséges, ugyanabban a városban vagy ugyanazon a vidéken egyforma büntető törvényeket hozzanak, ha ilyenek kibocsátása szükséges.

1317. kán. – Büntetéseket olyan mértékben rendeljenek, amilyen mértékben valóban szükségesek az egyházfegyelem megfelelőbb biztosítása érdekében. Klerikusi állapotból való elbocsátást azonban részleges törvénnyel nem lehet elrendelni.

1318. kán. – Önmaguktól beálló büntetéseket a törvényhozó ne helyezzen kilátásba, hacsak esetleg egyes olyan szándékos büntetendő cselekmények esetére nem, amelyek vagy igen súlyos botrányt okozhatnak, vagy utólag kimondandó büntetésekkel hatékonyan nem büntethetők; cenzúrákat pedig, különösen kiközösítést, csakis a legnagyobb mérséklettel és csak igen súlyos büntetendő cselekmények esetére rendeljen.

1319. kán. – 1. §. Amilyen mértékben valaki kormányzati hatalmánál fogva külső fórumon parancsokat adhat ki, olyan mértékben parancs útján kilátásba helyezhet meghatározott büntetéseket is, az örökre szóló jóvátevő büntetések kivételével.

2. §. Büntető parancsot csakis a dolog érett megfontolása után és az [1317.](#) és [1318. kán.](#)-ban a részleges törvényekről kimondott rendelkezések megtartásával adjanak ki.

1320. kán. – Mindabban, amiben a szerzetesek a helyi ordináriusnak vannak alárendelve, a helyi ordinárius büntetésekkel fenýítheti őket.

III. cím: A büntető rendelkezéseknek alárendelt alany

1321. kán. – 1. §. Senkit sem büntethetnek meg, hacsak a törvény vagy a parancs általa elkövetett külső megsértése szándékosság vagy gondatlanság miatt súlyosan nem beszámítható.

2. §. A törvényben vagy parancsban előírt büntetés arra vonatkozik, aki a törvényt vagy a parancsot készakarva szegte meg; aki pedig a kötelező gondosság elmulasztása folytán tette ezt, nem kap büntetést, hacsak a törvény vagy a parancs másként nem rendelkezik.

3. §. A szabály külső megszegése után a vélelem a beszámíthatóság mellett szól, hacsak ennek ellenkezője ki nem tűnik.

1322. kán. – Akik állapotszerűen híjával vannak értelmük használatának, azok képtelennek minősülnek büntetendő cselekmény elkövetésére még akkor is, ha a törvényt vagy a parancsot olyankor szegték meg, amikor egészségesnek tűntek.

1323. kán. – Semmilyen büntetésnek nincs alávetve az, aki amikor a törvényt vagy a parancsot megszegte:

1. tizenhatodik életévét még nem töltötte be;
2. hibáján kívül nem tudta, hogy törvényt vagy parancsot szeg meg; a tudatlansággal azonos megítélés alá esik a figyelmetlenség és a tévedés;
3. fizikai erő vagy véletlen hatására cselekedett, amelyet nem láthatott előre, vagy amely ellen, bár előre látta, nem tudott védekezni;
4. akár csak viszonylagosan is súlyos félelemtől kényszerítve, illetve szükségből vagy súlyos kellemetlenségtől hajtva cselekedett, kivéve mégis, ha a cselekedet belsőleg rossz, vagy a lelkek kárára válik;
5. jogos védelemből cselekedett az igazságtalanul ellene vagy más ellen támadóval szemben, megtartva a kellő mérsékletet;
6. nem rendelkezett értelmének használatával, fenntartva az [1324. kán.](#) 1. § 2. sz. és az [1325. kán.](#) előírásait;
7. hibáján kívül úgy vélte, hogy fennáll valamelyik a 4. vagy az 5. sz.-ban említett körülmények közül.

1324. kán. – 1. §. Az áthágó nem mentesül a büntetéstől, de mérsékelni kell a törvényben vagy a parancsban megállapított büntetést, vagy vezeklést kell helyette alkalmazni, ha a büntetendő cselekményt:

1. olyan követte el, aki csak tökéletlenül rendelkezett értelme használatával;
2. olyan követte el, aki értelme használatával részegség vagy más hasonló olyan lelki zavar miatt nem rendelkezett, amelyben ő volt a hibás;
3. súlyos szenvedély hevében követték el, mely azonban nem előzte meg és nem akadályozta meg teljesen a lélek mérlegelését és az akarat beleegyezését, és feltéve, hogy magát a szenvedélyt nem szándékosan keltette fel vagy táplálta az elkövető;
4. olyan kiskorú követte el, aki betöltötte tizenhatodik évét;
5. olyan követte el, akit akár csak viszonylagosan is súlyos félelem kényszerített, vagy aki szükségből vagy súlyos kellemetlenségtől hajtva cselekedett, ha a büntetendő cselekmény belsőleg rossz vagy a lelkek kárára válik;
6. olyan követte el, aki jogos védelemből cselekedett az igazságtalanul ellene vagy más ellen támadóval szemben, de nem tartotta meg a kellő mérsékletet;
7. súlyosan és igazságtalanul provokálóval szemben követték el;

8. olyan követte el, aki saját hibájából fakadó tévedésből úgy vélte, hogy fennáll valamelyik az [1323. kán.](#) 4. vagy 5. sz-ában említett körülmények közül;

9. olyan követte el, aki hibáján kívül nem tudott a törvényhez vagy a parancshoz fűzött büntetésről;

10. olyan követte el, akinek beszámíthatósága nem teljes, de mégis súlyos volt.

2. §. Ugyanígy járhat el a bíró akkor is, ha más olyan körülmény áll fenn, amely a büntetendő cselekmény súlyosságát csökkenti.

3. §. Az 1. §-ban említett körülmények esetén a tettetést nem sújtják az önmaguktól beálló büntetések.

1325. kán. – A vaskos vagy hanyag, vagy a szándékos tudatlanságot sohasem lehet figyelembe venni az [1323.](#) és [1324. kán.](#) előírásainak alkalmazása során; ugyanígy nem lehet figyelembe venni a részegséget vagy más lelki zavart, ha mesterségesen keresték őket a büntetendő cselekmény elkövetése vagy mentése érdekében, hasonlóképpen azt a szenvedélyt sem, amelyet valaki szándékosan kelt vagy táplál magában.

1326. kán. – 1. §. A bíró súlyosabban büntetheti, mint ahogyan a törvény vagy a parancs megszabja:

1. azt, aki az elítélés vagy a büntetés kinyilvánítása után annyira kitart a büntetendő cselekmény elkövetésében, hogy a körülmények alapján józanul a rossz akaratban való makacsságát lehet feltételezni;

2. azt, aki valamilyen méltóságot visel, vagy aki hatáskörével vagy hivatalával visszaélt a büntetendő cselekmény elkövetése érdekében;

3. azt a tettetést, aki – ha a büntetést gondatlanságból eredő büntetendő cselekményre rendelték – az eseményt előre látta, és mégis elmulasztotta a megelőzésre azokat az óvintézkedéseket, amelyeket bármely igyekvő ember megtett volna.

2. §. Az 1. §-ban említett esetekben, ha a rájuk rendelt büntetés önmagától beáll, más büntetést vagy vezeklést is hozzá lehet adni.

1327. kán. – A részleges törvény az [1323–1326. kán.](#)-ban szereplő eseteken kívül más mentő, enyhítő vagy súlyosbító körülményeket is megállapíthat, akár egyetemes szabállyal, akár egyes büntetendő cselekményekre. Ugyanígy a parancsban is megállapíthatók olyan körülmények, melyek a parancsban rendelt büntetéstől mentesítenek, vagy azt enyhítik, illetve súlyosbítják.

1328. kán. – 1. §. Aki egy büntetendő cselekmény elkövetésére valamit tett vagy elmulasztott, de akaratán kívül, mégsem hajtotta végre a büntetendő cselekményt, azt nem sújtja az elkövetett büntetendő cselekményre rendelt büntetés, hacsak a törvény vagy a parancs másként nem rendelkezik.

2. §. Ha a cselekmények vagy mulasztások természetüknél fogva a büntetendő cselekmény végrehajtására vezetnek, az elkövetőt vezeklésnek vagy büntető óvintézkedésnek lehet alávetni, hacsak nem önként állt be az elkezdett büntetendő cselekmény végrehajtásától. Ha azonban botrány, más súlyos kár vagy veszély keletkezett, az elkövetőt, még ha önként állt is el, megfelelő büntetéssel lehet büntetni, mégis enyhébbel, mint ami a befejezett büntetendő cselekményre van rendelve.

1329. kán. – 1. §. Akik a büntetendő cselekmény elkövetésére vonatkozó közös szándékkal egy büntetendő cselekményben együttműködnek, és a törvényben vagy a parancsban nincsenek kifejezetten említve, ha a főtettesre utólag kimondandó büntetések vannak rendelve, ugyanilyen vagy más éppolyan súlyú vagy enyhébb büntetés vonatkozik rájuk is.

2. §. A büntetendő cselekményhez fűzött, önmagától beálló büntetésbe esnek azok a bűnrészesek, akik a törvényben vagy a parancsban nincsenek említve, ha tevékenységük nélkül a büntetendő cselekményt nem követték volna el, és a büntetés olyan természetű, hogy alkalmazni lehet rájuk; máskülönben utólag kimondandó büntetésekkel büntethetők.

1330. kán. – Azt a büntetendő cselekményt, amely nyilatkozatban vagy az akarat, a tan vagy a tudás más kinyilatkoztatásában áll, végre nem hajtottnak kell tekinteni, ha ezt a nyilatkozatot vagy kinyilvánítást senki nem észleli.

IV. cím: A büntetések és más büntető intézkedések

I. fejezet: A cenzúrák

1331. kán. – 1. §. A kiközösítettnek tilos:

1. bármilyen szolgálati részvételt vállalni az eucharisztia áldozatának ünneplésében vagy bármely más istentiszteleti szertartásban;

2. szentségeket vagy szentelményeket végezni és szentségeket felvenni;

3. bármiféle egyházi hivatalokat, szolgálatokat vagy tisztségeket gyakorolni, vagy kormányzati intézkedést végezni.

2. §. Ha kiközösítést kimondták vagy kinyilvánították, a tettes:

1. ha az 1. § 1. sz-ának előírása ellenére akar cselekedni, el kell utasítani, vagy a liturgikus cselekményt meg kell szakítani, hacsak ezt súlyos ok nem gátolja;

2. érvénytelenül végzi azokat a kormányzati intézkedéseket, amelyek az 1. § 3. sz-a szerint tilosak;

3. el van tiltva attól, hogy éljen a korábban engedélyezett kiváltságokkal;

4. nem nyerhet el érvényesen méltóságot, hivatalt vagy más tisztséget az egyházban;

5. nem lesz övé a jövedelme annak a méltóságnak, hivatalnak, bármilyen tisztségnek, díjazásnak, amivel az egyházban rendelkezik.

1332. kán. – Akit egyházi tilalom sújt, arra vonatkoznak az [1331. kán.](#) 1. § 1. és 2. sz-ában felsorolt tilalmak; ha az egyházi tilalmat kimondták vagy kinyilvánították, meg kell tartani az [1331. kán.](#) 2. § 1. sz-ának előírását.

1333. kán. – 1. §. A felfüggesztés, mely csak klerikusokat sújthat, eltilt:

1. a rendi hatalom összes vagy bizonyos cselekményeitől;

2. a kormányzati hatalom összes vagy bizonyos cselekményeitől;

3. a hivattal járó összes vagy bizonyos jogok vagy feladatok gyakorlásától.

2. §. A törvényben vagy a parancsban el lehet rendelni, hogy a büntető vagy kinyilvánító ítélet után a felfüggesztett személy érvényesen ne hozhasson kormányzati intézkedéseket.

3. §. Az eltiltás sohasem érinti:

1. az olyan hivatalokat vagy kormányzati hatalmat, amely nincs alávetve a büntetést rendelő előljáró hatalmának;

2. a tettest hivatalánál fogva megillető lakhatási jogot;

3. a felfüggesztett személy hivatalához esetleg hozzátartozó javak kezelési jogát, ha a büntetés önmagától beáll.

4. §. A jövedelem, fizetés, díjazás vagy más hasonló feltételtől eltöltő felfüggesztés maga után vonja mindannak a visszatérítési kötelezettségét, amit az illető, még ha jóhiszeműen is, törvénytelenül felvett.

1334. kán. – 1. §. A felfüggesztés terjedelmét, az előző kánonban megszabott határok közt, vagy maga a törvény vagy parancs határozza meg, vagy az az ítélet vagy határozat, mellyel a büntetést kimondják.

2. §. A törvény, de nem a parancs, elrendelhet önmagától beálló felfüggesztést minden meghatározás vagy korlátozás hozzáfűzése nélkül; az ilyen büntetés pedig mindazokkal a hatásokkal rendelkezik, melyek az [1333. kán.](#) 1. §-ában vannak felsorolva.

1335. kán. – Ha a cenzúra eltilt a szentségek vagy a szentelmények végzésétől vagy kormányzati intézkedések hozatalától, a tilalom felfüggesztődik, valahányszor ez szükséges a halálveszélyben levő hívők ellátásához; ha az önmagától beálló cenzúrát nem nyilvánították ki, felfüggesztődik a tilalom ezenkívül akkor is, ha egy hívő kéri a szentséget, a szentelményt vagy a kormányzati intézkedést; ezt pedig bármely megfelelő okból szabad kérnie.

II. fejezet: A jóvátevő büntetések

1336. kán. – 1. §. A jóvátevő büntetések, melyek a tettest örökre vagy meghatározott, illetve meghatározatlan időre sújthatják, azokon az egyebeken kívül, amelyeket esetleg a törvény elrendelt, a következők:

1. egy bizonyos helyen vagy területen való tartózkodás tilalma vagy előírása;
 2. megfosztás a hatalomtól, hivataltól, tisztségtől, jogtól, kiváltságtól, felhatalmazástól, kegytől, címtől, jelvénytől, még akkor is, ha az csupán tiszteletbeli;
 3. eltiltás a 2. sz-ban felsoroltak gyakorlásától, illetve egy bizonyos helyen vagy egy bizonyos helyen kívül való gyakorlásától; ezek a tilalmak sohasem teszik a cselekményt érvénytelenné;
 4. büntető áthelyezés más hivatalba;
 5. elbocsátás a klerikusi állapotból.
2. §. Önmaguktól beállók csak azok a jóvátevő büntetések lehetnek, amelyek az 1. § 3. sz-ában vannak felsorolva.

1337. kán. – 1. §. Egy bizonyos helyen vagy területen való tartózkodás tilalma kiszabható akár klerikusokra, akár szerzetesekre; az ott tartózkodás előírása pedig világi klerikusokra és – a szabályzat keretei között – szerzetesekre.

2. §. Egy bizonyos helyen vagy területen való tartózkodás előírásának kiszabásához szükséges, hogy meglegyen az illető hely ordináriusának beleegyezése, hacsak nem olyan házról van szó, amelyet az egyházmegyén kívüli vezeklő vagy javításra szoruló klerikusok számára is rendeltek.

1338. kán. – 1. §. Az [1336. kán.](#) 1. § 2. és 3. sz-ában felsorolt megfosztások és tilalmak sohasem érintik azokat a hatalmakat, hivatalokat, tisztségeket, jogokat, kiváltságokat, felhatalmazásokat, kegyeket, címeket, jelvényeket, amelyek nincsenek alávetve a büntetést rendelő előljáró hatalmának.

2. §. A rendi hatalomtól senkit sem lehet megfosztani, hanem csak eltiltani annak vagy a hozzá tartozó egyes cselekményeknek a gyakorlásától; ugyancsak nem lehet senkit megfosztani az akadémiai fokozatoktól.

3. §. Az [1336. kán.](#) 1. § 3. sz-ában említett tilalmakkal kapcsolatban azt a szabályt kell megtartani, amelyet az [1335. kán.](#) mond ki a cenzúrákról.

III. fejezet: A büntető óvintézkedések és a vezeklések

1339. kán. – 1. §. Az ordinárius személyesen vagy más által figyelmeztetésben részesítheti azt, aki büntetendő cselekmény elkövetésének közeli veszélyében forog, vagy aki ellen a lefolytatott vizsgálat alapján súlyos a gyanú, hogy büntetendő cselekményt követett el.

2. §. Azt pedig, akinek viselkedéséből botrány vagy súlyos rendzavarás támad, dorgálásban is részesítheti a személy és a tett sajátos adottságainak megfelelő módon.

3. §. A figyelmeztetésnek és a dorgálásnak mindig nyoma kell, hogy legyen legalább valamilyen okiratban, amelyet az egyházmegyei hivatal titkos levéltárában kell őrizni.

1340. kán. – 1. §. A vezeklés, melyet külső fórumon lehet kiróni, a vallásosság, a jámborság vagy a segítő szeretet valamely cselekedetének elvégzése.

2. §. Titkos áthágás miatt sohasem szabad nyilvános vezeklést kiróni.

3. §. Az ordinárius józan belátása szerint fűzhet vezekléseket a figyelmeztetés vagy a dorgálás büntető óvintézkedéséhez.

V. cím: A büntetések alkalmazása

1341. kán. – Az ordinárius csak akkor gondoskodik a büntetések kimondására vagy kinyilvánítására irányuló bírói vagy közigazgatási eljárás megindításáról, ha megállapította, hogy sem a testvéri figyelmeztetés, sem a dorgálás, sem a lelkipásztori gondoskodás más útjai révén nem lehet eléggé a botrányt helyrehozni, az igazságosságot helyreállítani, a tettet megjavítani.

1342. kán. – 1. §. Valahányszor megfelelő okok akadályozzák, hogy bírói eljárást folytassanak le, a büntetést ki lehet mondani vagy ki lehet nyilvánítani peren kívüli határozattal; büntető óvintézkedéseket és vezekléseket pedig bármely esetben lehet határozat útján alkalmazni.

2. §. Határozat útján nem lehet kimondani vagy kinyilvánítani örökre szóló büntetéseket, sem olyan büntetéseket, melyeknek határozat útján való alkalmazását az őket elrendelő törvény vagy parancs tiltja.

3. §. Amit a törvény vagy a parancs a bírótól a büntetés perbeli kimondását vagy kinyilvánítását illetően mond, alkalmazni kell arra az előjáróra, aki határozat útján peren kívül mondja ki vagy nyilvánítja ki a büntetést, hacsak az ellenkezője ki nem tűnik, és ha nem csupán az eljárás módját érintő előírásokról van szó.

1343. kán. – Ha a törvény vagy a parancs felhatalmazza a bírót arra, hogy alkalmazza vagy ne alkalmazza a büntetést, a bíró a büntetést lelkiismerete és józan belátása szerint mérsékelheti is, vagy vezeklést róhat ki helyette.

1344. kán. – Még ha a törvény parancsoló szavakat használ is, a bíró lelkiismerete és józan belátása szerint jogosult:

1. a büntetés kimondását alkalmasabb időre halasztani, ha előre látható, hogy a tettes elsietett megbüntetéséből nagyobb bajok származnak;

2. a büntetés kimondásától tartózkodni vagy enyhébb büntetést kimondani, illetve vezeklést alkalmazni, ha a tettes megjavult, és a botrányt helyrehozta, vagy ha az illetőt polgári hatóság eléggé megbüntette, vagy előreláthatólag eléggé meg fogja büntetni;

3. felfüggeszteni a jóvátévő büntetés megtartásának kötelezettségét, ha a tettes dicséretes élet után először követett el büntetendő cselekményt, és nem sürget a botrány helyrehozatalának szüksége, mégis azzal a feltétellel, hogy ha a tettes a magától a bírótól meghatározott időn belül ismét büntetendő cselekményt követ el, le kell töltenie a mindkét büntetendő cselekményért járó büntetést, hacsak időközben le nem telt az előbbi büntetendő cselekmény miatti büntető kereset elévülési ideje.

1345. kán. – Valahányszor az elkövető értelmének csak tökéletlen használatával rendelkezett, vagy a büntetendő cselekményt félelemből, szükségből, szenvedély hevében, részegen vagy más hasonló zavart lelkiállapotban követte el, a bíró tartózkodhat bármely büntetés kimondásától, ha úgy véli, hogy másképpen jobban lehet gondoskodni az illető megjavításáról.

1346. kán. – Valahányszor a tettes több büntetendő cselekményt követett el, ha az utólag kimondandó büntetések halmaza túlzottnak látszik, a bíró józan megítélésére van bízva, hogy a büntetéseket méltányos határok között mérsékelje.

1347. kán. – 1. §. Cenzúrárt érvényesen csakis akkor lehet kimondani, ha előzőleg a javulásra megfelelő időt adva legalább egyszer figyelmeztették a tettest, hogy hagyjon fel a makacssággal.

2. §. Arról a tettesről kell mondani, hogy a makacssággal felhagyott, aki a büntetendő cselekményt valóban megbánta, és ezenkívül a károkat és a botrányt kellően helyrehozta, vagy ezt legalább komolyan megígérte.

1348. kán. – Mikor a vádlottat a vád alól felmentik, vagy semmilyen büntetést nem mondanak ki rá, az ordinárius gondoskodhat az illető javáról és a közjóról alkalmas figyelmeztetésekkel és a lelkipásztori gondoskodás más útjain vagy akár, ha az úgy úgy hozza, büntető óvintézkedésekkel is.

1349. kán. – Ha a büntetés meghatározatlan és a törvény másként nem rendelkezik, a bíró ne mondjon ki nagyon súlyos büntetéseket, különösen cenzúrákat, hacsak az eset súlyossága ezt teljességgel meg nem kívánja; örökre szóló büntetéseket pedig nem mondhat ki.

1350. kán. – 1. §. Büntetéseknek klerikusra való kimondása során mindig ügyelni kell, nehogy az illető nélkülözze azt, ami a tisztas ellátáshoz szükséges, hacsak nem a klerikusi állapotból való elbocsátásról van szó.

2. §. Arról a klerikusi állapotból elbocsátott személyről pedig, aki a büntetés miatt valóban szükségét szenved, az ordinárius a lehetséges legjobb módon igyekezzék gondoskodni.

1351. kán. – A büntetés a tettest mindenütt köti, még akkor is, ha megszűnt annak a joga, aki a büntetést rendelte vagy kimondta, hacsak kifejezett ellenkező rendelkezés nincsen.

1352. kán. – 1. §. Ha a büntetés tiltja a szentségek vagy a szentelmények felvételét, ez a tilalom felfüggesztődik, amíg a tettes halálveszélyben forog.

2. §. Annak az önmagától beálló büntetésnek a megtartási kötelezettsége, amelyet nem nyilvánítottak ki, és nem is közismert azon a helyen, ahol az elkövető tartózkodik, annyiban függesztődik fel egészen vagy részben, amennyiben a tettes nem tudja megtartani azt súlyos botrány vagy becsületvesztés veszélye nélkül.

1353. kán. – A bármilyen büntetést kimondó vagy kinyilvánító bírói ítéletek vagy határozatok elleni fellebbezésnek vagy felfolyamodásnak felfüggesztő hatása van.

VI. cím: A büntetések megszűnése

1354. kán. – 1. §. Az [1355–1356. kán.](#)-ban felsoroltakon kívül, ugyancsak elengedhetik az illető büntetését is mindazok, akik a büntetéssel megerősített törvény alól felmentést adhatnak, vagy a büntetéssel fenyegető parancs alól felszabadíthatnak.

2. §. A büntetést elrendelő törvény vagy parancs ezenkívül másokat is felhatalmazhat a büntetés elengedésére.

3. §. Ha az Apostoli Szentszék a büntetés elengedését magának vagy másoknak fenntartotta, a fenntartást szorosan kell értelmezni.

1355. kán. – 1. §. A törvény által rendelt és már kimondott vagy kinyilvánított büntetést, ha nincs az Apostoli Szentszéknek fenntartva, elengedheti:

1. az az ordinárius, aki a büntetés kimondására vagy kinyilvánítására a pert elindította, vagy személyesen, illetve más által a büntetést határozatilag kimondta vagy kinyilvánította;
2. az elkövető tartózkodási helyének ordináriusa, de – hacsak rendkívüli körülmények miatt nem lehetetlen – az 1. sz.-ban említett ordinárius megkérdezése után.

2. §. A törvény által rendelt és még ki nem nyilvánított önmagától beálló büntetést, ha nincs az Apostoli Szentszéknek fenntartva, az ordinárius elengedheti alárendeltjeinek és azoknak, akik területén tartózkodnak, vagy ott követték el a büntetendő cselekményt, és elengedheti bármelyik püspök is, de szentségi gyónásban.

1356. kán. – 1. §. Az olyan parancssal elrendelt utólag kimondandó vagy önmagától beálló büntetést, melyet nem az Apostoli Szentszék adott ki, elengedheti:

1. az elkövető tartózkodási helyének ordináriusa;
 2. ha a büntetést kimondták vagy kinyilvánították, az az ordinárius is, aki a büntetés kimondására vagy kinyilvánítására a pert elindította, vagy személyesen, illetve más által a büntetést határozatilag kimondta vagy kinyilvánította.
2. §. Mielőtt az elengedésre sor kerülne, hacsak rendkívüli körülmények miatt nem lehetetlen, meg kell kérdezni a parancs kiadóját.

1357. kán. – 1. §. Az [508.](#) és [976. kán.](#) előírásainak fenntartásával, a gyóntató a ki nem nyilvánított, önmagától beálló kiközösítést vagy egyházi tilalmat tartalmazó cenzúrát belső szentségi fórumon elengedheti, ha a gyónónak nehéz lenne a súlyos bűn állapotában maradnia az illetékes előjáró intézkedéséhez szükséges időn át.

2. §. Mikor a gyóntató a büntetést elengedi, kötelezze a gyónót visszaesés terhe alatt arra, hogy egy hónapon belül az illetékes előjáróhoz vagy felhatalmazással rendelkező paphoz forduljon és kövesse annak utasításait; addig is adjon arányos elégtételt, és amennyiben sürgős, írja elő a botrány és a kár helyrehozását; a felfolyamodás a gyóntató útján is történhet a gyónó nevének említése nélkül.

3. §. Felépülésük után ugyanilyen felfolyamodási kötelezettség terheli azokat, akiknek a [976. kán.](#) szerint engedték el a kimondott vagy kinyilvánított vagy az Apostoli Szentszéknek fenntartott cenzúrát.

1358. kán. – 1. §. A cenzúra csakis olyan elkövetőnek engedhető el, aki az [1347. kán.](#) 2. §-a szerint a makacssággal felhagyott; aki viszont felhagyott vele, attól az elengedést nem lehet megtagadni.

2. §. Aki a cenzúrát elengedi, intézkedhet az [1348. kán.](#) szerint, vagy előírhat vezeklést is.

1359. kán. – Ha valakit több büntetés sújt, az elengedés csak a benne kifejezetten jelzett büntetésekre érvényes; az általános elengedés pedig minden büntetést megszüntet, kivéve azokat, amelyeket a kérvényben a tettes rosszhiszeműen elhallgatott.

1360. kán. – A büntetés súlyos félelem útján kicsikart elengedése érvénytelen.

1361. kán. – 1. § Az elengedés megadható távollévőnek vagy feltételesen is.

2. §. Az elengedést külső fórumon írásban kell adni, hacsak súlyos ok mást nem indokol.

3. §. Ügyelni kell, nehogy az elengedés kérése vagy maga az elengedés nyilvánosságra kerüljön, hacsak annyira nem, amennyire ez a tettes hírének védelmére hasznos, vagy a botrány helyrehozására szükséges.

1362. kán. – 1. §. A bűnvádi kereset három év alatt elévül, kivéve ha:

1. a Hittani Kongregációnak fenntartott büntetendő cselekményekről van szó;

2. az [1394.](#), [1395.](#), [1397.](#), [1398. kán.](#)-ban említett büntetendő cselekmények miatti keresetről van szó, mely öt év alatt évül el;

3. olyan büntetendő cselekményekről van szó, melyeket az egyetemes jog nem büntet, és a részleges törvény más elévülési határidőt ír elő.

2. §. Az elévülési idő a büntetendő cselekmény elkövetésének napjától kezdődik, vagy ha a büntetendő cselekmény tartós vagy szokásszerű, megszűnésének napjától.

1363. kán. – 1. §. Ha az [1362. kán.](#)-ban említett határidőn belül, melyet a büntető ítélet jogerőre emelkedésének napjától kell számítani, a tétlessel nem közölték a bírónak az [1651. kán.](#)-ban említett végrehajtási határozatát, akkor a büntetés végrehajtása iránti kereset elévül.

2. §. Ugyanez érvényes a megfelelő szabályok megtartásával, ha a büntetést peren kívül, határozattal mondták ki.

II. rész: Büntetések az egyes büntetendő cselekményekre

I. cím: Büntetendő cselekmények a vallás ellen és az Egyház egysége ellen

1364. kán. – 1. §. A hitehagyó, az eretnek vagy a szakadár önmagától beálló kiközösítésbe esik, fenntartva a [194. kán.](#) 1. § 2. sz-ának előírását; a klerikust ezenfelül még az [1336. kán.](#) 1. § 1., 2. és 3. sz-ában említett büntetésekkel is lehet büntetni.

2. §. Ha a tartós makacsság vagy a botárny súlyossága indokolja, más büntetéseket is hozzá lehet ezekhez adni, beleértve a klerikusi állapotból való elbocsátást is.

1365. kán. – A szent dolgokban való tiltott közösködés elkövetője megfelelő büntetéssel büntetendő.

1366. kán. – Azok a szülők vagy szülőket helyettesítő személyek, akik a gyermekeket nem katolikus vallásban kereszteltetik meg vagy neveltetik, cenzúrával vagy más megfelelő büntetéssel büntetendők.

1367. kán. – Aki az átváltoztatott színeket meggyalázza vagy szentségtörő célra elviszi vagy magánál tartja, az Apostoli Szentszéknek fenntartott önmagától beálló kiközösítésbe esik; a klerikust ezenfelül más büntetéssel is lehet még büntetni, beleértve a klerikusi állapotból való elbocsátást is.

1368. kán. – Ha valaki az egyházi hatóság előtt valamit állítva vagy ígérve hamisan esküszik, megfelelő büntetéssel büntetendő.

1369. kán. – Aki nyilvánosan előadáson vagy nyilvános összejöveten vagy nyilvánosan terjesztett írásban vagy a tömegtájékoztatási eszközök útján más módon káromlást követ el, vagy a jó erkölcsöt súlyosan megsérti, vagy a vallás vagy az egyház ellen igazságtalan dolgokat fejez ki, vagy gyűlöletet, illetve megvetést szít, megfelelő büntetéssel büntetendő.

II. cím: Büntetendő cselekmények az egyházi hatóságok ellen és az Egyház szabadsága ellen

1370. kán. – 1. §. Aki a római pápa ellen fizikai erőszakot alkalmaz, az Apostoli Szentszéknek fenntartott önmagától beálló kiközösítésbe esik; ehhez, ha az illető klerikus, a büntetendő cselekmény súlyossága szerint más büntetést is hozzá lehet adni, beleértve a klerikusi állapotból való elbocsátást is.

2. §. Aki ugyanezt felszentelt püspökkel szemben teszi meg, önmagától beálló egyházi tilalomba, és ha klerikus, önmagától beálló felfüggesztésbe is esik.

3. §. Aki klerikus vagy szerzetes ellen alkalmaz fizikai erőszakot, a hit, az egyház, az egyházi hatalom vagy a szolgálat iránti megvetésből, megfelelő büntetéssel büntetendő.

1371. kán. – Megfelelő büntetéssel büntetendő:

1. aki az [1364. kán.](#) 1. §-ában említett eseten kívül a pápától vagy az egyetemes zsinattól elítélt tanítást tanít, vagy a [752. kán.](#)-ban említett tanítást makacsul elutasít, és az Apostoli Szentszéktől vagy az ordináriustól kapott figyelmeztetés után ezt nem vonja vissza;

2. aki az Apostoli Szentszék, az ordinárius vagy az előjárók törvényes parancsának vagy tilalmának más módon nem engedelmeskedik, és figyelmeztetés után is kitart az engedetlenségben.

1372. kán. – Aki a római pápa intézkedése ellen az egyetemes zsinathoz vagy a püspökök testületéhez folyamodik, cenzúrával büntetendő.

1373. kán. – Aki nyilvánosan az alárendeltek ellenségeskedését vagy gyűlöletét szítja az Apostoli Szentszék vagy az ordinárius ellen valamilyen egyházi hatalmuk vagy szolgálatuk alapján hozott intézkedés miatt, vagy az alárendelteket arra ingerli, hogy ne engedelmeskedjenek nekik, egyházi tilalommal vagy más megfelelő büntetésekkel büntetendő.

1374. kán. – Aki belép olyan társulásba, mely az egyház ellen mesterkedik, megfelelő büntetéssel büntetendő; aki pedig ilyen társulást előmozdít vagy vezet, egyházi tilalommal büntetendő.

1375. kán. – Akik gátolják az egyházi szolgálat, választás vagy hatalom szabad gyakorlását, vagy a szent javak vagy más egyházi javak törvényes használatát, vagy megfélemlítik a választót vagy a megválasztott személyt vagy azt, aki egyházi hatalmat vagy szolgálatot gyakorolt, megfelelő büntetéssel büntetendők.

1376. kán. – Aki ingó vagy ingatlan szent dolgot megszenteltségtenít, megfelelő büntetéssel büntetendő.

1377. kán. – Aki az előírt engedély nélkül egyházi javakat elidegenít, megfelelő büntetéssel büntetendő.

III. cím: Az egyházi tisztségek birtoklása és a tisztségek gyakorlása során elkövetett büntetendő cselekmények

1378. kán. – 1. §. Az a pap, aki a [977. kán.](#) előírása ellen cselekszik, az Apostoli Szentszéknek fenntartott önmagától beálló kiközösítésbe esik.

2. §. Önmagától beálló egyházi tilalom vagy, ha klerikus, önmagától beálló felfüggesztés büntetésébe esik:

1. aki, noha nincs pappá szentelve, az eucharisztikus áldozat liturgikus cselekményét kísérli meg;

2. aki, az 1. §-ban említett eseten kívül, noha nem tud érvényes szentségi feloldozást adni, megkísérli annak megadását, vagy szentségi gyónást hallgat meg.

3. §. A 2. §-ban említett esetekben a büntetendő cselekmény súlyossága szerint más büntetéseket is hozzá lehet ehhez adni, beleértve a kiközösítést is.

1379. kán. – Aki az [1378. kán.](#)-ban említett eseteken kívül színleli, hogy szentséget szolgáltat ki, megfelelő büntetéssel büntetendő.

1380. kán. – Aki simóniával szentséget végez vagy vesz fel, egyházi tilalommal vagy felfüggesztéssel büntetendő.

1381. kán. – 1. §. Aki egyházi hivatalt bitorol, megfelelő büntetéssel büntetendő.

2. §. A bitorlással azonos megítélés alá esik a tisztség törvénytelen megtartása a tőle való megfosztás vagy megváltás után.

1382. kán. – Az a püspök, aki pápai megbízás nélkül valakit püspökké szentel, valamint aki tőle a szentelést kapja, az Apostoli Szentszéknek fenntartott önmagától beálló kiközösítésbe esik.

1383. kán. – Annak a püspöknek, aki az [1015. kán.](#) előírása ellenére más alárendeltjét törvényes elbocsátó levél nélkül szentelte fel, egy évig tilos az egyházi rendet feladnia; aki pedig a szentelést kapta, magánál a ténynél fogva fel van függesztve a felvett rendtől.

1384. kán. – Aki az [1378–1383. kán.](#)-ban említett eseteken kívül papi tisztséget vagy más szent szolgálatot törvénytelenül gyakorol, megfelelő büntetéssel büntethető.

1385. kán. – Aki a miseadományból törvénytelenül hasznot húz, cenzúrával vagy más megfelelő büntetéssel büntetendő.

1386. kán. – Aki bármit ad vagy ígér azért, hogy valaki az egyházban tisztséget gyakorolva valamit törvénytelenül tegyen vagy elmulasszon, megfelelő büntetéssel büntetendő; ugyanígy az is, aki ezeket az ajándékokat vagy ígéreteket elfogadja.

1387. kán. – Az a pap, aki a gyónás folyamán vagy annak alkalmából vagy annak ürügye alatt a gyónót a hatodik parancsolat elleni bűnre csábítja, a büntetendő cselekmény súlyossága szerint felfüggesztéssel, eltiltásokkal, megfosztásokkal büntetendő, és súlyosabb esetekben a klerikusi állapotból elbocsátandó.

1388. kán. – 1. §. Az a gyóntató, aki a gyónási titkot közvetlenül megsérti, az Apostoli Szentszéknek fenntartott önmagától beálló kiközösítésbe esik; aki pedig csak közvetve teszi ezt, a büntetendő cselekmény súlyossága szerint büntetendő.

2. §. A tolmács és azok a [983. kán.](#) 2. §-ában említett egyéb személyek, akik a titkot megsértik, megfelelő büntetéssel büntetendők, nem kizárva a kiközösítést sem.

1389. kán. – 1. §. Aki az egyházi hatalommal vagy tisztséggel visszaél, a cselekmény vagy a mulasztás súlyossága szerint büntetendő, nem kizárva a hivataltól való megfosztást sem, hacsak nincs már erre a visszaélésre törvényben vagy parancsban büntetés rendelve.

2. §, Aki pedig vétkes gondatlanságból az egyházi hatalom, szolgálat vagy feladat valamely cselekményét törvénytelenül úgy végzi vagy mulasztja el, hogy abból másnak kára származik, megfelelő büntetéssel büntetendő.

IV. cím: A hamisítás büntette

1390. kán. – 1. §. Aki a gyóntatót az [1387. kán.](#)-ban említett büntetendő cselekmény címén egyházi előjárónál hamisan feljelenti, önmagától beálló egyházi tilalomba esik, és ha klerikus, felfüggesztésbe is.

2. §. Aki egyházi előjáróhoz más rágalmozó feljelentést terjeszt be valamilyen büntetendő cselekmény címén, vagy másképpen sérti meg más jó hírét, megfelelő büntetéssel büntetendő, nem kizárva a cenzúrárt sem.

3. §. A rágalmozót arányos elégtétel adására is lehet kényszeríteni.

1391. kán. – A büntetendő cselekmény súlyossága szerint megfelelő büntetéssel büntetendő:

1. aki hamis egyházi közokiratot készít, vagy valódit megváltoztat, elpusztít, elrejt, vagy hamis, illetve megváltoztatott egyházi közokiratot használ;
2. aki más hamis vagy megváltoztatott okiratot használ egyházi ügyben;
3. aki egyházi közokiratban hamis dolgot állít.

V. cím: Büntetendő cselekmények különleges kötelezettségek ellen

1392. kán. – Azok a klerikusok vagy szerzetesek, akik a kánonok előírásai ellenére üzleti tevékenységet vagy kereskedést folytatnak, a büntetendő cselekmény súlyossága szerint büntetendők.

1393. kán. – Aki a büntetésből rá kirótt kötelezettségeket megsérti, megfelelő büntetéssel büntethető.

1394. kán. – 1. §. A [194. kán.](#) 1. § 3. sz-ának fenntartásával, az a klerikus, aki – akár csak polgárilag is – házasságot kísérel meg, önmagától beálló felfüggesztésbe esik; ha figyelmeztetés után nem tér jó útra, és folytatja a botrány keltését, fokozatosan megfosztásokkal, sőt a klerikusi állapotból való elbocsátással büntethető.

2. §. Az az örökfogadalmas szerzetes, aki nem klerikus, és – akár csak polgárilag is – házasságot kísérel meg, önmagától beálló egyházi tilalomba esik, a [694. kán.](#) előírásának fenntartásával.

1395. kán. – 1. §. Az ágyas klerikus, az [1394. kán.](#)-ban említett eseten kívül, és a hatodik parancsolat elleni más külső bűnben botrányosan kitartó klerikus felfüggesztéssel büntetendő; ehhez, ha a büntetendő cselekmény figyelmeztetés után tovább tart, fokozatosan más büntetések adhatók hozzá, egészen a klerikusi állapotból való elbocsátásig.

2. §. Az a klerikus, aki másképpen követett el büntetendő cselekményt a hatodik parancsolat ellen, ha a büntetendő cselekményt erőszakkal vagy fenyegetéssel vagy nyilvánosan vagy tizenhat éven aluli kiskorúval követte el, megfelelő büntetésekkel büntetendő, nem kivéve, ha az úgy úgy hozza, a klerikusi állapotból való elbocsátást sem.

1396. kán. – Aki súlyosan megsérti a helybenlakás kötelezettségét, mellyel valamely egyházi hivatal miatt tartozik, megfelelő büntetéssel büntetendő, nem kivéve – figyelmeztetés után – a hivataltól való megfosztást sem.

VI. cím: Büntetendő cselekmények az emberi élet és szabadság ellen

1397. kán. – Aki emberölést követ el, vagy embert erőszakkal vagy csellel elrabol vagy fogva tart vagy megcsonkít vagy súlyosan megsebesít, a büntetendő cselekmény súlyossága szerint, az [1336. kán.](#)-ban említett megfosztásokkal és tilalmakkal büntetendő; az [1370. kán.](#)-ban említett személyek ellen elkövetett emberölésért pedig az ott megállapított büntetések járnak.

1398. kán. – Aki sikeresen magzatelhajtást végez, önmagától beálló kiközösítésbe esik.

VII. cím: Általános szabály

1399. kán. – Az ebben a törvényben vagy más törvényekben megállapított eseteken kívül, az isteni vagy kánoni törvény külső megsértése csak akkor büntethető valamilyen megfelelő büntetéssel, ha a törvénytörtés különös súlyossága büntetést kíván, és sürgős szükség van a botrányok megelőzésére vagy helyrehozására.

VII. könyv: Az eljárások

I. rész: A perek általában

1400. kán. – 1. §. Per tárgyát képezik:

1. természetes vagy jogi személyek jogainak érvényesítése vagy megvédése, illetve jogi tények kinyilvánítása;

2. büntetendő cselekmények, mégpedig a büntetés kiszabása vagy kinyilvánítása tekintetében.

2. §. A közigazgatási hatalom intézkedéséből támadt vitákban azonban csak az előljáráshoz vagy a közigazgatási bírósághoz lehet fordulni.

1401. kán. – Az egyház saját és kizárólagos jogon ítélezik:

1. a lelki vagy lelkiekkel kapcsolatos dolgokra vonatkozó ügyekben;

2. az egyházi törvények megsértése ügyében és minden bűnös cselekedet ügyében, amennyiben a bűn megállapításáról és egyházi büntetések kiszabásáról van szó.

1402. kán. – Az alábbi kánonok az egyház összes bíróságaira vonatkoznak, tiszteletben tartva az Apostoli Szentszék bíróságainak szabályzatát.

1403. kán. – 1. §. Isten szolgálói kanonizációjának ügyeit külön pápai törvény szabályozza.

2. §. Ezenkívül alkalmazni kell ezekre az ügyekre a jelen törvénykönyv előírásait, valahányszor a törvény az egyetemes jogra utal, vagy ha olyan szabályokról van szó, amelyek a dolog természeténél fogva ezekre az ügyekre is vonatkoznak.

I. cím: Az illetékes bíróság

1404. kán. – Az Első Szék fölött senki sem ítélezhetik.

1405. kán. – 1. §. Csak a római pápának van joga az [1401. kán.](#)-ban említett ügyekben ítélezni:

1. az államfőkről;
2. a bíboros atyákról;
3. az Apostoli Szentszék követeiről és bűnügyekben a püspökökről;
4. azokban az ügyekben, amelyeket a saját ítélőszéke elé vont.

2. §. A római pápa által különleges jelleggel megerősített intézkedésről vagy okmányról a bíró nem ítélezhetik, kivéve ha ezzel a pápa előzetesen megbízta.

3. §. A Rota Romanának van fenntartva az ítékezés:

1. püspökök fölött egyházi peres ügyekben, az [1419. kán.](#) 2. §-ának érintetlenül hagyásával;
2. primás apát, monasztikus kongregációk legfőbb apátja és pápai jogú szerzetes intézmények legfőbb elöljárója fölött;
3. az egyházmegyék és mindazon egyházi akár természetes, akár jogi személyek ügyeiben, akiknek a római pápán kívül nincs más elöljárójuk.

1406. kán. – 1. §. Az [1404. kán.](#) előírásának megsértésével végzett cselekmények és döntések meg nem történnék számítanak.

2. §. Az [1405. kán.](#)-ban említett ügyekben más bírók illetékessége abszolút.

1407. kán. – 1. §. Első fokon ki-ki csakis az előtt az egyházi bíró előtt fogható perbe, aki az [1408–1414. kán.](#)-ban felsorolt jogcímek valamelyike alapján illetékes.

2. §. Annak a bírónak, akire a fenti jogcímek egyike sem alkalmazható, viszonylagos az illetéktelensége.

3. §. A felperes ahhoz a bírósághoz tartozik, amely az alperes szempontjából illetékes; ha az alperesnek több illetékes bírósága is van, ezek közül a felperes választhat.

1408. kán. – Ki-ki perbe fogható lakóhelyének vagy pótlakóhelyének bírósága előtt.

1409. kán. – 1. §. A lakóhelynélküli annak a helynek a bíróságához tartozik, ahol éppen tartózkodik.

2. §. Akinek sem lakóhelye, sem pótlakóhelye, sem tartózkodási helye nem ismeretes, a felperes bírósága előtt fogható perbe, hacsak a törvény szerint más bírósághoz nem tartozik.

1410. kán. – A dolog fekvése címén azon hely bírósága előtt vonható perbe a fél, ahol a per tárgyát képező dolog fekszik, valahányszor a kereset a dologra irányul, vagy ha birtokelvonásról van szó.

1411. kán. – 1. §. Szerződés címén a fél annak a helynek a bírósága előtt vonható perbe, ahol a szerződést kötötték, vagy ahol teljesíteni kell, kivéve ha a felek megegyeztek abban, hogy más bíróságot választanak.

2. §. Ha a per egyéb jogcímen fennálló kötelezettségekről folyik, a fél az előtt a bíróság előtt vonható perbe, amelyiknek területén a kötelezettség keletkezett, vagy ahol teljesíteni kell.

1412. kán. – Akit bűnügyben vádolnak, még ha távol van is, perbe fogható annak a helynek a bírósága előtt, ahol a büntetendő cselekményt elkövették.

1413. kán. – A fél perbe fogható:

1. a vagyonkezelésről folytatott perekben annak a helynek a bírósága előtt, ahol a vagyonkezelést végezték;
2. az örökségről vagy kegyes célú hagyományról folyó perekben az örökhagyónak vagy a kegyes célú hagyományt tevőnek az [1408–1409. kán.](#) szerinti utolsó lakóhelye, pótlakóhelye vagy tartózkodási helye szerint illetékes bíróság előtt, kivéve ha pusztán a hagyomány végrehajtásáról van szó, mert erről az illetékesség rendes szabályai szerint kell dönteni.

1414. kán. – Összefüggés címén ugyanazon bíróság előtt és ugyanazon perben kell ítélni az egymással összefüggő ügyekben, kivéve ha a törvény másként rendelkezik.

1415. kán. – Megelőzés címén, ha két vagy több bíróság egyaránt illetékes, annak van joga a perben eljárni, aki az alperest előbb idézte meg törvényesen.

1416. kán. – Azonos fellebbviteli bíróság alá tartozó bíróságok illetékességi vitáját ez a bíróság dönti el, a közös fellebbviteli bíróság alá nem tartozóké pedig az Apostoli Signatura.

II. cím: A bíróságok különböző fokozatai és fajtái

1417. kán. – 1. §. A római pápa primátusa alapján minden hívőnek joga van akár egyházi peres, akár bűnügyét bármely fokon és a per bármely szakaszában a Szentszék elé vinni, vagy ott megkezdeni.

2. §. Az Apostoli Szentszékhez való folyamodás benyújtása azonban, a fellebbezés esetét kivéve, nem függeszti fel a joghatóság gyakorlását annál a bírónál, aki az eljárást már megkezdte; ez tehát folytathatja az eljárást egészen a perdöntő ítéletig, hacsak az Apostoli Szentszék a bírónak nem jelezte, hogy az ügyet maga elé vonta.

1418. kán. – Minden bíróságnak jogában áll, hogy jogsegélyt kérjen más bíróságtól az ügy kivizsgálásához vagy az intézkedések közléséhez.

I. fejezet: Az elsőfokú bíróság

1. cikkely: A bíró

1419. kán. – 1. §. Minden egyházmegyében, minden a jogban kifejezetten ki nem vett ügyben a megyéspüspök az elsőfokú bíró, aki bírói hatalmát személyesen vagy mások által gyakorolhatja az alábbi kánonok szerint.

2. §. Ha pedig a püspök által képviselt jogi személy jogairól vagy anyagi javairól van szó, első fokon a föllebbviteli bíróság ítélezik.

1420. kán. – 1. §. Minden megyéspüspök köteles rendes bírói hatalommal rendelkező bírósági helynököt, vagyis officiálist kinevezni, aki ne legyen azonos az általános helynökkel, hacsak az egyházmegye kicsinysége vagy az ügyek csekély száma ezt nem indokolja.

2. §. A bírósági helynök egy bíróságot alkot a püspökkel, de nem ítélezik olyan ügyekben, amelyeket a püspök magának tart fenn.

3. §. A bírósági helynök kaphat segítőket, akiket helyettes bírósági helynököknek vagy viceofficiálisoknak nevezünk.

4. §. Mind a bírósági helynöknek, mind a helyettes bírósági helynököknek papoknak kell lenniük, akik feddhetetlen hírűek, kánonjogi doktorátussal vagy legalább licenciátussal rendelkeznek, és betöltötték harmincadik életévüket.

5. §. Mindezek széküresedéskor sem vesztek el hivatalukat, és az egyházmegyei kormányzó sem mozdíthatja el őket, de az új püspök hivatalba lépésekor szükségük van a megerősítésre.

1421. kán. – 1. §. Az egyházmegyében a püspök nevezzen ki egyházmegyei bírókat, akik klerikusok legyenek.

2. §. A püspöki konferencia megengedheti, hogy világiak is bírói kinevezést kapjanak. Közülük szükség esetén egyet be lehet venni a társas bíróságba.

3. §. A bíróknak feddhetetlen hírűnek kell lenniük, és kánonjogi doktorátussal vagy legalábbis licenciátussal kell rendelkezniük.

1422. kán. – A bírósági helynököt, a helyettes bírósági helynököket és a többi bírókat meghatározott időre kell kinevezni az [1420. kán.](#) 5. §-ának tiszteletben tartásával, és csak súlyos és törvényes okból szabad elmozdítani őket.

1423. kán. – 1. §. Az Apostoli Szentszék jóváhagyásával több megyéspüspök közös megállapodása alapján az [1419–1421. kán.](#)-ban leírt egyházmegyei bíróságok helyett létrehozhat az illető egyházmegyeék számára egyetlen elsőfokú bíróságot; ebben az esetben a püspökök összessége vagy a tőlük kijelölt püspök rendelkezik mindazzal a hatalommal, ami a megyéspüspököt illeti a saját bírósága vonatkozásában.

2. §. Az 1. §-ban leírt bíróságokat létre lehet hozni mindenfajta ügy számára vagy csupán bizonyos típusú ügyek számára.

1424. kán. – Az egyedül eljáró bíró bármely perben maga mellé vehet tanácsadóul két ülnököt, akik klerikusok vagy kipróbált életű világiak legyenek.

1425. kán. – 1. §. Minden ellentétes szokás elvetésével, három bíróból álló testületnek vannak fenntartva:

1. azok az egyházi peres ügyek, amelyek: a) az egyházi rend szentségének kötelékéről; b) az [1686.](#), és az [1688. kán.](#) előírásainak fenntartásával a házassági kötelékről folynak;

2. azok a büntető ügyek, amelyek: a) a klerikusi állapotból való elbocsátással sújtható büntetendő cselekményekről; b) a kiközösítés kiszabásáról vagy kinyilvánításáról folynak.

2. §. A püspök a nehezebb vagy fontosabb ügyeket három- vagy öttagú bíróságra bízhatja.

3. §. A bírósági helynöknek a bírókat az egyes ügyek tárgyalásához turnus szerinti rendben kell kijelölnie, hacsak egyes esetekben a püspök másként nem rendelkezik.

4. §. Első fokon, ha nem lehet társas bíróságot alakítani, a püspöki konferencia megengedheti, hogy amíg ez a lehetetlenség fennáll, a püspök az ügyet egyetlen klerikus bíróra bízza, aki – ahol erre mód van – vegye igénybe ülnök és ügyhallgató segítségét.

5. §. A már kijelölt bírók helyett a bírósági helynök ne válasszon ki másokat, hacsak nem nagyon súlyos okból, amit a határozatban meg kell jelölni.

1426. kán. – 1. §. A társas bíróságnak testületileg kell eljárnia, és az ítéletet szótöbbséggel kell meghoznia.

2. §. Elnöke, hacsak lehetséges, a bírósági helynök vagy a helyettes bírósági helynök legyen.

1427. kán. – 1. §. Ha ugyanannak a pápai jogú klerikusi szerzetes intézménynek szerzetesei vagy házai közt támad per, az elsőfokú bíró, hacsak a szabályzat másként nem rendelkezik, a tartományi előljáró vagy önálló monostor esetén a helyi apát.

2. §. A szabályzatok ellenkező előírásainak fenntartásával, ha két tartomány között támad egyházi peres ügy, első fokon a legfőbb előljáró ítélkezik személyesen vagy megbízott útján. Ha két monostor közt támad per, a monasztikus kongregáció legfőbb apátja ítélkezik első fokon.

3. §. Ha különböző szerzetes intézményekhez tartozó természetes vagy jogi személyek közt támad per vagy akár ugyanannak az egyházmegyei jogú klerikusi intézménynek vagy laikusi intézménynek a személyei közt, vagy szerzetesi személy és világi klerikus vagy laikus, illetve nem szerzetesi jogi személy közt, első fokon az egyházmegyei bíróság ítélkezik.

2. cikkely: Az ügyhallgatók és az előadóbírók

1428. kán. – 1. §. A bíró vagy a társas bíróság elnöke ügyhallgatót jelölhet ki az ügy kivizsgálásának elvégzésére. Az ügyhallgató választható a bíróság bírái közül vagy azok közül a személyek közül, akiket a püspök erre a feladatra kijelölt.

2. §. A püspök az ügyhallgató tisztségére olyan klerikusokat vagy világiakat jelölhet ki, akik erkölcsileg, okosság és tanítás tekintetében kiválóak.

3. §. Az ügyhallgatónak csak az a feladata, hogy a bíró megbízásának megfelelően összegyűjtse a bizonyítékokat és átadja őket a bírónak; ennek során azonban, hacsak a bírótól kapott megbízatása másként nem szól, eldöntheti, hogy hogyan és milyen bizonyítékokat gyűjtsön össze, ha erről támad vita tisztségének gyakorlása közben.

1429. kán. – A társas bíróság elnökének az illető testület bírái közül ki kell jelölnie egyet előadóbírónak vagy jelentéstevőnek; ennek kell a bírói tanácsban jelentést tennie az ügyről, neki kell írásba foglalnia az ítéleteket is. Személyét az elnök megfelelő okból mással válthatja fel.

3. cikkely: Az ügyész, a kötelékvédő és a jegyző

1430. kán. – Az olyan egyházi peres ügyek számára, ahol a közérdek veszélybe kerülhet, valamint a büntető ügyek számára nevezzenek ki az egyházmegyében ügyészt, aki hivatalból köteles védelmezni a közérdeket.

1431. kán. – 1. §. Az egyházi peres ügyekben a megyéspüspök joga eldönteni, hogy a közérdek veszélybe kerülhet-e vagy sem, kivéve, ha az ügyész részvételét törvény írja elő, vagy a dolog jellegéből egyértelműen következik, hogy részvétele szükséges.

2. §. Ha a per előző fokán ügyész szerepelt, akkor részvételének szükségessége mellett jogvélelem szól a következő fokon.

1432. kán. – Az olyan ügyek számára, ahol az egyházi rend kiszolgáltatásának semmisségéről vagy a házasság semmisségéről, illetve felbontásáról van szó, nevezzenek ki az egyházmegyében kötelékvédőt, aki hivatalból köteles előterjeszteni és kifejteni mindazt, amit a semmisség vagy a felbontás ellen ésszerűen fel lehet hozni.

1433. kán. – Azokban az ügyekben, ahol elő van írva az ügyész vagy a kötelékvédő részvétele, a cselekmények semmisek, ha nem idézik meg őket, hacsak idézés nélkül is jelen nem voltak, vagy legalább az ítélet előtt az iratokba való betekintés után nem gyakorolhatták tisztségüket.

1434. kán. – Más kifejezett rendelkezés hiányában:

1. valahányszor a törvény előírja, hogy a bíró a feleket vagy azok egyikét meghallgassa, meg kell hallgatnia az ügyészt és a kötelékvédőt is, ha szerepelnek a perben;

2. valahányszor a fél kérése szükséges ahhoz, hogy a bíró valamiről rendelkezhessék, a perben szereplő ügyész vagy kötelékvédő kérelme is ugyanilyen hatású.

1435. kán. – A püspök joga, hogy ügyészt és kötelékvédőt nevezzen ki. Ezek legyenek feddhetetlen hírű, kánonjogi doktorátussal vagy licenciátussal rendelkező, okosság és igazságszeretet tekintetében kipróbált klerikusok vagy világiak.

1436. kán. – 1. §. Ugyanaz a személy lehet ügyész és kötelékvédő is, de nem ugyanabban az ügyben.

2. §. Az ügyész és a védő kinevezhető az ügyek összességére vagy egyes ügyekre; a püspök megfelelő okból elmozdíthatja őket.

1437. kán. – 1. §. Minden eljárásban szerepeljen jegyző, és legyenek semmisek azok az iratok, amelyeket a jegyző nem írt alá.

2. §. A jegyző által készített iratok közhitelűek.

II. fejezet: A másodfokú bíróság

1438. kán. – Az [1444. kán.](#) 1. § 1. sz. előírásának tiszteletben tartásával:

1. a szuffragáneos püspök bíróságától a metropolita bíróságához lehet fellebbezni, épségben hagyva az [1439. kán.](#) előírását;

2. a metropolita előtt első fokon tárgyalott ügyekben ahhoz a bírósághoz kell fellebbezni, amelyet ő az Apostoli Szentszék jóváhagyásával tartós jelleggel megjelölt;

3. a tartományi előljáró előtt lefolytatott ügyekben a másodfok a legfőbb előljáró bírósága; a helyi apát előtt lefolytatott ügyekben pedig a monasztikus kongregáció legfőbb apátjának bírósága.

1439. kán. – 1. §. Ha az [1423. kán.](#) szerint több egyházmegye számára egyetlen elsőfokú bíróságot hoztak létre, a püspöki konferenciának másodfokú bíróságot kell alakítania az Apostoli Szentszék jóváhagyásával, kivéve ha ezek az egyházmegyék mindnyájan ugyanannak a főegyházmegyének a szuffragáneosai.

2. §. A püspöki konferencia az Apostoli Szentszék jóváhagyásával létrehozhat egy vagy több másodfokú bíróságot akkor is, ha nem áll fenn az 1. §-ban említett eset.

3. §. Az 1. és 2. §-ban említett másodfokú bíróságok tekintetében a püspöki konferencia vagy az általa kijelölt püspök mindazzal a hatalommal rendelkezik, amellyel a megyéspüspök saját bírósága vonatkozásába.

1440. kán. – Ha az [1438.](#) és [1439. kán.](#) szerinti fokozati illetékességet nem tartják meg, a bíró illetéktelensége abszolút.

1441. kán. – A másodfokú bíróságot ugyanúgy kell összeállítani, mint az elsőfokút. Ha azonban első fokon az [1425. kán.](#) 4. §-a értelmében egyetlen bíró hozott ítéletet, a másodfokú bíróságnak testületileg kell eljárnia.

III. fejezet: Az Apostoli Szentszék bíróságai

1442. kán. – A római pápa az egész katolikus világ számára a legfelsőbb bíró, aki vagy személyesen vagy az Apostoli Szentszék rendes bíróságai útján vagy az általa megbízott bírók révén mond ítéletet.

1443. kán. – A római pápa által a fellebbezések elfogadására létesített rendes bíróság a Rota Romana.

1444. kán. – 1. §. A Rota Romana ítélkezik:

1. másodfokon azokban az ügyekben, amelyekben az elsőfokú rendes bíróságok hoztak ítéletet, és törvényes fellebbezéssel a Szentszékhez terjesztették fel őket;

2. harmad- vagy további fokon azokban az ügyekben, amelyekben már maga a Rota Romana vagy bármely más bíróság ítélkezett, kivéve ha ítélt dologról van szó.

2. §. Ez a bíróság ítélkezik első fokon az [1405. kán.](#) 3. §-ában említett ügyekben és azokban az egyéb ügyekben, amelyeket a római pápa akár saját kezdeményezésére, akár a felek kérésére a saját ítélőszéke elé rendelt, és a Rota Romanára bízott: ezekben az ügyekben

második és további fokozatokon is maga a Rota ítélezik, kivéve ha a megbízó leirat másként nem rendelkezik.

1445. kán. – 1. §. Az Apostoli Signatura Legfelsőbb Bírósága ítélezik:

1. a rotai ítéletek elleni semmisségi panaszokról, az előbbi állapotba való visszahelyezés iránti kérelmekről és más felfolyamodásokról;

2. a személyek állapotáról szóló olyan perekben benyújtott felfolyamodásokról, amelyeknek újrafelvételét a Rota Romana megtagadta;

3. a Rota Romana bírái ellen érdekeltségi kifogásokról és feladatuk gyakorlása során végrehajtott tetteik miatti egyéb ügyekről;

4. az [1416. kán.](#)-ban említett illetékességi vitákról.

2. §. Ez a bíróság ítélezik azokban a hozzá törvényesen fölterjesztett vitákban is, amelyek az egyházi közigazgatási hatalom intézkedéséből támadtak, valamint azokban az egyéb közigazgatási vitákban is, melyeket a római pápa vagy a római kúria központi hatóságai rábíztak, továbbá az említett központi hatóságok közti illetékességi vitákban.

3. §. Ennek a Legfelsőbb Bíróságnak a feladata továbbá:

1. felügyelni az igazságszolgáltatás helyességére, és ha szükséges, megfenyíteni az ügyvédek és képviselőket;

2. kiterjeszteni a bíróságok illetékességét;

3. elősegíteni és jóváhagyni az [1423.](#) és [1439. kán.](#)-ban említett bíróságok létesítését.

III. cím: A bíróságok fegyelme

I. fejezet: A bírók és bírósági segédszemélyzet feladata

1446. kán. – 1. §. Az összes krisztushívők, elsősorban pedig a püspökök serényen azon legyenek, hogy – az igazságosság megőrzésével – a pereket Isten népe körében lehetőleg elkerüljék, és mielőbb békés egyezsége jussanak.

2. §. A bíró a per kezdetén és később is bármikor, amikor reményt lát a sikerre, ne mulassza el buzdítani és segíteni a feleket, hogy közös megállapodás útján keressék a vitás ügy méltányos megoldását, s jelölje meg számukra ennek alkalmas módozatait is, esetleg tekintélyes embereket véve igénybe közvetítőül.

3. §. Ha a vita a felek magánérdekéről folyik, fontolja meg a bíró, hogy nem lehet-e megfelelően lezárni az ügyet az [1713–1716. kán.](#) szerinti peregyezséggel vagy választott bírák döntésével.

1447. kán. – Aki egy perben bíróként, ügyészként, kötelékvédőként, képviselőként, ügyvédként, tanúként vagy szakértőként részt vett, nem ítélezhetik később érvényesen ugyanabban az ügyben másik fokon bíróként, és nem töltheti be érvényesen az ülnök tisztségét sem.

1448. kán. – 1. §. A bíró ne vállaljon el olyan ügyet, amelyben bármely fokú egyenesági, illetve negyedfokig terjedő oldalági rokonság vagy sógorság, gyámság, gondnokság, szoros kapcsolat vagy ellenségeskedés, haszonszerzés vagy kár elkerülése miatt érdekelt.

2. §. Ugyanilyen körülmények között tartózkodnia kell hivatala gyakorlásától az ügyésznek, a kötelékvédőnek, az ülnöknek és az ügyhallgatónak.

1449. kán. – 1. §. Ha az [1448. kán.](#)-ban említett esetekben maga a bíró nem tartózkodik a részvételtől, a fél visszautasíthatja őt.

2. §. A visszautasításról a bírósági helynök dönt; ha őt magát utasítanak vissza, az a püspök dönt, aki alá a bíróság tartozik.

3. §. Ha maga a püspök a bíró, és ellene jelentenek be visszautasítást, tartózkodjék az ítélezéstől.

4. §. Ha az ügyész, a kötelékvédő vagy más bírósági segédszemélyzet ellen jelentenek be visszautasítást, erről a kifogásról, ha a bíróság társas, az elnök, ha egyetlen bíró van, ő maga dönt.

1450. kán. – Ha a visszautasítást elfogadták, a személyeket meg kell változtatni, de a per foka azonos marad.

1451. kán. – 1. §. A visszautasításról támadt kérdést a lehető leggyorsabban el kell dönteni a felek és az ügyész vagy a kötelékvédő meghallgatásával, ha ez utóbbiak is szerepelnek, és nem őket utasították vissza.

2. §. A bírónak visszautasítása előtt végzett cselekményei érvényesek; azokat pedig, amelyeket a visszautasítás bejelentése után végzett, érvényteleníteni kell, ha a fél a visszautasítás elfogadása után tíz napon belül kéri.

1452. kán. – 1. §. Olyan ügyben, amely kizárólag magánérdekről folyik, a bíró csak a fél kérésére járhat el. Büntető ügyekben vagy az egyházi közérdeket, illetve a lelkek üdvét érintő

más ügyekben, a per törvényes bevezetése után, a bíró hivatalból is eljárhat, és el is kell járnia.

2. §. Pótolhatja továbbá a bíró a feleknek a bizonyítékok beterjesztésében vagy a kifogások ellenvetésében elkövetett gondatlanságból eredő hiányokat, ha szükségesnek ítéli a súlyosan igazságtalan ítélet elkerülésére, az [1600. kán.](#) előírásainak fenntartásával.

1453. kán. – A bírók és a bíróságok gondoskodjanak arról, hogy az összes perek az igazságosság tiszteletben tartásával mielőbb befejezést nyerjenek, és hogy az első fokú bíróság előtt ne húzódjanak egy évnél, a másodfokú előtt pedig hat hónapnál tovább.

1454. kán. – A bíróság összes tagja és munkatársai kötelesek esküt tenni feladatuk szabályos és hűségese ellátására.

1455. kán. – 1. §. A bírók és a bírósági segédszemélyzet tagjai kötelesek a hivatali titoktartásra minden büntető perben, az egyházi peres ügyekben pedig akkor, ha valamely perbeli cselekmény felfedéséből a feleknek hátránya származhatna.

2. §. Mindig kötelező a titoktartás a társas bíróság tagjai között az ítélethozatal előtt lefolyt megbeszélést illetően, valamint az ott előterjesztett különböző szavazatok és vélemények tekintetében is, fenntartva az [1609. kán.](#) 4. §-ának előírását.

3. §. Sőt valahányszor az ügy vagy a bizonyítékok jellege olyan, hogy az iratok vagy a bizonyítékok nyilvánosságra kerülése mások jó hírét veszélyezteti, ellenségeskedésre ad okot, botrányt vagy más efféle kellemetlenséget idéz elő, a bíró esküvel kötelezheti titoktartásra a tanúkat, a szakértőket, a feleket, ügyvédeiket és képviselőiket.

1456. kán. – Tilos a bírónak és a bírósági személyzet bármely tagjának a per alkalmából bármiféle ajándékot is elfogadnia.

1457. kán. – 1. §. Azokat a bírókat, akik bár biztosan és nyilvánvalóan illetékesek, megtagadják a jogszolgáltatást, vagy akik minden jogalap nélkül illetékesnek nyilvánítják magukat, és így tárgyalnak és döntenek el pereket, vagy megszegik a titoktartási kötelezettséget, illetve szándékosan vagy súlyos gondatlanságból a peres feleknek egyéb kárt okoznak, az illetékes hatóság megfelelő büntetésekkel sújthatja, beleértve a hivataluktól való megfosztást is.

2. §. Ugyanezek a büntetések érvényesek a bíróság szolgálattevőire és kisegítőire is, ha hivatalukban a fenti módon vétenek; őket mindnyájukat a bíró is büntetheti.

II. fejezet: A tárgyalás sorrendje

1458. kán. – Az ügyek abban a sorrendben tárgyalandók, amelyben beérkeztek és nyilvántartásba kerültek, kivéve ha egyes ügyek a többiekénél gyorsabb elintézészt követelnek; ezt azonban indoklással ellátott külön határozatban kell kimondani.

1459. kán. – 1. §. Azokat a hibákat, amelyek az ítéletet érvénytelenné tehetik, a per bármely szakaszában és bármely fokán kifogásolni lehet, és a bíró is megállapíthatja őket hivatalból.

2. §. Az 1. §-ban említett esetektől eltekintve, a perhalasztó kifogásokat, főként azokat, amelyek a személyeket és a bíraskodás módját illetik, a perfelvétel előtt kell előterjesztetni, kivéve ha csak a perfelvétel után merültek fel. Elbírálásuknak mielőbb meg kell történnie.

1460. kán. – 1. §. Ha a bíró illetékessége ellen terjesztenek elő kifogást, ezt magának a bírónak kell elbírálnia.

2. §. Viszonylagos illetéktelenség kifogása esetén, ha a bíró illetékesnek nyilvánítja magát, döntése ellen nem lehet fellebbezni, de nem tilos a semmisségi panasz és az előbbi állapotba való visszahelyezés.

3. §. Ha a bíró illetéktelennek nyilvánítja magát, az a fél, aki ezt a maga számára sérelmesnek érzi, tizenöt nap hasznos határidőn belül a fellebbviteli bírósághoz folyamodhat.

1461. kán. – Ha a bíró a per bármely szakaszában felismeri, hogy abszolút illetéktelen, magát illetéktelennek kell nyilvánítania.

1462. kán. – 1. §. A *befejezett per* címén emelt kifogásokat, amelyenek a jogerős ítélet, a peregyezség és más pergátló kifogások, a perfelvétel előtt kell előterjeszteni és elbírálni. Azt sem kell elutasítani, aki később jelenti be őket, de marasztalni kell a költségekben, hacsak be nem bizonyítja, hogy nem rosszindulatúan késlekedett a bejelentéssel.

2. §. A többi pergátló kifogást a perfelvétel során kell előterjeszteni, és a maguk idején a mellékes kérdésekre érvényes szabályok szerint kell tárgyalni őket.

1463. kán. – 1. §. Viszontkeresetet érvényesen csak a perfelvételtől számított harminc napon belül lehet előterjeszteni.

2. §. Ezek a főkeresettel együtt tárgyalandók, azaz vele egyidejűleg, kivéve ha külön tárgyalás szükséges, vagy ha a bíró ezt alkalmasabbnak véli.

1464. kán. – A perköltségre szolgáló óvadék fizetésével vagy a rögtön a per kezdetén bejelentett ingyenes jogvédelem iránti kérelemmel és más hasonlókkal kapcsolatos kérdéseket rendszerint a perfelvétel előtt kell eldönteni.

III. fejezet: A határidők és a haladékok

1465. kán. – 1. §. A törvényszabta határidők, vagyis azok, amelyek leteltével a törvény szerint egy adott jog megszűnik, nem hosszabbíthatók meg, de érvényesen nem is rövidíthetők, kivéve ha a felek kéri.

2. §. A bíróság által vagy megegyezéssel kitűzött határidőket leteltük előtt a bíró a felek meghallgatásával vagy kérésére megfelelő okból meghosszabbíthatja, de sohasem rövidítheti meg érvényesen, kivéve ha a felek beleegyeznek.

3. §. Ügyeljen azonban a bíró, nehogy a per a meghosszabbítás miatt túlságosan elhúzódjék.

1466. kán. – Ahol a törvény nem állapít meg határidőt az egyes perbeli cselekmények elvégzésére, a bírónak kell azt kitűznie az illető cselekmények természetének megfelelően.

1467. kán. – Ha a perbeli cselekményre kijelölt napon a bíróság szünetel, úgy kell tekinteni, hogy a határnap a legközelebbi köznapra halasztódott.

IV. fejezet: A bíráskodás helye

1468. kán. – Hacsak lehetséges, minden bíróságnak legyen állandó székhelye, mely meghatározott órákban tartson nyitva.

1469. kán. – 1. §. Ha a bírót területéről erőszakkal elűzték, vagy akadályozva van abban, hogy joghatóságát ott gyakorolja, területén kívül is gyakorolhatja a joghatóságát, és ítélkezhetik, de előbb értesítenie kell erről a megyéspüspököt.

2. §. Az 1. §-ban említett eseten kívül is elhagyhatja a bíró saját területét megfelelő okból és a felek meghallgatása után, bizonyítékok gyűjtése céljából, de ezt csak az illető hely megyéspüspökének engedélyével és az általa kijelölt helyen végezheti.

V. fejezet: A tárgyalóterembe beengedhető személyek; az iratok kiállítása és őrzése

1470. kán. – 1. §. Ha a részleges törvény másként nem rendelkezik, csak azok legyenek jelen a teremben a per bírósági tárgyalásakor, akiknek jelenlétét a törvény vagy a bíró szükségesnek minősíti az eljárás lefolytatásához.

2. §. Mindazokat a jelenlevőket, akik a bíróság iránti tisztelet és engedelmesség kötelezettsége ellen súlyosan vétettek, a bíró megfelelő büntetésekkel rendreutasíthatja, az ügyvédek és képviselőket pedig fel is függesztheti feladatuknak egyházi bíróságokon való gyakorlásától.

1471. kán. – Ha a kihallgatandó személy a bíró vagy a felek előtt ismeretlen nyelven beszél, a bíró által kijelölt, felesketett tolmácsot kell alkalmazni. A kijelentéseket az eredeti nyelven kell írásba foglalni, a fordítást pedig csatolni kell hozzá. Akkor is tolmácsot kell alkalmazni, ha süketet vagy némát hallgatnak ki, hacsak a bíró nem kívánja inkább, hogy írásban feleljenek kérdéseire.

1472. kán. – 1. §. A perbeli cselekményeket – mind azokat, amelyek a kérdés érdemi részére vonatkoznak, vagyis az ügy cselekményeit, mind azokat, melyek az eljárás formájához tartoznak, vagyis az eljárás cselekményeit – írásba kell foglalni.

2. §. Az iratok minden levelét meg kell számozni, és hitelesítő jeggyel kell ellátni.

1473. kán. – Valahányszor a bírósági iratokban a felek vagy a tanúk aláírása szükséges, és a fél vagy a tanú nem tudja vagy nem akarja aláírni az iratot, ezt magába az iratba be kell jegyezni, egyszersmind a bírónak és a jegyzőnek tanúsítania kell, hogy az iratot szóról szóra felolvasták a félnek, illetve a tanúnak, de az nem tudta vagy nem akarta aláírni.

1474. kán. – 1. §. Fellebbezés esetén az iratoknak egy, a jegyző által hitelesített példányát fel kell küldeni a felsőbb bírósághoz.

2. §. Ha az iratok a felsőbb bíróság számára is ismeretlen nyelven keletkeztek, le kell fordítani őket egy a felsőbb bíróság számára ismert másik nyelvre, megfelelő óvintézkedések alkalmazásával, hogy a fordítás hűsége biztos legyen.

1475. kán. – 1. §. A per végeztével a magánszemélyek tulajdonában lévő okmányokat vissza kell származtatni, de meg kell tartani belőlük egy másolatot.

2. §. A peres iratok és az eljáráshoz beszerzett okmányok másolatát a jegyzők és az irodaigazgató nem adhatják ki bírói megbízás nélkül.

IV. cím: A peres felek

I. fejezet: A felperes és az alperes

1476. kán. – Felperes lehet mindenki, akár meg van keresztelve, akár nincs; a törvényesen perbevont alperes pedig felelni tartozik.

1477. kán. – Ha a felperes vagy az alperes képviselőt vagy ügyvédet állított is, mindig köteles a bíróságon személyesen megjelenni, ha ezt a jog vagy a bíró előírja.

1478. kán. – 1. §. Kiskorúak és eszük használatával nem rendelkezők a perben csak szüleik, gyámjaik vagy gondnokaik útján vehetnek részt a 3. § előírásának tiszteletben tartásával.

2. §. Ha a bíró úgy véli, hogy a kiskorúak jogai ütköznek a szülők, gyámok vagy gondnokok jogaival, vagy hogy ezek nem tudják kellőképpen védeni a rájuk bízott személy jogait, akkor a bíró által kijelölt gyám vagy gondnok útján vegyenek részt a perben.

3. §. Lelki és lelkiekkel kapcsolatos ügyekben viszont a kiskorúak, ha eljutottak eszük használatára, mind felperesként, mind alperesként a szülők vagy a gyám hozzájárulása nélkül vehetnek részt a perben, mégpedig személyesen, ha tizennegyedik életévüket betöltötték; egyébként a bíró által kinevezett gondnok útján pereskedhetnek.

4. §. A vagyonuk kezelésétől eltiltottak és a fogyatékos elméjük csakis büntetendő cselekményeikért vagy a bíró utasítására állhatnak személyesen a bíróság elé; egyéb esetekben akár alperesként, akár felperesként gondnokuk által kell részt venniük a perben.

1479. kán. – Ha van a világi hatóságtól kinevezett gyám vagy gondnok, őt az egyházi bíró is elfogadhatja, de előbb – hacsak lehet – kérje ki a fél megyéspüspökének véleményét; ha nincs ilyen gondnok, vagy nem tűnik elfogadhatónak, maga a bíró jelöljön ki gyámot vagy gondnokot az ügyben.

1480. kán. – 1. §. A jogi személyek a perben törvényes képviselőjük útján vesznek részt.

2. §. Képviselő hiányában vagy gondatlansága esetén, maga az ordinárius vehet részt személyesen vagy más személy útján a perben a fennhatósága alá tartozó jogi személyek nevében.

II. fejezet: A perbeli képviselők és az ügyvédek

1481. kán. – 1. §. A felek szabadon alkalmazhatnak ügyvédet és képviselőt; ám a 2. és 3. §-ban megjelölt esetek kivételével személyesen is perelhetnek akár felperesként, akár alperesként, hacsak a bíró nem tartja szükségesnek képviselő vagy ügyvéd közreműködését.

2. §. Büntető perekben a vádlottnak mindig kell, hogy legyen maga választotta vagy a bíró által kirendelt ügyvédje.

3. §. Egyházi peres ügyekben, ha kiskorúakról vagy a közérdeket érintő ügyről van szó, kivéve a házassági ügyeket, ha a félnek nincs védője, a bíró hivatalból rendeljen ki védőt számára.

1482. kán. – 1. §. Mindenki csak egy képviselőt alkalmazhat, és ez nem állíthat magának helyettest, kivéve ha erre kifejezett felhatalmazást kapott.

2. §. Ha valaki megfelelő okból mégis több képviselőt állít, úgy jelölje ki őket, hogy köztük megelőzésnek legyen helye.

3. §. Egyszerre több ügyvédet is lehet alkalmazni.

1483. kán. – A képviselőnek és az ügyvédnek nagykorúnak és jó hírűnek kell lennie; az ügyvédnek ezenkívül katolikusnak is kell lennie, hacsak a megyéspüspök meg nem engedi az ellenkezőjét, továbbá kánonjogi doktornak vagy egyébként valóban jártasnak kell lennie, és rendelkeznie kell az említett püspök jóváhagyásával.

1484. kán. – 1. §. Mielőtt a képviselő és az ügyvéd feladatának ellátásához fogna, letétbe kell helyeznie a bíróságnál hiteles megbízását.

2. §. A jog megszűnésének megakadályozása végett a bíró elfogadhatja a képviselőt akkor is, ha nem mutatja be megbízását, de – adott esetben – megfelelő biztosítékot kell adnia; ha pedig a bíró által megállapítandó záros határidőn belül nem mutatja be szabályszerűen megbízását, a jogcselekmény teljesen érvénytelen.

1485. kán. – Különleges megbízás nélkül a képviselő nem mondhat le érvényesen a keresetről, a perről vagy a perbeli cselekményekről, s nem is köthet peregyezséget, megállapodást, nem bízhatja az ügyet választott bírókra, és általában nem tehet semmi olyat, amihez a jog különleges megbízást követel.

1486. kán. – 1. §. A képviselő vagy az ügyvéd elbocsátása csak akkor lép hatályba, mikor ezt vele közölték, és ha a perfelvétel már megtörtént, a bírót és a másik felet is értesítették róla.

2. §. Ha a megbízó nem ellenzi, a fellebbezés joga és kötelessége a perdöntő ítélet meghozatala után a képviselőt illeti.

1487. kán. – A bíró határozat útján mind a képviselőt, mind az ügyvédet visszavetheti, akár hivatalból, akár a fél kérésére, de csak súlyos okból.

1488. kán. – 1. §. Mindkettőjüknek tilos megvásárolni a pert, illetve maguknak túlzott jövedelmet vagy a vitás dolog egy részét egyezségben kikötni. Ha mégis megteszik, az egyezség semmis, és a bíró pénzbüntetéssel sújthatja őket. Az ügyvédet ezenkívül hivatalából is fel lehet függeszteni, ha pedig visszaesik, a bíróság élén álló püspök törölheti az ügyvédek jegyzékéből.

2. §. Ugyanígy büntethetők azok a képviselők és ügyvédek is, akik az ügyeket az illetékes bíróságoktól a törvény kijátszásával elviszik, hogy másutt előnyösebb döntéssel zárják le azokat.

1489. kán. – Azokat az ügyvédeket és képviselőket, akik hivatalukkal ajándékok, ígéretek fejében vagy bármi más okból visszaélnék, fel kell függeszteni a jogvédelem gyakorlásától, és pénzbírsággal vagy más megfelelő büntetéssel kell sújtani őket.

1490. kán. – Hacsak lehetséges, minden bíróságon legyenek állandó jogvédők, akik magától a bíróságtól kapják a fizetésüket, és különösen házassági ügyekben ellátják az ügyvéd vagy a képviselő feladatát azok mellett a felek mellett, akik őket akarják választani.

V. cím: A keresetek és a kifogások

I. fejezet: A keresetek és a kifogások általában

1491. kán. – Minden jogot, hacsak más nincs kifejezetten kimondva, nemcsak kereset védelmez, hanem kifogás is.

1492. kán. – 1. §. Minden kereset megszűnik a jog szerinti elévüléssel vagy más törvényes módon, kivéve azokat, amelyek a személyek állapotával kapcsolatosak, mert ezek soha meg nem szűnnek.

2. §. A kifogás az [1462. kán.](#) előírásának érvényben hagyásával mindig előterjeszthető, és természeténél fogva örök.

1493. kán. – A felperes valaki ellen egyszerre több keresetet is indíthat ugyanarról a dologról vagy különbözőkről, csak egymásnak ellent ne mondjanak, és túl ne lépjenek annak a bíróságnak az illetékességét, amelyhez fordulnak velük.

1494. kán. – 1. §. Az alperes ugyanazon bíró előtt, ugyanazon perben a felperes ellen viszontkeresettel élhet, az ügynek a főkeresettel való összefüggése miatt vagy a felperes kérelmének elhárítására vagy csökkentésére.

2. §. Viszontkereset ellen viszontkeresetnek helye nincs.

1495. kán. – A viszontkeresetet ahhoz a bíróhoz kell beterjeszteni, aki előtt az első keresetet megindították, még akkor is, ha ezt a bírót csak egy ügyre bízta meg, vagy ha egyébként viszonylagosan illetéktelen.

II. fejezet: Az egyes keresetek és kifogások

1496. kán. – 1. §. Aki legalább valószínű érvekkel megindokolja, hogy joga van egy dologhoz, amit másvalaki visszatart, és hogy kár fenyegeti, ha a dolgot nem adják át megőrzésre, jogosult a bíróval zár alá vétetni az illető dolgot.

2. §. Hasonló feltételek mellett elérheti azt is, hogy valaki másnak egy jog gyakorlását megtiltsák.

1497. kán. – 1. §. A hitel biztosítása céljából is zár alá lehet venni a dolgot, feltéve, hogy eléggé igazolt a hitelező joga.

2. §. A záralávétele kiterjeszthető az adósnak azokra a javaira is, amelyek bármilyen címen más személyeknél találhatók, valamint az adósnak járó tartozásokra.

1498. kán. – A dolog záralávétele és a jog gyakorlásának eltiltása semmiképp sem rendelhető el, ha a bekövetkező kárt másként is jóvá lehet tenni, és erre alkalmas biztosítékot ajánlanak fel.

1499. kán. – A bíró attól, akinek kérésére a dolog záralávétele vagy a jog gyakorlásának eltiltását kimondta, előzetes óvadékot követelhet az ebből származó károk megtérítésére, arra az esetre, ha jogát nem sikerül bizonyítania.

1500. kán. – Ami a birtokkereset természetét és hatását illeti, annak a helynek a világi joga előírásait kell megtartani, ahol az a dolog található, melynek birtoklásáról a vita folyik.

II. rész: Az egyházi peres eljárás

I. szakasz: A rendes egyházi peres eljárás

I. cím: A peralapítás

I. fejezet: A keresetlevél

1501. kán. – A bíró az egyes ügyekben csakis az érdekelt személy vagy az ügyész által a kánonok szerint előterjesztett kérelem alapján járhat el.

1502. kán. – Aki valaki ellen pert akar kezdeményezni, keresetlevelet kell, hogy benyújtson az illetékes bírónak. Ebben elő kell adnia a vita tárgyát, és kérnie kell a bíró hivatalos közreműködését.

1503. kán. – 1. §. A bíró elfogadhatja a szóbeli kérést, ha a felperes akadályozva van a keresetlevél betérjesztésében, vagy ha az ügy könnyen kivizsgálható és csekély jelentőségű.

2. §. Mindkét esetben azonban utasítsa a bíró a jegyzőt, hogy készítsen erről iratot, melyet a felperesnek fel kell olvasni és vele jóvá kell hagyatni. Ez az irat minden jogi hatás tekintetében helyettesíti a felperes által írt keresetlevelet.

1504. kán. – A peralapító keresetlevélnek:

1. tartalmaznia kell, hogy mely bíró előtt kezdeményezik az ügyet, hogy mi a kérdés, és kivel szemben kérik ezt;

2. jeleznie kell a felperes jogcímét és legalább általánosságban az állításai alátámasztására szolgáló tényeket és bizonyítékokat;

3. rendelkeznie kell a felperes vagy képviselője aláírásával, az év, a hónap és a nap megjelölésével, továbbá tartalmaznia kell azt a helyet, ahol a felperes vagy képviselője lakik, vagy ahová az iratokat kéri;

4. tartalmaznia kell az alperes lakóhelyét vagy pótlakóhelyét.

1505. kán. – 1. §. Miután az egyetlen bíró vagy a társas bíróság elnöke meggyőződött a saját illetékességéről és arról, hogy a felperesnek megvan a perlési képessége, mielőbb határozatilag el kell hogy fogadja, vagy vissza kell, hogy utasítsa a keresetlevelet.

2. §. A keresetlevelet csak akkor lehet visszautasítani, ha:

1. a bíró vagy a bíróság illetéktelen;

2. kétségtelenül világos, hogy a felperesnek nincs perlési képessége;

3. nem tartották meg az [1504. kán.](#) 1–3. sz-ában foglalt előírásokat;

4. magából a keresetlevélből egyértelműen kitűnik, hogy a kérésnek nincs semmi alapja, és ilyen még az eljárás során sem merülhet fel.

3. §. Ha a keresetlevelet pótolható hiányosságok miatt utasították el, a felperes ismét betérjeszthet ugyanahhoz a bíróhoz egy újabb, szabályosan megszerkesztett keresetlevelet.

4. §. A keresetlevél visszautasítása ellen a félnek mindig joga van tíz nap hasznos határidőn belül indoklással ellátott felfolyamodással fordulni a fellebbviteli bírósághoz vagy

a testülethez, ha a keresetlevelet az elnök utasította el; a visszautasításból támadt kérdést azonban a lehető leggyorsabban el kell dönteni.

1506. kán. – Ha a bíró a keresetlevél benyújtásától számított egy hónapon belül nem adja ki a keresetlevelet elfogadó vagy elutasító határozatot az [1505. kán.](#) szerint, akkor az érdekelt fél kérheti, hogy a bíró teljesítse feladatát; ha a bíró továbbra is hallgat, a kérelem benyújtásától számított tíz nap eredménytelen eltelte után a keresetlevél elfogadottnak számít.

II. fejezet: Az idézés és a perbeli cselekmények közlése

1507. kán. – 1. §. Abban a határozatban, amelyben a felperes keresetlevelét elfogadja, a bírónak vagy az elnöknek perbe kell hívnia, vagyis meg kell idéznie a perfelvételre a többi feleket, s egyben meg kell állapítania, hogy írásban kell-e felelniük, vagy személyesen kell előtte megjelenniük a perkérdés megállapítására. Ha az írott válaszok alapján szükségesnek tűnik a felek összehívása, ezt új határozatban mondhatja ki.

2. §. Ha az [1506. kán.](#) szerint tekintik elfogadottnak a keresetlevelet, akkor a perbeidézésről szóló határozatot az ugyanabban a kánonban említett kérelem benyújtása utáni húsz napon belül kell kiadni.

3. §. Ha a peres felek a bíró előtt ténylegesen megjelentek az ügy tárgyalására, nincs szükség idézésre, de a jegyzőnek jeleznie kell az iratokban, hogy a felek a bíróságon jelen voltak.

1508. kán. – 1. §. A perbeidézési határozatot rögtön tudomására kell hozni az alperesnek, és egyszersmind tudomása kell, hogy legyen róla a többieknek is, akik megjelenni tartoznak.

2. §. Az idézéshez csatolni kell a peralapító keresetlevelet, kivéve ha a bíró súlyos okból úgy véli, hogy nem kell közölni a keresetlevelet a féllel addig, amíg a bíróságon vallomást nem tett.

3. §. Ha olyan ellen indul per, aki jogait nem gyakorolhatja szabadon, vagy nem kezelheti szabadon azokat a dolgokat, amelyekről a vita folyik, az idézést, az ügynek megfelelően, a gyámmal, a gondnokkal, a különleges képviselővel, vagyis azzal kell közölni, aki nevében a jog szerint perbe bocsátkozni köteles.

1509. kán. – 1. §. Az idézések, határozatok, ítéletek és más perbeli cselekmények közlésének postai úton vagy más olyan módon kell történnie, amely a lehető legbiztonságosabb, a részleges törvényben megállapított szabályok megtartásával.

2. §. A közlés tényének és módjának ki kell tűnnie a periratokból.

1510. kán. – Azt az alperest, aki az idézés átvételét megtagadja, vagy az idézés hozzáérkezését megakadályozza, úgy kell tekinteni, mint akit törvényesen megidéztek.

1511. kán. – Ha az idézést nem közlték jogszerűen, a perbeli cselekmények semmisek, az [1507. kán.](#) 3. § előírásának fenntartásával.

1512. kán. – Amikor az idézést jogszerűen közlték, vagy a felek a bíró előtt megjelentek az ügy megindítására:

1. a dolog megszűnik érintetlennek lenni;
2. az ügy sajátja lesz annak az egyébként illetékes bírónak vagy bíróságnak, aki előtt a keresetet indították;
3. a megbízott bíró joghatósága megerősítést nyer, úgy hogy még a megbízó jogának elvesztével sem szűnik meg;

4. az elévülés megszakad, hacsak nincs más rendelkezés;
5. a per folyamatba jön, s így azonnal érvényesül az az elv, hogy „a per folyamata alatt semmi újítás ne történjék”.

II. cím: A perfelvétel

1513. kán. – 1. §. A perfelvétel akkor történik, amikor a bíró határozata rögzíti a felek kéréseiből és válaszaiból vett vitás pontokat.

2. §. A felek kérései és válaszaik kifejezhetők a peralapító keresetlevélben, az idézésre adott válaszban vagy a bíró előtt tett szóbeli nyilatkozatban; nehezebb ügyekben a bírónak össze kell hívnia a feleket a perkérdés vagy perkérdések megállapítására, melyekre az ítéletben válaszolni kell.

3. §. A bíró határozatát közölni kell a felekkel, akik – ha még nem adták beleegyezésüket – tíz napon belül a bíróhoz folyamodhatnak annak megváltoztatásáért; az ilyen kérdést azonban a lehető leggyorsabban el kell döntenie magának a bírónak a határozatával.

1514. kán. – A jogvita pontjait, ha már rögzítették őket, nem lehet érvényesen megváltoztatni, hacsak nem új határozattal, amelyet súlyos okból, a fél kérésére, a többi felek meghallgatása és érveik mérlegelése után adnak ki.

1515. kán. – A perfelvétel után az idegen dolog birtokosának jóhiszeműsége megszűnik; ha tehát arra ítélik, hogy a dolgot szolgáltatassa vissza, akkor a perfelvétel napját követően előállt gyümölcseit is tartozik visszaadni, a bekövetkezett károkat pedig megtéríteni.

1516. kán. – A perfelvétel után a bírónak megfelelő időt kell szabnia a felek számára, hogy bizonyítékaikat előadják és kiegészítsék.

III. cím: A per folyamata

1517. kán. – A per folyamata az idézéssel kezdődik, és nemcsak perdöntő ítélettel, de más, a jogban meghatározott módokon is befejeződhet.

1518. kán. – Ha a peres fél meghal, vagy állapota megváltozik, vagy megszűnik az a hivatala, amelynek alapján eljár:

1. ha a perbezárás még nem történt meg, a perfolyamat felfüggesztődik, amíg az elhunyt örököse, utóda vagy az, akinek érdekében áll, a pert tovább nem folytatja;

2. ha a perbezárás már megtörtént, a bíró köteles az ügyet folytatni az esetleg szereplő képviselő vagy ennek hiányában az elhunyt örökösének vagy utódjának megidézése után.

1519. kán. – 1. §. Ha a gyám, a gondnok, vagy az [1481. kán.](#) 1. és 3. §-a szerint szükséges képviselő megválik hivatalától, a per folyamata ezalatt felfüggesztődik.

2. §. A bíró pedig mielőbb nevezzen ki más gyámot vagy gondnokot; perbeli képviselőt pedig akkor nevezhet ki, ha ezt a fél a bíró által kijelölt rövid határidőn belül elmulasztotta.

1520. kán. – Ha a felek, noha ezt semmi akadály nem gátolja, hat hónapon át semmiféle perbeli cselekményt nem végeztek, a per folyamata megszűnik. A részleges törvény a megszűnéshez más határidőt is előírhat.

1521. kán. – A megszűnés magának a jognak az alapján és mindenkiel, tehát a kiskorúakkal és a kiskorúakkal azonos elbírálás alá esőkkel szemben is érvényesül, és hivatalból is ki lehet nyilvánítani, fenntartva a kártérítés követelésének jogát azokkal a gyámokkal, gondnokokkal, ügyintézőkkel és képviselőkkel szemben, akik vétlenségüket nem bizonyítják.

1522. kán. – A megszűnés megsemmisíti az eljárás iratait, de nem az ügy iratait; sőt ez utóbbiak ugyanazon személyek közt, ugyanarról a dologról keletkezett másik perben is érvényesek lehetnek; más személyekre vonatkozólag viszont csakis okirat erejével bírnak.

1523. kán. – A megszünt per költségeit illetően a peres felek közül ki-ki a saját kiadásait viseli.

1524. kán. – 1. §. A felperes a per bármely szakaszában és bármely fokán elállhat a pertől; ugyancsak elállhat mind a felperes, mind az alperes valamennyi vagy némely perbeli cselekménytől.

2. §. A gyámoknak és a jogi személyek ügyintézőinek ahhoz, hogy elállhassanak a pertől, azok tanácsára vagy beleegyezésére van szükségük, akiknek közreműködése szükséges az olyan cselekményekhez, melyek a rendes ügyintézés kereteit túllépik.

3. §. A pertől való elállás akkor érvényes, ha írásban történik, a fél vagy különleges megbízással ellátott képviselője aláírja, a másik féllel közlik, az elfogadja, vagy legalább nem támadja meg, és a bíró engedélyezi.

1525. kán. – A bírótól engedélyezett elállás azokra a cselekményekre nézve, amelyekről elállottak, ugyanolyan hatásokat eredményez, mint a per folyamatának megszűnése. Az elálló felet pedig kötelezi azon cselekmények költségeinek viselésére, amelyektől elállt.

IV. cím: A bizonyítékok

1526. kán. – 1. §. A bizonyítás kötelezettsége azt terheli, aki állít valamit.

2. §. Nem szorul bizonyításra:

1. amit maga a törvény vélelmez;
2. az olyan tény, amit az egyik peres fél állít, és a másik elfogad, kivéve ha a jog vagy a bíró mégis bizonyítékot követel.

1527. kán. – 1. §. Felhozható bármiféle bizonyíték, ami az ügy eldöntéséhez hasznosnak tűnik és megengedett.

2. §. Ha a fél ragaszkodik ahhoz, hogy a bíró által elutasított bizonyítékot engedélyezzék, erről maga a bíró döntsön a lehető leggyorsabban.

1528. kán. – Ha a fél vagy a tanú nem hajlandó a bíró előtt kihallgatásra megjelenni, ki lehet hallgatni a bíró által kijelölt világi személy útján is, vagy kívánni lehet, hogy nyilatkozatát közjegyző előtt vagy bármely más törvényes módon tegye meg.

1529. kán. – A bíró a bizonyítékok összegyűjtéséhez csak súlyos okból fogjon a perfelvétel előtt.

I. fejezet: A felek nyilatkozatai

1530. kán. – A bíró az igazság jobb feltárása érdekében mindig kihallgathatja a feleket, sőt ezt meg is kell tennie a fél kérésére vagy olyan tény bizonyítására, melynek tisztázása közérdek.

1531. kán. – 1. §. A törvényesen kérdezett fél köteles válaszolni, és a teljes igazságot elmondani.

2. §. Ha megtagadja a válaszadást, a bírónak kell felmérnie, hogy ez mit jelent a tények bizonyítása szempontjából.

1532. kán. – A közérdeket érintő esetekben a bíró eskesse meg előre a feleket az igazmondásra, vagy legalább utólag a mondottak igazságára, hacsak súlyos okból ennek ellenkezője nem ajánlatos; egyéb esetekben saját belátása szerint megesketheti őket.

1533. kán. – A felek, az ügyész és a kötelékvédő benyújthatnak a bírónak kérdőpontokat, hogy azokról a felet megkérdezze.

1534. kán. – A felek kihallgatására, megfelelő módon, azokat a szabályokat kell alkalmazni, amelyeket az [1548. kán.](#) 2. § 1. sz., az [1552.](#) és az [1558–1565. kán.](#) ír elő a tanúk kihallgatására.

1535. kán. – A perbeli beismerés az illetékes bíró előtti írásbeli vagy szóbeli állítás, melyet valamelyik fél az illető per tárgyalásával kapcsolatban akár önként, akár a bíró kérdésére önmaga ellen tett.

1536. kán. – 1. §. Az egyik fél perbeli beismerése, ha magánügyről van szó, és nem érinti a közérdeket, a többi feleket mentesíti a bizonyítás terhéől.

2. §. A közérdeket érintő ügyekben pedig a perbeli beismerés és a felek olyan kijelentései, melyek nem számítanak beismerésnek, a bíró által mérlegelendő bizonyító erővel rendelkeznek az ügy többi körülményeivel együtt, de teljes bizonyító erőt nem tulajdoníthat nekik, hacsak más elemek nem járulnak hozzájuk, melyek tökéletesen megerősítik azokat.

1537. kán. – A peren kívüli beismerésről, melyre a perben hivatkoznak, a bírónak kell az összes körülmények figyelembevételével megállapítania, hogy milyen jelentősége van.

1538. kán. – A beismerés vagy a fél bármely más kijelentése nélkülöz minden bizonyító erőt, ha kitűnik, hogy ténybeli tévedés miatt tette, vagy erőszakkal, illetve súlyos megfélemlítéssel csikarták ki azt.

II. fejezet: Az okirati bizonyítás

1539. kán. – Mindenfajta perben megengedett az okirati bizonyítás, mind köz-, mind magánokiratokkal.

1. cikkely: Az okiratok természete és hitele

1540. kán. – 1. §. Az egyházi közokiratot hatósági közeg állítja ki egyházi hivatali hatáskörében, a jogban megállapított alakszerűségek megtartásával.

2. §. Világi közokiratoknak azokat az iratokat nevezzük, amelyek az egyes helyeken érvényes törvények szerint jogilag ilyennek minősülnek.

3. §. A többi okiratok magánokiratok.

1541. kán. – Ha ellenkező nyilvánvaló bizonyítékok nem cáfolják, a közokiratok hitelesen tanúsítják mindazt, amit közvetlenül és főként állítanak.

1542. kán. – A fél által elismert vagy a bíró által elfogadott magánokirat szerzőjével, aláírójával vagy azokkal szemben, akikre az ügy tőlük maradt, olyan bizonyító erővel rendelkezik, mint a peren kívüli beismerés; másokkal szemben olyan bizonyító erővel rendelkezik, mint a feleknek azok a kijelentései, amelyek nem beismerések, az [1536. kán.](#) 2. §-a szerint.

1543. kán. – Ha kitűnik, hogy az okiratban radírozások, javítások, közbeszúrások vagy más hibák vannak, a bírónak kell megállapítania, hogy érnek-e valamit és mennyit érnek az ilyen okiratok.

2. cikkely: Az okiratok felmutatása

1544. kán. – A perben az okiratoknak csak akkor van bizonyító erejük, ha eredetiben vagy hiteles másolatban bemutatták és a bíróság irodájában letétbe helyezték őket, hogy a bíró és a másik fél tanulmányozhassa.

1545. kán. – A bíró elrendelheti a két fél számára közös okiratnak az eljárás során való bemutatását.

1546. kán. – 1. §. Senki sem köteles olyan – akár közös – okiratokat bemutatni, amelyeket nem lehet közölni az [1548. kán.](#) 2. § 2. sz. szerinti károsodás veszélye nélkül, vagy a kötelező titoktartás megsértésének veszélye nélkül.

2. §. Mégis, ha az okiratnak legalább részletei leírhatók és az említett kellemetlenségek nélkül másolatban bemutatathatók, a bíró elrendelheti betérjesztésüket.

III. fejezet: A tanúk és a tanúvallomások

1547. kán. – A tanúkkal való bizonyítás minden ügyben megengedett a bíró vezetésével.

1548. kán. – 1. §. A tanúk kötelesek elmondani az igazságot a törvényesen kérdező bírónak.

2. §. Az [1550. kán.](#) 2. § 2. sz. előírásának tiszteletben tartásával a válaszadási kötelezettségtől mentesülnek:

1. a klerikusok azokkal a dolgokkal kapcsolatban, melyekről szent szolgálatukra való tekintettel szereztek tudomást; a köztisztviselők, az orvosok, a szülésznők, az ügyvédek, a jegyzők és mások, akik – akár csak egy általuk adott tanács alapján is – hivatali titoktartásra kötelezettek, azokkal a dolgokkal kapcsolatban, melyekre ez a titoktartás vonatkozik;

2. akik attól tartanak, hogy tanúvallomásuk miatt őket magukat, házastársukat, közeli vérrokonaikat vagy sógoraikat becsületbeli károsodás, veszélyes zaklatás vagy más súlyos hátrány éri.

1. cikkely: Kik lehetnek tanúk

1549. kán. – Mindenki lehet tanú, ha a jog teljesen vagy részlegesen kifejezetten el nem tiltja.

1550. kán. – 1. §. Ne engedjék tanúvallomást tenni a tizennégy éven aluli kiskorúakat és a gyengeelméjűeket; mégis meg lehet hallgatni őket a bíró határozata alapján, mely ezt hasznosnak nyilvánítja.

2. §. Képteleneknek tekintendők:

1. a peres felek és azok, aki a felek nevében vesznek részt a perben, a bíró és segédei, az ügyvéd és azok az egyéb személyek, akik az adott ügyben a feleknek segédkeznek vagy segédkeztek;

2. a papok minden olyan dolog vonatkozásában, amit szentségi gyónásból tudnak, még akkor is, ha a gyónó kérte őket, hogy fedjék fel ezeket; sőt a gyónás alkalmával bárkitől és bármi módon hallottakat sem lehet elfogadni az igazság mégoly csekély bizonyítékának sem.

2. cikkely: A tanúk megnevezése és kizárása

1551. kán. – Az a fél, aki a tanút megnevezte, lemondhat annak kihallgatásáról. De a másik fél kérheti, hogy a tanút mégis hallgassák ki.

1552. kán. – 1. §. Mikor tanúkkal való bizonyítást kérnek, meg kell adni a bíróságnak a nevüket és a lakóhelyüket.

2. §. A bíró által kijelölt határidőn belül be kell terjeszteni azokat a pontokat, amelyekről a tanúkat megkérdezteni kívánják; ennek elmaradása a kérelemről való lemondásnak minősül.

1553. kán. – Ha túl sok a tanú, a bíró feladata ezek számának korlátozása.

1554. kán. – Mielőtt a tanúkat kihallgatnák, nevüket közölni kell a felekkel; ha ez a bíró megítélése szerint nem történhet meg súlyos nehézség nélkül, akkor legalább a tanúvallomások közzététele előtt kerüljön rá sor.

1555. kán. – Az [1550. kán.](#) előírásának fenntartásával, a fél kérheti a tanú kizárását, ha a tanú kihallgatása előtt a kizárás megfelelő oka bebizonyosodik.

1556. kán. – A tanú megidézése a tanúval szabályosan közölt bírói határozattal történik.

1557. kán. – A szabályosan megidézett tanú jelenjék meg vagy közölje a bíróval távollétének okát.

3. cikkely: A tanúk kihallgatása

1558. kán. – 1. §. A tanúkat a bíróság helyiségében kell kihallgatni, hacsak a bíró mást nem tart helyesnek.

2. §. A bíborosokat, pátriárkákat, püspököket és azokat, akik államuk joga szerint hasonló kedvezményt élveznek, az általuk választott helyen hallgassák ki.

3. §. A bíró döntse el, hogy hol hallgassák ki azokat, akiknek távolság, betegség vagy más akadály miatt lehetetlen vagy nehéz megjelenni a bíróság székhelyén, fenntartva az [1418. kán.](#) és az [1469. kán.](#) 2. §-a előírásait.

1559. kán. – A tanúk kihallgatásán a felek nem lehetnek jelen, kivéve ha a bíró úgy ítéli meg, hogy beengedhetők, főként amikor a dolog magánérdeket érint. Jelen lehetnek azonban a felek ügyvédei vagy képviselői, hacsak a bíró a személyi és tárgyi körülmények miatt úgy nem ítéli, hogy titkosan kell eljárni.

1560. kán. – 1. §. A tanúkat egyenként és külön-külön kell kihallgatni.

2. §. Ha a tanúk egymásnak vagy a félnek súlyos dologban ellentmondanak, a bíró a különböző nézetten lévőköt összehívhatja, azaz szembesítheti őket egymással, elhárítva lehetőség szerint a veszekedést és a botrányt.

1561. kán. – A tanú kihallgatását a bíró, annak megbízottja vagy az ügyhallgató végezze. A jegyző segédkezzék neki. Ezért, ha a kihallgatáson jelenlévő feleknek, ügyészeknek, kötelékvédőnek vagy ügyvédeknek más kérdéseik is vannak a tanúhoz, azokat ne a tanúnak, hanem a bírónak, illetve helyettesének adják elő, hogy az tegye fel őket, hacsak a részleges törvény másként nem rendelkezik.

1562. kán. – 1. §. A bíró hívja fel a tanú figyelmét arra a súlyos kötelezettségére, hogy a teljes és tiszta igazságot vallja.

2. §. A bíró vegye ki a tanútól az [1532. kán.](#) szerinti esküt; ha a tanú ennek letételét megtagadja, eskü nélkül hallgassák ki.

1563. kán. – A bíró először is győződjék meg a tanú személyazonosságáról; vizsgálja meg, milyen viszonyban van a peres felekkel, és mikor felteszi neki az ügyre vonatkozó részleges kérdéseket, tudakolja ki ismereteinek forrását és azt is, hogy pontosan mikor jutott tudomására az, amit állít.

1564. kán. – A kérdések legyenek rövidek, a kihallgatandó értelmi szintjének megfelelőek, ne foglaljanak magukban egyre több kérdést, ne legyenek fogósak, ravaszak, ne sugalmazzák a választ, álljanak távol mindenféle sértéstől, és vonatkozzanak az illető ügyre.

1565. kán. – 1. §. A kérdéseket nem szabad előre közölni a tanúkkal.

2. §. Mégis, ha az, amiről tanúskodni kell, olyan távoli, hogy nem lehet biztosan állítani előzetes átgondolás nélkül, a bíró előre tájékoztathatja a tanút egyes pontokról, ha szerinte ez veszélytelenül megtehető.

1566. kán. – A tanúk szóban adják elő vallomásukat, ne pedig írásból olvassák fel, kivéve ha számításokról és számadásokról van szó; ebben az esetben használhatják a magukkal hozott feljegyzéseket.

1567. kán. – 1. §. A választ a jegyzőnek rögtön írásba kell foglalnia, mégpedig magának a tanúvallomásnak a szavaival, legalábbis ami a per tárgyát közvetlenül érintő dolgokat illeti.

2. §. Megengedhető magnetofon használata is, ha aztán a válaszokat írásba foglalják és – hacsak lehet – aláírattják a vallomást tevővel.

1568. kán. – A jegyző az iratokban tegyen említést az eskü letételéről, elengedéséről vagy megtagadásáról, a felek és mások jelenlétéről, a hivatalból pótlólag felvett kérdésekről és általában minden emlékezetre méltó dologról, ami a tanúk kihallgatása során esetleg történt.

1569. kán. – 1. §. A kihallgatás végén a tanú számára fel kell olvasni, amit a jegyző a vallomásából írásba foglalt, vagy vissza kell vele hallgattatni, amit vallomásából magnetofonra felvettek, s lehetővé kell tenni a tanú számára, hogy ahhoz hozzátegyen, elvegyen belőle, javítson vagy változtasson rajta.

2. §. Ezután az iratot a tanúnak, a bírónak és a jegyzőnek alá kell írnia.

1570. kán. – A tanúkat, noha már kihallgatták őket, az iratok vagy a tanúvallomások közzététele előtt, a fél kérésére vagy hivatalból új kihallgatásra lehet hívni, ha a bíró szükségesnek vagy hasznosnak látja, de csak akkor, ha összejátszás vagy megvesztegetés veszélye nem forog fenn.

1571. kán. – A tanúknak a bíró méltányos becslése szerint meg kell téríteni mind a tanúskodás miatt felmerült költségeiket, mind pedig azt a hasznot, amitől ezért estek el.

4. cikkely: A tanúvallomások hitele

1572. kán. – A tanúvallomások értékelésekor a bíró, szükség esetén írásbeli igazolás megkövetelése után, vegye figyelembe:

1. a személy állapotát és tisztességét;
2. hogy saját tudomása, különösen látása és hallása alapján tanúskodik-e, vagy saját véleménye, a híresztelés vagy másoktól hallottak alapján;
3. hogy a tanú állhatatos-e, és vallomása szilárdan összefüggő-e, vagy változó, bizonytalan és ingadozó;
4. hogy vannak-e tanúvallomásával megegyező más tanúk vagy azt megerősítő egyéb bizonyítékelemek.

1573. kán. – Egyetlen tanú vallomása nem lehet teljes bizonyíték, kivéve ha minősített tanúról van szó, aki hivatali ténykedéséről tesz vallomást, vagy ha a dologi és személyi körülmények mást javallanak.

IV. fejezet: A szakértők

1574. kán. – Szakértők közreműködésével kell élni, valahányszor a jog vagy a bíró kihallgatásukat és szakmai vagy tudományos szabályokon alapuló véleményüket kívánja meg valamely tény bizonyítására vagy egy dolog igazi természetének megismerésére.

1575. kán. – A bíró joga, hogy a felek meghallgatásával vagy javaslatára kinevezze a szakértőket, vagy adott esetben elfogadja más szakértők már elkészített jelentését.

1576. kán. – A szakértőket ugyanolyan okok miatt zárják ki vagy utasíthatják el, mint a tanúkat.

1577. kán. – 1. §. A bíró, figyelembe véve mindazt, amit a pereskedők esetleg felhoznak, határozatával állapítsa meg azokat az egyes pontokat, amelyekre a szakértő munkájának irányulnia kell.

2. §. A szakértőnek át kell adni az ügy iratait és azokat az egyéb okiratokat és segédeszközöket, amelyekre szüksége lehet feladatának megfelelő és hűséges ellátásához.

3. §. A bíró, magának a szakértőnek a meghallgatása után, határozza meg azt az időt, amelyen belül a vizsgálatot el kell végezni, és a jelentést be kell terjeszteni.

1578. kán. – 1. §. A szakértők külön-külön készítsenek jelentést, kivéve ha a bíró úgy rendeli, hogy egyetlen jelentés készüljön, melyet az egyes szakértők aláírnak; ebben az esetben az esetleges eltérő véleményeket gondosan fel kell jegyezni.

2. §. A szakértőknek világosan jelezniük kell, hogy milyen okiratokból vagy milyen más alkalmas módon győződtek meg a személyek, dolgok vagy helyek azonosságáról, valamint hogy milyen úton és módon jártak el a rájuk bízott feladat teljesítésében, és hogy következtetéseik főként milyen érvekre támaszkodnak.

3. §. A bíró felszólíthatja a szakértőt, hogy további magyarázatokat terjesszen be, ha ezek szükségesnek látszanak.

1579. kán. – 1. §. A bírónak nem csupán a szakértők – akár egyező – véleményét, hanem az ügy egyéb körülményeit is gondos megfontolás tárgyává kell tennie.

2. §. Mikor döntését megindokolja, ki kell fejtenie, milyen érvek alapján fogadta el vagy vetette el a szakértők véleményét.

1580. kán. – A szakértőknek meg kell fizetni költségeiket és a tiszteletdíjat, amit a bíró jogosan és méltányosság szerint a részleges jog megtartásával állapítson meg.

1581. kán. – 1. §. A felek megjelölhetnek magánszakértőket, akiknek bírói jóváhagyásra van szükségük.

2. §. Ezek, ha a bíró megengedi, szükség esetén betekinthetnek az ügy irataiban, jelen lehetnek a szakértői vizsgálat végrehajtásakor, és jelentésüket mindig benyújthatják.

V. fejezet: A bírói kiszállás és a bírói szemle

1582. kán. – Ha az ügy eldöntéséhez a bíró hasznosnak tartja, hogy valamely helyre kiszálljon, vagy valamely dolgot megszemléljen, határozatban írja ezt elő, s ebben nagyjából jelezze azt is, a felek meghallgatása után, hogy mik a tennivalók a kiszállás során.

1583. kán. – Az elvégzett szemléről okmányt kell készíteni.

VI. fejezet: A vélelmek

1584. kán. – A vélelem a bizonytalan dolog valószínű feltételezése; ez lehet törvényes vélelem, melyet maga a törvény állapít meg, vagy emberi vélelem, amit a bíró állít fel.

1585. kán. – Akinek a javára törvényes vélelem szól, az mentesül a bizonyítás kötelezettsége alól, mely így a másik felet terheli.

1586. kán. – A jogban meg nem állapított vélelmeket a bíró csakis olyan biztos és meghatározott tény alapján állítson fel, mely a vitás dologgal közvetlen összefüggésben van.

V. cím: A mellékes ügyek

1587. kán. – Mellékes ügy keletkezik, mikor a per idézéssel történt megkezdése után olyan kérdést terjesztenek elő, amely bár a pert bevezető keresetlevélben nem szerepel kifejezetten, mégis annyira az ügghöz tartozik, hogy többnyire a főkérdés előtt kell megoldani.

1588. kán. – A mellékes ügyet írásban vagy szóban terjesztik elő annak a kapcsolatnak megjelölésével, amely közte és a főügy között fennáll, az előtt a bíró előtt, aki a főügy eldöntésére illetékes.

1589. kán. – 1. §. A bíró a kérdés átvétele és a felek meghallgatása után haladéktalanul döntse el, hogy a felvetett mellékes kérdés megalapozottnak tűnik-e, és kapcsolatos-e a főkérdéssel, vagy eleve mellőzendő; ha elfogadja, azt is el kell döntenie, hogy súlyosságánál fogva közbeszóló ítélettel kell-e megoldani vagy határozatilag.

2. §. Ha pedig úgy ítéli, hogy a mellékes kérdést nem szükséges a perdöntő ítélet előtt megoldani, rendelje el, hogy a főügy eldöntésekor vegyék tekintetbe.

1590. kán. – 1. §. Ha a mellékes kérdést ítéletileg kell megoldani, a szóbeli egyházi peres eljárás szabályait kell követni, hacsak az ügy súlyosságára való tekintettel a bíró másként nem látja jónak.

2. §. Ha pedig határozatilag kell megoldani, a bíróság a dolgot az ügghallgatóra vagy az elnökre bízhatja.

1591. kán. – A főügy lezárása előtt a bíró vagy a bíróság határozatot vagy a közbeszóló ítéletet megfelelő okból visszavonhatja vagy módosíthatja, akár a fél kérésére, akár hivatalból, a felek meghallgatása után.

I. fejezet: A felek távolmaradása

1592. kán. – 1. §. Ha a megidézett alperes nem jelenik meg, és megfelelő mentséget sem hoz fel távolmaradásának igazolására, vagy nem válaszol az [1507. kán.](#) 1. §-ának előírása szerint, a bíró nyilvánítsa őt a pertől távolmaradottnak, és rendelje el, hogy az ügy a szabályok megtartásával folytatódjék egészen a perdöntő ítéletig és annak végrehajtásáig.

2. §. Mielőtt az 1. §-ban említett határozatot meghozzák, meg kell győződni – szükség esetén még újabb idézés útján is – arról, hogy a szabályszerűen végzett idézés hasznos időben megérkezett-e az alpereshez.

1593. kán. – 1. §. Ha azután az alperes a bíróságon az ügy lezárása előtt megjelenik, vagy válaszol, véleményeket és bizonyítékokat terjeszthet be, tiszteletben tartva az [1600. kán.](#) előírását; ügyeljen azonban a bíró, nehogy a pert szántsándékkal hosszasan és szükségtelenül késleltessék.

2. §. Ha nem jelenik is meg, vagy nem válaszol is az ügy lezárásáig, az ítéletet megtámadhatja; ha pedig igazolja, hogy törvényes akadály tartotta vissza, melyet hibáján kívül korábban bizonyítani nem tudott, semmisségi panasszal élhet.

1594. kán. – Ha a perfelvételre kitűzött napon és órában a felperes nem jelenik meg és alkalmas mentséget sem hoz fel:

1. a bíró idézze meg ismét;

2. ha a felperes az új idézésre sem jelenik meg, az a vélelem keletkezik, hogy elállt a pertől az [1524–1525. kán.](#) szerint;

3. ha később részt akar venni a perben, az [1593. kán.](#)-t kell megtartani.

1595. kán. – 1. §. A pertől távolmaradó fél, akár felperes, akár alperes, ha nem bizonyított megfelelő akadályt, köteles megtéríteni a távolléte miatt felmerült perbeli költségeket, és szükség esetén kártalanítani is a másik felet.

2. §. Ha mind a felperes, mind az alperes távol maradt a pertől, egyetemlegesen kötelesek a perköltségek megtérítésére.

II. fejezet: Harmadik személy közbelépése az ügyben

1596. kán. – 1. §. Annak, akinek érdekében áll, megengedhető a közbelépés a perben, a per bármely fokán, akár peres félként, saját jogának védelmére, akár járulékosan, valamelyik peres fél támogatására.

2. §. De hogy erre engedélyt kapjon, a per bezárása előtt kérvényt kell benyújtania a bírónak, s ebben röviden ki kell mutatnia közbelépési jogát.

3. §. Aki közbelép az ügyben, azt a pernek abban a szakaszában kell beengedni, amelyben az éppen van, rövid és záros határidőt adva neki bizonyítékainak betérjesztésére, ha az ügy a bizonyítás szakaszához jutott.

1597. kán. – Azt a harmadik személyt, akinek közbelépése szükségesnek tűnik, a bírónak a felek meghallgatásával perbe kell hívnia.

VI. cím: A periratok közzététele, a per bezárása és a tárgyalás

1598. kán. – 1. §. A bizonyítékok megszerzése után a bírónak határozatban kell megengednie a feleknek és ügyvédeknek, semmisség terhe alatt, hogy a számukra még ismeretlen iratokat a bíróság irodájában megtekintsék; sőt az ezt kérő ügyvédeknek kiadható az iratok másolata; a közjót érintő ügyekben a bíró igen súlyos veszélyek elkerülése érdekében elrendelheti, hogy bizonyos iratokat senkinek se mutassanak meg, ügyeljen azonban arra, hogy a védekezés joga mindig sértetlen maradjon.

2. §. A bizonyítás kiegészítésére a felek más bizonyítékokat terjeszthetnek a bíró elé; ezek megszerzése után, ha a bíró szükségesnek tartja, újra kiadható az 1. §-ban említett határozat.

1599. kán. – 1. §. A bizonyítékok előterjesztésével kapcsolatos összes teendők végeztével a perbezárás következik.

2. §. Ez a bezárás akkor történik meg, amikor a felek kijelentik, hogy más előterjeszteni valójuk nincs, vagy amikor a bírótól a bizonyítékok betérjesztésére kijelölt hasznos idő letelik, vagy mikor a bíró kijelenti, hogy az ügyet eléggé ismeri.

3. §. A perbezárásról, bármilyen módon történik is, a bíró hozzon határozatot.

1600. kán. – 1. §. A perbezárás után a bíró ugyanazokat vagy más tanúkat hívhat, és korábban nem kért bizonyítékokat írhat elő, de csakis a következő esetekben:

1. olyan perekben, amelyek csak a felek magánérdekéről szólnak, ha a felek mind hozzájárulnak;

2. a többi perekben a felek meghallgatása után, ha súlyos ok indokolja, és a csalás meg a befolyásolás minden veszélye távol áll;

3. minden perben, ha valószínű, hogy az új bizonyítás megengedésének hiányában, az [1645. kán.](#) 2. § 1–3. sz-ában említett okok miatt igazságtalan ítélet születne.

2. §. Elrendelheti vagy engedélyezheti azonban a bíró olyan okirat betérjesztését, mely eddig az érdekelt hibáján kívül nem volt betérjeszthető.

3. §. Az új bizonyítékokat közzé kell tenni, az [1598. kán.](#) 1. §-ának megtartásával.

1601. kán. – A perbezárás után a bíró állapítson meg megfelelő időt a védelemnek vagy az észrevételek betérjesztésére.

1602. kán. – 1. §. A védelmek és az észrevételek írásban készüljenek, hacsak a bíró a felek beleegyezésével elégségesnek nem ítéli az üléselő bíró előtt folytatott vitát.

2. §. Ha a védelmek a főbb okiratokkal együtt kinyomtatásra kerülnek, ehhez a bíró előzetes engedélyre van szükség, ám ha titoktartási kötelezettség áll fenn, ezt meg kell tartani.

3. §. A védelmek terjedelmét, példányszámát és más hasonló részleteket illetően a bíróság szabályzatát kell követni.

1603. kán. – 1. §. A védelem és az észrevételek kölcsönös közlése után mindkét fél nyújthat be választ a bíró által meghatározott rövid időn belül.

2. §. Ezzel a joggal a felek csak egyszer élhetnek, kivéve, ha a bíró súlyos okból úgy látja, hogy ezt ismét meg kell engednie; ekkor azonban az egyik félnek adott engedély a másik félnek is szól.

3. §. Az ügyésznek és a kötelékvédőnek joga van a felek válaszára újabb viszontválaszt adni.

1604. kán. – 1. §. Teljességgel tilosak a feleknek, az ügyvédeknek vagy akár másoknak a bíróhoz intézett olyan tájékoztatásai, melyek az ügy iratain kívül maradnak.

2. §. Ha az ügy vitája írásban folyt, a bíró elrendelheti, hogy az ülésező bíróság előtt mérsékelt szóbeli vitát folytassanak, egyes kérdések megvilágítására.

1605. kán. – Az [1602. kán.](#) 1. §-ában és az [1604. kán.](#) 2. §-ában említett szóbeli vitán jelen kell lennie a jegyzőnek, hogy ha a bíró elrendeli vagy a fél kéri és a bíró megengedi, azonnal írásban rögzítse, amit tárgyaltak és végeztek.

1606. kán. – Ha a felek a hasznos időben elmulasztják védelmük elkészítését, vagy a bíró tudására és lelkiismeretére hagyatkoznak, a bíró, ha az iratokból és a bizonyítékokból a dolgot teljesen áttekintette, rögtön ítélete hirdethet, ám ha a perben ügyész vagy kötelékvédő vett részt, az ő észrevételeiket előbb ki kell kérnie.

VII. cím: A bíró döntései

1607. kán. – A peres úton tárgyalta ügyet, ha főügy, a bíró perdőntő ítélettel zárja le, ha mellékes ügy, akkor pedig közbeszóló ítélettel, fenntartva az [1589. kán.](#) 1. §-ának előírását.

1608. kán. – 1. §. Bármely ítélet kimondásához szükséges, hogy a bíró lelkében erkölcsi bizonyosság legyen az ítélettel eldöntendő dolgot illetően.

2. §. Ezt a bizonyosságot a bírónak az iratokból és a bizonyítékokból kell merítenie.

3. §. A bizonyítékokat pedig a bírónak kell értékelnie lelkiismerete szerint, az egyes bizonyítékok bizonyító erejéről szóló törvénybeli előírások megtartásával.

4. §. Az a bíró, aki nem tudta elérni ezt a bizonyosságot, mondja ki ítéletében, hogy nem bizonyosult be a felperes joga, és bocsássa el felmentőleg az alperest, hacsak nem jogkedvezményt élvező ügyről folyt a per, mert ilyen esetben ennek javára kell ítélni.

1609. kán. – 1. §. Társas bíróságon a testület elnöke határozza meg, hogy mely napon és órában jöjjenek össze a bírók az ítélet meghozására; ha különleges ok mást nem javall, az összejövetel a bíróság hivatali helyiségében legyen.

2. §. Az összejövetelre kitűzött napon az egyes bírók vigyék magukkal írásban következtetéseiket az ügy érdemi részével kapcsolatban, megjelölve mind a jogot, mind a tényeket illetően azokat az érveket, amelyek alapján következtetésükre eljutottak; a következtetéseket az ügy irataihoz kell csatolni és titokban kell tartani.

3. §. Az isteni Név segítségül hívása után adják elő mindegyikük következtetését, mégpedig először mindig az előadó vagy jelentéstevő, aztán pedig rangsor szerinti sorrendben; aztán folytassanak vitát a bíróság elnökének vezetésével, különösen annak leszőgésére, hogy mit határozzanak az ítélet rendelkező részében.

4. §. A vita során mindenki eltérhet korábbi következtetésétől. Az a bíró pedig, aki a többiek döntéséhez nem akar hozzájárulni, megkívánhatja, hogy fellebbezés esetén következtetését a felsőbb bíróságnak elküldjék.

5. §. Ha a bírók az első vitán nem akarnak vagy nem tudnak ítéletet alkotni, a döntés új összejövetelre halasztható, de egy hétnél nem későbbre, hacsak nem kell az ügy kivizsgálását az [1600. kán.](#) előírása szerint kiegészíteni.

1610. kán. – 1. §. Ha a bíró egyes bíró, az ítéletet ő fogalmazza.

2. §. Társas bíróságon az ítélet megfogalmazása az előadó vagy jelentéstevő dolga; ennek indokait abból veszi, amit az egyes bírók a vitán felhoztak, hacsak a bírók többsége nem határozta meg, hogy mely indokokat kell előnyben részesítenie; az ítéletet azután alá kell vetni az egyes bírók jóváhagyásának.

3. §. Az ítéletet a meghozatalától számított egy hónapon belül ki kell adni, hacsak társas bíróságon a bírák súlyos okból hosszabb időt nem állapítanak meg.

1611. kán. – Az ítéletnek:

1. el kell döntenie a bíróság előtt tárgyalta vitát, megadva az egyes perkérdésekre a megfelelő választ;

2. meg kell határoznia, mik a feleknek a perből fakadó kötelességei, és hogyan kell teljesíteniük őket;

3. elő kell adnia azokat az okokat vagy indokokat, mind a jogot, mind a tényeket illetően, amelyekre az ítélet rendelkező része támaszkodik;

4. intézkednie kell a perköltségekről.

1612. kán. – 1. §. Az ítéletnek az isteni Név segítségül hívása után sorra elő kell adnia, hogy ki a bíró vagy a bíróság, ki a felperes, az alperes, a képviselő, nevük és lakóhelyük kellő feltüntetésével, ki az ügyész, a kötelékvédő, ha ilyenek is részt vettek a perben.

2. §. Azután elő kell adnia röviden a tényállást, a felek következtetéseivel és a perkérdéssel együtt.

3. §. Ezt kövesse az ítélet rendelkező része, azoknak az indokoknak az előrebocsátásával, amelyeken alapul.

4. §. Záruljon a kimondás helyének és napjának megjelölésével és a bíró, vagy társas bíróság esetén az összes bíró, valamint a jegyző aláírásával.

1613. kán. – A perdöntő ítéletről a fentiekben kimondott szabályokat kell alkalmazni a közbeszóló ítéletre is.

1614. kán. – Az ítéletet mielőbb ki kell hirdetni, megtámadási módjainak megjelölésével; a kihirdetés előtt semmilyen ereje sincs, még akkor sem, ha a rendelkező részt a bíró engedélyével a felek tudomására hozták.

1615. kán. – Az ítélet kihirdetése vagy közlése történhet az ítélet másolatának átadásával a feleknek vagy képviselőjüknek, vagy pedig ugyanennek a másolatnak a részükre való elküldésével az [1509. kán.](#) előírása szerint.

1616. kán. – 1. §. Ha az ítélet szövegébe téves szám került, vagy tárgyi tévedés csúszott be a rendelkező rész átírásakor, vagy a tényeknek, illetve a felek kéréseinek előadásakor, vagy ha elmaradt, amit az [1612. kán.](#) 4. §-a követel meg, akkor az ítéletet maga a bíróság, amely hozta, tartozik kijavítani vagy kiegészíteni, akár a fél kérésére, akár hivatalból, de mindig a felek meghallgatásával és a határozatnak az ítélet aljára való feljegyzésével.

2. §. Ha a fél ellenkezik, ezt a mellékes kérdést határozattal kell eldönteni.

1617. kán. – A bírónak azok az egyéb döntései, amelyek nem ítéletek, határozatok; ha ezek nem csupán rendező jellegűek, érvénytelenek, ha nincs bennük legalább rövid indoklás, vagy utalás más iratban kifejtett indokokra.

1618. kán. – A közbeszóló ítélet vagy a határozat perdöntő ítélet erejével bír, ha a pert meggátolja, vagy magának a pernek, illetve valamely fokának véget vet legalább az egyik fél vonatkozásában.

VIII. cím: Az ítélet megtámadása

I. fejezet: Semmisségi panasz az ítélet ellen

1619. kán. – Az [1622.](#) és [1623. kán.](#) fenntartásával maga az ítélet orvosolja a cselekmények olyan pozitív jogban kimondott semmisségét, amelyet – bár a panaszt betérjesztő fél tudott róla – nem jelentettek a bírónak az ítélet előtt, feltéve, hogy magánérdeket érintő ügyről van szó.

1620. kán. – Az ítélet orvosolhatatlan semmisségben szenved, ha:

1. abszolút illetéktelen bíró hozta;
2. olyan személy hozta, akinek nincs hatalma ítélni azon a bíróságon, ahol az ügyet eldöntötték;
3. a bíró az ítéletet kényszer vagy súlyos félelem hatása alatt hozta;
4. a pert az [1501. kán.](#)-ban említett peres kérelem nélkül folytatták le, vagy nem kezdeményezték senki alperes ellen;
5. olyan felek közt hozták, akiknek legalább az egyike nem rendelkezik perképességgel;
6. valaki más nevében járt el törvényes megbízás nélkül;
7. valamelyik féltől megtagadták a védelem jogát;
8. a vitát még részben sem döntötte el.

1621. kán. – Az [1620. kán.](#)-ban említett semmisség miatti panaszt kifogásként mindig elő lehet terjeszteni, keresetként pedig az előtt a bíró előtt, aki az ítéletet hozta, az ítélet kihirdetésétől számított tíz éven belül.

1622. kán. – Az ítélet csupán orvosolható semmisségben szenved, ha:

1. az [1425. kán.](#) 1. §-a ellenére nem kellő számú bíró hozta;
2. nem tartalmazza a döntés okait vagyis indokait;
3. hiányoznak a jogban előírt aláírások;
4. nem tartalmazza kimondása évének hónapjának, napjának és helyének megjelölését;
5. olyan semmis perbeli cselekményre épül, amelynek semmissége nem orvoslódott az [1619. kán.](#) előírása szerint;
6. az [1593. kán.](#) 2. §-a szerint törvényesen távollévő fél ellen hozták.

1623. kán. – Az [1622. kán.](#)-ban említett esetekben a semmisségi panaszt az ítélet kihirdetéséről való értesüléstől számított három hónapon belül lehet betérjeszteni.

1624. kán. – A semmisségi panaszt ugyanaz a bíró bírálja el, aki az ítéletet hozta; ha pedig a fél attól tart, hogy az a bíró, aki a semmisségi panasszal megtámadott ítéletet hozta, elfogult lesz, és ezért őt gyanúsának tartja, követelheti, hogy más bíróval helyettesítsék az [1450. kán.](#) előírása szerint.

1625. kán. – A semmisségi panaszt be lehet terjeszteni a fellebbezéssel együtt, a fellebbezés számára megállapított határidőn belül.

1626. kán. – 1. §. Semmisségi panaszt nem csupán azok a felek terjeszthetnek elő, akik úgy érzik, hogy hátrányt szenvedtek, hanem az ügyész vagy a kötelékvédő is, valahányszor joguk van szerepelni.

2. §. Maga a bíró hivatalból visszavonhatja vagy kijavíthatja az általa hozott semmis ítéletet az [1623. kán.](#)-ban megállapított határidőn belül, kivéve ha közben semmisségi panasszal egybekötött fellebbezést nyújtottak be, vagy ha a semmisség az [1623. kán.](#)-ban említett határidő leteltével orvoslódott.

1627. kán. – A semmisségi panaszról szóló ügyeket a szóbeli egyházi peres eljárás szabályai szerint lehet tárgyalni.

II. fejezet: A fellebbezés

1628. kán. – Az a fél, aki úgy érzi, hogy valamely ítélet sérelmes a számára, valamint az ügyész és a kötelékvédő azokban a perekben, ahol részvételük elő van írva, jogosult fellebbezni az ítélet ellen a felsőbb bíróhoz az [1629. kán.](#) előírásának tiszteletben tartásával.

1629. kán. – Nincs helye fellebbezésnek:

1. maga a pápa vagy az Apostoli Signatura ítélete ellen;
2. a semmisségben szenvedő ítélet ellen, kivéve ha a fellebbezés semmisségi panasszal együtt történik az [1625. kán.](#) előírása szerint;
3. a jogerőre emelkedett ítélet ellen;
4. a bíró határozata vagy a közbeszóló ítélet ellen, melynek nincs perdöntő hatása, kivéve ha a fellebbezés a perdöntő ítélet elleni fellebbezéshez kapcsolódik;
5. az olyan ügyben hozott ítélet vagy határozat ellen, melyről a jog előírja, hogy a lehető leggyorsabban kell eldönteni.

1630. kán. – 1. §. A fellebbezést annál a bírónál kell bejelenteni, aki az ítéletet hozta, az ítélet kihirdetésétől való értesüléstől számított hasznos tizenöt nap záros határidőn belül.

2. §. Ha szóban történik a fellebbezés, a jegyzőnek írásba kell foglalnia, magának a fellebbezőnek a jelenlétében.

1631. kán. – Ha kérdés merül fel a fellebbezési joggal kapcsolatban, erről a fellebbviteli bíróságnak kell a lehető leggyorsabban döntenie, a szóbeli egyházi peres eljárás szabályai szerint.

1632. kán. – 1. §. Ha a fellebbezésben nem jelölik meg, hogy melyik bírósághoz irányul, akkor azt vélelmezzük, hogy az [1438.](#) és az [1439. kán.](#)-ban említett bírósághoz szól.

2. §. Ha a másik fél másik fellebbviteli bírósághoz folyamodik, az ügyet az a bíróság tárgyalja, amelyik magasabb fokú, fenntartva az [1415. kán.](#)-t.

1633. kán. – A fellebbezést a bejelentéstől számított egy hónapon belül folytatni kell annál a bírónál, akihez irányul, hacsak az a bíró, *akitől* fellebbeznek, hosszabb időt nem engedélyez a félnek annak folytatására.

1634. kán. – 1. §. A fellebbezés folytatásához szükséges és elégséges, hogy a fél kérje a felsőbb bíró közreműködését a megtámadott ítélet kijavítására, mellékelje ennek az ítéletnek egy példányát, és jelölje meg a fellebbezés okait.

2. §. Ha a fél a megtámadott ítélet példányát nem tudja megkapni a hasznos időn belül attól a bíróságtól, *amelytől* fellebbez, ezalatt a határidők nem járnak le, és ezt az akadályoztatást jelentenie kell a fellebbviteli bírónak, aki azt a bírót, *akitől* fellebbeztek, parancsban kötelezze, hogy kötelességének mielőbb tegyen eleget.

3. §. Közben az a bíró, akitől fellebbeztek, köteles az iratokat az [1474. kán.](#) előírása szerint a fellebbviteli bírónak elküldeni.

1635. kán. – Ha a törvényszabta fellebbezési határidők kihasználatlanul teltek el, akár az előtt a bíró előtt, akitől, akár az előtt a bíró előtt, *akihez* fellebbeznek, ez a fellebbezéstől való elállásnak számít.

1636. kán. – 1. §. A fellebbező elállhat a fellebbezéstől, s ennek azok a hatásai, melyek az [1525. kán.](#)-ban találhatók.

2. §. Ha a fellebbezést a kötelékvédő vagy az ügyész jelentette be, az ettől való elállásra, ha a törvény másként nem rendelkezik, a fellebbviteli bíróság kötelékvédője vagy ügyésze jogosult.

1637. kán. – 1. §. A felperes fellebbezése hasznos az alperesnek is és megfordítva.

2. §. Ha több alperes vagy felperes van, és egyikük támadja, vagy egyikük ellenében támadják az ítéletet, ez mindegyikük részéről és mindegyikük ellenében történt támadásnak minősül, ha a kért dolog osztatlan vagy a kötelezettség egyetemleges.

3. §. Ha az egyik fél fellebbezést jelent be az ítélet valamely pontja ellen, a másik fél, még ha lejárt is a fellebbezés határideje, a fő fellebbezésről való értesüléstől számított tizenöt nap záros határidőn belül mellékes fellebbezést terjeszthet be más pontok ellen.

4. §. Ha az ellenkezője nem világos, a vélelem amellet szól, hogy a fellebbezés az ítélet minden pontja ellen irányul.

1638. kán. – A fellebbezés felfüggeszti az ítélet végrehajtását.

1639. kán. – 1. §. Az [1638. kán.](#) előírásának épségben hagyásával, a fellebbviteli fokon nem vezethető be új percím, még hasznos halmozásként sem; ezért a perfelvétel tárgyát csak az képezheti, hogy az előző ítéletet részben vagy egészben meg kell-e erősíteni, vagy meg kell-e változtatni.

2. §. Új bizonyítékot csak az [1600. kán.](#) előírása szerint megengedettek.

1640. kán. – A fellebbviteli fokon megfelelő alkalmazással ugyanolyan módon kell eljárni, mint első fokon; de hacsak a bizonyítékokat nem kell esetleg kiegészíteni, rögtön az [1513. kán.](#) 1. §-a és az [1639. kán.](#) 1. §-a szerinti perfelvétel után rá kell térni az ügy vitájára és az ítéletre.

IX. cím: A jogerő és az előbbi állapotba való visszahelyezés

I. fejezet: A jogerő

1641. kán. – Az [1643. kán.](#) előírásának tiszteletben tartásával, a dolog ítélt:

1. ha ugyanazok közt a felek közt, ugyanarról a kérdésről, ugyanazon jogcím alapján két egybehangzó ítélet született;
2. ha a hasznos időn belül nem jelentettek be fellebbezést az ítélet ellen;
3. ha a fellebbviteli fokon a per elévült vagy elálltak tőle;
4. ha olyan perdöntő ítéletet hoztak, amely ellen az [1629. kán.](#) értelmében nem lehet fellebbezni.

1642. kán. – 1. §. Az ítélt dolog jogi szilárdsággal rendelkezik és közvetlenül nem támadható meg, hacsak nem az [1645. kán.](#) 1. §-ának előírása szerint.

2. §. Jogot alkot a felek között, és belőle az ítélt dolog keresete és az ítélt dolog kifogása származik, melyet a bíró hivatalból is kinyilváníthat ugyanazon ügy újabb tárgyalásának megakadályozására.

1643. kán. – Sohasem válnak ítélt dologgá a személyek állapotáról folytatott ügyek, beleértve a házastársak különválásáról szóló ügyeket is.

1644. kán. – 1. §. Ha személyek állapotáról szóló ügyben két egybehangzó ítélet született, bármikor lehet folyamodni a fellebbviteli bírósághoz, ám ilyenkor a megtámadás bejelentésétől számított harminc nap záros határidőn belül új, súlyos bizonyítékokat vagy érveket kell felhozni. A fellebbviteli bíróságnak pedig az új bizonyítékok és érvek betérjesztésétől számított egy hónapon belül határozatban kell rendelkeznie arról, hogy a perújrafelvételt engedélyezi-e vagy sem.

2. §. A perújrafelvétel kérése a felsőbb bíróságtól nem függeszti fel az ítélet végrehajtását, hacsak a törvény másként nem rendelkezik, vagy a fellebbviteli bíróság az [1650. kán.](#) 3. §-a szerint a felfüggesztést el nem rendeli.

II. fejezet: Az előbbi állapotba való visszahelyezés

1645. kán. – 1. §. A jogerőre emelkedett ítélet ellen, feltéve, hogy igazságtalansága nyilvánvaló, az előbbi állapotba való visszahelyezésnek van helye.

2. §. Ilyen nyilvánvaló igazságtalanságnak csak az számít, ha:

1. az ítélet úgy támaszkodik a később hamisnak bizonyult bizonyítékokra, hogy ezek nélkül a bizonyítékok nélkül az ítélet rendelkező része nem tartható;
2. utólag olyan okmányokat fedeznek fel, melyek kétségtelenül bizonyítanak olyan új tényeket, melyek ellenkező döntést követelnek;
3. az ítéletet az egyik fél csalárdsága folytán mondták ki a másik fél kárára;
4. nyilvánvalóan áthágták egy nem pusztán eljárási törvény előírását;
5. az ítélet ellenkezik egy jogerőre emelkedett korábbi döntéssel.

1646. kán. – 1. §. Az [1645. kán.](#) 2. § 1–3. sz-ában említett indokok alapján az előbbi állapotba való visszahelyezést attól a bírótól kell kérni, aki az ítéletet hozta, az indokok megismerésének napjától számított három hónapon belül.

2. §. Az [1645. kán.](#) 2. § 4. és 5. sz-ában említett indokok alapján az előbbi állapotba való visszahelyezést a fellebbviteli bíróságtól kell kérni az ítélet kihirdetéséről való értesüléstől számított három hónapon belül; ha pedig az [1645. kán.](#) 2. § 5. sz-ában említett esetben a korábbi döntésről az illető később értesül, a határidő ettől az értesüléstől számítandó.

3. §. Az itt említett határidők nem telnek, amíg a sértett személy kiskorú.

1647. kán. – 1. §. Az előbbi állapotba való visszahelyezés iránti kérelem az ítélet még el nem kezdett végrehajtását felfüggeszti.

2. §. De ha a valószínű jelek alapján fennáll a gyanú, hogy a kérelmet a végrehajtás késleltetése végett nyújtották be, a bíró elrendelheti az ítélet végrehajtását, kellő biztosítékot nyújtva a visszahelyezést kérelmezőnek, hogy kártalanítják, ha az előbbi állapotba való visszahelyezés megtörténik.

1648. kán. – Az előbbi állapotba való visszahelyezés megadása után a bírónak ítéletet kell mondania az ügy érdemi részéről.

X. cím: A perköltségek és az ingyenes jogvédelem

1649. kán. – 1. §. Az a püspök, akinek vezetése alatt áll a bíróság, állapítson meg szabályokat:

1. a feleknek a perköltségek kifizetésében vagy megtérítésében való marasztalásáról;
 2. a képviselők, ügyvédek, szakértők és tolmácsok tiszteletdíjáról és a tanúk kártalanításáról;
 3. az ingyenes jogvédelem vagy a csökkentett perköltségek engedélyezéséről;
 4. arról a kártérítésről, amellyel az tartozik, aki nemcsak elveszítette a pert, hanem vakmerően is pereskedett;
 5. a perköltségekre vagy a kártérítésre letétbe helyezett pénz vagy óvadék adásáról.
2. §. A perköltségekről, tiszteletdíjakról és kártérítésről szóló döntés ellen külön fellebbezésnek nincs helye, de a fél tizenöt napon belül visszafolyamodhat ugyanahhoz a bíróhoz, aki a díjszabást módosíthatja.

XI. cím: Az ítélet végrehajtása

1650. kán. – 1. §. Azt az ítéletet, mely jogerőre emelkedett, végre lehet hajtani, az [1647. kán.](#) előírásának fenntartásával.

2. §. Az a bíró, aki az ítéletet hozta, és – ha fellebbezést jelentettek be – a fellebbviteli bíró is elrendelheti hivatalból vagy a fél kérésére a még jogerőre nem emelkedett ítélet előzetes végrehajtását, szükség esetén megfelelő biztosítékok nyújtása mellett, ha a szükséges fenntartásra rendelet ellátásról vagy szolgáltatásokról van szó, vagy más megfelelő ok sűrgeti.

3. §. Ha azonban a 2. §-ban említett ítéletet megtámadják, és az a bíró, akinek a megtámadásról ítélnie kell, úgy látja, hogy a támadás valószínűleg megalapozott és a végrehajtásból helyrehozhatatlan kár származhat, felfüggesztheti vagy óvadékhoz kötheti a végrehajtást.

1651. kán. – Végrehajtásnak addig nem lehet helye, míg a bíró ki nem adja a végrehajtási határozatot, mely kimondja, hogy az ítéletet végre kell hajtani; ezt a határozatot az ügyek különféle természetének megfelelően vagy magának az ítéletnek a szövegébe kell belefoglalni, vagy külön kell kiadni.

1652. kán. – Ha az ítélet végrehajtása előzetes számadást követel, mellékes kérdés keletkezik, amelyet ugyanannak a bírónak kell eldöntenie, aki a végrehajtandó ítéletet hozta.

1653. kán. – 1. §. Ha a részleges törvény másként nem rendelkezik, az ítéletet annak a püspöknek kell személyesen vagy más által végrehajtania, akinek az egyházmegyéjében az első fokú ítéletet hozták.

2. §. Ha ezt megtagadja vagy elmulasztja, az érdekelt fél kérésére vagy hivatalból is arra a hatóságra tartozik a végrehajtás, amelyiknek az [1439. kán.](#) 3. §-a szerint a fellebbviteli bíróság alá van rendelve.

3. §. Szerzetesek között az ítélet végrehajtása arra az előjáróra tartozik, aki a végrehajtandó ítéletet hozta, vagy a bírót megbízta.

1654. kán. – 1. §. A végrehajtónak, hacsak magának az ítéletnek a szövege valamit az ő megítélésére nem bíz, magát az ítéletet kell a szavak nyilvánvaló jelentése szerint végrehajtania.

2. §. Dönthet a végrehajtás módját és hatályát illető kifogásokról, de nem az ügy érdemi részéről; ha pedig máshonnan meggyőződött arról, hogy az ítélet semmis vagy nyilvánvalóan igazságtalan az [1620.](#), [1622.](#), [1645. kán.](#) szerint, tartózkodjék a végrehajtástól, az ügyet pedig a felek értesítése után utalja vissza ahhoz a bírósághoz, amely az ítéletet hozta.

1655. kán. – 1. §. Dologi keresetek esetén, ha valamely dolgot a felperesnek ítélnék, ezt azonnal át kell adni neki, mielőtt a dolog ítéltté válik.

2. §. Személyi keresetek esetén pedig, amikor az alperest egy ingóság átadására, pénz kifizetésére vagy valami másnak az átadására vagy megtételére ítélték, a bíró magának az ítéletnek a szövegébe, vagy a végrehajtó a saját belátása és megfontolása szerint állapítsa meg a kötelezettség teljesítésének határidejét, de ez nem lehet rövidebb tizenöt napnál, sem hosszabb hat hónapnál.

II. szakasz: A szóbeli egyházi peres eljárás

1656. kán. – 1. §. A jelen szakaszban leírt szóbeli egyházi peres eljárással tárgyalhatók mindazok az ügyek, amelyeknek ilyen intézését a jog nem zárja ki, kivéve ha a fél rendes egyházi peres eljárást kér.

2. §. Ha jogban meg nem engedett esetekben szóbeli eljárást alkalmaznak, a perbeli cselekmények semmisek.

1657. kán. – A szóbeli egyházi peres eljárás első fokon egyetlen bíró előtt folyik, az [1424. kán.](#) előírása szerint.

1658. kán. – 1. §. A pert bevezető keresetlevélnek az [1504. kán.](#)-ban felsoroltakon kívül:

1. röviden, teljesen és világosan elő kell adnia azokat a tényeket, amelyekre a felperes kérése támaszkodik;

2. azokat a bizonyítékokat, amelyekkel a felperes a tényeket igazolni akarja, de amelyeket nem tud egyszersmind felhozni, úgy kell megjelölnie, hogy a bíró rögtön megszerezhesse őket.

2. §. A keresetlevélhez legalább hiteles másolatban csatolni kell azokat az okiratokat, amelyekre a kérelem támaszkodik.

1659. kán. – 1. §. Ha az [1446. kán.](#) 2. §-a szerinti békítési kísérlet eredménytelen volt, a bíró, ha a keresetlevelet valamelyest megalapozottnak találja, három napon belül rendelje el a keresetlevél aljára rávezetett határozattal a kérés másolatának közlését az alperessel, akit egyben felhatalmaz, hogy tizenöt napon belül írásbeli választ küldjön a bíróság hivatalába.

2. §. Ez a közlés a perbeidőzésnek az [1512. kán.](#)-ban foglalt hatásaival bír.

1660. kán. – Ha az alperes kifogásai megkívánják, a bíró tűzzön ki határidőt a felperesnek a válaszadásra, hogy így a kettejük által felhozott elemekből világos legyen előtte a vita tárgya.

1661. kán. – 1. §. Az [1659.](#) és [1660. kán.](#)-ban említett határidők elteltével a bíró, áttekintve az iratokat, határozza meg a perkérdést; azután a harminc napon belül tartandó tárgyalásra idézzen meg mindenkit, akinek ott kell lennie, s közölje a felekkel a perkérdést is.

2. §. Az idézésben értesítsék a feleket, hogy legalább három nappal a tárgyalás előtt rövid iratot terjeszthetnek a bíróság elé állításaik bizonyítására.

1662. kán. – A tárgyaláson először az [1459–1464. kán.](#)-ban említett kérdésekről kell tárgyalni.

1663. kán. – 1. §. A bizonyítékokat a tárgyaláson gyűjtik, fenntartva az [1418. kán.](#) előírását.

2. §. A fél és ügyvédje jelen lehet a többi felek, a tanúk és a szakértők kihallgatásán.

1664. kán. – A felek, a tanúk, a szakértők válaszait, az ügyvédek kéréseit és kifogásait a jegyzőnek írásba kell foglalnia, de röviden és csak annyiban, amennyiben a vitás dolog lényegéhez tartoznak; ezt a vallomástevőknek alá kell írniuk.

1665. kán. – Olyan bizonyítékokat, melyeket a kérelemben vagy a válaszban nem hoztak fel vagy nem kértek, a bíró csak az [1452. kán.](#) szerint engedélyezhet; mikor pedig akár csak egy tanút is kihallgattak, a bíró csupán az [1600. kán.](#) szerint rendelhet új bizonyítékokat.

1666. kán. – Ha a tárgyaláson nem lehetett minden bizonyítékot összegyűjteni, másik tárgyalást kell kitűzni.

1667. kán. – A bizonyítékok összegyűjtése után, ugyanazon a tárgyaláson kerül sor a szóbeli vitára.

1668. kán. – 1. §. Hacsak a vitából nem tűnik ki, hogy valamit pótolni kell az ügy kivizsgálásában, vagy az ítélet szabályos meghozatalának nincs más akadálya, a bíró rögtön a tárgyalás végeztével félrevonulva döntse el az ügyet; az ítélet rendelkező részét pedig azonnal olvassák fel a jelenlévő felek előtt.

2. §. A bíróság azonban az ügy nehézsége vagy más megfelelő ok miatt az ötödik hasznos napig elhalaszthatja a döntést.

3. §. Az ítélet teljes szövegét az indokok megjelölésével mielőbb, rendszeren tizenöt napon belül közölgék a felekkel.

1669. kán. – Ha a fellebbviteli bíróság rájön, hogy a per alacsonyabb fokán szóbeli egyházi peres eljárást alkalmaztak olyan esetekben, amikor a jog ezt kizárja, nyilvánítsa ki az ítélet semmisségét, és küldje vissza az ügyet ahhoz a bírósághoz, amely az ítéletet hozta.

1670. kán. – Egyebekben az eljárás módjával kapcsolatban meg kell tartani a kánonoknak a rendes egyházi peres eljárásra vonatkozó előírásait. A bíróság pedig indoklással ellátott határozatával eltérhet azoktól az eljárási szabályoktól, melyek nem érintik az érvényességet, hogy az igazságosság tiszteletben tartásával a gyorsaságot előmozdítsa.

III. rész: Egyes különleges eljárások

I. cím: A házassági eljárások

I. fejezet: A házasság semmisségének kinyilvánításáért folyó perek

1. cikkely: Az illetékes bíróság

1671. kán. – A megkereszteltek házassági ügyei saját jogon az egyházi bíróhoz tartoznak.

1672. kán. – A házasság tisztán polgári hatásairól szóló ügyek a világi hatósághoz tartoznak, hacsak a részleges jog elő nem írja, hogy ezeket az ügyeket, mikor mellékesen és járulékosan tárgyalják őket, az egyházi bíró vizsgálhatja és döntheti el.

1673. kán. – Az Apostoli Szentszéknek nem fenntartott házassági semmisségi ügyekben illetékes:

1. a házasságkötés helyének bírósága;
2. az alperes lakóhelyének vagy pótlakóhelyének bírósága;
3. a felperes lakóhelyének bírósága, ha mindkét fél ugyanannak a püspöki konferenciának a területén lakik, és az alperes lakóhelyének bírósági helynöke az alperes meghallgatása után beleegyezését adja;
4. annak a helynek a bírósága, ahol a bizonyítékok többségét ténylegesen össze kell gyűjteni, feltéve, hogy az alperes lakóhelyének bírósági helynöke hozzájárulását adja; ez a helynök előbb kérdezze meg az alperest, hogy nincs-e kifogása ellene.

2. cikkely: A házasság megtámadásának joga

1674. kán. – A házasság megtámadására jogképesek:

1. a házastársak;
2. az ügyész, mikor a semmisség nyilvánosságra került, ha a házasságot nem lehet vagy nem hasznos érvényesíteni.

1675. kán. – 1. §. Azt a házasságot, melyet a két házastárs életében nem támadtak meg, egyikük vagy mindkettőjük halála után nem lehet megtámadni, hacsak az érvényesség előzetes kérdésként nem merül fel más kánoni vagy világi bíróság előtt folyó vita megoldásához.

2. §. Ha pedig a házastárs a per folyamán meghal, az [1518. kán.](#) szerint kell eljárni.

3. cikkely: A bírók feladata

1676. kán. – A bíró az ügy elfogadása előtt, és valahányszor reményt lát a sikerre, alkalmazzon lelkipásztori módszereket, hogy a feleket lehetőség szerint a házasság esetleges sikeres érvényesítésére és a házassági életközösség helyreállítására indítsa.

1677. kán. – 1. §. A keresetlevél elfogadása után az elnök vagy az előadóbíró közölje az idézési határozatot az [1508. kán.](#) előírása szerint.

2. §. A közléstől számított tizenöt nap határidő elteltével az elnök vagy az előadóbíró, hacsak valamelyik fél nem kérte a perfelvételi tárgyalást, tíz napon belül állapítsa meg hivatalból határozattal a perkérdést vagy a perkérdéseket, és közölje azokat a felekkel.

3. §. A perkérdés ne csupán azt kérdezze, hogy bebizonyosult-e a házasság érvénytelensége ebben az esetben, hanem határozza meg azt is, milyen jogcímen vagy jogcímeken támadják a házasság érvényességét.

4. §. Ha a feleknek semmi ellenvetésük nem volt, a határozat közlése után tíz nappal az elnök vagy az előadóbíró új határozatban rendelje el az ügy kivizsgálását.

4. cikkely: A bizonyítás

1678. kán. – 1. §. A kötelékvédőnek, a felek védőinek és – ha szerepel a perben – az ügyésznek joga van:

1. a felek, a tanúk és a szakértők kihallgatásán jelen lenni, az [1559. kán.](#) előírásának fenntartásával;

2. a peres iratokba akkor is, ha még nem tették közzé őket, betekinteni, és a felektől betérjesztett okmányokat megvizsgálni.

2. §. Az 1. § 1. sz.-ában említett kihallgatáson a felek nem lehetnek jelen.

1679. kán. – Ha máshonnan nem állnak rendelkezésre teljes bizonyítékok, a bíró – ha lehetséges – alkalmazzon a felek vallomásainak az [1536. kán.](#) szerinti értékeléséhez tanúkat maguknak a feleknek a szavahihetőségéről, továbbá más jeleket és kiegészítő bizonyítékokat.

1680. kán. – Az impotenciáról vagy a beleegyezésnek elmebetegség miatti hiányáról folyó perekben a bíró vegye igénybe egy vagy több szakértő közreműködését, hacsak ennek sürgőssége a körülményekből nem nyilvánvaló; egyéb ügyekben az [1574. kán.](#) előírását kell megtartani.

5. cikkely: Az ítélet és a fellebbezés

1681. kán. – Ha az ügy vizsgálata során igen valószínű kétség merül fel aziránt, hogy nem hálták el a házasságot, a bíróság a felek beleegyezésével felfüggesztve a semmisségi ügyet, a vizsgálatot kiegészítheti az el nem hált házasság alóli felmentés érdekében, és végül felterjesztheti az iratokat az Apostoli Szentszékhez, az egyik vagy mindkét házastárs felmentési kérelmével és a bíróság meg a püspök véleményével együtt.

1682. kán. – 1. §. A házasság semmisségét elsőként megállapító ítéletet az esetleges fellebbezésekkel és a per többi irataival együtt az ítélet kihirdetésétől számított húsz napon belül hivatalból fel kell terjeszteni a fellebbviteli bírósághoz.

2. §. Ha az első fokú ítélet a házasság érvénytelenségét mondta ki, a fellebbviteli bíróság a kötelékvédő észrevételeinek és a felek esetleges megjegyzéseinek megfontolása után, határozatában vagy azonnal erősítse meg az ítéletet, vagy bocsássa az ügyet új fokon rendes vizsgálatra.

1683. kán. – Ha a fellebbviteli fokon a házasság semmisségére új jogcímet hoznak fel, a bíróság mint első fok elfogadhatja azt, és ítélezhet róla.

1684. kán. – 1. §. Miután a házasság semmisségét kimondó első ítéletet fellebbviteli fokon határozattal, vagy újabb ítélettel megerősítették, azok, akiknek házasságát semmisnek nyilvánították, rögtön új házasságot köthetnek, mielőtt a határozatot vagy az újabb ítéletet

közölték velük, hacsak az ítélethez vagy a határozathoz fűzött vagy a helyi ordináriustól kimondott tilalom ezt meg nem akadályozza.

2. §. Az [1644. kán.](#) előírásait akkor is meg kell tartani, ha a házasság semmisségét kinyilvánító ítéletet nem újabb ítélettel, hanem határozattal erősítették meg.

1685. kán. – Mihelyt az ítélet végrehajthatóvá vált, a bírósági helynöknek közölnie kell azt a házasságkötés helyének ordináriusával. Ez utóbbinak pedig gondoskodnia kell arról, hogy a házasság megállapított semmisségét és az esetleg ehhez fűzött tilalmakat a házassági és a keresztelési anyakönyvbe bevezessék.

6. cikkely: Az okirati eljárás

1686. kán. – Az [1677. kán.](#) szerint beterjesztett kérelem elfogadása után a bírósági helynök vagy a tőle kijelölt bíró a rendes per formaságainak elhagyásával, de a felek megidőzésével és a kötelékvédő közbejöttével, ítéletileg kijelentheti a házasság semmisségét, ha támadhatatlan és kifogástalan okiratból biztosan kitűnik, hogy érvénytelenítő akadály állt fenn, vagy hiányzott a törvényes forma – feltéve, hogy ugyanilyen biztos az is, hogy felmentést nem adtak –, vagy hogy a képviselőnek nem volt érvényes megbízatása.

1687. kán. – 1. §. Ez ellen a kijelentés ellen a kötelékvédő, ha megfontoltan úgy véli, hogy az [1686. kán.](#)-ban felsorolt hibák megléte vagy a felmentés hiánya nem biztos, köteles fellebbezni a másodfokú bíróhoz, akinek el kell küldeni az iratokat, és írásban figyelmeztetni kell, hogy okirati eljárásról van szó.

2. §. Annak a félnek, aki úgy érzi, hogy az ítélet számára sérelmes, megmarad a joga a fellebbezésre.

1688. kán. – A másodfokú bíró dönti el, a kötelékvédő közbejöttével és a felek meghallgatása után, ugyancsak az [1686. kán.](#)-ban leírt módon, hogy megerősítendő-e az ítélet, vagy inkább a rendes jogi úton kell eljárni az ügyben; ebben az esetben az ügyet visszaküldi az első fokú bírósághoz.

7. cikkely: Általános szabályok

1689. kán. – Az ítéletben figyelmeztetni kell a feleket azokra az erkölcsi és akár polgári kötelezettségekre is, amelyek esetleg terhelik őket egymás és a gyermek iránt, a tartás és a nevelés biztosítását illetően.

1690. kán. – A házasság semmisségének kinyilvánításáért folyó pereket nem lehet szóbeli egyházi peres eljárással tárgyalni.

1691. kán. – Az eljárásmódra vonatkozó egyéb kérdésekben, hacsak a dolog természete nem zárja ki, az általában a perekről és a rendes egyházi peres eljárásról szóló kánonokat kell alkalmazni, a személyek állapotáról folyó és a közérdeket érintő perekre vonatkozó különleges előírások megtartásával.

II. fejezet: A házastársak különválásáról folyó perek

1692. kán. – 1. §. A keresztény házastársak személyi különválását, hacsak a kérdés egyes helyeken törvényesen másként nincs rendezve, ki lehet mondani a megyéspüspök határozatával vagy bírói ítélettel az itt következő kánonok szerint.

2. §. Ahol az egyházi döntésnek világi jogi hatása nincs, vagy ha a világi ítélet előreláthatólag nem ellenkezik az isteni joggal, a házastársak tartózkodási helyének megyéspüspöke, az egyedi körülmények figyelembevételével engedélyezheti a világi bírósághoz való folyamodást.

3. §. Ha a per a házasságnak tisztán világi jogi hatásairól is folyik, a bíró azon legyen, hogy a 2. § előírásának megtartásával az ügyet elejétől fogva a világi bíróságra vigyék.

1693. kán. – 1. §. Hacsak a fél vagy az ügyész nem kéri a rendes egyházi peres eljárást, szóbeli egyházi peres eljárást kell alkalmazni.

2. §. Ha rendes egyházi peres eljárást alkalmaztak, és fellebbezést jelentenek be, a másodfokú bíróság az [1682. kán.](#) 2. §-a szerint járjon el, megtartva a megtartandókat.

1694. kán. – A bíróság illetékessége tekintetében az [1673. kán.](#) előírásait kell követni.

1695. kán. – Mielőtt a bíró az ügyet elfogadná, és valahányszor reményt lát a sikerre, alkalmazzon lelkipásztori eszközöket a házastársak kibékítésére és a házassági életközösség helyreállítása érdekében.

1696. kán. – A házastársak különválásáról folyó perek a közérdeket is érintik, ezért az ügyésznek mindig szerepelnie kell bennük, az [1433. kán.](#) szerint.

III. fejezet: A megkötött és el nem hált házasság alóli felmentésért folyó eljárás

1697. kán. – Kizárólag a házastársaknak vagy azok egyikének van joga – akár a másik fél akarata ellenére is – kérni a megkötött és el nem hált házasság alóli felmentés kegyét.

1698. kán. – 1. §. Egyedül az Apostoli Szentszék dönt a házasság elhátatlanságának tényéről és arról, hogy van-e megfelelő ok a felmentés megadására.

2. §. A felmentést pedig csak a római pápa adja.

1699. kán. – 1. §. A felmentési kérelem elfogadására illetékes a kérelmező lakóhelyének vagy pótlakóhelyének megyéspüspöke, aki ha a kérés megalapozottnak látszik, rendelje el az eljárás vizsgálati részének lebonyolítását.

2. §. Ha azonban az előterjesztett ügynek különleges jogi vagy erkölcsi jellegű nehézségei vannak, a megyéspüspök kérjen tanácsot az Apostoli Szentszéktől.

3. §. A püspöknek a kérvényt elutasító határozata ellen az Apostoli Szentszékhez lehet felfolyamodni.

1700. kán. – 1. §. Az [1681. kán.](#) előírásának tiszteletben tartásával, ezekben az eljárásokban a vizsgálatot a püspök bízza állandó jelleggel vagy esetenként saját egyházmegyéje vagy más egyházmegye bíróságára vagy alkalmas papra.

2. §. Ha pedig pert indítottak ugyanezen házasság semmisségének kinyilvánításáért, akkor a vizsgálatot ugyanarra bíróságra kell bízni.

1701. kán. – 1. §. Ezekben az eljárásokban mindig szerepelnie kell a kötelékvédőnek.

2. §. Ügyvéd nem működhet közre, de az ügy nehézsége miatt a püspök engedélyezheti, hogy a kérelmező vagy a másik fél jogi szakember segítségét vegye igénybe.

1702. kán. – A vizsgálat során mindkét házastársat meg kell hallgatni, és amennyire lehet, meg kell tartani a rendes egyházi peres eljárásban és a házassági semmisségi perben a bizonyítékok gyűjtését szabályozó kánonokat, feltéve, hogy összeegyeztethetők ezeknek az eljárásoknak a jellegével.

1703. kán. – 1. §. Az iratokat nem teszik közzé; mégis ha a bíró úgy látja, hogy a felhozott bizonyítékok következtében a kérelmező fél kérésének vagy a másik fél kifogásának súlyos akadálya támadt, ezt óvatosan közölje az érdekelt féllel.

2. §. Ha a fél kéri, a bíró megmutathatja neki a betérjesztett okiratot vagy a megszerzett tanúvallomást, és időt szabhat ki megjegyzései betérjesztésére.

1704. kán. – 1. §. A vizsgáló a vizsgálat végeztével az összes iratot terjessze fel megfelelő jelentéssel együtt a püspökhöz, aki nyilvánítson véleményt az ügy igazsága tekintetében, mind az elhátlatlanság tényét, mind a felmentés megfelelő okát, mind a kegy időszerűségét illetően.

2. §. Ha az ügy kivizsgálását az [1700. kán.](#) szerint idegen bíróságra bízta, a kötelék mellett szóló észrevételeket ugyanaz a bíróság állítsa össze, de az 1. §-ban említett vélemény megadása a megbízó püspök feladata marad, és neki adja át a vizsgáló az iratokkal együtt a megfelelő jelentést.

1705. kán. – 1. §. A püspök az összes iratot a saját véleményével és a kötelékvédő megjegyzéseivel együtt terjessze fel az Apostoli Szentszékhez.

2. §. Ha az Apostoli Szentszék megítélése szerint a vizsgálat kiegészítésre szorul, erről értesítést kap a püspök, azoknak az elemeknek a megjelölésével, amelyekkel kapcsolatban a vizsgálatot ki kell egészíteni.

3. §. Ha pedig az Apostoli Szentszék azt válaszolja, hogy a felhozott érvek alapján nem bizonyosult be az elhátlatlanság, akkor az [1701. kán.](#) 2. §-ában említett jogi szakember a bíróság székhelyén betekinthes az eljárás irataiba, de nem a püspök véleményébe, annak megállapítására, hogy fel lehet-e hozni valamilyen súlyos érvet a kérelem újbóli előterjesztése érdekében.

1706. kán. – A felmentő leiratot az Apostoli Szentszék a püspöknek küldi el; ő közli a leiratot a felekkel, és neki kell mielőbb utasítania mind a házasságkötés, mind a keresztelés helyének plébánosát, hogy a házasultak és a kereszteltek anyakönyvébe vezessék be a megadott felmentést.

IV. fejezet: A házastárs haltnak nyilvánításáért folyó eljárás

1707. kán. – 1. §. Ha a házastárs halálát nem lehet hiteles egyházi vagy világi okirattal igazolni, a másik házastárs csakis akkor tekinthető a házassági köteléktől szabadnak, ha a megyéspüspök haltnak nyilvánítási nyilatkozatot adott ki.

2. §. Az 1. §-ban említett nyilatkozatot a megyéspüspök csak akkor adhatja ki, mikor megfelelő vizsgálatok végzése után tanúk vallomásából, a közvéleményből vagy jelekből erkölcsi bizonyosságot szerzett a házastárs haláláról. A házastárs pusztta távolléte, ha hosszasan tart is, nem elegendő.

3. §. Bizonytalan és bonyolult esetekben a püspök kérje ki az Apostoli Szentszék tanácsát.

II. cím: A felszentelés semmisségének kinyilvánításáért folyó perek

1708. kán. – A felszentelés érvényességét megtámadni joga van magának a klerikusnak és annak az ordináriusnak, aki alá a klerikus tartozik, vagy akinek az egyházmegyéjében szentelték.

1709. kán. – 1. §. A keresetlevelet az illetékes kongregációhoz kell küldeni, amely dönt arról, hogy az ügyet a római kúriának maga ez a kongregációja vagy egy általa kijelölt bíróság tárgyalja.

2. §. A keresetlevél elküldése által a klerikus magának a jognak az alapján eltiltódik a rendek gyakorlásától.

1710. kán. – Ha a kongregáció az ügyet bírósághoz küldi, meg kell tartani, hacsak a dolog természetével nem ellenkezik, a perekről általában és a rendes egyházi peres eljárásról szóló kánonokat, fenntartva a jelen cím előírásait.

1711. kán. – Ezekben az ügyekben a kötelékvédőt ugyanazok a jogok illetik, és ugyanazok a köteleességek terhelik, mint a házassági kötelékvédőt.

1712. kán. – A felszentelés semmisségét megerősítő második ítélet után a klerikus a klerikusi állapottal járó összes jogokat elveszíti és mentesül az összes köteleességek alól.

III. cím: A perek elkerülésének módjai

1713. kán. – A pereskedés elkerülésére hasznosan alkalmazható a peregyezés vagy békéltetés, valamint rá lehet bízni a vitát egy vagy több választottbíró döntésére.

1714. kán. – A peregyezés, a választottbíróági szerződés és a választottbíróági eljárás tekintetében a felek által választott szabályokat kell követni, vagy ha a felek ilyeneket nem választottak, akkor a püspöki konferencia által hozott törvényt, ha van ilyen, vagy a megállapodás megkötésének helyén hatályos világi törvényt.

1715. kán. – 1. §. Peregyezséget vagy választottbíróági szerződést nem lehet érvényesen kötni olyan dologban, ami közérdeket érint, sem olyanban, amiről a felek nem rendelkezhetnek szabadon.

2. §. Ha egyházi anyagi javakról van szó, meg kell tartani, ha a dolog megkívánja, az egyházi javak elidegenítéséhez a jog által előírt formásokat.

1716. kán. – 1. §. Ha a világi törvény csak akkor ismeri el a választottbírói ítélet hatályát, ha a bíró megerősíti, akkor ahhoz, hogy az egyházi vitában hozott választottbírói ítélet kánoni fórumon hatáskörű legyen, szükséges, hogy a kimondás helyének egyházi bírója megerősítse.

2. §. Ha pedig a világi törvény megengedi a választottbírói ítélet megtámadását világi bíró előtt, akkor kánoni fórumon ugyanilyen megtámadás lehetséges az előtt az egyházi bíró előtt, aki első fokon illetékes az ügyben ítélni.

IV. rész: A büntetőeljárás

I. fejezet: Az előzetes vizsgálat

1717. kán. – 1. §. Valahányszor az ordinárius legalább valószínű tudomást szerez egy büntetendő cselekményről, személyesen vagy más alkalmas személy útján óvatosan vizsgálja ki a tényeket és körülményeket, valamint a beszámíthatóságot, hacsak ez a vizsgálat nem tűnik teljesen feleslegesnek.

2. §. Óvakodni kell attól, hogy ezzel a vizsgálattal valakinek a jó hírét veszélyeztessék.

3. §. A vizsgálat végzőjének ugyanazok a jogai és kötelességei, mint az ügyhallgatónak a perben; ha pedig később peres eljárás indul, abban nem töltheti be a bíró szerepét.

1718. kán. – 1. §. Mikor úgy látszik, hogy az adatok eléggé összegyűltek, az ordinárius döntsön arról, hogy:

1. eljárás indítható-e büntetés kiszabására vagy kinyilvánítására;

2. ez az [1341. kán.](#) figyelembevételével helyénvaló-e;

3. peres eljárás alkalmazható-e vagy, hacsak a törvény nem tiltja, peren kívüli határozat útján kell-e eljárni.

2. §. Az ordinárius az 1. §-ban említett határozatot vonja vissza vagy változtassa meg, ha új adatok alapján úgy látja, hogy másként kell döntenie.

3. §. Az 1. és 2. §-ban említett határozat meghozatalakor az ordinárius, ha megfontoltan úgy véli, hallgasson meg két bírót vagy más jogi szakértőket.

4. §. Mielőtt az 1. § szerint döntene, az ordinárius fontolja meg, hogy a szükségtelen perek elkerülésére nem hasznos-e, hogy a felek beleegyezésével maga vagy a vizsgáló oldja meg a károkról felmerült kérdést a méltányosság alapján.

1719. kán. – A vizsgálat iratait, az ordináriusnak a vizsgálatot megindító és záró határozatát és minden egyebet, ami a vizsgálatot megelőzte, ha nem szükségesek a büntetőeljáráshoz, az egyházmegyei hivatal titkos levéltárában kell őrizni.

II. fejezet: Az eljárás lefolyása

1720. kán. – Ha az ordinárius úgy véli, hogy peren kívüli határozattal kell eljárnia:

1. a védekezési lehetőség megadásával jelezze a vádlottnak a vádat és a bizonyítékokat, hacsak a vádlott a szabályos hívásra a megjelenést el nem mulasztja;

2. az összes bizonyítékokat és érveket tárgyalja meg alaposan két ülnökkel;

3. ha a büntetendő cselekmény bebizonyosul és a bűnvádi kereset nem évült el, akkor hozzon határozatot az [1342–1350. kán.](#) szerint, kifejtve, legalább röviden, a jogot és a tényeket illető indokokat.

1721. kán. – 1. §. Ha az ordinárius úgy határoz, hogy bírói büntetőeljárást kell kezdeményezni, a vizsgálat iratait adja át az ügyésznek, aki nyújtsa be a bírónak a vádiratot az [1502.](#) és [1504. kán.](#) szerint.

2. §. A felsőbb bíróság előtt a felperes szerepét az ahhoz a bírósághoz kinevezett ügyész tölti be.

1722. kán. – A botrányok megelőzésére, a tanúk szabadságának védelmére és az igazságszolgáltatás menetének biztosítására az ordinárius az ügyész meghallgatásával és

magának a vádlottnak a megidézése után az eljárás bármely pontján eltilthatja a vádlottat a szent szolgálattól, valamely egyházi hivataltól vagy feladattól, előírhatja vagy megtilthatja számára egy bizonyos helyen vagy területen való tartózkodást, vagy eltilthatja azt is, hogy a szent eucharishtiában nyilvánosan részesüljön; mindezeket az ok megszüntével vissza kell vonni, a büntető per befejeződése által pedig magának a jognak az alapján véget érnek.

1723. kán. – 1. §. A bíró, aki megidézi a vádlottat, egyben fel kell hogy szólítsa őt, hogy az [1481. kán.](#) 1. §-a szerint állítson magának ügyvédet az ugyanettől a bírótól kijelölt határidőn belül.

2. §. Ha a vádlott nem gondoskodik róla, maga a bíró nevezzen ki ügyvédet a perfelvétel előtt; ennek addig kell feladatát ellátnia, amíg a vádlott ügyvédet nem állít magának.

1724. kán. – 1. §. Az ügyész a per bármelyik fokán elállhat a pertől annak az ordináriusnak az utasítására vagy beleegyezésével, akinek döntése alapján a pert megindították.

2. §. A pertől való elállás érvényességéhez szükséges, hogy a vádlott elfogadja, hacsak nem nyilvánították távolmaradottnak a pertől.

1725. kán. – Az ügy vitájában, akár írásban történjék ez, akár szóban, a vádlottnak mindig legyen joga, hogy ő maga, ügyvédje vagy képviselője utolsóként írjon vagy szóljon.

1726. kán. – Ha a büntető per bármelyik fokán és bármely szakaszában nyilvánvalóvá válik, hogy a vádlott nem követte el a büntetendő cselekményt, a bírónak ezt ítéletben ki kell nyilvánítania, és a vádlottat fel kell mentenie, még akkor is, ha egyben az is kitűnik, hogy a bűnvádi kereset megszűnt.

1727. kán. – 1. §. A vádlott fellebbezést terjeszthet be még akkor is, ha az ítélet őt csak azért bocsátotta el, mert a büntetés fakultatív volt, vagy mert a bíró az [1344.](#) és [1345. kán.](#)-ban bizonyított jogával élt.

2. §. Az ügyész fellebbezhet, valahányszor úgy ítéli, hogy a botrány helyrehozásáról vagy az igazságosság helyreállításáról nem történt kellő gondoskodás.

1728. kán. – 1. §. A jelen cím kánonjai előírásainak fenntartásával, a büntető perben, hacsak a dolog természetével nem ellenkezik, a perekről szóló általános és a rendes egyházi peres eljárásról szóló kánonokat kell alkalmazni a közérdeket érintő ügyek külön szabályainak megtartásával.

2. §. A vádlott a büntetendő cselekményt nem köteles bevallani és esküre sem lehet kötelezni őt.

III. fejezet: A károk helyrehozatala iránti kereset

1729. kán. – 1. §. A sértett fél egyházi peres keresettel élhet magában a büntető perben, a büntetendő cselekményből fakadó kárainak helyrehozatalára, az [1596. kán.](#) szerint.

2. §. A sértett félnek az 1. §-ban említett közbelépése a továbbiakban már nem megengedett, ha nem került rá sor a büntető per első fokán.

3. §. A károkról folyó perben a fellebbezés az [1628–1640. kán.](#) szerint történik még akkor is, ha a büntető perben a fellebbezés nem lehetséges; ha pedig – akár más-más fél részéről – mindkét fellebbezés beterjesztésre kerül, egyetlen fellebbviteli pert kell tartani, az [1730. kán.](#) előírásának fenntartásával.

1730. kán. – 1. §. A büntető per túlzott elhúzódásának elkerülése végett a bíró a károkról való pert addig halaszthatja, amíg nem hozott perdöntő ítéletet a büntető perben.

2. §. Az a bíró, aki így tett, a büntető perben való ítélethozatal után köteles a károkról ítélni még akkor is, ha a büntető per az ítélet megtámadása miatt még függőben van, vagy ha a vádlottat olyan ok miatt mentették el, mely nem mentesíti a károk jóvátételének kötelessége alól.

1731. kán. – A büntető perben hozott ítélet, még ha jogerőre emelkedett is, semmiképpen sem szolgáltat jogot a sértett féllel szemben, hacsak ez az [1729. kán.](#) szerint közbe nem lépett.

V. rész: Eljárási mód közigazgatási felfolyamodások és plébánosok elmozdítása vagy áthelyezése esetén

I. szakasz: Felfolyamodás közigazgatási határozatok ellen

1732. kán. – A jelen szakasz kánonjainak a határozatokról szóló rendelkezéseit alkalmazni kell minden egyedi közigazgatási intézkedésre, amelyet peren kívül külső fórumon hoznak, kivéve azokra, melyeket maga a római pápa vagy maga az egyetemes zsinat ad ki.

1733. kán. – 1. §. Igen kívánatos, hogy ha valaki úgy érzi, hogy egy határozat sérelmes a számára, ne támadjon vita közte és a határozat szerzője között, hanem maguk közt közösen igyekezzenek méltányos megoldást keresni, esetleg tekintélyes emberek közvetítésének és fáradozásának igénybevételével, hogy így a vitát alkalmas módon elkerüljék vagy megszüntessék.

2. §. A püspöki konferencia elrendelheti, hogy minden egyházmegyében hozzanak létre olyan állandó hivatalt vagy tanácsot, melynek feladata, a magától a püspöki konferenciától megállapítandó szabályok szerint, méltányos megoldásokat keresni és javasolni; még ha a konferencia nem rendeli is el, a püspök létesíthet ilyen tanácsot vagy hivatalt.

3. §. A 2. §-ban említett hivatal vagy tanács különösen akkor végezze tevékenységét, ha a határozat visszavonását kérték az [1734. kán.](#) szerint, és a felfolyamodási határidő még nem telt le; ha pedig a határozat ellen felfolyamodást terjesztenek be, maga az előjáró, aki a felfolyamodásról dönt, szólítsa fel a felfolyamodót és a határozat szerzőjét, valahányszor reményt lát a sikerre, hogy keressenek ilyen megoldást.

1734. kán. – 1. §. Mielőtt valaki felfolyamodást terjeszt be, írásban kell kérnie magától a kibocsátótól a határozat visszavonását vagy módosítását; ennek a kérésnek a betérjesztése egyben a végrehajtás felfüggesztése iránti kérelemnek is számít.

2. §. Ezt a kérést a határozat szabályszerű közlésétől számított hasznos tíz nap záros határidőn belül kell benyújtani.

3. §. Az 1. és 2. § szabályai nem érvényesek:

1. a püspöknek alárendelt hatóságok által hozott határozatok ellen a püspökhöz való felfolyamodásra;

2. az olyan határozat elleni felfolyamodás betérjesztésére, mellyel hierarchikus felfolyamodást döntenek el, hacsak a döntést nem a püspök hozta;

3. az [57.](#) és [1735. kán.](#) szerinti felfolyamodások betérjesztésére.

1735. kán. – Ha a határozat szerzője az [1734. kán.](#)-ban említett kérvény megkapása után harminc napon belül új határozatot közöl, mellyel vagy módosítja korábbi határozatát, vagy úgy dönt, hogy a kérést elutasítja, a felfolyamodási határidők az új határozat közlésétől számítanak. Ha pedig harminc napon belül nem dönt semmit, akkor a határidők a harmincadik naptól számítanak.

1736. kán. – 1. §. Olyan ügyekben, amelyekben a hierarchikus felfolyamodás felfüggeszti a határozat végrehajtását, ugyanilyen hatása van az [1734. kán.](#)-ban említett kérésnek is.

2. §. A többi esetekben, hacsak a határozat szerzője nem rendelte el az [1734. kán.](#)-ban említett kérvény kézhezvételétől számított tíz napon belül a végrehajtás felfüggesztését, a felfüggesztés időközben kérhető annak hierarchikus előjárójától, de ez utóbbi csak súlyos okból rendelheti el, mindig ügyelve arra, nehogy a lelkek üdvössége kárt szenvedjen.

3. §. Ha a határozat végrehajtását a 2. §. szerint felfüggesztették, és ezután felfolyamodást terjesztenek be, az, akinek a felfolyamodásról döntenie kell, az [1737. kán.](#) 3. §-a szerint határozzon arról, hogy a felfüggesztést megerősíti-e vagy visszavonja.

4. §. Ha a megszabott határidőn belül nem terjesztenek be semmilyen felfolyamodást a határozat ellen, a végrehajtásnak az 1. vagy 2. § szerinti időközben fogatosított felfüggesztése magától véget ér.

1737. kán. – 1. §. Aki úgy találja, hogy egy határozat sérelmes a számára, a határozat kiadójának hierarchikus előljárójánál bármilyen megfelelő okból felfolyamodással élhet; a felfolyamodást magának a határozatnak a szerzője előtt lehet beterjeszteni, aki köteles azt rögtön továbbítani az illetékes hierarchikus előljárónak.

2. §. A felfolyamodást hasznos tizenöt nap záros határidőn belül kell beterjeszteni. A határidő az [1734. kán.](#) 3. §-ában említett esetekben a határozat közlésének napjától számít, a többi esetekben pedig az [1735. kán.](#) szerint számítandó.

3. §. Azokban az esetekben is, amikor a felfolyamodás magától nem függeszti fel a határozat végrehajtását, és nem rendelték el a felfüggesztést az [1736. kán.](#) 2. §-a szerint sem, az előjáró súlyos okból mégis elrendelheti a végrehajtás felfüggesztését, ügyelve, nehogy a lelkek üdve kárt szenvedjen.

1738. kán. – A felfolyamodónak mindig joga van ügyvédet vagy képviselőt alkalmazni a felesleges időhúzás elkerülésével; sőt hivatalból rendeljenek ki ügyvédet, ha a felfolyamodónak nincsen ügyvédje, és az előjáró szükségesnek ítéli; ám az előjáró mindig elrendelheti, hogy a felfolyamodó maga jelenjen meg és válaszoljon a kérdésekre.

1739. kán. – Az az előjáró, aki a felfolyamodásról dönt, az ügynek megfelelően nemcsak megerősítheti vagy érvénytelennek nyilváníthatja a határozatot, hanem meg is semmisítheti, vissza is vonhatja, vagy ha alkalmasabbnak látja, módosíthatja, mással helyettesítheti vagy ellenkező intézkedéssel hatályon kívül helyezheti.

II. szakasz: A plébánosok elmozdításának vagy áthelyezésének eljárása

I. fejezet: Eljárási mód a plébánosok elmozdítására

1740. kán. – Mikor egy plébános szolgálata, akár saját súlyos hibája nélkül is, valamilyen oknál fogva ártalmassá vagy legalábbis eredménytelenné válik, a megyéspüspök elmozdíthatja őt a plébániáról.

1741. kán. – Azok az okok, amelyek miatt a plébánost plébániájáról törvényesen el lehet mozdítani, főként a következők:

1. olyan cselekvési mód, mely az egyházi közösséget súlyosan károsítja vagy megzavarja;
2. járatlanság vagy olyan tartós szellemi vagy testi betegség, mely a plébánost feladatának hasznos ellátására alkalmatlanná teszi;
3. a jó hírnév elvesztése becsületes és komoly plébániai hívők előtt, vagy a plébánossal szembeni ellenérzés, ha ezek előreláthatólag nem szűnnek meg hamarosan;
4. a plébánosi kötelességek súlyos elhanyagolása vagy megsértése, mely figyelmeztetés után sem szűnik meg;
5. az anyagi javak rossz kezelése, melyből az egyházra súlyos kár származik, valahányszor ezen a bajon nem lehet másként segíteni.

1742. kán. – 1. §. Ha a vizsgálat kimutatja, hogy az [1740. kán.](#)-ban említett ok fennáll, a püspök vitassa meg az ügyet a papi szenátus által erre a célra tartós jelleggel alakított csoportból a püspök javaslatára kiválasztott két plébánossal; ha azután úgy ítéli, hogy elmozdításhoz kell folyamodnia, az oknak és az érveknek az érvényességhez szükséges megjelölésével atyailag tanácsolja a plébánosnak, hogy tizenöt napon belül mondjon le.

2. §. Azokkal a plébánosokkal kapcsolatban, akik szerzetes intézménynek vagy az apostoli élet valamely társaságának tagjai, a [682. kán.](#) 2. §-ának előírását kell követni.

1743. kán. – A plébános nemcsak kikötés nélkül és egyszerűen, hanem feltételesen is lemondhat, ha ezt a püspök törvényesen elfogadhatja és tényleg el is fogadja.

1744. kán. – 1. §. Ha a plébános a meghatározott napokon belül nem válaszol, a püspök ismételve meg a felszólítást a válaszadás hasznos határidejének meghosszabbításával.

2. §. Ha a püspök biztosan tudja, hogy a plébános megkapta a második felszólítást, de nem válaszolt, noha semmilyen akadály nem tartotta vissza, vagy ha a plébános minden indoklás nélkül megtagadja a lemondást, a püspök adja ki az elmozdítási határozatot.

1745. kán. – Ha pedig a plébános vitatja a felhozott okot és az azt alátámasztó érveket, de olyan érveket hoz fel, melyeket a püspök nem lát kielégítőnek, akkor a püspök, hogy érvényesen járjon el:

1. szólítsa fel, hogy az iratokba való betekintés után ellenvetéseit írott jelentésben foglalja össze, sőt ha rendelkezik ellenkező bizonyítékokkal, terjessze be azokat;
2. ezután, kiegészítve – ha szükséges – a vizsgálatot, az [1742. kán.](#) 1. §-ában említett plébánosokkal tárgyalja meg az ügyet, hacsak ezek részvételének lehetetlensége miatt másokat nem kell kinevezni;
3. végül döntse el, hogy a plébánost el kell-e mozdítani vagy sem, és rögtön hozzon határozatot az ügyben.

1746. kán. – A püspök gondoskodjék az elmozdított plébánosról, akár úgy, hogy más hivatalt bíz rá, ha erre alkalmas, akár pedig nyugdíjjal, aszerint, ahogyan a helyzet kívánja és a körülmények lehetővé teszik.

1747. kán. – 1. §. Az elmozdított plébánosnak tartózkodnia kell a plébánosi feladat gyakorlásától, mielőbb szabaddá kell tennie a plébánia épületét, és mindent, ami a plébániával kapcsolatos, át kell adnia annak, akire a püspök a plébániát bízta.

2. §. Ha pedig betegről van szó, akit a plébánia épületéből kellemetlenség nélkül nem lehet áthelyezni, a püspök hagyja meg neki az épület akár kizárólagos használatát, amíg ez a szükség fennáll.

3. §. Amíg az elmozdító határozat ellen a felfolyamodás függőben van, a püspök nem nevezhet ki új plébánost, hanem plébániai kormányzó útján kell a plébániát ideiglenesen ellátnia.

II. fejezet: Eljárási mód a plébánosok áthelyezésére

1748. kán. – Ha a lelkek java vagy az egyház szükséglete, illetve haszna úgy kívánja, hogy a plébánost plébániájáról, melyet hasznosan kormányoz, másik plébániára vagy egyéb hivatalba helyezték át, a püspök írásban javasolja neki az áthelyezést, és buzdítsa, hogy Isten és a lelkek iránti szeretetből egyezzek bele.

1749. kán. – Ha a plébános nem szándékozik követni a püspök tanácsát és buzdítását, írásban indokolja meg ezt.

1750. kán. – Ha a püspök a felhozott érvek ellenére úgy ítéli, hogy nem tér el szándékától, az [1742. kán.](#) 1. §-a szerint kiválasztott két plébánossal tárgyalja meg azokat az érveket, melyek az áthelyezés mellett vagy ellene szólnak; ha aztán úgy véli, hogy az áthelyezést végre kell hajtani, intézzen ismét atyai buzdítást a plébánoshoz.

1751. kán. – 1. §. Ha ezek után a plébános még mindig tiltakozik, a püspök pedig úgy véli, hogy az áthelyezést végre kell hajtani, hozzon áthelyező határozatot, kijelentve, hogy meghatározott idő elteltével a plébánia meg fog ürülni.

2. §. Ha ez az idő eredménytelenül múlik el, nyilvánítsa megüresedettnek a plébániát.

1752. kán. – Az áthelyezési ügyekben az [1747. kán.](#) előírásait kell alkalmazni a kánoni méltányosság megtartásával és a lelkek üdvösségének figyelembevételével, hiszen a lelkek üdvösségének az egyházban mindig a legfőbb törvénynek kell lennie.

Tárgymutató

– A –

ABORTUSZ: ld. magzatelhajtás.

AD LIMINA LÁTOGATÁS: 400. kán.

ADÓ (EGYHÁZI): ld. hozzájárulás.

ADOMÁNYOK:

kit illetnek, ha a templom plébániai és káptalani egyszerre 510. kán. 4. §;

szentségkiszolgáltatáskor 1264. kán., 848. kán.;

gyűjtésük engedélyezése 1265. kán.;

gyűjtésük meghatározott célra 1266. kán.;

az eljárónak vagy a vagyongazdálkodónak adott ~ 1267. kán.

AKADÁLY:

noviciátusba való felvételé 643. kán.;

egyházi renddel kapcsolatos:

örökös (szabálytalanság) vagy egyszerű 1040. kán.;

örökösök a rendek felvételét illetően 1041. kán.;

a rendek gyakorlását illetően 1044. kán. 1. §;

egyszerűek a rendek felvételét illetően 1042. kán.;

a rendek gyakorlását illetően 1044. kán. 2. §;

jelentésük kötelezettsége 1043. kán.;

tudatlanság nem mentesít alóla 1045. kán.;

sokszorozódása 1046. kán.;

felmentése 1047-1049. kán.;

házassági:

fogalma és fajtái 1073-1079. kán.;

ki nyilváníthatja ki vagy létesítheti őket 1075-1076. kán.;

melyik alól menthet fel csak a Szentszék 1078. kán. 2. §;

az ordinárius felmentő hatalma 1078-1079. kán.;

a plébános, a közreműködő és a gyóntató felmentési joga 1079. kán. 2-3. §, 1080. kán.;

bejelentése kötelező 1069. kán.;

felmentésének bejelentése és bejegyzése 1081-1082. kán.;

~ok felsorolása 1083-1094. kán.

AKADÉMIAI FOKOZATOK:

~ és szerzetesek képzése 660. kán. 1. §;

kánoni hatású ~ 817. kán.;

ld. még: doktorátus.

AKOLITUS:

csak férfi lehet 230. kán. 1. §;

rendkívüli áldoztató 910. kán.;

szentségkiszolgáltatás rendkívüli végzője 943. kán.;

~i szolgálat a diakonátus előtt 1035. kán.

ALAPÍTVÁNY:

fajtái 1303. kán.;

elfogadásának feltételei 1304-1305. kán.;

írásba foglalása 1306. kán.;

~i terhek táblázatának kihelyezése 1307. kán.;

~i terhek csökkentése és átalakítása 1308-1309. kán.

ÁLDÁS (MEGÁLDÁS):

megadója 1169. kán.;
 kik kaphatnak ~t 1170. kán.;
 ~ban részesült dolgok 1171. kán.;
 szent helyeké 1205. kán., 1207. kán.;
 templomoké 1219. kán.;
 kápolnáké és házikápolnáké 1229. kán.;
 oltároké 1237. kán.;
 síroké 1240. kán. 2. §;
 temetőké 1240. kán. 1. §, 1241. kán.;
 szent olajoké 847. kán. 1. §, 880. kán. 2. §, 999. kán.;
 keresztvízé 853. kán.;
 bizonyítása 1208-1209. kán.;
 keresztkúté 530. kán. 6;
 apostoli 530. kán. 3;
 nász~ 530. kán. 4;
 ~sal keletkezett jelleg elvesztése 1212. kán.;
 oltáriszentséggel 943. kán.

ÁLDOZÁS:

felnőttek keresztsége után 866. kán.;
 gyakori 898. kán.;
 rendes és rendkívüli kiszolgáltatója 230. kán. 3. §, 910. kán.;
 ki járulhat ~hoz 912. kán.;
 első~ feltételei 913. kán. 1. §, 914. kán.;
 gyermekek ~a halálveszélyben 913. kán. 2. §;
 ki nem járulhat ~hoz 914-916. kán.;
 egy nap kétszeri 917. kán., 921. kán.;
 szentmisén kívül 918. kán.;
 bármilyen katolikus rítus szerint 923. kán.;
 halálveszélyben 921. kán.;
 évi ~ kötelessége 920. kán.;
 két szín alatti 925. kán.;
 előtte böjt 919. kán.;
 ld. még: szent útravaló, eucharisztia.

ÁLDOZÓPAPOK (PRESBYTERI):

a püspök munkatársai az igehirdetésben 757. kán.;
 megszentelői feladatuk 835. kán. 2. §;
 keresztség rendes kiszolgáltatói 861. kán. 1. §;
 bérmlás rendkívüli kiszolgáltatói 882-884. kán.;
 szerepük az eucharisztia ünneplésében 899. kán. 2. §;
 rendes áldoztatók 910. kán. 1. §;
 felmentői hatalmuk 89. kán.;
 szenteléseket és áldásokat végezhetnek 1169. kán. 1-2. §, 1206. kán.;
 ördögűzési engedélyük 1172. kán.;
 ld. még: papok, klerikus, gyóntató.

ALKALMASSÁG:

egyházi hivatalra 149. kán., 161-162. kán.;
 püspökségre 378. kán.;
 szerzetességre 645. kán. 3. §, 653. kán. 2. §, 657. kán. 1. §;
 gyóntatásra 970. kán.;

szent rendekre 1051-1052. kán.

ÁLLAMFŐK:

ügyeikben bíraskodás 1405. kán. 1. §.

ÁLLAPOT (STATUS):

megválasztása 219. kán.;

klerikusi ~ elvesztése 290-293. kán., 1712. kán.;

~ a hivatal elvesztésével jár 194. kán. 1. § 1;

klerikusi ~tól idegen tevékenységek 285. kán., 289. kán. 2. §;

a megszentelt élet ~a 574. kán., 588. kán. 1. §;

személyek ~áról szóló perek 1644. kán. 1. §.

ANYAGI JAVAK:

magántársulásoké 325-326. kán., 1257. kán. 2. §;

egyházi ~ fogalma 1257. kán. 1. §;

sorsuk hivatalos jogi személyek egyesülésekor, felosztásakor és megszűnésekor 121-123.

kán.;

hivatalos társulásoké 319. kán.;

a megszentelt élet intézményeié 584. kán.;

szerzetes intézményeké 634-640. kán.;

megszűnt szerzetházé 616. kán.;

világi intézményeké 718. kán.;

az apostoli élet társaságaié 741. kán.;

püspökségre emelt szerzetesé 706. kán.;

~ és a szegénység evangéliumi tanácsa 600. kán.;

a püspök által képviselt jogi személyeké 1419. kán. 2. §;

általános szabályok az egyházi ~ról 1254-1258. kán.;

ld. még: szerzés, vagyonkezelés, elidegenítés.

ANYAKÖNYVEK:

plébánián 535. kán., 555. kán. 1: § 3, 1121. kán. 3. §;

egyházmegyei hivatalban 895. kán., 1053. kán. 1. §, 1121. kán. 3. §, 1133. kán.;

ld. még: bejegyzés.

ANYAKÖNYVEZÉS:

ld. bejegyzés.

APÁCA MONOSTOROK:

létesítésük 609. kán. 2. §;

független ~ 613. kán., 615. kán.;

férfi intézményekhez társult ~ 614. kán.;

megszüntetésük 616. kán. 4. §;

megyéspüspök látogatása ~ban 628. kán. 2. § 1;

számadásuk a megyéspüspöknek 637. kán.;

klauzúrájuk 667. kán. 3-4. §;

tagjaik exklauztrációja 686. kán. 2. §;

ld. még: monasztikus szerzetesek.

APASÁG:

vélelme 1138. kán. 1. §.

APÁT:

területi~ a megyéspüspökkel egyenlő elbírálás alá esik 370. kán.;

helyi ~ első fokon bíró 1427. kán. 1. §;

monasztikus kongregáció legfőbb ~ja 1427. kán. 2. §;

a kongregációk legfőbb ~ja és a prímás ~ feletti ítélkezés 1405. kán. 3. §2.

APÁTSÁG (TERÜLETI): 370. kán.

APOSTOLI ÉLET TÁRSASÁGAI:

fogalma 731. kán.;
 házaik létesítése 733. kán.;
 kormányzásuk 734. kán.;
 tagjaik felvétele és képzése 735. kán.;
 klerikusaik inkardinációja 736. kán. 1. §;
 tagjaik kötelességei és jogai 737. kán., 739. kán.;
 előljáróik és a megyéspüspökök illetékessége munkájuk és tagjaik fölött 738. kán.;
 közös életük 740. kán.;
 jogi személyiségük 741. kán. 1. §;
 a társaság és a tagok anyagi javai 741. kán.;
 kilépés és elbocsátás a végleges taggá válás előtt 742. kán.;
 kilépés 743. kán.;
 átlépés 744. kán.;
 közösségen kívüli élet engedélyezése 745. kán.;
 elbocsátás 746. kán.

APOSTOLI KORMÁNYZÓ:

a megyéspüspökkel egyenlő elbírálás alá esik 381. kán. 2. §;
 helyi ordináriusnak számít 134. kán. 2. §;
 elbocsátó levelet adhat 1018. kán. 1. §.

APOSTOLI KORMÁNYZÓSÁG:

fogalma 371. kán. 2. §;
 tartósan alapított ~ részegyháznak minősül 368. kán.

APOSTOLI PREFEKTÚRA:

fogalma 371. kán. 1. §;
 részegyháznak minősül 368. kán.;
 kormányzása széküresedéskor 420. kán.;
 papi tanácsa 495. kán. 2. §, 502. kán. 4. §;
 vezetője az apostoli prefektus 371. kán. 1. §;
 a prefektus helyi ordinárius 134. kán., 368. kán.;
 a prefektus a megyéspüspökkel egyenlő elbírálás alá esik 381. kán. 2. §.

APOSTOLI SIGNATURA:

illetékessége 1445. kán.

APOSTOLI SZENTSZÉK:

fogalma 361. kán.;
 erkölcsi személyisége 113. kán. 1. §;
 vagyoni jogképessége 1255. kán., 1257. kán. 1. §;
 ~ és a szerzetes intézmények 582-584. kán., 589. kán., 592-593. kán.;
 a megszentelt élet új formáit jóváhagyja 605. kán.;
 szerzház megszüntetője 616. kán. 2. és 4. §;
 egyetemek és fakultások létesítője és irányítója 816. kán.;
 a Szentírás kiadója 825. kán. 1. §;
 a liturgia irányítója 838. kán.;
 javainak elbirtoklási ideje 1270. kán.;
 bíróságai 1442-1445. kán.;
 ld. még: fenntartás, római pápa.

APOSTOLI TEVÉKENYSÉG:

az egyház célja 114. kán. 2. §, 216. kán., 1254. kán. 2. §;
 hívők kötelessége és joga 211. kán., 216. kán.;
 támogatásának kötelessége 222. kán. 1. §;

világiak ~e 225. kán. 1. §;
 képzés az ~re 229. kán. 1. §;
 szerzeteseké 673. kán., 675. kán. 677-678. kán.;
 ~ és szemlélődő élet 674. kán.;
 szeminaristáké 258. kán.;
 világi intézmények tagjaié 713. kán.;
 az apostoli élet társaságaié 731. kán.;
 összehangolása a megyéspüspök részéről 680-681. kán.

APOSTOLI VIKARIÁTUS:

fogalma 371. kán. 1. §;
 részegyháznak minősül 368. kán.;
 székküresedése 420. kán.;
 missziós tanácsa 495. kán. 2. §;
 vezetője az apostoli vikárius 371. kán. 1. §;
 az apostoli vikárius a megyéspüspökkel egyenlő elbírálás alá esik 381. kán. 2. §;
 az apostoli vikárius ad limina látogatása 400. kán. 3. §;
 az apostoli vikárius szentelési elbocsátója 1018. kán.

ÁTHELYEZÉS:

egyházi hivatalokból 190-191. kán.;
 püspöké 416. kán., 418. kán.;
 plébánosé 538. kán. 1. §, 1748-1752. kán.;
 szerzetes előjáróé 624. kán. 3. §;
 noviciátusé 647. kán. 1. §;
 büntetésből 1336. kán. 1. § 4;
 ünnepeké 1244. kán., 1246. kán. 2 §
 ld. még: áttelepülés.

ÁTLÉPÉS:

megszentelt élet egyik intézményéből a másikba 684-685. kán.;
 egyik monostorból a másikba 684. kán. 3. §;
 világi intézményből vagy abba 730. kán.;
 apostoli élet társaságából vagy abba 744. kán.

ÁTTELEPÜLÉS:

klerikusoké 271. kán.

ÁTVÁLTOZTATÁS (OLTÁRISZENTSÉGÉ):

mindig a két színé együtt, mise keretében 927. kán.

– B –

BEAVATÁS (INITIATIO):

a keresztény ~ szentségei 845. kán. 1. §, 879. kán.

BEISMERÉS:

perben 1535-1536. kán.;
 házassági perben 1679. kán.;
 peren kívül 1537. kán.;
 semmis ~1538. kán.;
 vádlotté büntető perben 1728. kán. 2. §.

BEJEGYZÉS:

keresztelésé 877-878. kán.;
 bérmlásé 535. kán. 2. §, 895. kán.;
 felszentelésé 535. kán. 2. §, 1053-1054. kán.;
 házasságé 535. kán. 2. §, 1121-1122. kán.;

titkos házasságé 1133. kán.;
 házassági akadályok alóli felmentése 1081-1082. kán.;
 házasság érvényesítéséé, semmisnek nyilvánításáé, felbontásáé 1123. kán., 1685. kán.;
 el nem hált házasság alóli felmentése 1706. kán.;
 szerzetesi fogadalomé 535. kán. 2. §;
 misekötelezettségeké és miseadományoké 955. kán. 3-4. §, 958. kán.;
 alapítványoké 1307. kán.;
 temetéseké 1182. kán.;
 rítusváltoztatásé 535. kán. 2. §.

BELEEGYEZÉS (HÁZASSÁGI):

a házasságot a ~ hozza létre 1057. kán.;
 kifejezése 1104. kán.;
 képviselő útján 1105. kán.;
 hiányosságai 1095. kán., 1097-1099. kán., 1101-1103. kán.;
 visszavonása 1107. kán.;
 ld. még: érvényesítés, gyökeres orvoslás.

BEMUTATÁS:

egyházi hivatalra 158-163. kán.;
 plébánosé 523. kán.;
 szerzetesé egyházmegyei hivatalra 682. kán. 1. §.

BÉRMÁLÁS:

fogalma 879. kán.;
 a keresztény beavatás része 842. kán. 2. §;
 szentségi jegyet hagy hátra 845. kán. 1. §, 879. kán.;
 anyaga és formája 880. kán.;
 felvevője 889. kán.;
 felvételének életkora 891. kán.;
 felvételének kötelezettsége 890. kán.;
 rendes és rendkívüli kiszolgáltatója 882-884. kán., 144. kán. 2. §;
 bizonyítása és anyakönyvezése 894-896. kán.;
 helye 881. kán., 888. kán.;
 ideje 890-891. kán.;
 bérmaszülők 892-893. kán.;
 a megyéspüspök kötelessége és illetékessége 885. kán. 1. §, 886. kán.;
 a felhatalmazott pap illetékessége 885. kán. 2. §, 887. kán.;
 halálveszélyben 883. kán. 3;
 felnőttek keresztelése és a ~ 866. kán.;
 szükségessége a noviciátushoz 645. kán. 1. §;
 szükségessége az egyházi rend felvételéhez 1033. kán.;
 szükségessége a házassághoz 1065. kán. 1. §.

BÉRMASZÜLŐK:

szükségessége és feladatai 892. kán.;
 alkalmassági feltételei 893. kán. 1. §;
 azonosságuk a keresztszülőkkel 893. kán. 2. §;
 említésük az anyakönyvben 895. kán.

BESZÁMÍTHATÓSÁG:

a büntethetőség feltétele 1321. kán. 1. §;
 vélelme 1321. kán. 3. §;
 szándékosság vagy gondatlanság alapján 1321. kán.;
 teljes ~ hiánya 1324. kán. 1. § 10;

bizonyítása szerzetesek elbocsátásakor 695. kán. 2. §, 696. kán. 1. §;
kivizsgálása büntető eljárásban 1717. kán. 1. §;

ld. még: súlyosbító körülmények, mentő körülmények, enyhítő körülmények.

BETEGEK:

részvételük választáson 167. kán. 2. §;
plébános gondoskodása ~ről 529. kán. 1. §, 530. kán. 3;
szerzetes intézményben 689. kán. 2. §;
szentségi bűjtjük 919. kán. 3. §;
áldozásuk 921. kán.;
beteg pap misézése 930. kán.;
elmozdításuk plébánosi tisztségből 1741. kán. 2 §, 1747. kán. 2. §.

BETEGEK KENETE:

fogalma 998. kán.;
felvétele nem katolikustól 844. kán. 2. §;
kiszolgáltatása nem katolikusnak 844. kán. 3-4. §;
olajának megáldása 999. kán.;
kiszolgáltatási módja 1000. kán.;
idejében kell kérni és feladni 1001. kán.;
közös kiszolgáltatása 1002. kán.;
érvényes és illetékes kiszolgáltatója 1003. kán., 530. kán. 3. §;
felvevője és ismétlése 1004. kán.;
kétség esetén ki kell szolgáltatni 1005. kán.;
feladása eszméletleneknek 1006. kán.;
ki nem veheti fel 1007. kán.

BETEGEK OLAJA: 999. kán.

BÍBOROSOK: feladataik 349. kán., 356. kán.;

rendjeik 350. kán.;
kinevezésük és tulajdonságaik 351. kán.;
testületük dékánja és aldékánja 352. kán., 355. kán. 1. §;
konzisztóriumuk 353. kán.;
lemondásuk 354. kán.;
protodiákonus 355. kán. 2. §;
címtemplomuk 357. kán. 1. §;
ki vannak véve a megyéspüspök hatalma alól 357. kán. 2. §;
oldalköveti és más küldetésük 358. kán.;
hitvallástételük 833. kán.;
gyóntatási felhatalmazásuk 967. kán. 1. §;
bírájuk a pápa 1405. kán. 1. § 2;
tanúskodásuk 1558. kán.;
temetkezésük 1242. kán.;
feladatuk a pápai szék megüresedésekor 359. kán.

BÍRÓ:

a megyéspüspök mint ~ 391. kán.;
első fokú 1419. kán.;
hatalmának gyakorlása területén kívül 1469. kán.;
bíróági helynök és helyettes bíróági helynök 1420. kán.;
ki lehet ~ 1421. kán.;
elmozdítása 1422. kán.;
mely ügyek tartoznak társas bíróság elé 1425. kán.;
tartományfőnök és apát mint ~ 1427. kán. 1. §;

legfőbb szerzetes előjáró mint ~1427. kán. 2. §;
 ügyhallgató ~1428. kán.;
 előadó ~1429. kán., 1609. kán. 3. §, 1610. kán. 2. §;
 nem lehet két fokon ugyanaz 1447. kán.;
 mikor kell tartózkodnia a bíraskodástól 1448. kán.;
 visszautasítása 1449-1451. kán.;
 intézkedése a fél kérésére vagy hivatalból 1452. kán.;
 köteles határidőn belül eljárni 1453. kán.;
 esküje és titoktartása 1454-1455. kán.;
 ajándékot nem fogadhat el 1456. kán.;
 hivatali vétségei 1457. kán.;
 kihallgatást végez 1530. kán., 1558-1565. kán., 1570-1571. kán.;
 értékeli a tanúvallomásokat 1572. kán.;
 szakértőket alkalmaz 1575. kán., 1577. kán., 1579-1581. kán.;
 perközzétételt végez 1598. kán.;
 perbezárást végez 1599. kán.;
 bizonyítékok kiegészítését rendeli el perbezárás után 1600. kán.;
 határidőt tűz ki a védelmek és válaszok beadására 1601. kán., 1603. kán.;
 szóbeli vita a ~ előtt 1602. kán. 1. §, 1604. kán. 2. §, 1605. kán.;
 ítéletet hoz 1606-1609. kán.;
 megfogalmazza és kiadja az ítéletet 1610. kán.;
 ítélezése az előbbi állapotba való visszahelyezés után 1648. kán.

BÍRÓSÁG:

szabályai 1402. kán.;
 saját rendtartása 1602. kán. 3. §;
 elsőfokú egyházmegyei 1419. kán.;
 elsőfokú egyházmegyeközi 1423. kán.;
 szerzetesi 1427. kán.;
 társas 1425-1426. kán.;
 egyes ~ alkalmazása társas ~ot kívánó ügyekben 1425. kán. 4. §;
 másodfokú egyházmegyei és szerzetesi 1438. kán.;
 másodfokú egyházmegyeközi 1439. kán.;
 az Apostoli Szentszék ~ai 1442-1445. kán.;
 ld. még: bíró, illetékesség, közigazgatási bíróság.

BITORLÁS:

egyházi tisztségeké 1381. kán.

BIZONYÍTÁS:

szentségeké és szentelményeké:

kereszttségé 875-878. kán.;
 bérmlásé 894-896. kán.;
 egyházi rendé 1053-1054. kán.;
 házasságé 1121-1123. kán.; 1133. kán.;
 szabad állapoté házassághoz 1066-1070. kán., 1113. kán.;
 temetésé 1182. kán.;
 szent hely megáldásáé vagy felszenteléséé 1208-1209. kán.;

perben:

azt terheli, aki állít valamit 1526. kán. 1. §;
 mi nem szorul ~ra 1526. kán. 2. §;
 megengedett fajtái 1527. kán.;
 perfelvétel után következik 1529. kán.;

perbezárás után 1600. kán.;
fellebbviteli fokon 1639. kán. 2. §, 1640. kán.;
a jogerős ítélet után 1644. kán.;
szóbeli eljárásban 1658. kán. 1. § 2, 1661. kán. 2. §, 1663. kán., 1665-1667. kán.;
házassági semmisségi perben 1678-1680. kán., 1686-1687. kán.;
holtnak nyilvánításakor 1707. kán.;
büntető ügyben 1717. kán. 1. §, 1720. kán.;
ld. még: bejegyzés, okiratok, szakértők, beismerés, tanúk, szemle.

BOR:

misében 924. kán. 3. §;
áldozás ~ színe alatt 925. kán.

BOTRÁNY:

klerikusok kerüljék 277. kán. 2. §;
~és szerzetesek elbocsátása 695-696. kán., 703. kán.;
~ és misézés nem katolikus templomban 933. kán.;
~ és gyónás tolmács útján 990. kán.;
~ és a temetés megtagadása 1184. kán. 1. § 3;
~ és a szent hely meggyalázása 1211. kán.;
~ és a meghíúsult bűncselekmény 1328. kán.;
helyrehozása 1341. kán.;
~ és a jóvátévő büntetés felfüggesztése 1344. kán.;
helyrehozása a makacsság megszűnésének feltétele 1347. kán. 2. §;
~ és az önmagától beálló büntetés felfüggesztése 1352. kán. 2. §;
az eretnokség, hitehagyás és szakadárság bűncselekményében 1364. kán. 2. §;
klerikusok bűncselekményeiben 1394-1395. kán.;
~ és bírósági titoktartás 1455. kán. 3. §;
~ és a tanúk szembesítése 1560. kán.;
megelőzése büntető ügyben 1722. kán.;
helyrehozása és az ügyész fellebbezési joga 1727. kán. 2. §.

BÖJT:

szentségi 919. kán. 1. §;
misézés előtt 919. kán. 2. §;
öregék és betegek szentségi ~je 919. kán. 3. §;
bűnbánati napokon 1249. kán., 1252-1253. kán.

BÚCSÚK:

fogalma 992. kán.;
részleges és teljes ~ 993. kán.;
felajánlása elhunytért 994. kán.;
ki engedélyezheti 995. kán.;
ki részesülhet benne 996. kán.

BŰNBÁNATI NAPOK:

bűnbánat kötelezettsége 1249. kán.;
~ felsorolása 1250. kán.;
böjt és hústilalom ~on 1251. kán.;
ki köteles megtartani 1252. kán.;
püspöki konferencia illetékessége 1251. kán., 1253. kán.;
felmentés megtartásuk alól 1245. kán.

BŰNBÁNAT SZENTSÉGE:

fogalma 959. kán.;
kiszolgáltatója 965-986. kán.;

felvétele nem katolikus kiszolgáltatótól 844. kán. 2. §;

kiszolgáltatása nem katolikusoknak 844. kán. 3-4. §;

szerzetes intézményekben 630. kán. 1-3. §;

ld. még: feloldozás, gyónás, gyóntató.

BŰNCSELEKMÉNY (BÜNTETENDŐ CSELEKMÉNY):

büntetése 1311. kán.;

lényeges elemei 1321. kán.;

meghiúsult ~1328. kán.;

közös elkövetése 1329. kán.;

tudás, tanítás vagy akarat nyilvánításával 1330. kán.;

eszköz használatával nem rendelkezők képtelenek rá 1322. kán.;

súlyos gyanúja 1339. kán.;

helye mint a bírói illetékesség jogcíme 1412. kán.;

~ek a vallás és az egyház egysége ellen 1364-1369. kán.;

~ek az egyház szabadsága és az egyházi hatóság ellen 1370-1377. kán.;

egyházi feladatok bitorlása és a gyakorlásuk során elkövetett ~ek 1378-1389. kán.;

hamisítás, rágalmozás 1390-1391. kán.;

~ek sajátos kötelezettségek ellen 1392-1396. kán.;

~ek az emberi élet és szabadság ellen 1397-1398. kán.

BŰNÖS SZÁNDÉK (CSALÁRDSÁG):

leirat használatában 67. kán. 2. §;

leirat bemutatásában 69. kán.;

ld. még: szándékosság.

BŰNRE CSÁBÍTÁS (GYÓNÁSBAN):

bűncselekmény 1387. kán.;

~sal való rágalmozás 982. kán., 1390. kán. 1. §.

BŰNTÁRS:

bűncselekményben 1329. kán.;

feloldozása 977. kán.;

~ büntetése 1378. kán. 1. §;

nevét a gyóntató ne kérdezze 979. kán.

BÜNTETÉSEK:

nem tudásukat nem vélelmezzük 15. kán. 2. §;

alkalmazásuk a törvény szerint 221. kán. 3. §;

egyház joga kiszabásukra 1311. kán.;

lehetnek cenzúrák vagy jóvátevő ~ 1312. kán.;

lehetnek utólag kimondandók vagy önmaguktól beállók 1314. kán.;

rendelhetők törvényben 1315-1318. kán.;

rendelhetők parancsban 1319. kán.;

szenvedő alanyuk 1321-1322. kán.;

bevégtetlen bűncselekményekre 1328. kán.;

bűntársaké 1329. kán.;

jóvátevő ~ felsorolása 1336. kán.;

ld. még: cenzúrák, elengedés, enyhítő körülmények, kiszabás, mentő körülmények, súlyosbító körülmények.

BÜNTETŐ ÓVINTÉZKEDÉSEK:

fogalmuk 1312. kán. 3. §;

fajai 1339. kán.;

alkalmazásuk vezekléssel együtt 1340. kán. 3. §;

alkalmazásuk a tettes felmentésekor 1348. kán.

– C –

CELIBÁTUS:

klerikusoké 277. kán. 1. §, 291. kán.;
szerzeteseké 677. kán.;
szeminaristák felkészítése a ~ra 247. kán. 1. §;
vállalása diakonátus előtt 1037. kán.;
felmentés alóla 291. kán.;
kapcsolata a tisztaság evangéliumi tanácsával 599. kán.;
ld. még: tisztaság.

CENZOROK: tisztségük és feladataik 830. kán.

CENZÚRA (KÖNYVEKÉ): ld. könyvek, írások.

CENZÚRÁK (BÜNTETÉSEK):

fajai 1312. kán. 1. § 1, 1331-1333. kán.;
~kal járó tilalmak felfüggesztődése 1335. kán.;
nem szabhatók ki előzetes figyelmeztetés nélkül 1347. kán.;
ne szabják ki meghatározatlan büntetéssel járó bűncselekményekért 1349. kán.;
kiszabásuk lehetősége meghatározatlan büntetéssel járó bűncselekményekért 1372. kán.,
1385. kán., 1390. kán.;
~kal súj tott személy házasságkötése 1071. kán. 1. § 5;
elengedésük halálvesztélyben 976. kán.;
elengedésük sürgős esetben 1357. kán.;
melyeket engedhet el a kórház-, börtön- és hajólelkész 566. kán. 2. §;
melyeket engedhet el a penitenciárius kanonok 508. kán.;
az elengedés feltétele a makacsság megszűnése 1358. kán.;
ld. még: felfüggesztés, egyházi tilalom, kiközösítés.

COMMUNICATIO IN SACRIS:

tiltott ~ büntetése 1365. kán.;
koncelebráció tilalma nem katolikusokkal 908. kán.;
mikor megengedett a szent dolgokban való közösség 844. kán.;
misézés nem katolikus templomban 933. kán.;
~ temetés tekintetében 1183. kán. 3. §;
ld. még: ökumenizmus.

CSALÁD:

hozzájárul Isten népe építéséhez 226. kán.;
állandó diakonusoké 281. kán. 3. §;
plébános ~látogatása 529. kán. 1. §;
egysége és szilárdsága 768. kán. 2. §;
hitoktatás a ~ban 776. kán.;
keresztény ~i élet segítése 1063. kán. 4;
~ és a házasságtörés 1152. kán. 1. §.

CSONKÍTÁS:

szabálytalanság 1041. kán. 5, 1044. kán. 1. § 3;
bűncselekmény 1397. kán.

– D –

DIÁKONUSOK:

rendje 1009. kán. 1. §;
inkardinációjuk 266. kán.;
szentelésük 1015-1016. kán., 1019. kán.;

~ előfeltételei 1026-1029. kán., 1032. kán. 1. §;
 szentelési korhatáruk 1031. kán.;
 rendjük gyakorlása papszentelés előtt 1032. kán. 2. §;
 eltiltásuk papszenteléstől 1030. kán.;
 állandó ~ képzése 236. kán.;
 nős ~ 281. kán. 3. §;
 állandó ~ mentesek bizonyos klerikusi kötelességektől 288. kán.;
 igeszolgalatuk 757. kán., 767. kán. 1. §;
 ~ és az istentisztelet 835. kán. 3. §;
 kereszstelnek 861. kán.;
 szentségkitétel és szentségi áldás végzői 943. kán.;
 áldoztatnak 910. kán. . §;
 felmentő hatalmuk 89. kán., 1079. kán. 2. §, 1081. kán.;
 esketnek 1108. kán. 1. §;
 egyéb liturgikus funkcióik 1169. kán. 3. §.

DOKTORÁTUS:

teológiai vagy kánonjogi ~ vagy legalább licenciátus szükséges:
 szemináriumi tanársághoz 253. kán. 1. §;
 püspökséghez 378. kán. 1. § 5;
 általános vagy püspöki helynökséghez 478. kán. 1. §;
kánonjogi ~ vagy legalább licenciátus szükséges:
 bírósági helynökséghez és helyettes bírósági helynökséghez 1420. kán. 4. §;
 egyházmegyei bírósághoz 1421. kán. 3. §;
 ügyészséghez és kötelékvédőséghez 1435. kán.;
 ld. még: akadémiai fokozatok.

– E –

EGYESÍTÉS:

jogi személyeké 121. kán.;
 megszentelt élet intézményeinek ~e és beolvasztása 582. kán.

EGYETEMEK:

katolikus ~ alapítása és vezetése 807. kán.;
 mikor nevezhetők katolikusnak 808. kán.;
 katolikus ~ jellegzetességei 809. kán.;
 püspöki támogatásuk és felügyeletük 809. kán., 810. kán. 2. §;
 teológia oktatása katolikus ~en 811. kán.;
 hallgatóik lelkigondozása 813. kán.;
 egyházi ~ célja, jellege 815. kán.;
 egyházi ~ létesítése és vezetése 816. kán.;
 akadémiai fokozataik érvényessége az egyházban 817. kán.;
 klerikusok és szerzetesek egyházi ~re küldése 819. kán.;
 egyházi ~ együttműködése más ~kel 820. kán.;
 ld. még: fakultás, rektor, tanárok.

EGYHÁZ (KATOLIKUS):

erkölcsi személyisége 113. kán.;
 saját küldetése és kormányzása 204. kán.;
 ki van vele teljes közösségben 205. kán.;
 ~ és a katekumenek 206. kán.;
 ~zal való közösség megtartásának kötelessége 209. kán.;
 kötelessége az evangélium hirdetése 747. kán.;

igeszolgálata 756. kán. 1. §;
missziós küldetése 782. kán.;
nevelési kötelessége 794. kán. 1. §;
iskolák alapítója 800. kán. 1. §;
egyetemek alapítója 807. kán.;
egyetemei 815. kán.;
megszentelői feladata 834. kán.;
~tagság a keresztség által 849. kán.;
~ név jelentése anyagi javak tekintetében 1258. kán.;
latin ~ 1. kán., 111-112. kán.;
ld. még: egyházmegye.

EGYHÁZELLENES TÁRSULÁSOK: 1374. kán.

EGYHÁZI KÖZÜGYEK TANÁCSA: 360. kán.

EGYHÁZI REND (SZENTSÉG):

fogalma és hatása 1008. kán.;
fokozatai és kiszolgáltatása 1009. kán.;
kiszolgáltatási helye és ideje 1010-1011. kán.;
kiszolgáltatója 1012-1017. kán.;
szentelési elbocsátó 1015. kán., 1018-1023. kán.;
felvevője 1024. kán.;
felvételének megengedettségi feltételei 1025. kán.;
a szentelendő szükséges tulajdonságai 1026-1032. kán.;
a szentelés előfeltételei 833. kán. 6, 1033-1039. kán.;
szentelési akadályok és szabálytalanságok 1040-1049. kán.;
vizsgálat szentelés előtt 1050-1052. kán.;
felvételének bejegyzése 1053-1054. kán.;
házassági akadály 1087. kán., 1078. kán.;
tiltott kiszolgáltatása 1382-1383. kán.;
eljárás érvénytelennek nyilvánítására 1708-1712. kán.;
ld. még: akadály.

EGYHÁZI TILALOM (INTERDIKTUM):

~ alatt állók nem áldozhatnak 915. kán.;
tartalma 1332. kán.;
~mal sújtott bűncselekmények 1370. kán. 2. §, 1378. kán., 1380. kán., 1390. kán., 1394.

kán. 2. §.

EGYHÁZMEGYE: részegyház 368-369. kán.;

általában területi 372. kán.;
létesítése 373. kán.;
felosztása plébániákra 374. kán.;
hozzá hasonló megítélés alá eső egységek 368. kán.;
képviselője 393. kán.;
ne legyen exempt 431. kán. 2. §;
érseki 435. kán.;
szuffragáneus 436. kán.;
belső szervezete 460-572. kán.

EGYHÁZMEGYEI HIVATAL:

fogalma 469. kán.;
munkatársainak kinevezése 470. kán.;
munkatársainak feladatai 471-472. kán.;
munkáját a püspök hangolja össze 473. kán. 1-2. §;

a hivatalvezető és a püspöki tanács 473. kán. 3-4. §;
 ügyiratok aláírása ~ban 474. kán.;

ld. még: helynök, irodaigazgató, jegyző.

EGYHÁZMEGYEI KORMÁNYZÓ:

székiüresedéskor vezeti az egyházmegyét 409. kán. 2. §;
 választása 421. kán., 424. kán.;
 hivatalával összeegyeztethetetlen hivatalok 423. kán. 2. §;
 tulajdonságai 425. kán.;
 kötelességei és jogai 427. kán., 429. kán., 490. kán., 833. kán. 4, 1018. kán.;
 joga plébános kinevezésére 525. kán.;
 nem engedélyezhet inkardinációt 272. kán.;
 nem nevezhet ki kanonokot 509. kán. 1. §;
 nem létesíthet társulást 312. kán. 1. §;
 nem mozdíthatja el az irodaigazgatót és a jegyzőket 485. kán.;
 hivatalának megszűnése 430. kán.;
 püspök mint ~ 461. kán. 2. §, 418. kán. 2. § 1.

ELÁLLÁS:

pertől és perbeli cselekményektől 1485. kán., 1524-1525. kán.;
 fellebbviteli fokon 1641. kán. 3;
 ügyésze büntető perben 1724. kán.

ELBIRTOKLÁS:

anyagi javak szerzési módja 1268-1270. kán.;
 ld. még: elévülés.

ELBOCSÁTÁS:

szerzetése 694-696. kán., 701. kán.;
 világi intézményből 729. kán.;
 az apostoli élet társaságából 742. kán., 746. kán.;
 klerikusi állapotból 1364. kán., 1367. kán., 1370. kán., 1394-1395. kán.

ELBOCSÁTÓ:

szentelési 1018-1023. kán., 1052. kán. 2. §;
 esketési (az illetékes engedélye) 1115. kán.

ELÉGTÉTEL:

gyónási 981. kán.

ELENGEDÉS (BÜNTETÉSEKÉ):

ki adhatja meg 1354-1356. kán.;
 a gyóntató ~i joga 1357. kán.;
 cenzúrák ~ének feltétele 1358. kán.;
 terjedelme 1359. kán.;
 félelem hatására végzett ~ érvénytelen 1360. kán.;
 feltételes 1361. kán. 1. §;
 módja 1361. kán. 2-3. §;
 végrehajtási kereset elévülése miatt magától 1363. kán.

ÉLETKOR:

mely ~ban kötelez a tisztán egyházi törvény 11. kán.;
 nagykorúság 97. kán.;
 mint a hivatal elvesztésének oka 184. kán. 1. §;
 püspökséghez 378. kán. 1. § 3;
 egyházmegyei kormányzósághoz 425. kán. 1. §;
 általános helynökséghez 478. kán. 1. §;
 noviciátusba való felvételhez 642-643. kán.;

ideiglenes fogadalomhoz 656. kán. 1. §;
 örök fogadalomhoz 658. kán. 1. §;
 világi intézménybe lépéshez 721. kán. 1. §;
 felnőtt módra keresztelezéshez 852. kán. 1. §;
 keresztszülséghez 874. kán. 1. §;
 bérmláláshoz 891. kán.;
 bérmaszülséghez 893. kán. 1. §;
 elsőáldozáshoz 914. kán.;
 idős ~ és szentségi böjt 919. kán. 3. §;
 idős pap ülve misézhet 930. kán.;
 ~ és a gyónás kötelezettsége 989. kán.;
 papsághoz 1031. kán. 1. §;
 átmeneti és állandó diakonátushoz 1031. kán. 1-2. §;
 házassághoz 1083. kán., 1072. kán.;
 böjt és hústilalom köteletségéhez 1252. kán.;
 ~ és büntetethetőség 1323. kán. 1, 1324. kán. 1. § 4;
 bírósági helynökséghez 1420. kán. 4. §;
 ügyvédséghez és képviselőséghez 1483. kán.

ELÉVÜLÉS: 197. kán.;

érvényessége 198. kán.;
 mi nem évülhet el 199. kán.;
 bűnvádi keresetét 1362. kán.;
 büntetés végrehajtása iránti keresetét 1363. kán.;
 keresetét általában 1492. kán.;
 ld. még: elbirtoklás.

ELHÁLÁS (HÁZASSÁGÉ): 1061. kán.;

hiánya esetén felmentés a házasság alól 1697-1706. kán.

ELIDEGENÍTÉS:

szerzetes intézmények javaiáé 634. kán. 1. §, 638. kán. 3. §;
 apostoli élet társaságainak javaiáé 741. kán.;
 ereklyéké és képeké 1190. kán.;
 egyházi javaké általában 1254-1255. kán.;
 feltételei 1291-1296. kán., 1298. kán.;
 kellő engedély nélküli ~ bűncselekmény 1377. kán.

ELJÁRÁS:

birói:

rendes egyházi peres 1501-1655. kán.;
 szóbeli egyházi peres 1656-1670. kán.;
 házassági semmisségi ügyben szóbeli ~ nem alkalmazható 1690. kán.;
 mellékes ügyben 1587-1597. kán.;
 okirati 1686-1688. kán.;
 házasság semmisségéről 1671-1691. kán.;
 házastársak különválásáról 1692-1696. kán.;
 el nem hált házasságról 1697-1706. kán.;
 házastárs holtnak nyilvánításáról 1707. kán.;
 szentelés érvénytelenségéről 1708-1712. kán.;
 büntető 1717-1728. kán.;
 bűncselekménnyel okozott kár megtérítéséről 1729-1731. kán.;

közigazgatási:

szerzetesek elbocsátásáról 694. kán. 2. §, 695. kán. 2. §, 697-700. kán., 703. kán.;

büntetés alkalmazásáról 1342. kán., 1718. kán., 1720. kán.;

közigazgatási felfolyamodásról 1732-1739. kán.;

plébánosok elmozdításáról 1740-1747. kán.;

plébánosok áthelyezéséről 1748-1752. kán.;

ld. még: perfolyamat, perbezárás, perköltségek, kötelékvédő, felek, bíró, ítélet, fellebbezés.

ELJEGYZÉS: 1062. kán.

ELLÁTÁS:

klerikusoké 281. kán., 1254. kán. 2. §, 1274. kán.;

hivatalukból elbocsátottaké 195. kán.;

megbüntetett klerikusoké 1350. kán. 2. §;

a kolitusoknak és lektoroknak nincs joga rá 230. kán. 1. §;

egyházi alkalmazottaké 231. kán. 2. §;

szeminaristáké 263. kán.;

nyugdíjas püspöké 402. kán. 2. §, 707. kán. 2. §;

nyugdíjas plébánosé 538. kán. 3. §;

elmozdított plébánosé 1746. kán.

ELMEBETEGSÉG (AMENTIA):

ideiglenes fogadalom tartama alatt 689. kán. 2-3. §;

szentelési szabálytalanság 1041. kán. 1;

felvett rendek gyakorlásának akadályai 1044. kán. 2. §;

ld. még: értelem használata.

ELMOZDÍTÁS:

egyházi hivatalból 192-195. kán.;

plébánosé 1740-1747. kán.;

templomigazgatóé 563. kán.;

esperesé 554. kán. 3. §;

kápláné 552. kán.;

lelkészé 318. kán. 2. §, 572. kán.;

szemináriumi tanároké 253. kán. 3. §;

egyetemi tanároké 810. kán. 1. §;

általános és püspöki helynököké 481. kán.;

irodaigazgatóé és jegyzőké 485. kán.;

bíróági helynöké 1422. kán.;

szerzetes előjáróké 624. kán. 3. §.

ELŐADÓBÍRÓ: 1429. kán., 1609. kán. 3. §.

ELŐBBI ÁLLAPOTBA VALÓ VISSZAHELYEZÉS:

feltételei 1645. kán.;

ki illetékes rá 1646. kán.;

hatásai 1647. kán.;

viszonylagos illetéktelenség miatt 1460. kán. 2. §.

ELŐLJÁRÓK (MEGSZENTELT ÉLET INTÉZMÉNYEIBEN):

hatalmuk 596. kán.;

mikor számítanak ordináriusnak 134. kán. 1-2. §;

szerzetházé 608. kán.;

tisztségük gyakorlásának szabályai 617-619. kán., 626. kán.;

kinevezésük feltételei 623. kán.;

kinevezésük időtartama 624. kán. 1-2. §;

elmozdításuk és áthelyezésük 624. kán. 3. §;

tanácsuk 627. kán.;

látogatják a házakat 628. kán.;

helybenlakásuk 629. kán.;
feladataik a tagok gyóntatásával kapcsolatban 630. kán.;
gyóntatási felhatalmazásuk 968. kán. 1. §;
gyóntatási felhatalmazást adhatnak és megvonhatnak 969. kán. 2. §, 974. kán.;
szent útravalót kiszolgáltatják 911. kán. 1. §;
nagyobb ~ 620. kán.;
nagyobb ~ konferenciái 708-709. kán.;
bírói feladatuk 1427. kán.;
ld. még: legfőbb elöljáró.

EMBERRABLÁS: bűncselekmény 1397. kán.;
ld. még: nőrablás.

ENGEDELMESSÉG:

krisztushívőké a szent pásztorok iránt 212. kán. 1. §;
klerikusoké 273. kán.;
megszentelt élet intézményei tagjaié 590. kán. 2. §, 592. kán., 601. kán., 732. kán.;
püspökségre emelt szerzetesé 705. kán.;
a tanítóhivatal iránt 750. kán., 752-754. kán.;
engedetlenség bűncselekménye 1371. kán.;
engedetlenség a bíróság iránt 1470. kán. 2. §.

ENGEDÉLY:

megadása általában 59. kán. 2. §;
könyvek kiadásához 824-832. kán.

ENGEDETLENSÉG:

büntetése 1371. kán.;
alárendeltek felbujtása ~re 1373. kán.

ENYHÍTŐ KÖRÜLMÉNYEK:

bűncselekményé 1324. kán., 1327. kán.

EREKLYÉK:

tiltott elidegenítésük 1190. kán.;
oltárban 1237. kán. 2. §.

ERETNEKSÉG:

fogalma 751. kán.;
szerzetes elbocsátásának oka 694. kán. 1. § 1;
szentelési szabálytalanság 1041. kán. 2;
rendek gyakorlását illető szabálytalanság 1044. kán. 1. § 2;
büntetése 1364. kán.

ERŐSZAK (KÉNYSZER):

semmissé teszi a jogcselekményt 125. kán.;
érvényteleníti a noviciátusba való felvételt 643. kán.;
érvényteleníti a fogadalmat 656. kán.;
érvényteleníti a házassági beleegyezést 1103. kán.;
érvényteleníti az esküt 1200. kán. 2. §;
~os nemi bűncselekmény 1395. kán. 2. §;
érvényteleníti az ítéletet 1620. kán. 3;
ld. még: fizikai erőszak, félelem.

ÉRSEK: ld. metropolita.

ÉRTELEM HASZNÁLATA:

egyházi törvények csak azt kötelezik, aki eljutott rá 11. kán.;
milyen kortól vélelmezendő 97. kán. 2. §;
aki nem képes rá, a gyermekkel egyenlő elbírálás alá esik 99. kán., 852. kán. 2. §;

~ és a bérmlás 891. kán.;
 ~ és az elsőáldozás 914. kán.;
 ~ és a szent útravaló 922. kán.;
 ~ és az évi gyónás kötelezettsége 989. kán.;
 és a betegek kenete 1004-1005. kán.;
 ~ és a házasságkötés 1095. kán. 1;
 ~ és a fogadalom 1191. kán. 2. §;
 ~ és a büntetőjogi felelősség 1322. kán., 1323. kán. 6, 1324. kán. 1. § 1-2;
 ~ és a perképeség 1478. kán.;
 ld. még: elmebetegség.

ÉRVÉNYESÍTÉS (HÁZASSÁGÉ):

fogalma 1156. kán.;
 beleegyezés megújítása 1156-1157. kán.;
 nyilvános akadály esetén 1158. kán. 1. §;
 bizonyíthatatlan akadály esetén 1158. kán. 2. §;
 beleegyezés hiánya esetén 1159. kán.;
 formahiány esetén 1160. kán.;
 ld. még: gyökeres orvoslás.

ÉRVÉNYESSÉG:

jogcselekmények ~ének feltételei és vélelme 124. kán.;
 szentségeké általában 841. kán.;
 ld. még: semmisség.

ESKÜ:

fogalma és érvényessége 1199. kán., 1200. kán. 2. §;
 ígérő 1200. kán. 1. §, 1201. kán.;
 ~ kötelező erejének megszűnése 1202. kán.;
 felfüggesztése, megváltoztatása, felmentése 1203. kán.;
 magyarázata 1204. kán.;
 keresztség felvételéről 876. kán.;
 keresztségről és szabad állapotról 1068. kán.;
 vagyonkezelő 1283. kán. 1;
 bíróság tagjaié 1454. kán.;
 peres feleké 1532. kán.;
 tanúk 1562. kán.;
 püspök hűség~je a Szentszék iránt 380. kán.;
 hamis ~ bűncselekmény 1368. kán.

ESPERES:

hivatala, kinevezése 553. kán.;
 hivatala nem meghatározott plébániához kötött 554. kán. 1. §;
 kinevezésének tartama 554. kán. 2. §;
 elmozdítása 554. kán. 3. §;
 feladatai és jogai 555. kán.;
 részvétele egyházmegyei zsinaton 463. kán. 7.

EUCHARISZTIA:

a pap életében 276. kán. 2. §;
 a részegyház egységének forrása 369. kán.;
 a plébániai közösség középpontja 528. kán. 2. §;
 a szerzetesi életben 663. kán.;
 világi intézményekben 719. kán. 2. §;
 a keresztény beavatás szentsége 842. kán. 2. §;

felnőttek keresztelesekor 866. kán.;
 vétele nem katolikus kiszolgáltatótól 844. kán. 2. §;
 kiszolgáltatása nem katolikusnak 844. kán. 3-4. §;
 szentség és áldozat 897. kán.;
 tisztelete és a benne való részesedés 898. kán.;
 végzője 900-901. kán.;
 anyaga 924. kán., 926. kán.;
 ~ és az esküvő 1065. kán. 2. §;
 ld. még: áldozás, mise, koncelebráció, szentségkitétel.

EVANGÉLIUMI TANÁCSOK:

isteni adományok 575. kán.;
 tisztaság 599. kán.;
 szegénység 600. kán.;
 engedelmesség 601. kán.;
 magyarázatuk és szabályozásuk 576. kán.;
 megszentelt élet intézményeiben 573. kán. 2. §, 574. kán. 1. §, 598. kán.;
 világi intézményekben 712. kán.;
 apostoli élet társaságaiban 731. kán. 2. §;
 novíciusok képzésében 652. kán. 2. §;
 vállalása nyilvános fogadalommal 654. kán.

EXEMPTIO (SZERZETESÉKÉ): 591. kán.

EXKARDINÁCIÓ:

ki engedélyezheti 267. kán., 272. kán.;
 magánál a jognál fogva 268. kán.;
 megfelelő oka 270. kán.;
 felfolyamodás megtagadása ellen 270. kán.;
 gyóntatási felhatalmazás elvesztésének oka 975. kán.

EXKLAUSZTRÁCIÓ: 686-687. kán.

– F –

FAKULTÁS (KAR):

katolikus egyetemen 811. kán.;
 egyházi ~ok 815-820. kán.;
 ld. még: egyetemek.

FELEK (PERBEN):

ki lehet felperes és alperes 1476. kán.;
 személyes részvételük a perben 1477. kán.;
 kiskorúak 1478-1479. kán.;
 jogi személyek 1480. kán.;
 képviselőt választhatnak 1481. kán.;
 kihallgatásuk és beismerésük 1530-1538. kán.;
 nem lehetnek egyben tanúk is 1550. kán. 2. § 1;
 tanút jelenthetnek be és vonhatnak vissza 1551. kán., 1552. kán. 1. §;
 kérdőpontokat terjesztenek be 1552. kán. 2. §;
 tanúk nevének közlése a ~kel 1554. kán.;
 tanúk kizárását kérhetik 1555. kán.;
 távolmaradásuk a pertől 1592-1593. kán.;
 perköltségük 1595. kán.;
 perközzététel a ~ számára 1598. kán.;
 semmisségi panaszuk 1624-1626. kán.;

fellebbezésük 1628. kán.;
szóbeli eljárásban 1656. kán.; 1658-1664. kán.;
házassági perben nem lehetnek jelen a kihallgatásokon 1678. kán. 2. §.

FÉLELEM:

hatására végzett jogcselekmény általában érvényes, de érvényteleníthető 125. kán. 2. §;
mint mentő körülmény 1323. kán. 4;
mint enyhítő körülmény 1324. kán. 1. § 5;
semmissé teszi:

a választási szavazást 172. kán. 1. § 1;
a hivatalról való lemondást 188. kán.;
novíciátusba való felvételt 643. kán. 1. § 4;
ideiglenes fogadalmat 656. kán. 4;
házasságot 1103. kán.;
fogadalmat 1191. kán. 3. §;
esküt 1200. kán. 2. §;
büntetés elengedését 1360. kán.;
perbeli beismerést 1538. kán.;
ítéletet 1620. kán. 3.

FELFOLYAMODÁS:

egyedi határozat hallgatólagos megtagadása ellen 57. kán. 2. §;
elmozdítás elleni ~ alatt a hivatali hatalom felfüggesztődik 143. kán. 2. §;
exkardináció megtagadása ellen 270. kán.;
pápa határozata ellen nincs 333. kán. 3. §;
szerzetes elbocsátása ellen 700. kán.,
pápa vagy egyetemes zsinat határozata elleni ~ bűncselekmény 1372. kán.;
diákonusé pappá szentelés megtagadása miatt 1030. kán.;
büntetést felfüggeszti 1353. kán.;
keresetlevél elutasítása ellen 1505. kán. 4. §;
perkérdés meghatározása ellen 1513. kán. 3. §;
el nem hált házasság alóli felmentési kérelem püspöki elutasítása ellen 1699. kán. 3. §;
közigazgatási határozatok ellen 1732-1739. kán.;
plébános elmozdítása és áthelyezése elleni ~ alatt a plébános hivatalát nem gyakorolhatja
1747. kán. 3. §, 1752. kán.

FELFÜGGESZTÉS:

végrehajtói hatalomé 139. kán.;
rendes hatalomé felfolyamodás idején 143. kán. 2. §;
elbocsátási határozaté 700. kán.;
fogadalomé 1195. kán.;
esküé 1203. kán.;
ítéletvégrehajtásáé 1644. kán. 2. §, 1647. kán. 1. §, 1650. kán. 3. §;
határozat végrehajtásáé 1736. kán., 1737. kán. 3. §;
büntetésé halálveszélyben 1335. kán., 1352. kán. 1. §;
ki nem nyilvánított önmagától beálló büntetésé 1352. kán. 2. §;
büntetésé felfolyamodás vagy fellebbezés idején 1353. kán.;
jóvátevő büntetésé 1344. kán. 3. §;
büntetés:

tartalma 1333. kán.;
hatásai 1334. kán.;
önmagától beálló 1370. kán. 2. §, 1378. kán. 2. §, 1383. kán.; 1390. kán. 1. §; 1394.

kán.;

önmagától beálló ~ rendelete törvényben 1334. kán. 2. §.

FELHATALMAZÁS (FACULTAS):

mikor pótolja az egyház 144. kán. 2. §;

állandó 132. kán.;

általános és püspöki helynöké 479. kán. 3. §;

esperesé 555. kán.;

lelkészé 566. kán.;

bérmálásra:

magánál a jognál fogva 882-883. kán.;

püspöktől vagy paptól adott 884. kán.;

hol és kinek a vonatkozásában lehet élni vele 885. kán., 887. kán.;

gyóntatásra:

érvényességhez szükséges 966. kán.;

magánál a jognál fogva 967. kán. 1. és 3. §;

hivatal alapján 986. kán.;

terjedelme 967. kán.;

ki adhatja meg 969. kán.;

előfeltételei 970-971. kán.;

ideiglenes 972. kán.;

írásbeli 973. kán.;

megszűnése 974-975. kán.;

esketésre:

szükséges az érvényességhez 1108. kán. 1. §;

kinek van hivatalból 1109-1110. kán., 530. kán. 4, 543. kán. 1. §;

kinek van megbízás alapján 1111-1112. kán.;

gyakorlásának megengedettsége 1114. kán.

FELJELENTÉS:

rágalmazó 982. kán., 1390. kán.

FELLEBBEZÉS:

szabályai 1628-1640. kán.;

iratok felterjesztése ~kor 1474. kán.;

semmisségi panasszal együtt 1625. kán.;

házassági semmisségi perben 1682-1684. kán.;

szóbeli eljárásban 1669. kán.;

okirati eljárásban 1687-1688. kán.;

különválási ügyben 1693. kán. 2. §;

büntető perben 1727. kán.;

felfüggesztő hatása 1353. kán.;

kártérítési ügyben 1729. kán. 3. §;

pápa ítélete ellen nincs 333. kán. 3. §, 1629. kán. 1.;

a Szentszékhez 1417. kán.

FELMENTÉS:

fogalma 85. kán.;

ki adhatja meg 85. kán., 87-89. kán., 91. kán.;

mely törvények alól nem lehetséges 86. kán.;

megengedettsége 90. kán.;

magyarázata 92. kán.;

megszűnése 93. kán.;

leirattal 59. kán.;

jogképtelenné tevő vagy jogcselekményt érvénytelenítő törvény alól 14. kán.;

celibátus alól 291. kán.;
 szentelési korhatár alól 1031. kán. 4. §;
 szentelési szabálytalanságok és akadályok alól 1047. kán., 1049. kán.;
 egyetlen püspök által végzett püspökszenteléshez 1014. kán.;
 ld. még: akadály (házassági).

FELMENTÉSKÉRÉSSSEL EGYBEKÖTÖTT VÁLASZTÁS (POSTULATIO): 180-183. kán.

FELOLDOZÁS:

szentségi 959-960. kán.;
 általános 961-962. kán.;
 ~ra szóló felhatalmazás 966-976. kán.;
 halálvesztélyben 976. kán.;
 büntársé 977. kán.;
 megtagadása 982. kán.;
 érvénytelen ~ büntetése 1378. kán.;
 ld. még: cenzúrák, elengedés.

FELSŐOKTATÁSI INTÉZMÉNY: 812. kán., 814. kán., 821. kán.;

ld. még: egyetemek.

FELVÉTEL:

szemináriumba 241. kán.;
 társulásokba 306-307. kán., 316. kán.;
 noviciátusba 641-645. kán.;
 világi intézményekben 720-721. kán.;
 apostoli élet társaságaiba 735. kán. 1-2. §.

FENNTARTÁS:

pápának:

celibátus alóli felmentése 291. kán.;
 egyes áldásoké 1169. kán. 2. §;
 peres ügyeké 1405. kán. 1. §;
 el nem hált házasság alóli felmentése 1142. kán., 1698. kán. 2. §;

Szentszéknek:

felmentéseké 87. kán.;
 püspökszentelést végzők száma alóli felmentése 1014. kán.;
 szentelési korhiány alóli felmentése 1031. kán. 4. §;
 szabálytalanságok alóli felmentése 1047. kán.;
 házassági akadályok alóli felmentése 1078. kán., 1165. kán. 2. §;
 büntetések elengedése 1354. kán. 3. §;
 kiközösítések feloldása: oltáriszentség meggyalázásáért 1367. kán.;
 pápa elleni fizikai erőszakért 1370. kán. 1. §;
 büntárs feloldozásáért 1378. kán. 1. §;
 engedély nélküli püspökszentelésért 1382. kán.;
 gyónási titok megsértéséért 1388. kán. 1. §.

FIGYELMETLENSÉG:

ld. tévedés.

FILOZÓFIA:

oktatása szemináriumban 250-251. kán.;
 a felszenteléshez szükséges ~i tanulmányok 1032. kán. 1. §.

FIZIKAI ERŐSZAK:

pápa, püspök, klerikusok, szerzetesek ellen 1370. kán.;
 ld. még: erőszak.

FOGADALOM:

fogalma, fajtái, semmissége 1191-1192. kán.;
csak letevőjét kötelezi 1193. kán.;
megszűnése, felmentése, megváltoztatása 1194-1198. kán.;
örök vagy ideiglenes szerzetesi 607. kán. 2. §;
házassági akadály 1078. kán. 2. § 1, 1088. kán.;
ld. még: fogadalomtétel.

FOGADALOMTÉTEL (PROFESSIO):

fogalma 654. kán.;
ideiglenes:
idő előtt 649. kán. 2. §;
novíciátus után 653. kán.;
időtartama összesen 655. kán., 657. kán. 2. §;
érvényességi feltételei 656. kán.;
megújítása 657. kán. 1. §;
lejártakor ki lehet lépni 688. kán. 1. §;
örök:
korábbi letétele 657. kán. 3. §;
érvényességi feltételei 658. kán.;
másik intézménybe való átlépéskor 684. kán. 2. és 4. §, 685. kán.;
eltiltás tőle 689. kán.;
ld. még: fogadalom.

FORDÍTÁSOK:

nem érvényes rájuk az eredeti szövegre adott jóváhagyás 829. kán.;
hittankönyveké 827. kán. 1. §;
ld. még: nyelvek.

FORMA:

ld. házasság, formahiány.

FORMAHIÁNY (HÁZASSÁGI):

érvénytelenné teszi a házasságot 1108. kán. 1. §;
~ és a házasság érvényesítése 1160. kán.;
~ és a házasság gyökeres orvoslása 1161. kán., 1163. kán.;
házasság semmisségének okirati eljárással való kimondása ~ címén 1686. kán.

– G –**GAZDASÁGI TANÁCS:**

ld. tanács.

GYÁM:

kijelölése és hatásköre 98. kán. 2. §;
szereplése perben 1478. kán. 2. §, 1519. kán.;
világi jog szerinti ~ elfogadása kánoni perben 1479. kán.;
átveszi az idézést 1508. kán. 3. §;
kártérítésre köteles, ha a per miatta évült el 1521. kán.;
elállása a pertől 1524. kán.

GYERMEK:

származási helye 101. kán.;
fogadott ~ 110. kán.;
rútusa 111. kán.;
jogi kormegjelölés 97. kán. 2. §, 99. kán.;
keresztelése 852. kán. 2. §;

keresztelésének anyakönyvezése 877. kán.;
 bérmlása 891. kán.;
 elsőáldozása 913-914. kán.;
 évi gyónása 989. kán.;
 ~ és a betegek kenete 1005. kán.;
 vállalása mint a házasság lényeges eleme 1055. kán. 1. §;
 törvényessége 1137. kán., 1140. kán.;
 sorsa a szülők különválásakor 1154. kán.;
 ld. még: nevelés, kiskorú.

GYILKOSSÁG:

szentelési szabálytalanság 1041. kán.;
 büntetése 1397. kán., 695. kán. 1. §.

GYÓNÁS:

gyermek első ~a és áldozása 914. kán.;
 áldozáshoz vagy misézéshez 916. kán.;
 rendes módja az egyéni ~ 960. kán.;
 helye 964. kán.;
 halálveszélyben 976-977. kán.;
 klerikusok gyakori ~a 276. kán. 5. §;
 szerzetesek gyakori ~a 630. kán. 2-3. §, 664. kán.;
 szeminaristáké 246. kán. 4. §;
 világi intézmények tagjaié 719. kán. 3. §;
 teljessége 960. kán., 988. kán.;
 évente kötelező 989. kán.;
 házasságkötés előtt ajánlott 1065. kán.;
 tolmács útján 990. kán.;
 ld. még: gyóntató, feloldozás, felhatalmazás, gyónási titok.

GYÓNÁSI TITOK:

szoros értelemben vett ~ 983. kán. 1. §, 1388. kán. 1. §;
 a gyónás tartalmáról értesülő harmadik személyek titoktartása 983. kán. 2. §, 1388. kán. 2. §.

GYÓNTATÓ:

bíró és orvos 978. kán. 1. §;
 a tanítóhivatalt tartsa szem előtt 978. kán. 2. §;
 józansága kérdezéskor 979. kán.;
 mikor köteles feloldozni 980. kán.;
 szabjon ki elégtételt 981. kán.;
 felmentési hatalma házassági akadály alól 1079. kán.;
 hatalma egyházi büntetés elengedésére 1357. kán.;
 megrágalmazása 1390. kán. 1. §;
 szerzetesek ~ja 630. kán., 985. kán.;
 szeminaristák ~ja 240. kán. 1. §;
 ld. még: gyónás, gyónási titok, felhatalmazás.

GYÖKERES ORVOSLÁS (HÁZASSÁGÉ):

fogalma 1161. kán.;
 ~ és a házassági beleegyezés 1162-1163. kán.;
 ki adhatja meg 1165. kán.;
 egyik vagy mindkét fél tudtán kívül 1164. kán.;
 anyakönyvi bejegyzése 1123. kán.

GYŰJTÉS:

adományoké 1265. kán.

GYŰLÖLET:

szítása az egyház ellen 1369. kán.;
az egyházi hatóság ellen 1373. kán.

– H –**HALÁL:**

széküresedés oka 416. kán.;
ha a ~ kétséges, a szent kenetet ki kell szolgáltatni 1005. kán.;
házastárs ~ának okozása házassági akadály 1090. kán.;
helye és a temetés helye 1177. kán. 3. §;
az egyik peres félé 1518. kán., 1675. kán. 2. §;
házasság megtámadása az egyik házastárs ~a után 1675. kán. 1. §;
ld még: holtnak nyilvánítás, gyilkosság.

HAMISÍTÁS:

okiratoké 1391. kán.

HARMADIK SZEMÉLY:

közelépése a perben 1596-1597. kán.

HARMADRENDEK: 303. kán.**HATALOM:***rendi:*

csak klerikusoknak van 274. kán. 1. §;
nem lehet tőle a személyt megfosztani 290. kán., 1338. kán. 2. §;
gyakorlása eltiltható 292. kán., 1333. kán. 1. § 1;
feloldozáshoz szükséges, de nem elegendő 966. kán.;

egyházkormányzati:

alanya 129. kán. 1. §;
világiak közreműködése gyakorlásában 129. kán. 2. §;
gyakorlása főként külső fórumon 130. kán.;
rendes és megbízotti 131. kán. 1. és 3. §;
rendes ~ lehet saját vagy helyettesi 131. kán. 2. §;
törvényhozói, végrehajtói, bírói 135. kán.;
végrehajtói ~ gyakorlása 136. kán., 138. kán.;
továbbadása megbízottnak 137. kán., 140-141. kán.;
megszűnése 142-143. kán.;
rendes ~ felfüggesztődése 143. kán. 2. §;
pótlása az egyház részéről 144. kán.

HATÁRIDŐK:

törvényszabta 1465. kán. 1. §;
bírói és megegyezési 1465. kán. 2. §, 1466. kán.

HATÁROZAT (DECRETUM):*általános:*

természete 29. kán., 33. kán. 1. §;
kiadója 30. kán., 31. kán. 1. §;
kihirdetése 31. kán. 2. §;
érvényessége 33. kán. 1. §;
egyetemes zsinaté 341. kán. 1. §;
püspökök testületéé 341. kán. 2. §;
részleges zsinaté 446. kán.;
tartományi zsinaté 952. kán.;
püspöki konferencia teljes üléséé 455-456. kán.;

a tant érintő 754. kán.;

egyedi:

végrehajtói hatalom szükséges hozzá 35. kán.;

fogalma 48-49. kán.;

kiadási módja és indoklása 50-51. kán.;

kit és hol kötelez 52. kán.;

ellentétes ~ok közül melyik kötelez 53. kán.;

hatálya és közlése 54-56. kán.;

kérése 57. kán.;

hatályvesztése 58. kán.;

egyházmegyei jogú szerzetes intézmény létesítéséről 579. kán.;

novíciátus létesítéséről, áthelyezéséről és megszüntetéséről 647. kán. 1. §;

szerzetesek elbocsátásáról 699-700. kán.;

büntetés kiszabásáról 1342. kán., 1720. kán.;

~ok gyűjteményeinek kiadása 828. kán.;

bírói:

általában 1617. kán.;

keresetlevél elfogadásáról 1505-1507. kán.;

idézés 1508. kán., 1556. kán.;

~ok közlése 1509. kán., 1677. kán. 1. §;

szóbeli eljárásban 1659. kán. 1. §;

perfelvételkor 1513-1514. kán., 1677. kán. 2. §;

szakértő kinevezéséről 1577. kán. 1. §;

mellékes ügyet eldöntő ~ 1589-1590. kán., 1616. kán. 2. §;

~ módosítása 1591. kán.;

alperes távolmaradottnak nyilvánításáról 1592. kán.;

perközvetételről 1598. kán.;

perbezárásról 1599. kán. 3. §;

perdöntő 1618. kán.;

házasság semmisségét kimondó elsőfokú ítéletet megerősítő 1682. kán., 1684. kán.;

végrehajtási 1651. kán.;

büntető per kezdéséről 1718-1719. kán.

HÁZ:

szerzetes~ 608. kán., 103. kán., 629. kán., 634. kán., 665. kán.;

~ kánoni látogatása 397. kán.;

~ létesítése 609. kán. 1. §, 610-611. kán.;

~ megszüntetése 616. kán.;

~ rendes gyóntatója 630. kán. 3. §;

eucharisztia őrzése ~ban 936. kán.;

szabályozott kanonokok és monasztikusok ~ai 613. kán. 1. §;

novíciátus ~a 647. kán. 1. §;

az apostoli élet társaságainak ~ai 733. kán., 740-741. kán.;

plébánia~ban helybenlakás 533. kán. 1. §, 550. kán. 2. §;

plébánia~ elhagyása 1742. kán.;

magán~nál keresztelés 860. kán.;

ld. még: klauzúra.

HÁZASSÁG:

fogalma, szentség mivolta, lényegi tulajdonságai 1055-1056. kán.;

létrejötté 1057. kán.;

kötéséhez való jog 1058. kán.;

isteni, kánoni és világi jog szabályozza 1059. kán.;
jogkedvezmény illeti 1060. kán.;
megkötött, elhált, vélt 1061. kán.;
kötéséhez szükséges kor 1072. kán., 1083. kán.;
szerzeteseké 694. kán. 1. § 2;
katolikus és nem keresztény között 1086. kán.;
kötésének formája 1108-1117. kán.;
rendkívüli formája 1116. kán.;
kötésének helye 1115. kán., 1118. kán.;
szertartása 1119-1120. kán.;
anyakönyvezése 1121-1123. kán.;
felbonthatatlansága 1141. kán.;
titkos 1130-1133. kán.;

vegyes:

engedélyezése 1124. kán.;
a katolikus fél kötelességei 1125. kán.;
formája és rítusa 1127. kán.;

halálveszélyben:

előzetes vizsgálat 1068. kán.;
felmentések forma és akadályok alól 1079. kán.;
kötése rendkívüli formában 1116. kán.;

jogkövetkezményei:

kötelék 1134. kán.;
egyenlő házastársi jogok és feladatok 1135. kán.;
egyenlő nevelési jog 1136. kán.;
gyermek törvényessége 1137. kán.;
férj apaságának vétele 1138. kán.;

felbontása:

elhált szentségi ~ esetén nem lehetséges 1141. kán.;
el nem hált ~é 1142. kán.;
privilegium paulinummal 1143-1147. kán.;
más esetekben a hit javára 1148-1150. kán.;

ld. még: akadály, beleegyezés, érvényesítés, formahiány, házastársak, házasságtörés,
jegyesvizsgálat, kísérlet, közreműködés, különválás.

HÁZASSÁGTÖRÉS:

együttélés megszüntetése ~ címén 1152. kán. 1. §;
utólagos megbocsátása 1152. kán. 2. §;
~ és különválás 1152. kán. 3. §.

HÁZASTÁRSAK:

lakóhelye 104. kán.;
egyikük rítusváltoztatása 112. kán.;
egyikük szerzetbe lépése 643. kán.;
kötelességeik és jogaik 1134-1135. kán.;
~ és a gyermek nevelése 1136. kán.;
közös életük 1151. kán.;
kereseti joguk a házasság érvénytelennek nyilvánítására 1674. kán.;
különválásuk 1152-1154. kán.;
különvált ~ életközösségének helyreállítása 1155. kán.

HÁZIKÁPOLNA (MAGÁN):

fogalma 1226. kán.;

kinek lehet 1227. kán.;
 engedélyezése 1228. kán.;
 megáldása és szent használata 1229. kán.;
 püspöké 934. kán. 1. §.

HELY:

származási 101. kán.;
 bíraskodásé 1468. kán.;
szent cselekményeké:
 keresztelése 857. kán., 859-860. kán.;
 bérmlásé 881. kán., 888. kán.;
 miséé 932. kán.;
 oltáriszentség őrzéséé 934. kán., 936-938. kán.;
 gyónásé 964. kán.;
 egyházi rend kiszolgáltatásáé 1011. kán.;
 házasságkötésé 1115. kán., 1118. kán.;
 temetési szertartásé 1177-1180. kán.;

ld. még: illetékesség, szent helyek.

HELYBENLAKÁS:

klerikusé az egyházmegyében 283. kán.;
 megyéspüspöké 395. kán.;
 segédpüspöké és koadjutoré 410. kán.;
 plébánosé 533. kán.;
 kápláné 550. kán.;
 szerzetes előljáróé 629. kán.;
 kötelezettségének megsértése 1396. kán.

HELYNÖK:

általános:

ordinárius és helyi ordinárius 134. kán.;
 szükségessége, hatalma, száma 475. kán.;
 kinevezése, elmozdítása és helyettesítése 477. kán.;
 alkalmassági feltételei 478. kán.;
 illetékességi köre 479. kán. 1. és 3. §;
 együttműködése a megyéspüspökkel 480. kán.;
 hivatalának megszűnése 481. kán.;
 széküresedésakor 417-418. kán.;
 szék akadályoztatásakor 413. kán.;

püspöki:

hivatala és hatalma 476. kán.;
 kinevezése és elmozdítása 477. kán. 1. §;
 alkalmassági feltételei 478. kán.;
 illetékessége 479. kán. 2-3. §;
 együttműködése a püspökkel 480. kán.;
 hivatalának megszűnése 481. kán.;
 szerepe a püspöki szék akadályoztatásakor 413. kán. 1. §;
 szerepe széküresedésakor 417-418. kán.;

bírósági és helyettes bírósági: 1420. kán.

HIT:

~ és az egyházzal való teljes közösség 205. kán.;
 a püspök feladata a ~ tanítása és védelme terén 386. kán.;
 ~letetmény 747. kán. 1. §;

isteni és katolikus 750. kán.;
katolikus ~ elfogadására senki sem kényszeríthető 748. kán.;
elszakadás a ~tól 194. kán. 1. §, 694. kán. 1. §, 1071. kán. 1. § 4;
elvetése 751. kán.;
~ és a hitoktatás 773. kán.;
oktatása missziókban 787. kán.;
~ és az istentisztelet 836. kán.;
~ és a szentségek 840. kán.;
~ és a felnőttkeresztezés 865. kán.;
~ és a bérmlás 879. kán.;
~ és az eucharisztia 913. kán.;
közismert elhagyása és a házasságkötés 1071. kán. 1. § 4;
ld. még: hitehagyás, hitvallás.

HITEHAGYÁS:

fogalma 751. kán.;
szentelési szabálytalanság 1041. kán.;
~ok szerzetesek elbocsátására 694. kán.;
temetés megtagadása ~ért 1184. kán.;
büntetése 1364. kán.;
katolikus hit közismert elhagyása esetén házasságkötés 1071. kán. 1. § 4;
katolikus egyház elhagyása formális aktussal 1086. kán., 1117. kán., 1124. kán.

HITOKTATÁS:

evangelizáció fő eszköze 761. kán.;
kötelessége 773. kán., 776. kán., 778. kán.;
minden hívőnek legyen rá gondja 774. kán. 1. §;
plébános ~i feladata 777. kán.;
családi 774. kán. 2. §, 776. kán.;
gyermekké 777. kán. 2-3. §;
fogytékosoké 777. kán. 4. §;
szentségekre felkészítő 843. kán. 2. §;
hatékony eszközei 779. kán.;
ki illetékes a szabályozására 775. kán.

HITOKTATÓK:

együttműködésük a plébánossal 776. kán.;
állandó képzésük 780. kán.;
missziókban 785. kán.;
ld. még: oktatók.

HITANKÖNYV: ld. katekizmus.

HITVALLÁS:

ki köteles letenni 833. kán.

HITVESGYILKOSSÁG (BÜNTETT):

házassági akadály 1090. kán.

HIVATALOK:

fogalma 145. kán. 1. §;
velük járó kötelességek és jogok 145. kán. 2. §;
betöltésük 146-149. kán., 153. kán. 1-2. §, 154-156. kán.;
lelkigondozással járó ~ 150-151. kán.;
összeegyeztethetetlen ~152. kán.;
odaígérésük 153. kán. 3. §;
szabad adományozásuk 157. kán.;

betöltésük bemutatással 158-163. kán.;
 betöltésük választással 164-179. kán.;
 betöltésük felmentéskéréssel egybekötött választással 180-183. kán.;
 elvesztésük 184-186. kán.;
 elvesztésük lemondással 187-189. kán.;
 elvesztésük áthelyezéssel 190-191. kán.;
 elvesztésük elmozdítással 192-195. kán.;
 elvesztésük megfosztással 196. kán.;
 rendi vagy kormányzati hatalommal járó ~ 274. kán. 1. §, 131. kán.;
 egyházmegyei ~ szerzetesre bízása 682. kán.

HIVATALVEZETŐ:

egyházmegyei 473. kán. 2-3. §;
 az irodaigazgató ismertesse az ügyiratokat a ~vel 474. kán.;
 felügyelete a levéltár felett 487-488. kán.

HIVATÁSGONDOZÁS: 233. kán., 385. kán.;

misszióshivatasoké 791. kán. 1. §.

HOLTNAK NYILVÁNÍTÁS:

házastársé 1707. kán.

HOMÍLIA:

a prédikáció egyik formája 767. kán. 1. §;
 végzője pap vagy diakonus 767. kán. 1. §;
 vásár- és ünnepnapon 767. kán. 2. §;
 hétköznapi misében 767. kán. 3. §.

HOZZÁJÁRULÁS (ANYAGI):

a Szentszék javára 1271. kán.;
 hívőké az egyház szükségleteihez 222. kán. 1. §, 1260- 1262. kán.;
 egyházmegyei adó 1263. kán.

HÚSTILALOM:

fogalma és napjai 1251. kán.;
 bűnbánati napokon 1249. kán.;
 ki köteles megtartani 1252. kán.;
 a püspöki konferencia illetékessége a ~ terén 1253. kán.

– I –

IDEGEN (PEREGRINUS):

fogalma 100. kán.;
 mely részleges törvények kötelezik 13. kán. 2. §.

IDŐKÖZ:

papság és püspökség közt 378. kán. 1. § 5;
 diakonátus és papság közt 1031. kán. 1. §;
 akolitátus és diakonátus közt 1035. kán. 2. §.

IDŐSZÁMÍTÁS:

általános szabálya 200. kán.;
 folyamatos és hasznos idő 201. kán., 202. kán. 2. §;
 nap, hét, hónap, év 202. kán. 1. §;
 kezdő és záró nap 203. kán.

IGAZGATÓ:

templomé:

hozzájárulása a prédikáláshoz 764. kán.;
 ismeretlen papot misézni enged 903. kán.;

intencióskönyvet vezet 958. kán. 1. §;
kegyhelyé: 1232. kán. 2. §;
ld. még: plébános, templomigazgató.

IGAZOLÁS:

szemináriumi felvételhez 241. kán. 2. §;
novíciátusba való felvételhez 645. kán.;
szent rend felvételéhez 1050-1051. kán.;
házassághoz 1070. kán.;
szent rend felvételéről 1053. kán. 2. §.

IGESZOLGÁLAT: 756-761. kán.;

ld. még: hitoktatás, prédikáció.

ILLETÉKEK:

végrehajtó hatalom intézkedésével adott kegyekért 1264. kán. 1.

ILLETÉKESSÉG (BÍRÓI):

pápáé 1405. kán. 1. §;
Rota Romanáé 1405. kán. 2. §, 1444. kán.;
Apostoli Signaturáé 1445. kán.;
jogcímei 1408-1415. kán.;
abszolút és viszonylagos illetéktelenség 1406-1407. kán.;
~i viták 1416. kán.;
fokozat szerinti 1440. kán.;
a bíróé 1460-1461. kán.;
házassági ügyekben 1673. kán., 1694. kán.;
el nem hált házassági ügyekben 1699. kán.;
szentelés semmisségéről folyó ügyekben 1709. kán.

IMÁDSÁG:

a megszentelői feladat gyakorlása 839. kán. 1. §;
szeminaristáké 246. kán. 3. §;
klerikusok elmélkedő ~a 276. kán. 2. §. 5;
szerzeteseké 577. kán., 663. kán. 3. §, 673. kán.;
világi intézmények tagjaié 719. kán. 1. §;
~ra vezetés a plébános feladata 528. kán. 2. §;
misézés előtt 909. kán.;
oltáriszentség előtt 937. kán., 942. kán.;
misén való részvétel helyett 1248. kán. 2. §;
bűnbánati napokon 1249. kán.;
ld. még: zsoltosma.

IMPOTENCIA:

házassági akadály 1084. kán.;
kétséges 1084. kán. 2. §, 1680. kán.

INGYENES JOGVÉDELEM:

engedélyezése 1464. kán., 1649. kán. 1. § 3.

INKARDINÁCIÓ:

klerikusoknak szükséges 265. kán.;
diákonusé 266. kán., 1016. kán.;
személyi prelatúrába vagy részegyházba 266. kán. 1. §;
átlépés másik egyházmegyébe 267. kán.;
magánál a jognál fogva 268. kán. 1. §;
áttelepüléskor 268-272. kán.;
szerzetes klerikusé 266. kán. 2. §, 693. kán.;

világi intézmény klerikusaié 266. kán. 3. §, 715. kán., 727. kán. 2. §;
 apostoli élet társaságában 266. kán. 2. §, 736. kán. 1. §;
 ld. még: exkardináció.

INTERDIKTUM: ld. egyházi tilalom.

ÍRÁSOK:

melyekre kell felügyelniük a főpásztoroknak 823. kán. 1. §;
 hitoktatással kapcsolatos ~ 827. kán. 1. §;
 hívők, szerzetesek, klerikusok közreműködése vallást vagy erkölcsöt támadó lapokban 831.

kán.;

szerzetesek írásai 832. kán.;

ld. még: könyvek.

IRODAIGAZGATÓ:

feladatai és tulajdonságai 482. kán., 483. kán. 2. §, 487-488. kán., 382. kán. 3. §, 404. kán.;
 elmozdítása 485. kán.;

ld. még: jegyzők.

ISKOLÁK:

szerzeteseké 683. kán., 778. kán., 801. kán.;
 hit tanítása ~ban 761. kán.;
 hitoktatók képzésére 785. kán. 2. §;
 általános előírások az ~ról 796-806. kán.;
 vallási és erkölcsi tankönyvek ~ban 827. kán. 2. §.

ISTENI JOG:

~ és világi jog 22. kán., 1290. kán.;
 ~ és a jogszokás 24. kán. 1. §;
 ~ és kiskorú cselekvőképessége 98. kán. 2. §;
 ~ és a katolikus egyház erkölcsi személyisége 113. kán.;
 ~ és az elévülés 199. kán. 1;
 szent szolgálatot teljesítők ~ alapján vannak az egyházban 207. kán. 1. §;
 a pápa és a püspökök testülete hivatalának alapja 330. kán.;
 a püspökök hivatalának alapja 375. kán.;
 ~ és a házasság 1059. kán.;
 ~i házassági akadályok 1075. kán., 1163. kán. 2. §, 1165. kán. 2. §;
 ~ és a világi bíróság ítélete 1692. kán. 2. §.

ISTENTISZTELET:

fogalma 834. kán.;
 végzője 835. kán.;
 ~ és az általános papság 836. kán.;
 ~ és a szentségek 840. kán.;
 székeskáptalanban 506. kán.;
 társulások ~ elősegítésére 301. kán.;
 szerzetesek és a nyilvános ~ 678. kán. 1. §;
 seminaristák oktatása ~re 256. kán. 1. §;
 szent helyeken 1205. kán.;
 ~i cselekmények templomban 1219. kán.;
 kiközösített nem vehet részt benne 1331. kán. 1. §;
 ld. még: szentek tisztelete.

ÍTÉLET:

perdöntő és közbeszóló 1607. kán.;
 a törvényt magyarázza 16. kán. 3. §;
 kimondásához erkölcsi bizonyosság kell 1608. kán.;

meghozása társas bíróságon 1609. kán.;
megszövegezése 1610. kán.;
szóbeli eljárásban 1668. kán.;
tartalma 1611. kán.;
formája 1612. kán.;
közlése 1614-1615. kán.;
szövegének kijavítása 1616. kán.;
egyes megelőző cselekmények semmisségét orvosolja 1619. kán.;
orvosolhatatlan semmissége 1620. kán.;
orvosolható semmissége 1622. kán.;
ld. még: végrehajtás, fellebbezés, semmisségi panasz.

– J –

JAVADALMAK:

felszámolásuk 1272. kán.

JEGY (CHARACTER):

szentségi 845. kán. 1. §, 879. kán., 1008. kán., 1015. kán.

JEGYESVIZSGÁLAT: 1067. kán., 1070. kán., 1131. kán.

JEGYZŐ:

egyházmegyei hivatalban:

az irodaigazgató és helyettese egyben ~ is 482. kán. 3. §;
feladata és szükséges tulajdonságai 483-484. kán.;
elmozdítása 485. kán.;
aláírása szükséges 474. kán.;

bíróságon:

minden perben szerepel 1437. kán. 1. §;
iratai közhitelűek 1437. kán. 2. §;
igazolja az iratok felolvasását 1473. kán.;
hitelesíti a másolatokat 1474. kán. 1. §;
másolatot csak a bíró utasítására adhat ki 1475. kán. 2. §;
írásba foglalja a szóbeli kérelmet 1503. kán.;
írást készít a tanúvallomásokról 1567-1569. kán.;
jelen van a szóbeli vitán 1605. kán.;
írásba foglalja a szóbeli fellebbezést 1630. kán. 2. §;
szerepe a szóbeli eljárásban 1664. kán.

JOG:

krisztushívők ~ai és kötelességei 208-223. kán.;

világiak ~ai és kötelességei 224-231. kán.;

klerikusok ~ai és kötelességei 273-289. kán.;

ld. még: isteni jog, jogszokás, természetjog, nemzetközi jog, részleges jog, szerzett jogok, törvények.

JOGCSELEKMÉNY:

lényeges elemeit rögzítő törvény alól nincs felmentés 86. kán.;

beleegyezés vagy vélemény kikérése ~hez 127. kán.;

károkozás ~nyel 128. kán.;

érvényességi kellékei 124-127. kán.

JOGERŐS ÍTÉLET (ÍTÉLT DOLOG):

fogalma 1641. kán.;

hatásai 1642. kán., 1629. kán. 3, 1650. kán., 1655. kán. 1. §;

~ büntető ügyekben 1363. kán. 1. §, 1731. kán.;

mely ügyekben nem lehetséges 1643. kán.;
 fellebbezés ~ ellen 1644. kán.;
 az előbbi állapotba való visszahelyezés ~ után 1645. kán.

JOGHATÓSÁG: ld. hatalom (egyházkormányzati).

JOGSEGÉLY:

bíróságok közt 1418. kán.

JOGSZOKÁS:

megszüntetése és érvényessége 5. kán.;
 mikor rendelkezik törvény erővel 23-26. kán.;
 a törvény legjobb magyarázója 27. kán.;
 visszavonása 28. kán.;
 ~ és egyedi közigazgatási intézkedés 38. kán.;
 klerikusi öltözködésről 284. kán.;
 pátriárkák és primások jogainak alapja 438. kán.;
 eljegyzésről 1062. kán.;
 jogi személyek vagyonának kezeléséről 1279. kán. 1. §;
 rendkívüli adókról 1263. kán.;
 miseadományokról 952. kán. 2-3. §.

JÓ HÍR:

védelme 220. kán.;
 kötelékvédőé 1435. kán.;
 ügyvéde 1483. kán.;
 más ~ének megsértése 1390. kán. 2. §.

– K –

KANONIZÁCIÓ (BOLDOGGÁ- ÉS SZENTTÉAVATÁS): 1403. kán.

KANONOK:

szabályozott ~ok 613. kán. 1. §;
 kinevezése 509. kán.;
 penitenciárius ~ 508. kán., 968. kán. 1. §;
 ld. még: káptalan.

KAPCSOLÓDÁS (AGGREGATIO):

a megszentelt élet egyik intézményének ~a egy másikhoz 580. kán.

KÁPLÁN:

alkalmassági feltételei 546. kán.;
 kinevezése 547. kán.;
 jogai és kötelességei 548-551. kán.;
 elmozdítása 552. kán.;
 szent útravaló kiszolgáltatója 911. kán.

KÁPOLNA:

fogalma 1223. kán.;
 engedélyezése 1224. kán.;
 szent és profán használata 1225. kán.;
 liturgikus cselekmények ~ban 1225. kán.;
 megáldása 1229. kán.;
 szerzetesházban 608. kán.;
 ld. még: házikápolna.

KÁPTALAN:

fogalma és feladatai 503. kán.;
 székes~ alapítása 504. kán.;

szabályzata 505-506. kán.;
~i tisztségek 507-509. kán.;
~ és plébánia viszonya 510. kán.;
tanácsosok testületének feladatait a püspöki konferencia a székes~ra bízhatja 502. kán. 3. §;
ld. még: szerzetes káptalan.

KÁR:

jogcselekménnyel törvénytelenül okozott ~ megtérítése 128. kán., 1281. kán. 3. §, 1296. kán.;

jegyesség felbontásából fakadó 1062. kán.;
~térítési kereset 1729. kán.;
megtérítése mint a javulás jele 1347. kán. 2. §;
határozat ki nem adása miatti ~ megtérítése 57. kán. 3. §;
egyházi hatalom hanyag gyakorlásával okozott ~ 1389. kán.;
dolog zárolásának igénylése ~ veszélye miatt 1496. kán.;
~ fenyegető veszélye 1498. kán.;
~os ítélet a másik fél csalárdsága folytán 1645. kán. 2. § 3;
~térítésre óvadék 1499. kán.;
bíró által a feleknek okozott ~ 1457. kán. 1. §;
alaptalan pereskedésből fakadó ~ megtérítése 1649. kán. 1. § 4.

KÁROMLÁS:

nyilvános ~ bűncselekménye 1369. kán.

KATEKIZMUS (HITTANKÖNYV):

kiadásának engedélyezése 827. kán. 1. §;
országos és egyházmegyei 775. kán.

KATEKUMEN:

fogalma és kapcsolata az egyházzal 206. kán.;
jogai és kötelességei 788. kán., 1170. kán.;
temetése 1183. kán.

KATEKUMENÁTUS:

missziós területeken 788. kán.;
felvétel ~ra 851. kán. 1. §;
felnőttek ~a és keresztelese 865. kán. 1. §.

KATONAI SZOLGÁLAT (ÖNKÉNTES):

klerikusoké és klerikusnak készülőké 289. kán. 1. §;
szerzeteseké 672. kán.

KEGY:

elő szóban adott 59. kán. 2. §, 74. kán.;
más hatóságtól megtagadott ~ megadása 64-65. kán.;
belső és külső fórumra 74. kán.

KEGYES CÉLÚ INTÉZKEDÉSEK (CAUSAE PIAE): 325. kán. 2. §, 956. kán.; 1299-1310. kán.;

ld. még: alapítványok.

KEGYHELY:

fogalma 1230. kán.;
országos vagy nemzetközi 1231. kán.;
szabályzata 1232. kán.;
kiváltságai 1233. kán.;
lelkipásztori szerepe 1234. kán.

KENYÉR:

eucharisziához búzából 924. kán. 2. §;

kovásztalan 926. kán.;
 ~ színe alatti áldozás 925. kán.

KÉNYYSZER: ld. erőszak.

KÉPEK:

tisztelete 1188. kán.;
 restaurálása és elidegenítése 1189-1190. kán.

KÉPVISELŐ:

alkalmazása választáskor 167. kán. 1. §;
 egyházmegye birtokbavételekor 382. kán. 3. §;
 részleges zsinat résztvevőjéé 444. kán. 2. §;
 egyházmegyei zsinaton nem alkalmazható 464. kán.;
 házasságkötés ~ útján 1071. kán. 1. § 7, 1104. kán. 1. §, 1105. kán.;

perbeli:

nem lehet bíró 1447. kán.;
 szabadon választható 1481. kán. 1. §;
 ~k száma 1482. kán.;
 szükséges tulajdonságai 1483. kán.;
 megbízásának benyújtása a bírósághoz 1484. kán.;
 mit nem tehet külön megbízás nélkül 1485. kán.;
 elmozdítása 1486-1487. kán.;
 kihágásai és büntetése 1470. kán. 2. §, 1488-1489. kán.;
 a bíróság alkalmazásában 1490. kán.

KÉPZÉS:

egyházi szolgálatba lépő világiaké 231. kán. 1. §;
szemináriumban:
 rendje 242. kán., 261. kán.;
 vallási és kulturális 235. kán., 244. kán., 246-249. kán.;
 filozófiai 251. kán.;
 teológiai 252. kán.;
 pasztorális 255-256. kán., 258. kán.;
 diakonátushoz és áldozópapsághoz szükséges ~ 1027. kán., 1032. kán.;
papoké szentelés után: 279. kán., 555. 2. § 1;
szerzeteseké:

noviciátusban 650-652. kán.;
 fogadalom után 659-661. kán.;
világi intézményekben: 724. kán.;
apostoli élet társaságaiban: 735. kán. 3. §;
hitoktatóké: 780. kán., 785. kán. 2. §;
katekumeneké: 788. kán. 2. §;
új keresztényeké: 789. kán.;
 ld. még: hitoktatás, iskola, egyetem.

KERESSET: 1491-1500. kán.;

elévülése 1492. kán.;
 a Szentszékhez tartozó ~ek 1270. kán.;
 ~ek halmozása 1493. kán.;
 károk helyrehozatala iránti 1062. kán. 2. §, 1729-1731. kán.;
 bűnvádi 1720. kán.;
 birtok~ 1500. kán.;
 dologi 1410. kán., 1655. kán. 1. §;
 személyi 1655. kán. 2. §;

az ítélt dolog ~e 1642. kán. 2. §;
viszont~ 1463. kán., 1494-1495. kán.

KERESKEDÉS:

klerikusoknak tilos 286. kán.;
szerzeteseknek tilos 668. kán., 672. kán.;
tiltott ~ büntetése 1392. kán.

KERESZTÉNYEK: ld. krisztushívők.

KERESZTSÉG:

egyháztagság kezdete 96. kán.;
mikor eredményez latin rítust 111. kán. 1. §;
~gel válik az ember krisztushívővé 204. kán. 1. §;
szükségessége 849. kán.;
érvényessége 849-850. kán., 864-865. kán.;
kétség a ~ érvényességéről 869. kán.;
megengedettsége 861. kán. 2. §, 862. kán., 865. kán., 868. kán.;
hatásai 11. kán., 96. kán., 111. kán. 1. §, 204. kán. 1. §, 849. kán.;
rendes~ és szükség~ 850. kán.;
előkészítés a ~re 851. kán.;
kiszolgáltatási módja 853. kán.;
felnőttké 851. kán. 1, 852. kán. 1. §, 863. kán., 865-866. kán., 869. kán. 3. §;
gyermekeké 851. kán. 2, 867-868. kán., 872. kán.;
kitett gyermekeké 870. kán.;
elvetélt magzaté 871. kán.;
feltételes 845. kán. 2. §, 869. kán.;
halálveszélyben 865. kán. 2. §, 867. kán.;
névválasztás ~kor 855. kán.;
rendes kiszolgáltatója 861. kán. 1. §;
rendkívüli kiszolgáltatója 230. kán. 3. §, 861. kán. 2. §;
felvevője 864. kán.;
~kor használandó víz 849. kán., 853. kán.;
helye 857. kán., 860. kán.;
más területén 862. kán.;
missziókban 787. kán. 2. §;
ideje 856. kán.;
bizonyítása és anyakönyvezése 875-878. kán.;
ld. még: keresztszülők.

KERESZTSZÜLŐK:

szükségességük, feladataik 872. kán.;
számuk 873. kán.;
keresztszülőség feltételei 874. kán.;
említésük anyakönyvben 877. kán.;
oktatásuk 851. kán.;
gondjuk a keresztnév választására 855. kán.

KÉTSÉG:

~ és a törvény kötelező ereje 14. kán.;
~ és a törvény magyarázata 17. kán.;
a törvény visszavonásáról 21. kán.;
leirat érvényességéről 67. kán. 3. §;
felmentés okáról 90. kán. 2. §;
mikor pótolja az egyház a hatalmat vagy a felhatalmazást ~ esetén 144. kán.;

szentségek érvényes felvételéről 845. kán.;
keresztsegről 869. kán., 1086. kán.;
betegek kenetével kapcsolatban 1005. kán.;
szentelendő alkalmasságáról 1052. kán. 3. §;
házasság érvényességéről 1060. kán.;
impotenciáról 1084. kán.;
vérokonságról 1091. kán.;
házasság elhálásáról 1681. kán.

KIFOGÁS (PERBELI):

minden jogot ~ is véd 1491. kán.;
természeténél fogva örök 1492. kán. 2. §;
érdekeltségi bíró, ügyész, kötelékvédő ellen 1449. kán.;
illetéktelenségi 1460. kán.;
perhalasztó 1459. kán. 2. §;
pergátló 1462. kán. 2. §;
ítélt dologé 1462. kán. 1. §, 1642. kán. 2. §;
végrehajtás során 1654. kán.;
szóbeli eljárásban 1660. kán.;
ügyvédeké 1664. kán.

KIHIRDETÉS:

törvényé 7-8. kán.;
általános határozatoké 31. kán.

KIKÖZÖSÍTÉS:

tartalma 1331. kán.;
szavazati jog elvesztését okozza 171. kán. 1. §;
áldozástól eltilt 915. kán.;
önmagától beálló ~sel sújtott bűncselekmények 1364. kán. 1. §, 1367. kán., 1370. kán. 1. §,
1378. kán. 1. §, 1382. kán., 1388. kán. 1. §, 1398. kán.;
utólag kimondandó ~sel sújtott bűncselekmények 1378. kán. 3. §, 1388. kán. 2. §;
bírói kiszabása vagy kinyilvánítása hármass bíróságot kíván 1425. kán. 1. § 2.

KILÉPÉS:

szerzetes intézményből 686-693. kán.;
jogkövetkezményei 702. kán.;
világi intézményből 726-728. kán.;
apostoli élet társaságából 742-743. kán.

KINYILVÁNÍTÁS (MEGÁLLAPÍTÁS):

házasság semmisségéé 1123. kán., 1684. kán., 1686. kán.;
házastárs haláláé 1707. kán.;
büntetéseké 915. kán., 1341-1342. kán., 1352. kán. 2. §, 1353. kán., 1355. kán., 1357. kán.,
1718. kán. 1. § 1.

KÍSÉRLET:

házassági 1085. kán., 1087. kán., 1088. kán., 1090. kán.;
~ miatti hivatalvesztés 194. kán. 1. § 3;
~ miatt szerzetes elbocsátása 694. kán.;
~ büntetése 1394. kán.;
~ szabálytalanság az egyházi renddel kapcsolatban 1041. kán.;
bűncselekmény ~e 1328. kán.;
eucharisztia végzésének ~e 1378. kán. 1. § 1;
feloldozás ~e 977. kán., 1378. kán.

KISKORÚ:

fogalma 97. kán. 1. §;
szülők vagy gyám hatalma alatt áll 98. kán. 2. §;
lakóhelye 105. kán.;
házassága 1071. kán. 1. § 6;
bűncselekmény ~ sérelmére 1395. kán. 2. §;
büntetőjogi felelőssége 1323. kán. 1, 1324. kán. 1. § 4;
védő kinevezése ~ számára 1481. kán. 3. §;
mint tanú 1550. kán. 1. §;
perbeli képviselője 1478. kán.;
ld. még: életkor, nagykorú, gyermek.

KISZABÁS (BÜNTETÉSEKÉ): 1341-1353. kán.;

automatikusan (ipso facto) 1314. kán.;
bíró által 1326. kán., 1328. kán., 1343-1346. kán.;
elhalasztása 1344. kán. 1;
általános szabály büntetések ~ára 1399. kán.;
eljárása 1718. kán. 1. §.

KISZOLGÁLTATÓ:

szentségek felvétele nem katolikustól 844. kán. 2. §;
szentségek kiszolgáltatása nem katolikusoknak 844. kán. 3-4. §;
keresztsége 861. kán.;
bérmálása 882. kán.;
eucharisziáé 900. kán., 910. kán.;
bűnbánat szentségéé 965-966. kán.;
betegek kenetéé 1003. kán.;
egyházi rendé 1012. kán., 1015. kán.;
szentelményeké 1168-1169. kán., 1172. kán.

KIVÁLTSÁGOK:

fogalmuk és megadásuk 76. kán.;
a Szentszéktől adott ~ érvényessége 4. kán.;
adásuk leirattal vagy szóban 59. kán.;
értelmezésük 77. kán.;
megszűnésük 78-84. kán.

KLAUZÚRA:

szerzetesházakban 667. kán. 1. §;
szigorúbb ~ a szemlélődők monostoraiban 667. kán. 2. §;
pápai ~ szemlélődő apácák monostoraiban 667. kán. 3. §;
megyéspüspök jogai ~val kapcsolatban 667. kán. 4. §.

KLERIKUS:

fogalma 207. kán. 1. §;
képzése 232-264. kán.;
inkardinálása 265-272. kán.;
kötelességei és jogai 273-280. kán., 1174. kán.;
közösségi élete ajánlott 280. kán.;
díjazása 281. kán.;
életmódjának egyszerűsége 282. kán.;
szabadsága és az egyházmegyében való tartózkodása 283. kán.;
öltözködése 284. kán.;
állapotához nem illő vagy attól idegen dolgok 285. kán. 1-2. §;
katonai szolgálata 289. kán. 1. §;

~i állapot elvesztése 290-293. kán.;
 közhivatala 285. kán. 3. §;
 kereskedelmi és gazdasági tevékenysége 285. kán. 4. §, 286. kán.;
 politikai és szakszervezeti tevékenysége 287. kán. 2. §;
 szereplése tömegtájékoztatási eszközökben 831. kán. 2. §;
 áttelepülése más vidékre 257. kán. 2. §, 271. kán.;
 felvétele novíciátusba 644. kán., 645. kán. 2. §;
 szerzetes ~ 693. kán.;
 ~ elbocsátása 701. kán.;
 világi intézmények ~ tagjai 713. kán. 3. §;
 apostoli élet társaságainak ~ tagjai 736., kán., 739. kán., 745. kán.

KOAJDUTOR (PÜSPÖK):

fogalma 403. kán. 3. §;
 kinevezése 377. kán. 3. §;
 hivatalba lépése 404. kán. 1. és 3. §;
 jogai és köteleiégei 405-408. kán., 410. kán.;
 székiüresedéskor a megyéspüspök helyébe lép 409. kán. 1. §;
 lemondása 411. kán.

KONCELEBRÁCIÓ: 902. kán.;

~ és misepénz 951. kán. 2. §;
 nem katolikusokkal tilos 908. kán.

KONGREGÁCIÓK:

a római kúriában 360. kán.;
 ld. még: monasztikus kongregáció.

KONKORDÁTUMOK: ld. nemzetközi megállapodások.

KONZISZTÓRIUM (BÍBOROSI): 353. kán., 350. kán. 5. §.

KORHATÁR: ld. életkor.

KORPORÁLÉ:

használata misében kötelező 932. kán. 2. §.

KÖNYVEK:

illetékesség kiadásuk engedélyezésére 824. kán. 1. §, 832. kán.;
 mely ~ kiadását kell alávetni az egyházi hatóság ítéletének 823. kán.;
 Szentírás kiadása 825. kán.;
 ima~ kiadása 826. kán. 3. §;
 hittan~ kiadása 827. kán. 1. §, 775. kán. 1-2. §;
 vallási témájú ~ használata oktatásban 827. kán. 2-3. §;
 templomi terjesztésük 827. kán. 4. §;
 liturgikus ~ kiadása 826. kán. 1-2. §, 838. kán.;
 liturgikus ~ szabályainak megtartása 276. kán. 2. § 3, 846. kán. 1. §, 850. kán., 928. kán.;
 határozatgyűjtemények kiadása 828. kán.;
 ~ újbóli kiadása 829. kán.;
 ~ cenzúrája 830. kán.;
 ld. még: anyakönyvek, bejegyzés.

KÖRMENET:

plébános vezeti 530. kán. 6;
 úrnapi 944. kán.

KÖTELÉK (HÁZASSÁGI):

felbonthatatlan és kizárólagos 1056. kán., 1134. kán., 1141. kán.;
 felbontása 1142-1450. kán.;
 házassági akadály 1085. kán. 1. §.

KÖTELEKVÉDŐ:

kinevezése és hivatala 1432. kán., 1435. kán.;
peres félként szerepel 1434. kán.;
ki lehet 1435. kán.;
nem lehet ügyész ugyanabban az ügyben 1436. kán.;
nem lehet bíró az ügyben másik fokon sem 1447. kán., 1436. kán. 2. §;
mikor kell visszalépnie 1448. kán.;
kérdőpontokat javasolhat a bírónak 1533. kán., 1561. kán.;
választási joga 1603. kán.;
fellebbezhet 1628. kán., 1687. kán.;
lemondhat a fellebbezésről 1636. kán.;
jelen lehet a kihallgatásokon és betekinthez az iratokba 1678. kán.;
említése az ítéletben 1612. kán. 1. §;
semmisségi panasszal élhet 1626. kán.;
szerepe másodfokú házassági ügyben 1682. kán.;
okirati eljárásban 1686-1688. kán.;
el nem hált házassági ügyben 1705. kán.;
szentelés elleni ügyben 1711. kán.

KÖTELEZŐ ERŐ:

törvényeké 11-15. kán.;
általános végrehajtási határozatoké 32. kán.;
utasításoké 34. kán.;
közigazgatási intézkedéseké 36. kán. 2. §;
egyedi határozatoké és parancsoké 49. kán., 52. kán.;
jogi személyek szabályzatáé 94. kán. 2. §.

KÖVETEK (PÁPAI):

oldal~ 358. kán.;
kinevezésük 362. kán.;
tiszttségük természete 363. kán.;
feladataik 364-365. kán.;
székhelyük ki van véve a helyi ordinárius kormányzata alól 366. kán. 1. §;
liturgikus kiváltságaik 366. kán. 2. §;
tiszttségük megszűnése 367. kán.;
szerepük püspökök kinevezésekor 377. kán. 3. §;
nem tagjai a püspöki konferenciának 450. kán. 2. §;
pápa ítélkezik róluk 1405. kán. 1. §.

KÖZÉRDEK (KÖZJÓ):

hivatalos jogi személyek célja 116. kán. 1. §;
~et érintő ügyek:
házassági semmisség 1691. kán.;
különválás 1696. kán.;
büntető ügyek 1728. kán.;
ügyész szerepel bennük 1430. kán.;
nincs bennük peregyezés 1715. kán. 1. §;
védő kinevezése hivatalból 1481. kán. 1. §;
püspöki döntés arról, hogy az ügy ~et érint-e 1431. kán. 1. §;
beismerés szerepe bennük 1536. kán.

KÖZIGAZGATÁSI BÍRÓSÁG: 149. kán. 2. §, 1400. kán. 2. §, 1445. kán. 2. §.

KÖZIGAZGATÁSI INTÉZKEDÉSEK:

egyedi ~ alanya 35. kán.;

értelmezésük és terjedelmük 36. kán.;

írásba foglalásuk 37. kán.;

érvényességük 38-39. kán.;

végrehajtásuk 40-45. kán.;

hatályvesztésük 46. kán.;

visszavonásuk 47. kán.;

törvénymagyarázat ~ útján 16. kán. 3. §.

KÖZLÉS: egyedi határozatát általában 54-56. kán.

KÖZ.ÖSKÖDÉS SZENT DOLGOKBAN: ld. *communicatio in sacris*.

KÖZÖSSÉG:

jogszokás bevezetésére képes ~ 24. kán.;

~, melynek törvény adható 24. kán., 29. kán.;

~, melynek általános határozat adható 29. kán.;

nem katolikus 844. kán., 869. kán. 2. §, 874. kán. 2. §;

szerzetes ~ háza 608. kán.;

~ gyóntatója 630. kán. 3. §;

~ az egyházzal 96. kán., 205. kán.;

az egyházzal való ~ megtartásának kötelessége 209. kán. 1. §;

egyházzal való ~ szükséges a hivatalok elnyeréséhez 149. kán.;

egyházzal való ~et közismerten elhagyó nem lehet választó 171. kán. 1. § 4;

egyházzal való ~ nyilvános elhagyója elveszti hivatalát 194. kán. 1. § 2;

apostoli tevékenységet az egyházzal ~ben kell gyakorolni 675. kán.;

szentségek az egyházi ~ erősítői és kifejezői 840. kán.;

egyházi ~gel ellenkező magatartás ok a plébános elmozdítására 1741. kán. 1;

szentelési elbocsátó csak az egyházzal ~ben levő püspököknek küldhető 1021. kán.

KÖZREMŰKÖDÉS (HÁZASSÁGKÖTÉSÉNél): 1108-1111. kán., 1114. kán.;

világi személyé 1112. kán.;

tilalmának esetei 1071. kán.

KÖZREND:

~re vonatkozó helyi törvény az idegent is kötelezi 13. kán. 2. § 2.

KÖZTISZTESSÉG:

házassági akadály 1093. kán.

KRISZTUSHÍVŐK:

fogalma 204. kán. 1. §;

vagy klerikusok vagy világiak 207. kán.;

általános kötelességeik és jogaik 208-223. kán.

KRIZMA: 880. kán. 2. §.

KULCS: egyházmegyei levéltáré 487. kán. 1. §;

titkos levéltáré 490. kán. 1. §;

tabernákulumé 938. kán. 5. §.

KUTATÁS (TUDOMÁNYOS):

~ és a szemináriumi képzés 254. kán. 2. §;

egyházi egyetemeken 815. kán., 820. kán.

KÜLÖNVÁLÁS (HÁZASFELEKÉ):

per nélkül 1151-1155. kán.;

önhatalmúlag 1152. kán. 3. §, 1153. kán. 1. §;

ordináriusi határozattal 1153. kán. 1. §, 1692. kán. 1. §;

peresúton 1692-1696. kán.

KVÁZIPLÉBÁNIA: 516. kán.;

ld. még: plébánia.

– L –

LAKÓHELY:

plébániai és egyházmegyei 102. kán. 3. §;
szerzése 102. kán. 1. §, 103. kán., 105. kán.;
elvesztése 106. kán.;
házastársaké 104. kán.;
szerzeteseké 103. kán.;
kiskorúaké 105. kán. 1. §;
meghatározza a részleges törvény kötelező erejét 12. kán. 3. §;
~ szerinti saját plébános és ordinárius 107. kán.;
változtatásának jogi következményei 975. kán.;
és esketési illetékesség 1115. kán.;
~ és bírói illetékesség 1408. kán., 1409. kán., 1413. kán. 2, 1673. kán.

LAKÓHELYNÉLKÜLIEK:

fogalma 100. kán.;
~ és a részleges törvények 13. kán. 3. §;
saját ordináriusuk és plébánosuk 107. kán. 2. §;
házasságkötésük 1071. kán. 1. § 1;
illetékes bíróságuk 1409. kán. 1. §.

LATIN NYELV:

oktatása szemináriumban 249. kán.;
használata misében 928. kán.

LÁTOGATÁS (KÁNONI):

metropolitáé szuffragáneus egyházmegyében 435. kán. 1. § 2;
püspöké egyházmegyéjében 396-398. kán.;
szerzetes előljáróé 628. kán.;
esperesé plébániákon 555. kán. 4. §;
szemináriumokban 259. kán. 2. §;
társulásokban 305. kán.;
katolikus iskolákban 806. kán.;
kápólnak engedélyezése előtt 1224. kán. 1. §;
ld. még: ad limina látogatás.

LEGFŐBB ELŐLJÁRÓ:

a megszentelt élet intézményeinek ~i kötelesek a Szentszéknek jelentést tenni 592. kán. 1. §;
szerzetes intézményé:

megszüntethet szerzetesházat 616. kán. 1. §;
hatalma 622. kán.;
választása 625. kán., 631. kán. 1. §;
novíciátust létesít, áthelyez, megszüntet 647. kán. 1. §;
engedélyezi az átlépést más intézménybe 684. kán. 1. §;
exklausztrációt engedélyez 686. kán.;
kilépett személyt visszavesz 690. kán.;
szerepe tagok elbocsátásakor 699. kán.;
pápai jogú intézmény ~ja fölött a Rota Romana ítélkezik 1405. kán. 3. § 2;
bírói szerepe 1427. kán. 2. §, 1438. kán. 3;

világi intézményé:

kijelölése 717. kán.;
ideiglenes tag távozását engedélyezi 726. kán. 2. §;
szerepe végleges tag távozásakor 727. kán. 1. §;

szerepe tag elbocsátásakor 729. kán.;
 szerepe tag átlépésekor 730. kán.;
apostoli élet társaságáé:
 szerepe távozás engedélyezésekor 743. kán.;
 szerepe átlépéskor 744. kán.;
 közösségen kívül élést engedélyez 745. kán.;
 szerepe elbocsátáskor 746. kán.

LEIRAT:

fogalma, természete 35. kán., 59. kán.;
 elnyerése 60-61. kán.;
 hatályba lépése 62. kán.;
 érvényességének akadályai 63. kán. 1-2. §;
 kiadásának indoka 63. kán. 3. §;
 más hatóság által megtagadott kegyet engedélyező 64-65. kán.;
 tévedések ~ban 66. kán.;
 egymásnak ellentmondó ~ok 67. kán. 1-2. §;
 kétes érvényességű 67. kán. 3. §;
 végrehajtása 68-69. kán.;
 végrehajtójának hatásköre 70. kán.;
 nem kötelező élni vele 71. kán.;
 meghosszabbítása 72. kán.;
 ellenkező törvény nem hatálytalanítja 73. kán.;
 kiváltságot vagy felmentést tartalmazó 75. kán.

LEKTOR:

szolgálat 230. kán.;
 diakonátus előtt ~i szolgálat kötelező 1035. kán. 1. §.

LELKÉSZ (CAPPELLANUS):

hivatala 564. kán., 570. kán.;
 kinevezése 565. kán., 567. kán. 1. §;
 felhatalmazásai 566. kán., 567. kán. 2. §;
 szükségessége 568. kán.;
 hivatalos társulása 317. kán. 1. §;
 tábori 569. kán.;
 együttműködése a plébánossal 571. kán.;
 elmozdítása 572. kán.;
 kötelessége a szent útravaló kiszolgáltatása 911. kán. 1. §.

LELKIGYAKORLAT:

szeminaristáknak évente 246. kán. 5. §;
 klerikusoknak 276. kán. 2. §;
 szerzeteseknek 663. kán. 5. §;
 plébániákon 770. kán.;
 szentelendőké 1039. kán.

LELKIISMERETVIZSGÁLAT:

gyónás előtt 988. kán. 1. §.

LELTÁR:

levéltári anyagról 486. kán. 3. §;
 egyházi javaké 1283. kán.

LEMONDÁS:

egyházi hivatalról:
 általában 187-189. kán.;

pápáé 332. kán. 2. §;
bíborosoké 354. kán.;
pápai követé 367. kán.;
megyéspüspöké 401-402. kán., 416. kán.;
koadjutoré és segédpüspöké 411. kán.;
plébánosé 538. kán. 1742-1743. kán.;

kiváltságról: 80. kán.;

ld. még: nyugalomba vonulás, elállás.

LEVÉLTÁR:

őrzése és szabályai 491. kán.;
történelmi 491. kán. 2. §;
titkos 489-490. kán.;
egyházmegyei (illetve kúriai) ~ak 486-491. kán., 1283. kán. 3;
plébániai ~ak 535. kán. 4. §, 895. kán.;
vagyonkezelősegi 1283. kán. 3.

LICENCIÁTUS: ld. doktorátus.

LITURGIA: fogalma 834. kán.;

rítusát a törvénykönyv nem szabályozza 2. kán.;
egész egyház végzi 837. kán. 1. §;
hívók tevékeny részvétele 837. kán. 2. §;
irányítására illetékesek 838. kán.

LITURGIKUS CSELEKMÉNYEK:

végzési módjukat a liturgikus törvények szabályozzák 2. kán.

– M –

MAGNETOFON:

használata kihallgatáson 1567. kán. 2. §, 1569. kán.

MAGZATELHAJTÁS:

szabálytalanság az egyházi renddel kapcsolatban 1041. kán. 4, 1044. kán. 1. § 3;
büntetése 1398. kán.

MAGYARÁZAT:

a jelen törvénykönyvé 6. kán. 2. §;
egyedi közigazgatási intézkedése 36. kán.;
kiváltságé 77. kán.;
rendes és megbízotti végrehajtó hatalomé 138. kán.;
szentelményeké 1167. kán. 1. §;
ígérő esküé 1204. kán.;
fenntartott büntetéseké 1354. kán. 3. §;
törvényé:
hiteles 16. kán. 1-2. §;
szabályai 17. kán.;
szoros 18. kán.;
szokás útján 27. kán.;
joghézag esetén 19. kán.

MAKACSSÁG:

bűncselekmény elkövetőjéé 1347. kán. 1. §;
megszűnése 1347. kán. 2. §;
ld. még: távolmaradás.

MEGBÍZÁS:

közigazgatási intézkedés végrehajtására 42. kán.;

helynök külön ~a megyéspüspöknek fenntartott cselekményekre 134. kán. 3. §;
 teológiai tárgyak oktatására 229. kán. 3. §, 812. kán.;
 pápai ~ püspökszenteléshez 1013. kán., 1382. kán.;
 képviselő házasságkötéskor 1105. kán.;
 képviselő és ügyvédé perben 1484. kán.;
 különleges ~t kívánó perbeli cselekmények 1485. kán.;
 visszavonása 1486. kán. 1. §;
 érvényes a fellebbezésre is 1486. kán. 2. §;
 törvényes ~ hiánya az ítéletet semmissé teszi 1620. kán. 6.

MEGELŐZÉS:

bírói illetékesség alapja 1415. kán.;
 képviselők között 1482. kán.

MEGFOSZTÁS:

kiváltságtól 84. kán.;
 hivataltól 196. kán., 1336. kán. 1. § 2;
 rendi hatalomtól és egyetemi fokozattól nem lehetséges 1338. kán. 2. §.

MEGGYALÁZÁS:

szent helyeké 1211. kán.;
 oltáriszentségé 1367. kán.;
 szent dolgoké 1376. kán.

MEGSZENTELT ÉLET INTÉZMÉNYEI:

fogalma 573. kán.;
 támogatásuk az egyházban 574. kán. 1. §;
 sajátos hivatásuk 574. kán. 2. §;
 ~ és az evangéliumi tanácsok 575-576. kán., 598-601. kán.;
 sokfélék 577. kán.;
 hűség sajátos szellemükhöz 578. kán.;
 püspöki alapításuk 579. kán.;
 kapcsolódásuk 580. kán.;
 belső felosztásuk 581. kán.;
 beolvasztásuk, egyesítésük, megszüntetésük 582-585. kán.;
 önállóságuk 586. kán.;
 alapvető törvénykönyvük és többi törvényeik 587. kán.;
 egyházmegyei vagy pápai jogúak 589. kán.;
 klerikusiak vagy laikusiak 588. kán.;
 a Szentszéknek való alárendeltségük 590-593. kán.;
 exemptségük 591. kán.;
 egyházmegyei jogúak 594. kán.;
 a püspök feladatai 595. kán.;
 előjárók és káptalanok hatalma 596. kán.;
 felvétel ~be 597. kán.;
 testvéri élet ~ben 602-606. kán.;
 együttműködésük a püspökökkel 758. kán.;
 missziós tevékenységük 783. kán.;
 ld. még: szerzetes intézmény, világi intézmény.

MEGSZÜNTETÉS:

jogi személyé 120. kán.;
 hivatalos társulása 320. kán.;
 egyháztartományé 431. kán. 3.§;
 püspöki konferenciáé 449. kán. 1. §;

székeskáptalané 504. kán.;
plébániáié 515. kán. 2. §;
megszentelt élet intézményeié 584. kán.;
megszentelt élet intézményeinek részeié 585. kán.;
szerzetházaké 616. kán.;
noviciátusé 647. kán. 1. §;
apostoli élet társaságának házaié 733. kán. 1. §;
szentelményeké 1167. kán. 1. §;
kötelező ünnepeké 1246. kán. 2. §.

MEGTÉVESZTÉS:

~ és a jogcselekmény érvényessége 125. kán. 2. §;
hatására kötött házasság érvénytelensége 1098. kán.;
hatására tett eskü 1200. kán. 2. §;
hatására tett fogadalom 656. kán. 4, 658. kán.;
hatására végzett szavazás 172. kán. 1. §;
hatására végzett lemondás 188. kán.

MEGYÉSPÜSPÖK:

~ és az egyházmegye 369. kán.;
hatalma egyházmegyéjében 381. kán. 1. §, 391. kán.;
~kel egyenlő megítélés alá eső más hivatalok 381. kán. 2. §, 368. kán.;
kinevezése és hivatalba lépése 382. kán.;
gondoskodása mindenkiről 383. kán. 1-2. §;
ökumenikus feladata 383. kán. 3. §;
~ és a nem keresztények 383. kán. 4. §;
gondoskodása a papokról 384. kán.;
~ és a hivatásgondozás 233. kán., 385. kán.;
igehirdetése és a hit védelme 386. kán.;
az életszentség példája és segítője 387. kán.;
misézése a népért 388. kán.;
ünnepélyes liturgikus tevékenysége 389-390. kán.;
az egyházfegyelem őre és előmozdítója 392. kán.;
az egyházmegye jogi képviselője 393. kán.;
az apostoli tevékenységet segíti 394. kán.;
helybenlakási kötelessége 395. kán.;
kánoni látogatása 396-398. kán.;
jelentése az egyházmegye állapotáról 399. kán.;
ad limina látogatása 400. kán.;
lemondása 401-402. kán.;
a Szentszék leiratainak hatályát meghosszabbíthatja 72. kán.;
felmentési hatalma 87. kán., 90-91. kán.;
gyámot nevezhet ki 98. kán. 2. §;
szabad adományozással hivatalokat tölt be 157. kán.;
kisszemináriumok alapításáról gondoskodik 234. kán. 1. §;
szemináriumbafelveszi a jelentkezőket 241. kán.;
szeminárium szabályzatát jóváhagyja 243. kán.;
szeminárium felsőbb irányítója 259. kán.;
gondoskodik a szeminárium szükségleteiről 263-264. kán.;
inkardinációt és exkardinációt engedélyez 267-270. kán.;
áttelepülést engedélyez 271. kán.;
szabályokat ad a celibátus védelmére 277. kán. 3. §;

szerepe hivatalos társulások alapításakor 312. kán.;
segédpüspök kinevezését javasolja 377. kán. 4. §;
egyházmegyei zsinat összehívója és elnöke 462. kán.;
szerepe egyházmegyei zsinaton 466-467. kán.;
gondoskodása a levéltárakról 491. kán.;
papi szenátust összehívja és felosztatja 500-501. kán.;
pasztorális tanács összehívója 514. kán.;
plébániák alapítója, módosítója, megszüntetője 515. kán. 2. §;
plébániát szerzetes intézményre bízhat 520. kán.;
kinevezi a plébánost 522-524. kán.;
szabályokat ad plébániák ellátásáról a plébánosok távollétében 533. kán. 3. §;
szabályokat ad a plébániai pasztorális tanácsokról 536. kán.;
szabályokat ad a plébániai gazdasági tanácsokról 537. kán.;
elmozdítja, áthelyezi a plébánost 538. kán., 1740-1752. kán.;
kinevezi, elmozdítja a káplánt 547. kán., 552. kán.;
kinevezi az esperest 553. kán. 2. §;
kinevezi a templomigazgatót 557. kán.;
megszentelt élet intézményét megalapítja 579. kán.;
szerzetesi szabályzatot jóváhagyja és felmentést ad alóla 595. kán.;
szüzeket szentel 604. kán.;
hozzájárulása szerzetház létesítéséhez 609. kán., 611-612. kán.;
felügyel az önálló monostorokra 615. kán.;
belépése klauzúrába 667. kán. 4. §;
~ és a szerzetesek apostoli tevékenysége 678-682. kán.;
szerzetesi templomokat, iskolákat látogat 683. kán.;
exklausztrációt engedélyez 686. kán.;
önálló monostorok tagjai elbocsátásáról dönt 699. kán. 2. §;
szerepe apostoli élet társaságai házainak létesítésében és megszüntetésében 733. kán.;
igeszolgálat irányítója 756. kán. 2. §;
szabályokat ad ki a prédikációról 772. kán. 1. §;
szabályozza a hitoktatást, hittankönyvet ad ki 775. kán. 1. §;
feladatai missziós területen 790. kán.;
hozzájárulása szerzetes iskolák létesítéséhez 801. kán.;
szerepe katolikus iskolák létesítésében 802. kán.;
vallási nevelést irányítja 804. kán. 1. §;
katolikus iskolákra felügyel 806. kán.;
katolikus egyetemekre felügyel 810. kán. 2. §;
diákok lelkigondozásáról gondoskodik 813. kán.;
felsőfokú vallási képzés intézeteiről gondoskodik 821. kán.;
irányítja és szabályozza a liturgiát 838. kán. 1. és 4. §;
szabályokat ad a nem katolikusoknak való szentségkiszolgáltatásról 844. kán. 4-5. §;
bérmlásról gondoskodik 884-886. kán.;
szabályt ad ki a körmenetről 944. kán. 2. §;
általános feloldozás feltételeinek meglétéről dönt 961. kán. 2. §;
házasságot gyökeresen orvosolja 1165. kán. 2. §;
temetése 1178. kán., 1242. kán.;
illetékessége helyek felszentelésére 1206. kán.;
illetékes templomok megáldására 1207. kán.;
templomot profán használatra átad 1222. kán.;
helyi ünnepet vagy bűnbánati napot hirdet meg 1244. kán. 2. §;

felmentést ad ünnepek és bűnbánati napok alól 1245. kán.;
 anyagi hozzájárulást és adót szed 1261. kán. 2. §, 1263. kán.;
 szerepe a vagyonkezelésben 1277. kán.;
 elidegenítést engedélyez 1292. kán.;
 miseterheket csökkenti 1308-1310. kán.;
 helyi büntető törvények egységességére ügyel 1316. kán.;
 elsőfokú bíró 1419. kán.;
 bírókat nevez ki 1420-1421. kán., 1425. kán.;
 ügyhallgatókat jelöl ki 1428. kán.;
 eldönti, hogy az ügy közérdeket érint-e 1431. kán.;
 ügyészt és kötelékvédőt nevez ki 1435. kán.;
 visszautasítása esetén tartózkodik a bíráskodástól 1449. kán. 3. §;
 megkérdezése gyám vagy gondnok kijelölésekor 1479. kán.;
 jóváhagyja az ügyvédek 1483. kán.;
 bünteti az ügyvédek 1488. kán.;
 szabályokat ad ki a perköltségről 1649. kán. 1. §;
 végrehajtja az ítéletet 1653. kán.;
 kimondja a házasságok különválását 1692. kán.;
 szerepe el nem hált házassági ügyben 1699-1701. kán.; 1704-1705. kán.;
 szerepe holtnak nyilvánítási ügyben 1707. kán.;
 ld. még: ordinárius, püspök.

MELLÉKES ÜGY (CAUSA INCIDENS): 1587-1591. kán., 1672. kán.

MÉLTÁNYOSSÁG (AEQUITAS):

alkalmazása joghézag esetén 19. kán.;
 hivatalos jogi személyek felosztásakor 122. kán.;
 bíráskodásban 221. kán. 2. §;
 kilépett vagy elbocsátott szerzetes iránt 702. kán. 2. §;
 közigazgatási viták megoldásában 1733. kán.,
 plébánosok áthelyezésekor 1752. kán.

MENTŐ KÖRÜLMÉNYEK:

büntetés alól 1323. kán.;
 önmagától beálló büntetés alól 1324. kán. 3. §;
 részleges törvény is megszabhat ~et 1327. kán.

METROPOLITA:

az egyháztartomány élén áll 435. kán.;
 illetékessége szuffragáneos egyházmegyében 432. kán. 1. §, 436. kán.;
 palliuma 437. kán., 355. kán. 2. §;
 szerepe püspökök kinevezésében 377. kán. 3. §;
 ~ és a helybenlakási kötelesség megsértése 395. kán. 4. §;
 szuffragáneos püspök akadályoztatásakor 413. kán. 1. §;
 szuffragáneos püspököt hivatala gyakorlásától eltöltő büntetés esetén 415. kán.;
 mikor nevezhet ki kormányzót szuffragáneos egyházmegyébe 421. kán. 2. §, 425. kán. 3. §;
 feladata a tartományi zsinaton 442. kán.;
 egyházmegyei zsinat határozatainak közlése ~val 467. kán.;
 megkérdezése papi szenátus felosztása előtt 501. kán. 3. §;
 bírósága 1438. kán.

MISE:

Krisztus és az egyház cselekménye 899. kán. 1. §;
 a benne való részvétel módja 899. kán. 2. §;
 csak pap mutathatja be érvényesen 900. kán. 1. §;

megengedett bemutatása 900. kán. 2. §;
 bemutatása naponta ajánlott 904. kán.;
 napi többszöri végzése 905. kán.;
 bemutatása hívők jelenléte nélkül 906. kán.;
 pap felkészülése ~végzésére 909. kán., 916. kán.;
 áldozás ~én kívül 918. kán.;
 felajánlása valamilyen szándékra 945. kán.;
 temetési 1185. kán.;
 alapítványi 1308. kán.;
 ld. még: eucharisztia, koncelebráció, miseadomány, misekötelezettségek.

MISEADOMÁNY (STIPS): 945-955. kán., 958. kán.;

visszaélés ~okkal 1385. kán.

MISEKÖTELEZETTSÉGEK (ADOMÁNY ALAPJÁN): 957. kán.;

alapítványi 1307. kán.;

leszállításuk 1308. kán.;

átváltoztatásuk 1309. kán.

MISSZIONÁRIUS:

fogalma 784. kán.;

feladata 787-789. kán.

MISSZIÓS TEVÉKENYSÉG:

fogalma 786. kán.;

minden hívő feladata 782. kán.;

legfelső vezetése 782. kán. 1. §;

vezetése a helyi megyéspüspökök részéről 790. kán.;

támogatása az egyházmegyékben 791. kán.;

~et végző hitoktatók 785. kán.

MONASZTIKUS KONGREGÁCIÓ: 620. kán.

MONASZTIKUS SZERZETESÉK:

önálló házaik 613. kán. 1. §;

megyéspüspök felügyelete házaik felett 615. kán.;

önálló házaik megszüntetése 616. kán. 3. §;

házaik püspöki látogatása 628. kán.;

önálló monostoraik számadása 637. kán.;

önálló monostoraik javainak elidegenítése 638. kán. 4. §;

szemlélődő ~ klauzúrája 667. kán. 2. §;

átlépésük egyik önálló monostorból a másikba 684. kán. 3. §;

monostoraikból kilépés engedélyezése 686. kán. 2. §, 688. kán. 2. §;

elbocsátás önálló monostoraikból 699. kán. 2. §;

ld. még: apáca monostorok.

MŰVÉSZET:

~i értékű szentképek restaurálása 1189. kán.;

~ elidegenítése vagy áthelyezése 1190. kán. 3. §;

~i értékek elidegenítésének engedélyezése 1292. kán. 2. §;

templomépítésben 1216. kán.

– N –

NAGYKORÚ:

aki tizennyolcadik évét betöltötte 97. kán. 1. §;

jogait teljes egészében gyakorolja 98. kán. 1. §;

ideiglenes fogadalmat csak ~ tehet 656. kán. 1;

világi intézményben próbaidőre csak ~ bocsátható 721. kán. 1. § 1;
ld. még: életkor, kiskorú.

NAGYOBB ELŐLJÁRÓK KONFERENCIÁJA:

célja 708. kán.;
szabályzata és létesítése 709. kán.

NÉMÁK:

házasságkötésük 1104. kán. 2. §;
bíróági kihallgatásuk 1471. kán.

NEMZETKÖZI JOG:

~ és a pápai követek 365. kán. 1. §.

NEMZETKÖZI MEGÁLLAPODÁSOK:

a Szentszék ~ait a CIC nem módosítja 3. kán.

NÉPMISSZIÓS BESZÉDEK: 770. kán.

NEVELÉS:

szülők kötelessége és joga 226. kán. 2. §, 793. kán., 1136. kán.;
az egyház kötelessége és joga a ~ terén 794. kán.;
katolikus ~ 793-814. kán.;
keresztelendő gyermek katolikus ~e 868. kán. 1. § 2;
átadás nem katolikus ~re 1366. kán.;
ld. még: egyetem, iskola, képzés.

NOVICIÁTUS:

felvétel ~ba 641-645. kán.;
célja 646. kán.;
háza 647. kán.;
időtartama 648. kán., 653. kán. 2. §;
távollét ~ból 649. kán.;
vezetése 650. kán.;
képzés ~ban 651-652. kán.;
távozás és elbocsátás ~ból 653. kán.;
szükségessége fogadalomtételhez 656. kán. 2;
gyónatás ~ban 985. kán.;
nem kell megismételni az intézménybe való visszatéréskor 690. kán.;
ld. még: novíciusmester.

NOVÍCIUSMESTER:

szükségessége és feladata 650. kán., 652. kán. 1-2. §;
ki legyen 651. kán.;
novíciusok gyónása ~nél 985. kán.

NŐRABLÁS:

házassági akadály 1089. kán.;
ld. még: emberrablás.

NÖTLENSÉG: ld. celibátus.

NUNCIUSOK: ld. követek.

– **NY** –

NYELVEK:

oktatásuk szemináriumban 249. kán.;
tanításuk más vidékre települő papoknak 257. kán. 2. §;
személyi plébániák ~ szerint 518. kán.;
Szentírás fordítása élő ~re 825. kán. 1. §;
liturgikus könyvek fordítása 826. kán. 2. §, 838. kán.;

- a misében 928. kán.;
- a bíró vagy a felek előtt ismeretlen ~en beszélők kihallgatása 1471. kán.;
- a fellebbviteli bíróság előtt ismeretlen ~en készült ügyiratok fordítása 1474. kán. 2. §.

NYUGALOMBA VONULÁS:

- egyházi hivatalból 184. kán. 1. §;
- bíborosoké 354. kán.;
- megyéspüspöké 401-402. kán.;
- koadjutoré és segédpüspöké 411. kán.;
- plébánosé 538. kán. 3. §;
- szerzetes püspöké 707. kán. 1. §;
- ld. még: ellátás.

– O –

OBREPTIO:

- fogalma és hatása 63. kán. 2. §.

OK (KÁNONI):

- felmentéshez 90. kán.;
- hivatalról való lemondáshoz 187. kán.;
- áthelyezéshez 190. kán. 2. §;
- plébános áthelyezéséhez 1748. kán.;
- hivatalból való elmozdításhoz 193-194. kán.;
- plébános elmozdításához 1740-1741. kán.;
- szerzetes intézményből való elbocsátáshoz 694-696. kán.;
- exkardinációhoz 270. kán.;
- házasfelek különválásához 1152-1153. kán.;
- egyházi javak elidegenítéséhez 1293. kán.
- titkos házasságkötéshez 1150. kán.;
- vegyes házassághoz 1125. kán.;
- diakonátus és áldozópapság alóli felmentéshez 290. kán. 3.

OKIRAT:

- mint bizonyíték 1539-1546. kán.;
- ~i eljárás 1686-1688. kán.

OKMÁNY (IRAT, AKTA):

- szóbeli határozatról 55. kán.;
- templom megáldásáról vagy felszenteléséről, temető megáldásáról 1208. kán.;
- megyéspüspök hivatalának átvételéről 382. kán. 3. §;
- koadjutor és segédpüspök hivatalának átvételéről 404. kán. 1-2. §;
- irodaigazgató vagy jegyző által készített ~ közhitelű 1437. kán. 2. §, 482. kán., 483. kán. 1.

§;

- egyházmegyei ~ok készítése, őrzése 484. kán., 486. kán., 491. kán.;
- részleges zsinatoké 446. kán.;
- választásról 173. kán. 4. §;
- peres ~ok 1472-1475. kán.;
- ~ semmissége 1437. kán. 1. §;
- ~ közzététele 1598. kán., 1600. kán. 3,
- ~ megsemmisülése 1522. kán.;
- betekintés az ~okba el nem hált házassági ügyben 1705. kán. 3. §;
- ~ok kezelése büntető ügyben 1719. kán., 1721. kán. 1. §.

OKTATÓK:

- együttműködésük a szülőkkel 796. kán. 2. §;

katolikus iskolákban ~ helyes tanítása és feddhetetlen élete 803. kán. 2. §, 804. kán. 2. §;
vallási ~ kinevezése, jóváhagyása, elmozdítása 805. kán.;

ld. még: hitoktatók tanárok.

OLAJOK (SZENTELT):

tulajdonságaik 847. kán. 1. §;
őrzésük 847. kán. 2. §
krizma 880. kán. 2. §;
betegek olajának megáldása 999. kán.

OLTÁR:

fogalma és fajtái 1235. kán.;
anyaga 1236. kán.;
megáldása vagy felszentelése 1237. kán.;
felszenteltségének vagy megáldottságának elvesztése 1238. kán.;
fenntartása az istentisztelet céljára 1239. kán. 1. §;
~ alá temetés tilalma 1239. kán. 2. §;
a szentmisét ~on kell bemutatni 932. kán. 2. §.

ORDINÁRIUS:

fogalma 134. kán. 1. §;
megítéli a törvénnyel ellenkező évszázados szokásokat 5. kán. 1. §;
felmentői hatalma 14. kán., 87. kán.;
tartós felhatalmazásai átszállnak az utódra 132. kán. 2. §;
meghatározza a szeminaristák lelkipásztori gyakorlatát 258. kán.;
más rítusú ~ok a püspöki konferenciákban 450. kán. 1. §;
korlátozhatja vagy megvonhatja a prédikálási felhatalmazást 764. kán.;
felügyel a templomi intenciós könyvekre 958. kán. 2. §;
felmentést ad szentelési szabálytalanságok és akadályok alól 1047. kán. 4. §;
szent helyeket megáldja 1207. kán.;
szent helyeket profán használatra átad 1212. kán.;
kápolna létesítését engedélyezi 1223-1224. kán.;
felügyel a vagyonkezelésre 1276. kán., 1279. kán., 1281. kán., 1283-1284. kán.;
miseterheket csökkenti vagy átváltoztatja 1308. kán. 2. §, 1309. kán.;
büntető óvintézkedést vagy vezeklést szab ki 1339-1340. kán., 1348. kán.;
büntetést enged el 1355-1356. kán.;
jogi személyek nevében szerepel a perben 1480. kán. 2. §;
feladata büntetőeljárásban 1717-1722. kán.; 1724. kán.;

helyi:

fogalma 134. kán. 2. §;
felment egyházmegyei törvény alól 88. kán.;
felügyel a hívók társulásaira 305. kán. 2. §, 325. kán.;
megőrzi a megszentelt élet intézményinek önállóságát 586. kán. 2. §;
felügyelete szerzetesi javak fölött 637. kán., 638. kán. 4. §;
szerepe hitoktatók kiválasztásában 804. kán. 2. §, 805. kán.;
felügyelete könyvek kiadására 824. kán., 826-827. kán., 830-831. kán.;
házikeresztelést engedélyez 860. kán. 1. §;
rendkívüli keresztlőt bíz meg 861. kán. 2. §;
felügyel a miseszándékok elvégzésére 957. kán.;
nem katolikus templomban való misézést engedélyez 933. kán.;
oltáriszentség őrzését engedélyezi 934. kán. 1. § 2;
hivatalánál fogva gyóntathat 968. kán. 1. §;
gyóntatási felhatalmazást ad és megvon 967. kán., 969. kán. 1. §; 971. kán., 974. kán.;

házassági felkészítést irányítja 1064. kán.;
 engedélye szükséges bizonyos házasságokhoz 1071. kán., 1125. kán.;
 ideiglenes házassági tilalmat ad ki 1077. kán.;
 felment házassági akadály alól 1078. kán. 1. §, 1080. kán. 1. §;
 felment házasságkötési forma alól 1079. kán. 1. §, 1127. kán. 2. §;
 feltételes házasságot engedélyez 1102. kán. 3. §;
 házasságkötésnél közreműködik 1108-1109. kán.;
 házassági közreműködésre felhatalmazást ad 1111. kán.;
 titkos házasságkötést engedélyez 1130. kán.;
 szerepe a privilegium paulinum alkalmazásakor 1144-1145. kán., 1147. kán.;
 szerepe a házasságnak a hit javára való felbontásakor 1148. kán. 3. §;
 ördögűzést engedélyez 1172. kán.;
 keresztleetlen gyermek temetését engedélyezi 1183. kán. 2. §;
 felment fogadalom és eskü alól 1196. kán., 1203. kán.;
 szent hely meggyalázását elbírálja 1211. kán.;
 szertartást eltolt kápolnában 1225. kán.;
 házikápolnában szertartást engedélyez 1228. kán.;
 kegyhelyekre felügyel 1230. kán., 1232. kán.;
 gyűjtést engedélyez és elrendel 1265-1266. kán.;
 számadás az ~nak 1287. kán. 1. §;
 büntetést elenged 1355-1356. kán.;
 szerepe házasság semmisségének bírói kimondása után 1684-1685. kán.

ORVOS:

nem köteles tanúskodni arról, amit hivatalból tudott meg 1548. kán. 2. § 1;
 a gyóntató mint ~ 978. kán. 1. §.

ORVOSSÁG:

nem töri meg a szentségi bűnt 919. kán. 1. §.

– Ö –

ÖKUMENIZMUS:

~ról oktatás a szemináriumokban 256. kán. 2. §;
 katolikusok ökumenikus tevékenységének irányítása 755. kán.

ÖLTÖZKÖDÉS:

klerikusoké 284. kán.;
 szerzeteseké 669. kán.; 687. kán.

ÖNGYILKOSSÁG:

kísérlete szabálytalanság a szent rendek felvételét és gyakorlását illetően 1041. kán., 1044. kán. 1. §.

ÖRDÖGŰZÉS: 1172. kán.

ÖRÖKMÉCSÉS (LÁMPA):

a tabernákulum előtt 940. kán.

ÖSSZEFÉRHETETLENSÉG (HIVATALOKÉ): 152. kán.;

egyházmegyei kormányzóé és vagyonkezelőé 423. kán. 2. §;
 általános helynöké és penitenciárius kanonoké 478. kán. 2. §;
 nagyobb szerzetes előjáróé és vagyonkezelőé 636. kán. 1. §;
 bírósági helynöké és általános helynöké 1420. kán.;
 különböző hivataloké ugyanabban a perben 1447. kán.;
 vizsgálóé és bíróé büntető perben 1717. kán. 3. §.

– P –

PALLIUM: 355. kán. 2. §, 437. kán.

PÁPAI MISSZIÓS MŰVEK: 791. kán.

PAPI SZENÁTUS:

tagjai 495. kán.;

feladatai 443. kán. 5. §, 463. kán. 1. § 4, 515. kán. 2. §, 1263. kán., 1742. kán.;

szabályzata 496. kán.;

tagjainak kijelölése 497-499. kán.;

kapcsolata a püspökkel 500. kán.;

megbízatásának időtartama és feloszlata 501. kán.;

~ és a tanácsosok testülete 502. kán.

PAPOK (SACERDOTES):

az ige hirdetői 762. kán.;

eucharisztia végzői 900. kán.;

a misét felajánlhatják valamilyen szándékra 901. kán.;

koncebrálásuk 902. kán., 908. kán.;

beteg és öreg ~ misézése 930. kán.;

szentségkitétel és szentségi áldás végzői 943. kán.;

bűnbánat szentségének kiszolgáltatói 965. kán.;

felmentői hatalmuk házassági akadályok alól 1079-1081. kán.;

ld. még: áldozópapok, gyóntató, klerikus, püspökök.

PARANCS:

ki adhat ~ot 35. kán.;

egyedi 49. kán., 58. kán. 2. §;

büntetést rendelő 1319. kán., 1327. kán.

PASZTORÁLIS TANÁCS: ld. tanács.

PÁSZTOROK (LELKIPÁSZTOROK):

a pápa 333. kán. 2. §;

a püspökök 375. kán. 1. §;

a plébánosok 515. kán. 1. §, 519. kán.;

a hívők igényelhetik tőlük a lelki segítséget 213. kán.;

segítőik a világiak 228. kán.;

gondjuk a hitoktatásra 773. kán.;

gondjuk a vallási nevelésre 794. kán. 2. §;

gondjuk a tömegtájékoztatási eszközök használatára 822. kán. 2. §, 823. kán. 1. §;

felkészítik a hívőket a szentségekre 843. kán. 2. §, 890. kán., 898. kán.

PÁTRIÁRKA:

keleti ~ák bíborosi rendje 350. kán. 1. és 3. §;

cím 438. kán.;

mint tanú 1558. kán. 2. §.

PENITENCIÁRIUS KANONOK:

szükségessége és felhatalmazásának terjedelme 508. kán.;

hivatalból gyóntatási felhatalmazása van 986. kán. 1. §.

PÉNTEK:

bűnbánati nap 1251. kán.

PER: ld. eljárás.

PERBEZÁRÁS:

mikor és hogyan történik 1599. kán.;

bizonyítékok ~ után 1600. kán.;

bíró teendője ~ után 1601. kán.;

harmadik személy közbelépése csak ~ előtt 1596. kán. 2. §;
a fél halála vagy állapotváltozása ~ után 1518. kán. 2.

PEREGYEZSÉG:

bíró mozdítsa elő 1446. kán. 3. §;
képviselő csak külön megbízásból kötheti 1485. kán.;
célja 1713. kán.;
szabályai 1714. kán.;
milyen ügyben nem köthető 1715. kán.

PERFOLYAMAT (LITIS INSTANTIA): 1517-1525. kán.

PERKÖLTSÉGEK:

óvadék adása ~re 1464. kán.;
az ítélet intézkedik róluk 1611. kán. 4;
általános szabályaik 1649. kán.;
különleges esetekben 1523. kán., 1525. kán., 1595. kán.

PLÉBÁNIA:

az egyházmegye felosztatása ~akra kötelező 374. kán. 1. §;
fogalma 515. kán. 1. §;
létesítése, módosítása, megszüntetése 515. kán. 2. §;
jogi személyisége 515. kán. 3. §;
lelkipásztori gondozása 517-519. kán.;
területi vagy személyi jellege 518. kán.;
szerzetes intézményre bízása 520. kán.;
papi közösségre bízása 517. kán. 1. §, 542-544. kán.;
kormányzása üresedés idején 539-541. kán.;
híveinek adományai 531. kán.;
anyakönyvei 535. kán. 1-2. és 5. §;
pecsétje 535. kán. 3. §;
levéltára 535. kán. 4. §;
pasztorális tanácsa 536. kán.;
gazdasági tanácsa 537. kán.;
ld. még: plébános, káplán, plébániai kormányzó.

PLÉBANIAI KORMÁNYZÓ:

fogalma és kinevezése 539. kán.;
jogai és kötelességei 540. kán.;
kinevezése az elmozdítás elleni felfolyamodás idejére 1747. kán. 3. §.

PLÉBÁNOS:

felmentői hatalma 89. kán.;
ki a saját ~107. kán.;
a plébánia saját pásztora 515. kán. 1. §, 519. kán.;
ki lehet 520. kán. 1. §, 521. kán.;
kinevezése 523-525. kán.;
egy plébánián csak egy lehet 526. kán. 2. §;
hivatalba lépése 527. kán.;
kötelességei 528-530. kán., 532-534. kán.;
a plébánia képviselője 532. kán.;
hivatalának elvesztése 538. kán.;
szabadsága és távolléte 533. kán., 549. kán.;
igehirdetési kötelessége 757. kán., 771. kán.;
lelkigyakorlatokat rendez a megyéspüspök előírása szerint 770. kán.;
hitoktatási feladata 776-777. kán.;

szülőket oktatja kereszteleés előtt 851. kán. 2;
rendkívüli bérmláló 883. kán. 3;
felkészíti a hívőket a bérmlásra 890. kán.;
szent útravaló kiszolgáltatója 911. kán. 1. §;
elsőáldozókat felkészíti 914. kán.;
bejegyzí a misekötelezettségeket 958. kán. 1. §;
gyóntatási felhatalmazása 968. kán. 1. §;
házassági akadály alól felment halálveszélyben 1079-1081. kán.;
közreműködése házasságkötéskor 1108-1111. kán.;
anyakönyvezi a házasságot 1121. kán.;
jelenti a házasságot a felek kereszteleési plébániájának 1122. kán.;
bejegyzí a házasság érvényesítését, semmisnek nyilvánítását, felbontását 1123. kán.;
anyakönyvezi a temetést 1182. kán.;
felment fogadalom alól 1196. kán. 1;
felment ünnepek és bűnbánati napok alól 1245. kán.;
elmozdítási és áthelyezési eljárása 1740-1752. kán.

PÓTLAKÓHELY:

szerzése 102. kán. 2. §, 103. kán., 105. kán.;
elvesztése 106. kán.;
plébániai és egyházmegyei 102. kán. 3. §;
házastársaké 104. kán.;
~ szerinti saját ordinárius és plébános 107. kán.;
házasság szempontjából 1115. kán.;
bíróági illetékesség alapja 1408-1409. kán., 1413. kán. 2, 1673. kán. 2.

PRÉDIKÁCIÓ: 761-762. kán.;

püspökök feladata és joga 756. kán. 2. §, 763. kán.;
papok és diákonusok feladata és joga 757. kán., 764. kán.;
szerzetesek számára 765. kán.;
világiak felhatalmazása ~ra 766. kán.;
formái 767. kán., 770. kán.;
tartalma 768-769. kán.;
rendes lelkigondozásban nem részesülőknek 771. kán.;
végzését a megyéspüspök szabályozza 772. kán. 1. §;
rádióban vagy televízióban 772. kán. 2. §;
ld. még: homília.

PRELATÚRA:

személyi:

fogalma és létesítése 294. kán.;
szabályzata és kormányzása 295. kán. 1. §, 297. kán.;
prelátusa ordinárius 295. kán. 1. §;
klerikusainak képzése és inkardinációja 295. kán.;
világi munkatársai 296. kán.;
apostoli tevékenysége az egyházmegyékben 297. kán.;

területi:

fogalma 370. kán.;
részegyháznak minősül 368. kán.;
prelátusa a megyéspüspökkel egyenlő elbírálás alá esik 370. kán., 381. kán. 2.

PRÍMAS:

tisztsége 438. kán.

PRIVILEGIUM PAULINUM:

alkalmazásának feltételei 1143-1147. kán.

PRÓBAIDŐ:

világi intézménybe való belépéskor 720-723. kán.;
 apostoli élet társaságába való belépéskor 735. kán.;
 másik intézménybe való átlépéskor 684-685. kán.;
 noviciátus után kilépett személy visszatérésekor 690. kán. 1. §;
 ld. még: noviciátus.

PÜSPÖKI KONFERENCIA:

fogalma 447. kán.;
 területe 448. kán.;
 létesítése, megszüntetése, módosítása 449. kán. 1. §;
 jogi személyisége 449. kán. 2. §;
 tagjai 450. kán.;
 szabályzata 451. kán.;
 elnöke 452. kán.;
 ülései 453. kán.;
 szavazati jog ~ban 454. kán.;
 határozatai 455-456. kán.;
 állandó bizottsága 457. kán.;
 általános tikára 452. kán.;
 általános titkársága 458. kán.;
 kapcsolatok ~ák közt 459. kán.;
 rendes tanítóhivatal gyakorlása ~ keretében 753. kán.;

szabályokat kell kiadnia:

lektorátushoz és akolitátushoz szükséges tulajdonságokról 230. kán. 1. §;
 állandó diakonátus előtti képzésről 236. kán.;
 papnevelésről 242. kán.;
 állandó diakonusok zsolozsmázásáról 276. kán. 2. §;
 klerikusi öltözködésről 284. kán.;
 papi szenátusokról 496. kán.;
 nyugdíjas plébánosok ellátásáról 538. kán. 3. §;
 keresztyén tanítás előadásáról rádióban és televízióban 772. kán. 2. §;
 katekumenátusról 788. kán. 3. §;
 klerikusok és szerzetesek szerepléséről rádióban vagy televízióban 831. kán. 2. §;
 felnőtt szentségi beavatásának rendjéről 851. kán. 1. §;
 fogadott gyermekek anyakönyvezéséről 877. kán. 3. §;
 gyóntatás helyéről 964. kán. 2. §;
 eljegyzésről 1062. kán. 1. §;
 jegyesvizsgálatról és hirdetésekéről 1067. kán.;
 vegyes házasság előtti ígéret módjáról 1126. kán.;
 hívők anyagi hozzájárulásáról 1262. kán.;
 javadalmak kezeléséről 1272. kán.;
 rendkívüli vagyonkezelés körébe tartozó ügyletekről 1277. kán.;
 elidegenítéshez alsó és felső értékhatárról 1292. kán. 1. §;
 egyházi tulajdon bérbeadásáról 1297. kán.;

szabályokat adhat ki:

tanácsosok testülete feladatainak káptalanra ruházásáról 502. kán. 3. §;
 plébánosok kinevezéséről meghatározott időre 522. kán.;
 a CIC~ben elő nem írt plébániai anyakönyvekről 535. kán. 1. §;

ökumenikus kapcsolatokról 755. kán. 2. §;
 világiak prédikálási megbízásáról 766. kán.;
 iskolai hitoktatásról és vallási nevelésről 804. kán. 1. §;
 nem katolikusoknak való szentségkiszolgáltatásról 844. kán. 5. §;
 keresztelek módjáról 854. kán.;
 béralkozók életkoráról 891. kán.;
 béralkási anyakönyvről 895. kán.;
 papsághoz és állandó diakonátushoz magasabb korhatárról 1031. kán. 3. §;
 megengedett házasságkötéshez magasabb korhatárról 1083. kán. 2. §;
 saját házasságkötési szertartásról 1120. kán.;
 forma alóli felmentésről vegyes házasság esetén 1127. kán. 2. §;
 szilárd oltár anyagáról 1236. kán. 1. §;
 ünnepek eltörléséről vagy vasárnapra helyezéséről 1246. kán. 2. §;
 a hústól vagy mástól való tartózkodásról 1251. kán.;
 böjt és hústiltalom szabályairól és mással való helyettesítéséről 1253. kán.;
 gyűjtésekről 1265. kán. 2. §;
 világiak bírói kinevezéséről 1421. kán. 2. §;
 peregyezségről és választott bíraskodásról 1714. kán.;
 egyházmegyei egyeztető tanácsról 1733. kán. 2. §;

egyéb feladatai és jogai:

országos szeminárium létesítése 237. kán. 2. §;
 személyi prelatúrák létesítéséről véleményadás 294. kán.;
 országos társulások létesítése 312. kán. 1. § 2;
 ~ szabályzatának jóváhagyása 314. kán.;
 hivatalos társulások felsőbb irányítása 315. kán., 317-319. kán.;
 ~ megszüntetése 320. kán.;
 országos magántársulások és szabályzatuk jóváhagyása 322. kán.;
 ~ felügyelete 323. kán., 325. kán. 1. §;
 ~ megszüntetése 326. kán. 1. §;
 kapcsolata a pápai követel 364. kán. 3;
 véleménymondás nem területi részegyházak alapításáról 372. kán. 2. §;
 véleménymondás püspökök kinevezése előtt 377. kán. 2-3. §;
 intézkedés lemondott püspökök ellátásáról 402. kán. 2. §, 707. kán. 2. §;
 egyházi régiók alakításának javaslása 433. kán. 1. §;
 ~ és a plenáris zsinat 439. kán., 441. kán., 443. kán. 3. és 6. §;
 kapcsolatok a nagyobb előjárók konferenciáival 708. kán.;
 missziós területéről érkezők segítése 792. kán.;
 katolikus egyetemek alapításának segítése 809. kán.;
 vallási tudományok intézeteinek alapítása 821. kán.;
 felügyelet tömegtájékoztatási eszközökre 823. kán.;
 szentíráskiadás jóváhagyása 825. kán.;
 cenzorok jegyzékének összeállítása 830. kán. 1. §;
 liturgikus könyvek fordítása 838. kán. 3. §;
 szentségek megengedett kiszolgáltatása feltételeinek megszabása 841. kán.;
 világiak esketési felhatalmazásának javaslása 1112. kán. 1. §;
 nemzeti kegyhelyek nevének és szabályzatának jóváhagyása 1231-1232. kán.;
 klérus társadalombiztosítási intézetének alapítása 1274. kán. 2. és 4. §;
 társas bíróságra tartozó ügyek elsőfokú eldöntésének egyetlen bíróra bízása 1425. kán. 4.

§;

másodfokú egyházmegyei bíróságok létesítése 1439. kán.

PÜSPÖKI SZINÓDUS:

fogalma és szerepe 342-343. kán., 334. kán.;
 pápa jogai ~sal kapcsolatban 344. kán.;
 üléseinek fajtái 345-346. kán.;
 bezárása és felfüggesztődése 347. kán.;
 titkársága és szervei 348. kán.

PÜSPÖKÖK:

fogalma és küldetése 375. kán.;
 megyés és címzetes ~ 376. kán.;
 kinevezésük 377. kán.;
 alkalmasságuk feltételei 378. kán.;
 felszentelésük határideje a kinevezés után 379. kán.;
 hitvallásuk és hűségesküjük 380. kán., 833. kán. 3;
 a hit tanítói 753. kán.;
 bárhol prédikálhatnak 763. kán.;
 ~ és a nem hívők 771. kán.;
 gondjuk a missziókra 782. kán.;
 ~ és a tömegtájékoztatási eszközök 823. kán.;
 megszentelői feladatuk 835. kán. 1. §;
 olajat szentelnek és megáldanak 847. kán., 880. kán. 2. §;
 keresztség kiszolgáltatói 861. kán. 1. §;
 bérmlás rendes kiszolgáltatói 882. kán., 884. kán. 1. §, 886. kán.;
 eucharisziát vezetik 899. kán. 2. §;
 rendes áldoztatók 910. kán. 1. §;
 mindenütt gyóntathatnak 967. kán. 1. §;
 betegek kenetét feladják 1003. kán.;
 egyházi rend kiszolgáltatói 1012-1017. kán., 1021. kán., 1052-1053. kán.;
 szentelések végzői 1169. kán. 1. §, 1206. kán.;
 áldások végzői 1169. kán. 2. §;
 magánkápolnájuk 1227. kán.;
 büntetések elengedői 1355. kán. 2. §;
 büntetésük az egyházi rend engedély nélküli feladásáért 1382-1383. kán.;
 büntető ügyeik a pápára tartoznak 1405. kán. 1. § 3;
 egyházi peres ügyeikben a Rota ítél 1405. kán. 3. § 1;
 ld. még: koadjutor, megyéspüspök, segédpüspök, püspökök testülete, püspöki konferencia.

PÜSPÖKÖK TESTÜLETE:

fogalma 330. kán.;
 hatalma 336-337. kán.;
 ~ és az egyetemes zsinat 339. kán.;
 mikor kötelezőek a ~ határozatai 341. kán. 2. §;
 ~ és a tévedhetetlenség 749. kán. 2. §;
 a tanítóhivatal alanya 752. kán., 754. kán.;
 ökumenikus tevékenysége 755. kán.;
 evangélizációs feladata 756. kán.;
 missziós feladata 782. kán. 1. §;
 ld. még: zsinat.

PÜSPÖKSZENTELÉS:

~ben kapott feladatok 375. kán. 2. §;
 határideje 379. kán.;
 kiszolgáltatója 1012. kán.;

három püspök végzi 1014. kán.;
pápai megbízás kell hozzá 1013. kán.;
pápai megbízás nélkül bűncselekmény 1382. kán.;
kinevezett bíboros ~e 351. kán.;
megválasztott pápa ~e 332. kán. 1. §, 355. kán. 1. §.

– R –

RÁGALMAZÁS: 1390. kán. 2-3. §.

RÉGIÓ (EGYHÁZI):

fogalma és jogi személyisége 433. kán.;
püspökeinek gyűlése 434. kán.

REKTOR:

szeminárium:

képviseli a szemináriumot 238. kán. 2. §;
szükséges 239. kán.;
irányítja a szemináriumot 260-261. kán.;
plébánosi feladatai 262. kán.;
hitvallása 833. kán. 6;
ne gyóntassa a szeminaristákat 985. kán.;
szentelendők alkalmasságát igazolja 1051. kán. 1;

egyetemi:

hitvallást tesz 833. kán. 7;

ld. még: igazgató.

REMETÉK: 603. kán.

RENDTARTÁSOK: 95. kán.

RÉSZLEGES JOG:

~ és az egyetemes törvény 20. kán.;
~ és a jogi személy képviselete 118. kán.;
~ és az irodaigazgató szerepe 482. kán. 1. §;
~ és a keresztség elhalasztása 868. kán. 1. § 2;
~ és az eljegyzés 1062. kán. 1. §;
~ és a temetési illetékesség 1177. kán. 3. §;
~ és a halottak anyakönyvezése 1182. kán.;
~ és a temetők 1243. kán.;
~ és az egyházmegyei vagyonkezelés 1276. kán. 2. §;
~ és a költségvetés 1284. kán. 3. §;
~ és a vagyonkezelők számadása a híveknek a kapott adományokról 1287. kán. 2. §;
~ és a kegyes alapítványok 1303. kán. 1. § 2, 1304. kán. 2. §;
~ és a szakértők tiszteletdíja 1580. kán.;

saját jog:

a megszentelt élet intézményeié 587. kán.;
kit kötelez 598. kán.;
~ és az elmozdítási vagy áthelyezési ügyek 624. kán. 3. §;
~ és az egyetemes káptalan 631-632. kán.;
~ és az elbocsátás 696. kán.;
az apostoli élet társaságaié 735. kán., 740. kán.;

részleges törvények:

~ és a CIC 6. kán. 1. § 2;
~ és a prédikálás joga 764. kán.;
~ és az alapítványok elfogadása 1304. kán.;

~ és a mentő, enyhítő vagy súlyosbító körülmények 1327. kán.

RÍTUS:

szerzése és változtatása 111-112. kán.;
szentség kiszolgáltatójáé 846. kán. 2. §;
eucharisztiaán részvétel bármely katolikus ~ szerint 923. kán.;
bármilyen ~ú gyóntató választható 991. kán.;
keleti ~ú alárendeltek felszentelése 1015. kán. 2. §, 1021. kán.;
házasfelek ~a és a házasságkötési közreműködés érvényessége 1109. kán.;
keleti ~ú nem katolikussal való házasságkötéskor a forma csak a megengedettséghez
szükséges 1127. kán. 1. §;
ld. még: liturgia, liturgikus cselekmények.

RÓMAI KÚRIA:

szervei 360. kán.;
saját szabályai 360-361. kán.;
ld. még: Apostoli Szentszék.

RÓMAI PÁPA:

ordinárius és helyi ordinárius 134. kán. 1-2. §;
a püspökök testületének feje 330. kán.;
hatalma 331. kán.; 332. kán. 1. §, 333. kán. 1. §;
választása 332. kán. 1. §;
lemondása 332. kán. 2. §;
ítéletei és határozatai ellen nincs fellebbezés és felfolyamodás 333. kán. 3. §;
püspökké szentelése 355. kán. 1. §;
székének megüresedése és akadályoztatása 335. kán., 340. kán., 347. kán. 2. §, 359. kán.;
hatalma az egyetemes zsinattal kapcsolatban 338. kán.;
hatalma a püspöki szinódus felet 344. kán.;
hatalma a megszentelt élet intézményei felett 590-591. kán.;
tévedhetetlensége 749. kán. 1. §;
rendes tanítóhivatal gyakorlója 752. kán.;
evangélium hirdetője 756. kán. 1. §;
misszió irányítója 782. kán. 1. §;
mindenütt gyóntathat 967. kán. 1. §;
felmentést ad a celibátus alól 291. kán.;
felmentést ad a fogadalmak alól 1196. kán.;
felmentést ad el nem hált házasság alól 1142. kán.;
temetése 1242. kán.;
egyházi javak legfőbb kezelője 1256. kán., 1273. kán.;
legfőbb bíró 1442. kán.;
senki sem ítélkezik fölötte 1404. kán.;
ld. még: fenntartás.

ROTA ROMANA:

fogalma 1443. kán.;
illetékessége 1444. kán.;
~nak fenntartott ügyek 1405. kán. 3. §.

RUBRIKÁK:

liturgikus díszekről 929. kán.

– S –

SAJÁT JOG: ld. részleges jog

SAJÁT KEZDEMÉNYEZÉSRE ADOTT LEIRAT (MOTU PROPRIO): 38. kán.;

subreptio nem teszi érvénytelenné 63. kán. 1. §.

SAJTÓ:

a keresztény tanítás hirdetésének eszköze 761. kán.;

ld. még: könyvek.

SEGÉDPÜSPÖK:

mikor szükséges kinevezni 403. kán. 1. §;

különleges felhatalmazásokkal felruházott ~ 403. kán. 2. §, 405. kán. 2. §, 406-407. kán.;

hivatalba lépése 404. kán. 2-3. §;

a megyéspüspök tanácsadója 407. kán. 2. §;

együttműködése a megyéspüspökkel 407. kán. 3. §;

liturgikus kötelezettségi és jogai 408. kán.;

szerepe széküresedéskor 409. kán. 2. §;

helybenlakása 410. kán.;

lemondása 411. kán.;

ld. még: püspökök.

SEMMISSÉG (ÉRVÉNYTELENSÉG):

csak az a törvény okoz ~et, mely ezt kifejezetten jelzi 10. kán.;

intézkedés ~e és végrehajtása 41. kán.;

leiraté tévedés miatt 66. kán.;

kétség leirat ~éről 67. kán. 3. §;

jogcselekményé kényszer miatt 125. kán. 1. §;

jogcselekményé tudatlanság vagy tévedés miatt 126. kán.;

megbízott által végzet cselekményé 133. kán.;

hivatal betöltéséé 149. kán., 153. kán.;

választásé 166. kán. 3. §, 173. kán. 3. §, 175. kán. 3. §;

szavazatoké 172. kán.;

megválasztott személy cselekményeié a megerősítés közlése előtt 179. kán. 4. §;

felmentéskéréssel egybekötött választásé 182. kán. 2. §;

hivatalról való lemondásé 188. kán.;

érvénytelenül választott egyházmegyei kormányzó intézkedéseie 425. kán. 3. §;

házasságé 1073. kán.; 1083-1094. kán., 1095-1107. kán., 1108. kán. 1. §;

fogadalomé 1191. kán. 3. §, 656. kán., 658. kán.;

noviciátusé 647-649. kán.;

esküé 1200. kán. 2. §;

elidegenítési engedélyé 1292. kán. 3. §;

kegyes intézkedések záradékáé 1301. kán. 3. §;

büntetés elengedéséé 1360. kán.;

illetéktelen bíró cselekményeié 1406. kán.;

ügyész vagy kötelékvédő megidézésének elmaradása miatt 1433. kán.;

iratoké a jegyző aláírásának hiánya miatt 1437. kán. 1. §;

idézés közlésének hiánya miatt 1511. kán.;

ítélet ~ét okozó hibák betérjesztése kifogásként 1459. kán. 1. §;

perközöttétel elmaradása miatt 1598. kán. 1. §;

ítélet orvosolhatatlan ~e 1620. kán.;

ítélet orvosolható ~e 1622. kán.;

szóbeli eljárásé 1656. kán. 2. §;

felszentelés ~ének megállapítása peres úton 1708. kán., 1712. kán.;

ld. még: akadály, beleegyezés, formahiány, per.

SEMMISSÉGI PANASZ:

ítélet ellen 1619-1627. kán.;

fellebbezéssel együtt 1629. kán. 2;
 a Rota ítéletei ellen 1445. kán. 1. § 1;
 viszonylagos illetéktelenség miatt 1460. kán. 2. §.

SIMÓNIA:

szentségekkel kapcsolatban 1380. kán.;
 egyházi hivatal betöltésekor 149. kán. 3. §;
 hivatalról való lemondáskor 188. kán..

SÓGORSÁG:

keletkezése és számítási módja 109. kán.;
 házassági akadály 1092. kán.;
 bírói érdekelttség oka 1448. kán.

SUBREPTIO:

fogalma és hatása 63. kán. 1. §.

SÚLYOSBÍTÓ KÖRÜLMÉNYEK:

bűncselekményé 1326-1327. kán.

– SZ –

SZABAD ADOMÁNYOZÁS:

egyházi hivatal betöltési formája 147. kán., 157. kán., 523. kán..

SZABAD ÁLLAPOT:

házasulandóké 1066. kán., 1113. kán.

SZABADSÁG:

szemináristáké 258. kán.;
 klerikusoké 283. kán. 2. §;
 püspököké 395. kán. 2. §, 410. kán.;
 plébánosoké 533. kán. 2. §;
 káplánoké 550. kán. 3. §.

SZABÁLYTALANSÁG (IRREGULARITAS): ld. akadály.

SZABÁLYZAT:

megszentelt élet intézményeié (constitutiones) 587. kán., 595. kán., 598. kán., 625. kán.,
 631. kán., 662. kán.;
 apostoli élet társaságaié 734. kán.;
 általánosságban (statutum) 94. kán.;
 jogi személyeké 115. kán., 117-118. kán., 120. kán., 123. kán.;
 megszabja a vagyonkezelés vezetését 1280-1281. kán.;
 jelentősége elidegenítéskor 1295. kán.;
 katolikus egyetemeké 810. kán. 1. §;
 egyházi egyetemeké és fakultásoké 816. kán. 2. §;
 egyházmegyeközi szemináriumoké 237. kán. 2. §;
 egyházmegyei szemináriumé 239. kán. 3. §;
 személyi prelatúráé 295-296. kán.;
 hívők társulásaié 304-305. kán., 306. kán., 307-309. kán.;
 hivatalos társulásoké 314. kán., 317. kán. 3. §, 319. kán. 1. §;
 magántársulásoké 321-322. kán., 324-326. kán.;
 püspöki konferenciáé 451. kán.;
 papi szenátusé 496. kán.;
 székeskáptalané 505-507. kán.;
 nagyobb eljárások konferenciáié 709. kán.

SZAKADÁRSÁG:

fogalma 751. kán.;

szentelési szabálytalanság 1041. kán. 2, 1044. kán. 1. § 2;
temetés megtagadásának oka 1184. kán. 1. § 1;
büntetése 1364. kán.

SZAKÉRTŐK (BÍRÓSÁGON):

nem lehetnek bírók az ügyben 1447. kán.;
kinevezésük 1574-1575. kán.;
kizárásuk vagy elutasításuk 1576. kán.;
jelentésük elkészítése 1577-1578. kán.;
jelentésük bírói értékelése 1579. kán.;
tiszteletdíjuk 1580. kán.;
a felek által kijelölt ~ és jogaik 1581. kán.

SZÁNDÉKOSSÁG:

bűncselekményé 1321. kán. 1. §.

SZEGÉNYEK:

segítésük a hívők részéről 222. kán. 2. §,
segítésük az egyház részéről 1254. kán. 2. §;
lelkipásztori gondozásuk 529. kán. 1. §;
szentségek kiszolgáltatása ~nek 848. kán.;
mise felajánlása ~ szándékára 945. kán. 2. §;
temetésük 1181. kán.;
szegény egyházmegyék 1274. kán. 3. §;
ld. még: ingyenes jogvédelem, evangéliumi tanácsok.

SZÉK (PÜSPÖKI):

akadályoztatása:

mikor áll be 412. kán.;
ki veszi át a kormányzást 413. kán.;
az ideiglenes kormányzó feladatai 414. kán.;
a püspök egyházi büntetésbe esése miatt 415. kán.;

megüresedése:

mikor áll be 416. kán.;
a helynök intézkedéseinek érvényessége 417. kán.;
áthelyezéskor 418. kán.;
ki veszi át a kormányzást 419-420. kán.;
egyházmegyei kormányzó választása 421. kán., 423-424. kán.;
egyházmegyei kormányzó kinevezése érvénytelen választás esetén 425. kán. 3. §;
egyházmegyei kormányzó alkalmassági feltételei 425. kán. 1-2. §;
egyházmegyei kormányzó feladatai és hatalma 427. kán., 429. kán.;
mit tilos az egyházmegyei kormányzónak 428. kán.;
egyházmegyei kormányzó hivatalának megszűnése 430. kán.;
egyházmegyei zsinat megszakad 468. kán. 2. §;
általános és püspöki helynök hivatala megszűnik 481. kán.;
titkos levéltárat nem szabad kinyitni 490. kán.;
papi szenátus megszűnik 501. kán. 2. §;
pásztorális tanács megszűnik 513. kán. 2. §;
bíróági helynök hivatala nem szűnik meg 1420. kán. 5. §.

SZÉKESEGYHÁZ: 1217. kán. 2. kán. §;

püspök hivatalát a ~ban veszi birtokba 382. kán. 3-4. §;
püspök miséje a ~ban 389. kán.;
káptalan ténykedése ~ban 503. kán.;
püspök temetési szertartása és temetése a ~ban 1178. kán., 1242. kán.;

egyházi rend feladása ~ban 1011. kán.

SZEMÉLY:

természetes:

az egyházban a keresztséggel lesz az ember ~ 96. kán.;
 életkora és értelmének használata 97-99. kán.;
 elnevezése lakóhelye szerint 100. kán.;
 lakóhelye és pótlakóhelye 102-106. kán.;
 származási helye 101. kán.;
 saját ordináriusa és plébánosa 107. kán.;
 rokonsága 108. kán.;
 sógorsága 109. kán.;
 örökbefogadása 110. kán.;
 rítusa 111-112. kán.;
 lemondása kiváltságról 80. kán. 2.§;

jogi:

fogalma 113. kán. 2. §;
 keletkezése és célja 114. kán., 117. kán.;
 személyek vagy dolgok együttese 115. kán.;
 hivatalos vagy magán 116. kán.;
 képviselte 118. kán.; 1480. kán.;
 megszűnése 120. kán., 124. kán.;
 egyesülése 121. kán.;
 felosztása 122. kán.;
 lemondása kiváltságról 80. kán. 3. §;
 szabályzata 94. kán.

SZEMINÁRIUM:

kis~ 234. kán.;
 egyházmegyei és egyházmegyeközi nagy~ 237. kán.;
 működése 238-240. kán., 243. kán.;
 rektora 238. kán. 2. §, 239. kán. 1. §, 260-262. kán.;
 gondnoka 239. kán. 1. §;
 lelkiigazgatója 239. kán. 2. §;
 tanárai 253-254. kán.;
 felvétel 241. kán.;
 országos és saját szabályzat 242-243. kán.;
 püspöki felügyelete 259. kán.;
 anyagi szükségleteinek fedezése 263-264. kán.;
 még: képzés.

SZEMLE:

bírói 1582-1583. kán.

SZENT DOLGOK:

tiszteletük és használatuk 1171. kán.;
 szerzésük 1269. kán.;
 meggyalázásuk 1376. kán.

SZENTEK TISZTELETE:

Szűz Mária és ~ 1186. kán.;
 nyilvános 1187. kán.

SZENTELÉS (CONSECRATIO, DEDICATIO):

olajoké 847. kán. 1. §;
 végzője 1169. kán.;

oltaré 1237. kán.;
templomé 1217. kán.;
szent helyeké 1205-1206. kán., 1208-1209. kán.;
~sel keletkezett jelleg elvesztése 1212. kán.;
ld. még: püspökszentelés.

SZENTELMÉNYEK:

fogalmuk 1166. kán.;
létesítésük és kiszolgáltatásuk 1167. kán.;
kiszolgáltatójuk 1168. kán.;
ld. még: áldás, ördögűzés, szentelés.

SZENT HELYEK:

fogalmuk 1205. kán.;
felszentelőjük 1206. kán.;
megáldójuk 1207. kán.;
okmány felszentelésükről és megáldásukról 1208. kán.;
felszentelésük vagy megáldásuk bizonyítása 1209. kán.;
szent és profán használatuk 1210. kán.;
meggyalázásuk 1211. kán.;
szent jellegük elvesztése 1212. kán.;
egyházi hatóság hatalmának gyakorlása ~en 1213. kán.;
ld. még: templom, kápolna, házikápolna, temető.

SZENT IDŐK:

fogalmuk, létesítésük, megszüntetésük 1244. kán.;
felmentés megtartásuk alól 1245. kán.;
ld. még: bűnbánati napok, ünnepek.

SZENTSÉGEK (ÁLTALÁBAN):

fogalmuk, szerepük 840. kán.;
érvényességi és megengedettségi feltételeik 841. kán.;
a keresztség a többi ~ felvételéhez szükséges 842. kán. 1. §;
a beavatásé 842. kán. 2. §;
kitől nem tagadhatók meg 843. kán. 1. §;
felvételükre való felkészítés 777. kán., 843. kán. 2. §;
megengedett kiszolgáltatásuk nem katolikusnak 844. kán. 3-4. §;
felvételük nem katolikus kiszolgáltatótól 844. kán. 1-2. §;
jegyet hátrahagyó ~ 845. kán. 1. §;
feltételes kiszolgáltatásuk 845. kán. 2. §;
kiszolgáltatásuk a liturgikus könyvek szerint 846. kán. 1. §;
a kiszolgáltató rítusa szerint végzendők 846. kán. 2. §;
adományok ~ kiszolgáltatásakor 848. kán.;
kiszolgáltatásuk színlelése 1379. kán.

SZENTSÉGI ÁLDÁS: 943. kán.**SZENTSÉGKITÉTEL:**

templomban 941. kán. 1. §;
mise alatt tilos 941. kán. 2. §;
ünnepélyes 942. kán.;
ki végezheti 943. kán.

SZENT ÚTRAVALÓ:

ki köteles kiszolgáltatni 911. kán. 1. §;
kiszolgáltatója szükség esetén 911. kán. 2. §;
felvételének ideje és ismétlése 921-922. kán.

SZERZÉS (JAVAKÉ):

egyházi javaké 1254-1255. kán., 1259-1272. kán., 668. kán. 3. és 5. §;
 módjai 1259. kán.;
 elbirtoklással 1268. kán., 1270. kán.;
 szent dolgoké 1269. kán.;
 gyűjtéssel 1265. kán.;
 illetékekből 1264. kán.

SZERZETESEK:

fogalmuk és hivatásuk 607. kán.;
 gyónásuk 630. kán., 967-969. kán.;
 vagyoni felelősségük és jogaik 639. kán., 668. kán.;
 képzésük 659-661. kán.;
 vallási életük 662-664. kán.;
 közös életük 665. kán.;
 hogyan használják a tömegtájékoztatási eszközöket 666. kán., 831-832. kán.;
 ruházatuk 669. kán.;
 intézményükön kívüli feladatvállalásuk 671. kán.;
 apostoli tevékenységük 673. kán.;
 miben vannak alárendelve a püspököknek 678-679. kán., 1320. kán.;
 együttműködésük a világi klérussal 680. kán.;
 kinevezésük egyházmegyei hivatalokra 682. kán.;
 átlépésük másik intézménybe 684-685. kán.;
 kilépésük 686-693. kán.;
 elbocsátásuk 694-703. kán.;
 püspöki tisztségre emelt ~ 705-707. kán.;
 temetésük 1179. kán.;
 fizikai erőszak ellenük 1370. kán. 3. §;
 egyes bűncselekményeik 1392. kán., 1394. kán. 2. §;
 bíróságaik 1427. kán., 1438. kán. 3. §;

ld. még: fogadalomtétel, noviciátus, próbaidő, elbocsátás, monasztikus szerzetesek, apáca monostorok, apát, előljárók, ház, szerzetes intézmény, szerzetes káptalan.

SZERZETES INTÉZMÉNY:

fogalma 607. kán.;
 javainak kezelése 634-640. kán.;
 szemlélődő 674. kán.;
 tanító 801. kán.;
 klerikusi ~ jogosult templomot fenntartani 611. kán. 3. §;
 laikusi ~ részvétele a lelkipásztorkodásban 676. kán.;
 pápai jogú, klerikusi ~ előljáróinak és káptalanjainak hatalma 596. kán. 2. §;
 átlépés egyik ~ből a másikba 684-685. kán.;
 kilépés ~ből 686-693. kán.;
 elbocsátás 694-703. kán.;

ld. még: megszentelt élet intézményei.

SZERZETES KÁPTALAN:

egyetemes 616. kán. 3. §, 631. kán.;
 egyéb ~ok 632. kán.;
 részvétel és tanácsadás ~ban 633. kán.

SZERZETT JOGOK:

érvényben maradásuk 4. kán.;
 ~kal ellenkező egyedi közigazgatási intézkedés 38. kán.;

jogi személyek egyesítésekor 121. kán.;
jogi személyek megszűnésekor 122-123. kán.;
szerződésben ~ és az elmozdítás 192. kán.

SZERZŐDÉS:

állami törvények szerint 1290. kán.;
általános szabályai 1290-1298. kán.;
~ben szerzett jogok és a hivatalból való elmozdítás 192. kán.;
munka~ 1286. kán.;
bírói illetékesség jogcíme 1411. kán.;
házassági 1055. kán. 2. §.

SZÍNLELÉS:

házasságkötése 1101. kán.;
eucharisztia végzéséé 1378. kán. 2. §;
szentségeké 1379. kán.

SZINÓDUS: ld. püspöki szinódus.

SZOKÁSJOG: ld. jogszokás.

SZÖVETKEZÉS (FOEDERATIO):

szerzetes intézményeké 582. kán.;
egyházmegyei intézeteké 1274. kán. 4-5. §.

SZÜLŐK:

hatalmuk gyermekük felett 98. kán. 2. §;
rítusuk 111-112. kán.;
gyermekük katolikus nevelése 226. kán., 774. kán. 2. §, 793. kán., 796-798. kán.;
oktatásuk gyermekkeresztelés előtt 851. kán. 2, 867. kán. 1. §;
beleegyezésük a gyermek kereszteléséhez 868. kán.;
ne legyenek saját gyermekük keresztszülei 874. kán. 1. § 5;
feladatuk gyermekük bérmlása terén 890. kán.;
gyermekük elsőáldozása 914. kán.;
hozzájárulásuk kiskorú házasságához 1071. kán. 1. § 6;
gyermekük átadása nem katolikus nevelésre 1366. kán.;
gyermeküket képviselik a perben 1478. kán. 1-2. §;
ld. még: gyermek, apaság.

SZÜZEK:

rendje és liturgikus szentelésük 604. kán.

– T –

TABERNÁKULUM: 938. kán., 940. kán.

TANÁCS:*gazdasági:*

összetétele és szerepe 492-493. kán., 1277. kán., 1287. kán., 1305. kán.;
plébániai 537. kán.;

egyeztető: 1733. kán.;

pasztorális:

feladatai 511. kán., 443. kán. 5. §;
tagjai 512. kán.;
megbízásának időtartama 513. kán.;
elnöke a püspök 514. kán.;
összehívása 514. kán.;
jogköre tanácsadói 514. kán. 1. §;
plébániai 536. kán.;

szerzetes elöljáróké: 627. kán., 647. kán., 656. kán., 684. kán., 686. kán., 688. kán., 690. kán. 1. §, 694. kán. 2. §, 697. kán., 699. kán. 1. §;

apostoli élet társasága legfőbb elöljárójáé: 743. kán., 744. kán. 1. §, 745. kán.;

missziókban: 495. kán. 2. §, 502. kán. 4. §;

ld. még: papi szenátus.

TANÁCSOSOK TESTÜLETE: 502. kán.;

feladatait a püspöki konferencia a székeskáptalanokra bízhatja 502. kán. 3. §;

szerepe a rendkívüli vagyonkezelés cselekményeiben 1277. kán.;

megyéspüspök hivatalba lépéskor 382. kán.;

koadjutor hivatalba lépésekor 404. kán. 1. és 3. §;

széküresedéskor egyházmegyei kormányzót választ 419-420. kán.;

beleegyezése inkardinációhoz és exkardinációhoz 272. kán.;

beleegyezése szentelési elbocsátóhoz 1018. kán. 1. § 2.

TANÁROK:

szent tudományokat tanító világi ~ 229. kán. 3. §;

szemináriumban: 239. kán. 1. §;

tulajdonságaik 253. kán. 1. §;

a főbb tárgyaké különböző személy legyen 253. kán. 2. §;

elmozdításuk 253. kán. 3. §;

együttműködésük 254. kán.;

feladataik 261. kán.;

díjazásuk 263. kán.;

katolikus egyetemen: 810. kán. 1. §;

teológiai tárgyaké 812. kán.;

egyházi egyetemen és fakultáson: 818. kán., 820. kán.;

ld. még: oktatók.

TANÍTÁS:

egyház kötelessége és joga 747. kán.;

~ és a szerzetes intézmények 801. kán.;

ld. még: nevelés, egyetem, iskola, képzés.

TANÍTÓHIVATAL:

tévedhetetlen 749. kán.;

rendes és rendkívüli 750. kán.;

hiteles 752-753. kán.;

~lal ellenkező tanítások kerülése 750. kán., 752. kán.;

~ iránti engedelmesség 752-753. kán., 218. kán., 227. kán.;

követése az oktatásban 252. kán. 1. §;

követése igehirdetésben 760. kán., 768. kán. 2. §;

követése cenzori munkában 830. kán.;

követése gyóntató részéről 978. kán. 2. §;

~lal való makacs ellenkezés ok szerzetes elbocsátására 696. kán.;

ld. még: eretnokség, hit.

TANÚK:

szóbeli határozatáé 55. kán.;

keresztsége 875-876. kán., 877. kán. 1. §;

házasságé 1108. kán.;

házasságkötés csak ~ előtt 1116. kán.;

titkos házasságé 1131. kán. 2.;

perben:

kötelesek az igazat vallani 1548. kán. 1. §;

ki nem köteles vallomást tenni 1548. kán. 2. §;
kik nem lehetnek ~ 1550. kán.;
kihallgatásuk kérése 1551-1552. kán.;
számuk korlátozása 1553. kán.;
nevük közlése 1554. kán.;
kizárásuk 1555. kán.;
idézésük 1556-1557. kán.;
kihallgatásuk 1558-1571. kán.;
vallomásuk értékelése 1572-1573. kán.;
szóbeli eljárásban 1663-1665. kán.;
házassági perben 1678-1679. kán.;
perbezárás után 1600. kán. 1. §.

TÁRSADALOMBIZTOSÍTÁS:

egyházi alkalmazottaké 231. kán. 2 §;
klerikusoké 1274. kán. 2. §, 281. kán. 2. §.

TÁRSULÁS:

krisztushívők ~i joga 215. kán.;
világiak ~i joga 225. kán.;
klerikusok ~i joga 278. kán.;
mikor nevezhető katolikusnak 300. kán.;
céljai 298. kán. 1. §;
ajánlott ~ok 298. kán. 2. §;
saját szabályzata 304. kán. 1. §;
neve 304. kán. 2. §;
egyházi felügyelete 305. kán.;
jogaiban való részesedés 306. kán.;
felvétel ~ba 307. kán.;
kizárás ~ból 308. kán.;
belső hatásköre és feladatai 309. kán., 311. kán.;
jogi személyisége 310. kán.;
klerikusi 302. kán.;
világiaké 327-329. kán.;
hivatalos 301. kán., 312-320. kán.;
magán~ 299. kán., 321-326. kán.;
a megszentelt élet intézményével egyesített 311. kán., 677. kán. 2. §;
harmadrend 303. kán.

TARTOMÁNY:

egyház~:

fogalma 431. kán. 1. §;
minden részegyháznak valamely ~ba kell tartoznia 431. kán. 2. §;
létesítése, megszüntetése, módosítása 431. kán. 3. §;
több ~ régiót alkothat 433. kán.;
élén a metropolita áll 435. kán.;

szerzetesi:

fogalma 621. kán.;
létesítése, módosítása 581. kán.;
vezetője nagyobb előljáró 620. kán.;
jogi személyisége 634. kán. 1. §;
bíróága 1427. kán.

TÁVOLLÉT:

szereztes előjáróé 629. kán.;
novíciusoké 649. kán. 1. §;
szereztesek törvénytelen ~e 665. kán. 2. §; 696. kán. 1. §;
szereztesek törvényes ~e 665. kán. 1. §;
ld. még: helybenlakás.

TÁVOLMARADÁS (PERTŐL):

feleké 1592-1595. kán.;
tanúké 1557. kán.;
vádlotté 1724. kán. 2. §.

TEMETÉS:

liturgikus törvények szerint 1176. kán.;
~ és hamvasztás 1176. kán. 3. §;
helye és a ~i illetékesség 1177. kán.;
kinek kell megadni és kinek tilos 1183-1184. kán.;
püspöké 1178. kán.;
szerezteseké 1179. kán.;
szegényeké 1181. kán.;
kereszteletlen gyermeké 1183. kán.;
ld. még: temető, bejegyzés.

TEMETŐ:

szent hely 1205. kán.;
egyházi vagy világi 1240. kán.;
kinek lehet 1240-1241. kán.;
működési szabályai 1243. kán.;
megválasztása 1180. kán.

TEMPLOM:

fogalma 1214. kán.;
ki szenteli fel vagy áldja meg 1206-1207. kán., 1217. kán.;
szenteléséről írás 1208. kán.;
szentelésének vagy megáldásának bizonyítása 1209. kán.;
felszenteltségének elvesztése 1212. kán., 1222. kán.;
ki építi és hogyan 1215-1216. kán.;
felszentelése és annak hatása 1217-1219. kán.;
szépsége, gondozása 1220. kán.;
szabad és ingyenes belépés 1221. kán.;
plébánia~ 857. kán. 2. §, 858. kán. 1. §, 859. kán., 934. kán. 1. §, 1217. kán. 2. §;
székesegyház 934. kán. 1. §, 1011. kán., 1217. kán. 2. §, 1242. kán.;
káptalani 503. kán., 510. kán.;
misézés nem katolikus ~ban 933. kán.

TEMPLOMIGAZGATÓK:

hivataluk és kinevezésük 556-557. kán.;
kötelességeik, hatáskörük 558-562. kán.;
elmozdításuk 563. kán.;
feladatuk a prédikációval kapcsolatban 767. kán. 4. §;
ld. még: igazgató.

TERMÉKETLENSÉG:

nem érvényteleníti és nem tiltja a házasságot 1084. kán.

TERMÉSZETJOG:

~i házassági akadály 1163. kán. 2. §, 1165. kán. 2. §;

~ és javak szerzése 1259. kán.;
~ szerint javairól rendelkezni jogosult személy 1299. kán. 1. §;
természeti törvény és az elévülés 199. kán. 1.

TESTÜLET:

~i jogi személy 115. kán. 2. §;
~i cselekvés 119. kán.;
mint a bemutatási jog gyakorlója 158. kán. 2. §, 160. kán. 2. §;
mint választó 165-179. kán.;
ld. még: püspökök testülete, tanácsosok testülete, bíróság.

TÉVEDÉS:

érvénytelenné vagy jogképtelenné tevő törvényekről 15. kán. 1. §;
vélelmezése 15. kán. 2. §;
közigazgatási intézkedés végrehajtásában 45. kán.;
leiratban 66. kán.;
hatása a cselekmény érvényességére 126. kán.;
köz~ esetén az egyház pótolja a hatalmat vagy felhatalmazást 144. kán.;
hivatalról való lemondáskor 188. kán.;
házasságkötéskor 1097. kán.;
mentő körülmény 1323. kán. 2;
enyhítő körülmény 1324. kán. 1. § 8;
a felek nyilatkozataiban 1538. kán.;
az ítéletben 1616. kán.

TÉVEDHETETLENSÉG:

pápáé 749. kán. 1. §;
püspökök testületéé 749. kán. 2. §.

TISZTASÁG:

evangéliumi tanács 599. kán.;
bűncselekmények a ~ ellen 1387. kán., 1395. kán.;
házassági kísérlet 1394. kán.;
ld még: fogadalom, celibátus.

TOLMÁCS:

gyónáskor 983. kán. 2. §;
gyónási titoktartása 1388. kán.;
házasságkötéskor 1106. kán.;
bírószágon 1471. kán., 1649. kán. 1. § 2.

TÖMEGTÁJÉKOZTATÁSI ESZKÖZÖK:

egyházi ~ 747. kán.;
használatuk szerzetesek részéről 666. kán.;
használatuk evangelizációban 761. kán., 822. kán. 1. §;
rádiós és televíziós igehirdetés szabályai 772. kán. 2. §, 831. kán. 2. §;
hívók felelőssége ~kel kapcsolatban 822. kán. 2-3. §;
egyházi hatóság felügyelete ~re 823. kán.;
klerikusok és szerzetesek közreműködése ~ben 831. kán.;
ld. még: könyvek.

TÖRVÉNYEK:*világiak:*

utalás rájuk az egyházjogban 22. kán.;
gyámságról 98. kán. 2. §;
örökbefogadásról 110. kán.;
elbirtoklásról 197. kán.;

klerikusok mentességeiről 289. kán. 2. §;
 nevelésről 799. kán.;
 eljegyzésről 1062. kán.;
 ~ által el nem ismert házasság 1071. kán. 1. § 2;
 vagyonkezeléssel kapcsolatban 1284. kán. 2. §;
 szerződések terén 1286. kán. 1, 1290. kán.;
 peregyezségről és választott bíraskodásról 1714. kán., 1716. kán.;

egyháziak:

liturgikus ~ 2. kán.;
 régi ~ hatálya 6. kán.;
 kihirdetésük és hatályba lépésük 7-8. kán.;
 nem visszamenő hatályúak 9. kán.;
 érvénytelenítő és jogképtelenné tevő ~10. kán.;
 kötelező erejük 11-12. kán.;
 vélelem a részleges ~ területi jellege mellett 13. kán. 1. §;
 kétely ~ről 14. kán.;
 tudatlanság vagy tévedés ~ről 15. kán.;
 magyarázatuk 16-18. kán., 27. kán.;
 hézaguk 19. kán.;
 hatályon kívül helyezésük 20-21. kán.;
 mikor helyezik hatályon kívül a jogszokást 28. kán.;
 általános határozatok 29. kán.;
 alkalmazásuk, végrehajtásuk 31-34. kán., 49. kán.;
 ~kel ellentétes közigazgatási intézkedések 36. kán., 38. kán.;
 nem vonják vissza az ellentétes leiratokat 73. kán.;
 milyen ~ alól adható felmentés 87. kán. 1. §, 85-86. kán.;
 büntetések elrendelése ~ben 1315. kán.;
 büntető ~ egyöntetűsége vidékenként 1316. kán.;

ld. még: isteni jog, részleges jog, felmentés.

TÖRVÉNYESÍTÉS:

gyermeké 1139-1140. kán.

TÖRVÉNYES ROKONSÁG:

házassági akadály 1094. kán.

TUDATLANSÁG (NEM TUDÁS):

törvényekkel kapcsolatos 15. kán.;
 hatása a jogcselekményre 126. kán.;
 szabálytalanságokról és akadályokról való ~ nem mentesít 1045. kán.;
 házasság lényegét illető 1096. kán.;
 mentő körülmény 1323. kán.;
 enyhítő körülmény 1324. kán. 1. § 9.

– **U** –

ÚJONNAN MEGTÉRTEK (NEOFITÁK):

képzésük 789. kán.;
 mikor vehetik fel az egyházi rendet 1042. kán. 3.

UTASÍTÁS (INSTRUCTIO): 34. kán.

– **Ü** –

ÜGYÉSZ:

mely ügyekben szükséges 1430-1431. kán.;

megidézésének elmaradása 1433. kán.;
 kinevezése és szükséges tulajdonságai 1435. kán.;
 lehet kötelékvédő is, de nem ugyanabban az ügyben 1436. kán.;
 elmozdítása 1436. kán. 2. §;
 visszalépése 1448. kán. 2. §;
 elutasítása 1449. kán. 4. §;
 kérdéseket terjeszthet elő 1533. kán.;
 válaszadási joga 1603. kán.;
 említése az ítéletben 1612. kán. 1. §;
 megtámadhatja a házasságot 1674. kán.;
 jogai házassági ügyben 1678. kán.;
 szereplése különválási ügyben 1696. kán.;
 büntető ügyben 1721-1722. kán.;
 elállása a büntető pertől 1724. kán.;
 fellebbezése büntető perben 1727. kán.;
 helyzete olyan, mint a peres fél 1434. kán.

ÜGYHALLGATÓK: 1428. kán.

ÜGYVÉD:

választása 1481. kán.;
 büntető ügyben 1723. kán.;
 ~ek száma 1482. kán. 3. §;
 kinevezési feltételei 1483. kán.;
 megbízása 1484. kán.;
 különleges megbízása 1485. kán.;
 elutasítása 1487. kán.;
 elmozdítása 1486. kán.;
 mely ügyekben szükséges 1481. kán. 1-2. §;
 tilalmak és büntető rendelkezések ~ ellen 1457. kán. 2. §, 1470. kán., 1488-1489. kán.;
 titoktartása 1455. kán. 3. §;
 ld. még: képviselő.

ÜLNÖK:

a bíró segítője 1424. kán.

ÜNNEPEK:

kötelező ~ felsorolása 1246. kán.;
 megtartási módjuk 1247. kán.;
 szentmisén való részvétel ~en 1248. kán.;
 elrendelésük, eltörlésük vagy áthelyezésük 1244. kán. 1. §, 1246. kán.;
 felmentés megtartásuk alól 1245. kán.;
 homília ~en 767. kán. 2. §.

– V –

VAGYONKEZELÉS:

egyházi ~ legfőbb alanya a pápa 1273. kán.;
 közvetlen alanya 1279. kán.;
 egyházmegyei ~ szervei 494. kán., 1274. kán., 1278. kán.;
 több egyházmegyéből való javak ~e 1275. kán.;
 cselekményei 1281. kán.;
 világi és erkölcsi törvények megtartása ~ben 1286. kán.;
 rendes és rendkívüli 1277. kán., 1281. kán. 2. §;
 klerikusnak tilos világi javak ~e 285. kán. 4. §, 286. kán.;

világi javak ~e szentelési akadály 1042. kán. 2;
szerződések 1280. kán.;
elidegenítés 1291-1294. kán., 1298. kán.;
bérbeadás 1297-1298. kán.;
ajándékozás 1285. kán.;
perek ~ről 1288. kán., 1524. kán. 2. §, 1413. kán. 1;
plébániai javaké 532. kán.;
szerzetesi javaké 635. kán. 2. §, 636. kán., 638. kán. 1. §, 639. kán.;
szerzetesek saját javaié 668. kán. 1. §;
világi intézményeké 718. kán.;
apostoli élet társaságaié 741. kán.;
társulásoké 319. kán., 325. kán.;
ld. még: anyagi javak.

VAGYONKEZELŐ:

hivatala 239. kán. 1. §, 494. kán., 636. kán., 1280. kán.;
személye 1279. kán., 1282. kán.;
kötelességei és esküje 1283-1284. kán., 1286. kán.;
leltár 1283. kán.;
hivatalának megszűnése 1289. kán.

VÁLASZTÁS:

testület által 119. kán.;
egyházi hivatalra 147. kán., 164-179. kán.;
előljáróké szerzetes intézményben 623. kán., 625-626. kán.;
pápa~ 332. kán. 1. §, 349. kán.;
püspöki konferencia elnökéé 452. kán. 1. §;
papi szenátus tagjaié 497-499. kán.;
egyházmegye irányítójáé a szék akadályoztatása esetén 413. kán. 2. §;
egyházmegyei kormányzóé 421-422. kán.;
ideiglenes vagyonkezelőé 423. kán. 2. §;
szabadságának akadályozása 1375. kán.

VÁLASZTOTT BÍRÁSKODÁS:

per elkerülésének módja 1713-1716. kán.

VASÁRNAP: ld. ünnepek.

VÉDŐ:

hivatalból adott 1481. kán.;
ld. még: kötelékvédő, ügyvéd.

VÉGREHAJTÁS:

törvények ~i utasításai 34. kán.;
egyedi közigazgatási intézkedéseké 40-45. kán.;
egyedi határozaté 54. kán.;
leiraté 68-70. kán.;
kegyes intézkedése 1310. kán.;
ítéleté 1650-1655. kán., 1638. kán., 1644. kán. 2. §;
~házassági semmisségi ügyekben 1685. kán.

VÉLELEM:

ogalma 1584. kán.;
hatásai 1585. kán.;
bírói ~ 1586. kán.

VÉRROKONSÁG:

számítási módja 108-109. kán.;

házassági akadály 1091. kán.;
mikor nem adható alóla felmentés 1078. kán.

VÉRTANÚK:

ereklyéik oltárban 1237. kán. 2. §.

VEZEKLÉS: 1340. kán.**VEZETŐ (TÁRSULÁSÉ):**

kijelölése 309. kán., 317. kán., 324. kán. 1. §;

elmozdítása 318. kán. 2. §;

működése 321. kán., 329. kán.;

ld. még: előljáró.

VILÁGI (LAIKUS):

fogalma 207. kán. 1. §;

kötelességei és jogai 224-231. kán.;

részvételi módja szentmisében 899. kán. 2. §, 907. kán.;

részvétele a kormányzati hatalom gyakorlásában 129. kán. 2. §;

megbízása a plébánia ellátásával 517. kán. 2. §;

igehirdető 759. kán., 766. kán.;

hitoktató 776. kán., 785. kán.;

misszionárius 784. kán.;

keresztség rendkívüli kiszolgáltatója 861. kán. 1. §;

rendkívüli áldoztató 230. kán. 3. §, 910. kán. 2. §, 911. kán. 2. §;

szentségkitétel rendkívüli végzője 943. kán.;

megbízása esketésre 1112. kán.;

egyes szentelmények kiszolgáltatója 1168. kán.;

vagyonkezelő 494. kán., 1282. kán.;

bírói kinevezése 1421. kán. 2. §;

ülnök 1424. kán.;

ügyhallgató 1428. kán.;

kötelékvédő és ügyész 1434. kán.

VILÁGI INTÉZMÉNY:

fogalma 710. kán.;

klerikusi vagy laikusi 711. kán.;

megszentelt élete az apostoli tevékenységben 713. kán. 1. §;

a világot az evangélium erejével alakítja 713. kán. 2-3. §;

életmódja 714. kán.;

függése a megyéspüspöktől 715. kán.;

anyagi javai 718. kán.;

szent kötelékei 712. kán., 721-722. kán., 723. kán. 1. §;

vallási és lelki élete 719. kán.;

kezdeti próbaidő 722. kán.;

első tagként való felvétel és végleges taggá válás 723. kán.;

képzés 724. kán.;

előljárók 717. kán., 720-724. kán., 726. kán.;

kiválás ~ből 726-727. kán.;

ld. még: megszentelt élet intézményei.

VISSZAÉLÉS:

kiváltsággal 84. kán.;

hatalommal vagy tisztséggel 1389. kán.;

súlyosbító körülmény 1326. kán. 1. § 2;

~ek megelőzése plébánián 528. kán. 2. §.

VISSZAMENŐ HATÁLY:

törvényeké 9. kán.;
hiteles törvényt magyarázaté 16. kán. 2. §.

VISSZAVONÁS:

szerzett jogoké a CIC által 4. kán.;
törvényé nem vélelmezhető 21. kán.;
általános végrehajtási határozatoké 33. kán. 2. §;
utasításoké 34. kán. 3. §;
közigazgatási intézkedésé 47. kán.;
egyedi határozaté 58. kán. 1. §;
kérelme felfolyamodáskor 1734. kán.;
leiraté 73. kán.;
kiváltságé 79. kán.;
lemondásé 189. kán. 4. §;
gyóntatási felhatalmazásé 974. kán.;
szentelési elbocsátóé 1023. kán.;
házassági beleegyezésé 1107. kán.;
házasságkötési képviselő megbízásáé 1105. kán. 4. §.

VÍZ:

kereszt~ 849. kán., 853. kán.;
szentmiséhez 924. kán.;
nem töri meg a szentségi bűnt 919. kán. 1. §.

VIZSGA:

gyóntatási felhatalmazáshoz 970. kán.;
plébánosi 521. kán. 3. §.

VIZSGÁLAT:

szentelendőké 1051. kán.;
büntetőeljárás előtt 1339. kán., 1717-1719. kán.;
ld. még: jegyesvizsgálat.

– ZS –**ZSINAT:***egyetemes:*

a püspökök testületének cselekménye 337. kán. 1. §;
~ és a pápa 338. kán.;
résztvevői 339. kán.;
résztvevőinek hitvallástétele 833. kán.;
megszakadása a pápai szék üresedésekor 340. kán.;
határozatainak kötelező ereje 341. kán.;
tévedhetetlen tanítása 749. kán.;

részleges:

összehívása és rendje 439-442. kán.;
résztvevői 443-444. kán.;
kormányzati hatalma 445. kán.;
iratainak felterjesztése a Szentszékhez 446. kán.;
a rendes tanítóhivatal alanya 753. kán.;

plenáris:

fogalma és összehívása 439. kán. 1. §;
~ és a püspöki konferencia 441. kán.;

tartományi:

fogalma és összehívása 439. kán. 2. §, 440. kán.;

~ és a metropolita 442. kán.;

illetékes a miseadományok mértékének meghatározására 952. kán.;

egyházmegyei:

természete 460. kán.;

megtartása 461. kán.;

összehívója és elnöke 462. kán.;

résztvevői 463-464. kán.;

kérdések megvitatása ~on 465. kán.;

illetékessége tanácsadói jellegű 466. kán.;

határozatairól a metropolita és a püspöki konferencia értesítése 467. kán.;

felfüggesztése, feloszlata, megszakadása 468. kán.

ZSOLOZSMA:

fogalma 1173. kán.;

ki köteles végezni 276. kán. 2. § 3, 663. kán. 3. §, 1174. kán. 1. §;

a többi hívőknek ajánlott 1174. kán. 2. §;

lehetőleg a megfelelő napszakban végzendő 1175. kán.

Codex Iuris Canonici

Liber I: De normis generalibus

(Cann. 1 – 6)

Can. 1 – Canones huius Codicis unam Ecclesiam latinam respiciunt.

Can. 2 – Codex plerumque non definit ritus, qui in actionibus liturgicis celebrandis sunt servandi; quare leges liturgicae hucusque vigentes vim suam retinent, nisi earum aliqua Codicis canonibus sit contraria.

Can. 3 – Codicis canones initas ab Apostolica Sede cum nationibus aliisve societatibus politicis conventiones non abrogant neque iis derogant; eadem idcirco perinde ac in praesens vigere pergent, contrariis huius Codicis praescriptis minime obstantibus.

Can. 4 – Iura quaesita, itemque privilegia quae, ab Apostolica Sede ad haec usque tempora personis sive physicis sive iuridicis concessa, in usu sunt nec revocata, integra manent, nisi huius Codicis canonibus expresse revocentur.

Can. 5 – § 1. Vigentes in praesens contra horum praescripta canonum consuetudines sive universales sive particulares, quae ipsis canonibus huius Codicis reprobantur, prorsus suppressae sunt, nec in posterum reviviscere sinantur; ceterae quoque suppressae habeantur, nisi expresse Codice aliud caveatur, aut centenariae sint vel immemorabiles, quae quidem, si de iudicio Ordinarii pro locorum ac personarum adiunctis submoveri nequeunt, tolerari possunt.

§ 2. Consuetudines praeter ius hucusque vigentes, sive universales sive particulares, servantur.

Can. 6 – § 1. Hoc Codice vim obtinente, abrogantur:

1° Codex Iuris Canonici" anno 1917 promulgatus;

2° aliae quoque leges, sive universales sive particulares, praescriptis huius Codicis contrariae, nisi de particularibus aliud expresse caveatur;

3° leges poenales quaelibet, sive universales sive particulares a Sede Apostolica latae, nisi in ipso hoc Codice recipiantur;

4° ceterae quoque leges disciplinares universales materiam respicientes, quae hoc Codice ex integro ordinatur.

§ 2. Canones huius Codicis, quatenus ius vetus referunt, aestimandi sunt ratione etiam canonicae traditionis habita.

TITULUS I

De legibus ecclesiasticis (Cann. 7 – 22)

Can. 7 – Lex instituitur cum promulgatur.

Can. 8 – § 1. Leges ecclesiasticae universales promulantur per editionem in Actorum Apostolicae Sedis commentario officiali, nisi in casibus particularibus alius promulgandi

modus fuerit praescriptus, et vim suam exserunt tantum expletis tribus mensibus a die qui Actorum numero appositus est, nisi ex natura rei illico ligent aut in ipsa lege brevior aut longior vacatio specialiter et expresse fuerit statuta.

§ 2. Leges particulares promulgantur modo a legislatore determinato et obligare incipiunt post mensem a die promulgationis, nisi alius terminus in ipsa lege statuatur.

Can. 9 – Leges respiciunt futura, non praeterita, nisi nominatim in eisdem praeteritis caveatur.

Can. 10 – Irritantes aut inhabilitantes eae tantum leges habendae sunt, quibus actum esse nullum aut inhabilem esse personam expresse statuatur.

Can. 11 – Legibus mere ecclesiasticis tenentur baptizati in Ecclesia catholica vel in eandem recepti, quique sufficienti rationis usu gaudent et, nisi aliud iure expresse caveatur, septimum aetatis annum expleverunt.

Can. 12 – § 1. Legibus universalibus tenentur ubique terrarum omnes pro quibus latae sunt.

§ 2. A legibus autem universalibus, quae in certo territorio non vigent, eximuntur omnes qui in eo territorio actu versantur.

§ 3. Legibus conditis pro peculiari territorio ii subiciuntur pro quibus latae sunt, quique ibidem domicilium vel quasi-domicilium habent et simul actu commorantur, firmo praescripto can. 13.

Can. 13 – § 1. Leges particulares non praesumuntur personales, sed territoriales nisi aliud constet.

§ 2. Peregrini non adstringuntur:

1° legibus particularibus sui territorii quamdiu ab eo absunt, nisi aut earum transgressio in proprio territorio noceat, aut leges sint personales;

2° neque legibus territorii in quo versantur, iis exceptis quae ordini publico consulunt, aut actuum sollemnia determinant, aut res immobiles in territorio sitas respiciunt.

§ 3. Vagi obligantur legibus tam universalibus quam particularibus quae vigent in loco in quo versantur.

Can. 14 – Leges, etiam irritantes et inhabilitantes, in dubio iuris non urgent; in dubio autem facti Ordinarii ab eis dispensare possunt, dummodo, si agatur de dispensatione reservata, concedi soleat ab auctoritate cui reservatur.

Can. 15 – § 1. Ignorantia vel error circa leges irritantes vel inhabilitantes earundem effectum non impediunt, nisi aliud expresse statuatur.

§ 2. Ignorantia vel error circa legem aut poenam aut circa factum proprium aut circa factum alienum notorium non praesumitur; circa factum alienum non notorium praesumitur, donec contrarium probetur.

Can. 16 – § 1. Leges authentice interpretatur legislator et is cui potestas authentice interpretandi fuerit ab eodem commissa.

§ 2. Interpretatio authentica per modum legis exhibita eandem vim habet ac lex ipsa et promulgari debet; si verba legis in se certa declaret tantum, valet retrorsum; si legem coarctet vel extendat aut dubiam explicet, non retrotrahitur.

§ 3. Interpretatio autem per modum sententiae iudicialis aut actus administrativi in re peculiari, vim legis non habet et ligat tantum personas atque afficit res pro quibus data est.

Can. 17 – Leges ecclesiasticae intellegendae sunt secundum propriam verborum significationem in textu et contextu consideratam; quae si dubia et obscura manserit, ad locos parallelos, si qui sint, ad legis finem ac circumstantias et ad mentem legislatoris est recurrendum.

Can. 18 – Leges quae poenam statuunt aut liberum iurium exercitum coarctant aut exceptionem a lege continent, strictae subsunt interpretationi.

Can. 19 – Si certa de re desit expressum legis sive universalis sive particularis praescriptum; aut consuetudo, causa, nisi sit poenalis, dirimenda est attentis legibus latis in similibus, generalibus iuris principiis cum aequitate canonica servatis, iurisprudencia et praxi Curiae Romanae, communi constantique doctorum sententia.

Can. 20 – Lex posterior abrogat priorem aut eidem derogat, si id expresse edicat aut illi sit directe contraria, aut totam de integro ordinet legis prioris materiam; sed lex universalis minime derogat iuri particulari aut speciali, nisi aliud in iure expresse caveatur.

Can. 21 – In dubio revocatio legis praeexistentis non praesumitur, sed leges posteriores ad priores trahendae sunt et his, quantum fieri potest, conciliandae.

Can. 22 – Leges civiles ad quas ius Ecclesiae remittit, in iure canonico iisdem cum effectibus servantur, quatenus iuri divino non sint contrariae et nisi aliud iure canonico caveatur.

TITULUS II

De consuetudine (Cann. 23 – 28)

Can. 23 – Ea tantum consuetudo a communitate fidelium introducta vim legis habet, quae a legislatore approbata fuerit, ad normam canonum qui sequuntur.

Can. 24 – § 1. Nulla consuetudo vim legis obtinere potest, quae sit iuri divino contraria.

§ 2. Nec vim legis obtinere potest consuetudo contra aut praeter ius canonicum, nisi sit rationabilis; consuetudo autem quae in iure expresse reprobatur, non est rationabilis.

Can. 25 – Nulla consuetudo vim legis obtinet, nisi a communitate legis saltem recipiendae capaci cum animo iuris inducendi servata fuerit.

Can. 26 – Nisi a competendi legislatore specialiter fuerit probata, consuetudo vigenti iuri canonico contraria aut quae est praeter legem canonicam, vim legis obtinet tantum, si legitime per annos triginta continuos et completos servata fuerit; contra legem vero canonicam, quae clausulam contineat futuras consuetudines prohibentem, sola praevalere potest consuetudo centenaria aut immemorabilis.

Can. 27 – Consuetudo est optima legum interpretis.

Can. 28 – Firmo praescripto can. 5, consuetudo, sive contra sive praeter legem per contrariam consuetudinem aut legem revocatur; sed, nisi expressam de iis mentionem faciat, lex non revocat consuetudines centenarias aut immemorabiles, nec lex universalis consuetudines particulares.

TITULUS III

De decretis generalibus et de instructionibus (Cann. 29 – 34)

Can. 29 – Decreta generalia, quibus a legislatore competenti pro communitate legis recipiendae capaci communia feruntur praescripta, proprie sunt leges et reguntur praescriptis canonum de legibus.

Can. 30 – Qui potestate executiva tantum gaudet, decretum generale, de quo in can. 29, ferre non valet, nisi in casibus particularibus ad normam iuris id ipsi a legislatore competenti expresse fuerit concessum et servatis condicionibus in actu concessionis statutis.

Can. 31 – § 1. Decreta generalia executoria, quibus nempe pressius determinantur modi in lege applicanda servandi aut legum observantia urgetur, ferre valent, intra fines suae competentiae, qui potestate gaudent executiva.

§ 2. Ad decretorum promulgationem et vacationem quod attinet, de quibus in § 1, servantur praescripta can. 8.

Can. 32 – Decreta generalia executoria eos obligant qui tenentur legibus, quarum eadem decreta modos applicationis determinant aut observantiam urgent.

Can. 33 – § 1. Decreta generalia executoria, etiamsi edantur in directoriis aliisque nominis documentis, non derogant legibus, et eorum praescripta quae legibus sint contraria omni vi carent.

§ 2. Eadem vim habere desinunt revocatione explicita aut implicita ab auctoritate competenti facta, necnon cessante lege ad cuius executionem data sunt; non autem cessant resolutio iure statuentis nisi contrarium expresse caveatur.

Can. 34 – § 1. Instructiones, quae nempe legum praescripta declarant atque rationes in iisdem exsequendis servandas evolvunt et determinant, ad usum eorum dantur quorum est curare ut leges executioni mandentur, eosque in legum executione obligant; eas legitime edunt, intra fines suae competentiae, qui potestate executiva gaudent.

§ 2. Instructionum ordinationes legibus non derogant, et si quae cum legum praescriptis componi nequeant, omni vi carent.

§ 3. Vim habere desinunt instructiones non tantum revocatione explicita aut implicita auctoritatis competentis, quae eas edidit, eiusve superioris, sed etiam cessante lege ad quam declarandam vel executioni mandandam datae sunt.

TITULUS IV

De actibus administrativis singularibus (cann. 35 – 93)

CAPUT I

NORMAE COMMUNES

Can. 35 – Actus administrativus singularis, sive est decretum aut praeceptum sive est rescriptum, elici potest, intra fines suae competentiae, ab eo qui potestate executiva gaudet, firmo praescripto can. 76, § 1.

Can. 36 – § 1. Actus administrativus intellegendus est secundum propriam verborum significationem et communem loquendi usum; in dubio, qui ad lites referuntur aut ad poenas

comminandas infligendasve attinent aut personae iura aliis quaesita laedunt aut adversantur legi incommodum privatorum, strictae subsunt interpretationi; ceteri omnes, latae.

§ 2. Actus administrativus non debet ad alios casus praeter expressos extendi.

Can. 37 – Actus administrativus, qui forum externum respicit, scripto est consignandus; item, si fit in forma commissoria, actus huius executionis.

Can. 38 – Actus administrativus, etiam si agatur de rescripto "Motu proprio" dato, effectum caret quatenus ius quaesitum laedit aut legi consuetudinive probatae contrarium est, nisi auctoritas competens expresse clausulam derogatoriam addiderit.

Can. 39 – Condiciones in actu administrativo tunc tantum ad validitatem censentur adiectae, cum per particulas "si," "nisi," "dummodo" exprimuntur.

Can. 40 – Exsecutor alicuius actus administrativi invalide suo munere fungitur, antequam litteras receperit earumque authenticitatem et integritatem recognoverit, nisi praevia earundem notitia ad ipsum auctoritate eundem actum edentis transmissa fuerit.

Can. 41 – Exsecutor actus administrativi cui committitur merum executionis ministerium, executionem huius actus denegare non potest, nisi manifesto appareat eundem actum esse nullum aut alia ex gravi causa sustineri non posse aut condiciones in ipso actu administrativo appositae non esse adimpletas; si tamen actus administrativi executio adiunctorum personae aut loci ratione videatur inopportuna, exsecutor executionem intermittat; quibus in casibus statim certiore faciat auctoritatem quae actum edidit.

Can. 42 – Exsecutor actus administrativi procedere debet ad mandati normam; si autem condiciones essentielles in litteris appositae non impleverit ac substantialem procedendi formam non servaverit, irrita est executio.

Can. 43 – Actus administrativi exsecutor potest alium pro suo prudenti arbitrio sibi substituere, nisi substitutio prohibita fuerit, aut electa industria personae, aut substituti persona praefinita; hisce autem in casibus exsecutori licet alteri committere actus praeparatorios.

Can. 44 – Actus administrativus executioni mandari potest etiam ab exsecutoris successore in officio, nisi fuerit electa industria personae.

Can. 45 – Exsecutori fas est, si quoquo modo in actus administrativi executione erraverit, eundem actum iterum executioni mandare.

Can. 46 – Actus administrativus non cessat resolutio iure statuentis, nisi aliud iure expresse caveatur.

Can. 47 – Revocatio actus administrativi per alium actum administrativum auctoritatis competentis effectum tantummodo obtinet a momento, quo legitime notificatur personae pro qua datus est.

CAPUT II DE DECRETIS ET PRAECEPTIS SINGULARIBUS

Can. 48 – Decretum singulare intellegitur actus administrativus a competenti auctoritate executiva editus, quo secundum iuris normas pro casu particulari datur decisio aut fit provisio, quae natura sua petitionem ab aliquo factam non supponunt.

Can. 49 – Praeceptum singulare est decretum quo personae aut personis determinatis aliquid faciendum aut omittendum directe et legitime imponitur, praesertim ad legis observantiam urgendam.

Can. 50 – Antequam decretum singulare ferat, auctoritas necessarias notitias et probationes exquirat, atque, quantum fieri potest, eos audiat quorum iura laedi possint.

Can. 51 – Decretum scripto feratur expressis, saltem summarie, si agatur de decisione, motivis.

Can. 52 – Decretum singulare vim habet tantum quoad res de quibus datum est; eas vero ubique obligat, nisi aliud constet.

Can. 53 – Si decreta inter se sint contraria, peculiare, in iis quae peculiariter exprimuntur, praevalet generali; si aequae sint peculiariter aut generalia, posterius tempore obrogat priori, quatenus ei contrarium est.

Can. 54 – § 1. Decretum singulare, cuius applicatio committitur executori, effectum habet a momento executionis; secus a momento quo personae auctoritate ipsius decernentis intimatur.

§ 2. Decretum singulare, ut urgeri possit, legitimo documento ad normam iuris intimandum est.

Can. 55 – Firmo praescripto cann. 37 et 51 cum gravissima ratio obstet ne scriptus decreti textus tradatur, decretum intimatum habetur si ei, cui destinatur, coram notario vel duobus testibus legatur, actis redactis, ab omnibus praesentibus subscribendis.

Can. 56 – Decretum pro intimato habetur, si is cui destinatur, rite vocatus ad decretum accipiendum vel audiendum, sine iusta causa non comparuerit vel subscribere recusaverit.

Can. 57 – § 1. Quoties lex iubeat decretum ferri vel ab eo, cuius interest, petitio vel recursus ad decretum obtinendum legitime proponatur, auctoritas competens intra tres menses a recepta petitione vel recursu provideat, nisi alius terminus lege praescribatur.

§ 2. Hoc termino transacto, si decretum nondum datum fuerit, responsum praesumitur negativum, ad propositionem ulterioris recursus quod attinet.

§ 3. Responsum negativum praesumptum non eximit competentem auctoritatem ab obligatione decretum ferendi, immo et damnum forte illatum, ad normam can. 128, reparandi.

Can. 58 – § 1. Decretum singulare vim habere desinit legitima revocatione ab auctoritate competendi facta necnon cessante lege ad cuius executionem datum est.

§ 2. Praeceptum singulare, legitimo documento non impositum, cessat resolutio iure praecipientis.

CAPUT III DE RESCRIPTIS

Can. 59 – § 1. Rescriptum intellegitur actus administrativus a competenti auctoritate exsecutiva in scriptis elicitus, quo suapte natura, ad petitionem alicuius, conceditur privilegium, dispensatio aliave gratia.

§ 2. Quae de rescriptis statuuntur praescripta, etiam de licentiae concessionem necnon de concessionibus gratiarum vivae vocis oraculo valent, nisi aliud constet.

Can. 60 – Rescriptum quodlibet impetrari potest ab omnibus qui expresse non prohibentur.

Can. 61 – Nisi aliud constet, rescriptum impetari potest pro alio, etiam praeter eius assensum, et valet ante eiusdem acceptationem, salvo clausulis contrariis.

Can. 62 – Rescriptum in quo nullus datur exsecutor, effectum habet a momento quo datae sunt litterae; cetera, a momento executionis.

Can. 63 – § 1. Validitati rescripti obstat subreptio seu reticentia veri, si in precibus expressa non fuerint quae secundum legem, stilum et praxim canonicam ad validitatem sunt experimenda, nisi agatur de rescripto gratiae, quod "Motu proprio" datum sit.

§ 2. Item validitati rescripti obstat obreptio seu exposito falsi, sine una quidem causa motiva proposita sit vera.

§ 3. Causa motiva in rescriptis quorum nullus est exsecutor, vera sit oportet tempore quo rescriptum datum est; in ceteris, tempore executionis.

Can. 64 – Salvo iure Paenitentiariae pro foro interno, gratia a quovis dicasterio Romanae Curiae denegata, valide ab alio eiusdem Curiae dicasterio aliave competenti auctoritate infra Romanum Pontificem concedi nequit, sine assensu dicasterii quocum agi coeptum est.

Can. 65 – § 1. Salvo praescriptis §§ 2 et 3, nemo gratiam a proprio Ordinario denegatam ab alio Ordinario petat, nisi facta denegationis mentione; Ordinarius gratiam ne concedat, nisi habitis a priore Ordinario denegationis rationibus.

§ 2. Gratia a Vicario generali vel a Vicario episcopali denegata, ab alio Vicario eiusdem Episcopi, etiam habitis a Vicario denegante denegationis rationibus, valide concedi nequit.

§ 3. Gratia a Vicario generali vel a Vicario episcopali denegata et postea, nulla facta huius denegationis mentione, ab Episcopo dioecesano impetrata, invalida est; gratia autem ab Episcopo dioecesano denegata nequit valide, etiam facta denegationis mentione, ab eius Vicario generali vel Vicario episcopali, non consentiente Episcopo, impetrari.

Can. 66 – Rescriptum non fit irritum ob errorem in nomine personae cui datur vel a qua editur, aut loci in quo ipsa residet, aut rei de qua agitur, dummodo iudicio Ordinarii nulla sit de ipsa persona vel de re dubitatio.

Can. 67 – § 1. Si contingat ut de una eademque re duo rescripta inter se contraria impetrentur, peculiare, in iis quae peculiariter exprimuntur, praevalet generale.

§ 2. Si sint aequae peculiaris aut generalis, prius tempore praevalet posteriori, nisi in altero fiat mentio expressa de priore, aut nisi prior impetrator dolo vel notabili negligentia sua rescripto usus non fuerit.

§ 3. In dubio num rescriptum irritum sit necne, recurratur ad rescribentem.

Can. 68 – Rescriptum Sedis Apostolicae in quo nullus datur exsecutor, tunc tantum debet Ordinario impetrantis praesentari, cum id in iisdem litteris praecipitur, aut de rebus agitur publicis, aut comprobari condiciones oportet.

Can. 69 – Rescriptum, cuius praesentationi nullum est definitum tempus, potest exsecutori exhiberi quovis tempore, modo absit fraus et dolus.

Can. 70 – Si in rescripto ipsa concessio exsecutori committatur, ipsius est pro suo prudenti arbitrio et conscientia gratiam concedere vel denegare.

Can. 71 – Nemo uti tenetur rescripto in sui dumtaxat favorem concesso, nisi aliunde obligatione canonica ad hoc teneatur.

Can. 72 – Rescripta ab Apostolica Sede concessa, quae exspiraverint, ab Episcopo dioecesano iusta de causa semel prorogari possunt, non tamen ultra tres menses.

Can. 73 – Per legem contrariam nulla rescripta revocantur, nisi aliud in ipsa lege caveatur.

Can. 74 – Quamvis gratia oretenus sibi concessa quis in foro interno uti possit, tenentur illam pro foro externo probare, quoties id legitime ab eo petatur.

Can. 75 – Si rescriptum contineat privilegium vel dispensationem, servantur insuper praescripta canonum qui sequuntur.

CAPUT IV DE PRIVILEGIIS

Can. 76 – § 1. Privilegium, seu gratia in favorem certarum personarum sive physicarum sive iuridicarum per peculiarem actum facta, concedi potest a legislatore necnon ab auctoritate executiva cui legislator hanc potestatem concesserit. § 2. Possessio centenaria vel immemorabilis praesumptionem inducit concessi privilegii.

Can. 77 – Privilegium interpretandum est ad normam can. 36, § 1; sed ea semper adhibenda est interpretatio, qua privilegio aucti aliquam revera gratiam consequantur.

Can. 78 – § 1. Privilegium praesumitur perpetuum, nisi contrarium probetur.

§ 2. Privilegium personale, quod scilicet personam sequitur, cum ipsa extinguitur.

§ 3. Privilegium reale cessat per absolutum rei vel loci interitum; privilegium vero locale, si locus intra quinquaginta annos restituatur, reviviscit.

Can. 79 – Privilegium cessat per revocationem competentis auctoritatis ad normam can. 47, firmo praescripto can. 81.

Can. 80 – § 1. Nullum privilegium per renuntiationem cessat, nisi haec a competendi auctoritate fuerit accepta.

§ 2. Privilegio in sui dumtaxat favorem concesso quaevis persona physica renuntiare potest.

§ 3. Privilegio concesso alicui personae iuridicae, aut ratione dignitatis loci vel rei, singulae personae renuntiare nequeunt; nec ipsi personae iuridicae integrum est privilegio sibi concesso renuntiare, si renuntiatio cedat in Ecclesiae praeiudicium.

Can. 81 – Resoluto iure concedentis, privilegium non extinguatur, nisi datum fuerit cum clausula "ad beneplacitum nostrum" vel alia aequipollenti.

Can. 82 – Per non usum vel per usum contrarium privilegium aliis haud onerosum non cessat; quod vero in aliorum gravamen cedit, amittitur, si accedat legitima praescriptio.

Can. 83 – § 1. Cessat privilegium elapso tempore vel expleto numero casuum pro quibus concessum fuit, firmo praescripto can. 142, § 2.

§ 2. Cessat quoque, si temporis progressu rerum adiuncta ita iudicio auctoritatis competentis immutata sint, ut noxium evaserit aut eius usus illicitus fiat.

Can. 84 – Qui abutitur potestate sibi ex privilegio data, privilegio ipso privari meretur; quare, Ordinarius, frustra monito privilegiario, graviter abutentem privet privilegio quod ipse concessit; quod si privilegium concessum fuerit ab Apostolica Sede, eandem Ordinarius certiores facere tenetur.

CAPUT V DE DISPENSATIONIBUS

Can. 85 – Dispensatio, seu legis mere ecclesiasticae in casu particulari relaxatio, concedi potest ab iis qui potestate gaudent executiva intra limites suae competentiae, necnon ab illis quibus potestas dispensandi explicite vel implicite competit sive ipso iure sive vi legitimae delegationis.

Can. 86 – Dispensationi obnoxiae non sunt leges quatenus ea definiunt, quae institutorum aut actuum iuridicorum essentialiter sunt constitutiva.

Can. 87 – § 1. Episcopus dioecesanus fideles, quoties id ad eorundem spirituale bonum conferre iudicet, dispensare valet in legibus disciplinaribus tam universalibus quam particularibus pro suo territorio vel suis subditis a suprema Ecclesiae auctoritate latis, non tamen in legibus processualibus aut poenalibus, nec in iis quarum dispensatio Apostolicae Sedis alicuius auctoritati specialiter reservatur.

§ 2. Si difficilis sit recursus ad Sanctam Sedem et simul in mora sit periculum gravis damni, Ordinarius quicumque dispensare valet in iisdem legibus, etiam si dispensatio reservatur Sanctae Sedi, dummodo agatur de dispensatione quam ipsa in iisdem adiunctis concedere solet, firmo praescripto can. 291.

Can. 88 – Ordinarius loci in legibus dioecesanis atque, quoties id ad fidelium bonum conferre iudicet, in legibus a Concilio plenario vel provinciali aut ab Episcoporum conferentia latis dispensare valet.

Can. 89 – Parochus alique presbyteri aut diaconi a lege universali et particulari dispensare non valent, nisi haec potestas ipsis expresse concessa sit.

Can. 90 – § 1. A lege ecclesiastica ne dispensetur sine iusta et rationabili causa, habita ratione adiutorum casus et gravitatis legis a qua dispensatur; alias dispensatio illicita est, nisi ab ipso legislatore eiusve superiore data sit, etiam invalida.

§ 2. Dispensatio in dubio de sufficientia causae valide et licite conceditur.

Can. 91 – Qui gaudet potestate dispensandi eam exercere valet, etiam extra territorium existens, in subditos, licet a territorio absentes, atque, nisi contrarium expresse statuatur, in peregrinos quoque in territorio actu degentes, necnon erga seipsum.

Can. 92 – Strictae subest interpretationi non solum dispensatio ad normam can. 36, § 1, sed ipsamet potestas dispensandi ad certum casum concessa.

Can. 93 – Dispensatio quae tractum habet successivum cessat iisdem modis quibus privilegium, necnon certa ac totali cessatione causae motivae.

TITULUS V

De statutis et ordinibus (Cann. 94 – 95)

Can. 94 – § 1. Statuta, sensu proprio, sunt ordinationes quae in universitatibus sive personarum sive rerum ad normam iuris conduntur, et quibus definiuntur earundem finis, constitutio, regimen atque agendi rationes.

§ 2. Statutis universitatis personarum obligantur solae personae quae legitime eiusdem membra sunt; statutis rerum universitatis, iique eiusdem moderamen curant.

§ 3. Quae statutorum praescripta vi potestatis legislativae condita et promulgata sunt, reguntur praescriptis canonum de legibus.

Can. 95 – § 1. Ordines sunt regulae seu normae quae servari debent in personarum conventibus, sive ab auctoritate ecclesiastica indictis sive a christifidelibus libere convocatis, necnon aliis celebrationibus, et quibus definiuntur quae ad constitutionem, moderamen et rerum agendarum rationes pertinent.

§ 2. In conventibus celebrationibusve, ii regulis ordinis tenentur, qui in iisdem partem habent.

TITULUS VI

De personis physicis et iuridicis (Cann. 96 – 123)

CAPUT I

DE PERSONARUM PHYSICARUM CONDICIONE CANONICA

Can. 96 – Baptismo homo Ecclesiae Christi incorporatur et in eadem constituitur persona, cum officiis et iuribus quae christianis, attenta quidem eorum condicione, sunt propria, quatenus in ecclesiastica sunt communione et nisi obstet lata legitima sanctio.

Can. 97 – § 1. Persona quae duodevigesimum aetatis annum explevit, maior est; infra hanc aetatem, minor.

§ 2. Minor, ante plenum septennium, dicitur infans et censetur non sui compos, expleto autem septennio, usum rationis habere praesumitur.

Can. 98 – § 1. Persona maior plenum habet suorum iurium exercitium.

§ 2. Persona minor in exercitio suorum iurium potestati obnoxia manet parentum vel tutorum, iis exceptis in quibus minores lege divina aut iure canonico ab eorum potestate exempti sunt; ad constitutionem tutorum eorumque potestatem quod attinet, servantur praescripta iuris civilis, nisi iure canonico aliud caveatur, aut Episcopus dioecesanus in certibus casibus iusta de causa per nominationem alius tutoris providendum aestimaverit.

Can. 99 – Quicumque usu rationis habitu caret, censetur non sui compos et infantibus assimilatur.

Can. 100 – Persona dicitur: "incola," in loco ubi est eius domicilium; "advena," in loco ubi quasi-domicilium habet; "peregrinus," si versetur extra domicilium et quasi-domicilium quod adhuc retinet; "vagus," si nullibi domicilium habeat vel quasi-domicilium.

Can. 101 – § 1. Locus originis filii, etiam neophyti, est ille in quo cum filius natus est, domicilium, aut, eo deficiente, quasi-domicilium habuerunt parentes vel, si parentes non habuerint idem domicilium vel quasi-domicilium, mater.

§ 2. Si agatur de filio vagorum, locus originis est ipsemet nativitatis locus; si de exposito, est locus in quo inventus est.

Can. 102 – § 1. Domicilium acquiritur ea in territorio alicuius paroeciae aut saltem dioecesis commoratione, quae aut coniuncta sit cum animo ibi perpetuo manendi si nihil inde avocet, aut ad quinquennium completum sit protracta.

§ 2. Quasi-domicilium acquiritur ea commoratione in territorio alicuius paroeciae aut saltem dioecesis, quae aut coniuncta sit cum animo ibi manendi saltem per tres menses si nihil inde avocet, aut ad tres menses reapse sit protracta.

§ 3. Domicilium vel quasi-domicilium in territorio paroeciae dicitur paroeciale; in territorio dioecesis, etsi non in parochia, dioecesanum.

Can. 103 – Sodales institutorum religiosorum et societatum vitae apostolicae domicilium acquirunt in loco ubi sita est domus cui adscribuntur; quasi-domicilium in domo ubi, ad normam can. 102, § 2, commorantur.

Can. 104 – Coniuges commune habeant domicilium vel quasi-domicilium; legitime separationis ratione vel alia iusta de causa, uterque habere potest proprium domicilium vel quasi-domicilium.

Can. 105 – § 1. Minor necessario retinet domicilium et quasi-domicilium illius, cuius potestati subicitur. Infantia egressus potest etiam quasi-domicilium proprium acquirere; atque legitime ad normam iuris civilis emancipatus, etiam proprium domicilium.

§ 2. Quicumque alia ratione quam minoritate, in tutelam vel curatelam legitime traditus est alterius, domicilium et quasi-domicilium habet tutoris vel curatoris.

Can. 106 – Domicilium et quasi-domicilium amittitur discessione a loco cum animo non revertendi, salvo praescripto can. 105.

Can. 107 – § 1. Tum per domicilium tum per quasi-domicilium suum quisque parochum et Ordinarium sortitur.

§ 2. Proprius vagi parochus vel Ordinarius est parochus vel Ordinarius loci in quo vagus actu commoratur.

§ 3. Illius quoque qui non habet nisi domicilium vel quasi-domicilium dioecesanum, parochus proprius est parochus loci in quo actu commoratur.

Can. 108 – § 1. Consanguinitas computatur per lineas et gradus.

§ 2. In linea recta tot sunt gradus quot generationes, seu quot personae, stipite dempto.

§ 3. In linea obliqua tot sunt gradus quot personae in utraque simul linea, stipite dempto.

Can. 109 – § 1. Affinitur oritur ex matrimonio valido, etsi non consummato, atque viget inter virum et mulieris consanguineos, itemque mulierem inter et viri consanguineos.

§ 2. Ita computantur ut qui sunt consanguinei viri, iidem in eadem linea et gradu sint affines mulieris, et vice versa.

Can. 110 – Filii, qui ad normam legis civilis adoptati sint, habentur ut filii eius vel eorum qui eos adoptaverint.

Can. 111 – § 1. Ecclesiae latinae per receptum baptismum adscribitur filius parentum, qui ad eam pertineant vel, si alteruter ad eam nonpertineat, ambo concordi voluntate optaverint ut proles in Ecclesia latina baptizaretur; quodsi concors voluntas desit, Ecclesiae rituali ad quam pater petinet adscribitur.

§ 2. Quilibet baptizandus qui partum decimum aetatis annum expleverit, libere potest eligere ut in Ecclesia latina vel in alia Ecclesia rituali sui iuris baptizetur; quo in casu, ipse ad eam Ecclesiam pertinet quam elegerit.

Can. 112 – § 1. Post receptum baptismum, alii Ecclesiae ritualis sui iuris adscribuntur:

1° qui licentiam ab Apostolica Sede obtinuerit;

2° coniux qui, in matrimonio ineundo vel eo durante, ad Ecclesiam ritualement sui iuris alterius coniugis se transire declaraverit; matrimonio autem soluto, libere potest ad latinam Ecclesiam redire;

3° filii eorum, de quibus in nn. 1 et 2, ante decimum quartum aetatis annum completum itemque, in matrimonio mixto, filii partis catholicae quae ad aliam Ecclesiam ritualement legitime transierit; adepta vero hac aetate, iidem possunt ad latinam Ecclesiam redire.

§ 2. Mos, quamvis diuturnus, sacramenta secundum ritum alicuius Ecclesiae ritualis sui iuris recipiendi, non secumfert adscriptionem eidem Ecclesiae.

CAPUT II DE PERSONIS IURIDICIS

Can. 113 – § 1. Catholica Ecclesia et Apostolica Sedes, moralis personae rationem habent ex ipsa ordinatione divina.

§ 2. Sunt etiam in Ecclesia, praeter personas physicas, personae iuridicae, subiecta scilicet in iure canonico obligationum et iurium quae ipsarum indoli congruunt.

Can. 114 – § 1. Personae iuridicae constituuntur aut ex ipso iuris praescripto aut ex speciali competentis auctoritatis concessionem per decretum data, universitates sive personarum sive rerum in finem missioni Ecclesiae congruentem, qui singulorum finem transcendit, ordinatae.

§ 2. Fines, de quibus in § 1, intelleguntur qui ad opera pietatis, apostolatus vel caritatis sive spiritualis sive temporalis attinent.

§ 3. Auctoritas Ecclesiae competens personalitatem iuridicam ne conferat nisi iis personarum aut rerum universitatibus, quae finem persequuntur reapse utilem atque, omnibus perpensis, mediis gaudent quae sufficere posse praevidentur ad finem praestitutum assequendum.

Can. 115 – § 1. Personae iuridicae in Ecclesia sunt aut universitates personarum aut universitates rerum.

§ 2. Universitas personarum, quae quidem nonnisi ex tribus saltem personis constitui potest, est collegialis, si eius actionem determinant membra, in decisionibus ferendis

concurrentia, sive aequali iure sive non, ad normam iuris et statutorum; secus est non collegialis.

§ 3. Universitas rerum seu fundatio autonoma constat bonis seu rebus, sive spiritualibus sive materialibus, eamque, ad normam iuris et statutorum, moderantur sive una vel plures personae physicae sive collegium.

Can. 116 – § 1. Personae iuridicae publicae sunt universitates personarum seu rerum, quae ab ecclesiastica auctoritate competenti constituuntur ut intra fines sibi praestitutos nomine Ecclesiae, ad normam praescriptorum iuris, munus proprium intuitu boni publici ipsis commissum expleant; ceterae personae iuridicae sunt privatae.

§ 2. Personae iuridicae publicae hac personalitate donantur sive ipso iure sive speciali competentis auctoritatis decreto eandem expresse concedenti; personae iuridicae privatae hac personalitate donantur tantum per speciale competentis auctoritatis decretum eandem personalitatem expresse concedens.

Can. 117 – Nulla personarum vel rerum universitas personalitatem iuridicam obtinere intendens, eandem consequi valet nisi ipsius statuta a competenti auctoritate sint probata.

Can. 118 – Personam iuridicam publicam repraesentant, eius nomine agentes, ii quibus iure universali vel particulari aut propriis statutis haec competentia agnoscitur; personam iuridicam privatam, ii quibus eadem competentia per statuta tribuitur.

Can. 119 – Ad actus collegiales quod attinet, nisi iure vel statutis aliud caveatur:

1° si agatur de electionibus, id vim habet iuris, quod, praesente quidem maiore parte eorum qui convocari debent, placuerit parti absolute maiori eorum qui sunt praesentes; post duo inefficacia scrutinia, suffragatio fiat super duobus candidatis qui maiorem suffragiorum partem obtinuerint, vel, si sunt plures, super duobus aetate senioribus; post tertium scrutinium, si paritas maneat, ille electus habeatur qui senior sit aetate;

2° si agatur de aliis negotiis, id vim habet iuris, quod, praesente quidem maiore parte eorum qui convocari debent, placuerit parti absolute maiori eorum qui sunt praesentes; quod si post duo scrutinia suffragia aequalia fuerint, praeses suo voto paritatem dirimere potest;

3° quod autem omnes uti singulos tangit, ab omnibus approbari debet.

Can. 120 – § 1. Personae iuridica natura sua perpetua est; extinguitur tamen si a competenti auctoritate legitime supprimantur aut per centum annorum spatium agere desierit; persona iuridica privata insuper extinguitur, si ipsa consociatio ad normam statutorum dissolvatur, aut si, de iudicio auctoritatis competentis, ipsa fundatio ad normam statutorum esse desierit.

§ 2. Si vel unum ex personae iuridicae collegialis membris supersit, et personarum universitas secundum statuta esse non desierit, exercitium omnium iurium universitatis illi membro competit.

Can. 121 – Si universitates sive personarum sive rerum, quae sunt personae iuridicae publicae, ita coniungantur ut ex iisdem una constituatur universitas personalitae iuridica et ipsa pollens, nova haec persona iuridica bona iuraque patrimonialia prioribus propria obtinet atque onera suscipit, quibus eadem gravabantur; ad destinationem autem praesertim bonorum et ad onerum adimpletionem quod attinet, fundatorum oblatorumque voluntas atque iura quaesita salva esse debent.

Can. 122 – Si universitas, quae gaudet personalitate iuridica publica, ita dividatur ut aut illius pars alii personae iuridicae uniatur aut ex parte dismembrata distincta persona iuridica

publica erigatur, auctoritas ecclesiastica, cui divisio competat, curare debet per se vel per executorem, servatis quidem in primis tum fundatorum ac oblatorum voluntate tum iuribus quaesitis tum probatis statutis:

1° ut communia, quae dividi possunt, bona atque iura patrimonialia necnon aes alienum aliaque onera dividantur inter personas iuridicas, de quibus agitur, debita cum proportionem ex aequo et bono, ratione habita omnium adiunctorum et necessitatum utriusque;

2° ut usus et ususfructus communium bonorum, quae divisioni obnoxia non sunt, utrique personae iuridicae cedant, oneraque iisdem propria utrique imponantur, servata item debita proportione ex aequo et bono definienda.

Can. 123 – Extincta persona iuridica publica, destinatio eiusdem bonorum iuriumque patrimonialium itemque onerum regitur iure et statutis, quae, si sileant, obveniunt personae iuridicae immediate superiori, salvis semper fundatorum vel oblatores voluntate necnon iuribus quaesitis; extincta persona iuridica privata, eiusdem bonorum et onerum destinatio statutis regitur.

TITULUS VII

De actibus iuridicis (Cann. 124 – 128)

Can. 124 – § 1. Ad validitatem actus iuridici requiritur ut a persona habili sit positus, atque in eodem adsint quae actum ipsum essentialiter constituunt, necnon sollemnia et requisita iure ad validitatem actus imposita.

§ 2. Actus iuridicus quoad sua elementa externa rite positus praesumitur validus.

Can. 125 – § 1. Actus positus ex vi ab extrinseco personae illata, cui ipsa nequaquam resistere potuit, pro infecto habetur.

§ 2. Actus positus ex metu gravi, iniuste incusso, aut ex dolo, valet, nisi aliud iure caveatur; sed potest per sententiam iudicis rescindi, sive ad instantiam partis laesae eiusve in iure successorum sive ex officio.

Can. 126 – Actus positus ex ignorantia aut ex errore, qui versetur circa id quod eius substantiam constituit, aut qui recidit in condicionem sine qua non, irritus est; secus valet, nisi aliud iure caveatur, sed actus ex ignorantia aut ex errore initus locum dare potest actioni rescissoriae ad normam iuris.

Can. 127 – § 1. Cum iure statuatur ad actus ponendos Superiorem indigere consensu aut consilio alicuius collegii vel personarum coetus, convocari debet collegium vel coetus ad normam can. 166, nisi, cum agatur de consilio tantum exquirendo, aliter iure particulari aut proprio cautum sit; ut autem actus valeant requiritur ut obtineatur consensus partis absolute maioris eorum qui sunt praesentes aut omnium exquiratur consilium.

§ 2. Cum iure statuatur ad actus ponendos Superiorem indigere consensu aut consilio aliquarum personarum, uti singularum:

1° si consensus exigatur, invalidus est actus Superioris consensum earum personarum non exquirentis aut contra earum vel alicuius votum agentis;

2° si consilium exigatur, invalidus est actus Superioris easdem personas non audientis; Superior, licet nulla obligatione teneatur accedendi ad earundem votum, etsi concors, tamen sine praevaienti ratione, suo iudicio aestimanda, ab earundem voto, praesertim concordia, ne discedat.

§ 3. Omnes quorum consensus aut consilium requiritur, obligatione tenentur sententiam suam sincere proferendi atque, si negotiorum gravitas id postulate, secretum sedulo servandi; quae quidem obligatio a Superiore urgeri potest.

Can. 128 – Quicumque illegitime actu iuridico, immo quovis alio actu dolo vel culpa posito, alteri damnum infert, obligatione tenetur damnum illatum reparandi.

TITULUS VIII

De potestate regiminis (Cann. 129 – 144)

Can. 129 – § 1. Potestatis regiminis, quae quidem ex divina institutione est in Ecclesia et etiam potestas iurisdictionis vocatur, ad normam praescriptorum iuris, habilis sunt qui ordine sacro sunt insigniti.

§ 2. In exercitio eiusdem potestatis, christifideles laici ad normam iuris cooperari possunt.

Can. 130 – Potestas regiminis de se exercetur pro foro externo, quandoque tamen pro solo foro interno, ita quidem ut effectus quos eius exercitium natum est habere pro foro externo, in hoc foro non recognoscantur, nisi quatenus id determinatis pro casibus iure statuatur.

Can. 131 – § 1. Potestas regiminis ordinaria ea est, quae ipso iure alicui officio adnectitur; delegata, quae ipsi personae non mediante officio conceditur.

§ 2. Potestas regiminis ordinaria potest esse sive propria sive vicaria.

§ 3. Ei qui delegatum se asserit, onus probandae delegationis incumbit.

Can. 132 – § 1. Facultates habituales reguntur praescriptis de potestate delegata.

§ 2. Attamen nisi in eius concessione aliud expresse caveatur aut electa sit industria personae, facultas habitualis Ordinario concessa non perimitur resoluto iure Ordinarii cui concessa est, etiamsi ipse eam exsequi coeperit, sed transit ad quemvis Ordinarium qui ipsi in regimine succedit.

Can. 133 – § 1. Delegatus qui sive circa res sive circa personas mandati sui fines excedit, nihil agit.

§ 2. Fines sui mandati exercere non intellegitur delegatus qui alio modo ac in mandato determinatur, ea peragit ad quae delegatus est, nisi modus ab ipso delegante ad validitatem fuerit praescriptus.

Can. 134 – § 1. Nomine Ordinarii in iure intelleguntur, praeter Romanum Pontificem, Episcopi dioecesani alique qui, etsi ad interim tantum, praepositi sunt alicui Ecclesiae particulari vel communitati eidem aequiparatae ad normam can. 368, necnon qui in iisdem generali gaudent potestate executiva ordinaria, nempe Vicarii generales et episcopales; itemque, pro suis sodalibus, Superiores maiores clericalium institutorum religiosorum iuris pontificii et clericalium societatum vitae apostolicae iuris pontificii, qui ordinaria saltem potestate executiva pollent.

§ 2. Nomine Ordinarii loci intelleguntur omnes qui in § 1 recensentur, exceptis Superioribus institutorum religiosorum et societatum vitae apostolicae.

§ 3. Quae in canonibus nominatim Episcopo dioecesano, in ambitu potestatis executivae tribuuntur, intelleguntur competere dumtaxat Episcopo dioecesano aliisque ipsi in can. 381, § 2 aequiparatis, exclusis Vicario generali et episcopali, nisi de speciali mandato.

Can. 135 – § 1. Potestas regiminis distinguitur in legislativam, executivam et iudicalem.

§ 2. Potestas legislativa exercenda est modo iure praescripto, et ea qua in Ecclesia gaudet legislator infra auctoritatem supremam, valide delegari nequit, nisi aliud iure explicite caveatur; a legislatore inferiore lex iuri superiori contraria valide ferri nequit.

§3. Potestas iudicialis, qua gaudent iudices aut collegia iudicialia, exercenda est modo iure praescripto, et delegari nequit, nisi ad actus cuius decreto aut sententia praeparatorios perficiendos.

§4. Ad potestatis exsecutivae exercitium quod attinet, servantur praescripta canonum qui sequuntur.

Can. 136 – Potestatem exsecutivam aliquis, licet extra territorium existens, exercere valet in subditos, etiam a territorio absentes, nisi aliud ex rei natura aut ex iuris praescripto constet; in peregrinos in territorio actu degentes, si agatur defavoribus concedendis aut de executioni mandandis sive legibus universalibus sive legibus particularibus, quibus ipsi ad normam can. 13, § 2, n. 2 tenentur.

Can. 137 – § 1. Potestas exsecutiva ordinaria delegari potest tum ad actum tum ad universitatem casuum, nisi aliud iure expresse caveatur.

§ 2. Potestas exsecutiva ab Apostolica Sede delegata subdelegari potest sive ad actum sive ad universitatem casuum, nisi electa fuerit industria personae aut subdelegatio fuerit expresse prohibita.

§3. Potestas exsecutiva delegata ab alia auctoritate potestatem ordinariam habente, si ad universitatem casuum delegata sit, in singulis tantum casibus subdelegari potest; si vero ad actum aut ad actus determinatos delegata sit, subdelegari nequit, nisi de expressa delegantis concessionem.

§4. Nulla potestas subdelegata iterum subdelegari potest, nisi id expresse a delegante concessum fuerit.

Can. 138 – Potestas exsecutiva ordinaria necnon potestas ad universitatem casuum delegata, late interpretanda est, alia vero quaelibet stricte; cui tamen delegata potestas est, ea quoque intelleguntur concessa sine quibus eadem potestas exerceri nequit.

Can. 139 – § 1. Nisi aliud iure statuatur, eo quod quis aliquam auctoritatem, etiam superiorem, competentem adeat, non suspenditur alius auctoritatis competentis exsecutiva potestas, sive haec ordinaria est sive delegata.

§ 2. Causae tamen ad superiorem auctoritatem delatae ne se immisceat inferior, nisi ex gravi urgentique causa; quo in casu statim superiorem de re moneat.

Can. 140 – § 1. Pluribus in solidum ad idem negotium agendum delegatis, qui prius negotium tractare inchoaverit alios ab eodem agendo excludit, nisi postea impeditus fuerit aut in negotio peragendo ulterius procedere noluerit.

§ 2. Pluribus collegialiter ad negotium agendum delegatis, omnes procedere debent ad normam can. 119, nisi in mandato aliud cautum sit.

§3. Potestas exsecutiva pluribus delegata, praesumitur iisdem delegata in solidum.

Can. 141 – Pluribus successive delegatis, ille negotium expediat, cuius mandatum antea est, nec postea revocatum fuit.

Can. 142 – § 1. Potestas delegata extinguitur: expleto mandato; elapso tempore vel exhausto numero casuum pro quibus concessa fuit; cessante causa finali delegationis; revocatione

delegantis delegato directe intimata necnon renuntiatione delegati deleganti significata et eo acceptata; non autem resoluta iure delegantis, nisi id ex apposis clausulis appareat.

§ 2. Actus tamen ex potestate delegat, quae exercetur pro solo foro interno, per inadvertentiam positus, elapso concessionis tempore, validus est.

Can. 143 – § 1. Potestas ordinaria extinguatur amisso officio cui adnectitur.

§ 2. Nisi aliud iure caveatur, suspenditur potestas ordinaria, si contra privationem vel amotionem ab officio legitime appellatur vel recursus interponitur.

Can. 144 – § 1. In errore communi de facto aut de iure, itemque in dubio positivo et probabili sive iuris sive facti, supplet Ecclesia, pro foro tam externo quam interno, potestatem regiminis executivam.

§ 2. Eadem norma applicatur facultatibus de quibus in cann. 882, 883, 966, et 1111, § 1.

TITULUS IX

De officiis ecclesiasticis (Cann. 145 – 196)

Can. 145 – § 1. Officium ecclesiasticum est quodlibet munus ordinatione sive divina sive ecclesiastica stabiliter constitutum in finem spirituales exercendum.

§ 2. Obligationes et iura singulis officiis ecclesiasticis propria definiuntur sive ipso iure quo officium constituitur, sive decreto auctoritatis competentis quo constituitur simul et confertur.

CAPUT I

DE PROVISIONE OFFICII ECCLESIASTICI

Can. 146 – Officium ecclesiasticum sine provisione canonica valide obtineri nequit.

Can. 147 – Provisio officii ecclesiastici fit: per liberam collationem ab auctoritate ecclesiastica competenti; per institutionem ab eadem datam, si praecesserit praesentatio; per confirmationem vel admissionem ab eadem factam, si praecesserit electio vel postulatio; tandem per simplicem electionem et electi acceptance, si electio non egeat confirmatione.

Can. 148 – Auctoritati, cuius est officia erigere, innovare et suppressere, eorundem provisio quoque competit, nisi aliud iure statuatur.

Can. 149 – § 1. Ut ad officium ecclesiasticum quis promoveatur, debet esse in Ecclesiae communione necnon idoneus, scilicet iis qualitatibus praeditus, quae iure universali vel particulari aut lege foundationis ad idem officium requiruntur.

§ 2. Provisio officii ecclesiastici facta illi qui caret qualitatibus requisitis, irrita tantum est, si qualitates iure universali vel particulari aut lege foundationis ad validitatem provisionis expresse exigantur; secus valida est, sed rescindi potest per decretum auctoritatis competentis aut per sententiam tribunalis administrativi.

§ 3. Provisio officii simoniace facta ipso iure irrita est.

Can. 150 – Officium secumferens plenam animarum curam, ad quam adimplendam ordinis sacerdotalis exercitium requiruntur, ei qui sacerdotio nondum auctus est valide conferri nequit.

Can. 151 – Provisio officii animarum curam secumferentis, sine gravi causa ne differatur.

Can. 152 – Nemini conferantur duo vel plura officia incompatibilia, videlicet quae una simul ab eodem adimpleri nequeunt.

Can. 153 – § 1. Provisio officii de iure non vacantis est ipso facto irrita, nec subsequenti vacatione convalescit.

§ 2. Si tamen agatur de officio quod de iure ad tempus determinatum confertur, provisio intra sex menses ante expletum hoc tempus fieri potest, et effectum habet a die officii vacationis.

§3. Promissio alicuius officii, a quocumque est facta, nullum parit iuridicum effectum.

Can. 154 – Officium de iure vacans, quod forte adhuc ab aliquo illegitime possidetur, conferri potest, dummodo rite declaratum fuerit eam possessionem non esse legitimam, et de hac declaratione mentio fiat in litteris collationis.

Can. 155 – Qui, vicem alterius neglegentis vel impediti supplens, officium confert, nullam inde potestatem acquirit in personam cui collatum est, sed huius condicio iuridica perinde constituitur, ac si provisio ad ordinariam iuris normam peracta fuisset.

Can. 156 – Cuiuslibet officii provisio scripto consignetur.

ART. 1

De libera collatione

Can. 157 – Nisi aliud explicite iure statuatur. Episcopi dioecesani est libera collatione providere officiis ecclesiasticis in propria Ecclesia particulari.

ART. 2

De praesentatione

Can. 158 – § 1. Praesentatio ad officium ecclesiasticum ab eo, cui ius praesentandi competit, fieri debet auctoritati cuius est ad officium de quo agitur institutionem dare, et quidem, nisi aliud legitime cautum sit, intra tres menses ab habita vacationis officii notitia.

§ 2. Si ius praesentationis cuidam collegio aut coetui personarum competat, praesentandus designetur servatis cann. 165 – 179 praescriptis.

Can. 159 – Nemo invitus praesentetur; quare qui praesentandus proponitur, mentem suam rogatus, nisi intra octiduum utile recuset, praesentari potest.

Can. 160 – § 1. Qui iure praesentationis gaudet, unum aut etiam plures, et quidem tum una simul tum successive, praesentare potest.

§ 2. Nemo potest seipsum praesentare; potest autem collegium aut coetus personarum aliquem suum sodalem praesentare.

Can. 161 – § 1. Nisi aliud iure statuatur, potest qui aliquem praesentaverit non idoneum repertum, altera tantum vice, intra mensem, alium candidatum praesentare.

§ 2. Si praesentatus ante institutionem factam renunciaverit aut de vita decesserit, potest qui iure praesentandi pollet, intra mensem ab habita renuntiationis aut mortis notitia, ius suum rursus exercere.

Can. 162 – Qui intra tempus utile, ad normam can. 158, § 1 et can. 161 praesentationem non fecerit, itemque qui bis praesentaverit non idoneum repertum, pro eo casu ius praesentationis amittit, atque auctoritati, cuius est institutionem dare, competit libere providere officio vacanti, assentiente tamen proprio provisi Ordinario.

Can. 163 – Auctoritas, cui ad normam iuris competit praesentatum instituere, instituat legitime praesentatum quem idoneum reppererit et qui acceptaverit; quod si plures legitime praesentati idonei repertisint, eorundem unum instituere debet.

ART. 3 De electione

Can. 164 – Nisi aliud iure provisum fuerit, in electionibus canonicis servantur praescripta canonum qui sequuntur.

Can. 165 – Nisi aliud iure aut legitimis collegii vel coetus statutis cautum sit, si cui collegio aut coetui personarum sit ius eligendi ad officium, electio ne differatur ultra trimestre utile computandum ab habita notitia vacationis officii; quo termino inutiliter elapso, auctoritas ecclesiastica, cui ius confirmandae electionis vel ius providendi successive competit, officio vacanti libere provideat.

Can. 166 – § 1. Collegii aut coetus praeses convocet omnes ad collegium aut ad coetum pertinentes; convocatio autem, quando personalis esse debet, valet, si fiat in loco domicilii vel quasi-domicilii aut in loco commorationis.

§ 2. Si quis ex vocandis neglectus et ideo absens fuerit, electio valet; attamen ad eiusdem instantiam, probata quidem praeteritione et absentia, electio, etiam si confirmata fuerit, a competenti auctoritate rescindi debet, dummodo iuridice constet recursum saltem intra triduum ab habita notitia electionis fuisse transmissum.

§3. Quod si plures quam tertia pars electorum neglecti fuerint, electio est ipso iure nulla, nisi omnes neglecti reapse interfuerint.

Can. 167 – § 1. Convocatione legitima facta, suffragium ferendi ius habent praesentes die et loco in eadem convocatione determinatis, exclusa, nisi aliud statutis legitime caveatur, facultate ferendi suffragia sive per epistolam sive per procuratorem.

§ 2. Si quis ex electoribus praesens in ea domo sit, in qua fit electio, sed electioni ob infirmam valetudinem interesse nequeat, suffragium eius scriptum a scrutatoribus exquiratur.

Can. 168 – Etsi quis plures ob titulos ius habeat ferendi nomine proprio suffragii, non potest nisi unicum suffragium ferre.

Can. 169 – Ut valida sit electio, nemo ad suffragium admitti potest, qui ad collegium vel coetum non pertineat.

Can. 170 – Electio, cuius libertas quoquo modo reapse impedita fuerit, ipso iure invalida est.

Can. 171 – § 1. Inhabiles sunt ad suffragium ferendum:

1° incapax actus humani;

2° carens voce activa;

3° poena excommunicationis innodatus sive per sententiam iudicalem sive per decretum quo poena irrogatur vel declaratur;

4° qui ab Ecclesiae communione notorie defecit.

§ 2. Si quis ex praedictis admittatur, eius suffragium est nullum, sed electio valet, nisi constet, eo dempto, electum non rettulisse requisitum suffragiorum numerum.

Can. 172 – § 1. Suffragium, ut validum sit, esse debet:

1° liberum; ideoque invalidum est suffragium eius, qui metu gravi aut dolo, directe vel indirecte, adactus fuerit ad eligendam certam personam aut diversas personas disiunctive;

2° secretum, certum, absolutum, determinatum.

§ 2. Condiciones ante electionem suffragio appositae tamquam non adiectae habeantur.

Can. 173 – § 1. Antequam incipiat electio, deputentur e gremio collegii aut coetus duo saltem scrutatores.

§ 2. Scrutatores suffragia colligant et coram praeside electionis inspiciant an schedularum numerus respondeat numero electorum, suffragia ipsa scrutentur palamque faciant quot quisque rettulerit.

§3. Si numerus suffragiorum superet numerum eligentium, nihil est actum.

§4. Omnia electionis acta ab eo qui actuarii munere fungitur accurate describantur, et saltem ab eodem actuario, praeside ac scrutatoribus subscripta, in collegii tabulario diligenter asserventur.

Can. 174 – § 1. Electio, nisi aliud iure aut statutis caveatur, fieri etiam potest per compromissum, dummodo nempe electores, unanimi et scripto consensu, in unum vel plures idoneos sive de gremio sive extraneos ius eligendi pro ea vice transferant, qui nomine omnium ex recepta facultate eligant.

§ 2. Si agatur de collegio aut coetu ex solis clericis constanti, compromissarii in sacris debent esse constituti; secus electio est invalida.

§3. Compromissarii debent iuris praescripta de electione servare atque, ad validitatem electionis, condiciones compromisso appositae, iuri non contrarias, observare; condiciones autem iuri contrariae pro non appositae habeantur.

Can. 175 – Cessat compromissum et ius suffragium ferendi reddit ad compromittentes:

1° revocatione a collegio aut coetu facta, re integra;

2° non impleta aliqua condicione compromisso apposita;

3° electione absoluta, si fuerit nulla.

Can. 176 – Nisi aliud iure aut statutis caveatur, is electus habeatur et a collegii aut coetus praeside proclametur, qui requisitum suffragiorum numerum rettulerit, ad normam can. 119, n. 1.

Can. 177 – § 1. Electio illico intimanda est electo, qui debet intra octiduum utile a recepta intimatione significare collegii aut coetus praesidi utrum electionem acceptet necne; secus electio effectum non habet.

§ 2. Si electus non acceptaverit, omne ius ex electione amittit nec subsequenti acceptione convalescit, sed rursus eligi potest; collegium autem aut coetus intra mensem a cognita non-acceptione ad novam electionem procedere debet.

Can. 178 – Electus, acceptata electione, quae confirmatione non egeat, officium pleno iure statim obtinet; secus non acquirit nisi ius ad rem.

Can. 179 – § 1. Electus, si electio confirmatione indigeat, intra octiduum utilea die acceptate electionis confirmationem ab auctoritate competenti petere per se vel per alium debet; secus omni iure privatur, nisi probaverit se a petenda confirmatione iusto impedimento detentum fuisse.

§ 2. Competens auctoritas, si electum repperit idoneum ad normam can. 149, § 1, et electio ad normam iuris fuerit peracta, confirmationem denegare nequit.

§3. Confirmatio in scriptis dari debet.

§4. Ante intimatam confirmationem, electo non licet sese immiscere administrationi officii sive in spiritualibus sive in temporalibus et actus ab eo forte positi nulli sunt.

§5. Intimata confirmatione, electus pleno iure officium obtinet, nisi aliud iure caveatur.

ART. 4

De postulatione

Can. 180 – § 1. Si electioni illius quem electores aptiorem putent ac praeferant impedimentum canonicum obstat, super quo dispensatio concedi possit ac soleat, suis ipsi suffragiis eum possunt, nisi aliud iure caveatur, a competenti auctoritate postulare.

§ 2. Compromissarii postulare nequeunt, nisi id in compromisso fuerit expressum.

Can. 181 – § 1. Ut postulatio vim habeat, requiruntur saltem duae tertiae partes suffragiorum.

§ 2. Suffragium pro postulatione exprimi debet per verbum: "postulo," aut aequivalens; formula: "eligo vel postulo," aut aequipollens, valet pro electione, si impedimentum non existat, secus pro postulatione.

Can. 182 – § 1. Postulatio a praeside intra octiduum utile mitti debet ad auctoritatem competentem ad quam pertinet electionem confirmare cuius est dispensationem de impedimento concedere, aut si hanc potestatem non habeat, eandem ab auctoritate superiore petere; si non requiritur confirmatio, postulatio mitti debet ad auctoritatem competentem ut dispensatio concedatur.

§ 2. Si intra praescriptum tempus postulatio missa non fuerit, ipso facto nulla est, et collegium vel coetus pro ea vice privatur iure eligendi aut postulandi nisi probetur praesidem a mittenda postulatione iusto fuisse detentum impedimento aut dolo vel negligentia ab eadem tempore opportuno mittenda abstinuisse.

§3. Postulato nullum ius acquiritur ex postulatione; eam admittendi auctoritas competens obligatione non tenetur.

§4. Factam auctoritati competenti postulationem electores revocare non possunt, nisi auctoritate consentiente.

Can. 183 – § 1. Non admissa ab auctoritate competenti postulatione, ius eligendi ad collegium vel coetum redit.

§ 2. Quod si postulatio admissa fuerit, id significetur postulato, qui respondere debet ad normam can. 177, § 1.

§3. Qui admissam postulationem acceptat, pleno iure statim officium obtinet.

CAPUT II

DE AMISSIONE OFFICII ECCLESIASTICI

Can. 184 – § 1. Amittitur officium ecclesiasticum lapsu temporis praefiniti, expleta aetate iure definita, renuntiatione, translatione, amotione necnon privatione.

§ 2. Resoluto quovis modo iure auctoritatis a qua fuit collatum, officium ecclesiasticum non amittitur, nisi aliud iure caveatur.

§3. Officii amissio, quae effectum sortita est, quam primum omnibus nota fiat, quibus aliquod ius in officii provisionem competit.

Can. 185 – Ei, qui ob impletam aetatem aut renuntiationem acceptatam officium amittit, titulus emeriti conferri potest.

Can. 186 – Lapsu temporis praefiniti vel adimpleta aetate, amissio officii effectum habet tantum a momento, quo a competenti auctoritate scripto intimatur.

ART. 1

De renuntiatione

Can. 187 – Quisquis sui compos potest officio ecclesiastico iusta de causa renuntiare.

Can. 188 – Renuntiatio ex metu gravi, iniuste incusso, dolo vel errore substantiali aut simoniace facta, ipso iure irrita est.

Can. 189 – § 1. Renuntiatio, ut valeat, sive acceptance eget sive non, auctoritati fieri debet cui provisio ad officium de quo agitur pertinet, et quidem scripto vel oretenus coram duobus testibus.

§ 2. Auctoritas renuntiationem iusta et proportionata causa non innixam ne acceptet.

§3. Renuntiatio quae acceptance indiget, nisi intra tres menses acceptetur, omni vi caret; quae acceptance non indiget effectum sortitur communicatione renuntiantis ad normam iuris facta.

§4. Renuntiatio, quamdiu effectum sortita non fuerit, a renuntiante revocari potest; effectum secuto revocari nequit, sed qui renuntiavit, officium alio ex titulo consequi potest.

ART. 2

De translatione

Can. 190 – § 1. Translatio ab eo tantum fieri potest, qui ius habet providendi officio quod amittitur et simul officio quod comittitur.

§ 2. Si translatio fiat invito officii titulari, gravis requiritur causa et, firmo semper iure rationes contrarias exponendi, servetur modus procedendi iure praescriptus.

§3. Translatio, ut effectum sortiatur, scripto intimanda est.

Can. 191 – § 1. In translatione, prius officium vacat per possessionem alterius officii canonice habitam, nisi aliud iure cautum aut a competenti auctoritate praescriptum fuerit.

§ 2. Remunerationem cum priore officio conexam translatus percipit, donec alterius possessionem canonice obtinuerit.

ART. 3

De amotione

Can. 192 – Ab officio quis amovetur sive decreto ab auctoritate competenti legitime edito, servatis quidem iuribus forte ex contractu quaesitis, sive ipso iure ad normam can. 194.

Can. 193 – § 1. Ab officio quod alicui confertur ad tempus indefinitum, non potest quis amoveri nisi ob graves causas atque servato procedendi modo iure definito.

§ 2. Idem valet, ut quis ab officio, quod alicui ad tempus determinatum confertur, ante hoc tempus elapsum amoveri possit, firmo praescripto can. 624,

§3.

§3. Ab officio quod, secundum iuris praescripta, alicui confertur ad prudentem discretionem auctoritatis competentis, potest quis iusta ex causa, de iudicio eiusdem auctoritatis, amoveri.

§4. Decretum amotionis, ut effectum sortiatur, scripto intimandum est.

Can. 194 – § 1. Ipso iure ab ecclesiastico amovetur:

1° qui statum clericalem amiserit;

2° qui a fide catholica aut a communione Ecclesiae publice defecerit;

3° clericus qui matrimonium etiam civile tantum attentaverit.

§ 2. Amotio, de qua in nn. 2 et 3, urgeri tantum potest, si de eadem auctoritatis competentis declaratione constet.

Can. 195 – Si quis, non quidem ipso iure, sed per decretum auctoritatis competentis ab officio amoveatur quo eiusdem subsistentiae providetur, eadem auctoritas curet ut ipsius subsistentiae per congruum tempus prospiciatur, nisi aliter provisum sit.

ART. 4

De privatione

Can. 196 – § 1. Privatio ab officio, in poenam scilicet delicti, ad normam iuris tantummodo fieri potest.

§ 2. Privatio effectum sortitur secundum praescripta canonum de iure poenali.

TITULUS X

De praescriptione (Cann. 197 – 199)

Can. 197 – Praescriptionem, tamquam modum iuris subiectivi acquirendi vel amittendi necnon ab obligationibus sese liberandi, Ecclesia recipit prout est in legislatione civili respectivae nationis salvis exceptionibus quae in canonibus huius Codicis statuuntur.

Can. 198 – Nulla valet praescriptio, nisi bona fide nitatur, non solum initio, sed toto decursu temporis ad praescriptionem requisiti, salvo praescripto can. 1362.

Can. 199 – Praescriptioni obnoxia non sunt:

1° iura et obligationes quae sunt legis divinae naturalis aut positivae;

2° iura quae obtineri possunt ex solo privilegio apostolico;

3° iura et obligationes quae spiritualem christifidelium vitam directe respiciunt;

4° fines certi et indubii circumscriptionum ecclesiasticarum;

5° stipes et onera Missarum;

6° provisio officii ecclesiastici quod ad normam iuris exercitium ordinis sacri requirit;

7° ius visitationis et obligatio oboedientiae, ita ut christifideles a nulla auctoritate ecclesiastica visitari possint et nulli auctoritati iam subsint.

TITULUS XI
De temporis supputatione (Cann. 200 – 203)

Can. 200 – Nisi aliud expresse iure caveatur, tempus supputetur ad normam canonum qui sequuntur.

Can. 201 – § 1. Tempus continuum intellegitur quod nullam patitur interruptionem.

§ 2. Tempus utile intellegitur quod ita ius suum exercenti aut per sequenti competit, ut ignorantibus aut agere non valentibus noncurrat.

Can. 202 – § 1. In iure, dies intellegitur spatium constans 24 horis continuo supputandis, et incipit a media nocte, nisi aliud expresse caveatur; hebdomada spatium 7 dierum; mensis spatium 30 et annus spatium 365 dierum, nisi mensis et annus dicantur sumendi prout sunt in calendario.

§ 2. Prout sunt in calendario semper sumendi sunt mensis et annus, si tempus est continuum.

Can. 203 – § 1. Dies a quo non computatur in termino, nisi huius initium coincidat cum initio diei aut aliud expresse in iure caveatur.

§ 2. Nisi contrarium statuatur, dies ad quem computatur in termino, qui, si tempus constet uno vel pluribus mensibus aut annis, una vel pluribus hebdomadis, finitur expleto ultimo die eiusdem numeri aut, si mensis die eiusdem numeri careat, expleto ultimo die mensis.

Liber II: De populo Dei

PARS I DE CHRISTIFIDELIBUS (Cann. 204 – 207)

Can. 204 – § 1. Christifideles sunt qui, utpote per baptismum Christo incorporati, in populum Dei sunt constituti, atque hac ratione muneris Christi sacerdotalis, prophetici et regalis suo modo participes facti, secundum propriam cuiusque condicionem, ad missionem exercendam vocantur, quam Deus Ecclesiae in mundo adimplendam concredidit.

§ 2. Haec Ecclesia, in hoc mundo ut societas constituta et ordinata, subsistit in Ecclesia catholica, a successore Petri et Episcopis in eius communione gubernata.

Can. 205 – Plene in communione Ecclesiae catholicae his in terris sunt illi baptizati, qui in eius compage visibili cum Christo iunguntur, vinculis nempe professionis fidei, sacramentorum et ecclesiastici regiminis.

Can. 206 – § 1. Speciali ratione cum Ecclesia conectuntur catechumeni, qui nempe, Spiritu Sancto movente, explicita voluntate ut eidem incorporarentur expetunt, ideoque hoc ipso voto, sicut et vita fidei, spei et caritatis quam agunt, coniunguntur cum Ecclesia, quae eos iam ut suos fovet.

§ 2. Catechumenorum specialem curam habet Ecclesia quae, dum eos advitam ducendam evangelicam invitat eosque ad sacros ritus celebrandos introducit, eisdem varias iam largitur praerogativas, quae christianorum sunt propriae.

Can. 207 – § 1. Ex divina institutione, inter christifideles sunt in Ecclesia ministri sacri, qui in iure et clerici vocantur; ceteri autem et laici nuncupantur.

§ 2. Ex utraque hac parte habentur christifideles, qui professione consiliorum evangelicorum per vota aut alia sacra ligamina, ab Ecclesia agnita et sancita, suo peculiari modo Deo consecrantur et Ecclesiae missioni salvificae prosunt; quorum status, licet ad hierarchicam Ecclesiae structuram non spectet, ad eius tamen vitam et sanctitatem pertinet.

TITULUS I De omnium christifidelium obligationibus et iuribus (Cann. 208 – 223)

Can. 208 – Inter christifideles omnes, ex eorum quidem in Christo regeneratione, vera viget quoad dignitatem et actionem aequalitas, qua cuncti, secundum propriam cuiusque condicionem et munus, ad aedificationem Corporis Christi cooperantur.

Can. 209 – § 1. Christifideles obligatione adstringuntur, sua quoque ipsorum agendi ratione, ad communionem semper servandam cum Ecclesia.

§ 2. Magna cum diligentia officia adimpleant, quibus tenentur erga Ecclesiam tum universam, tum particularem ad quam, secundum iuris praescripta, pertinent.

Can. 210 – Omnes christifideles, secundum propriam condicionem, ad sanctam vitam ducendam atque ad Ecclesiae incrementum eiusque iugem sanctificationem promovendam vires suas conferre debent.

Can. 211 – Omnes christifideles officium habent et ius allaborandi ut divinum salutis nuntium ad universos homines omnium temporum ac totius orbis magis magisque perveniat.

Can. 212 – § 1. Quae sacri Pastores, utpote Christum repraesentantes, tamquam fidei magistri declarant aut tamquam Ecclesiae rectores statuunt, christifideles, propriae responsabilitatis conscii, christiana oboedientia prosequi tenentur.

§ 2. Christifidelibus integrum est, ut necessitates suas, praesertim spirituales, suaque optata Ecclesiae Pastoribus patefaciant.

§3. Pro scientia, competentia et praestantia quibus pollent, ipsis ius est, immo et aliquando officium, ut sententiam suam de hisquae ad bonum Ecclesiae pertinent sacris Pastoribus manifestent eamque, salva fidei morumque integritate ac reverentia erga Pastores, attentisque communi utilitate et personarum dignitate, ceteris christifidelibus notam faciant.

Can. 213 – Ius est christifidelibus ut ex spiritualibus Ecclesiae bonis, praesertim ex verbo Dei et sacramentis, adiumenta a sacris Pastoribus accipiant.

Can. 214 – Ius est christifidelibus, ut cultum Deo persolvant iuxta praescripta proprii ritus a legitimis Ecclesiae Pastoribus approbati, utque propriam vitae spiritualis formam sequantur, doctrinae quidem Ecclesiae consentaneam.

Can. 215 – Integrum est christifidelibus, ut libere condant atque moderentur consociationes ad fines caritatis vel pietatis, aut ad vocationem christianam in mundo fovendam, utque conventus habeant ad eosdem fines in communi persequendos.

Can. 216 – Christifideles cuncti, quippe qui Ecclesiae missionem participant, ius habent ut propriis quoque inceptis, secundum suum quisque statum et condicionem, apostolicam actionem promoveant vel sustineant; nullum tamen inceptum nomen catholicum sibi vindicet, nisi consensus accesserit competentis auctoritatis ecclesiasticae.

Can. 217 – Christifideles, quippe qui baptismo ad vitam doctrinae evangelicae congruentem ducendam vocentur, ius habent ad educationem christianam, qua ad maturitatem humanae personae prosequendam atque simul ad mysterium salutis cognoscendum et vivendum rite instruantur.

Can. 218 – Qui disciplinis sacris incumbunt iusta libertate fruuntur inquirendi necnon mentem suam prudenter in iis aperiendi, in quibus peritia gaudent, servato debito erga Ecclesiae magisterium obsequio.

Can. 219 – Christifideles omnes iure gaudent ut a quacumque coactione sint immunes in statu vitae eligendo.

Can. 220 – Nemini licet bonam famam, qua quis gaudet, illegitime laedere, nec ius cuiusque personae ad propriam intimitatem tuendam violare.

Can. 221 – § 1. Christifidelibus competit ut iura, quibus in Ecclesia gaudent, legitime vindicent atque defendant in foro competenti ecclesiastico ad normam iuris.

§ 2. Christifidelibus ius quoque est ut, si ad iudicium ab auctoritate competenti vocentur, iudicentur servatis iuris praescriptis, cum aequitate applicandis.

§3. Christifidelibus ius est, ne poenis canonicis nisi ad normam legis plectantur.

Can. 222 – § 1. Christifideles obligatione tenentur necessitatibus subveniendi Ecclesiae, ut eidem praesto sint quae ad cultum divinum, ad opera apostolatus et caritatis atque ad honestam ministrorum sustentationem necessaria sunt.

§ 2. Obligatione quoque tenentur iustitiam sociale promovendi necnon, praecepti Domini memores, ex propriis redditibus pauperibus subveniendi.

Can. 223 – § 1. In iuribus suis exercendis christifideles tum singuli tum in consociationibus adunati rationem habere debent boni communis Ecclesiae necnon iurium aliorum atque suorum erga alios officiorum.

§ 2. Ecclesiasticae auctoritati competit, intuitu boni communis, exercitium iurium, quae christifidelibus sunt propria, moderari.

TITULUS II

De obligationibus et iuribus christifidelium laicorum (Cann. 224 – 231)

Can. 224 – Christifideles laici, praeter eas obligationes et iura, quae cunctis christifidelibus sunt communia et ea quae in aliis canonibus statuuntur, obligationibus tenentur et iuribus gaudent quae in canonibus huius tituli recensentur.

Can. 225 – § 1. Laici, quippe qui uti omnes christifideles ad apostolatum a Deo per baptismum et confirmationem deputentur, generali obligatione tenentur et iure gaudent, sive singuli sive in consociationibus coniuncti, allaborandi ut divinum salutis nuntium ab universis hominibus ubique terrarum cognoscatur et accipiatur; quae obligatio eo vel magis urget iis in adiunctis, in quibus nonnisi per ipsos Evangelium audire et Christum cognoscere homines possunt.

§ 2. Hoc etiam peculiari adstringuntur officio, unusquisque quidem secundum propriam condicionem, ut rerum temporalium ordinem spiritu evangelico imbuant atque perficiant, et ita specialiter in iisdem rebus gerendis atque in muneribus saecularibus exercendis Christi testimonium reddant.

Can. 226 – § 1. Qui in statu coniugali vivunt, iuxta propriam vocationem, peculiari officio tenentur per matrimonium et familiam ad aedificationem populi Dei allaborandi.

§ 2. Parentes, cum vitam filiis contulerint, gravissima obligatione tenentur et iure gaudent eos educandi; ideo parentum christianorum imprimis est christianam filiorum educationem secundum doctrinam ab Ecclesia traditam curare.

Can. 227 – Ius est christifidelibus laicis, ut ipsis agnoscatur ea in rebus civitatis terrenae libertas, quae omnibus civibus competit; eadem tamen libertate utentes, curent ut suae actiones spiritu evangelico imbuantur, et ad doctrinam attendant ab Ecclesiae magisterio propositam, caventes tamen ne in quaestionibus opinabilibus propriam sententiam uti doctrinam Ecclesiae proponant.

Can. 228 – § 1. Laici qui idonei reperiantur, sunt habiles ut a sacris Pastoribus ad illa officia ecclesiastica et munera assumantur, quibus ipsi secundum iuris praescripta fungi valent.

§ 2. Laici debita scientia, prudentia et honestate praestantes, habiles sunt tamquam periti aut consiliarii, etiam in consiliis ad normam iuris, ad Ecclesiae Pastoribus adiutorium praebendum.

Can. 229 – § 1. Laici, ut secundum doctrinam christianam vivere valeant, eandemque et ipsi enuntiare atque, si opus sit, defendere possint, utque in apostolatu exercendo partem suam

habere queant, obligatione tenentur et iure gaudent acquirendi eiusdem doctrinae cognitionem, propriae uniuscuiusque capacitati et condicioni aptatam.

§ 2. Iure quoque gaudent plenioram illam in scientiis sacris acquirendi cognitionem, quae in ecclesiasticis universitatibus facultatibusve aut in institutis scientiarum religiosarum traduntur, ibidem lectiones frequentando et gradus academicos consequendo.

§3. Item, servatis praescriptis quoad idoneitatem requisitam statutis, habiles sunt ad mandatum docendi scientias sacras a legitima auctoritate ecclesiastica recipiendum.

Can. 230 – § 1. Viri laici, qui aetate dotibusque pollent Episcoporum conferentiae decreto statutis, per ritum liturgicum praescriptum ad ministeria lectoris et acolythi stabiliter assumi possunt; quae tamen ministeriorum collatio eisdem ius non confert ad sustentationem remunerationemve ab Ecclesia praestandam.

§ 2. Laici ex temporanea deputatione in actionibus liturgicis munus lectoris implere possunt; item omnes laici muneribus commentatoris, cantoris aliisve ad normam iuris fungi possunt.

§3. Ubi Ecclesiae necessitas id suadeat, deficientibus ministris, possunt etiam laici, etsi non sint lectores vel acolythi, quaedam eorundem officia supplere, videlicet ministerium verbi exercere, precibus liturgicis praeesse, baptismum conferre atque sacram Communionem distribuere, iuxta iuris praescriptas.

Can. 231 – § 1. Laici, qui permanenter aut ad tempus speciali Ecclesiae servitio addicuntur, obligatione tenentur ut aptam acquirant formationem ad munus suum debite implendum requisitam, utque hoc munus conscie impense et diligenter adimpleant.

§ 2. Firmo praescripto can. 230, § 1, ius habent ad honestam remunerationem suae condicioni aptatam, qua decenter, servatis quoque iuris civilis praescriptis, necessitatibus propriis ac familiae providere valeant; itemque iis ius competit ut ipsorum praevidentiae et securitati sociali et assistentiae sanitariae, quam dicunt, debite prospiciatur.

TITULUS III

De ministris sacris seu de clericis (Cann. 232 – 293)

CAPUT I

DE CLERICORUM INSTITUTIONE

Can. 232 – Ecclesia officium est atque ius proprium et exclusivum eos instituendi, qui ad ministeria sacra deputantur.

Can. 233 – § 1. Universae communitati christianae officium incumbit fovendarum vocationum, ut necessitatibus ministerii sacri in tota Ecclesia sufficienter provideatur; speciatim hoc officio tenentur familiae christianae, educatores atque peculiari ratione sacerdotes, praesertim parochi. Episcopi dioecesani, quorum maxime est de vocationibus provehendis curam habere, populum sibi commissum de momento ministerii sacri deque ministrorum in Ecclesia necessitate edoceant, atque incepta ad vocationes fovendas, operibus praesertim ad hoc institutis, suscitent ac sustentent.

§ 2. Solliciti sint insuper sacerdotes, praesertim vero Episcopi dioecesani, ut qui maturioris aetatis viri ad ministeria sacra sese vocatos aestiment, prudenter verbo opereque adiuventur ac debite praeparentur.

Can. 234 – § 1. Serventur, ubi exsistunt, atque foveantur seminaria minora aliave instituta id genus, in quibus nempe, vocationum fovendarum gratia, provideatur ut peculiaris formatia

religiosa una expedire iudicaverit Episcopus dioecesanus, seminarii minoris similisve instituti erectioni prospiciat.

§ 2. Nisi certis in casibus adiuncta suadeant, iuvenes quibus animus est ad sacerdotium ascendere, ea ornentur humanistica et scientifica formatione, qua iuvenes in sua quisque regione ad studia superiora peragenda praeparantur.

Can. 235 – § 1. Iuvenes, qui ad sacerdotium accedere intendunt, ad formationem spiritualem convenientem et ad officia propria instituantur in seminario maiore per totum formationis tempus, aut, si adiuncta de iudicio Episcopi dioecesani id postulent, per quattuor saltem annos.

§ 2. Qui extra seminarium legitime morantur, ab Episcopo dioecesano commendentur pio et idoneo sacerdoti, qui invigilet ut ad vitam spiritualem et ad disciplinam sedulo efformentur.

Can. 236 – Aspirantes ad diaconatum permanentem secundum Episcoporum conferentiae praescripta ad vitam spiritualem alendam informantur atque ad officia eidem ordini propria rite adimplenda instruantur:

1° iuvenes per tres saltem annos in aliqua domo peculiari degentes nisi graves ob rationes Episcopus dioecesanus aliter statuerit;

2° maturioris aetatis viri, sive caelibes sive coniugati, ratione ad tres annos protracta et ab eadem Episcoporum conferentia definita.

Can. 237 – § 1. In singulis dioecesibus sit seminarium maius, ubi id fieri possit atque expediat; secus concredantur alumni, qui ad sacra ministeria sese praeparent, alieno seminario aut erigatur seminarium interdioecesanum.

§ 2. Seminarium interdioecesanum ne erigatur nisi prius approbatio Apostolicae Sedis, tum ipsius seminarii erectionis tum eiusdem statutorum, obtenta fuerit, et quidem ab Episcoporum conferentia, si agatur de seminario pro universo eius territorio, secus ab Episcopis quorum interest.

Can. 238 – § 1. Seminaria legitime erecta ipso iure personalitate iuridica in Ecclesia gaudent.

§ 2. In omnibus negotiis pertractandis personam seminarii gerit eius rector, nisi de certis negotiis auctoritas competens aliud statuerit.

Can. 239 – § 1. In quolibet seminario habeantur rector, qui ei praesit, et si casus ferat vicerector, oeconomus, atque si alumni in ipso seminario studiis se dedant, etiam magistri, qui varias disciplinas tradant apta ratione inter se compositas.

§ 2. In quolibet seminario unus saltem adsit spiritus director, relicta libertate alumniis adeundi alios sacerdotes, qui ad hoc munus ab Episcopo deputati sint.

§ 3. Seminarii statutis provideantur rationes, quibus curam rectoris, in disciplina praesertim servanda, participant ceteri moderatores, magistri, immo et ipsi alumni.

Can. 240 – § 1. Praeter confessarios ordinarios, alii regulariter ad seminarium accedant confessarii, atque, salva quidem seminarii disciplina, integrum semper sit alumniis quemlibet confessarium sive in seminario sive extra illud adire.

§ 2. In decisionibus ferendis de alumniis ad ordines admittendis aut e seminario dimittendis, numquam directoris spiritus et confessariorum votum exquiri potest.

Can. 241 – § 1. Ad seminarium maius ab Episcopo dioecesano admittantur tantummodo ii qui, attentis eorum dotibus humanis et moralibus, spiritualibus et intellectualibus, eorum valetudine physica et psychica necnon recta voluntate, habiles aestimantur qui ministeriis sacris perpetuo sese dedificent.

§ 2. Antequam recipiantur, documenta exhibere debent de susceptis baptismo et confirmatione aliaque quae secundum praescripta institutionis sacerdotalis Rationis requiruntur.

§3. Si agatur de iis admittendis, qui ex alieno seminario vel instituto religioso dimissi fuerint, requiritur insuper testimonium respectivi superioris praesertim de causa eorum dimissionis vel discessus.

Can. 242 – § 1. In singulis nationibus habeatur institutionis sacerdotalis Ratio, ab Episcoporum conferentia attentis quidem normis a suprema Ecclesiae auctoritate latis, statuenda et a Sancta Sede approbanda novis quoque adiunctis, approbante item Sancta Sede, accommodanda, qua institutionis in seminario tradendae definiantur summa principia atque normae generales necessitatibus pastoralibus uniuscuiusque regionis vel provinciae, aptatae.

§ 2. Normae Rationis, de qua in § 1, servantur in omnibus seminariis, tum dioecesanis tum interdioecesanis.

Can. 243 – Habeat insuper unumquodque seminario ordinationem propriam, ab Episcopo dioecesano aut, si de seminario interdioecesano agatur, ab Episcopis quorum interest, probatam, qua normae institutionis sacerdotalis Rationis adiunctis particularibus accommodentur, ac pressius determinentur praesertim disciplinae capita quae ad alumnorum cotidianam vitam et totius seminarii ordinem spectant.

Can. 244 – Alumnorum in seminario formatio spiritualis et institutio doctrinalis harmonice componantur, atque ad id ordinentur, ut iidem iuxta uniuscuiusque indolem una cum debita maturitate humana spiritum Evangelii et arctam cum Christo necessitudinem acquirant.

Can. 245 – § 1. Per formationem spiritualem alumni idonei fiant ad ministerium pastorale fructuose exercendum et ad spiritum missionalem efformentur, discentes ministerium expletum semper in fide viva et in caritate ad propriam sanctificationem conferre; itemque illas excolere discant virtutes quae in hominum consortione pluris fiunt, ita quidem ut ad aptam conciliationem inter bona humana et supernaturalia pervenire valeant.

§ 2. Ita formentur alumni ut, amore Ecclesiae Christi imbuti, Pontifici Romano Petri successore humili et filiali caritate devinciantur, proprio Episcopo tamquam fidi cooperatores adhaereant et sociam cum fratribus operam praestent; per vitam in seminario communem atque per amicitiae coniunctionisque necessitudinem cum aliis excultam praeparentur ad fraternam unionem cum dioecesano presbyterio, cuius in Ecclesiae servitio erunt consortes.

Can. 246 – § 1. Celebratio Eucharistica centrum sit totius vitae seminarii, ita ut cotidie alumni, ipsam Christi caritatem participantes, animi robur pro apostolico labore et pro vita sua spirituali praesertim ex hoc ditissimo fonte hauriant.

§ 2. Efformentur ad celebrationem liturgiae horarum, qua Dei ministri, nomine Ecclesiae pro toto populo sibi commisso, immo pro universo mundo, Deum deprecantur.

§3. Foveantur cultus Beatae Mariae Virginis etiam per mariale rosarium, oratio mentalis aliaque pietatis exercitia, quibus alumni spiritum orationis acquirant atque vocationis suae robur consequantur.

§4. Ad sacramentum paenitentiae frequenter accedere assuescant alumni, et commendatur ut unusquisque habeat moderatorem suae vitae spiritualis libere quidem electum, cui confidenter conscientiam aperire possit.

§5. Singulis annis alumni exercitiis spiritualibus vacent.

Can. 247 – § 1. Ad servandum statum caelibatus congrua educatione praeparentur, eumque ut peculiare Dei donum in honore habere discant.

§ 2. De officiis et oneribus quae ministris sacris Ecclesiae propria sunt, alumni debite reddantur certiores, nulla vitae sacerdotalis difficultate reticita.

Can. 248 – Institutio doctrinalis tradenda eo spectat, ut alumni, una cum cultura generali necessitatibus loci ac temporis consentanea, amplam atque solidam acquirant in disciplinis sacris doctrinam, ita ut, propria fide ibi fundata et inde nutrita, Evangelii doctrinam hominibus sui temporis apte, ratione eorundem ingenio accommodata, nuntiare valeant.

Can. 249 – Institutionis sacerdotalis Ratione provideatur ut alumni non tantum accurate linguam patriam edoceantur, sed etiam linguam latinam bene calleant necnon congruam habeant cognitionem alienarum linguarum, quarum scientia ad eorum formationem aut ad ministerium pastorale exercendum necessaria vel utilis videatur.

Can. 250 – Quae in ipso seminario philosophica et theologica studia ordinantur, aut successive aut coniuncte peragi possunt, iuxta institutionis sacerdotalis Rationem; eadem completum saltem sexennium complectantur, ita quidem ut tempus philosophicis disciplinis dedicandum integrum biennium, studiis vero theologicis integrum quadriennium adaequet.

Can. 251 – Philosophica institutio, quae innixa sit oportet patrimonio philosophico perenniter valido, et rationem etiam habeat philosophicae investigationis progredientis aetatis, ita tradatur, ut alumnorum formationem humanam perficiat, mentis aciem provehat, eosque ad studia theologica peragenda aptiores reddat.

Can. 252 – § 1. Institutio theologica, in lumine fidei, sub Magisterii ductu, ita impertiatur, ut alumni integram doctrinam catholicam, divina Revelatione innixam, cognoscant, propriae vitae spiritualis reddant alimentum eamque, in ministerio exercendo rite annuntiare ac tueri valeant.

§ 2. In sacra Scriptus peculiari diligentia erudiantur alumni, ita ut totius sacrae Scripturae conspectum acquirant.

§3. Lectiones habeantur theologiae dogmaticae, verbo Dei scripto una sacra Traditione semper innixae, quarum ope alumni mysteria salutis, s. Thoma praesertim magistro, intimius penetrare addiscant, itemque lectiones theologiae moralis et pastoralis, iuris canonici, liturgiae, historiae ecclesiasticae, necnon aliarum disciplinarum, auxiliarium atque specialium, ad normam praescriptorum institutionis sacerdotalis Rationis.

Can. 253 – § 1. Ad magistri munus in disciplinis philosophicis, theologicis et iuridicis, ab Episcopo aut ab Episcopis, quorum interest, iitantum nominentur qui, virtutibus praestantes, laurea doctorali aut licentia potiti sunt in universitate studiorum aut facultate a Sancta Sede recognita.

§ 2. Curetur ut distincti totidem nominentur magistri qui doceant sacram Scripturam, theologiam dogmaticam, theologiam moralem, liturgiam, philosophiam, ius canonicum, historiam ecclesiasticam, aliasque, quae propria methodo tradendae sunt, disciplinas.

§3. Magister qui a munere suo graviter deficiat, ab auctoritate, de qua in § 1, amoveatur.

Can. 254 – § 1. Magistri in disciplinis tradendis de intima universae doctrinae fidei unitate et harmonia iugiter solliciti sint, ut unam scientiam alumni se discere experiantur; quo aptius id obtineatur, adsit in seminario qui integram studiorum ordinationem moderetur.

§ 2. Ita alumni edoceantur, ut et ipsi habiles fiant ad quaestiones aptis investigationibus propriis et scientifica methodo examinandas habeantur igitur exercitationes, in quibus, sub moderamine magistrorum, alumni proprio labore studia quaedam persolvere discant.

Can. 255 – Licet universa alumnorum in seminario formatio pastorem finem persequatur, institutio stricte pastoralis in eodem ordinetur, qua alumni principia et artes addiscant quae, attentis quoque loci ac temporis necessitatibus, ad ministerium Dei populum docendi, sanctificandi et regendi exercendum pertineant.

Can. 256 – § 1. Diligenter instruantur alumni in iis quae peculiari ratione ad sacrum ministerium spectant, praesertim in arte catechetica et homiletica exercenda, in cultu divino peculiari modo in sacramentis celebrandis, in commercio cum hominibus, etiam noncatholicis vel non credentibus, habendo, in paroecia administranda atque in ceteris muneribus adimplendis.

§ 2. Edoceantur alumni de universae Ecclesiae necessitatibus, ita ut sollicitudinem habeant de vocationibus promovendis, de quaestionibus missionalibus, oecumenicis necnon de aliis, socialibus quoque, urgentioribus.

Can. 257 – § 1. Alumnorum institutioni ita provideatur, ut non tantum Ecclesiae particularis in cuius servitio incardinantur, sed universae quoque Ecclesiae sollicitudinem habeant, atque paratos se exhibeant Ecclesiis particularibus, quarum gravis urgeat necessitas, sese devovere.

§ 2. Curet Episcopus dioecesanus ut clerici, a propria Ecclesia particulari ad Ecclesiam particularem alterius regionis transmigrare intendentes, apte praeparentur ad ibidem sacrum ministerium exercendum, ut scilicet et linguam regionis addiscant, et eiusdem institutorum, condicionum socialium, usum et consuetudinem intelligentiam habeant.

Can. 258 – Ut apostolatus exercendi artem in opere ipso etiam addiscant, alumni, studiorum curriculo decurrente, praeserti, vero feriarum tempore, praxi pastoralis initiuntur per opportunas, sub moderamine semper sacerdotalis periti, exercitationes, alumnorum aetati et locorum conditioni aptatas, de iudicio Ordinarii determinandas.

Can. 259 – § 1. Episcopo dioecesano aut, si de seminario interdioecesano agatur, Episcopis quorum interest, competit quae ad seminarii superius regimen et administrationem spectant, decernere.

§ 2. Episcopus dioecesanus aut, si de seminario interdioecesano agatur, Episcopi quorum interest, frequenter seminarium ipsi visitent, in formationem suorum alumnorum necnon in institutionem, quae in eodem tradatur, philosophicam et theologicam invigilent, et de alumnorum vocatione, indole, pietate ac profectu cognitionem sibi comparent, maxime intuitu sacrarum ordinationum conferendarum.

Can. 260 – Rectori, cuius est cotidianum moderamen curare seminarii, ad normam quidem institutionis sacerdotalis Rationis ac seminarii ordinationis, omnes in propriis muneribus adimplendis obtemperare debent.

Can. 261 – § 1. Seminarii rector itemque, sub eiusdem auctoritate, moderatores et magistri pro parte sua curent ut alumni normas Ratione institutionis sacerdotalis necnon seminarii ordinatione praescriptas adamussim servant.

§ 2. Sedulo provideant seminarii rector atque studiorum moderatur ut magistri suo munere rite fungantur, secundum praescripta Rationis institutionis sacerdotalis ac seminarii ordinationis.

Can. 262 – Exemptum a regimine paroeciali seminarium esto: et pro omnibusqui in seminario sunt, parochi officium, excepta materia matrimoniali et firmo praescripto can. 985, obeat seminarii rector eiusve delegatus.

Can. 263 – Episcopus dioecesanus vel, si de seminario interdioecesano agatur, Episcopi quorum interest, pro parte ab eis communi consilio determinata, curare debent ut provideatur seminarii constitutioni et conservationi, alumnorum sustentationi necnon magistrorum remunerationi aliisque seminarii necessitatibus.

Can. 264 – § 1. Ut seminarii necessitatibus provideatur, praeter stipem de qua in can. 1266, potest Episcopus in dioecesi tributum imponere.

§ 2. Tributo pro seminario obnoxiae sunt cunctae personae iuridicae ecclesiasticae etiam privatae, quae sedem in dioecesi habeant, nisi solis eleemosynis sustententur aut in eis collegium discentium vel docentium ad commune Ecclesiae bonum promovendum actu habeantur; huiusmodi tributum debet esse generale, redditibus eorum qui eidem obnoxii sunt proportionatum, atque iuxta necessitates seminarii determinatum.

CAPUT II DE CLERICORUM ADSRIPTIONE SEU INCARDINATIONE

Can. 265 – Quemlibet clericum oportet esse incardinatum aut alicui Ecclesiae particulari vel praelaturae personali, aut alicui instituto vitae consecratae vel societati hac facultate praeditis, ita ut clerici acephali seu vagi minime admittantur.

Can. 266 – § 1. Per receptum diaconatum aliquis fit clericus et incardinatur Ecclesiae particulari vel praelaturae personali pro cuius servitio promotus est.

§ 2. Sodalis in instituto religioso a votis perpetuis professus aut societati clericali vitae apostolicae definitive incorporatus, per receptum diaconatum incardinatur tamquam clericus eidem instituto aut societati, nisi ad societates quod attinet aliter ferant constitutiones.

§ 3. Sodalis instituti saecularis per receptum diaconatum incardinatur Ecclesiae particulari pro cuius servitio promotus est, nisi vi concessionis Sedis Apostolicae ipsi instituto incardinetur.

Can. 267 – § 1. Ut clericus iam incardinatus alii Ecclesiae particulari valide incardinetur, ab Episcopo dioecesano obtinere debet litteras ab eodem subscriptas excardinationis; et pariter ab Episcopo dioecesano Ecclesiae particularis cui se incardinari desiderat, litteras ab eodem subscriptas incardinationis.

§ 2. Excardinatio ita concessa effectum non sortitur nisi incardinatione obtenta in alia Ecclesia particulari.

Can. 268 – § 1. Clericus qui a propria Ecclesia particulari in aliam legitime transmigraverit, huic Ecclesiae particulari, transacto quinquennio, ipso iure incardinatur, si talem voluntatem in scriptis manifestaverit tum Episcopo dioecesano Ecclesiae hospitis tum Episcopo

dioecesano proprio, neque horum alteruter ipsi contrariam scripto mentem intra quattuor menses a receptis litteris significaverit.

§ 2. Per admissionem perpetuam aut definitivam in institutum vitae consecratae aut in societatem vitae apostolicae, clericus qui, ad normam can. 266, § 2, eidem instituto aut societati incardinatur, a propria Ecclesia particulari excardinatur.

Can. 269 – Ad incardinationem clerici Episcopus dioecesanus ne deveniat nisi:

1° necessitas aut utilitas suae Ecclesiae particularis id exigat, et salvis praescriptis honestam sustentationem clericorum respicientibus;

2° ex legitimo documento sibi constiterit de concessa excardinatione, et habuerit praeterea ab Episcopo dioecesano excardinanti, sub secreto si opus sit, de clerici vita, moribus ac studiis opportuna testimonia;

3° clericus eidem Episcopo dioecesano scripto declaraverit se novae Ecclesiae particularis servitio velle addici ad normam iuris.

Can. 270 – Excardinatio licite concedi potest iustis tantum de causis, quales sunt Ecclesiae utilitas aut bonum ipsius clerici; denegari autem non potest nisi exstantibus gravibus causis; licet tamen clerico, qui se gravatum censuerit et Episcopum receptorem invenerit, contra decisionem recurrere.

Can. 271 – § 1. Extra casum verae necessitatis Ecclesiae particularis propriae, Episcopus dioecesanus ne deneget licentiam transmigrandi clericis, quos paratos scit atque aptos aestimet qui regiones petant gravi cleri inopia laborantes, ibidem sacrum ministerium peracturi; prospiciat vero ut per conventionem scriptam cum Episcopo dioecesano loci, quem petunt, iura et officia eorundem clericorum stabiliantur.

§ 2. Episcopus dioecesanus licentiam ad aliam Ecclesiam particularem transmigrandi concedere potest suis clericis ad tempus praefinitum, etiam pluries renovandum, ita tamen ut iidem clerici propriae Ecclesiae particulari incardinati maneant, atque in eandem redeunt omnes gaudeant iuribus, quae haberent si in ea sacro ministerio addicti fuissent.

§ 3. Clericus qui legitime in aliam Ecclesiam particularem transierit propriae Ecclesiae manens incardinatus, a proprio Episcopo dioecesano iusta de causa revocari potest, dummodo serventur conventiones cum altero Episcopo initae atque naturalis aequitas; pariter, iisdem condicionibus servatis, Episcopus dioecesanus alterius Ecclesiae particularis iusta de causa poterit eidem clerico licentiam ulterioris commorationis in suo territorio denegare.

Can. 272 – Excardinationem et incardinationem, itemque licentiam ad aliam Ecclesiam particularem transmigrandi concedere nequit Administrator dioecesanus, nisi post annum a vacatione sedis episcopalis, et cum consensu collegii consultorum.

CAPUT III

DE CLERICORUM OBLIGATIONIBUS ET IURIBUS

Can. 273 – Clerici speciali obligatione tenentur Summo Pontifici et suo quisque Ordinario reverentiam et oboedientiam exhibendi.

Can. 274 – § 1. Soli clerici obtinere possunt officia ad quorum exercitium requiritur potestas ordinis aut potestas regiminis ecclesiastici.

§ 2. Clerici, nisi legitimo impedimento excusentur, munus, quod ipsis a suo Ordinario commissum fuerit, suscipere ac fideliter adimplere tenentur.

Can. 275 – § 1. Clerici, quippe qui omnes ad unum conspirent opus, ad aedificationem nempe Corporis Christi, vinculo fraternitatis et orationis inter se uniti sint, et cooperationem inter se prosequantur, iuxta iuris particularis praescripta.

§ 2. Clerici missionem agnoscant et promoveant, quam pro sua quisque parte laici in Ecclesia et in mundo exercent.

Can. 276 – § 1. In vita sua ducenda ad sanctitatem persequendam peculiari ratione tenentur clerici, quippe qui, Deo in ordinis receptione novo titulo consecrati, dispensatores sint mysteriorum Dei in servitium Eius populi.

§ 2. Ut hanc perfectionem persequi valeant:

1° imprimis ministerii pastoralis officia fideliter et indefesse adimpleant;

2° duplici mensa sacrae Scripturae et Eucharistiae vitam suam spiritualem nutrant; enixe igitur sacerdotes invitantur ut cotidie Sacrificium eucharisticum offerant, diaconi vero ut eiusdem oblationem cotidie participant;

3° obligatione tenentur sacerdotes necnon diaconi ad presbyteratum aspirantes cotidie liturgiam horarum persolvendi secundum proprius et probatos liturgicos libros; diaconi autem permanentes eandem persolvant pro parte ab Episcoporum conferentia definita;

4° pariter tenentur ad vacandum recessibus spiritualibus, iuxta iuris particularis praescripta;

5° sollicitantur ut orationi mentali regulariter incumbant, frequenter ad paenitentiae sacramentum accedant, Deiparam Virginem peculiari veneratione colant, aliisque mediis sanctificationis utantur communibus et particularibus.

Can. 277 – § 1. Clerici obligatione tenentur servandi perfectam perpetuamque propter Regnum coelorum continentiam, ideoque ad coelibatum adstringuntur, quod est peculiare Dei donum, quo quidem sacri ministri indiviso corde Christo facilius adhaerere possunt atque Dei hominumque servitio liberius sese dedicare valent.

§ 2. Debita cum prudentia clerici se gerant cum personis, quarum frequentatio ipsorum obligationem ad continentiam servandam in discrimen vocare aut in fidelium scandalum vertere possit.

§3. Competit Episcopo dioecesano ut hac de re normas statuatur magis determinatas utque de huius obligationis observantia in casibus particularibus iudicium ferat.

Can. 278 – § 1. Ius est clericis saecularibus sese consociandi cum aliis ad fines statui clericali congruentes prosequendos.

§ 2. Magni habeant clerici saeculares praesertim illas consociationes quae, statutis a competenti auctoritate recognitis, per aptam et convenienter approbatam vitae ordinationem et fratrum iuvamen, sanctitatem suam in ministerii exercitio fovant, quaeque clericorum inter se et cum proprio Episcopo unioni favent.

§3. Clerici abstineant a constituendis aut participandis consociationibus, quarum finis aut actio cum obligationibus statui clericali propriis componi nequeunt vel diligentem muneris ipsis ab auctoritate ecclesiastica competenti commissi adimpletionem praepedire possunt.

Can. 279 – § 1. Clerici studia sacra, recepto etiam sacerdotio, prosequantur, et solidam illam doctrinam, in sacra Scriptura fundatam, a maioribus traditam et communiter ab Ecclesia receptam sectentur, uti documentis praesertim Conciliorum ac Romanorum Pontificum determinatur, devitantes profanas vocum novitates et falsi nominis scientiam

§ 2. Sacerdotes, iuxta iuris praescripta, praelectiones pastorales post ordinationem sacerdotalem instituendas frequentent atque, statutis eodem iure temporibus, aliis quoque

intersint praelectionibus, conventibus theologicis aut conferentiis, quibus ipsis praebeatur occasio plenior scientiarum sacrarum et methodorum pastoralium cognitionem acquirendi.

§3. Aliarum quoque scientiarum, earum praesertim quae cum sacris conectuntur, cognitionem prosequantur, quatenus praecipue administerium pastorale exercendum confert.

Can. 280 – Clericis valde commendatur quaedam vitae communis consuetudo; quae quidem, ubi viget, quantum fieri potest, servanda est.

Can. 281 – § 1. Clerici, cum ministerio ecclesiastico se dedicant, remunerationem merentur quae suae conditioni congruat, ratione habite tum ipsius muneris naturae, tum locorum temporumque condicionum, quaque ipsi possint necessitatibus vitae suae necnon aequae retributioni eorum, quorum servitio, egent, providere.

§ 2. Item providendum est ut gaudeant illa sociali assistentia, qua eorum necessitatibus, si infirmate, invaliditate vel senectute laborent, apte prospiciatur.

§3. Diaconi uxorati, qui plene ministerio ecclesiastico sese devovent, remunerationem merentur qua sui suaeque familiae sustentationi providere valeant; qui vero ratione professionis civilis, quam exercent aut exercuerunt, remunerationem obtineant, ex perceptis inde redditibus sibi suaeque familiae necessitatibus consulant.

Can. 282 – § 1. Clerici vitae simplicitatem colant et ab omnibus quae vanitatem sapiunt se abstineant.

§ 2. Bona, quae occasione exercitii ecclesiastici officii ipsis obveniunt, quaeque supersunt, provisa ex eis honesta sustentatione et omnium officiorum proprii status adimplentione, ad bonum Ecclesiae operaque caritatis impendere velint.

Can. 283 – § 1. Clerici, licet officium residentiale non habeant, a sua tamen dioecesi per notabile tempus iure particulari determinandum, sine licentia saltem praesumpta Ordinarii proprii, ne discedant.

§ 2. Ipsis autem competit ut debito et sufficienti quotannis gaudeant feriarum tempore, iure universali vel particulari determinato.

Can. 284 – Clerici decentem habitum ecclesiasticum, iuxta normas ab Episcoporum conferentia editas atque legitimas locorum consuetudines, deferant.

Can. 285 – § 1. Clerici ab iis omnibus, quae statum suum dedecent, prorsus abstineant, iuxta iuris particularis praescripta.

§ 2. Ea quae, licet non indecora, a clericali tamen statu aliena sunt, clerici vitent.

§3. Officia publica, quae participationem in exercitio civilis potestatis secumferunt, clerici assumere vetantur.

§4. Sine licentia sui Ordinarii, ne ineant gestiones bonorum ad laicos pertinentium aut officia saecularia, quae secum ferunt onus redendarum rationum; a fideiubendo, etiam de bonis propriis, inconsulto proprio Ordinario, prohibentur; item a subscribendis syngraphis, quibus nempe obligatio solvendae pecuniae, nulla definita causa, subscipitur, abstineant.

Can. 286 – Prohibentur clerici per se vel per alios, sive in propriam sive in aliorum utilitatem, negotiationem aut mercaturam exercere, nisi de licentia legitimae auctoritatis ecclesiasticae.

Can. 287 – § 1. Clerici pacem et concordiam iustitia innixam inter homines servandam quam maxime semper foveant.

§ 2. In factionibus politicis atque in regendis consociationibus syndicalibus activam partem ne habeant, nisi iudicio competentis auctoritatis ecclesiasticae, Ecclesiae iura tuenda aut bonum commune promovendum id requirant.

Can. 288 – Diaconi permanentes praescriptis cann. 284, 285, §§ 3 et 4, 286, 287, § 2 non tenentur, nisi ius particulare aliud statuatur.

Can. 289 – § 1. Cum servitium militare statui clericali minus congruat, clerici itemque candidati ad sacros ordines militiam ne capessant voluntarii, nisi de sui Ordinarii licentia.

§ 2. Clerici utantur exemptionibus, quas ab exercendis muneribus et publicis civilibus officiis a statu clericali alienis, in eorum favorem leges et conventiones vel consuetudines concedunt nisi in casibus particularibus aliter Ordinarius proprius decreverit.

CAPUT IV DE AMISSIONE STATUS CLERICALIS

Can. 290 – Sacra ordinatio, semel valide recepta, numquam irrita fit. Clericus tamen statum clericalem amittit:

1° sententia iudicali aut decreto administrativo, quo invaliditas sacrae ordinationis declaratur;

2° poena dimissionis legitime irrogata;

3° rescripto Apostolicae Sedis; quod vero rescriptum diaconis ob graves tantum causas, presbyteris ob gravissimas causas ac Apostolica Sede conceditur.

Can. 291 – Praeter casus de quibus in can. 290, n. 1, amissio status clericalis non secumfert dispensationem ab obligatione caelibatus, quae ab uno tantum Romano Pontifice conceditur.

Can. 292 – Clericus qui statum clericalem ad normam iuris amittit, cum eo amittit iura statui clericali propria, nec ullis iam adstringitur obligationibus status clericalis, firmo praescripto Can. 291; potestatem ordinis exercere prohibetur, salvo praescripto can. 976; eo ipso privatur omnibus officiis, numeribus muneribus et potestate qualibet delegata.

Can. 293 – Clericus qui statum clericalem amisit, nequit denuo inter clericos adscribi, nisi per Apostolicae Sedis rescriptum.

TITULUS IV DE PRAELATURIS PERSONALIBUS (Cann. 294 – 297)

Can. 294 – Ad aptam presbyterorum distributionem promovendam aut ad peculiariora opera pastoralia vel missionaria pro variis regionibus aut diversis coetibus socialibus perficienda, praelaturae personales quae presbyteris et diaconis cleri saecularis constant, ab Apostolica Sede, auditis quarum interest Episcoporum conferentiis, erigi possunt.

Can. 295 – § 1. Praelatura personalis regitur statutis ab Apostolica Sede conditis eique praeficitur Praelatus ut Ordinarius proprius, cuius ius est nationale vel internationale seminarium erigere necnon alumnos incardinare, eosque titulo servitii praelaturae ad ordines promovere.

§ 2. Praelatus prospicere debet sive spirituali institutioni illorum, quos titulo praedicto promoverit, sive eorundem decorae sustentationi.

Can. 296 – Conventionibus cum praelatura initis, laici operibus apostolicis praelaturae personalis sese dedicare possunt; modus vero huius organicae cooperationis atque praecipua officia et iura cum illa coniuncta in statutis apte determinentur.

Can. 297 – Statuta pariter definiant rationes praelaturae personalis cum Ordinariis locorum, in quorum Ecclesiis particularibus ipsa praelatura sua opera pastoralia vel missionalia, praevio consensu Episcopi dioecesani, exercet vel exercere desiderat.

TITULUS V

De christifidelium consociationibus (Cann. 298 – 329)

CAPUT I

NORMAE COMMUNES

Can. 298 – § 1. In Ecclesia habentur consociationes distinctae ab institutis vitae consecratae et societatibus vitae apostolicae, in quibus christifideles, sive clerici sive laici sive clerici et laici simul, communi opera contendunt ad perfectiorem vitam fovendam, aut ad alia apostolatus opera, scilicet ad evangelizationis incepta, ad pietatis vel caritatis opera exercenda et ad ordinem temporalem christiano spiritu animandum.

§ 2. Christifideles sua nomina dent iis praesertim consociationibus, quae a competenti auctoritate ecclesiastica aut erectae aut laudatae vel commendatae sint.

Can. 299 – § 1. Integrum est christifidelibus, privata inter se conventionem inita, consociationes constituere ad fines de quibus in can. 298, § 1 persequendos, firmo praescripto can. 301, § 1.

§ 2. Huiusmodi consociationes, etiamsi ab auctoritate ecclesiastica laudentur vel commendentur, consociationes privatae vocantur.

§ 3. Nulla christifidelium consociatio privata in Ecclesia agnoscitur, nisi eius statuta ab auctoritate competenti recognoscantur.

Can. 300 – Nulla consociatio nomen "catholicae" sibi assumat, nisi de consensu competentis auctoritatis ecclesiasticae, ad normam can. 312.

Can. 301 – § 1. Unius auctoritatis ecclesiasticae competentis est erigere christifidelium consociationes, quae sibi proponant doctrinam christianam nomine Ecclesiae tradere aut cultum publicum promovere, vel quae alios intendunt fines, quorum prosecutio natura sua eidem auctoritati ecclesiasticae reservatur.

§ 2. Auctoritas ecclesiastica competens, si id expedire iudicaverit, christifidelium consociationes quoque erigere potest ad alios fines spirituales directe vel indirecte persequendos, quorum consecutioni per privatorum incepta non satis provisum sit.

§ 3. Christifidelium consociationes quae a competenti auctoritate ecclesiastica eriguntur, consociationes publicae vocantur.

Can. 302 – Christifidelium consociationes clericales eae dicuntur, quae sub moderamine sunt clericorum, exercitium ordinis sacri assumunt atque uti tales a competenti auctoritate agnoscuntur.

Can. 303 – Consociationes, quarum sodales, in saeculo spiritum alicuius instituti religiosi participantes, sub altiore eiusdem instituti moderamine, vitam apostolicam ducunt et ad

perfectionem christianam contendunt, tertii ordines dicuntur aliove congruenti nomine vocantur.

Can. 304 – § 1. Omnes christifidelium consociationes, sive publicae sive privatae, quocumque titulo seu nomine vocantur, sua habeant statuta, quibus definiantur consociationis finis seu obiectum sociale, sedes, regimen et condiciones ad partem in iisdem habendam requisitae, quibusque determinantur agendi rationes, attentis quidem temporis et loci necessitate vel utilitate.

§ 2. Titulum seu nomen sibi eligant, temporis et loci usibus accommodatum, maxime ab ipso fine, quem intendunt, selectum.

Can. 305 – § 1. Omnes christifidelium consociationes subsunt vigilantiae auctoritatis ecclesiasticae competentis, cuius est curare ut in iisdem integritas fidei ac morum servetur, et invigilare ne in disciplinam ecclesiasticam abusus irrepant, cui itaque officium et ius competunt ad normam iuris et statutorum easdem invisendi; subsunt etiam eiusdem auctoritatis regimini secundum praescripta canonum, qui sequuntur.

§ 2. Vigilantiae Sanctae Sedis subsunt consociationes cuiuslibet generis; vigilantiae Ordinarii loci subsunt consociationes dioecesanae necnon aliae consociationes, quatenus in dioecesi operam exercent.

Can. 306 – Ut quis consociationis iuribus atque privilegiis, indulgentiis aliisque gratiis spiritualibus eidem consociationi concessis fruatur, necesse est et sufficit ut secundum iuris praescripta et propria consociationis statuta, in eandem valide receptus sit et ab eandem non sit legitime dimissus.

Can. 307 – § 1. Membrorum receptio fiat ad normam iuris ac statutorum uniuscuiusque consociationis.

§ 2. Eadem persona adscribi potest pluribus consociationibus.

§ 3. Sodales institutorum religiosorum possunt consociationibus, ad normam iuris proprii, de consensu sui Superioris nomen dare.

Can. 308 – Nemo legitime adscriptus a consociatione dimittatur, nisi iusta de causa ad normam iuris et statutorum.

Can. 309 – Consociationibus legitime constitutis ius est, ad normam iuris et statutorum, edendi peculiares normas ipsam consociationem respicientes, celebrandi comitia, designandi moderatores, officiales, ministros atque bonorum administratores.

Can. 310 – Consociatio privata quae uti persona iuridica non fuerit constituta, qua talis subiectum esse non potest obligationum et iurium; christifideles tamen in ea consociati coniunctim obligationes contrahere atque uti condomini et compossessores iura et bona acquirere et possidere possunt; quae iura et obligationes per mandatarium seu procuratorem exercere valent.

Can. 311 – Sodales institutorum vitae consecrate qui consociationibus suo instituto aliquo modo unitis praesunt aut assistunt, curent ut eadem consociationes operibus apostolatus in dioecesi existentibus adiutorium praebeant, cooperantes praesertim, sub directione Ordinarii loci, cum consociationibus quae ad apostolatam in dioecesi exercendum ordinantur.

CAPUT II DE CHRISTIFIDELIUM CONSOCIATIONIBUS PUBLICIS

Can. 312 – § 1. Ad erigendas consociationes publicas auctoritas competens est:

- 1° pro consociationibus universalibus atque internationalibus Sancta Sedes;
- 2° pro consociationibus nationalibus, quae scilicet ex ipsa erectione destinantur ad actionem in tota natione exercendam, Episcoporum conferentia in suo territorio;
- 3° pro consociationibus dioecesanis, Episcopus dioecesanus in suo territorio, non vero Administrator dioecesanus, iis tamen consociationibus exceptis quarum erigendarum ius ex apostolico privilegio aliis reservatum est.

§ 2. Ad validam erectionem consociationis aut sectionis consociationis in dioecesi, etiamsi id vi privilegii apostolici fiat, requiritur consensus Episcopi dioecesani scripto datus; consensus tamen ab Episcopo dioecesano praestitus pro erectione domus instituti religiosi valet etiam ad erigendam in eadem domo vel ecclesia ei adnexa consociationem quae illius instituti sit propria.

Can. 313 – Consociatio publica itemque consociationum publicarum confoederatio ipso decreto quo ab auctoritate ecclesiastica ad normam can. 312 competenti erigitur, persona iuridica constituitur et missionem recipit, quatenus requiritur, ad fines quos ipsa sibi nomine Ecclesiae persequendos proponit.

Can. 314 – Cuiuslibet consociationis publicae statuta, eorumque recognitio vel mutatio, approbatione indigent auctoritatis ecclesiasticae cui competit consociationis erectio ad normam can. 312, § 1.

Can. 315 – Consociationes publicae incepta propriae indoli congrua sua sponte suscipere valent, eademque reguntur ad normam statutorum, sub altiore tamen directione auctoritatis ecclesiasticae, de qua in can. 312, § 1.

Can. 316 – § 1. Qui publice fidem catholicam abiecerit vel a communione ecclesiastica defecerit vel excommunicatione irrogata aut declarata irretitus sit, valide in consociationes publicas recipi nequit.

§ 2. Qui legitime adscripti in casum inciderint de quo in § 1, praemissa monitione, a consociatione dimittantur, servatis eius statutis et salvo iure recursus ad auctoritatem ecclesiasticam, de qua in can. 312, § 1.

Can. 317 – § 1. Nisi aliud in statutis praevideatur, auctoritatis ecclesiasticae, de qua in can. 312, § 1, est consociationis publicae moderatorem ab ipsa consociatione publica electum confirmare aut praesentatum instituere aut iure proprio nominare; cappellanus vero seu assistentem ecclesiasticum, auditis ubi id expediat consociationis officialibus maioribus, nominat auctoritas ecclesiastica.

§ 2. Norma in § 1 statuta valet etiam pro consociationibus a sodalibus institutorum religiosorum vi apostolici privilegii extra proprias ecclesias vel domos erectis; in consociationibus vero a sodalibus institutorum religiosorum in propria ecclesia vel domo erectis, nominatio aut confirmatio moderatoris et cappellani pertinet ad Superiorem instituti, ad normam statutorum.

§3. In consociationibus quae non sunt clericales, laici exercere valent munus moderatoris; cappellanus seu assistens ecclesiasticus ad illud munus ne assumatur, nisi aliud in statutis caveatur.

§4. In publicis christifidelium consociationibus quae directe ad apostolatum exercendum ordinantur, moderatores ne ii sint, qui in factionibus politicis officium directionis adimplent.

Can. 318 – § 1. In specialibus adiunctis, ubi graves rationes id requirant, potest ecclesiastica auctoritas, de qua in can. 312, § 1, designare commissarium, qui eius nomine consociationem ad tempus moderetur.

§ 2. Moderatorem consociationis publicae iusta de causa remove potest qui eum nominavit aut confirmavit, auditis tamen tum ipso moderatore tum consociationis officialibus maioribus ad normam statutorum; cappellanum vero remove potest, ad normam cann. 192-195, qui eum nominavit.

Can. 319 – § 1. Consociatio publica legitime erecta, nisi aliud cautum sit, bonaquae possidet ad normam statutorum administrat sub superiore directione auctoritatis ecclesiasticae de qua in can. 312, § 1, cui quotannis administrationis rationem reddere debet.

§ 2. Oblationum quoque et eleemosynarum, quas collegerit, eidem auctoritati fidelem erogationis rationem reddere debet.

Can. 320 – § 1. Consociationes a Sancta Sede erectae nonnisi ab eadem supprimi possunt.

§ 2. Ob graves causas ab Episcoporum conferentia supprimi possunt consociationes ab eadem erectae; ab Episcopo dioecesano consociationes a se erectae, et etiam consociationes ex apostolico indulto a sodalibus institutorum religiosorum de consensu Episcopi dioecesani erectae.

§3. Consociatio publica ac auctoritate competenti ne supprimatur, nisi auditis eius moderatore aliisque officialibus maioribus.

CAPUT III

DE CHRISTIFIDELIUM CONSOCIATIONIBUS PRIVATIS

Can. 321 – Consociationes privata christifideles secundum statutorum praescripta dirigunt et moderantur.

Can. 322 – § 1. Consociatio christifidelium privata personalitatem iuridicam acquirere potest per decretum formale auctoritatis ecclesiasticae competentis, de qua can. 312.

§ 2. Nulla christifidelium consociatio privata personalitatem iuridicam acquirere potest, nisi eius statuta ab auctoritate ecclesiastica, de qua in can. 312, § 1, sint probata; statutorum vero probatio consociationis naturam privatam non immutat.

Can. 323 – § 1. Licet christifidelium consociationes privatae autonomia gaudeant ad normam can. 321, subsunt vigilantiae auctoritatis ecclesiasticae ad normam can. 305, itemque eiusdem auctoritatis regimini.

§ 2. Ad auctoritatem ecclesiasticam etiam spectat, servata quidem autonomia consociationibus privatis propria, invigilare et curare ut virium dispersio vitetur, earumque apostolatus exercitium ad bonum commune ordinetur.

Can. 324 – § 1. Christifidelium consociatio privata libere sibi moderatorem et officiales designat, ad normam statutorum.

§ 2. Christifidelium consociatio privata consiliarium spiritualem, si quemdam exoptet, libere sibi eligere potest inter sacerdotes ministerium legitime in dioecesi exercentes; qui tamen indiget confirmatione Ordinarii loci.

Can. 325 – § 1. Christifidelium consociatio privata ea bona quae possidet libere administrat, iuxta statutorum praescripta, salvo iure auctoritatis ecclesiasticae competentis vigilandi ut bona fines associationis adhibeantur.

§ 2. Eadem subest loci Ordinarii auctoritati ad normam can. 1301 quod attinet ad administrationem erogationemque bonorum, quae ipsi ad pias causas donata aut relictas sint.

Can. 326 – § 1. Extinguitur christifidelium consociatio privata ad normam statutorum; suppressi etiam potest a competenti auctoritate, si eius actio in grave damnum cedit doctrinae vel disciplinae ecclesiasticae, aut scandalo est fidelium.

§ 2. Destinatio bonorum consociationis extinctae ad normam statutorum determinanda est, salvo iuribus quaesitis atque oblatorum voluntate.

CAPUT IV

NORMAE SPECIALES DE LAICORUM CONSOCIATIONIBUS

Can. 327 – Christifideles laici magni faciant consociationes ad spirituales fines, de quibus in Can. 298, constitutas, eas speciatim quae rerum temporalium ordinem spiritu christiano animare sibi proponunt atque hoc modo intimam inter fidem et vitam magnopere foveant unionem.

Can. 328 – Qui praesunt consociationibus laicorum, iis etiam quae vi privilegii apostolici erectae sunt, curent ut suae cum aliis christifidelium consociationibus, ubi id expediat, cooperentur, utque variis operibus christianis, praesertim in eodem territorio existentibus, libenter auxilio sint.

Can. 329 – Moderatores consociationum laicorum curent, ut sodales consociationis ad apostolatam laicis proprium exercendum debite efformentur.

PARS II

DE ECCLESIAE CONSTITUTIONE HIERARCHICA

SECTIO I

DE SUPREMA ECCLESIAE AUCTORITATE (Cann. 330 – 367)

CAPUT I

DE ROMANO PONTIFICE DEQUE COLLEGIO EPISCOPORUM

Can. 330 – Sicut, statuente Domino, sanctus Petrus et ceteri Apostoli unum Collegium constituunt, pari ratione Romanus Pontifex, successor Petri, et Episcopi successores Apostolorum, inter se coniunguntur.

ART. 1

De Romano Pontifice

Can. 331 – Ecclesiae Romanae Episcopus, in quo permanet munus a Domino singulariter Petro, primo Apostolorum, concessum et successoribus eius transmittendum, Collegii Episcoporum est caput, Vicarius Christi atque universae Ecclesiae his in terris Pastor; qui ideo vi muneris sui suprema, plena, immediata et universali in Ecclesia gaudet ordinaria potestate, quam semper libere exercere valet.

Can. 332 – § 1. Plenam et supremam in Ecclesia potestatem Romanus Pontifex obtinet legitima electione ab ipso acceptata una cum episcopali consecratione. Quare, eandem potestatem obtinet a momento acceptationis electus ad summum pontificatum, qui episcopali caractere insignitus est. Quod si caractere episcopali electus careat, statim ordinetur Episcopus.

§ 2. Si contingat ut Romanus Pontifex muneri suo renuntiet, ad validitatem requiritur ut renuntiatio libere fiat et rite manifestetur, non vero ut a quopiam acceptetur.

Can. 333 – § 1. Romanus Pontifex, vi sui muneris, non modo in universam Ecclesiam potestate gaudet, sed et super omnes Ecclesias particulares earumque coetus ordinariae potestatis obtinet principatum, quoquidem insimul roboratur atque vindicatur potestas propria, ordinaria et immediata, qua in Ecclesias particulares suae curae commissas Episcopi pollent.

§ 2. Romanus Pontifex, in munere supremi Ecclesia Pastoris explendo, communione cum ceteris Episcopis immo et universa Ecclesia semper est coniunctus; ipsi ius tamen est, iuxta Ecclesiae necessitates, determinare modum, sive personalem sive collegialem, huius muneris exercendi.

§3. Contra sententiam vel decretum Romani Pontificis non datur appellatio neque recursus.

Can. 334 – In eius munere exercendo, Romano Pontifici praesto sunt Episcopi, qui eidem cooperatricem operam navare valent variis rationibus, inter quas est synodus Episcoporum. Auxilio praetera ei sunt Patres Cardinales, necnon aliae personae itemque varia secundum temporum necessitates instituta; quae personae omnes et instituta, nomine et auctoritate ipsius, munus sibi commissum explent in bonum omnium Ecclesiarum, iuxta normas iure definitas.

Can. 335 – Sede romana vacante aut prorsus impedita, nihil innovetur in Ecclesiae universae regimine: servantur autem leges speciales pro iisdem adiunctis latae.

ART. 2

De Collegio Episcoporum

Can. 336 – Collegium Episcoporum, cuius caput est Summus Pontifex cuiusque membra sunt Episcopi vi sacramentalis consecrationis et hierarchica communione cum Collegii capite et membris, et in quo corpus apostolicum continuo perseverat, una cum capite suo, et numquam sine hoc capite, subiectum quoque supremae et plenae potestatis in universam Ecclesiam exsistit.

Can. 337 – § 1. Potestatem in universam Ecclesiam Collegium Episcoporum sollemni modo exercet in Concilio Oecumenico.

§ 2. Eandem potestatem exercet per unitam Episcoporum in mundo dispersorum actionem, quae uti talis a Romano Pontifice sit indicta aut libere recepta, ita ut verus actus collegialis efficiatur.

§3. Romani Pontificis est secundum necessitates Ecclesiae seligere et promovere modos, quibus Episcoporum Collegium munus suum quoad universam Ecclesiam collegialiter exercent.

Can. 338 – § 1. Unius Romani Pontificis est Concilium Oecumenicum convocare, eidem per se vel per se vel per alios praesidere, item Concilium transferre, suspendere vel dissolvere, eiusque decreta approbare.

§ 2. Eiusdem Romani Pontificis est res in Concilio tractandas determinare atque ordinem in Concilio servandam constituere; propositis a Romano Pontifice quaestionibus Patres Concilii alias addere possunt, ab eodem Romano Pontifice probandas.

Can. 339 – § 1. Ius est et officium omnibus et solis Episcopis qui membra sint Collegii Episcoporum, ut Concilio Oecumenico cum suffragio deliberativo intersint.

§ 2. Ad Concilium Oecumenicum insuper alii aliqui, qui episcopali dignitate non sint insigniti, vocari possunt a suprema Ecclesiae auctoritate, cuius est eorum partes in Concilio determinare.

Can. 340 – Si contingat Apostolicam Sedem durante Concilii celebratione vacare, ipso iure hoc intermittitur, donec novus Summus Pontifex illud continuari iusserit aut dissolverit.

Can. 341 – § 1. Concilii Oecumenici decreta vim obligandi non habent nisi una cum Concilii Patribus a Romano Pontifice approbata, ab eodem fuerint confirmata et eius iussu promulgata.

§ 2. Eadem confirmatione et promulgatione, vim obligandi ut habeant, egent decreta quae ferat Collegium Episcoporum, cum actionem proprie collegialem ponit iuxta alium a Romano Pontifice inductum vel libere receptum modum.

CAPUT II DE SYNODO EPISCOPORUM

Can. 342 – Synodus Episcoporum coetus est Episcoporum qui, ex diversis orbis regionibus selecti, statutis temporibus una conveniunt ut arctam coniunctionem inter Romanum Pontificem et Episcopos foveant, utque eidem Romano Pontifici ad incolumitatem incrementumque fidei et morum, ad disciplinam ecclesiasticam servandam et firmandam consiliis adiutricem operam praestent, necnon quaestiones ad actionem Ecclesiae in mundo spectantes perpendant.

Can. 343 – Synodi Episcoporum est de quaestionibus pertractandis disceptare atque expromere optata, non vero easdem dirimere de iisque ferre decreta, nisi certis in casibus potestate deliberativa eandem instruxerit Romanus Pontifex, cuius est in hoc casu decisiones synodi ratas habere.

Can. 344 – Synodus Episcoporum directe subest auctoritati Romani Pontificis, cuius quidem est:

1° synodum convocare, quotiescumque id ipsi opportunum videatur, locumque designare ubi coetus habendi sint;

2° sodalium, qui ad normam iuris peculiaris eligendi sunt, electionem ratam habere aliosque sodales designare et nominare;

3° argumenta quaestionum pertractandarum statuere opportuno tempore ad normam iuris peculiaris ante synodi celebrationem;

4° rerum agendarum ordinem definire;

5° synodo per se aut per alios praeesse;

6° synodum ipsam concludere, transferre, suspendere et dissolvere.

Can. 345 – Synodus Episcoporum congregari potest aut in coetum generalem, in quo scilicet res tractantur ad bonum Ecclesiae universae directe spectantes, qui quidem coetus est sive ordinarius sive extraordinarius, aut etiam in coetum specialem, in quo nempe aguntur negotia quae directe ad determinatam determinatasve regiones attinent.

Can. 346 – § 1. Synodus Episcoporum quae in coetum generalem ordinarium congregatur, constat sodalibus quorum plerique sunt Episcopi, electi pro singulis coetibus ab Episcoporum conferentiis secundum rationem iure peculiari synodi determinatam; alii vi eiusdem iuris deputantur; alii a Romano Pontifice directe nominantur; quibus accedunt aliqui sodales institutorum religiosorum clericalium, qui ad normam eiusdem iuris peculiaris eliguntur.

§ 2. Synodus Episcoporum in coetum generalem extraordinarium congregata ad negotia tractanda quae expeditam requirant definitionem, constat sodalibus quorum plerique, Episcopi, a iure peculiari synodi deputantur ratione officii quod adimplent, alii vero a Romano Pontifice directe nominantur; quibus accedunt aliqui sodales institutorum religiosorum clericalium ad normam eiusdem iuris electi.

§3. Synodus Episcoporum, quae in coetum specialem congregatur, constat sodalibus delectis praecipue ex iis regionibus pro quibus convocata est, ad normam iuris peculiaris, quo synodus regitur.

Can. 347 – § 1. Cum synodi Episcoporum coetus a Romano Pontifice concluditur, explicit munus in eadem Episcopis aliisque sodalibus commissum.

§ 2. Sede Apostolica post convocatam synodum aut inter eius celebrationem vacante, ipso iure suspenditur synodi coetus, itemque munus sodalibus in eodem commissum, donec novus Pontifex coetum aut dissolvendum aut continuandum decreverit.

Can. 348 – § 1. Synodi Episcoporum habetur secretaria generalis permanens, cui praeest Secretarius generalis, a Romano Pontifice nominatus, cuique praesto est consilium secretariae, constans Episcopis, quorum alii, ad normam iuris peculiaris, ab ipsa synodo Episcoporum eliguntur, alii a Romano Pontifice nominantur, quorum vero omnium munus explicit, ineunte novo coetu generali.

§ 2. Pro quolibet synodi Episcoporum coetu praetera unus aut plures secretarii speciales constituuntur qui a Romano Pontifice nominantur, atque in officio ipsis commisso permanent solum usque ad expletum synodi coetum.

CAPUT III DE SANCTAE ROMANAE ECCLESIAE CARDINALIBUS

Can. 349 – S. R. E. Cardinales peculiare Collegium constituunt, cui competit ut electioni Romani Pontificis provideat ad normam iuris peculiaris; Cardinales item Romano Pontifici adsunt sive collegialiter agendo, cum ad quaestiones maioris momenti tractandas in unum convocantur, sive ut singuli, scilicet variis officiis, quibus funguntur, eidem Romano Pontifici praestando in cura praesertim cotidiana universae Ecclesiae.

Can. 350 – § 1. Cardinalium Collegium in tres ordines distribuitur: episcopalem, ad quem pertinent Cardinales quibus a Romano Pontifice titulus assignatur Ecclesiae suburbicariae, necnon Patriarchae orientales qui in Cardinalium Collegium relati sunt; presbyteralem et diaconalem.

§ 2. Cardinalibus ordinis presbyteralis ac diaconalis suus cuique titulus aut diaconia in Urbe assignatur a Romano Pontifice.

§3. Patriarchae orientales in Cardinalium Collegium assumpti in titulum habent suam patriarchalem sedem.

§4. Cardinalis Decanus in titulum habet dioecesim Ostiensem, unacum alia Ecclesia quam in titulum iam habeat.

§5. Per optionem in Consistorio factam et a Summo Pontifice approbatam, possunt, servata prioritate ordinis et promotionis, Cardinales ex ordine presbyterali transire ad alium titulum et Cardinales ex ordine diaconali ad aliam diaconiam et, si per integrum decennium in ordine diaconali permanserint, etiam ad ordinem presbyteralem.

§6. Cardinalis ex ordine diaconali transiens per optionem ad ordinem presbyteralem, locum obtinet ante omnes illos Cardinales presbyteros, qui post ipsum ad Cardinalatum assumpti sunt.

Can. 351 – § 1. Qui Cardinales promoveantur, libere a Romano Pontifice seliguntur viri, saltem in ordine presbyteratus constituti, doctrina, moribus, pietate necnon rerum agendarum prudentia egregie praestantes; qui nondum sunt Episcopi, consecrationem episcopalem recipere debent.

§ 2. Cardinales creantur Romani Pontificis decreto, quod quidem coram Cardinalium Collegio publicatur; inde a publicatione facta officiis tenentur atque iuribus gaudent lege definitis.

§3. Promotus ad cardinalitiam dignitatem, cuius creationem Romanus Pontifex annuntiaverit, nomen autem in pectore sibi reservans, nullis interim tenetur Cardinalium officiis nullisque eorum gaudet iuribus; postquam autem a Romano Pontifice eius nomen publicatum fuerit, iisdem tenetur officiis fruiturque iuribus, sed iure praecedentiae gaudet a die reservationis in pectore.

Can. 352 – § 1. Cardinalium Collegio praest Decanus, eiusque impediti vices sustinet Subdecanus; Decanus, vel Subdecanus, nulla in ceteros Cardinales gaudet potestate regiminis, sed ut primus inter pares habetur.

§ 2. Officio Decani vacante, Cardinales titulo Ecclesiae suburbicariae decorati, iique soli, praesidente Subdecano si adsit, aut antiquiore ex ipsis, e coetus sui gremio unum eligant qui Decanum Collegii agat; eius nomen ad Romanum Pontificem deferant, cui competit electum probare.

§3. Eadem ratione de qua in § 2, praesidente ipso Decano, eligitur Subdecanus; Subdecani quoque electionem probare Romano Pontifici competit.

§4. Decanus et Subdecanus, si in Urbe domicilium non habeant, illud ibidem acquirant.

Can. 353 – § 1. Cardinales collegiali actione supremo Ecclesiae Pastori praecipue auxilio sunt in Consistoriis, in quibus iussu Romani Pontificis eoque praesidente congregantur; Consistoria habentur ordinaria aut extraordinaria.

§ 2. In Consistorium ordinarium, convocantur omnes Cardinales, saltem in Urbe versantes, ad consultationem de quibusdam negotiis gravibus, communis tamen contingentibus, aut ad actus quosdam maxime sollemnes peragendos.

§3. In Consistorium extraordinarium, quod celebratur cum peculiare Ecclesiae necessitates vel graviora negotia tractanda id suadeant, convocantur omnes Cardinales.

§4. Solum Consistorium ordinarium, in quo aliquae sollemnitates celebrantur, potest esse publicum, cum scilicet praeter Cardinales admittuntur Praelati, legati societatum civilium aliive ad illud invitati.

Can. 354 – Patres Cardinales dicasteriis aliisve institutis permanentibus Romanae Curiae et Civitatis Vaticanae praepositi, qui septuagesimum quintum aetatis annum expleverint,

rogantur ut renuntiationem ab officio exhibeant Romano Pontifici qui, omnibus perpensis, providebit.

Can. 355 – § 1. Cardinali Decano competit electum Romanum Pontificem in Episcopum ordinare, si electus ordinatione indigeat; impedito Decano, idem ius competit Subdecano, eoque impedito, antiquiori Cardinali ex ordine episcopali.

§ 2. Cardinalis Proto-diaconus nomen novi electi Summi Pontificis populo annuntiant; item pallia Metropolitae imponit eorumve procuratoribus tradit, vice Romani Pontificis.

Can. 356 – Cardinales obligatione tenentur cum Romano Pontifice sedulo cooperandi; Cardinales itaque quovis officio in Curia fungentes, qui non sint Episcopi dioecesani, obligatione tenentur residendi in Urbe; Cardinales qui alicuius dioecesis curam habent ut Episcopi dioecesani, Urbem petant quoties a Romano Pontifice convocentur.

Can. 357 – § 1. Cardinales, quibus Ecclesia suburbicaria aut ecclesia in Urbe in titulum est assignata, postquam in eiusdem venerunt possessionem, earundem dioecesium et ecclesiarum bonum consilio et patrocinio promoveant, nulla tamen in easdem potestate regiminis pollentes, ac nulla ratione sese in iis interponentes, quae ad earum bonorum administrationem, ad disciplinam aut ecclesiarum servitium spectant.

§ 2. Cardinales extra Urbem et extra propriam dioecesim degentes, in iis quae ad sui personam pertinent exempti sunt a potestate regiminis Episcopi dioecesis in qua commorantur.

Can. 358 – Cardinali, cui a Romano Pontifice hoc munus committitur ut in aliqua sollemni celebratione vel personarum coetu eius personam sustineat, uti "Legatus a latere," scilicet tamquam eius alter ego, sicuti et illi cui adimplendum concreditur tamquam ipsius "misso speciali" certum munus pastorale, ea tantum competunt quae ab ipso Romano Pontifice eidem demandantur.

Can. 359 – Sede Apostolica vacante, Cardinalium Collegium ea tantum in Ecclesia gaudet potestate, quae in peculiari lege eidem tribuitur.

CAPUT IV DE CURIA ROMANA

Can. 360 – Curia Romana, qua negotia Ecclesiae universae Summus Pontifex expedire solet et qua nomine et auctoritate ipsius munus explet in bonum et in servitium Ecclesiarum, constat Secretaria Status seu Papali, Consilio pro publicis Ecclesiae negotiis, Congregationibus, Tribunalibus, aliisque Institutis, quorum omnium constitutio et competentia lege peculiari definiuntur.

Can. 361 – Nomine Sedis Apostolicae vel Sanctae Sedis in hoc Codice veniunt non solum Romanus Pontifex, sed etiam, nisi ex rei natura vel sermonis contextu aliud appareat, Secretaria Status, Consilium pro publicis Ecclesiae negotiis, aliaque Romanae Curiae Instituta.

CAPUT V
DE ROMANI PONTIFICIS LEGATIS

Can. 362 – Romano Pontifici ius est nativum et independens Legatos suos nominandi ac mittendi sive ad Ecclesias particulares in variis nationibus vel regionibus, sive simul ad Civitates et ad publicas Auctoritates, itemque eos transferendi et revocandi, servatis quidem normis iuris internationalis, quod attinet ad missionem et revocationem Legatorum apud Res Publicas constitutorum.

Can. 363 – § 1. Legatis Romani Pontificis officium committitur ipsius Romani Pontificis stabili modo gerendi personam apud Ecclesias particulares aut etiam apud Civitates et publicas Auctoritates, ad quas missi sunt.

§ 2. Personam gerunt Apostolicae Sedis ii quoque, qui in pontificam Missionem ut Delegati aut Observatores deputantur apud Consilia internationalia aut apud Conferentias et Conventus.

Can. 364 – Praecipuum munus Legati pontifici est ut firmiora et efficaciora in dies reddantur unitatis vincula, quae inter Apostolicam Sedem et Ecclesias particulares intercedunt. Ad pontificium ergo Legatum pertinet pro sua ditione:

1° ad Apostolicam Sedem notitias mittere de condicionibus in quibus versantur Ecclesiae particulares, deque omnibus quae ipsam vitam Ecclesiae et bonum animarum attingant;

2° Episcopis actione et consilio adesse, integro quidem manente eorundem legitimae potestatis exercitio;

3° crebras fovere relationes cum Episcoporum conferentia, eidem omnimodam operam praebendo;

4° ad nominationem Episcoporum quod attinet, nomina candidatorum Apostolicae Sedi transmittere vel proponere necnon processum informativum de promovendis instruere, secundum normas ab Apostolica Sede datas;

5° anniti ut promoveantur res quae ad progressum et consociatam populorum operam spectant;

6° operam conferre cum Episcopis, ut opportuna foveantur commercia inter Ecclesiam catholicam et alias Ecclesias vel communitates ecclesiales, immo et religiones non christianas;

7° ea quae pertinent ad Ecclesiae et Apostolicae Sedis missionem, consociata cum Episcopis actione, apud moderatores Civitatis tueri; 8° exercere praeterea facultates et cetera explere mandata quae ipsi ab Apostolica Sede committantur.

Can. 365 – § 1. Legati pontificii, qui simul legationem apud Civitates iuxta iuris internationalis normas exercet, munus quoque peculiare est:

1° promovere et fovere necessitudines inter Apostolicam Sedem et Auctoritates Rei Publicae;

2° quaestiones pertractare quae ad relationes inter Ecclesiam et Civitatem pertinent; et peculiari modo agere de concordatis aliisque huiusmodi conventionibus conficiendis et ad effectum deducendis.

§ 2. In negotiis, de quibus in § 1, expediendis, prout adiuncta suadeant, Legatus pontificius sententiam et consilium Episcoporum ditionis ecclesiasticae exquirere ne omittat, eosque de negotiorum cursu certiores faciat.

Can. 366 – Attenta peculiari Legati muneris indole:

1° sedes Legationis pontificae a potestate regiminis Ordinarii loci exempta est, nisi agatur de matrimoniis celebrandis;

2° Legato pontificio fas est, praemonitis, quantum fieri potest, locorum Ordinariis, in omnibus ecclesiis suae legationis liturgicas celebrationes, etiam in pontificalibus, peragere.

Can. 367 – Pontificii Legati munus non exspirat vacante Sede Apostolica, nisi aliud in litteris pontificiis statuatur; cessat autem expleto mandato, revocatione eidem intimata, renuntiatione a Romano Pontifice acceptata.

SECTIO II

DE ECCLESIIS PARTICULARIBUS DEQUE EARUNDEM COETIBUS

TITULUS I

De Ecclesiis particularibus et de auctoritate in iisdem constituta (Cann. 368 – 430)

CAPUT I

DE ECCLESIIS PARTICULARIBUS

Can. 368 – Ecclesiae particulares, in quibus una et unica Ecclesia catholica existit, sunt imprimis dioeceses, quibus nisi aliud constet, assimilantur praelatura territorialis et abbatia territorialis, vicariatus apostolicus et praefectura apostolica necnon administratio apostolica stabiliter erecta.

Can. 369 – Dioecesis est populi Dei portio, quae Episcopo cum cooperatione presbyterii pascenda concreditur, ita ut, pastori suo adhaerens ab eoque per Evangelium et Eucharistiam in Spiritu Sancto congregata, Ecclesiam particularem constituat, in qua vere inest et operatur una sancta catholica et apostolica Christi Ecclesia.

Can. 370 – Praelatura territorialis aut abbatia territorialis est certa populi Dei portio, territorialiter quidem circumscripta, cuius cura, specialia ob adiuncta, committitur alicui Praelato aut Abbati, qui eam, ad instar Episcopi dioecesani, tamquam proprius eius pastor regat.

Can. 371 – § 1. Vicariatus apostolicus vel praefectura apostolica est certa populi Dei portio quae, ob peculiaria adiuncta, in dioecesim nondum est constituta, quaeque pascenda committitur Vicario apostolico aut Praefecto apostolico, qui eam nomine Summi Pontificis regant.

§ 2. Administratio apostolica est certa populi Dei portio, quae ob speciales et graves omnino rationes a Summo Pontifice in dioecesim non erigitur, et cuius cura pastoralis committitur Administratori apostolico, qui eam nomine Summi Pontificis regat.

Can. 372 – § 1. Pro regula habeatur ut portio populi Dei quae dioecesim aliamve Ecclesiam particularem constituat, certo territorio circumscribatur, ita ut omnes comprehendat fideles in territorio habitantes.

§ 2. Attamen, ubi de iudicio supremae Ecclesiae auctoritatis, auditis Episcoporum conferentiis quarum interest, utilitas id suadeat, in eodem territorio erigi possunt Ecclesiae particulares ritu fidelium aliave simili ratione distinctae.

Can. 373 – Unius supremæ auctoritatis est Ecclesias particulares erigere; quæ legitime erectæ, ipso iure personalitate iuridica gaudent.

Can. 374 – § 1. Quaelibet dioecesis aliave Ecclesia particularis dividatur in distinctas partes seu paroecias.

§ 2. Ad curam pastorem per communem actionem fovendam plures paroeciae viciniore coniungi possunt in peculiare coetus, uti sunt vicariatus foranei.

CAPUT II DE EPISCOPIS

ART. 1 De Episcopis in genere

Can. 375 – § 1. Episcopi, qui ex divina institutione in Apostolorum locum succedunt per Spiritum Sanctum qui datus est eis, in Ecclesia Pastores constituuntur, ut sint et ipsi doctrinae magistri, sacri cultus sacerdotes et gubernationis ministri.

§ 2. Episcopi ipsa consecratione episcopali recipiunt cum munere sanctificandi munera quoque docendi et regendi, quæ tamen natura sua non nisi in hierarchica communione cum Collegii capite et membris exercere possunt.

Can. 376 – Episcopi vocantur dioecesani, quibus scilicet alicuius dioecesis cura commissa est; ceteri titulares appellantur.

Can. 377 – § 1. Episcopos libere Summus Pontifex nominat, aut legitime electos confirmat.

§ 2. Singulis saltem trienniis Episcopi provinciae ecclesiasticae vel, ubi adiuncta id suadeant, Episcoporum conferentiae, communi consilio et secreto elenchum componant presbyterorum etiam sodalium institutorum vitae consecrate, ad episcopatum aptiorum eumque Apostolicae Sedi transmittant, firmo manente iure uniuscuiusque Episcopi Apostolicae Sedi nomina presbyterorum, quos episcopali munere dignos et idoneos putet, seorsim patefaciendi.

§3. Nisi aliter legitime statutum fuerit, quoties nominandus est Episcopus dioecesanus aut Episcopus coadiutor, ad ternos, qui dicuntur, Apostolicae Sedi proponendos, pontificii Legati est singillatim requirere et cum ipsa Apostolica Sede communicare, una cum suo voto, quid suggerant Metropolita et Suffraganei provinciae, ad quam providenda dioecesis pertinet vel quacum in coetum convenit, necnon conferentiae Episcoporum praeses; pontificius Legatus, insuper, quosdam e collegio consultorum et capitulo cathedrali audiat et, si id expedire iudicaverit, sententiam quoque aliorum ex utroque clero necnon laicorum sapientia praestantium singillatim et secreto exquirat.

§4. Nisi aliter legitime provisum fuerit, Episcopus dioecesanus, qui auxiliarem suae dioecesi dandum aestimet, elenchum trium saltem presbyterorum ad hoc officium aptiorum Apostolicae Sedi proponat.

§5. Nulla in posterum iura et privilegia electionis, nominationis praesentationis vel designationis Episcoporum civilibus auctoritatibus conceduntur.

Can. 378 – § 1. Ad idoneitatem candidatorum Episcopatus requiritur ut quis sit:

1° firma fide, bonis moribus, pietate, animarum zelo, sapientia, prudentia et virtutibus humanis excellens, ceterisque dotibus praeditus quæ ipsum aptum efficiant ad officium de quo agitur explendum;

2° bona exsistimatione gaudens;

3° annos natus saltem triginta quinque;

4° a quinquennio saltem in presbyteratus ordine constitutus;

5° laurea doctoris vel saltem licentia in sacra Scriptura, theologia aut iure canonico potius in instituto studiorum superiorum a Sede Apostolica probato, vel saltem in iisdem disciplinis vere peritus.

§ 2. Iudicium definitivum de promovendi idoneitate ad Apostolicam Sedem pertinet.

Can. 379 – Nisi legitimo detineatur impedimento, quicumque ad Episcopatum promotus debet intra tres menses ab acceptis apostolicis litteris consecrationem episcopalem recipere, et quidem antequam officii sui profectionem capiat.

Can. 380 – Antequam canonicam possessionem sui officii capiat, promotus fidei professionem emittat atque iusiurandum fidelitatis erga Apostolicam Sedem praestet secundum formulam ab eadem Apostolica Sede probatam.

ART. 2

De Episcopis dioecesanis

Can. 381 – § 1. Episcopo dioecesano in dioecesi ipsi commissa omnis competit potestas ordinaria, propria et immediata, quae ad exercitium eius muneris pastoralis requiritur, exceptis causis quae iure aut Summi Pontificis decreto supremae aut alii auctoritati ecclesiasticae reserventur.

§ 2. Qui praesunt aliis communitatibus fidelium, de quibus in can. 368, Episcopo dioecesano in iure aequiparantur, nisi ex rei natura aut iuris praescripto aliud appareat.

Can. 382 – § 1. Episcopus promotus in exercitium officii sibi commissi sese ingerere nequit, ante captam dioecesis canonicam possessionem; exercere tamen valet officia, quae in eadem dioecesi tempore promotionis iam retinebat, firmo praescripto can. 409, § 2.

§ 2. Nisi legitimo detineatur impedimento, promotus ad officium Episcopi dioecesani debet canonicam suae dioecesis possessionem capere, si iam non sit consecratus Episcopus, intra quattuor mense a receptis apostolicis litteris; si iam sit consecratus, intra duos menses ab iisdem receptis.

§3. Canonicam dioecesis possessionem capit Episcopus simul ac in ipsa dioecesi, per se vel per procuratorem, apostolicas litteras collegio consultorum ostenderit, praesente curiae cancellario, qui rem in acta referat, aut, in dioecesibus noviter erectis, simul ac clero populoque in ecclesia cathedrali praesenti earundem litterarum communicationem procuraverit, presbytero inter praesentes seniore in acta referente.

§4. Valde commendatur ut captio canonicae possessionis cum actu liturgico in ecclesia cathedrali fiat, clero et populo adstantibus.

Can. 383 – § 1. In exercendo munere pastoris, Episcopus dioecesanus sollicitum se praebeat erga omnes christifideles qui suae curae committuntur, cuiusvis sint aetatis, condicionis vel nationis, tum in territorio habitantes tum in eodem ad tempus versantes, animum intendens apostolicum ad eos etiam qui ob vitae suae condicionem ordinaria cura pastoralis non satis frui valeant necnon ad eos qui a religionis praxi defecerint.

§ 2. Fideles diversi ritus in sua dioecesi si habeat, eorum spiritualibus necessitatibus provideat sive per sacerdotes aut paroecias eiusdem ritus, sive per Vicarium episcopalem.

§3. Erga fratres, qui in plena communione cum Ecclesia catholica non sint, cum humanitate et caritate se gerat, oecumenismum quoque fovens prout ab Ecclesia intellegitur.

§4. Commendatos sibi in Domino habeat non baptizatos, ut et ipsis caritas eluceat Christi, cuius testis coram omnibus Episcopus esse debet.

Can. 384 – Episcopus dioecesanus peculiari sollicitudine prosequatur presbyteros quos tamquam adiutores et consiliarios audiat, eorum iura tutetur et curet ut ipsi obligationes suo statui proprias rite adimpleant iisdemque praesto sint media et institutiones, quibus ad vitam spiritualem et intellectualem fovendam egeant; item curet ut eorum honestae sustentationi atque assistentiae sociali, ad normam iuris, prospiciatur.

Can. 385 – Episcopus dioecesanus vocationes ad diversa ministeria et ad vitam consecratam quam maxime foveat, speciali cura vocationibus sacerdotalibus et missionalibus adhibita.

Can. 386 – § 1. Veritates fidei credendas et moribus applicandas Episcopus dioecesanus fidelibus proponere et illustrare tenetur, per se ipse frequenter praedicans; curet etiam ut praescripta canonum de ministerio verbi, de homilia praesertim et catechetica institutione sedulo serventur, ita ut universa doctrina christiana omnibus tradatur.

§ 2. Integritatem et unitatem fidei credendae mediis, quae aptiora videantur, firmiter tueatur, iustam tamen libertatem agnoscens in veritatibus ulterius perscrutandis.

Can. 387 – Episcopus dioecesanus, cum memor sit se obligatione teneri exemplum sanctitatis praebendi in caritate, humilitate et vitae simplicitate, omni ope promovere studeat sanctitatem christifidelium secundum uniuscuiusque propriam vocationem atque, cum sit praecipuus mysteriorum Dei dispensator, iugiter annitatur ut christifideles suae curae commissi sacramentorum celebratione in gratia crescant utque paschale mysterium cognoscant et vivant.

Can. 388 – § 1. Episcopus dioecesanus, post captam dioecesis possessionem, debet singulis diebus dominicis aliisque diebus festis de praecepto in sua regione Missam pro populo sibi commissio applicare.

§ 2. Episcopus Missam pro populo diebus, die quibus in, § 1, per se ipse celebrare et applicare debet; si vero ab hac celebratione legitime impediatur, iisdem diebus per alium, vel aliis diebus per se ipse applicet.

§3. Episcopus cui praeter propriam dioecesim aliae, titulo etiam administrationis, sunt commissae, obligationi satisfacit unam Missam pro universo populo sibi commissio applicando.

§4. Episcopus qui obligationi, de qua in §§ 1-3, non satisfecerit, quam primum pro populo tot Missas applicet quot omiserit.

Can. 389 – Frequenter praesit in ecclesia cathedrali aliave ecclesia suae dioecesis sanctissimae Eucharistiae celebrationi, in festis praesertim de praecepto aliisque sollemnitatibus.

Can. 390 – Episcopus dioecesanus in universa sua dioecesi pontificalia exercere potest; non vero extra propriam dioecesim sine expresso vel saltem rationabiliter praesumpto Ordinarii loci consensu.

Can. 391 – § 1. Episcopi dioecesani est Ecclesiam particularem sibi commissam cum potestate legislativa, executiva et iudiciali regere, ad normam iuris.

§ 2. Potestatem legislativam exercet ipse Episcopus; potestatem executivam exercet sive per se sive per Vicarios generales aut episcopales ad normam iuris; potestatem iudicalem sive per se sive per Vicarium iudicalem et iudices ad normam iuris.

Can. 392 – § 1. Ecclesiae universae unitatem cum tueri debeat, Episcopus disciplinam cunctae Ecclesiae communem promovere et ideo observantiam omnium legum ecclesiasticarum urgere tenetur.

§ 2. Advigilet ne abusus in ecclesiasticam disciplinam irrepant, praesertim circa ministerium verbi, celebrationem sacramentorum et sacramentalium, cultum Dei et Sanctorum, necnon bonorum administrationem.

Can. 393 – In omnibus negotiis iuridicis dioecesis, Episcopus dioecesanus eiusdem personam gerit.

Can. 394 – § 1. Varias apostolatus rationes in dioecesi foveat Episcopus, atque curet ut in universa dioecesi, vel in eiusdem particularibus districtibus, omnia apostolatus opera, servata uniuscuiusque propria indole, sub suo moderamine coordinentur.

§ 2. Urgeat officium, quo tenentur fideles ad apostolatum pro sua cuiusque condicione et aptitudine exercendum, atque ipsos adhortetur ut varia opera apostolatus, secundum necessitates loci et temporis, participant et iuvent.

Can. 395 – § 1. Episcopus dioecesanus, etiamsi coadiutorem aut auxiliarem habeat, tenetur lege personalis in dioecesi residentiae.

§ 2. Praeterquam causa visitationis Sacrorum Liminum, vel Conciliorum, Episcoporum synodi, Episcoporum conferentiae, quibus interesse debet, aliusve officii sibi legitime commissi, a dioecesi aequa de causa abesse potest non ultra mensem, sive continuum sive intermissum, dummodo cautum sit ne ex eius absentia dioecesis quidquam detrimenti capiat.

§3. A dioecesi ne absit diebus Nativitatis, Hebdomadae Sanctae et Resurrectionis Domini, Pentecostes et Corporis et Sanguinis Christi, nisi ex gravi urgentique causa.

§4. Si ultra sex menses Episcopus a dioecesis illegitime abfuerit, de eius absentia Metropolita Sedem Apostolicam certiore faciat quod si agatur de Metropolita, idem faciat antiquior suffraganeus.

Can. 396 – § 1. Tenetur Episcopus obligatione dioecesis vel ex toto vel ex parte quotannis visitandae, ita ut singulis saltem quinquenniis universam dioecesim, ipse per se vel, si legitime fuerit impeditus, per Episcopum coadiutorem, aut per auxiliarem, aut per Vicarium generalem vel episcopalem, aut per alium presbyterum visitet.

§ 2. Fas est Episcopo sibi eligere quos maluerit clericos in visitatione comites atque adiutores, reprobato quocumque contrario privilegio vel consuetudine.

Can. 397 – § 1. Ordinariae episcopali visitationi obnoxiae sunt personae, instituta catholica, res et loca sacra, quae intra dioecesis ambitum continentur.

§ 2. Sodales institutorum religiosorum iuris pontificii eorumque domos Episcopus visitare potest in casibus tantum iure expressis.

Can. 398 – Studeat Episcopus debita cum diligentia pastorem visitationem absolvere; caveat ne superfluis sumptibus cuiquam gravis onerosusve sit.

Can. 399 – § 1. Episcopus dioecesanus tenetur singulis quinquenniis relationem Summo Pontifici exhibere super statu dioecesis sibi commissae, secundum formam et tempus ab Apostolica Sede definita.

§ 2. Si annus pro exhibenda relatione determinatus ex toto vel ex parte inciderit in primum biennium ab initio dioecesis regimine, Episcopus pro ea vice a conficienda et exhibenda relatione abstinere potest.

Can. 400 – § 1. Episcopus dioecesanus, eo anno quo relationem Summo Pontifici exhibere tenetur, nisi aliter ab Apostolica Sede statutum fuerit, ad Urbem, Beatorum Apostolorum Petri et Pauli sepulcra veneraturus, accedat et Romano Pontifici se sistat.

§ 2. Episcopus praedictae obligationi per se ipse satisfaciat, nisi legitime sit impeditus; quo in casu eidem satisfaciat per coadiutorem, si quem habeat, vel auxiliarem, aut per idoneum sacerdotem sui presbyterii, qui in sua dioecesi resideat.

§3. Vicarius apostolicus huic obligationi satisfacere potest per procuratorem etiam in Urbe degentem; Praefectus apostolicus hac obligatione non tenetur.

Can. 401 – § 1. Episcopus dioecesanus, qui septuagesimum quintum aetatis annum expleverit, rogatur ut renuntiationem ab officio exhibeat Summo Pontifici, qui omnibus inspectis adiunctis providebit.

§ 2. Enixe rogatur Episcopus dioecesanus, qui ob infirmam valetudinem aliamve gravem causam officio suo adimplendo minus aptus evaserit, ut renuntiationem ab officio exhibeat.

Can. 402 – § 1. Episcopus, cuius renuntiatio ab officio acceptata fuerit, titulum emeriti suae dioecesis retinet, atque habitationis sedem, si id exoptet, in ipsa dioecesi servare potest, nisi certis in casibus ob specialia adiuncta ab Apostolica Sede aliter provideatur.

§ 2. Episcoporum conferentia curare debet ut congruae et dignae Episcopi renuntiantis sustentationi provideatur, attenta quidem primaria obligatione, qua tenetur dioecesis cui ipse inservivit.

ART. 3

De Episcopis coadiutoribus et auxiliaribus

Can. 403 – § 1. Cum pastorales dioecesis necessitates id suadeant, unus vel plures Episcopi auxiliares, petente Episcopo dioecesano, constituentur Episcopus auxiliaris iure successionis non gaudet.

§ 2. Gravioribus in adiunctis, etiam indolis personalis, Episcopo dioecesano dari potest Episcopus auxiliaris specialibus instructus facultatibus.

§3. Sancta Sedes, si magis opportunum id ipsi videatur, ex officio constituere potest Episcopum coadiutorem, qui et ipse specialibus instruitur facultatibus; Episcopus coadiutor iure successionis gaudet.

Can. 404 – § 1. Episcopus coadiutor officii sui possessionem capit, cum litteras apostolicas nominationis, per se vel per procuratorem, ostenderit Episcopo dioecesano atque collegio consultorum, praesente curiae cancellario, qui rem in acta referat.

§ 2. Episcopus auxiliaris officii sui possessionem capit, cum litteras apostolicas nominationis ostenderit Episcopo dioecesano, praesente curiae cancellario, qui rem in acta referat.

§3. Quod si Episcopus dioecesanus plene sit impeditus, sufficit ut tum Episcopus coadiutor, tum Episcopus auxiliaris litteras apostolicas nominationis ostendant collegio consultorum, praesente curiae cancellario.

Can. 405 – § 1. Episcopus coadiutor, itemque Episcopus auxiliaris, obligationes et iura habent quae determinantur praescriptis canonum qui sequuntur, atque in litteris suae nominationis definiuntur.

§ 2. Episcopus coadiutor et Episcopus auxiliaris, de quo in can. 403, § 2, Episcopo dioecetano in universo dioecesis regimine adstant atque eiusdem absentis vel impedit vices supplent.

Can. 406 – § 1. Episcopus coadiutor, itemque Episcopus auxiliaris, de quo in can. 403, § 2, ab Episcopo dioecetano Vicarius generalis constituatur; insuper ipsi prae ceteris Episcopis dioecetanus committat quae ex iure mandatum speciale requirant.

§ 2. Nisi in litteris apostolicis aliud provisum fuerit et firmo praescripto § 1, Episcopus dioecetanus auxiliarem vel auxiliares suos constituat Vicarios generales vel saltem Vicarios episcopales, ab auctoritate sua, aut Episcopi coadiutoris vel Episcopi auxiliaris de quo in Can. 403, § 2, dumtaxat dependentes.

Can. 407 – § 1. Ut quam maxime praesenti et futuro dioecesis bono faveatur, Episcopus dioecetanus, coadiutor atque Episcopus auxiliaris de quo in can. 403, § 2, in rebus maioris momenti sese invicem consulant.

§ 2. Episcopus dioecetanus in perpendendis causis maioris momenti, praesertim indolis pastoralis, Episcopos auxiliares prae ceteris consulere velit.

§ 3. Episcopus coadiutor et Episcopus auxiliaris, quippe qui in partem sollicitudinis Episcopi dioecetani vocati sint, munia sua ita exerceant, ut concordii cum ipso opera et animo procedant.

Can. 408 – § 1. Episcopus coadiutor et Episcopus auxiliaris, iusto impedimento non detenti, obligantur ut, quoties Episcopus dioecetanus id requirat, pontificalia et alias functiones obeant, ad quas Episcopus dioecetanus tenetur.

§ 2. Quae episcopalia iura et functiones Episcopus coadiutor aut auxiliaris potest exercere, Episcopus dioecetanus habitualiter alii ne committat.

Can. 409 – § 1. Vacante sede episcopali, Episcopus coadiutor statim fit Episcopus dioecesis pro qua fuerat constitutus, dummodo possessionem legitime ceperit.

§ 2. Vacante sede episcopali, nisi aliud a competenti auctoritate statutum fuerit, Episcopus auxiliaris, donec novus Episcopus possessionem sedis ceperit, omnes et solas servat potestates et facultates quibus sede plena, tamquam Vicarius generalis vel tamquam Vicarius episcopalis, gaudebat; quod si ad munus Administratoris dioecetani, qui regimini dioecesis praeest.

Can. 410 – Episcopus coadiutor et Episcopus auxiliaris obligatione tenentur, sicut et ipse Episcopus dioecetanus, residendi in dioecesi; a qua praeterquam ratione alicuius officii extra dioecesim implendi aut feriarum causa, quae ultra mensem ne protrahantur, nonnisi ad breve tempus discedant.

Can. 411 – Episcopo coadiutori et auxiliari, ad renuntiationem ab officio quod attinet, applicantur praescripta cann. 401 et 402, § 2.

CAPUT III
DE SEDE IMPEDITA ET DE SEDE VACANTE

ART. 1
De sede impedita

Can. 412 – Sedes episcopalis impedita intellegitur, si captivitate, relegatione, exsilio aut inhabilitate Episcopus dioecesanus plane a munere pastoralis in dioecesi procurando praepediatur, ne per litteras quidem valens cum dioecesanis communicare.

Can. 413 – § 1. Sede impedita, regimen dioecesis, nisi aliter Sancta Sedes pro providerit, competit Episcopo coadiutori, si adsit; eo deficiente aut impedito, alicui Episcopo auxiliari aut Vicario generali vel episcopali aliive sacerdoti, servato personarum ordine statuto in elencho ab Episcopo dioecesano quam primum a capta dioecesis possessione componendo; qui elenchus cum Metropolitana communicandus singulis saltem triennis renoventur atque a cancellario sub secreto servetur.

§ 2. Si deficiat aut impediatur Episcopus coadiutor atque elenchus, de quo in § 1, non suppetat, collegii consultorum est sacerdote meligere, qui dioecesim regat.

§3. Qui dioecesis regimen, ad normam §§ 1 vel 2, susceperit, quam primum Sanctam Sedem moneat de sede impedita ac de suspecto munere.

Can. 414 – Quilibet ad normam can. 423 vocatus ut ad interim dioecesis curam pastorem gerat pro tempore quo sedes impeditur tantum, in cura pastoralis dioecesis exercenda tenetur obligationibus atque potestate gaudet, quae iure Administratori dioecesano competunt.

Can. 415 – Si Episcopus dioecesanus poena ecclesiastica a munere exercendo prohibeatur, Metropolita aut, si is deficiat vel de eodem agatur, suffraganeus antiquior promotione ad Sanctam Sedem statim recurrat, ut ipsa provideat.

ART. 2
De sede vacante

Can. 416 – Sedes episcopalis vacat Episcopi dioecesani morte, renuntiatione a Romano Pontifice acceptata, translatione ac privatione Episcopo intimata.

Can. 417 – Vim habent omnia quae gesta sunt a Vicario generali aut Vicario episcopali, donec certam de obitu Episcopi dioecesani notitiam iidem acceperint, itemque quae ab Episcopo dioecesano aut a Vicario generali vel episcopali gesta sunt, donec certam de memoratis actibus pontificiis notitiam receperint.

Can. 418 – § 1. A certa translationis notitia, Episcopus intra duos menses debet dioecesim ad quam petere eiusque canonicam possessionem capere autem captae possessionis dioecesis novae, dioecesis a qua vacat.

§ 2. A certa translationis notitia usque ad canonicam novae dioecesis possessionem, Episcopus translatus in dioecesi a qua:

1° Administratoris dioecesani potestatem obtinet eiusdemque obligationibus tenetur, cessante qualibet Vicarii generalis et Vicarii episcopalis potestate, salvo tamen can. 409, § 2;

2° integram percipit remunerationem officio propriam.

Can. 419 – Sede vacante, regimen dioecesis, usque ad constitutionem Administratoris dioecesani, ad Episcoporum auxiliarem, et si plures sint, ad eum qui promotione si antiquior devolvitur deficiente autem Episcopo auxiliari, ad collegium consultorum, nisi a Sancta Sede aliter provisum fuerit. Qui ita regimen dioecesis assumit, sine mora convocet collegium competens ad deputandum Administratorem dioecesanum.

Can. 420 – In vicariatu vel praefectura apostolica, sede vacante, regimen assumit Pro-Vicarius vel Pro-Praefectus ad hunc tantum effectum a Vicario vel a Praefecto immediate post captam possessionem nominatus, nisi aliter a Sancta Sede statutum fuerit.

Can. 421 – § 1. Intra octo dies ab accepta vacationis sedis episcopalis notitia, Administrator dioecesanus, qui nempe dioecesim ad interim regat, eligendus est a collegio consultorum, firmo praescripto can. 502, §3.

§ 2. Si intra praescriptum tempus Administrator dioecesanus, quavis de causa, non fuerit legitime electus, eiusdem deputatio devolvitur ad Metropolitam, et si vacans sit ipsa Ecclesia metropolitana aut metropolitana simul et suffraganea, ad Episcopum suffraganeum promotione antiquiorem.

Can. 422 – Episcopus auxiliaris et, si is deficiat, collegium consultorum quantocius de morte Episcopi, itemque electus in Administratorem dioecesanum de sua electione Sedem Apostolicam certiore faciant.

Can. 423 – § 1. Unus deputetur Administrator dioecesanus, reprobata contraria consuetudine; secus electio irrita est.

§ 2. Administrator dioecesanus ne simul sit oeconomus; quare si oeconomus dioecesis in Administratorem electus fuerit, alium pro tempore oeconomum eligat consilium a rebus oeconomicis.

Can. 424 – Administrator dioecesanus eligatur ad normam cann. 165-178.

Can. 425 – § 1. Valide ad munus Administratoris dioecesani deputari tantum potest sacerdos qui trigesimum quintum aetatis annum expleverit et ad eandem vacantem sedem non fuerit iam electus, nominatus vel praesentatus.

§ 2. In Administratorem dioecesanum eligatur sacerdos, qui sit doctrina et prudentia praestans.

§3. Si praescriptae in § 1 condiciones posthabitaе fuerint, Metropolita aut, si ipsa Ecclesia metropolitana vacans fuerit, Episcopus suffraganeus promotione antiquior, agnita rei veritate, Administratorem pro ea vice deputet; actus autem illius qui contra praescripta § 1 sit electus, sunt ipso iure nulli.

Can. 426 – Qui, sede vacante, ante deputationem Administratoris dioecesani, dioecesim regat, potestate gaudet quam ius Vicario generali agnoscit.

Can. 427 – § 1. Administrator dioecesanus tenetur obligationibus et gaudet potestate Episcopi dioecesani, iis excludis quae ex rei natura aut ipso iure excipiuntur.

§ 2. Administrator dioecesanus, acceptata electione, potestatem obtinet, quin requiratur ullius confirmatio, firma obligatione de qua in can. 833, n. 4.

Can. 428 – § 1. Sede vacante nihil innoventur.

§ 2. Illi quid ad interim dioecesis regimen curant, vetantur quidpiam agere quod vel dioecesi vel episcopalibus iuribus praeiudicium aliquod affere possit; speciatim prohibentur ipsi, ac proinde alii quicumque, quominus sive per se sive per alium curiae dioecesanae documenta quaelibet subtrahant vel destruant, aut in iis quidquam immutent.

Can. 429 – Administrator dioecesanus obligatione tenetur residendi in dioecesi et applicandi Missam pro populo ad normam can. 388.

Can. 430 – § 1. Munus Administratoris dioecesani cessat per captam a novo Episcopo dioecesis possessionem.

§ 2. Administratoris dioecesani remotio Sanctae Sedi reservatur renuntiatio quae forte ab ipso fiat, authentica forma exhibenda est collegio ad electionem competenti, neque acceptatione eget; remoto aut renuntiante Administratore dioecesano, aut eodem defuncto, alius eligatur Administrator dioecesanus ad normam can. 421.

TITULUS II

De Ecclesiarum particularium coetibus (cann. 431 – 459)

CAPUT I

DE PROVINCIIS ECCLESIASTICIS ET DE REGIONIBUS ECCLESIASTICIS

Can. 431 – § 1. Ut communis diversarum diocesium vicinarum, iuxta personarum et locorum adiuncta, actio pastoralis promoveatur, utque Episcoporum dioecesanorum inter se relationes aptius foveantur, Ecclesiae particulares viciniore componantur in provincias ecclesiasticas certo territorio circumscriptas.

§ 2. Dioeceses exemptae deinceps pro regula ne habeantur; itaque singulae dioeceses aliaeque Ecclesiae particulares intra territorium alicuius provinciae ecclesiasticae existentes huic provinciae ecclesiasticae adscribi debent.

§3. Unius supremae Ecclesiae auctoritatis est, auditis quorum interest Episcopis, provincias ecclesiasticas constituere, suppressere aut innovare.

Can. 432 – § 1. In provincia ecclesiastica auctoritate, ad normam iuris, gaudent concilium provinciale atque Metropolitana.

§ 2. Provincia ecclesiastica ipso iure personalitate iuridica gaudet.

Can. 433 – § 1. Si utilitas id suadeat, praesertim in nationibus ubi numerosiores adsunt Ecclesiae particulares, provinciae ecclesiasticae viciniore, proponente Episcoporum conferentia, a Sancta Sede in regiones ecclesiasticas coniungi possunt.

§ 2. Regio ecclesiastica in personam iuridicam erigi potest.

Can. 434 – Ad conventum Episcoporum regionis ecclesiasticae pertinet cooperationem et actionem pastorem communem in regione fovere quae tamen in canonibus huius Codicis conferentiae Episcoporum tribuuntur potestates, eidem conventui non competunt, nisi quaedam specialiter a Sancta Sede ei concessa fuerint.

CAPUT II DE METROPOLITIS

Can. 435 – Provinciae ecclesiasticae praeest Metropolita, qui est Archiepiscopus dioecesis cui praeficitur; quod officium cum sede episcopali, a Romano Pontifice determinata aut probata, coniunctum est.

Can. 436 – § 1. In dioecesibus suffraganeis Metropolitae competit:

1° vigilare ut fides et disciplina ecclesiastica accurate servantur, et de abusibus, si qui habeantur, Romanum Pontificem certiores facere;

2° canonicam visitationem peragere, causa prius ab Apostolica Sede probata, si eam suffraganeus neglexerit;

3° deputare Administratorem dioecesanum, ad normam cann. 421, § 2 et 425, §3.

§ 2. Ubi adiuncta id postulent, Metropolita ab Apostolica Sede instrui potest peculiaribus muneribus et potestate in iure particulari determinandis.

§3. Nulla alia in dioecesibus suffraganeis competit Metropolitis potestas regiminis; potest vero in omnibus ecclesiis, Episcopo dioecesano praemonito, si ecclesia sit cathedralis, sacras exercere functiones, uti Episcopus in propria dioecesi.

Can. 437 – § 1. Metropolita obligatione tenetur, intra tres menses a recepta consecratione episcopali, aut, si iam consecratus fuerit, a provisione canonica, per se aut per procuratorem a Romano Pontifice petendi pallium, quo quidem significatur potestas qua, in communione cum Ecclesia Romana, Metropolita in Propria provincia iure instruitur.

§ 2. Metropolita, ad normam legum liturgicarum, pallio uti potest intra quamlibet ecclesiam provinciae ecclesiasticae cui praeest, minime vero extra eandem, ne accedente quidem Episcopi dioecesani assensu.

§3. Metropolita, si ad aliam sedem metropolitanam transferatur, novo indiget pallio.

Can. 438 – Patriarchae et Primatis titulus, praeter praerogativam honoris, nullam in Ecclesia latina secumfert regiminis potestatem, nisi de aliquibus ex privilegio apostolico aut probata consuetudine aliud constet.

CAPUT III DE CONCILIIS PARTICULARIBUS

Can. 439 – § 1. Concilium plenum, pro omnibus scilicet Ecclesiis particularibus eiusdem conferentiae Episcoporum, celebretur quoties id ipsi Episcoporum conferentiae, approbante Apostolica Sede, necessarium aut utile videatur.

§ 2. Norma in, § 1 statuta valet etiam de concilio provinciali celebrando in provincia ecclesiastica, cuius termini cum territorio nationis coincidunt.

Can. 440 – § 1. Concilium provinciale, pro diversis Ecclesiis particularibus eiusdem provinciae ecclesiasticae, celebretur quoties id, de iudicio maioris partis Episcoporum dioecesanorum provinciae, opportunum videatur, salvo can. 439,

§ 2.

§ 2. Sede metropolitana vacante, concilium provinciale ne convocetur.

Can. 441 – Episcoporum conferentiae est:

1° convocare concilium plenum;

- 2° locum ad celebrandum concilium intra territorium conferentiae Episcoporum eligere;
- 3° inter Episcopos dioecesanos concilii plenarii eligere praesidem, ab Apostolica Sede approbandum;
- 4° ordinem agendi et quaestiones tractandas determinare, concilii plenarii initium ac periodum indicere, illud transferre, prorogare et absolvere.

Can. 442 – § 1. Metropolitae, de consensu maioris partis Episcoporum suffraganeorum, est:

- 1° convocare concilium provinciale;
- 2° locum ad celebrandum concilium provinciale intra provinciae territorium eligere;
- 3° ordinem agendi et quaestiones tractandas determinare, concilii provincialis initium et periodum indicere, illud transferre, prorogare et absolvere.

§ 2. Metropolitae, eoque legitime impedito, Episcopi suffraganei ab aliis Episcopis suffraganeis electi est concilio provinciali praeesse.

Can. 443 – § 1. Ad concilia particularia convocandi sunt atque in eisdem ius habent suffragii deliberativi:

- 1° Episcopi dioecesani;
- 2° Episcopi coadiutores et auxiliares;
- 3° alii Episcopi titulares qui peculiari munere sibi ab Apostolica Sede aut ab Episcoporum conferentia demandato in territorio funguntur.

§ 2. Ad concilia particularia vocari possunt alii Episcopi titulares etiam emeriti in territorio degentes; qui quidem ius habent suffragii deliberativi.

§3. Ad concilia particularia vocandi sunt cum suffragio tantum consultivo:

1° Vicarii generales et Vicarii episcopales omnium in territorio Ecclesiarum particularium;

2° Superiores maiores institutorum religiosorum et societatum vitae apostolicae numero tum pro viris tum pro mulieribus ab Episcoporum conferentia aut a provinciae Episcopis determinando, respective electi ab omnibus Superioribus maioribus institutorum et societatum, quae in territorio sedem habent;

3° Rectores universitatum ecclesiasticarum et catholicarum atque decani facultatum theologiae et iuris canonici, quae in territorio sedem habent;

4° Rectores aliqui seminariorum maiorum, numero ut in n. 2 determinando, electi a rectoribus seminariorum quae in territorio sita sunt.

§4. Ad concilia particularia vocari etiam possunt, cum suffragio tantum consultivo, presbyteri alique christifideles, ita tamen ut eorum numerus non excedat dimidiam partem eorum de quibus in §§ 1-3.

§5. Ad concilia provincialia praeterea invitentur capitula cathedralia, itemque consilium presbyterale et consilium pastorale uniuscuiusque Ecclesiae particularis, ita quidem ut eorum singula duos ex suis membris mittant, collegialiter ab iisdem designatos; qui tamen votum habent tantum consultivum.

§6. Ad concilia particularia, si id iudicio Episcoporum conferentiae pro concilio plenario aut Metropolitae una cum Episcopis suffraganeis pro concilio provinciali expediat, etiam alii ut hospites invitari poterunt.

Can. 444 – § 1. Omnes qui ad concilia particularia convocantur, eisdem interesse debent, nisi iusto detineantur impedimento, de quo concilii praesidem certiores facere tenentur.

§ 2. Qui ad concilia particularia convocantur et in eis suffragium habent deliberativum, si iusto detineantur impedimento, procuratorem mittere possunt; qui procurator votum habet tantum consultivum.

Can. 445 – Concilium particulare pro suo territorio curat ut necessitatibus pastoralibus populi Dei provideatur atque potestate gaudet regiminis, praesertim legislativa, ita ut, salvo semper iure universali Ecclesiae, decernere valeat quae ad fidei incrementum, ad actionem pastorem communem ordinandam et ad moderandos mores et disciplinam ecclesiasticam communem servandam, inducendam aut tuendam opportuna videantur.

Can. 446 – Absoluto concilio particulari, praeses curet ut omnia acta concilii ad Apostolicam Sedem transmittantur; decreta a concilio edicta ne promulgentur, nisi postquam ab Apostolica Sede recognita fuerint ipsius concilii est definire modum promulgationis decretorum et tempus quo decreta promulgata obligare incipiant.

CAPUT IV DE EPISCOPORUM CONFERENTIIS

Can. 447 – Episcoporum conferentia, institutum quidem permanens, est coetus Episcoporum alicuius nationis vel certi territorii, munera quaedam pastoralia coniunctim pro christifidelibus sui territorii exercentium, ad maius bonum provehendum, quod hominibus praebet Ecclesia, praesertim per apostolatus formas et rationes temporis et loci adiunctis apte accommodatas, ad normam iuris.

Can. 448 – § 1. Episcoporum conferentia regula generali comprehendit praesules omnium Ecclesiarum particularum eiusdem nationis, ad normam can. 450.

§ 2. Si vero, de iudicio Apostolicae Sedis, auditis quorum interest Episcopis dioecesanis, personarum aut rerum adiuncta id suadeant, Episcoporum conferentia erigi potest pro territorio minoris aut maioris amplitudinis, ita ut vel tantum comprehendat Episcopus aliquarum Ecclesiarum particularium in certo territorio constitutarum vel praesules Ecclesiarum particularium in diversis nationibus exstantium; eiusdem Apostolicae Sedis est pro earundem singulis peculiares normas statuere.

Can. 449 – § 1. Unius supremae Ecclesiae auctoritatis est, auditis quorum interest Episcopis, Episcoporum conferentias erigere, suppressere aut innovare.

§ 2. Episcoporum conferentia legitime erecta ipso iure personalitate iuridica gaudet.

Can. 450 – § 1. Ad Episcoporum conferentiam ipso iure pertinent omnes in territorio Episcopi dioecesani eisque iure aequiparati, itemque Episcopi coadiutores, Episcopi auxiliares atque ceteri Episcopi titulares peculiari munere, sibi ab Apostolica Sede vel ab Episcoporum conferentia demandato, in eodem territorio fungentes; invitari quoque possunt Ordinarii alterius ritus, ita tamen ut votum tantum consultivum habeant, nisi Episcoporum conferentiae statuta aliud decernant.

§ 2. Ceteri Episcopi titulares necnon Legatus Romani Pontificis non sunt de iure membra Episcoporum conferentiae.

Can. 451 – Quaelibet Episcoporum conferentia sua conficiat statuta, ab Apostolica Sede recognoscenda, in quibus, praeter alia, ordinentur conferentiae conventus plenarii habendi, et provideantur consilium Episcoporum permanens et secretaria generalis conferentiae fini consequendo efficacius consulant.

Can. 452 – § 1. Quaelibet Episcoporum conferentia sibi eligat praesidem, determinet quisnam, praeside legitime impedito, munere pro-praesidis fungatur, atque secretarium generalem designet, ad normam statutorum.

§ 2. Praeses conferentiae, atque eo legitime impedito pro-praeses, non tantum Episcoporum conferentiae conventibus generalibus, sed etiam consilio permanenti praeest.

Can. 453 – Conventus plenarii Episcoporum conferentiae habeantur semel saltem singulis annis, et praeterea quoties id postulent peculiaria adiuncta, secundum statutorum praescripta.

Can. 454 – § 1. Suffragium deliberativum in conventibus plenariis Episcoporum conferentiae ipso iure competit Episcopis dioecesanis eisque qui iure ipsis aequiparantur, necnon Episcopis coadiutoribus.

§ 2. Episcopis auxiliariis ceterisque Episcopis titularibus qui ad Episcoporum conferentiam pertinent, suffragium competit deliberativum aut consultivum, iuxta statutorum conferentiae praescripta; firmum tamen sit eis solis, de quibus in § 1, competere suffragium deliberativum, cum agitur de statutis conficiendis aut immutandis.

Can. 455 – § 1. Episcoporum conferentia decreta generalia ferre tantummodo potest in causis, in quibus ius universale id praescripserit aut peculiare Apostolicae Sedis mandatum sive motu proprio sive ad petitionem ipsius conferentiae id statuerit.

§ 2. Decreta de quibus in § 1, ut valide ferantur in plenario conventu, per duas saltem ex tribus partibus suffragiorum Praesulum, qui voto deliberativo fruenter ad conferentiam pertinent, proferri debent, atque vim obligandi non obtinent, nisi ab Apostolica Sede recognita, legitime promulgata fuerint.

§3. Modus promulgationis et tempus a quo decreta vim suam exserunt, ab ipsa Episcoporum conferentia determinantur.

§4. In casibus in quibus nec ius universale nec peculiare Apostolicae Sedis mandatum potestatem, de qua in § 1, Episcoporum conferentiae concessit, singuli Episcopi dioecesani competentia integra manet, nec conferentia eiusve praeses nomine omnium Episcoporum agere valet, nisi omnes et singuli Episcopi consensum dederint.

Can. 456 – Absoluto conventu plenario Episcoporum conferentiae, relatio de actis conferentiae necnon eius decreta a praeside ad Apostolicam Sedem transmittantur, tum ut in eiusdem notitiam acta perferantur, tum ut decreta, si quae sint, ab eadem recognosci possint.

Can. 457 – Consilii Episcoporum permanentis est curae, ut res in plenario conventu conferentiae agenda praeparentur et decisiones in conventu plenario statutae debite executioni mandentur; eiusdem etiam est alia negotia peragere, quae ipsi ad normam statutorum committuntur.

Can. 458 – Secretariae generalis est:

1° relationem componere actorum et decretorum conventus plenarii conferentiae necnon actorum consilii Episcoporum permanentis, et eadem cum omnibus conferentiae membris communicare itemque alia acta conscribere, quae ipsi a conferentiae praeside aut a consilio permanenti componenda committuntur;

2° communicare cum Episcoporum conferentiis finitimis acta et documenta quae a conferentia in plenario conventu aut a consilio Episcoporum permanenti ipsis transmitti statuuntur.

Can. 459 – § 1. Foveantur relationes inter Episcoporum conferentias, praesertim viciniore, ad maius bonum promovendum ac tuendum.

§ 2. Quoties vero actiones aut rationes a conferentiis ineuntur formam internationalem praeseferentes, Apostolica Sedes audiatur oportet.

TITULUS III
De interna ordinatione Ecclesiarum particularium,

CAPUT I
DE SYNODO DIOECESANA (Cann. 460 – 572)

Can. 460 – Synodus dioecesisana est coetus delectorum sacerdotum aliorumque christifidelium Ecclesiae particularis, qui in bonum totius communitatis dioecesisanae Episcopo dioecisano adiutricem operam praestant, ad normam canonum qui sequuntur.

Can. 461 – § 1. Synodus dioecesisana in singulis Ecclesiis particularibus celebretur cum, iudicio Episcopi dioecisani et audito consilio presbyterali, adiuncta id suadeant.

§ 2. Si Episcopus plurium dioecesium curam habet, aut unius curam habet uti Episcopus proprius, alterius vero uti Administrator, unam synodum dioecisanam ex omnibus dioecisibus sibi commissis convocare potest.

Can. 462 – § 1. Synodum dioecisanam convocat solus Episcopus dioecisanus, non autem qui ad interim dioecesi praeest.

§ 2. Synodo dioecisanae praeest Episcopus dioecisanus, qui tamen Vicarium generalem aut Vicarium episcopalem pro singulis sessionibus synodi ad hoc officium implendum delegare potest.

Can. 463 – § 1. Ad synodum dioecisanam vocandi sunt uti synodi sodales eamque participandi obligatione tenentur:

- 1° Episcopus coadiutor atque Episcopi auxiliares;
- 2° Vicarii generales et Vicarii episcopales, necnon Vicarius iudicialis;
- 3° canonici ecclesiae cathedralis;
- 4° membra consilii presbyteralis;
- 5° christifideles laici, etiam sodales institutorum vitae consecratae, a consilio pastoralis eligendi, modo et numero ab Episcopo dioecisano determinandis, aut, ubi hoc consilium non exstet, ratione ab Episcopo dioecisano determinata;
- 6° rector seminarii dioecisani maioris;
- 7° vicarii foranei; 8° unus saltem presbyter ex unoquoque vicariatu foraneo eligendus ab omnibus qui curam animarum inibi habeant; item eligendus est alius presbyter qui, eodem impedito, in eius locum substituitur; 9° aliqui Superiores institutorum religiosorum et societatum vitae apostolicae, quae in dioecesi domum habent, eligendi numero et modo ab Episcopo dioecisano determinatis.

§ 2. Ad synodum dioecisanam ab Episcopo dioecisano vocari uti synodi sodales possunt alii quoque, sive clerici, sive institutorum vitae consecratae sodales, sive christifideles laici.

§ 3. Ad synodum dioecisanam Episcopus dioecisanus, si id opportunum duxerit, invitare potest uti observatores aliquos ministros aut sodales Ecclesiarum vel communitatum ecclesialium, quae non sunt in plena cum Ecclesia catholica communione.

Can. 464 – Synodo sodalis, si legitimo detineatur impedimento, non potest mittere procuratorem qui ipsius nomine eidem intersit; Episcopum vero dioecisenum de hoc impedimento certiore faciat.

Can. 465 – Propositae quaestiones omnes liberae sodalium disceptationi in synodi sessionibus subiciantur.

Can. 466 – Unus in synodo dioeciesana legislator est Episcopus dioeciesanus, aliis synodi sodalibus voto tantummodo consultivo gaudentibus unus ipse synodalibus declarationibus et decretis subscribit, quae eius auctoritate tantum publici iuris fieri possunt.

Can. 467 – Episcopus dioeciesanus textus declarationum ac decretorum synodaliū communicet cum Metropolita necnon cum Episcoporum conferentia.

Can. 468 – § 1. Episcopo dioeciesano competit pro suo prudenti iudicio synodum dioeciesanam suspendere necnon dissolvere.

§ 2. Vacante vel impedita sede episcopali, synodus dioeciesana ipso iure intermittitur, donec Episcopus dioeciesanus, qui succedit, ipsam continuari decreverit aut eandem extinctam declaraverit.

CAPUT II DE CURIA DIOECIESANA

Can. 469 – Curia dioeciesana constat illis institutis et personis, quae Episcopo operam praestant in regimine universae dioeciesis, praesertim in actione pastoralis dirigenda, in administratione dioeciesis curanda, necnon in potestate iudiciali exercenda.

Can. 470 – Nominatio eorum, qui officia in curia dioeciesana exercent, spectat ad Episcopum dioeciesanum.

Can. 471 – Omnes qui ad officia in curia admittuntur debent:

1° promissionem emittere de munere fideliter adimplendo, secundum rationem iure vel ab Episcopo determinatam;

2° secretum servare intra fines et secundum modum iure aut ab Episcopo determinatos.

Can. 472 – Circa causas atque personas quae in curia ad exercitium potestatis iudicalis pertinent, servantur praescripta Libri VII "De processibus" de iis autem quae ad administrationem dioeciesis spectant, servantur praescripta canonum qui sequuntur.

Can. 473 – § 1. Episcopus dioeciesanus curare debet ut omnia negotia quae ad universae dioeciesis administrationem pertinent, debite coordinentur et ad bonum portionis populi Dei sibi commissae aptius procurandum ordinentur.

§ 2. Ipsius Episcopi dioeciesani est coordinare actionem pastoraalem Vicariorum sive generalium sive episcopaliū; ubi id expendiat, nominari potest Moderator curiae, qui sacerdos sit oportet, cuius est sub Episcopi auctoritate ea coordinare quae ad negotia administrativa tractanda attinent, itemque curare ut ceteri curiae addicti officium sibi commissum rite adimpleant.

§3. Nisi locorum adiuncta iudicio Episcopi aliud suadeant, Moderator curiae nominetur Vicarius generalis aut, si plures sint, unus ex Vicariis generalibus.

§4. Ubi id expedire iudicaverit, Episcopus, ad actionem pastoraalem aptius fovendam, constituere potest consilium episcopale, constans scilicet Vicariis generalibus et Vicariis episcopaliibus.

Can. 474 – Acta curiae quae effectum iuridicum habere nata sunt, subscribi debent ab Ordinario a quo emanant, et quidem ad validitatem, ac simul a curiae cancellario vel notario; cancellarius vero Moderatorem curiae de actis certiozem facere tenetur.

ART. 1

De Vicariis generalibus et episcopalibus

Can. 475 – § 1. In unaquaque dioecesi constituendus est ab Episcopo dioecesano Vicarius generalis, qui potestate ordinaria ad normam canonum qui sequuntur instructus, ipsum in universae dioecesis regimine adiuvet.

§ 2. Pro regula generali habeatur ut unus constituatur Vicarius generalis, nisi dioecesis amplitudo vel incolarum numerus aut aliae rationes pastorales aliud suadeant.

Can. 476 – Quoties rectum dioecesis regimen id requirat, constitui etiam possunt ab Episcopo dioecesano unus vel plures Vicarii episcopales, qui nempe aut in determinata dioecesis parte aut in certo negotiorum genere aut quoad fideles determinati ritus vel certi personarum coetus, eadem gaudent potestate ordinaria, quae iure universali Vicario generali competit, ad normam canonum qui sequuntur.

Can. 477 – § 1. Vicarius generalis et episcopalis libere ab Episcopo dioecesano nominantur et ab ipso libere removeri possunt, firmo praescripto can. 406; Vicarius episcopalis, qui non sit Episcopus auxiliaris nominetur tantum ad tempus, in ipso constitutionis actu determinandum.

§ 2. Vicario generali absente vel legitime impedito, Episcopus dioecesanus alium nominare potest, qui eius vices suppleat eadem norma applicatur pro Vicario episcopali.

Can. 478 – § 1. Vicarius generalis et episcopalis sint sacerdotes annos nati non minus triginta, in iure canonico aut theologia doctores vel licentiatii vel saltem in iisdem disciplinis vere periti, sana doctrina, probitate, prudentia ac rerum gerendarum experientia commendati.

§ 2. Vicarii generalis et episcopalis munus componi non potest cum munere canonici paenitentiarum, neque committi consanguineis Episcopi usque ad quartum gradum.

Can. 479 – § 1. Vicario generali, vi officii, in universa dioecesi competit potestas executiva quae ad Episcopum dioecesanum iure pertinet, ad ponendos scilicet omnes actus administrativos, iis tamen exceptis quos Episcopus sibi reservaverit vel qui ex iure requirant speciale Episcopi mandatum.

§ 2. Vicario episcopali ipso iure eadem competit potestas de qua in § 1, sed quoad determinatam territorii partem aut negotiorum genus aut fideles determinati ritus vel coetus tantum pro quibus constitutus est, iis causis exceptis quas Episcopus sibi aut Vicario generali reservaverit, aut quae ex iure requirunt speciale Episcopi mandatum.

§ 3. Ad Vicarium generalem atque ad Vicarium episcopalem, intra ambitum eorum competentiae, pertinent etiam facultates habituales ab Apostolica Sede Episcopo concessae, necnon rescriptorum executio, nisi aliud expresse cautum fuerit aut electa fuerit industria personae Episcopi dioecesani.

Can. 480 – Vicarius generalis et Vicarius episcopalis de praecipuis negotiis et gerendis et gestis Episcopo dioecesano referre debent, nec umquam contra voluntatem et mentem Episcopi dioecesani agant.

Can. 481 – § 1. Exspirat potestas Vicarii generalis et Vicarii episcopalis expleto tempore mandati, renuntiatione, itemque, salvis cann. 406 et 409, remotione eisdem ab Episcopo dioecesano intimata, atque sedis episcopalis vacatione.

§ 2. Suspenso munere Episcopi dioecesanis, suspenditur potestas Vicarii generalis et Vicarii episcopalis, nisi episcopali dignitate aucti sint.

ART. 2

De cancellario aliisque notariis et de archivis

Can. 482 – § 1. In qualibet curia constituatur cancellarius, cuius praecipuum munus, nisi aliter iure particulari statuatur, est curare ut acta curiae redigantur et expediantur, atque eadem in curiae archivo custodiantur.

§ 2. Si necesse videatur, cancellario dari potest adiutor, cui nomen sit vice-cancellarii.

§ 3. Cancellarius necnon vice-cancellarius sunt eo ipso notarii et secretarii curiae.

Can. 483 – § 1. Praeter cancellarium, constitui possunt alii notarii, quorum quidem scriptura seu subscriptio publicam fidem facit quod attinet sive ad quaelibet acta, sive ad acta iudicialia dumtaxat, sive ad acta certae causae aut negotii tantum.

§ 2. Cancellarius et notarii debent esse integrae fama et omni suspicione maiores; in causis quibus fama sacerdotis in discrimen vocari possit, notarius debet esse sacerdos.

Can. 484 – Officium notariorum est:

1° conscribere acta et instrumenta circa decreta, dispositiones, obligationes vel alia quae eorum operam requirunt;

2° in scriptis fideliter redigere quae geruntur, eaque cum significatione loci, diei, mensis et anni subsignare;

3° acta vel instrumenta legitime petenti ex regesto, servatis servandis, exhibere et eorum exempla cum autographo conformia declarare.

Can. 485 – Cancellarius aliique notarii libere ab officio removeri possunt ab Episcopo dioecesano, non autem ab Administratore dioecesano, nisi de consensu collegii consultorum.

Can. 486 – § 1. Documenta omnia, quae dioecesim vel paroecias respiciunt, maxima cura custodiri debent.

§ 2. In unaquaque curia erigatur, in loco tuto, archivum seu tabularium dioecesanum, in quo instrumenta et scripturae quae ad negotia dioecesana tum spiritualia tum temporalia spectant, certo ordine disposita et diligenter clausa custodiantur.

§ 3. Documentorum, quae in archivo continentur, conficiatur inventarium seu catalogus, cum brevi singularum scripturarum synopsis.

Can. 487 – § 1. Archivum clausum sit oportet eiusque clavem habeant solum Episcopus et cancellarius; nemini licet illud ingredi nisi de Episcopi aut Moderatoris curiae simul et cancellarii licentia.

§ 2. Ius est iis quorum interest, documentorum, quae natura sua sunt publica quaeque ad statum suae personae pertinent, documentum authenticum scriptum vel photostaticum per se vel per procuratorem recipere.

Can. 488 – Ex archivo non licet efferre documenta, nisi ad breve tempus tantum atque de Episcopi aut insimul Moderatoris curiae et cancellarii consensu.

Can. 489 – § 1. Sit in curia dioecesana archivum quoque secretum, aut saltem in communi archivo armarium seu scrinium, omnino clausum et obseratum, quod de loco amoveri nequeat, in quo scilicet documenta secreto servanda cautissime custodiantur.

§ 2. Singulis annis destruantur documenta causarum criminalium in materia morum, quarum rei vita cesserunt aut quae a decennio sententia condemnatoria absolutae sunt, retento facti brevi summario cum textu sententiae definitivae.

Can. 490 – § 1. Archivi secreti clavem habeat tantummodo Episcopus.

§ 2. Sede vacante, archivum vel armarium secretum ne aperiatur, nisi in casu verae necessitatis, ab ipso Administratore dioecetano.

§3. Ex archivo vel armario secreto documenta ne efferantur.

Can. 491 – § 1. Curet Episcopus dioecetanus ut acta et documenta archivorum quoque ecclesiarum cathedralium, collegiatarum, paroecialium, aliarumque in suo territorio exstantium diligenter serventur, atque inventaria seu catalogi conficiantur duobus exemplaribus, quorum alterum in proprio archivo, alterum in archivo dioecetano serventur.

§ 2. Curet etiam Episcopus dioecetanus ut in dioecesi habeatur archivum historicum habentia in eodem diligenter custodiantur et systematice ordinentur.

§3. Acta et documenta, de quibus in §§ 1 et 2, ut inspiciantur aut efferantur, serventur normae ab Episcopo dioecetano statutae.

ART. 3

De consilio a rebus oeconomicis et de oeconomo

Can. 492 – § 1. In singulis dioecesibus constituatur consilium a rebus oeconomicis, cui praesidet ipse Episcopus dioecetanus eiusve delegatus, et quod constat tribus saltem christifidelibus, in re oeconomica necnon in iure civili vere peritis et integritate praestantibus, ab Episcopo nominatis.

§ 2. Membra consilii a rebus oeconomicis ad quinquennium nominentur, sed expleto hoc tempore ad alia quinquennia assumi possunt.

§3. A consilio a rebus oeconomicis excluduntur personae quae cum Episcopo usque ad quartum gradum consanguinitatis vel affinitatis coniunctae sunt.

Can. 493 – Praeter munera ipsi commissa in Libro V "De bonis Ecclesiae temporalibus," consilii a rebus oeconomicis est quotannis, iuxta Episcopi dioecetani indicationes, rationem apparare quaestuum et erogationum quae pro universo dioecesis regimine anno venturo praevidentur, necnon, anno exeunte, rationem accepti et expensi probare.

Can. 494 – § 1. In singulis dioecesibus ab Episcopo, auditis collegio consultorum atque consilio a rebus oeconomicis, nominetur oeconomus, qui sit in re oeconomica vere peritus et probitate prorsus praestans.

§ 2. Oeconomus nominetur ad quinquennium, sed expleto hoc tempore ad alia quinquennia nominari potest; durante munere, ne amoveatur nisi ob gravem causam ab Episcopo aestimandam, auditis collegio consultorum atque consilio a rebus oeconomicis.

§3. Oeconomi est, secundum rationem a consilio a rebus oeconomicis definitam, bona dioecesis sub auctoritate Episcopi administrare atque ex quaestu dioecesis constituto expensas facere, quas Episcopus aliive ab ipso deputati legitime ordinaverint.

§4. Anno vertente, oeconomus consilio a rebus oeconomicis rationem accepti et expensi reddere debet.

CAPUT III
DE CONSILIO PRESBYTERALI ET DE COLLEGIO CONSULTORUM

Can. 495 – § 1. In unaquaque dioecesi constituatur consilium presbyterale, coetus scilicet sacerdotum, qui tamquam senatus sit Episcopi, presbyterium repraesentans, cuius est Episcopum in regimine dioecesis ad normam iuris adiuvere, ut bonum pastorale portionis populi Dei ipsi commissae quam maxime provehatur.

§ 2. In vicariatibus et praefecturis apostolicis Vicarius vel Praefectus constituent consilium ex tribus saltem presbyteris missionariis, quorum sententiam, etiam per epistolam, audiant in gravioribus negotiis.

Can. 496 – Consilium presbyterale habeat propria statuta ab Episcopo dioecesano approbata, attentis normis ab Episcoporum conferentia prolatis.

Can. 497 – Ad designationem quod attinet sodalium consilii presbyteralis:

1° dimidia circiter pars libere eligatur a sacerdotibus ipsis, ad normam canonum qui sequuntur, necnon statutorum;

2° aliqui sacerdotes, ad normam statutorum, esse debent membra nata, qui scilicet ratione officii ipsis demandati ad consilium pertineant;

3° Episcopo dioecesano integrum est aliquos libere nominare.

Can. 498 – § 1. Ius electionis tum activum tum passivum ad consilium presbyterale constituendum habent:

1° omnes sacerdotes saeculares in dioecesi incardinati;

2° sacerdotes saeculares in dioecesi non incardinati, necnon sacerdotes sodales alicuius instituti religiosi aut societatis vitae apostolicae, qui in dioecesi commorantes, in eiusdem bonum aliquod officium exercent.

§ 2. Quatenus statuta id provideant, idem ius electionis conferri potest aliis sacerdotibus, qui domicilium aut quasi-domicilium in dioecesi habent.

Can. 499 – Modus eligendi membra consilii presbyteralis statutis determinandus est, ita quidem ut, quatenus id fieri possit, sacerdotes presbyterii repraesententur, ratione habitae maxime diversorum ministeriorum variarumque dioecesis regionum.

Can. 500 – § 1. Episcopi dioecesani est consilium presbyterale convocare, eidem praesidere atque quaestiones in eodem tractandas determinare aut membris propositas recipere.

§ 2. Consilium presbyterale gaudet voto tantum consultivo; Episcopus dioecesanus illud audiat in negotiis maioris momenti, eius autem consensu eget solummodo in casibus iure expresse definitis.

§3. Consilium presbyterale numquam agere valet sine Episcopo dioecesano, ad quem solum etiam cura spectat ea divulgandi quae ad normam § 2 statuta sunt.

Can. 501 – § 1. Membra consilii presbyteralis designentur ad tempus, in statutis determinatum, ita tamen ut integrum consilium vel aliqua eius pars intra quinquennium renovetur.

§ 2. Vacante sede, consilium presbyterale cessat eiusque munera implentura collegio consultorum; intra annum a capta possessione Episcopus debet consilium presbyterale noviter constituere.

§3. Si consilium presbyterale munus sibi in bonum dioecesis commissum non adimpleat aut eodem graviter abutatur, Episcopus dioecesanus facta consultatione cum Metropolita, aut

si de ipsa sede metropolitana agatur cum Episcopo suffraganeo promotione antiquiore, illud dissolvere potest, sed intra annum debet noviter constituere.

Can. 502 – § 1. Inter membra consilii presbyteralis ab Episcopo dioecesano libere nominantur aliqui sacerdotes, numero non minore quam sex nec maiore quam duodecim, qui collegium consultorum ad quinquennium constituent, cui competunt munera iure determinata; expleto tamen quinquennio munera sua propria exercere pergit usquedum novum collegium constituatur.

§ 2. Collegio consultorum praeest Episcopus dioecesanus; sede autem impedita aut vacante, is qui ad interim Episcopi locum tenet aut, si constitutus nondum fuerit, sacerdos ordinatione antiquior in collegio consultorum.

§ 3. Episcoporum conferentia statuere potest ut munera collegii consultorum capitulo cathedrali committantur.

§ 4. In vicariatu et praefectura apostolica munera collegii consultorum competunt consilio missionis, de quo in can. 495, § 2, nisi aliud iure statuatur.

CAPUT IV DE CANONICORUM CAPITULIS

Can. 503 – Capitulum canonicorum, sive cathedrale sive collegiale, est sacerdotum collegium, cuius est functiones liturgicas sollemniores in ecclesia cathedrali aut collegiali persolvere; capituli cathedralis praeterea est munera adimplere, quae iure aut ab Episcopo dioecesano ei committuntur.

Can. 504 – Capituli cathedralis erectio, innovatio aut suppressio Sedi Apostolicae reservantur.

Can. 505 – Unumquodque capitulum, sive cathedrale sive collegiale, sua habeat statuta, per legitimum actum capitularem condita atque ab Episcopo dioecesano probata; quae statuta ne immutentur neve abrogentur nisi approbante eodem Episcopo dioecesano.

Can. 506 – § 1. Statuta capituli, salvis semper foundationis legibus, ipsam capituli constitutionem et numerum canonicorum determinent; definiant quaenam a capitulo et a singulis canonicis ad cultum divinum necnon administerium persolvendum sint peragenda; decernant conventus in quibus capituli negotia agantur atque, salvis quidem iuris universalis praescriptis, condiciones statuunt ad validitatem liceitatemque negotiorum requisitas.

§ 2. In statutis etiam definiantur emolumenta, tum stabilia tum occasione perfuncti muneris solvenda necnon, attentis normis a Sancta Sede latis, quaenam sint canonicorum insignia.

Can. 507 – § 1. Inter canonicos habeatur qui capituli praesit, atque alia etiam constituentur officia ad normam statutorum, ratione quoque habita usus in regione vigentis.

§ 2. Clericis ad capitulum non pertinentibus, committi possunt alia officia, quibus ipsi, ad normam statutorum, canonicis auxilium praebeant.

Can. 508 – § 1. Paenitentiarius canonicus tum ecclesiae cathedralis tum ecclesiae collegialis vi officii habet facultatem ordinariam, quam tamen aliis delegare non potest, absolvendi in foro sacramentali a censuris latae sententiae non declaratis, Apostolicae Sedi non reservatis, in dioecesi extraneos quoque, dioecesanos autem etiam extra territorium dioecesis.

§ 2. Ubi deficit capitulum, Episcopus dioecesanus sacerdotem constituat ad idem munus implendum.

Can. 509 – § 1. Episcopi dioecesani, audito capitulo, non autem Administratoris dioecesani, est omnes et singulos conferre canonicatus, tum in ecclesia cathedrali tum in ecclesia collegiali, revocato quolibet contrario privilegio; eiusdem Episcopi est confirmare electum ab ipso capitulo, qui eidem praesit.

§ 2. Canonicatus Episcopus dioecesanus conferat tantum sacerdotibus doctrina vitaeque integritate praestantibus, qui laudabiliter ministerium exercuerunt.

Can. 510 – § 1. Capitulo canonicorum ne amplius uniantur paroeciae; quae unitae alicui capitulo exstent, ab Episcopo dioecesano a capitulo separentur.

§ 2. In ecclesia, quae simul sit paroecialis et capitularis, designetur parochus, sive inter capitulares delectus, sive non qui parochus omnibus obstringitur officiis atque gaudet iuribus et facultatibus quae ad normam iuris propria sunt parochi.

§3. Episcopi dioecesani est certas statuere normas, quibus officia pastoralia parochi atque munera capitulo propria debite componantur, cavendo ne parochus capitularibus nec capitulum paroecialibus functionibus impedimento sit; conflictus, si quidam habeantur, dirimat Episcopus dioecesanus, qui imprimis curet ut fidelium necessitatibus pastoralibus apte prospiciatur.

§4. Quae ecclesiae, paroeciali simul et capitulari, conferantur eleemosynae, praesumuntur datae paroeciae, nisi aliud constet.

CAPUT V DE CONSILIO PASTORALI

Can. 511 – In singulis dioecesibus, quatenus pastoralia adiuncta id suadeant, constituatur consilium pastorale, cuius est sub auctoritate Episcopi ea quae opera pastoralia in dioecesi spectant investigare, perpendere atque de eis conclusiones practicas proponere.

Can. 512 – § 1. Consilium pastorale constat christifidelibus qui in plena communione sint cum Ecclesia catholica, tum clericis, tum membris institutorum vitae consecratae, tum praesertim laicis, quique designantur modo ab Episcopo dioecesano determinato.

§ 2. Christifideles, qui deputantur ad consilium pastorale, ita seligantur ut per eos universa populi Dei portio, quae dioecesim constituat, revera configuretur, ratione habita diversarum dioecesis regionum, condicionum socialium et professionum, necnon partis quam sive singuli sive cum aliis coniuncti in apostolatu habent.

§3. Ad consilium pastorale ne deputentur nisi christifideles certa fide, bonis moribus et prudentia praestantes.

Can. 513 – § 1. Consilium pastorale constituitur ad tempus, iuxta praescripta statutorum, quae ab Episcopo dantur.

§ 2. Sede vacante, consilium pastorale cessat.

Can. 514 – § 1. Consilium pastorale, quod voto gaudet tantum consultivo, iuxta necessitates apostolatus convocare eique praeesse ad solum Episcopum dioecesanum pertinet; ad quem etiam unice spectat, quae in consilio pertractata sunt publici iuris facere.

§ 2. Saltem semel in anno convocetur.

CAPUT VI
DE PAROECIIS, DE PAROCHIS ET DE VICARIIS PAROECIALIBUS

Can. 515 – § 1. Paroecia est certa communitas christifidelium in Ecclesia particulari stabiliter constituta, cuius cura pastoralis, sub auctoritate Episcopi dioecesanī, committitur parocho, qua proprio eiusdem pastori.

§ 2. Paroecias erigere, suppressere aut eas innovare unius est Episcopi dioecesanī, qui paroecias ne erigat aut suppressat, neve eas notabiliter innovet, nisi audito consilio presbyterali.

§3. Paroecia legitime erecta personalitate iuridica ipso iure gaudet.

Can. 516 – § 1. Nisi aliud iure caveatur, paroeciae aequiparatur quasi-paroecia, quae est certa in Ecclesia particulari communitas christifidelium, sacerdoti uti pastori proprio commissa, ob peculiaria adiuncta in paroeciam nondum erecta.

§ 2. Ubi quaedam communitates in paroeciam vel quasi-paroeciam erigi non possint, Episcopus dioecesanus alio modo earundem pastoralī curae prospiciat.

Can. 517 – § 1. Ubi adiuncta id requirant, paroeciae aut diversarum simul paroeciarum cura pastoralis committi potest pluribus in solidum sacerdotibus, ea tamen lege, ut eorundem unus curae pastoralis exercendae sit moderator, qui nempe actionem coniunctam dirigat atque de eadem coram Episcopo respondeat.

§ 2. Si ob sacerdotum penuriam Episcopus dioecesanus aestimaverit participationem in exercitio curae pastoralis paroeciae concedendam esse diacono aliive personae sacerdotali caractere non insignitae aut personarum communitati, sacerdotem constituat aliquem qui, potestatibus et facultatibus parochi instructus, curam pastoralem moderetur.

Can. 518 – Paroecia regula generali sit territorialis, quae scilicet omnes complectatur christifideles certi territorii; ubi vero id expediat, constituentur paroeciae personales, ratione ritus, linguae, nationis christifidelium alicuius territorii atque alia etiam ratione determinatae.

Can. 519 – Parochus est pastor proprius paroeciae sibi commissae, cura pastorali communitatis sibi concredita fungens sub auctoritate Episcopi dioecesanī, cuius in partem ministerii Christi vocatus est, ut pro eadem communitate munera exsequatur docendi, sanctificandi et regendi, cooperantibus etiam aliis presbyteris vel diaconis atque operam conferentibus christifidelibus laicis, ad normam iuris.

Can. 520 – § 1. Persona iuridica ne sit parochus; Episcopus autem dioecesanus, non vero Administrator dioecesanus, de consensu competentis Superioris, potest paroeciam committere instituto religioso clericali vel societati clericali vitae apostolicae, eam erigendo etiam in ecclesia instituti aut societatis, hac tamen lege ut unus presbyter sit paroeciae parochus, aut, si cura pastoralis pluribus in solidum committatur, moderator, de quo in can. 517, § 1.

§ 2. Paroeciae commissio, de qua in § 1, fieri potest sive in perpetuum sive ad certum praefinitum tempus; in utroque casu fiat mediante conventionē scripta inter Episcoporum dioecesanum et competentem Superiorem instituti vel societatis inita, qua inter alia expresse et accurate definiantur, quae ad opus explendum, ad personas eidem addicendas et ad oeconomicas spectent.

Can. 521 – § 1. Ut quis valide in parochum assumatur, oportet sit in sacro presbyteratus ordine constitutus.

§ 2. Sit praeterea sana doctrina et morum probitate praestans, animarum zelo aliisque virtutibus praeditus, atque insuper qualitatibus gaudeat quae ad paroeciam, de qua agitur, curandam iure sive universali sive particulari requiruntur.

§3. Ad officium parochi alicui conferendum, oportet de eius idoneitate, modo ab Episcopo dioecesano determinato, etiam per examen, certo constet.

Can. 522 – Parochus stabilitate gaudeat oportet ideoque ad tempus indefinitum nominetur; ad certum tempus tantum ab Episcopo dioecesano nominari potest, si id ab Episcoporum conferentia per decretum admissum fuerit.

Can. 523 – Firmo praescripto can. 682, § 1, parochi officii provisio Episcopo dioecesano competit et quidem libera collatione, nisi cuidam sit ius praesentationis aut electionis.

Can. 524 – Vacantem paroeciam Episcopus dioecesanus conferat illi quem, omnibus perpensis adiunctis, aestimet idoneum ad paroecialem curam in eadem implendam, omni personarum acceptione remota ut iudicium de idoneitate ferat, audiat vicarium foraneum aptasque investigationes peragat, auditis, si casus ferat, certis presbyteris necnon christifidelibus laicis.

Can. 525 – Sede vacante aut impedita, ad Administratorem dioecesanum aliumve dioecesim ad interim regentem pertinet:

1° institutionem vel confirmationem concedere presbyteris, qui ad paroeciam legitime praesentati aut electi fuerint;

2° parochos nominare, si sedes ab anno vacaverit aut impedita sit.

Can. 526 – § 1. Parochus unius paroeciae tantum curam paroecialem habeat; ob penuriam tamen sacerdotum aut alia adiuncta, plurium vicinarum paroeciarum cura eidem parochi concedi potest.

§ 2. In eadem paroecia unus tantum habeatur parochus aut moderator ad normam can. 517, § 1, reprobata contraria consuetudine et revocato quolibet contrario privilegio.

Can. 527 – § 1. Qui ad curam pastoraalem paroeciae gerendam promotus est, eandem obtinet et exercere tenetur a momento captae possessionis.

§ 2. Parochum in possessionem mittit loci Ordinarius aut sacerdos ab eodem delegatus, servato modo lege particulari aut legitima consuetudine recepto; iusta tamen de causa potest idem Ordinarius ab eo modo dispensare; quo in casu intimatio dispensatio paroeciae notificata locum tenet captae possessionis.

§3. Loci Ordinarius praefiniat tempus intra quod paroeciae possessio capi debeat; quo inutiliter praeterlapso, nisi iustum obstiterit impedimentum, paroeciam vacare declarare potest.

Can. 528 – § 1. Parochus obligatione tenetur providendi ut Dei verbum integre in paroecia degentibus annuntietur quare curet ut christifideles laici in fidei veritatibus edoceantur, praesertim homilia diebus dominicis et festis de praecepto habenda necnon catechetica institutione tradenda, atque foveat opera quibus spiritus evangelicus, etiam ad iustitiam sociale quod attinet, promoveatur peculiarem curam habeat de puerorum iuvenumque educatione catholica omni ope satagat, associata etiam sibi christifidelium opera, ut nuntius evangelicus ad eos quoque perveniat, qui a religione colenda recesserint aut veram fidem non profiteantur.

§ 2. Consulat parochus ut sanctissima Eucharistia centrum sit congregationis fidelium paroecialis; allaboret ut christifideles per devotam sacramentorum celebrationem, pascantur, peculiarique modo ut frequenter ad sanctissimae Eucharistiae et paenitentiae sacramenta accedant; annitatur item ut iidem ad orationem etiam in familiis peragendam ducantur atque conscie et actuose partem habeant in sacra liturgia, quam quidem, sub auctoritate Episcopi dioecesani, parochus in sua paroecia moderari debet et, ne abusus irrepant, invigilare tenetur.

Can. 529 – § 1. Officium pastoris sedulo ut adimpleat, parochus fideles suae curae commissos cognoscere satagat; ideo familias visitet, fidelium sollicitudines, angores et luctus praesertim participans eosque in Domino confortans necnon, si in quibusdam defecerint, prudenter corrigens; aegrotos, praesertim morti proximos, effusa caritate adiuvet, eos sollicito sacramentis reficiendo eorumque animas Deo commendando; peculiari diligentia prosequatur pauperes, afflictos, solitarios, e patria exsules itemque peculiaribus difficultatibus gravatos; allaboret etiam ut coniuges et parentes ad officia propria implenda sustineantur et in familia vitae christianae incrementum foveat.

§ 2. Partem quam christifideles laici in missione Ecclesiae propriam habent, parochus agnoscat et promoveat, consociationes eorundem ad fines religionis fovendo. Cum proprio Episcopo et cum dioecesis presbyterio cooperetur, allaborans etiam ut fideles communionis paroecialis curam habeant, iidemque tum dioecesis tum Ecclesiae universae membra se sentiant operaque ad eandem communionem promovendam participant vel sustineant.

Can. 530 – Functiones specialiter parocho commissae sunt quae sequuntur:

- 1° administratio baptismi;
- 2° administratio sacramenti confirmationis iis qui in periculo mortis versantur, ad normam Can. 883, n. 3;
- 3° administratio Viatici necnon unctionis infirmorum, firmo praescripto can. 1003, §§ 2 et 3, atque apostolicae benedictionis impertiti;
- 4° assistentia matrimoniis et benedictio nuptiarum;
- 5° persolutio funerum;
- 6° fontis baptismalis tempore paschali benedictio, ductur processionum extra ecclesiam, necnon benedictiones extra ecclesiam solemnes;
- 7° celebratio eucharistica sollemnior diebus dominicis et festis de praecepto.

Can. 531 – Licet paroeciale quoddam munus alius expleverit, oblationes quas hac occasione a christifidelibus recipit ad massam paroecialem deferat, nisi de contraria offerentis voluntate constet quoad oblationes voluntarias; Episcopo dioecesano, audito consilio presbyterali, competit statuere praescripta, quibus destinationi harum oblationum necnon remunerationi clericorum idem munus implentium provideatur.

Can. 532 – In omnibus negotiis iuridicis parochus personam gerit paroeciae, ad normam iuris curet ut bona paroeciae administrentur ad normam cann. 1281-1288.

Can. 533 – § 1. Parochus obligatione tenetur residendi in domo paroeciali prope ecclesiam; in casibus tamen particularibus, si iusta adsit causa, loci Ordinarius permittere potest ut alibi commoretur, praesertim in domo pluribus presbyteris communi, dummodo paroecialium perfunctioni munerum rite apteque sit provisum.

§ 2. Nisi gravis obstet ratio, parocho, feriarum gratia, licet quotannis a paroecia abesse ad summum per unum mensem continuum aut intermissum; quo in feriarum tempore dies non computantur, quibus semel in anno parochus spirituali recessui vacat; parochus autem, ut ultra hebdomadam a paroecia absit, tenetur de hoc loci Ordinarium monere.

§3. Episcopi dioecesani est normas statuere quibus prospiciatur ut, parochi absentia durante, curae provideatur paroeciae per sacerdotem debitae facultatibus instructum.

Can. 534 – § 1. Parochus, post captam paroeciae possessionem, obligatione tenetur singulis diebus dominicis atque festis in sua dioecesi de praecepto Missae pro populo sibi commissio applicandi; qui vero ab hac celebratione legitime impediatur, iisdem diebus per alium aut alios diebus per se ipse applicet.

§ 2. Parochus, qui plurium paroeciarum curam habet, diebus de quibus in § 1, unam tantum Missam pro universo sibi commissio populo applicare tenetur.

§3. Parochus qui obligationi de qua in §§ 1 et 2 non satisfecerit, quam primum pro populo tot Missas applicet, quot omiserit.

Can. 535 – § 1. In unaquaque paroecia habeantur libri paroeciales, liber scilicet baptizatorum, matrimoniorum, defunctorum, alique secundum Episcoporum conferentiae aut Episcopi dioecesani praescripta; prospiciat parochus ut iidem libri accurate conscribantur atque diligenter asserventur.

§ 2. In libro baptizatorum adnotentur quoque confirmatio, necnon quae pertinent ad statum canonicum christifidelium, ratione matrimonii, salvo quidem praescripto can. 1133, ratione adoptionis, itemque ratione suspecti ordinis sacri, professionis perpetuae in instituto religioso emissae necnon mutati ritus; eaeque adnotationes in documento accepti baptismi semper referantur.

§3. Unicuique paroecia sit proprium sigillum; testimonia quae destatu canonico christifidelium dantur, sicut et acta omnia quae momentum iuridicum habere possunt, ab ipso parochio eiusve delegato subscribantur et sigillo paroeciali muniantur.

§4. In unaquaque paroecia habeatur tabularium seu archivum, in quo libri paroeciales custodiantur, una cum Episcoporum epistulis aliisque documentis, necessitatis utilitatisve causa servandis; quae omnia, ab Episcopo dioecesano eiusve delegato, visitationis vel alio opportuno tempore inspicienda, parochus caveat ne ad extraneorum manus perveniant.

§5. Libri paroeciales antiquiores quoque diligenter custodiantur, secundum praescripta iuris particularis.

Can. 536 – § 1. Si, de iudicio Episcopi dioecesani, audito consilio presbyterali, opportunum sit, in unaquaque paroecia constituatur consilium pastorale, cui parochus praest et in quo christifideles una cum illis qui curam pastorem vi officii sui in paroecia participant, ad actionem pastorem fovendam suum adiutorium praestent.

§ 2. Consilium pastorale voto gaudet tantum consultivo et regitur normis ab Episcopo dioecesano statutis.

Can. 537 – In unaquaque paroecia habeatur consilium a rebus oeconomicis, quod praeterquam iure universalis, regitur normis ab Episcopo dioecesano latis et in quo christifideles, secundum easdem normas selecti, parochio in administratione bonorum paroecia adiutorio sint, firmo praescripto can. 532.

Can. 538 – § 1. Parochus ab officio cessat amotione aut translatione ab Episcopo dioecesano ad normam iuris peracta, renuntiatione iusta de causa ab ipso parochio facta et, ut valeat, ab eodem Episcopo acceptata, necnon lapsu temporis si, iuxta iuris particularis de quo in can. 522 praescripta, ad tempus determinatum constitutus fuerit.

§ 2. Parochus, qui est sodalis instituti religiosi aut in societate vitae apostolicae incardinatus, ad normam can. 682, § 2 amovetur.

§3. Parochus, expleto septuagesimo quinto aetatis anno, rogatur ut renuntiationem ab officio exhibeat Episcopo dioecetano, qui, omnibus personae et loci inspectis adiunctis, de eadem acceptanda aut differenda decernat; renuntiantis congruae sustentationi et habitationi ab Episcopo dioecetano providendum est, attentis normis ab Episcoporum conferentia statutis.

Can. 539 – Cum vacat paroecia aut cum parochus ratione captivitatis, exsilii vel relegationis, inhabilitatis vel infirmiae valetudinis aliisque causae a munere pastoralis in paroecia exercendo praepeditur, ab Episcopo dioecetano quam primum deputetur administrator paroecialis, sacerdos scilicet qui parochi vicem suppleat ad normam can. 540.

Can. 540 – § 1. Administrator paroecialis iisdem adstringitur officiis iisdemque gaudet iuribus ac parochus, nisi ab Episcopo dioecetano aliter statuatur.

§ 2. Administratori paroeciali nihil agere licet, quod praeiudicium afferat iuribus parochi aut damno esse possit bonis paroecialibus.

§3. Administrator paroecialis post expletum munus parochi rationem reddat.

Can. 541 – § 1. Vacante paroecia itemque parochus a munere pastoralis exercendo impedito, ante administratoris paroecialis constitutionem, paroeciae regimen interim assumat vicarius paroecialis; si plures sint, is qui sit nominatione antiquior, et si vicarii desint, parochus iure particulari definitus.

§ 2. Qui paroeciae regimen ad normam § 1 assumpserit, loci Ordinarius de paroeciae vacatione statim certiore faciat.

Can. 542 – Sacerdotes quibus in solidum, ad normam can. 517, § 1, alicuius paroeciae aut diversarum simul paroeciarum cura pastoralis committitur:

1° praediti sint oportet qualitatibus, de quibus in can. 521;

2° nominentur vel instituantur ad normam praescriptorum cann. 522 et 524;

3° curam pastorem obtinent tantum a momento captae possessionis; eorundem moderator in possessionem mittitur ad normam praescriptorum can. 527, § 2; pro ceteris vero sacerdotibus fidei professio legitime facta locum tenet captae possessionis.

Can. 543 – § 1. Si sacerdotibus in solidum cura pastoralis alicuius paroeciae aut diversarum simul paroeciarum committatur, singuli eorum, iuxta ordinationem ab iisdem statutam, obligatione tenentur munera et functiones parochi persolvendi de quibus in cann. 528, 529 et 530; facultas matrimoniis assistendi, sicuti et potestates omnes dispensandi ipso iure parochus concessae, omnibus competunt, exercendae tamen sunt sub directione moderatoris.

§ 2. Sacerdotes omnes qui ad coetum pertinent:

1° obligatione tenentur residentiae;

2° communi consilio ordinationem statuunt, qua eorum unus Missam pro populo celebret, ad normam can. 534;

3° solus moderator in negotiis iuridicis personam gerit paroeciae aut paroeciarum coetui commissarum.

Can. 544 – Cum cesset ab officio aliquis sacerdos e coetu, de quo in can. 517, § 1, vel coetus moderator, itemque cum eorundem aliquis inhabilis fiat ad munus pastorale exercendum, non vacat paroecia vel paroeciae, quarum cura coetui committitur; Episcopi autem dioecetani est alium nominare moderatorem; antequam vero ab Episcopo alius nominetur, hoc munus adimpleat sacerdos eiusdem coetus nominatione antiquior.

Can. 545 – § 1. Quoties ad pastorem paroeciae curam debite adimplendam necesse aut opportunum sit, parochus adiungi possunt unus aut plures vicarii paroeciales, qui, tamquam parochi cooperatores eiusque sollicitudinis participes, communi cum parochus consilio et studio, atque sub eiusdem auctoritate operam in ministerio pastoralis praestent.

§ 2. Vicarius paroecialis constitui potest sive ut opem ferat in universo ministerio pastoralis explendo, et quidem aut pro tota paroecia aut pro determinata paroeciae parte aut pro certo paroeciae christifidelium coetu, sive etiam ut operam impendat in certum ministerium in diversis simul paroeciis persolvendum.

Can. 546 – Ut quis valide vicarius paroecialis nominetur, oportet sit in sacro presbyteratus ordine constitutus.

Can. 547 – Vicarium paroecialem libere nominat Episcopus dioecesanus, auditis, si opportunum id iudicaverit, parochus aut parochis paroeciarum pro quibus constituitur, necnon vicario foraneo, firmo praescripto can. 682, § 1.

Can. 548 – § 1. Vicarii paroecialis obligationes et iura, praeterquam canonibus huius capituli, statutis dioecesanis necnon litteris Episcopi dioecesani definiuntur, specialius autem mandato parochi determinantur.

§ 2. Nisi aliud expresse litteris Episcopi dioecesani caveatur, vicarius paroecialis ratione officii obligatione tenetur parochum in universo paroeciali ministerio adiuvandi, excepta quidem applicatione Missae pro populo, itemque, si res ferat ad normam iuris, parochi vicem supplendi.

§ 3. Vicarius paroecialis regulariter de inceptis pastoralibus prospectis et susceptis ad parochum referat, ita ut parochus et vicarius aut vicarii, coniunctis viribus, pastoralis curae providere valeant paroeciae, cuius simul sunt sponsores.

Can. 549 – Absente parochus, nisi aliter Episcopus dioecesanus providerit ad normam can. 533, § 3, et nisi Administrator paroecialis constitutus fuerit, servantur praescripta can. 541, § 1; vicarius hoc in casu omnibus etiam obligationibus tenetur parochi, excepta obligatione applicandi Missam pro populo.

Can. 550 – § 1. Vicarius paroecialis obligatione tenetur residendi in paroecia aut, si pro diversis simul paroeciis constitutus est, in earum aliqua; loci tamen Ordinarius, iusta de causa, permittere potest ut alibi resideat, praesertim in domo pluribus presbyteris communi, dummodo pastoralium perfunctio munerum nullum exinde detrimentum capiat.

§ 2. Curet loci Ordinarius ut inter parochum et vicarios aliqua vitae communis consuetudo in domo paroeciali, ubi id fieri possit, provehatur.

§ 3. Ad tempus feriarum quod attinet, vicarius paroecialis eodem gaudet iure ac parochus.

Can. 551 – Ad oblationes quod attinet, quas occasione perfuncti ministerii pastoralis christifideles vicario faciunt, servantur praescripta can. 531.

Can. 552 – Vicarius paroecialis ab Episcopo dioecesano aut ab Administratore dioecesano amoveri potest, iusta de causa, firmo praescripto can. 682, § 2.

CAPUT VII DE VICARIIS FORANEIS

Can. 553 – § 1. Vicarius foraneus, qui etiam decanus vel archipresbyter vel alio nomine vocatur, est sacerdos qui vicariatui foraneo praeficitur.

§ 2. Nisi aliud iure particulari statuatur, vicarius foraneus nominatur ab Episcopo dioecesano, auditis pro suo prudenti iudicio sacerdotibus qui in vicariatu de quo agitur ministerium exercent.

Can. 554 – § 1. Ad officium vicarii foranei, quod cum officio parochi certae paroeciae non ligatur, Episcopus seligat sacerdotem quem, inspectis loci ac temporis adiunctis, idoneum iudicaverit.

§ 2. Vicarius foraneus nominetur ad certum tempus, iure particulare determinatum.

§ 3. Vicarium foraneum iusta de causa, pro suo prudenti arbitrio, Episcopus dioecesanus ab officio libere amovere potest.

Can. 555 – § 1. Vicario foraneo, praeter facultates iure particulari ei legitime tributas, officium et ius est:

1° actionem pastorem in vicariatu communem promovendi et coordinandi;

2° prospiciendi ut clerici sui districtus vitam ducant proprio statui congruam atque officiis suis diligenter satisfaciant;

3° providendi ut religiosae functiones secundum sacrae liturgiae praescripta celebrentur, ut decor et nitor ecclesiarum sacraeque suppellectilis, maxime in celebratione eucharistica et custodia sanctissimi Sacramenti, accurate servantur, ut recte conscribantur et debite custodiantur libri paroeciales, ut bona ecclesiastica sedulo administrentur; denique ut domus paroecialis debita diligentia curetur.

§ 2. In vicariatu sibi concredito vicarius foraneus:

1° operam det ut clerici, iuxta iuris particularis praescripta, statutis temporibus intersint praelectionibus, conventibus theologicis aut conferentiis, ad normam can. 279, § 2;

2° curet ut presbyteris sui districtus subsidia spiritualia praesto sint, itemque maxime sollicitus sit de iis, qui in difficilioribus versantur circumstantiis aut problematibus anguntur.

§ 3. Curet vicarius foraneus ut parochi sui districtus, quos graviter aegrotantes noverit, spiritualibus ac materialibus auxiliis necareant, utque eorum qui decesserint, funera digne celebrentur; provideat quoque ne, occasione aegrotationis vel mortis, libri, documenta, sacra suppellex aliaque, quae ad Ecclesiam pertine depereant aut asportentur.

§ 4. Vicarius foraneus obligatione tenetur secundum determinationem ab Episcopo dioecesano factam, sui districtus paroecias visitare.

CAPUT VIII DE ECCLESIARUM RECTORIBUS ET DE CAPPELLANIS

ART. 1

De ecclesiarum rectoribus

Can. 556 – Ecclesiarum rectores hic intelleguntur sacerdotes, quibus cura demandatur alicuius ecclesiae, quae nec sit paroecialis nec capitularis, nec adnexa domui communitatis religiosae aut societatis vitae apostolicae, quae in eadem officia celebret.

Can. 557 – § 1. Ecclesiae rector libere nominatur ab Episcopo dioecesano, salvo iure eligendi aut praesentandi, si cui legitime competat; quo in casu Episcopi dioecesani est rectorem confirmare vel instituere.

§ 2. Etiam si ecclesia pertineat ad aliquod clericale institutum religiosum iuris pontificii, Episcopo dioecesano competit rectorem a Superiore praesentatum instituere.

§3. Rector ecclesiae, quae coniuncta sit cum seminario aliove collegio quod a clericis regitur, est rector seminarii vel collegii, nisi aliter Episcopus dioecesanus constituerit.

Can. 558 – Salvo praescripto can. 262, rectori non licet functiones paroeciales de quibus in Can. 530, nn. 1-6, in ecclesia sibi commissa peragere, nisi consentiente aut, si res ferat, delegante parrocho.

Can. 559 – Potest rector in ecclesia sibi commissa liturgicas celebrationes etiam sollemnes peragere, salvis legitimis foundationis legibus, atque dummodo de iudicio loci Ordinarii nullo modo ministerio paroeciali noceant.

Can. 560 – Loci Ordinarius, ubi id opportunum censeat, potest rectori praecipere ut determinatas in ecclesia sua pro populo celebret functiones etiam paroeciales, necnon ut ecclesia pateat certis christifidelium coetibus ibidem liturgicas celebrationes peracturis.

Can. 561 – Sine rectoris aliusve legitimi superioris licentia, nemini licet in ecclesia Eucharistiam celebrare, sacramenta administrare aliasve sacras functiones peragere; quae licentia danda aut deneganda est ad normam iuris.

Can. 562 – Ecclesiae rector, sub auctoritate loci Ordinarii servatisque legitimis statutis et iuribus quaesitis, obligatione tenetur prospiciendi ut sacrae unctiones secundum normas liturgicas et canonum praescripta digne in ecclesia celebrentur, onera fideliter adimpleantur, bona diligenter administrentur, sacrae suppellectilis atque aedium sacrarum conservationi et decori provideatur, neve quidpiam fiat quod sanctitati loci ac reverentiae domui Dei debitae quoquo modo non congruat.

Can. 563 – Rectorem ecclesiae, etsi ab aliis electum aut praesentatum, loci Ordinarius ex iusta causa, pro suo prudenti arbitrio ab officio amovere potest, firmo praescripto can. 682, § 2.

ART. 2

De cappellanis

Can. 564 – Cappellanus est sacerdos, cui stabili modo committitur cura pastoralis, saltem ex parte, alicuius communitatis aut peculiaris coetus christifidelium, ad normam iuris universalis et particularis exercenda.

Can. 565 – Nisi iure aliud caveatur aut cuidam specialia iura legitime competant, cappellanus nominatur ab Ordinario loci, cui etiam pertinet praesentatum instituere aut electum confirmare.

Can. 566 – § 1. Cappellanus omnibus facultatibus instructus sit oportet quas recta cura pastoralis requirit. Praeter eas quae iure particulari aut speciali delegatione conceduntur, cappellanus vi officii facultate gaudet audiendi confessiones fidelium suae curae

commissorum, verbi Dei eis praedicandi, Viaticum et unctionem infirmorum administrandi necnon sacramentum confirmationis eis conferendi, qui in periculo mortis versentur.

§ 2. In valetudinariis, carceribus et itineribus maritimis, cappellanus praeterea facultatem habet, his tantum in locis exercendam, a censuris latae sententiae non reservatis neque declaratis absolventi, firmo tamen praescripto can. 976.

Can. 567 – § 1. Ad nominationem cappellani domus instituti religiosi laicalis, Ordinarius loci ne procedat, nisi consulto Superiore, cui ius est, audita communitate, quemdam sacerdotem proponere.

§ 2. Cappellani est liturgicas functiones celebrare aut moderari; ipsi tamen non licet in regimine interno instituti sese immiscere.

Can. 568 – Pro iis qui ob vitae condicionem ordinaria parochorum cura frui non valent, uti sunt migrantes, exsules, profugi, nomades, navigantes, constituentur, quatenus fieri possit, cappellani.

Can. 569 – Cappellani militum legibus specialibus reguntur.

Can. 570 – Si communitatis aut coetus sedi adnexa est ecclesia non paroecialis, cappellanus sit rector ipsius ecclesiae, nisi cura communitatis aut ecclesiae aliud exigit.

Can. 571 – In exercitio sui pastoralis muneris, cappellanus debitam cum parocho servet coniunctionem.

Can. 572 – Quod attinet ad amotionem cappellani, servetur praescriptum can. 563.

PARS III

DE INSTITUTIS VITAE CONSECRATAE ET DE SOCIETATIBUS VITAE APOSTOLICAE

SECTIO I

DE INSTITUTIS VITAE CONSECRATAE

TITULUS I

Normae communes omnibus institutis vitae consecratae (Cann. 573 – 606)

Can. 573 – § 1. Vita consecrata per consiliorum evangelicorum professionem est stabilis vivendi forma qua fideles, Christum sub actione Spiritus Sancti pressius sequentes, Deo summe dilecto totaliter dedicantur ut, in Eius honorem atque Ecclesiae aedificationem mundique salutem novo et peculiari titulo dediti, caritatis perfectionem in servitio Regni Dei consequantur et, praeclarum in Ecclesia signum effecti, caelestem gloriam praenuntient.

§ 2. Quam vivendi formam in institutis vitae consecratae, a competenti Ecclesiae auctoritate canonice erectis, libere assumunt christifideles, qui per vota aut alia sacra ligamina iuxta proprias institutorum leges, consilia evangelica castitatis, paupertatis et oboedientiae profitentur et per caritatem, ad quam ducunt, Ecclesiae eiusque mysterio speciali modo coniunguntur.

Can. 574 – § 1. Status eorum, qui in huiusmodi institutis consilia evangelica profitentur, ad vitam et sanctitatem Ecclesiae pertinet, et ideo ab omnibus in Ecclesia fovendus et promovendus est.

§ 2. Ad hunc statum quidam christifideles specialiter a Deo vocantur, ut in vita Ecclesiae peculiari dono fruantur et, secundum finem et spiritum instituti, eiusdem missioni salvificae prosint.

Can. 575 – Consilia evangelica in Christi Magistri doctrina et exemplis fundata, donum sunt divinum, quod Ecclesia a Domino accepit Eiusque gratia semper conservat.

Can. 576 – Competentis Ecclesiae auctoritatis est consilia e interpretari, eorumdem praxim legibus moderati atque stabiles inde vivendi formas canonica approbatione constituere itemque, pro parte sua, curare ut instituta secundum spiritum fundatorum et sanas traditiones crescant et floreant.

Can. 577 – Permulta in Ecclesia sunt instituta vitae consecratae, quae donationes habent differentes secundum gratiam quae data est eis: Christum, enim, pressius sequuntur sive orantem, sive Regnum Dei annuntiantem, sive hominibus beneficientem, sive cum eis in saeculo conversantem, semper autem voluntatem Patris facientem.

Can. 578 – Fundatorum mens atque proposita a competenti auctoritate ecclesiastica sanctia circa naturam, finem, spiritum et indolem instituti, necnon eius sanae traditiones, quae omnia patrimonium eiusdem instituti constituunt, ab omnibus fideliter servanda sunt.

Can. 579 – Episcopi dioecesani, in suo quisque territorio, instituta vitae consecrate formali decreto erigere possunt, dummodo Sedes Apostolica consulta fuerit.

Can. 580 – Aggregatio alicuius instituti vitae consecratae ad aliud reservatur competenti auctoritati instituti aggregantis, salva semper canonica autonomia instituti aggregati.

Can. 581 – Dividere institutum in partes, quocumque nomine veniant, novas erigere, erectas coniungere vel aliter circumscribere ad competentem instituti auctoritatem pertinet, ad normam constitutionum.

Can. 582 – Fusiones et uniones institutorum vitae consecratae uni Sedi Apostolicae reservantur; eidem quoque reservantur confoederationes et foederationes.

Can. 583 – Immutationes in institutis vitae consecratae ea afficientes, quae a Sede Apostolica approbata fuerunt, absque eiusdem licentia fieri nequeunt.

Can. 584 – Institutum suppressere ad unam Sedem Apostolicam spectat, cui etiam reservatur de eius bonis temporalibus statuere.

Can. 585 – Instituti partes suppressere ad auctoritatem competentem eiusdem instituti pertinet.

Can. 586 – § 1. Singulis institutis iusta autonomia vitae, praesertim regiminis, agnoscitur, qua gaudeant in Ecclesia propria disciplina atque integrum servare valeant suum patrimonium, de quo in can. 578.

§ 2. Ordinarium locorum est hanc autonomiam servare ac tueri.

Can. 587 – § 1. Ad propriam singulorum institutorum vocationem et identitatem fidelius tuendam, in cuiusvis instituti codice fundamentali seu constitutionibus contineri debent,

praeter ea quae in can. 578 servanda statuuntur, normae fundamentales circa instituti regimen et sodalium disciplinam, membrorum incorporationem atque institutionem, necnon proprium sacrorum ligaminum obiectum.

§ 2. Codex huiusmodi a competenti auctoritate Ecclesiae approbatur et tantummodo cum eiusdem consensu mutari potest.

§3. In hoc codice elementa spiritualia et iuridica apte componantur; normae tamen absque necessitate ne multiplicentur.

§4. Ceterae normae a competenti instituti auctoritate statuae apte in aliis codicibus colligantur, quae tamen iuxta exigentias locorum et temporum congrue recognosci et aptari possunt.

Can. 588 – § 1. Status vitae consecratae, suapte natura, non est nec clericalis nec laicalis.

§ 2. Institutum clericale illud dicitur quod, ratione finis seu propositi a fundatore intenti vel vi legitimae traditionis, sub moderamine est clericorum, exercitium ordinis sacri assumit, et qua tale ab Ecclesiae auctoritate agnoscitur.

§3. Institutum vero laicale illud appellatur quod, ab Ecclesiae auctoritate qua tale agnitum, vi eius naturae, indolis et finis munus habet proprium, a fundatore vel legitima traditione definitum, exercitium ordinis sacri non includens.

Can. 589 – Institutum vitae consecratae dicitur iuris pontificii, si a Sede Apostolica erectum aut per eiusdem formale decretum approbatum est; iuris vero dioecesani, si ab Episcopo dioecesano erectum, approbationis decretum a Sede Apostolica non est consecutum.

Can. 590 – § 1. Instituta vitae consecratae, utpote ad Dei totiusque Ecclesiae servitium speciali modo dicata, supremae eiusdem auctoritati peculiari ratione subduntur.

§ 2. Singuli sodales Summo Pontifici, tamquam supremo eorum Superiori, etiam ratione sacri vinculi oboedientiae parere tenentur.

Can. 591 – Quo melius institutorum bono atque apostolatus necessitatibus provideatur, Summus Pontifex, ratione sui in universam Ecclesiam primatus, intuitu utilitatis communis, instituta vitae consecratae ab Ordinariis loci regimine eximere potest sibi vel alii ecclesiasticae auctoritati subicere.

Can. 592 – § 1. Quo melius institutorum communio cum Sede Apostolica foveatur, modo et tempore ab eadem statutis, quilibet supremus Moderatur brevem conspectum status et vitae instituti eidem Apostolicae Sedi mittat.

§ 2. Cuiuslibet instituti Moderatores promoveant notitiam documentorum Sanctae Sedis, quae sodales sibi concreditos respiciunt, eorumque observantiam curent.

Can. 593 – Firmo praescripto can. 586, instituta iuris pontificii quoad regimen internum et disciplinam immediate et exclusive potestati Sedes Apostolicae subiciuntur.

Can. 594 – Institutum iuris dioecesani, firmo can. 586, permanet sub speciali cura Episcopi dioecesani.

Can. 595 – § 1. Episcopi sedis principis est constitutiones approbare et immutationes in eas legitime introductas confirmare, salvo iis in quibus Apostolica Sedes manus apposuerit, necnon negotia maiora totum institutum respicientia tractare, quae potestatem internae auctoritatis superent, consultis tamen ceteris Episcopis dioecesanis, si institutum ad plures dioeceses propagatum fuerit.

§ 2. Episcopus dioecesanus potest dispensationes a constitutionibus concedere in casibus particularibus.

Can. 596 – § 1. Institutorum Superiores et capitula in sodales ea gaudent potestate, quae iure universali et constitutionibus definitur.

§ 2. In institutis autem religiosis clericalibus iuris pontificii pollent insuper potestate ecclesiastica regiminis pro foro tam externo quam interno.

§3. Potestati de qua in § 1 applicantur praescripta cann. 131, 133 et 137-144.

Can. 597 – § 1. In vitae consecratae institutum admitti potest quilibet catholicus, recta intentione praeditus, qui qualitates habeat iure universali et proprio requisitas nulloque detineatur impedimento.

§ 2. Nemo admitti potest sine congrua praeparatione.

Can. 598 – § 1. Unumquodque institutum, attentis indole et finibus propriis, in suis constitutionibus definiat modum quo consilia evangelica castitatis, paupertatis et oboedientiae, pro sua vivendi ratione, servanda sunt.

§ 2. Sodales vero omnes debent non solum consilia evangelica fideliter integreque servare, sed etiam secundum ius proprium instituti vitam componere atque ita ad perfectionem sui status contendere.

Can. 599 – Evangelicum castitatis consilium propter Regnum coelorum assumptum, quod signum est mundi futuri et fons uberioris fecunditatis in indiviso corde, obligationem secumfert continentiae perfectae in caelibatu.

Can. 600 – Evangelicum consilium paupertatis ad imitationem Christi, qui propter nos egenus factus est cum esset dives, praeter vitam re et spiritu pauperem, operose in sobrietate ducendam et a terrenis divitiis alienam, secumfert dependentiam et limitationem in usu et dispositione bonorum ad normam iuris proprii singulorum institutorum.

Can. 601 – Evangelicum oboedientiae consilium, spiritu fidei et amoris in sequela Christi usque ad mortem oboedientis suspectum, obligat ad submissionem voluntatis erga legitimos Superiores, vices Dei gerentes, cum secundum proprias constitutiones praecipiant.

Can. 602 – Vita fraterna, unicuique instituto propria, qua sodales omnes in peculiarem veluti familiam in Christo coadunantur, ita definiatur ut cunctis mutuo adiutorio evadat ad suam cuiusque vocationem adimplendam. Fraterna autem communione, in caritate radicata et fundate, sodales exemplo sint universalis in Christo reconciliationis.

Can. 603 – § 1. Praeter vitae consecratae instituta, Ecclesia agnoscit vitam eremiticam seu anachoreticam, qua christifideles arctiore a mundo secessu, solitudinis silentio, assidua prece et paenitentia, suam in laudem Dei et mundi salutem vitam devovent.

§ 2. Eremita, uti Deo deditus in vita consecrata, iure agnoscitur si tria evangelica consilia, voto vel alio sacro ligamine firmata, publice profiteatur in manu Episcopi dioecesani et propriam vivendi rationem sub ductu eiusdem servet.

Can. 604 – § 1. Hisce vitae consecratae formis accedit ordo virginum quae, sanctum propositum emittentes Christum pressius sequendi, ab Episcopo dioecesano iuxta probatum ritum liturgicum Deo consecrantur, Christo Dei Filio mystice desponsantur et Ecclesiae servitio dedicantur.

§ 2. Ad suum propositum fidelius servandum et ad servitium Ecclesiae, proprio statui consonum, mutuo adiutorio perficiendum, virgines consociari possunt.

Can. 605 – Novas formas vitae consecratae approbare uni Sedi Apostolicae reservatur. Episcopi dioecesani autem nova vitae consecratae dona a Spiritu Sancto Ecclesiae concredita discernere satagant iidemque adiuvent promotores ut proposita meliore quo fieri potest modo exprimant aptisque statutis protegant, adhibitis praesertim generalibus normis in hac parte contentis.

Can. 606 – Quae de institutis vitae consecratae eorumque sodalibus statuuntur, pari iure de utroque sexu valent, nisi ex contextu sermonis vel ex rei natura aliud constet.

TITULUS II

De institutis religiosis (Cann. 607 – 709)

Can. 607 – § 1. Vita religiosa, utpote totius personae consecratio, mirabile in Ecclesia manifestat conubium a Deo conditum, futuri saeculo signum. Ita religiosus plenam suam consummat donationem veluti sacrificium Deo oblatum, quo tota ipsius exsistentia fit continuus Dei cultus in caritate.

§ 2. Institutum religiosum est societas in qua sodales secundum ius proprium vota publica perpetua vel temporaria, elapso tamen tempore renovanda, nuncupant atque vitam fraternam in communi ducunt.

§ 3. Testimonium publicum a religiosis Christo et Ecclesiae reddendum illam secumfert a mundo separationem, quae indoli et fini uniuscuiusque instituti est propria.

CAPUT I

DE DOMIBUS RELIGIOSIS EARUMQUE ERECTIONE ET SUPPRESSIONE

Can. 608 – Communitas religiosa habitare debet in domo legitime constituta sub auctoritate Superioris ad normam iuris designati; singulae domus habeant oratorium, in quo Eucharistia celebretur et asservetur ut vere sit centrum communitatis.

Can. 609 – § 1. Instituti religiosi domus eriguntur ab auctoritate competenti iuxta constitutiones, praevisio Episcopi dioecesani consensu in scripti dato.

§ 2. Ad erigendum monasterium monialium requiritur insuper licentia Apostolicae Sedis.

Can. 610 – § 1. Domorum erectio fit prae oculis habita utilitate Ecclesiae et instituti atque in tuto positus iis quae ad vitam religiosam sodalium rite agendam requiruntur, iuxta proprios instituti fines et spiritum.

§ 2. Nulla domus erigatur nisi iudicari prudenter possit fore ut congrue sodalium necessitatibus provideatur.

Can. 611 – Consensus Episcopi dioecesani ad erigendam domum religiosam alicuius instituti secumfert ius:

1° vitam ducendi secundum indolem et fines proprios instituti;

2° opera instituto propria exercendi ad normam iuris, salvis condicionibus in consensu appositis;

3° pro institutis clericalibus habendi ecclesiam, salvo praescripto can. 1215, § 3, et sacra ministeria peragendi, servatis de iure servandis.

Can. 612 – Ut domus religiosa ad opera apostolica destinetur diversa ab illis pro quibus constituta est, requiritur consensus Episcopi dioecesani; non vero, si agatur de conversione, quae, salvis foundationis legibus, ad internum regimen et disciplinam dumtaxat referatur.

Can. 613 – § 1. Domus religiosa canonicorum regularium et monachorum sub proprii Moderatoris regimine et cura sui iuris est, nisi constitutiones aliter ferant.

§ 2. Moderator domus sui iuris est de iure Superior maior.

Can. 614 – Monasteria monialium cuidam virorum instituto consociata propriam vitae rationem et regimen iuxta constitutiones obtinent. Mutua iura et obligationes ita definiantur ut ex consociatione spirituale bonum proficere possit.

Can. 615 – Monasterium sui iuris, quod praeter proprium Moderatorem alium Superiorem maiorem non habet, neque alicui religiosorum instituto ita consociatum est ut eiusdem Superior vera potestate constitutio constitutionibus determinata in tale monasterium gaudeat, ad normam iuris peculiari vigilantiae Episcopi dioecesani comittitur.

Can. 616 – § 1. Domus religiosa legitime erecta suppressi potest a supremo Moderatore ad normam constitutionum, consulto Episcopo dioecesano. De bonis domus suppressae provideat ius proprium instituti, salvis fundatorum vel offerentium voluntatibus et iuribus legitime quaesitis.

§ 2. Suppressio unicae domus instituti ad Sanctam Sedem pertinet, cui etiam reservatur de bonis in casu statuere.

§ 3. Supprimere domum sui iuris, de qua in can. 613, est capituli generalis, nisi constitutiones aliter ferant.

§ 4. Monialium monasterium sui iuris suppressi ad Sedem Apostolicam pertinet, servatis ad bona quod attinet praescriptis constitutionum.

CAPUT II DE INSTITUTORUM REGIMINE

ART. 1 De Superioribus et consiliis

Can. 617 – Superiores suum munus adimpleant suamque potestatem exerceant ad normam iuris universalis et proprii.

Can. 618 – Superiores in spiritu servitii suam potestatem a Deo per ministerium Ecclesiae receptam exerceant. Voluntati igitur Dei in munere explendo dociles, ipsi subditos regant uti filios Dei, ac promoventes cum reverentia personae humanae illorum voluntariam oboedientiam, libenter eos audiant necnon eorum conspiracy in bonum instituti et Ecclesiae foveant, firma tamen ipsorum auctoritate decernendi et praecipiendi quae agenda sunt.

Can. 619 – Superiores suo officio sedulo incumbant et una cum sodalibus sibi commissis studeant aedificare fraternam in Christo communitatem, in qua Deus ante omnia quaeratur et diligatur. Ipsi igitur nutrant sodales frequenti verbi Dei pabulo eosque adducant ad sacrae liturgiae celebrationem. Eis exemplo sint in virtutibus colendis et in observantia legum et traditionum proprii instituti; eorum necessitatibus personalibus convenienter subveniant,

infirmos sollicite curent ac visitent, corripiant inquietos, consolentur pusillamines, patientes sint erga omnes.

Can. 620 – Superiores maiores sunt, qui totum regunt institutum, vel eius provinciam, vel partem eidem aequiparatam, vel domum sui iuris, itemque eorum vicarii. His accedunt Abbas Primas et Superior congregationis monasticae, qui tamen non habent omnem potestatem, quam ius universale Superioribus maioribus tribuit.

Can. 621 – Plurium domorum coniunctio quae sub eodem Superiore partem immediatam eiusdem instituti constituat et ab auctoritate legitima canonice erecta sit, nomine venit provinciae.

Can. 622 – Supremus Moderator potestatem obtinet in omnes instituti provincias, domos et sodales, exercendam secundum ius proprium; ceteri Superiores ea gaudent intra fines sui muneris.

Can. 623 – Ut sodales ad munus Superioris valide nominentur aut eligantur, requiritur congruum tempus post professionem perpetuam vel definitivam, a iure proprio vel, si agatur de Superioribus maioribus, a constitutionibus determinandum.

Can. 624 – § 1. Superiores ad certum et conveniens temporis spatium iuxta naturam et necessitatem instituti constituentur, nisi pro supremo Moderatore et pro Superioribus domus sui iuris constitutiones aliter ferant.

§ 2. Ius proprium aptis normis provideat, ne Superiores, ad tempus definitum constituti, diutius sine intermissione in regiminis officiis versentur.

§3. Possunt tamen durante munere ab officio amoveri vel in aliud transferri ob causas iure proprio statutas.

Can. 625 – § 1. Supremus instituti Moderator electione canonica designetur ad normam constitutionum.

§ 2. Electionibus Superioris monasterii sui iuris, de quo in can. 615, et supremi Moderatoris instituti iuris dioecesani praeest Episcopus sedis principis.

§3. Ceteri Superiores ad normam constitutionum constituentur; ita tamen ut, si eligantur, confirmatione Superioris maioris competentis indigeant; si vero a Superiore nominentur, apta consultatio praecedat.

Can. 626 – Superiores in collatione officiorum et sodales in electionibus normas iuris universalis et proprii servant, abstineant a quovis abusu et acceptione personarum, et, nihil praeter Deum et bonum instituti prae oculis habentes, nominent aut eligant quos in Domino vere dignos et aptos sciant. Caveant praetera in electionibus a suffragiorum procuracione sive directe sive indirecte, tam pro seipsis quam pro aliis.

Can. 627 – § 1. Ad normam constitutionum, Superiores proprium habeant consilium, cuius opera in munere exercendo utantur oportet.

§ 2. Praeter casus in iure universali praescriptos, ius proprium determinet casus in quibus consensus vel consilium ad valide agendum requirantur ad normam can. 127 exquirendum.

Can. 628 – § 1. Superiores qui iure proprio instituti ad hoc munus designatur, statis temporibus domos et sodales sibi commissos iuxta normas eiusdem iuris proprii visitent.

§ 2. Episcopi dioecesani ius et officium est visitare etiam quoad disciplinam religiosam:

1° monasteria sui iuris de quibus in can. 615;

2° singulas domos instituti iuris dioecesiani in proprio territorio sitas.

§3. Sodales fiducialiter agant cum visitatore, cui legitime interroganti respondere tenentur secundum veritatem in caritate; nemini vero fas est quoquo modo sodales ab hac obligatione avertere, aut visitationis scopum aliter impedire.

Can. 629 – In sua quisque domo Superiores commorentur, nec ab eadem discedant, nisi ad normam iuris proprii.

Can. 630 – § 1. Superiores sodalibus debitam agnoscant libertatem circa paenitentiae sacramentum et conscientiae moderamen, salva tamen instituti disciplina.

§ 2. Solliciti sint Superiores ad normam iuris proprii, ut sodalibus idonei confessarii praesto sint, apud quos frequenter confiteri possint.

§3. In monasteriis monialium, in domibus formationis et in communitatibus numerosioribus laicalibus habeantur confessarii ordinarii ab Ordinario loci probati, collatis consiliis cum communitate, nulla tamen acta obligatione ad illos accedendi.

§4. Subditorum confessiones Superiores ne audiant, nisi sponte sua sodales id petant.

§5. Sodales cum fiducia Superiores adeant, quibus animum suum libere ac sponte aperire possunt. Vetantur autem Superiores eos quoquo modo inducere ad conscientiae manifestationem sibi peragendam.

ART. 2

De capitulis

Can. 631 – § 1. Capitulum generale, quod supremam auctoritatem ad normam constitutionum in instituto obtinet, ita efformetur ut totum institutum repraesentans, verum signum eiusdem unitatis in caritate evadat. Eius praecipue est: patrimonium instituti de quo in Can. 578, tueri et accommodatam renovationem iuxta ipsum promovere, Moderatorem supremum eligere, maiora negotia tractare, necnon normas edicere, quibus omnes parere tenentur.

§ 2. Composito et ambitus potestatis capituli definiantur in constitutionibus; ius proprium ulterius determinet ordinem servandum in celebratione capituli, praesertim quod ad electiones et rerum agendarum rationes attinet.

§3. Iuxta normas in iure proprio determinatas, non modo provinciae et communitates locales, sed etiam quilibet sodalis optata sua et suggestiones capitulo generali libere mittere potest.

Can. 632 – Ius proprium accurate determinet quae pertineant ad alia instituti capitula et ad alias coadunationes, nempe ad eorum naturam, auctoritatem, compositionem, modum procedendi et tempus celebrationis.

Can. 633 – § 1. Organa participationis vel consultationis munus sibi commissum fideliter expleant ad normam iuris universalis et proprii, eademque suo modo curam et participationem omnium sodalium pro bono totius instituti vel communitatis expriment.

§ 2. In his mediis participationis et consultationis instituendis et adhibendis sapiens servetur discretio, atque modus eorum agendi indoli et fini instituti sit conformis.

ART. 3

De bonis temporalibus eorumque administratione

Can. 634 – § 1. Instituta, provinciae et domus, utpote personae iuridicae ipso iure, capaces sunt acquirendi, possidendi, administrandi et alienandi bona temporalia, nisi haec capacitas in constitutionibus excludatur vel coarctetur.

§ 2. Vitent tamen quamlibet speciem luxus, immoderati lucri et bonorum cumulationis.

Can. 635 – § 1. Bona temporalia institutorum religiosorum, utpote ecclesiastica, reguntur praescriptis Libri V "De bonis Ecclesiae temporalibus," nisi aliud expresse caveatur.

§ 2. Quodlibet tamen institutum aptas normas statuatur de usu et administratione bonorum, quibus paupertas sibi propria foveatur, defendatur et exprimatur.

Can. 636 – § 1. In quolibet instituti et similiter in qualibet provincia quae a Superiore maiore regitur, habeatur oeconomus, a Superiore maiore distinctus et ad normam iuris proprii constitutus, qui administrationem bonorum gerat sub directione respectivi Superioris. Etiam in communitatibus localibus instituatur, quantum fieri potest, oeconomus a Superiore locali distinctus.

§ 2. Tempore et modo iure proprio statutis, oeconomi et alii administratores auctoritati competenti peractae administrationis rationem reddant.

Can. 637 – Monasteria sui iuris, de quibus in can. 615, Ordinario loci rationem administrationis reddere debent semel in anno; Loci Ordinarius insuper ius esto cognoscendi de rationibus oeconomicis domus religiosae iuris dioecesani.

Can. 638 – § 1. Ad ius proprium pertinet, intra ambitum iuris universalis, determinare actus qui finem et modum ordinariae administrationis excedant, atque ea statuere quae ad valide ponendum actum extraordinariae administrationis necessaria sunt.

§ 2. Expensas et actus iuridicos ordinariae administrationis valide, praeter Superiores, faciunt, intra fines sui muneris, officiales quoque, qui in iure proprio ad hoc designantur.

§3. Ad validitatem alienationis et cuiuslibet negotii in quo condicio patrimonialis personae iuridicae peior fieri potest, requiritur licentia in scripto data Superioris competentis cum consensu sui consilii. Si tamen agatur de negotio quod summam a Sancta Sede pro cuiusque regione definitam superet, itemque de rebus ex voto Ecclesiae donatis aut de rebus pretiosis artis vel historiae causa, requiritur insuper ipsius Sanctae Sedis licentia.

§4. Pro monasteriis sui iuris, de quibus in can. 615, et institutis iuris dioecesani accedat necesse est consensus Ordinarii loci in scriptis praestitus.

Can. 639 – § 1. Si persona iuridica debita et obligationes contraxerit etiam cum Superiorem licentia, ipsa tenetur de eisdem respondere.

§ 2. Si sodalis cum licentia Superioris contraxerit de suis bonis, ipse respondere debet, si vero de mandato Superioris negotium instituti gesserit, institutum respondere debet.

§3. Si contraxerit religiosus sine ulla Superiorum licentia, ipse respondere debet, non autem persona iuridica.

§4. Firmum tamen esto, contra eum, in cuius rem aliquid ex inito contractu verum est, semper posse actionem instituti.

§5. Caveant Superiores religiosi ne debita contrahenda permittant, nisi certo constet ex consuetis redditibus posse debiti foenus solvi et intra tempus non nimis longum per legitimam amortizationem reddi summam capitalem.

Can. 640 – Instituta, ratione habita singulorum locorum, testimonium caritatis et paupertatis quasi collectivum reddere satagant et pro viribus ex propriis bonis aliquid conferant ad Ecclesiae necessitatibus et egenorum sustentationi subveniendum.

CAPUT III
DE CANDIDATORUM ADMISSIONE ET DE SODALIUM INSTITUTIONE

ART. 1
De admissione in novitiatum

Can. 641 – Ius candidatos admittendi ad novitiatum pertinet ad Superiores maiores ad normam iuris proprii.

Can. 642 – Superiores vigilanti cura eos tantum admittant qui, praeter aetatem requisitam, habeant valetudinem, aptam indolem et sufficientes maturitatis qualitates ad vitam instituti propriam amplectendam; quae valetudo, indoles et maturitas comprobentur adhibitis etiam, si opus fuerit, peritis, firmo praescripto can. 220.

Can. 643 – § 1. Invalide ad novitiatum admittitur:

- 1° qui decimum septimum aetatis annum nondum compleverit;
- 2° coniux, durante matrimonio;
- 3° qui sacro vinculo cum aliquo instituto vitae consecratae actu obstringitur vel in aliqua societate vitae apostolicae incorporatus est, salvo praescripto can. 684;
- 4° qui institutum ingreditur vi, metu gravi aut dolo inductus, vel is quem Superior eodem modo inductus recipit;
- 5° qui celaverit suam incorporationem in aliquo instituto vitae consecratae aut in aliqua societate vitae apostolicae.

§ 2. Ius proprium potest alia impedimenta etiam ad validitatem admissionis constituere vel condiciones apponere.

Can. 644 – Superiores ad novitiatum ne admittant clericos saeculares inconsulto proprio ipsorum Ordinario, nec aere alieno gravatos qui ad solvendum pares non sint.

Can. 645 – § 1. Candidati, antequam ad novitiatum admittantur, testimonium baptismatis et confirmationis necnon status liberi exhibere debent.

§ 2. Si agatur de admittendis clericis iisve qui in aliud institutum vitae consecratae, in societatem vitae apostolicae vel in seminarium admissi fuerint, requiritur insuper testimonium respective Ordinarii loci vel Superioris maioris instituti, vel societatis, vel rectoris seminarii.

§3. Ius proprium exigere potest alia testimonia de requisita idoneitate candidatorum et de immunitate ab impedimentis.

§4. Superiores alias quoque informationes, etiam sub secreto, petere possunt, si ipsis necessarium visum fuerit.

ART. 2
De novitiatu et novitiorum institutione

Can. 646 – Novitiatus, quo vita in instituto incipitur, ad hoc ordinatur, ut novitii vocationem divinam, et quidem instituti propriam, melius agnoscant, vivendi modum instituti experiantur

eiusque spiritu mentem et cor informant, atque ipsorum propositum et idoneitas comprobentur.

Can. 647 – § 1. Domus novitatus erectio, translatio et suppressio fiant per decretum scripto datum supremi Moderatoris instituti de consensu sui consilii.

§ 2. Novitatus, ut validus sit, peragi debet in domo ad hoc rite designata. In casibus particularibus et ad modum exceptionis, ex concessione Moderatoris supremi de consensu sui consilii, candidatus novitatum peragere potest in alia instituti domo sub moderamine alicuius probati religiosi, qui vices magistri novitiorum gerat.

§3. Superior maior permittere potest ut novitiorum coetus, per certa temporis spatia, in alia instituti domo, a se designata, commoretur.

Can. 648 – § 1. Novitatus, ut validus sit, duodecim menses in ipsa novitatus communitate peragendos complecti debet, firmo praescripto can. 647, §3.

§ 2. Ad novitiorum institutionem perficiendam, constitutiones, praeter tempus de quo in, § 1, unum vel plura exercitationis apostolicae tempora extra novitatus communitatem peragenda statuere possunt.

§3. Novitatus ultra biennium ne extendatur.

Can. 649 – § 1. Salvis praescriptis can. 647, § 3 et can. 648, § 2, absentia a domo novitatus quae tres menses, sive continuos sive intermissos, superet, novitatum invalidum reddit. Absentia quae quindecim dies superet, suppleri debet.

§ 2. De venia competentis Superioris maioris, prima professio anticipari potest, non ultra quindecim dies.

Can. 650 – § 1. Scopus novitatus exigit ut novitii sub directione magistri efformentur iuxta rationem institutionis iure proprio definiendam.

§ 2. Regimen novitiorum, sub auctoritate Superiorum maiorum, uni magistro reservatur.

Can. 651 – § 1. Novitiorum magister sit sodalis instituti qui vota perpetua professus sit et legitime designatus.

§ 2. Magistro, si opus fuerit, cooperatores dari possunt, qui ei subsint quoad moderamen novitatus et institutionis rationem.

§3. Novitiorum institutioni praeficiantur sodales sedulo praeparati qui, aliis oneribus non impediti, munus suum fructose et stabili modo absolvere possint.

Can. 652 – § 1. Magistri eiusque cooperatorum est novitiorum vocationem discernere et comprobare, eosque gradatim ad vitam perfectionis instituti propriam rite ducendam efformare.

§ 2. Novitii ad virtutes humanas et christianas excolendas adducantur; per orationem et sui abnegationem in plenioram perfectionis viam introducantur; ad mysterium salutis contemplandum et sacras Scripturas legendas et meditandas instruantur; ad Dei cultum in sacra liturgia excolendum praeparentur; rationem addiscant vitam ducendi Deo hominibusque in Christo per consilia evangelica consecratam; de instituti indole et spiritu, fine et disciplina, historia et vita edoceantur atque amore erga Ecclesiam eiusque sacros Pastores imbuantur.

§3. Novitii, propriae responsabilitatis conscii, ita cum magistro suo active collaborent ut gratiae divinae vocationis fideliter respondeant.

§4. Curent instituti sodales, ut in opere institutionis novitiorum pro parte sua cooperentur vitae exemplo et oratione.

§5. Tempus novitiatus, de quo in can. 648, § 1, in opus formationis proprie impendatur, ideoque novitii ne occupentur in studiis et muniis, quae huic formationi non directe inserviunt.

Can. 653 – § 1. Novitius institutum libere deserere potest; competens autem instituti auctoritas potest eum dimittere.

§ 2. Exacto novitiatu, si idoneus iudicetur, novitius ad professionem temporariam admittatur, secus dimittatur; si dubium supersit de eius idoneitate, potest probationis tempus a Superiore maiore ad normam iuris proprii, non tamen ultra sex menses prorogari.

ART. 3

De professione religiosa

Can. 654 – Professione religiosa sodales tria consilia evangelica observanda voto publico assumunt, Deo per Ecclesiae ministerium consecrantur et instituto incorporantur cum iuribus et officiis iure definitis.

Can. 655 – Professio temporaria ad tempus iure proprio definitum emittatur, quod neque triennio brevius neque sexennio longius sit.

Can. 656 – Ad validitatem professionis temporariae requiritur ut:

- 1° qui eam emissurus est, decimum saltem octavum aetatis annum compleverit;
- 2° novitiatus valide peractus sit;
- 3° habeatur admissio a competenti Superiore cum voto sui consilii ad normam iuris libere facta;
- 4° sit expressa et absque vi, metu gravi aut dolo emissa;
- 5° a legitimo Superiore per se vel per alium recipiatur.

Can. 657 – § 1. Expleto tempore ad quod professio emissa fuerit, qui sponte petat et idoneus iudicetur, ad renovationem professionis vel ad professionem perpetuam admittatur, secus discedat.

§ 2. Si opportunum vero videatur, periodus professionis; temporariae a competenti Superiore, iuxta ius proprium, prorogari potest, ita tamen ut totum tempus, quo sodalis votis temporariis adstringitur, non superet novennium.

§3. Professio perpetua anticipari potest ex iusta causa, non tamen ultra trimestre.

Can. 658 – Praeter condiciones de quibus in can. 656, nn. 2, 4 et 5 aliasque iure proprio appositas, ad validitatem professionis perpetuae requiritur:

- 1° vigesimus primus saltem aetatis annus completus;
- 2° praevia professio temporaria saltem per triennium, salvo praescripto can. 657, §3.

ART. 4

De religiosorum institutione

Can. 659 – § 1. In singulis institutis, post primam professionem omnium sodalium institutio perficiatur ad vitam instituti propriam plenius ducendam et ad eius missionem aptius proseguendam.

§ 2. Quapropter ius proprium rationem definire debet huius institutionis eiusdemque durationis, attentis Ecclesiae necessitatibus atque hominum temporumque condicionibus, prout a fine est indole instituti exigitur.

§3. Institutio sodalium, qui ad sacros ordines suscipiendos praeparantur, iure universali regitur et propria instituti ratione studiorum.

Can. 660 – § 1. Institutio sit systematica, captui sodalium accommodata, spiritualis et apostolica, doctrinalis simul ac practica, titulis etiam congruentibus, tam ecclesiasticis quam civilibus, pro opportunitate obtentis.

§ 2. Perdurante tempore huius institutionis, sodalibus officia et opera ne committantur, quae eam impedian.

Can. 661 – Per totam vitam religiosi formationem suam spiritualem, doctrinalem et practicam sedulo prosequantur; Superiores autem eis adiumenta et tempus ad hoc procurent.

CAPUT IV

DE INSTITUTORUM EORUMQUE SODALIUM OBLIGATIONIBUS ET IURIBUS

Can. 662 – Religiosi sequelam Christi in Evangelio propositam et in constitutionibus proprii instituti expressam tamquam supremam vitae regulam habeant.

Can. 663 – § 1. Rerum divinarum contemplatio et assidua cum Deo in oratione unio omnium religiosorum primum et praecipuum sit officium.

§ 2. Sodales cotidie pro viribus Sacrificium eucharisticum participant, sanctissimum Corpus Christi recipiant et ipsum Dominum in Sacramento praesentem adorent.

§3. Lectioni sacra iuris proprii praescripta liturgiam horarum digne celebrent, firma pro clericis obligatione de qua in can. 276, § 2, n. 3, et alia pietatis exercitia peragant.

§4. Speciali cultu Virginem Deiparam, omnis vitae consecratae exemplum et tutamen, etiam per mariale rosarium prosequantur.

§5. Annua sacri recessus tempora fideliter servent.

Can. 664 – In animi erga Deum conversione insistant religiosi, conscientiam etiam cotidie examinent et ad paenitentiae sacramentum frequenter accedant.

Can. 665 – § 1. Religiosi in propria domo religiosa habitent vitam communem servantes, nec ab ea discedant nisi de licentia sui Superioris. Si autem agatur de diuturna a domo absentia, Superior maior, de consensu sui consilii atque iusta de causa, sodali concedere potest ut extra domum instituti degere possit, non tamen ultra annum, nisi causa infirmitatis curandae, ratione studiorum aut apostolatus exercendi nomine instituti.

§ 2. Sodalis, qui e domo religiosa illegitime abest cum animo sese subducendi a potestate Superiorum, sollicitè ab eisdem quaeratur et adiuvetur ut redeat et in sua vocatione perseveret.

Can. 666 – In usu mediorum communicationis socialis servetur necessaria discretio atque vitentur quae sunt vocationi propriae nociva et castitati personae consecratae periculosa.

Can. 667 – § 1. In omnibus domibus clausura indoli et missioni instituti accommodata servetur secundum determinationes proprii iuris, aliqua parte domus religiosae solis sodalibus semper reservata.

§ 2. Strictior disciplina clausurae in monasteriis ad vitam contemplativam ordinatis servanda est.

§3. Monasteria monialium, quae integre ad vitam contemplativam ordinantur, clausuram papalem, iuxta normas scilicet ab Apostolica Sede datas, observare debent. Cetera

monialium monasteria clausuram propriae indoli accomodatam et in constitutionibus definitam servant.

§4. Episcopus dioecesanus facultatem habet ingrediendi, iusta de causa, intra clausuram monasteriorum monialium, quae sita sunt in sua dioecesi, atque permittendi, gravi de causa et assistente Antistita, ut alii in clausuram admittantur, ac moniales ex ipsa egrediantur ad tempus vere necessarium.

Can. 668 – § 1. Sodales ante primam professionem suorum bonorum administrationem cedant cui maluerint et, nisi constitutiones aliud ferant, de eorum usu et usufructu libere disponant. Testamentum autem, quod etiam in iure civili sit validum, saltem ante professionem perpetuam condant.

§ 2. Ad has dispositiones iusta de causa mutandas et ad quemlibet actum ponendum circa bona temporalia, licentia Superioris competentis ad normam iuris proprii indigent.

§3. Quidquid religiosus propria acquirit industria vel ratione instituti, acquirit instituto. Quae ei ratione pensionis, subventionis vel assecurationis quoquo modo obveniunt, instituto acquiruntur, nisi aliud iure proprio statuatur.

§4. Qui ex instituti natura plene bonis suis renuntiare debet, illam renuntiationem, forma, quantum fieri potest, etiam iure civili valida, ante professionem perpetuam faciat a die emissae professionis valituram. Idem faciat professus a votis perpetuis, qui ad normam iuris proprii bonis suis pro parte vel totaliter de licentia supremi Moderatoris renuntiare velit.

§5. Professus, qui ob instituti naturam plene bonis suis renuntiaverit, capacitatem acquirendi et possidendi amittit, ideoque actus voto paupertatis contrarios invalide ponit. Quae autem ei post renuntiationem obveniunt, instituto cedunt ad normam iuris proprii.

Can. 669 – § 1. Religiosi habitum instituti deferant, ad normam iuris proprii confectum, in signum suae consecrationis et in testimonium paupertatis.

§ 2. Religiosi clerici instituti, quod proprium non habet habitum, vestem clericalem ad normam can. 284 assumant.

Can. 670 – Institutum debet sodalibus suppeditare omnia quae ad normam constitutionum necessaria sunt ad suae vocationis finem assequendum.

Can. 671 – Religiosus munera et officia extra proprium institutum ne recipiat absque licentia legitimi Superioris.

Can. 672 – Religiosi adstringuntur praescriptis cann. 277, 285, 286, 287 et 289, et religiosi clerici insuper praescriptis can. 279, § 2 in institutis laicalibus iuris pontificii, licentia de qua in Can. 285, § 4, concedi potest a proprio Superiore maiore.

CAPUT V DE APOSTOLATU INSTITUTORUM

Can. 673 – Omnium religiosorum apostolatus primum in eorum vitae consecratae testimonio consistit, quod oratione et paenitentia fovere tenentur.

Can. 674 – Instituta, quae integre ad contemplationem ordinantur, in Corpore Christi mystico praeclaram semper partem obtinent: Deo enim eximium laudis sacrificium offerunt, populum Dei uberrimis sanctitatis fructibus collustrant eumque exemplo movent necnon arcana fecunditate apostolica dilatant. Qua de causa, quantumvis actuosi apostolatus urgeat

necessitas, sodales horum institutorum advocari nequeunt ut in variis ministeriis pastoralibus operam adiutricem praestent.

Can. 675 – § 1. In institutis operibus apostolatus deditis, apostolica actio ad ipsam eorundem naturam pertinet. Proinde, tota vita sodalium spiritu apostolico imbuatur, tota vero actio apostolica spiritu religioso informetur.

§ 2. Actio apostolica ex intima cum Deo unione semper procedat eandemque confirmet et foveat.

§3. Actio apostolica, nomine et mandato Ecclesiae exercenda, in eius communione peragatur.

Can. 676 – Laicalia instituta, tum virorum tum mulierum, per misericordiae opera spiritualia et corporalia munus pastorale Ecclesiae eucharisticae est sacerdos vel diaconus; in peculiaribus adiuntis, in suae vocationis gratia fideliter permaneant.

Can. 677 – § 1. Superiores et sodales missionem et opera instituti propria sacerdoti summam maiorem expetere; ipsi tamen fas est stipem necessitatibus, prudenter accommodent, novis etiam et opportunis mediis adhibitis.

§ 2. Instituta autem, si quas habeant associationes christifidelium sibi coniunctas, speciali cura adiuvent, ut genuino spiritu suae familiae imbuantur.

Can. 678 – § 1. Religiosi subsunt potestati Episcoporum, quos devoto obsequio ac reverentia prosequi tenentur, in iis quae curam animarum, exercitium publicum cultus divini et alia apostolatus opera respiciunt.

§ 2. In apostolatu externo religiosi propriis quoque Superioribus maiores; integram stipem receptam transmittere debet, nisi certo obligationem ipsi Episcopi, si casus ferat, urgere ne omittant.

§3. In operibus apostolatus religiosorum ordinandis Episcopi dioecesani et Superiores religiosi collatis consiliis procedant oportet.

Can. 679 – Episcopus dioecesanus, urgente gravissima causa, sodali instituti religiosi prohibere potest quominus in dioecesi commoretur, si eius Superior maior monitus prospicere neglexerit, re tamen ad Sanctam Sedem statim delata.

Can. 680 – Inter varia instituta, et etiam inter eadem et clerum saecularem, ordinata foveatur cooperatio necnon, sub moderamine Episcopi dioecesani, omnium operum et actionum apostolicarum coordinatio, salvis indole, fine singulorum institutorum et legibus foundationis.

Can. 681 – § 1. Opera quae ab Episcopo dioecesano committuntur religiosis, eiusdem Episcopi auctoritati et directioni subsunt, firmo iure Superiorum religiosorum ad normam Can. 678, §§ 2 et 3.

§ 2. In his casibus ineatur conventio scripta inter Episcopum dioecesanum et competentem instituti Superiorem, qua, inter alia, expresse et accurate definiantur quae ad opus explendum, ad sodales eidem addicendos et ad oeconomicas spectent.

Can. 682 – § 1. Si de officio ecclesiastico in dioecesi alicui sodali religioso conferendo agatur, ab Episcopo dioecesano religiosus nominatur, praesentante vel saltem assentiente competenti Superiore.

§ 2. Religiosus ab officio commisso amoveri potest ad nutum sive auctoritatis committentis, monito Superiore religioso, sive Superioris, monito committente, non requisito alterius consensu.

Can. 683 – § 1. Ecclesias et oratoria, quibus christifideles habitualiter accedunt, scholas aliaque opera religionis vel caritatis sive spiritualis sive temporalis religiosi commissa, Episcopus dioecesanus visitare potest, sive per se sive per alium, tempore visitationis pastoralis et etiam in casu necessitatis; non vero scholas, quae exclusive pateant propriis instituti alumni.

§ 2. Quod si forte abusus deprehenderit, frustra Superiore religioso monito, propria auctoritate ipse per se providere potest.

CAPUT VI DE SEPARATIONE SODALIIUM AB INSTITUTO

ART. 1 De transitu ad aliud institutum

Can. 684 – § 1. Sodalıs a votis perpetuis nequit a proprio ad aliud institutum religiosum transire, nisi ex concessione supremi Moderatoris utriusque instituti et de consensu sui cuiusque consilii.

§ 2. Sodalıs, post peractam probationem quae ad tres saltem annos protrahenda est, ad professionem perpetuam in novo instituto admitti potest. Si autem sodalıs hanc professionem emittere renuat vel ad eam emittendam a competentibus Superioribus non admittatur, ad pristinum institutum redeat, nisi indultum saecularizationis obtinuerit.

§3. Ut religiosus a monasterio sui iuris ad aliud eiusdem instituti vel foederationis aut confoederationis transire possit, requiritur et sufficit consensus Superioris maioris utriusque monasterii et capituli monasterii recipientis, salvis aliis requisitis iure proprio statutis nova professio non requiritur.

§4. Ius proprium determinet tempus et modum probationis, quae professioni sodalıs in novo instituto praemittenda est.

§5. Ut ad institutum saeculare aut ad societatem vitae apostolicae vel ex illis ad institutum religiosum fiat transitus, requiritur licentia Sanctae Sedis, cuius mandatis standum est.

Can. 685 – § 1. Usque ad emissionem professionis in novo instituto, manentibus votis, iura et obligationes quae sodalıs in priore instituto habebat, suspenduntur; ab incepta tamen probatione, ipse ad observantiam iuris proprii novi instituti tenetur.

§ 2. Per professionem in novo instituto sodalıs eidem incorporatur, cessantibus votis, iuribus et obligationibus praecedentibus.

ART. 2 De egressu ab instituto

Can. 686 – § 1. Supremus Moderator, de consensu sui consilii, sodali a votis perpetuis professo, gravi de causa concedere potest indultum exclaurationis, non tamen ultra triennium, praevio consensu Ordinarii loci in quo commorari debet, si agitur de clerico. Indultum prorogare vel illud ultra triennium concedere Sanctae Sedi vel, si de institutis iuris dioecesani agitur, Episcopo dioecesano reservatur.

§ 2. Pro monialibus indultum exclaurationis concedere unius Apostolicae Sedis est.

§3. Petente supremo Moderatore de consensu sui consilii, exclaustatio imponi potest a Sancta Sede pro sodale instituti iuris pontificii vel ab Episcopo dioecetano pro sodale instituti iuris dioecetani, ob graves causas, servata aequite et caritate.

Can. 687 – Sodalis exclaustatus exoneratus habetur ab obligationibus, quae cum nova suae vitae condicione componi nequeunt, itemque sub dependentia et cura manet suorum Superiorum et etiam Ordinarii loci, praesertim si de clerico agitur. Habitum instituti deferre potest, nisi aliud in indulto statuatur. Voce tamen activa et passiva caret.

Can. 688 – § 1. Qui expleto professionis tempore ab instituto egredi voluerit, illud derelinquere potest.

§ 2. Qui perdurante professione temporaria, gravi de causa, petit ut institutum derelinquat, indultum discendi consequi potest in instituto iuris pontificii a supremo Moderatore de consensu sui consilii; in institutis autem iuris dioecetani et in monasteriis, de quibus in can. 615, indultum, ut valeat, confirmari debet ab Episcopo domus assignationis.

Can. 689 – § 1. Sodalis, expleta professione temporaria, si iustae causae affuerint a competenti Superiore maiore, audito suo consilio, a subsequenti professione emittenda excludi potest.

§ 2. Infirmitas physica vel psychica, etiam post professionem contracta, quae, de iudicio peritorum, sodalem, de quo in § 1, reddit ineptum ad vitam in instituto ducendam, causam constituit eum non admittendi ad professionem renovendam ad perpetuam emittendam, nisi ob neglentiam instituti vel ob laborem in instituto peractum infirmitas contracta fuerit.

§3. Si vero religiosus, perdurantibus votis temporariis, amens evaserit, etsi novam professionem emittere non valeat, ab instituto tamen dimitti non potest.

Can. 690 – § 1. Qui, expleto novitiatu vel post professionem, legitime ab instituto egressus fuerit, a Moderatore supremo de consensu sui consilii rursus admitti potest sine onere repetendi erga sodales instituti amittit presbyter; revocata autem eadem probationem praeviam professioni temporariae et tempus votorum ante professionem perpetuam praemittendum, ad normam cann. 655 et 657.

§ 2. Eadem facultate gaudet Superior monasterii sui iuris cum consensu sui consilii.

Can. 691 – § 1. Professus a votis perpetuis indultum discedendi ab instituto ne petat, nisi ob gravissimas causas coram Domino perpensas; petitionem suam deferat supremo instituti Moderatori, qui eam una cum voto suo suique consilii auctoritati competenti transmittat.

§ 2. Huiusmodi indultum in institutis iuris pontificii Sedi Apostolicae reservatur; in institutis vero iuris dioecetani, id etiam Episcopus dioecesis, in qua domus assignationis sita est, concedere potest.

Can. 692 – Indultum discedendi legitime concessum et sodali notificatum, nisi in actu notificationis ab ipso sodale reiectum fuerit, ipso iure secumfert dispensationem a votis necnon ab omnibus obligationibus ex professione ortis.

Can. 693 – Si sodalis sit clericus, indultum non conceditur priusquam inveniat Episcopum qui eum in dioecesi incardinet vel saltem ad experimentum recipiat. Si ad experimentum recipiatur, transacto quinquennio, ipso iure dioecesi incardinatur, nisi Episcopus eum recusaverit.

ART. 3
De dimissione sodalium

Can. 694 – § 1. Ipso facto dimissus ab instituto habendus est sodalis qui:

1° a fide catholica notorie defecerit;

2° matrimonium contraxerit vel, etiam civiliter tantum, attentaverit.

§ 2. His in casibus Superior maior cum suo consilio, nulla mora interposita, collectis probationibus, declarationem facti emittat, ut iuridice constet de dimissione.

Can. 695 – § 1. Sodalis dimitti debet ob delicta de quibus in cann. 1397, 1398 et 1395, nisi in delictis, de quibus in can. 1395, § 2, Superior censeat dimissionem non esse omnino necessariam et emendationi sodalis atque restitutioni iustitiae et reparationi scandali satis alio modo consuli posse.

§ 2. Hisce in casibus, Superior maior, collectis probationibus circa facta et imputabilitatem, sodali dimittendo accusationem atque probationes significet, data eidem facultate sese defendendi. Acta omnia a Superiore maiore et a notario subscripta, una cum responsionibus sodalis scripto redactis et ab ipso sodale subscriptis, supremo Moderatori transmittantur.

Can. 696 – § 1. Sodalis dimitti etiam potest ob alias causas, dummodo sint graves, externae, imputabiles et iuridice comprobatae, uti sunt: habitualis neglectus obligationum vitae consecratae; iteratae violationes sacrorum vinculorum; pertinax inoboedientia legitimis praescriptis Superiorum in materia gravi; grave scandalum ex culpabili modo agendi sodalis ortum; pertinax sustentatio vel diffusio doctrinarum ab Ecclesiae magisterio damnatarum; publica adhaesio ideologiis materialismo vel atheismo infectis; illegitima absentia, de qua in Can. 665, § 2, per semestre protracta; aliae causae similis gravitatis iure proprio instituti forte determinatae.

§ 2. Ad dimissionem sodalis a votis temporariis, etiam causae minoris gravitatis in iure proprio statutae sufficiunt.

Can. 697 – In casibus de quibus in can. 696, si Superior maior, audito suo consilio, censuerit processum dimissionis esse inchoandum:

1° probationes colligat vel compleat;

2° sodalem scripto vel coram duobus testibus moneat cum explicita comminatione subsecuturae dimissionis nisi resipiscat, clare significata causa dimissionis et data sodali plena facultate sese defendendi quod si monitio incassum cedat, ad alteram monitionem, spatio saltem quindecim dierum interposito, procedat;

3° si haec quoque monitio incassum ceciderit et Superior maior cum suo consilio censuerit de incorrigibilitate satis constare et defensiones sodalis insufficientes esse, post quindecim dies ab ultima monitione frustra elapsos, acta omnia ab ipso Superiore maiore et a notario subscripta una cum responsionibus sodalis ab ipso sodale subscriptis supremo Moderatori transmittat.

Can. 698 – In omnibus casibus, de quibus in cann. 695 et 696, firmum semper manet ius sodalis cum supremo Moderatore communicandi et illi directe suas defensiones exhibendi.

Can. 699 – § 1. Supremus Moderator cum suo consilio, quod ad validitatem saltem quattuor membris constare debet, collegialiter procedat ad probationes, argumenta et defensiones accurate perpendenda, et si per secretam suffragationem id decisum fuerit, decretum dimissionis ferat, expressis ad validitatem saltem summarie motivis in iure et in facto.

§ 2. In monasteriis sui iuris, de quibus in can. 615, dimissionem decernere pertinet ad Episcopum dioecesanum, cui Superior acta a consilio suo recognita submittat.

Can. 700 – Decretum dimissionis vim non habet, nisi a Sancta Sede confirmatum fuerit, cui decretum et acta omnia transmittenda sunt; si agatur de instituto iuris dioecesani, confirmatio spectat ad Episcopum dioecesis ubi sita est domus, cui religiosus adscriptus est. Decretum vero, ut valeat, indicare debet ius, quo dimissus gaudet, recurrenti intra decem dies a recepta notificatione ad auctoritatem competentem. Recursus effectum habet suspensivum.

Can. 701 – Legitima dimissione ipso facto cessant vota necnon iura et obligationes ex professione promanantia. Si tamen sodalis sit clericus, sacros ordines exercere nequit, donec Episcopum inveniat qui eum post congruam probationem in dioecesi, ad normam can. 693, recipiat vel saltem exercitium sacrorum ordinum permittat.

Can. 702 – § 1. Qui ex instituto religioso legitime egrediantur vel ab eo legitime dimissi fuerint, nihil ab eo eodem repetere possunt ob quamlibet operam in eo praestitam.

§ 2. Institutum tamen aequitatem et evangelicam caritatem servet erga sodalem, qui ab eo separatur.

Can. 703 – In casu gravis scandali exterioris vel gravissimi nocumenti instituto imminenti, sodalis statim a Superiore maiore vel, si periculum sit in mora, a Superiore locali cum consensu sui consilii e domo religiosa eici potest. Superior maior, si opus sit, dimissionis processum ad normam iuris instituendum curet, aut rem Sedi Apostolicae deferat.

Can. 704 – De sodalibus, qui ab instituto sunt quoquo modo separati, fiat mentio in relatione Sedi Apostolicae mittenda, de qua in can. 592, § 1.

CAPUT VII DE RELIGIOSIS AD EPISCOPATUM EVECTIS

Can. 705 – Religiosus ad episcopatum evectus instituti sui sodalis remanet, sed vi voti oboedientiae uni Romano Pontifici obnoxius est, et obligationibus non adstringitur, quas ipse prudenter iudicet cum sua condicione componi non posse.

Can. 706 – Religiosus de quo supra:

1° si per professionem dominium bonorum amiserit, bonorum quae ipsi obveniant habet usum, usumfructum et administrationem proprietatem vero Episcopus dioecesanus aliique, de quibus in can. 381, § 2, acquirunt Ecclesiae particulari; ceteri, instituto vel Sanctae Sedi, prout institutum capax est possidendi vel minus;

2° si per professionem dominium bonorum non amiserit, bonorum quae habebat, recuperat usum usumfructum et administrationem; quae postea ipsi obveniant, sibi plene acquirit;

3° in utroque autem casu de bonis, quae ipsi obveniant non intuitu personae, disponere debet secundum offerentium voluntatem.

Can. 707 – § 1. Religiosus Episcopus emeritus habitationis sedem sibi eligere potest etiam extra domos sui instituti, nisi aliud a Sede Apostolica provisum fuerit.

§ 2. Quoad eius congruam et dignam sustentationem, si cuidam dioecesi inserviverit, servetur can. 402, § 2, nisi institutum proprium talem sustentationem providere voluerit; secus Sedes Apostolica aliter provideat.

CAPUT VIII
DE CONFERENTIIS SUPERIORUM MAIORUM

Can. 708 – Superiores maiores utiliter in conferentiis seu consiliis consociari possunt ut, collatis viribus, allaborent sive ad finem singulorum institutorum plenius assequendum, salvis semper eorum autonomia, indole proprioque spiritu, sive ad communia negotia pertractanda, sive ad congruam coordinationem et cooperationem cum Episcoporum conferentiis et etiam cum singulis Episcopis instaurandam.

Can. 709 – Conferentiae Superiorum maiorum sua habeant statuta a Sancta Sede approbata, a qua unice, etiam in personam iuridicam, erigi possunt et sub cuius supremo moderamine manent.

TITULUS III
De institutis saecularibus (Cann. 710 – 730)

Can. 710 – Institutum saeculare est institutum vitae consecratae, in quo christifideles in saeculo viventes ad caritatis perfectionem contendunt atque ad mundi sanctificationem praesertim ab intus conferre student.

Can. 711 – Instituti saecularis sodalis vi suae consecrationis propriam in populo Dei canonicam condicionem, sive laicalem sive clericalem, non mutat, servatis iuris praescriptis quae instituta vitae consecratae respiciunt.

Can. 712 – Firmis praescriptis cann. 598-601, constitutiones statuunt vincula sacra, quibus evangelica consilia in instituto assumuntur, et definiant obligationes quas eadem vincula inducunt, servata tamen in vitae ratione semper propria instituti saecularitate.

Can. 713 – § 1. Sodales horum institutorum propriam consecrationem in actuositate apostolica exprimunt et exercent, iidemque, ad instar fermenti, omnia spiritu evangelico imbuere satagunt ad robur et incrementum Corporis Christi.

§ 2. Sodales laici, munus Ecclesiae evangelizandi, in saeculo et ex saeculo, participant sive per testimonium vitae christianae et fidelitatis erga suam consecrationem, sive per adiutricem quam praebent operam ad ordinandas secundum Deum res temporales atque ad mundum virtute Evangelii informandum. Suam etiam cooperationem, iuxta propriam vitae rationem saecularem, in communitatis ecclesialis servitium offerunt.

§ 3. Sodales clerici per vitae consecratae testimonium, praesertim in presbyterio, peculiari caritate apostolica confratribus adiutorio sunt, et in populo Dei mundi sanctificationem suo sacro ministerio perficiunt.

Can. 714 – Sodales vitam in ordinariis mundi condicionibus vel soli, vel in sua quisque familia, vel in vitae fraternae coetu, ad normam constitutionum ducant.

Can. 715 – § 1. Sodales clerici in dioecesi incardinati ab Episcopo dioecesano dependent, salvis iis quae vitam consecratam in proprio instituto respiciunt.

§ 2. Qui vero ad normam can. 266, § 3 instituto incardinantur, si ad opera instituti propria vel ad regimen instituti destinantur, ad instar religiosorum ab Episcopo dependent.

Can. 716 – § 1. Sodales omnes vitam instituti, secundum ius proprium, actuose participant.

§3. Eiusdem instituti sodales communionem inter se servant, sollicite curantes spiritus unitatem et genuinam fraternitatem.

Can. 717 – § 1. Constitutiones proprium regiminis modum praescribant, tempus quo Moderatores suo officio fungantur et modum quo iidem designantur definiant.

§ 2. Nemo in Moderatorem supremum designetur, qui non sit definitive incorporatus.

§3. Qui regimini instituti praepositi sunt, curent ut eiusdem spiritus unitas servetur et actuosa sodalium participatio promoveatur.

Can. 718 – Administratio bonorum instituti, quae paupertatem evangelicam exprimere et fovere debet, regitur normis Libri V "De bonis Ecclesiae temporalibus" necnon iure proprio instituti. Item ius proprium definiat obligationes praesertim oeconomicas instituti erga sodales, qui pro ipso operam impendunt.

Can. 719 – § 1. Sodales, ut vocationi suae fideliter respondeant eorumque actio apostolica ex ipsa unione cum Christo procedat, sedulo orationi vacent, sacrarum Scripturarum lectioni apto modo incumbant, annua recessus tempora servant atque alia spiritualia exercitia iuxta ius proprium peragant.

§ 2. Eucharistiae celebratio, quantum fieri potest cotidiana, sit totius eorum vitae consecratae fons et robur.

§3. Libere ad sacramentum paenitentiae accedant, quod frequenter recipiant.

§4. Necessarium conscientiae moderamen libere obtineant atque huius generis consilia a suis etiam Moderatoribus, si velint, requirant.

Can. 720 – Ius admittendi in institutum, vel ad probationem vel ad sacra vincula sive temporaria sive perpetua aut definitiva assumenda ad Moderatores maiores cum suo consilio ad normam constitutionum pertinet.

Can. 721 – § 1. Invalide admittitur ad initialem probationem:

1° qui maiorem aetatem nondum attigerit;

2° qui sacro vinculo in aliquo instituto vitae consecratae actu obstringitur, aut in societate vitae apostolicae incorporatus est;

3° coniux durante matrimonio.

§ 2. Constitutiones possunt alia admissionis impedimenta etiam ad validitatem statuere vel condiciones apponere.

§3. Praetera, ut quis recipiatur, habeat oportet maturitatem, quae ad vitam instituti propriam recte ducendam est necessaria.

Can. 722 – § 1. Probatio initialis eo ordinetur, ut candidati suam divinam vocationem et quidem instituti propriam aptius cognoscant iidemque in spiritu et vivendi modo instituti exercentur.

§ 2. Ad vitam secundum evangelica consilia ducendam candidati rite instituantur atque ad eandem integre in apostolatum convertendam edoceantur, eas adhibentes evangelizationis formas, quae instituti fini, spiritui et indoli magis respondeant.

§3. Huius probationis modus et tempus ante sacra vincula in instituto primum suscipienda, biennio non brevius, in constitutionibus definiantur.

Can. 723 – § 1. Elapso probationis initialis tempore, candidatus qui idoneus iudicetur, tria consilia evangelica, sacro vinculo firmata, assumat vel ab instituto discedat.

§ 2. Quae prima incorporatio, quinquennio non brevior, ad normam constitutionum temporaria sit.

§3. Huius incorporationis tempore elapso, sodalis, qui idoneus iudicetur, admittatur ad incorporationem perpetuam vel definitivam, vinculis scilicet temporariis semper renovandis.

§4. Incorporatio definitiva, quoad certos effectus iuridicos in constitutionibus statuendos, perpetuae aequiparatur.

Can. 724 – § 1. Institutio post vincula sacra primum assumpta iugiter secundum constitutiones est protrahenda.

§ 2. Sodales in rebus divines et humanis pari gressu instituantur de continua vero eorum spirituali formatione seriam habeant curam instituti Moderatores.

Can. 725 – Institutum sibi associare potest, aliquo vinculo in constitutionibus determinato, alios christifideles, qui ad evangelicam perfectionem secundum spiritum instituti contendunt eiusdemque missionem participant.

Can. 726 – § 1. Elapso tempore incorporationis temporariae, sodalis institutum libere derelinquere valet vel a sacrorum vinculorum renovatione iusta de causa a Moderatore maiore, audito suo consilio, excludi potest.

§ 2. Sodalis temporariae incorporationis id sponte petens, indultum discedendi a supremo Moderatore de consensu sui consilii gravi de causa obtinere valet.

Can. 727 – § 1. Sodalis perpetue incorporatus, qui institutum derelinquere velit, indultum discedendi, re coram Domino serio perpensa, a Sede Apostolica per Moderatorem supremum petat, si institutum est iuris pontifici secus etiam ab Episcopo dioecesano, prout in constitutionibus definitur.

§ 2. Si agatur de clerico instituto incardinato, servetur praescriptum can. 693.

Can. 728 – Indulto discedendi legitime concesso, cessant omnia vincula necnon iura et obligationes ab incorporatione promanantia.

Can. 729 – Sodalis ab instituto dimittitur ad normam cann. 694 et 695 constitutiones praeterea determinent alias causas dimissionis, dummodo sint proportionate graves, externae, imputabiles et iuridice comprobatae, atque modus procedendi servetur in cann. 697-700 status. Dimisso applicatur praescriptum can. 701.

Can. 730 – Ut sodalis instituti saecularis ad aliud institutum saeculare transeat, serventur praescripta cann. 684, §§ 1, 2, 4, et 685; ut vero ad institutum religiosum vel ad societatem vitae apostolicae aut ex illis ad institutum saeculare fiat transitus, licentia requiritur Sedis Apostolicae, cuius mandatis standum est.

SECTIO II DE SOCIETATIBUS VITAE APOSTOLICAE (Cann. 731 – 755)

Can. 731 – § 1. Institutis vitae consecratae accedunt societates vitae apostolicae, quarum sodales, sine votis religionis, finem apostolicum societatis proprium prosequuntur et, vitam fraternam in communi ducentes, secundum propriam vitae rationem, per observantiam constitutionum ad perfectionem caritatis tendunt.

§ 2. Inter has sunt societates in quibus sodales, aliquo vinculo constitutionibus definito, consilia evangelica assumunt.

Can. 732 – Quae in cann. 578-597, et 606 statuuntur, societatibus vitae apostolicae applicantur, salva tamen uniuscuiusque societatis natura societatibus vero, de quibus in can. 731, § 2, etiam cann. 598-602 applicantur.

Can. 733 – § 1. Domus erigitur et communitas localis constituitur a competenti auctoritate societatis, praevio consensu Episcopi dioecesani in scriptis dato, qui etiam consuli debet, cum agitur de eius suppressione.

§ 2. Consensus ad erigendam domum secumfert ius habendi saltem oratorium, in quo sanctissima Eucharistia celebretur et asservetur.

Can. 734 – Regimen societatis a constitutionibus determinatur, servatis, iuxta naturam uniuscuiusque societatis, cann. 617-633.

Can. 735 – § 1. Sodalium admissio, probatio, incorporatio et institutio determinantur iure proprio cuiusque societatis.

§ 2. Ad admissionem in societatem quod attinet, servantur condiciones in cann. 642-645 statutae.

§3. Ius proprium determinare debet rationem probationis et institutionis fini et indoli societatis accommodatam, praesertim doctrinalem, spiritualem et apostolicam, ita ut sodales vocationem divinam agnoscentes ad missionem et vitam societatis apte praeparentur.

Can. 736 – § 1. In societatibus clericalibus clerici ipsi societati incardinantur, nisi aliter ferant constitutiones.

§ 2. In iis quae ad rationem studiorum et ad ordines suscipiendos pertinent, servantur normae clericorum saecularium, firma tamen § 1.

Can. 737 – Incorporatio secumfert ex parte sodalium obligationes et iura in constitutionibus definita, ex parte autem societatis, curam sodales ad finem propriae vocationis perducendi, iuxta constitutiones.

Can. 738 – § 1. Sodales omnes subsunt propriis Moderatoribus ad normam constitutionum in iis quae vitam internam et disciplinam societatis respiciunt.

§ 2. Subsunt quoque Episcopo dioecesano in iis quae cultum publicum, curam animarum aliaque apostolatus opera respiciunt, attentis cann. 679-683.

§3. Relationes sodalis dioecesi incardinati cum Episcopo proprio constitutionibus vel particularibus conventionibus definiuntur.

Can. 739 – Sodales, praeter obligationes quibus, uti sodales, obnoxii sunt secundum constitutiones, communibus obligationibus clericorum adstringuntur, nisi ex natura rei vel ex contextu sermonis aliud constet.

Can. 740 – Sodales habitare debent in domo vel in communitate legitime constituta et servare vitam communem, ad normam iuris proprii, quo quidem etiam absentiae a domo vel communitate reguntur.

Can. 741 – § 1. Societates et, nisi aliter ferant constitutiones, earum partes et domus, personae sunt iuridicae et, qua tales, capaces bona temporalia acquirendi, possidendi, administrandi et alienandi, ad normam praescriptorum Libri V "De bonis Ecclesiae temporalibus," cann. 636, 638 et 639, necnon iuris proprii.

§ 2. Sodales capaces quoque sunt, ad normam iuris proprii, bona temporalia acquirendi, possidendi, administrandi de iisque disponendi, sed quidquid ipsis instituto societatis obveniat, societati acquiritur.

Can. 742 – Egressus et dimissio sodalis nondum definitive incorporati reguntur constitutionibus cuiusque societatis.

Can. 743 – Indultum discedendi a societate, cessantibus iuribus et obligationibus ex incorporatione promanantibus, firmo praescripto can. 693, sodalis definitive incorporatus a supremo Moderatore cum consensu eius consilii obtinere potest, nisi id iuxta constitutiones Sanctae Sedi reservetur.

Can. 744 – § 1. Supremo quoque Moderatori cum consensu sui consilii pariter reservatur licentiam concedere sodali definitive incorporato ad aliam societatem vitae apostolicae transeundi, suspensis interim iuribus et obligationibus propriae societatis, firmo tamen iure redeundi ante definitivam incorporationem in novam societatem.

§ 2. Ut transitus fiat ad institutum vitae consecratae vel ex eo ad societatem vitae apostolicae, licentia requiritur Sanctae Sedis, cuius mandatis standum est.

Can. 745 – Supremus Moderator cum consensu sui consilii sodali definitive incorporato concedere potest indultum vivendi extra societatem, non tamen ultra triennium, suspensis iuribus et obligationibus quae cum ipsius nova condicione componi non possunt; permanet tamen sub cura Moderatorum. Si agitur de clerico, requiritur praetera consensus Ordinarii loci in quo commorari debet, sub cuius cura et dependentia etiam manet.

Can. 746 – Ad dimissionem sodalis definitive incorporati servantur, congrua congruis referendo, cann. 694-704.

Liber III: De Ecclesiae munere docendi

Can. 747 – § 1. Ecclesiae, cui Christus Dominus fidei depositum concredidit ut ipsa, Spiritu Sancto assistente, veritatem revelatam sancte custodiret, intimius perscrutaretur, fideliter annuntiaret atque exponeret, officium est et ius nativum, etiam mediis communicationis socialis sibi propriis adhibitis, a qualibet humana potestate independens, omnibus gentibus Evangelium praedicandi.

§ 2. Ecclesiae competit semper et ubique principia moralia etiam de ordine sociali annuntiare, necnon iudicium ferre de quibuslibet rebus humanis, quatenus personae humanae iura fundamentalia aut animarum salus id exigant.

Can. 748 – § 1. Omnes homines veritatem in iis, quae Deum eiusque Ecclesiam respiciunt, quaerere tenentur eamque cognitam amplectendi ac servandi obligatione vi legis divinae adstringuntur et iure gaudent.

§ 2. Homines ad amplectendam fidem catholicam contra ipsorum conscientiam per coactionem adducere nemini umquam fas est.

Can. 749 – § 1. Infallibilitate in magisterio, vi muneris sui gaudet Summus Pontifex quando ut supremus omnium christifidelium Pastor et Doctor, cuius est fratres suos in fide confirmare, doctrinam de fide vel de moribus tenendam definitivo actus proclamat.

§ 2. Infallibilitate in magisterio pollet quoque Collegium Episcoporum quando magisterium exercent Episcopi in Concilio Oecumenico coadunati, qui, ut fidei et morum doctores et iudices, pro universa Ecclesia doctrinam de fide vel de moribus definitive tenendam declarant aut quando per orbem dispersi, communionis nexum inter se et cum Petri successore servantes, una cum eodem Romano Pontifice authentice res fidei vel morum docentes, in unam sententiam tamquam definitive tenendam conveniunt.

§3. Infallibiliter definita nulla intellegitur doctrina, nisi id manifesto constiterit.

Can. 750 – Fide divina et catholica ea omnia credenda sunt quae verbo Dei scripto vel tradito, uno scilicet fidei deposito Ecclesiae commisso, continentur, et insimul ut divinitus revelata proponuntur sive ab Ecclesiae magisterio sollemni, sive ab eius magisterio ordinario et universali, quod quidem communi adhaesione christifidelium sub presbyteratum; qui ad presbyteratum destinantur, ad diaconatus quascumque devitare doctrinas iisdem contrarias.

Can. 751 – Dicitur haeresis, pertinax, post receptum baptismum, alicuius veritatis divina et catholica credendae denegatio, aut de eadem pertinax dubitatio; apostasia, fidei christianae

ex toto repudiatio; schisma, subiectionis Summo Pontifici aut communionis cum Ecclesiae membris eidem subditis detrectatio.

Can. 752 – Non quidem fidei assensus, religiosum tamen intellectus et voluntatis obsequium praestandum est doctrinae, quam sive Summus Pontifex sive Collegium Episcoporum de fide vel de moribus enuntiant, cum magisterium authenticum exercent, etsi definitivo actu eandem proclamare non intendant christifideles ergo devitare curent quae cum eadem non congruant.

Can. 753 – Episcopi, qui sunt in communione cum Collegii capite et membris, sive singuli sive in conferentiis Episcoporum aut in conciliis particularibus congregati, licet infallibilitate in docendo non polleant, christifidelium suae curae commissorum authentici sunt fidei

doctores et magistri; cui authentico magisterio suorum Episcoporum christifideles religioso animi obsequio adhaerere tenentur.

Can. 754 – Omnes christifideles obligatione tenentur servandi constitutiones et decreta, quae ad doctrinam proponendam et erroneas opiniones proscribendas fert legitima Ecclesiae auctoritas, speciali vero ratione, quae edit Romanus Pontifex vel Collegium Episcoporum.

Can. 755 – § 1. Totius Collegii Episcoporum et Sedis Apostolicae imprimis est fovere et dirigere motum oecumenicum apud catholicos, cuius finis est unitatis redintegratio inter universos christianos, ad quam promovendam Ecclesia ex voluntate Christi tenetur.

§ 2. Episcoporum item est, et, ad normam iuris, Episcoporum conferentiarum, eandem unitatem promovere atque pro variis adiunctorum necessitatibus vel opportunitatibus, normas practicas impertire, attentis praescriptis a suprema Ecclesiae auctoritate latis.

TITULUS I

De divini verbi ministerio (Cann. 756 – 780)

Can. 756 – § 1. Quoad universam Ecclesiam munus Evangelii annuntiandi praecipue Romano Pontifici et Collegio Episcoporum commissum est.

§ 2. Quoad Ecclesiam particularem sibi concreditam illud munus exercent singuli Episcopi, qui quidem totius ministerii verbi in eadem sunt moderatores; quandoque vero aliqui Episcopi coniunctim illud explent quoad diversas simul Ecclesias, ad normam iuris.

Can. 757 – Presbyterorum, qui quidem Episcoporum cooperatores sunt, proprium est Evangelium Dei annuntiare; praesertim hoc officio tenentur, quoad populum sibi commissum, parochi alique quibus cura animarum concreditur; diaconorum etiam est in ministerio verbi populo Dei, in communione cum Episcopo eiusque presbyterio, inservire.

Can. 758 – Sodales institutorum vitae consecratae, vi propriae Deo consecrationis, peculiari modo Evangelii testimonium reddunt, iidemque in Evangelio annuntiando ab Episcopo in auxilium convenienter assumuntur.

Can. 759 – Christifideles laici, vi baptismatis et confirmationis, verbo et vitae christianae exemplo evangelici nuntii sunt testes; vocari etiam possunt ut in exercitio ministerii verbi cum Episcopo et presbyteris cooperantur.

Can. 760 – In ministerio verbi, quod sacra Scriptura, Traditione, liturgia, magisterio vitaeque Ecclesiae innitatur oportet, Christi mysterium integre ac fideliter proponatur.

Can. 761 – Varia media ad doctrinam christianam annuntiandam adhibeantur quae praesto sunt, imprimis praedicatio atque catechetica institutio, quae quidem semper principem locum tenent, sed et propositio doctrinae in scholis, in academiis, conferentiis et coadunationibus omnis generis, necnon eiusdem diffusio per declarationes publicas a legitima auctoritate occasione quorundam eventuum factas prelo aliisque instrumentis communicationis socialis.

CAPUT I
DE VERBI DEI PRAEDICATIONE

Can. 762 – Cum Dei populus primum coadunetur verbo Dei vivi, quod ex ore sacerdotum omnino fas est recipere, munus praedicationis magni habeant sacri ministri, inter quorum praecipua officia sit Evangelium Dei omnibus annuntiare.

Can. 763 – Episcopis ius est ubique, non exclusis ecclesiis et oratoriis institutorum religiosorum iuris pontificii, Dei verbum praedicare, nisi Episcopus loci in casibus particularibus expresse renuerit.

Can. 764 – Salvo praescripto can. 765, facultate ubique praedicandi, de consensu saltem praesumpto rectoris ecclesiae exercendae, gaudent presbyteri et diaconi, nisi ab Ordinario competenti eadem facultas restricta fuerit aut sublata, aut lege particulari licentia expressa requiratur.

Can. 765 – Ad praedicandum religiosi in eorum ecclesiis vel oratoriis licentia requiritur Superioris ad normam constitutionum competentis.

Can. 766 – Ad praedicandum in ecclesia vel oratorio admitti possunt laici, si certis in adiunctis necessitas id requirat aut in casibus particularibus utilitas id suadeat, iuxta Episcoporum conferentiae praescripta, et salvo can. 767, § 1.

Can. 767 – § 1. Inter praedicationis formas eminet homilia, quae est pars ipsius liturgiae et sacerdoti aut diacono reservatur; in eadem per anni liturgici cursum ex textus sacro fidei mysteria et normae vitae christianae exponantur.

§ 2. In omnibus Missis diebus dominicis et festis de praecepto, quae concursu populi celebrantur, homilia habenda est nec omitti potest nisi gravi de causa.

§ 3. Valde commendatur ut, si sufficiens detur populi concursus, homilia habeatur etiam in Missis quae infra hebdomadam, praesertim tempore adventus et quadragesimae aut occasione alicuius festi vel luctuosi eventus, celebrentur.

§ 4. Parochi aut ecclesiae rectoris est curare ut haec praescripta religiose servantur.

Can. 768 – § 1. Divini verbi praecones christifidelibus imprimis proponant, quae ad Dei gloriam hominumque salutem credere et facere oportet.

§ 2. Impertiant quoque fidelibus doctrinam, quam Ecclesiae magisterium proponit de personae humanae dignitate et libertate, de familiae unitate et stabilitate eiusque muniis, de obligationibus quae ad homines in societate coniunctos pertinent, necnon de rebus temporalibus iuxta ordinem a Deo statutum componendis.

Can. 769 – Doctrina christiana proponatur modo auditorum condicioni accomodato atque ratione temporum necessitatibus aptata.

Can. 770 – Parochi certis temporibus, iuxta Episcopi dioecesani praescripta, illas ordinent praedicationes, quas exercitia spiritualia et sacras missiones vocant, vel alias formas necessitatibus aptatas.

Can. 771 – § 1. Solliciti sint animarum pastores, praesertim Episcopi et parochi, ut Dei verbum iis quoque fidelibus nuntietur, qui ob vitae suae condicionem communi et ordinaria cura pastorali non satis fruuntur aut eadem penitus careant.

§ 2. Provideant quoque, ut Evangelii nuntium perveniat ad non credentes in territorio degentes, quippe quos, non secus ac fideles, animarum cura complecti debeat.

Can. 772 – § 1. Ad exercitium praedicationis quod attinet, ab omnibus praeterea servantur normae ab Episcopo dioecesano latae.

§ 2. Ad sermonem de doctrina christiana faciendum via radiophonica aut televisifica, servantur praescripta ab Episcoporum conferentia statuta.

CAPUT II DE CATECHETICA INSTITUTIONE

Can. 773 – Proprium et grave officium pastorum praesertim animarum est catechesim populi christiani curare, ut fidelium fides, per doctrinae institutionem et vitae christianae experientiam, viva fiat explicita atque operosa.

Can. 774 – § 1. Sollicitudo catechesis, sub moderamine legitimae ecclesiasticae auctoritatis, ad omnia Ecclesiae membra pro sua cuiusque parte pertinet.

§ 2. Prae ceteris parentes obligatione tenentur verbo et exemplo filios in fide et vitae christianae praxi efformandi; pari obligatione adstringuntur, qui parentum locum tenent atque patrini.

Can. 775 – § 1. Servatis praescriptis ab Apostolica Sede latis, Episcopi dioecesani est normas de re catechetica edicere itemque prospicere ut apta catechesis instrumenta praesto sint, catechismus etiam parando, si opportunum id videatur, necnon incepta catechetica fovere atque coordinare.

§ 2. Episcoporum conferentiae est, si utile videatur, curare ut catechismi pro suo territorio, praevia Sedis Apostolicae approbatione, edantur.

§ 3. Apud Episcoporum conferentiam institui potest officium catecheticum, cuius praecipuum munus sit singulis dioecesibus in re catechetica auxilium praebere.

Can. 776 – Parochus, vi sui muneris, catechetica efformationem adultorum, iuvenum et puerorum curare tenetur, quem in finem sociam sibi operam adhibeat clericorum paroeciae addictorum, sodalium institutorum vitae consecratae necnon societatum vitae apostolicae, habita ratione indolis uniuscuiusque instituti, necnon christifidelium laicorum, praesertim catechistarum; hi omnes, nisi legitime impediti, operam suam libenter praestare ne renuant. Munus parentum, in catechesi familiari, de quo in can. 774, § 2, promoveat et foveat.

Can. 777 – Peculiari modo parochus, attentis normis ab Episcopo dioecesano statutis, curet:

1° ut apta catechesis impertiatur pro sacramentorum celebratione;

2° ut pueri, ope catecheticae institutionis per congruum tempus impertitae, rite praeparentur ad primam receptionem sacramentorum paenitentiae et sanctissimae Eucharistiae necnon ad sacramentum confirmationis;

3° ut iidem, prima communione recepta, uberius ac profundius catechetica efformatione excolantur;

4° ut catechetica institutio iis etiam tradatur, quantum eorum condicio sinat, qui corpore vel mente sint praepediti;

5° ut iuvenum et adultorum fides, variis formis et inceptis, muniatur, illuminetur atque evolvatur.

Can. 778 – Curent Superiores religiosi et societatum vitae apostolicae ut in suis ecclesiis, scholis aliisve operibus sibi quoquo modo concredit, catechetica institutio sedulo impertiatur.

Can. 779 – Institutio catechetica tradatur omnibus adhibitis auxiliis, subsidiis didacticis et communicationis socialis instrumentis, quae efficaciora videantur ut fideles, ratione eorum indoli facultatibus et aetati necnon vitae condicionibus aptata, plenius catholicam doctrinam ediscere eamque aptius in praxim deducere valeant.

Can. 780 – Curent locorum Ordinarii ut catechistae ad munus suum rite explendum debite praeparentur, ut nempe continua formatio ipsis praebeatur, iidemque Ecclesiae doctrinam apte cognoscant atque normas disciplinis paedagogicis proprias theoretice ac practice addiscant.

TITULUS II

De actione Ecclesiae missionali (Cann. 781 – 792)

Can. 781 – Cum tota Ecclesia natura sua sit missionaria et opus evangelizationis habendum sit fundamentale officium populi Dei, christifideles omnes, propriae responsabilitatis conscii, partem suam in opere missionali assumant.

Can. 782 – § 1. Suprema directio et coordinatio inceptorum et actionum quae ad opus missionale atque ad cooperationem missionariam pertinent, competit Romano Pontifici et Collegio Episcoporum.

§ 2. Singuli Episcopi, utpote Ecclesiae universae atque omnium Ecclesiarum sponsores, operis missionalis peculiarem sollicitudinem habeant, praesertim incepta missionalia in propria Ecclesia particulari suscitando, fovendo ac sustinendo.

Can. 783 – Sodales institutorum vitae consecratae, cum vi ipsius consecrationis sese servitio Ecclesiae dedicent, obligatione tenentur ad operam, ratione suo instituto propria, speciali modo in actione missionali navandam.

Can. 784 – Missionarii, qui scilicet a competenti auctoritate ecclesiastica ad opus missionale explendum mittuntur, eligi possunt autochthoni vel non, sive clerici saeculares, sive institutorum vitae consecratae vel societatis vitae apostolicae sodales, sive alii christifideles laici.

Can. 785 – § 1. In opere missionali peragendo assumantur catechistae, christifideles nempe laici debite instructi et vita christiana praestantes, qui, sub moderamine missionarii, doctrinae evangelicae proponendae et liturgicis exercitiis caritatisque operibus ordinandis sese impendant.

§ 2. Catechistae efformentur in scholis ad hoc destinatis vel, ubi desint, sub moderamine missionariorum.

Can. 786 – Actio proprie missionalis, qua Ecclesia implantatur in populis vel coetibus ubi nondum radicata est, ab Ecclesia absolvitur praesertim mittendo Evangelii praecones donec novellae Ecclesiae plene constituentur, cum scilicet instructae sint propriis viribus et sufficientibus mediis, quibus opus evangelizandi per se ipsae peragere valeant.

Can. 787 – § 1. Missionarii, vita ac verbi testimonio, dialogum sincerum cum non credentibus in Christum instituant, ut ipsis, ratione eorundem ingenio et culturae aptata, aperiantur viae quibus ad evangelicum nuntium cognoscendum adduci valeant.

§ 2. Curent ut quos ad evangelicum nuntium recipiendum aestiment paratos, veritates fidei edoceant, ita quidem ut ipsi ad baptismum recipiendum, libere id petentes, admitti possint.

Can. 788 – § 1. Qui voluntatem amplectendi fidem in Christum manifestaverint, expleto tempore praecatechumenatus, liturgicis caeremoniis admittantur ad catechumenatum, atque eorum nomina scribantur in libro ad hoc destinato.

§ 2. Catechumeni, per vitae christianae institutionem et tirocinium, apte initientur mysterio salutis atque introducantur in vitam fidei, liturgiae et caritatis populi Dei atque apostolatus.

§ 3. Conferentiae Episcoporum est statuta edere quibus catechumenatus ordinetur, determinando quaenam a catechumenis sint praestanda, atque definiendo quaenam eis agnoscantur praerogativae.

Can. 789 – Neophyti, apta institutione ad veritatem evangelicam penitus cognoscendam et officia per baptismum suscepta implenda efformentur; sincero amore erga Christum eiusque Ecclesiam imbuantur.

Can. 790 – § 1. Episcopi dioecesani in territoriis missionis est:

1° promovere, moderari et coordinare incepta et opera, quae ad actionem missionalem spectant;

2° curare ut debitae ineantur conventiones cum Moderatoribus institutorum quae operi missionali se dedicant, utque relationes cum iisdem in bonum cedant missionis.

§ 2. Praescriptis ab Episcopo dioecesano de quibus in § 1, n. 1 editis, subsunt omnes missionarii, etiam religiosi eorumque auxiliares in eius ditione degentes.

Can. 791 – In singulis dioecesibus ad cooperationem missionalem fovendam:

1° promoveantur vocationes missionales;

2° sacerdos deputetur ad incepta pro missionibus efficaciter promovenda, praesertim "Pontificia Opera Missionalia";

3° celebretur dies annualis pro missionibus;

4° solvatur quotannis congrua pro missionibus stips, Sanctae Sedi transmittenda.

Can. 792 – Episcoporum conferentiae opera instituant ac promoveant, quibus ii qui e terris missionum laboris aut studii causa ad earundem territorium accedant, fraterne recipiantur et congruenti pastoralis cura adiuventur.

TITULUS III

De educatione catholica (Cann. 793 – 821)

Can. 793 – § 1. Parentes, necnon qui eorum locum tenent, obligatione adstringuntur et iure gaudent prolem educandi; parentes catholici officium quoque habent ea eligendi media et instituta quibus, iuxta locorum adiuncta, catholicae filiorum educationi aptius prospicere queant.

§ 2. Parentibus ius et etiam iis fruendi auxiliis a societate civili praestandis, quibus in catholica educatione filiorum procuranda indigeant.

Can. 794 – § 1. Singulari ratione officium et ius educandi spectat ad Ecclesiam, cui divinitus missio concredita est homines adiuvandi, ut ad christianae vitae plenitudinem pervenire valeant.

§ 2. Animarum pastoribus officium est omnia disponendi, ut educatione catholica omnes fideles fruantur.

Can. 795 – Cum vera educatio integram persequi debeat personae humanae formationem, spectantem ad finem eius ultimum et simul ad bonum commune societatum, pueri et iuvenes ita excolantur ut suas dotes físicas, morales et intellectuales harmonice evolvere valeant, perfectiorem responsabilitatis sensum libertatisque rectum usum acquirant et ad vitam sociale active participandam conformentur.

CAPUT I DE SCHOLIS

Can. 796 – § 1. Inter media ad excolendam educationem christifideles magni faciant scholas, quae quidem parentibus, in munere educationis implendo, praecipuo auxilio sunt.

§ 2. Cum magistris scholarum, quibus filios educandos concredant, parentes arcte cooperentur oportet; magistri vero in officio suo persolvendo intime collaborent cum parentibus, qui quidem libenter audiendi sunt eorumque consociationes vel conventus instaurentur atque magni existimentur.

Can. 797 – Parentes in scholis eligendis vera libertate gaudeant oportet; quare christifideles solliciti esse debent ut societas civilis hanc libertatem parentibus agnoscat atque, servata iustitia distributiva, etiam subsidiis tueatur.

Can. 798 – Parentes filios concredant illis scholis in quibus educationi catholicae provideatur; quod si facere non valeant, obligatione tenentur curandi, ut extra scholas debitae eorundem educationi catholicae prospiciatur.

Can. 799 – Christifideles enitantur ut in societate civili leges quae iuvenum formationem ordinant, educationi eorum religiosae et morali quoque, iuxta parentum conscientiam, in ipsis scholis prospiciant.

Can. 800 – § 1. Ecclesiae ius est scholas cuiusvis disciplinae, generis et gradus condendi ac moderandi.

§ 2. Christifideles scholas catholicas foveant, pro viribus adiutricem operam conferentes ad easdem condendas et sustentandas.

Can. 801 – Instituta religiosa quibus missio educationis propria est, fideliter hanc suam missionem retinentes, satagant educationi catholicae etiam per suas scholas, consentiente Episcopo dioecesano conditas, sese impendere.

Can. 802 – § 1. Si praesto non sint scholae in quibus educatio tradatur christiano spiritu imbuta, Episcopi dioecesani est curare ut condantur.

§ 2. Ubi id expediat, Episcopus dioecesanus provideat ut scholae quoque condantur professionales et technicae necnon aliae quae specialibus necessitatibus requirantur.

Can. 803 – § 1. Schola catholica ea intellegitur quam auctoritas ecclesiastica competens aut persona iuridica ecclesiastica publica moderatur, aut auctoritas ecclesiastica documento scripto uti talem agnoscit.

§ 2. Institutio et educatio in schola catholica principiis doctrinae catholicae nitatur oportet; magistri recta doctrina et vitae probitate praestent.

§3. Nulla schola, etsi reapse catholica, nomen scholae catholicae gerat, nisi de consensu competentis auctoritatis ecclesiasticae.

Can. 804 – § 1. Ecclesiae auctoritati subicitur institutio et educatio religiosa catholica quae in quibuslibet scholis impertitur aut variis communicationis socialis instrumentis procuratur; Episcoporum conferentiae est de hoc actionis campo normas generales edicere, atque Episcopi dioecesani est eundem ordinare et in eum invigilare.

§ 2. Loci Ordinarius sollicitus sit, ut qui ad religionis institutionem in scholis, etiam non catholicis, deputentur magistri recta doctrina, vitae christianae testimonio atque arte paedagogica sint praestantes.

Can. 805 – Loci Ordinario pro sua dioecesi ius est nominandi aut approbandi magistros religionis, itemque si religionis morumve ratio id requirat, amovendi aut exigendi ut amoveantur.

Can. 806 – § 1. Episcopo dioecesano competit ius invigilandi et invisendi scholas catholicas in suo territorio sitas, eas etiam quae ab institutorum religiosorum sodalibus conditae sint aut dirigantur; eidem item competit praescripta edere quae ad generalem attinent ordinationem scholarum catholicarum: quae praescripta valent de scholis quoque quae ab iisdem sodalibus diriguntur, salva quidem eorundem quoad internum earum scholarum moderamen autonomia.

§ 2. Curent scholarum catholicarum Moderatores, advigilante loci Ordinario, ut institutio quae in iisdem traditur pari saltem gradu ac in aliis scholis regionis, ratione scientifica sit praestans.

CAPUT II

DE CATHOLICIS UNIVERSITATIBUS ALIISQUE STUDIORUM SUPERIORUM INSTITUTIS

Can. 807 – Ius est Ecclesiae erigendi et moderandi studiorum universitates, quae quidem ad altiore hominum culturam et plenior personae humanae promotionem necnon ad ipsius Ecclesiae munus docendi implendum conferant.

Can. 808 – Nulla studiorum universitas, etsi reapse catholica, titulum seu nomen universitatis catholicae gerat, nisi de consensu competentis auctoritatis ecclesiasticae.

Can. 809 – Episcoporum conferentiae curent ut habeantur, si fieri possit et expediat, studiorum universitates aut saltem facultates, in ipsarum territorio apte distributae, in quibus variae disciplinae, servata quidem earum scientifica autonomia, investigentur et tradantur doctrinae catholicae ratione habita.

Can. 810 – § 1. Auctoritati iuxta statuta competenti officium est providendi ut in universitatibus catholicis nominentur docentes qui praeterquam idoneitate scientifica et paedagogica, doctrinae integritate et vitae probitate praestent utque, deficientibus his requisitis, servato modo procedendi in statutis definito, a munere removeantur.

§ 2. Episcoporum conferentiae et Episcopi dioecesani, quorum interest, officium habent et ius invigilandi, ut in iisdem universitatibus principia doctrinae catholicae fideliter servantur.

Can. 811 – § 1. Curet auctoritas ecclesiastica competens ut in universitatibus catholicis erigatur facultas aut institutum aut saltem cathedra theologiae, in qua lectiones laicis quoque studentibus tradantur.

§ 2. In singulis universitatibus catholicis lectiones habeantur, in quibus eae praecipue tractentur quaestiones theologiae, quae cum disciplinis earundem facultatum sunt conexas.

Can. 812 – Qui in studiorum superiorum institutis quibuscumque disciplinas tradunt theologicas, auctoritatis ecclesiasticae competentis mandatum habeant oportet.

Can. 813 – Episcopus dioecesanus impensam habeat curam pastorem studentium, etiam per paroeciae erectione, vel saltem per sacerdotes ad hoc stabiliter deputatos, et provideat ut apud universitates, etiam catholicas, centra habeantur universitaria catholica, quae iuventuti adiutorio sint, praesertim spirituali.

Can. 814 – Quae de universitatibus statuuntur praescripta, pari ratione applicantur aliis studiorum superiorum institutis.

CAPUT III DE UNIVERSITATIBUS ET FACULTATIBUS ECCLESIASTICIS

Can. 815 – Ecclesiae, vi muneris sui veritatem revelatam nuntiandi, propriae sunt universitates vel facultates ecclesiasticae ad disciplinas sacras vel cum sacris conexas pervestigandas, atque studentes in iisdem disciplinis scientificè instituendos.

Can. 816 – § 1. Universitates et facultates ecclesiasticae constitui tantum possunt erectione ab Apostolica Sede facta aut approbatione ab eadem concessa; eidem competit etiam earundem superius moderamen.

§ 2. Singulae universitates et facultates ecclesiae sua habere debent statuta et studiorum rationem ab Apostolica Sede approbata.

Can. 817 – Gradus academicos, qui effectus canonicos in Ecclesia habeant, nulla universitas vel facultas conferre valet, quae non sit ab Apostolica Sede erecta vel approbata.

Can. 818 – Quae de universitatibus catholicis in cann. 810, 812 et 813 statuuntur praescripta, de universitatibus facultatibusque ecclesiasticis quoque valent.

Can. 819 – Quatenus dioecesis aut instituti religiosi immo vel ipsius Ecclesiae universae bonum id requirat, debent Episcopi dioecesani aut institutorum Superiores competentes ad universitates vel facultates ecclesiasticas mittere iuvenes et clericos et sodales indole, virtute et ingenio praestantes.

Can. 820 – Curent universitatum et facultatum ecclesiasticarum Moderatores ac professores ut variae universitatis facultates mutuam sibi, prout obiectum siverit, praestent operam, utque inter propriam universitatem vel facultatem et alias universitates et facultates, etiam non ecclesiasticas, mutua habeatur cooperatio, qua nempe eadem coniuncta opera, conventibus,

investigationibus scientificis coordinatis aliisque mediis, ad maius scientiarum incrementum conspirent.

Can. 821 – Provideant Episcoporum conferentia atque Episcopus dioecesanus ut, ubi fieri possit, condantur instituta superiora scientiarum religiosarum, in quibus nempe edoceantur disciplinae theologicae aliaeque quae ad culturam christianam pertineant.

TITULUS IV

De instrumentis communicationis socialis et in specie de libris (Cann. 822 – 832)

Can. 822 – § 1. Ecclesiae pastores, in suo munere explendo iure Ecclesiae proprio utentes, instrumenta communicationis socialis adhibere satagant.

§ 2. Iisdem pastoribus curae sit fideles edocere se officio teneri cooperandi ut instrumentorum communicationis socialis usus humano christianoque spiritu vivificetur.

§3. Omnes christifideles, ii praesertim qui quoquo modo in eorundem instrumentorum ordinatione aut usu partem habent, solliciti sint operam adiutricem actioni pastoralis praestare, ita ut Ecclesia etiam his instrumentis munus suum efficaciter exercent.

Can. 823 – § 1. Ut veritatum fidei morumque integritas servetur, officium et ius est Ecclesiae pastoribus invigilandi, ne scriptis aut usu instrumentorum communicationis socialis christifidelium fidei aut moribus detrimentum afferatur; item exigendi, ut quae fidem moresve tangant a christifidelibus edenda suo iudicio subiciantur; necnon reprobandi scripta quae rectae fidei aut bonis moribus noceant.

§ 2. Officium et ius, de quibus in § 1, competunt Episcopis, tum singulis tum in conciliis particularibus vel Episcoporum conferentiis adunatis quoad christifideles suae curae commissos, supremae autem Ecclesiae auctoritati quoad universum Dei populum.

Can. 824 – § 1. Nisi aliud statuatur, loci Ordinarius, cuius licentia aut approbatio ad libros edendos iuxta canones huius tituli est petenda, est loci Ordinarius proprius auctoris aut Ordinarius loci in quo libri publici iuris fient.

§ 2. Quae in canonibus huius tituli statuuntur de libris, quibuslibet scriptis divulgationi publicae destinatis applicanda sunt, nisi aliud constet.

Can. 825 – § 1. Libri sacrarum Scripturarum edi non possunt nisi ab Apostolica Sede aut ab Episcoporum conferentia approbati sint; itemque ut eorundem versiones in linguam vernaculam edi possint, requiritur ut ab eadem auctoritate sint approbatae atque insimul necessariis et sufficientibus explicationibus sint instructae.

§ 2. Versiones sacrarum Scripturarum convenientibus explicationibus instructas, communi etiam cum fratribus seiunctis opera, parare atque edere possunt christifideles catholici de licentia Episcoporum conferentiae.

Can. 826 – § 1. Ad libros liturgicos quod attinet, servantur praescripta can. 838.

§ 2. Ut iterum edantur libri liturgici necnon eorum versiones in linguam vernaculam eorumve partes, constare debet de concordantia cum editione approbata ex attestazione Ordinarii loci in quo publici iuris fiunt.

§3. Libri precum pro publico vel privato fidelium usu ne edantur nisi de licentia loci Ordinarii.

Can. 827 – § 1. Catechismi necnon alia scripta ad institutionem catechetica pertinentia eorumve versiones, ut edantur, approbatione egent loci Ordinarii, firmo praescripto can. 775,

§ 2. Nisi cum approbatione competentis auctoritatis ecclesiasticae editi sint aut ab ea postea approbati, in scholis, sive elementariis sive mediis sive superioribus, uti textus, quibus institutio nititur, adhiberi non possunt libri qui quaestiones recipiunt ad sacram Scripturam, ad theologiam, ius canonicum, historiam ecclesiasticam, et ad religiosas aut morales disciplinas pertinentes.

§3. Commendatur ut libri materias de quibus in § 2 tractantes, licet non adhibeantur uti textus in institutione tradenda, itemque scripta in quibus aliquid habetur quod religionis aut morum honestatis peculiariter intersit, iudicio subiciantur loci Ordinarii.

§4. In ecclesiis oratoriisve exponi, vendi aut dari non possunt libri vel alia scripta de quaestionibus religionis aut morum tractantia, nisi cum licentia competentis auctoritatis ecclesiasticae edita sint aut ab ea postea approbata.

Can. 828 – Collectiones decretorum aut actorum ab aliqua auctoritate ecclesiastica editas, iterum edere non licet, nisi impetrata prius eiusdem auctoritatis licentia et servatis condicionibus ab eadem praescriptis.

Can. 829 – Approbatio vel licentia alicuius operis edendi pro textu originali valet, non vero pro eiusdem novis editionibus vel translationibus.

Can. 830 – § 1. Integro manente iure uniuscuiusque loci Ordinarii committendi personis sibi probatis iudicium de libris, ab Episcoporum conferentia confici potest elenchus censorum, scientia, recta doctrina et prudentia praestantium, qui curiis dioecesanis praesto sint, aut constitui etiam potest commissio censorum, quam loci Ordinarii consulere possint.

§ 2. Censor, in suo obeundo officio, omni personarum acceptione seposita, prae oculis tantummodo habeat Ecclesiae de fide et moribus doctrinam, uti a magisterio ecclesiastico proponitur.

§3. Censor sententiam suam scripto dare debet; quae si faverit, Ordinarius pro suo prudenti iudicio licentiam concedat ut editio fiat, expresso suo nomine necnon tempore ac loco concessae licentiae; quod si eam non concedat, rationes denegationis cum operis scriptore Ordinarius communicet.

Can. 831 – § 1. In diariis, libellis aut foliis periodicis quae religionem catholicam aut bonos mores manifesto impetere solent, ne quidpiam conscribant christifideles, nisi iusta et rationabili de causa; clerici autem et institutorum religiosorum sodales, tantummodo de licentia loci Ordinarii.

§ 2. Episcoporum conferentiae est normas statuere de requisitis ut clericis atque sodalibus institutorum religiosorum partem habere liceat in tractandis via radiophonica aut televisifica quaestionibus, quae ad doctrinam catholicam aut mores attineant.

Can. 832 – Institutorum religiosorum sodales ut scripta quaestiones religionis morumve tractantia edere possint, licentia quoque egent sui Superioris maioris ad normam constitutionum.

TITULUS V

De fidei professione (Cann. 833 – 848)

Can. 833 – Obligatione emittendi personaliter professionem fidei, secundum formulam a Sede Apostolica probatam, tenetur:

1° coram praeside eiusve delegato, omnes qui Concilio Oecumenico vel particulari, synodo Episcoporum atque synodo dioecessana intersunt cum voto sive deliberativo sive consultivo; praeses autem coram Concilio aut synodo;

2° promoti ad cardinalitiam dignitatem iuxta sacri Collegii statuta;

3° coram delegato ab Apostolica Sede, omnes promoti ad episcopatum, itemque qui Episcopo dioecessano aequiparantur;

4° coram collegio consultorum, Administrator dioecessanus;

5° coram Episcopo dioecessano eiusve delegato, Vicarii generales et Vicarii episcopales necnon Vicarii iudiciales;

6° coram loci Ordinario eiusve delegato, parochi, rector, magistri theologiae et philosophiae in seminariis, initio suscepti muneris; promovendi ad ordinem diaconatus;

7° coram Magno Cancellario eoque deficiente coram Ordinario loci eorumve delegatis, rector universitatis ecclesiasticae vel catholicae, initio suscepti muneris; coram rectore, si sit sacerdos, vel coram loci Ordinario eorumve delegatis, docentes qui disciplinas ad fidem vel mores pertinentes in quibusvis universitatibus tradunt, initio suscepti muneris; 8° Superiores in institutis religiosis et societatibus vitae apostolicae clericalibus, ad normam constitutionum.

Liber IV: De Ecclesiae munere sanctificandi

Can. 834 – § 1. Munus sanctificandi Ecclesia peculiari modo adimplet per sacram liturgiam, quae quidem habetur ut Iesu Christi muneris sacerdotalis exercitatio, in qua hominum sanctificatio per signa sensibilia significatur ac modo singulis proprio efficitur, atque a mystico Iesu Christi Corpore, Capite nempe et membris, integer cultus Dei publicus exercetur.

§ 2. Huiusmodi cultus tunc habetur, cum defertur nomine Ecclesiae a personis legitime deputatis et per actus ab Ecclesiae auctoritate probatos.

Can. 835 – § 1. Munus sanctificandi exercent imprimis Episcopi, qui sunt magni sacerdotes, mysteriorum Dei praecipui dispensatores atque totius vitae liturgicae in Ecclesia sibi commissa moderatores, promotores atque custodes.

§ 2. Illud quoque exercent presbyteri, qui nempe, et ipsi Christi sacerdotii participes, ut eius ministri sub Episcopi auctoritate, ad cultum divinum celebrandum et populum sanctificandum consecrantur.

§3. Diaconi in cultu divino celebrando partem habent, ad normam iuris praescriptorum.

§4. In munere sanctificandi propriam sibi partem habent ceteri quoque christifideles actuose liturgicas celebrationes, eucharisticam praesertim, suo modo participando; peculiari modo idem munus participant parentes vitam coniugalem spiritu christiano ducendo et educationem christianam filiorum procurando.

Can. 836 – Cum cultus christianus, in quo sacerdotium commune christifidelium exercetur, opus sit quod a fide procedit et eadem innititur, ministri sacri eandem excitare et illustrare sedulo curent, ministerio praesertim verbi, quo fides nascitur et nutritur.

Can. 837 – § 1. Actiones liturgicae non sunt actiones privatae, sed celebrationes Ecclesiae ipsius, quae est "unitatis sacramentum," scilicet plebs sancta sub Episcopis adunata et ordinata; quare ad universum corpus Ecclesiae pertinent illudque manifestant et afficiunt; singula vero membra ipsius attingunt diverso modo, pro diversitate ordinum, munerum et actualis participationis.

§ 2. Actiones liturgicae, quatenus suapte natura celebrationem communem secumferant, ubi id fieri potest, cum frequentia et actuosa participatione christifidelium celebrentur.

Can. 838 – § 1. Sacrae liturgiae moderatio ab Ecclesiae auctoritate unice pendet: quae quidem est penes Apostolicam Sedem et, ad normam iuris, penes Episcopum dioecesanum.

§ 2. Apostolicae Sedis est sacram liturgiam Ecclesiae universae ordinare, libros liturgicos edere eorumque versiones in linguas vernaculas recognoscere, necnon advigilare ut ordinationes liturgicae ubique fideliter observentur.

§3. Ad Episcoporum conferentias spectat versiones librorum liturgicorum in linguas vernaculas, convenienter intra limites in ipsis libris liturgicis definitos aptatas, parare, easque edere, praevia recognitione Sanctae Sedis.

§4. Ad Episcopum dioecesanum in Ecclesia sibi commissa pertinet, intra limites suae competentiae, normas de re liturgica dare, quibus omnes tenentur.

Can. 839 – § 1. Aliisve quoque mediis munus sanctificationis peragit Ecclesia, sive orationibus, quibus Deum deprecatur ut christifideles sanctificati sint in veritate, sive paenitentiae et caritatis operibus, quae quidem magnopere ad Regnum Christi in animis radicandum et roborandum adiuvant et ad mundi salutem conferunt.

§ 2. Curent locorum Ordinarii ut orationes necnon pia et sacra exercitia populi christiani normis Ecclesiae plene congruant.

PARS I DE SACRAMENTIS

Can. 840 – Sacramenta Novi Testamenti, a Christo Domino instituta et Ecclesiae concredita, utpote actiones Christi et Ecclesiae, signa exstant ac media quibus fides exprimitur et roboratur, cultus Deo redditur et hominum sanctificatio efficitur, atque ideo ad communionem ecclesiasticam inducendam, firmandam et manifestandam summopere conferunt; quapropter in iis celebrandis summa veneratione debitaque diligentia uti debent tum sacri ministri tum ceteri christifideles.

Can. 841 – Cum sacramenta eadem sint pro universa Ecclesia et ad divinum depositum pertineant, unius supremae Ecclesiae auctoritatis est probare et definire quae ad eorum validitatem sunt requisita, atque eiusdem aliusve auctoritatis competentis, ad normam can. 838, §§ 3 et 4, est decernere quae ad eorum celebrationem, administrationem et receptionem licitam necnon ad ordinem in eorum celebratione servandum spectant.

Can. 842 – § 1. Ad cetera sacramenta valide admitti nequit, qui baptismum non recepit.

§ 2. Sacramenta baptismi, confirmationis et sanctissimae Eucharistiae ita inter se coalescunt, ut ad plenam initiationem christianam requirantur.

Can. 843 – § 1. Ministri sacri denegare non possunt sacramenta iis qui opportune eadem petant, rite sint dispositi, nec iure ab iis recipiendis prohibeantur.

§ 2. Animarum pastores ceterique christifideles, pro suo quisque ecclesiastico munere, officium habent curandi ut qui sacramenta petunt debita evangelizatione necnon catechetica institutione ad eadem recipienda praeparentur, attentis normis a competenti auctoritate editis.

Can. 844 – § 1. Ministri catholici sacramenta licite administrant solis christifidelibus catholicis, qui pariter eadem a solis ministris catholicis licite recipiunt, salvo huius canonis §§ 2, 3 et 4, atque can. 861, § 2 praescriptis.

§ 2. Quoties necessitas id postulet aut vera spiritualis utilitas id suadeat, et dummodo periculum vitetur erroris vel indifferentismi, licet christifidelibus quibus physice aut moraliter impossibile sit accedere ad ministrum catholicum, sacramenta paenitentiae, Eucharistiae et unctionis infirmorum recipere a ministris non catholicis, in quorum Ecclesia valida existunt praedicta sacramenta.

§3. Ministri catholici licite sacramenta paenitentiae, Eucharistiae et unctionis infirmorum administrant membris Ecclesiarum orientalium quae plenam cum Ecclesia catholica communionem non habent, si sponte id petant et rite sint disposita; quod etiam valet quoad membra aliarum Ecclesiarum, quae iudicio Sedis Apostolicae, ad sacramenta quod attinet, in pari condicione ac praedictae Ecclesiae orientales versantur.

§4. Si adsit periculum mortis aut, iudicio Episcopi dioecesanis aut Episcoporum conferentiae, alia urgeat gravis necessitas, ministri catholici licite eadem sacramenta administrant ceteris quoque christianis plenam communionem cum Ecclesia non habentibus, qui ad suae communitatis ministrum accedere nequeant atque sponte id petant, dummodo quoad eadem sacramenta fidem catholicam manifestent et rite sint dispositi.

§5. Pro casibus de quo in §§ 2, 3 et 4, Episcopus dioecesanus aut Episcoporum conferentia generales normas ne ferant, nisi post consultationem cum auctoritate competenti saltem locali Ecclesiae vel communitatis non catholicae, cuius interest.

Can. 845 – § 1. Sacramenta baptismi, confirmationis et ordinis, quippe quae characterem imprimant, iterari nequeunt.

§ 2. Si, diligenti inquisitione peracta, prudens adhuc dubium supersit num sacramenta de quibus in § 1 revera aut valide collata fuerint, sub condicione conferantur.

Can. 846 – § 1. In sacramentis celebrandis fideliter servantur libri liturgici a competenti auctoritate probati; quapropter nemo in iisdem quidpiam proprio Marte addat, demat aut mutet.

§ 2. Minister sacramenta celebret secundum proprium ritum.

Can. 847 – § 1. In administrandis sacramentis, in quibus sacra olea adhibenda sunt, minister uti debet oleis ex olivis aut aliis ex plantis expressis atque, salvo praescripto can. 999, n. 2, ab Episcopo consecratis vel benedictis, et quidem, recenter; veteribus ne utatur, nisi adsit necessitas.

§ 2. Parochus olea sacra a proprio Episcopo impetret eaque decenti custodia diligenter asservet.

Can. 848 – Minister, praeter oblationes a competenti auctoritate definitas, pro sacramentorum administratione nihil petat, cauto semper ne egentes priventur auxilio sacramentorum ratione paupertatis.

TITULUS I

De baptismo (Cann. 849 – 878)

Can. 849 – Baptismus, ianua sacramentorum, in re vel saltem in voto ad salutem necessarius, quo homines a peccatis liberantur, in Dei filios regenerantur atque indelebili characterе Christo configurati Ecclesiae incorporantur, valide confertur tantummodo per lavacrum aquae verae cum debita verborum forma.

Caput I

DE BAPTISMI CELEBRATIONE

Can. 850 – Baptismus ministratur secundum ordinem in probatis liturgicis libris praescriptum, excepto casu necessitatis urgentis, in quo ea tantum observari debent, quae ad validitatem sacramenti requirantur.

Can. 851 – Baptismi celebratio debite praeparetur oportet; itaque:

1° adultus, qui baptismum recipere intendit, ad catechumenatum admittatur et, quatenus fieri potest, per varios gradus ad initiationem sacramentalem perducatur, secundum ordinem initiationis ab Episcoporum conferentia aptatum et peculiare normas ab eadem editas;

2° infantis baptizandi parentes, itemque qui munus patrini sunt suscepturi, de significatione huius sacramenti deque obligationibus cum eo cohaerentibus rite edoceantur; parochus per se vel per alios curet ut ita pastoralibus monitionibus, immo et communi precatione, debite parentes instruantur, plures adunando familias atque, ubi fieri possit, eas visitando.

Can. 852 – § 1. Quae in canonibus de baptismo adulti habentur praescripta, applicantur omnibus qui, infantia egressi, rationis usum assecuti sunt.

§ 2. Infanti assimilatur, etiam ad baptismum quod attinet, qui non est sui compos.

Can. 853 – Aqua in baptismo conferendo adhibenda, extra casum necessitatis, benedicta sit oportet, secundum librorum liturgicorum praescripta.

Can. 854 – Baptismus conferatur sive per immersionem sive per infusionem, servatis Episcoporum conferentiae praescriptis.

Can. 855 – Curent parentes, patrini et parochus ne imponatur nomen a sensu christiano alienum.

Can. 856 – Licet baptismus quolibet die celebrari possit, commendatur tamen ut ordinarie die dominica aut, si fieri possit, in vigilia Paschatis, celebretur.

Can. 857 – § 1. Extra casum necessitatis, proprius baptismi locus est ecclesia aut oratorium.

§ 2. Pro regula habeatur ut adultus baptizetur in propria ecclesia paroeciali, infans vero in ecclesia paroeciali parentum propria, nisi iusta causa aliud suadeat.

Can. 858 – § 1. Quaevis ecclesia paroecialis baptismalem fontem habeat, salvo iure cumulativo aliis ecclesiis iam quaesito.

§ 2. Loci Ordinarius, audito loci parochus, potest ad fidelium commoditatem permittere aut iubere, ut fons baptismalis habeatur etiam in alia ecclesia aut oratorio intra paroeciae fines.

Can. 859 – Si ad ecclesiam paroecialem aut ad aliam ecclesiam vel oratorium, de quo in Can. 858, § 2, baptizandus, propter locorum distantiam aliave adiuncta, sine gravi incommodo accedere vel transferri nequeat, baptismus conferri potest et debet in alia propinquiore ecclesia vel oratorio, aut etiam alio in loco decenti.

Can. 860 – § 1. Praeter casum necessitatis, baptismus ne conferatur in domibus privatis, nisi loci Ordinarius gravi de causa id permiserit.

§ 2. In valetudinariis, nisi aliter Episcopus dioecesanus statuerit, baptismus ne celebretur, nisi in casu necessitatis vel alia ratione pastoralis cogente.

CAPUT II DE BAPTISMI MINISTRO

Can. 861 – § 1. Minister ordinarius baptismi est Episcopus, presbyter et diaconus, firmo praescripto can. 530, n. 1.

§ 2. Absente aut impedito ministro ordinario, licite baptismus confert catechista aliusve ad hoc munus ab Ordinario loci deputatus, immo, in casu necessitatis, quilibet homo debita intentione motus solliciti sint animarum pastores, praesertim parochus, ut christifideles de recto baptizandi modo edoceantur.

Can. 862 – Excepto casu necessitatis, nemini licet, sine debita licentia, in alieno territorio baptismum conferre, ne suis quidem subditis.

Can. 863 – Baptismum adutorum, saltem eorum qui aetatem quattuordecim annorum expleverunt, ad Episcopum dioecesanum deferatur ut, si id expedire iudicaverit, ab ipso administretur.

CAPUT III DE BAPTIZANDIS

Can. 864 – Baptismi capax est omnis et solus homo nondum baptizatus.

Can. 865 – § 1. Ut adultus baptizari possit, oportet voluntatem baptismum recipiendi manifestaverit, de fidei veritatibus obligationibusque christianis sufficienter sit instructus atque in vita christiana per catechumenatum sit probatus; admoneatur etiam ut de peccatis suis doleat.

§ 2. Adultus, qui in periculo mortis versatur, baptizari potest si, aliquam de praecipuis fidei veritatibus cognitionem habens, quovis modo intentionem suam baptismum recipiendi manifestaverit et promittat se christianae religionis mandata esse servaturum.

Can. 866 – Adultus qui baptizatur, nisi gravis obstet ratio, statim post baptismum confirmetur atque celebrationem eucharisticam, communionem etiam recipiendo, participet.

Can. 867 – § 1. Parentes obligatione tenentur curandi ut infantes intra priores hebdomadas baptizentur; quam primum post nativitatem, immo iam ante eam, parochum adeant ut sacramentum pro filio petant et debite ad illud praeparentur.

§ 2. Si infans in periculo mortis versetur, sine ulla mora baptizetur.

Can. 868 – § 1. Ut infans licite baptizetur, oportet:

1° parentes, saltem eorum unus aut qui legitime eorundem locum tenet, consentiant;

2° spes habeatur fundata eum in religione catholica educatum iri quae si prorsus deficiat, baptismus secundum praescripta iuris particularis differatur, monitis de ratione parentibus.

§ 2. Infans parentum catholicorum, immo et non catholicorum, in periculo mortis licite baptizatur, etiam invitis parentibus.

Can. 869 – § 1. Si dubitetur num quis baptizatus fuerit, aut baptismus valide collatus fuerit, dubio quidem post seriam investigationem permanente, baptismus eidem sub condicione conferatur.

§ 2. Baptizati in communitate ecclesiali non catholica non sunt sub condicione baptizandi, nisi, inspecta materia et verborum forma in baptismo collato adhibitis necnon attenta intentione baptizati adulti et ministri baptizantis, seria ratio adsit de baptismi validitate dubitandi.

§3. Quod si, in casibus de quibus in §§ 1 et 2, dubia remaneat baptismi collatio aut validitas, baptismus ne conferatur nisi postquam baptizando, si sit adultus, doctrina de baptismi sacramento exponatur, atque eidem aut, si de infante agitur, eius parentibus rationes dubiae validitatis baptismi celebrati declarentur.

Can. 870 – Infans expositus aut inventus, nisi re diligenter investigata de eius baptismo constet, baptizetur.

Can. 871 – Fetus abortivi, si vivant, quatenus fieri potest, baptizentur.

CAPUT IV DE PATRINIS

Can. 872 – Baptizando, quantum fieri potest, detur patrinus, cuius est baptizando adulto in initiatione christiana adstare, et baptizandum infantem una cum parentibus ad baptismum

praesentare itemque operam dare ut baptizatus vitam christianam baptismo congruam ducat obligationesque eidem inhaerentes fideliter adimpleat.

Can. 873 – Patrinus unus tantum vel matrina una vel etiam unus et una assumantur.

Can. 874 – § 1. Ut quis ad munus patrini suscipiendum admittatur, oportet:

1° ab ipso baptizando eiusve parentibus aut ab eo qui eorum locum tenet aut, his deficientibus, a parocho vel ministro sit designatus atque aptitudinem et intentionem habeat hoc munus gerendi;

2° decimum sextum aetatis annum expleverit, nisi alia aetas ab Episcopo dioecesano statuta fuerit vel exceptio iusta de causa parocho aut ministro admittenda videatur;

3° sit catholicus, confirmatus et sanctissimum Eucharistiae sacramentum iam receperit, idemque vitam ducat fidei et muneri suscipiendo congruam;

4° nulla poena canonica legitime irrogata vel declarata sit innodatus;

5° non sit pater aut mater baptizandi.

§ 2. Baptizatus ad communitatem ecclesiam non catholicam pertinens, nonnisi una cum patrino catholico, et quidem ut testis tantum baptismi, admittatur.

CAPUT V

DE COLLATI BAPTISMI PROBATIONE ET ADNOTATIONE

Can. 875 – Qui baptismum administrat curet ut, nisi adsit patrinus, habeatur saltem testis quo collatio baptismi probari possit.

Can. 876 – Ad collatum baptismum comprobandum, si nemini fiat praeiudicium, sufficit declaratio unius testis omni exceptione maioris, aut ipsius baptizati iusiurandum, si ipse in aetate adulta baptismum receperit.

Can. 877 – § 1. Parochus loci, in quo baptismus celebratur, debet nomina baptizatorum, mentione facta de ministro, parentibus, patrinis necnon, si adsint, testibus, de loco ac die collati baptismi, in baptizatorum libro sedulo et sine ulla mora referre, simul indicatis die et loco nativitatis.

§ 2. Si de filio agatur e matre non nupta nato, matris nomen inserendum est, si publice de eius maternitate constet aut ipsa sponte sua, Codex plerumque non definit ritus, qui in actionibus liturgicis inscribendum est, si eius paternitas probatur aliquo publico documento aut ipsius declaratione coram parocho et duobus testibus facta; in ceteris casibus, inscribatur baptizatus, nulla facta de patris aut parentum nomine indicatione.

§ 3. Si de filio adoptivo agitur, inscribantur nomina adoptantium necnon, saltem si ita fiat in actu civili regionis, parentum naturalium ad normam §§ 1 et 2, attentis Episcoporum conferentiae praescriptis.

Can. 878 – Si baptismus neque a parocho neque eo praesente administratus fuerit, minister baptismi, quicumque est, de collato baptismo certiore facere debet parochum paroeciae in qua baptismus administratus est, ut baptismum adnotet ad normam can. 877, § 1.

TITULUS II

De sacramento confirmationis (Cann. 879 – 896)

Can. 879 – Sacramentum confirmationis, quod characterem imprimit et quo baptizati, iter initiationis christianae prosequentes, Spiritus Sancti dono ditantur atque perfectius Ecclesiae

vinculantur, eosdem roborat arctiusque obligat ut verbo et opere testes sint Christi fidemque diffundant et defendant.

CAPUT I DE CONFIRMATIONIS CELEBRATIONE

Can. 880 – § 1. Sacramentum confirmationis confertur per unctionem chrismatis in fronte, quae fit manus impositione atque per verba in probatis liturgicis libris praescripta.

§ 2. Chrisma in sacramento confirmationis adhibendum debet esse ab Episcopo consecratum, etiamsi sacramentum a presbytero ministretur.

Can. 881 – Expedit ut confirmationis sacramentum in ecclesia, et quidem intra Missam, celebretur; ex causa tamen iusta et rationabili, extra Missam et quolibet loco digno celebrari potest.

CAPUT II DE CONFIRMATIONIS MINISTRO

Can. 882 – Confirmationis minister ordinarius est Episcopus; valide hoc sacramentum confert presbyter quoque hac facultate vi iuris universalis aut peculiaris concessionis competentis auctoritatis instructus.

Can. 883 – Ipso iure facultate confirmationem ministrandi gaudent:

1° intra fines suae ditionis, qui iure Episcopo dioecesano aequiparantur;

2° quoad personam de qua agitur, presbyter qui, vi officii vel mandati Episcopi dioecesani, infantia egressum baptizat aut iam baptizatum in plenam Ecclesiae catholicae communionem admittit;

3° quoad eos qui in periculo mortis versantur, parochus, immo quilibet presbyter.

Can. 884 – § 1. Episcopus dioecesanus confirmationem administret per se ipse aut curet ut per alium Episcopum administretur; quod si necessitas id requirat, facultatem concedere potest uni vel pluribus determinatis presbyteris, qui hoc sacramentum administrent.

§ 2. Gravi de causa, Episcopus itemque presbyter, vi iuris aut peculiaris concessionis competentis auctoritatis facultate confirmandi donatus, possunt in singulis casibus presbyteros, ut et ipsi sacramentum administrent, sibi sociare.

Can. 885 – § 1. Episcopus dioecesanus obligatione tenetur curandi ut sacramentum confirmationis subditis rite et rationabiliter petentibus conferatur.

§ 2. Presbyter, qui hac facultate gaudet, eadem uti debet erga eos in quorum favorem facultas concessa est.

Can. 886 – § 1. Episcopus in sua dioecesi sacramentum confirmationis legitime administrat etiam fidelibus non subditis, nisi obstet expressa proprii ipsorum Ordinarii prohibitio.

§ 2. Ut in aliena dioecesi confirmationem licite administret, Episcopus indiget, nisi agatur de suis subditis, licentia saltem rationabiliter praesumpta Episcopi dioecesani.

Can. 887 – Presbyter facultate confirmationem ministrandi gaudens, in territorio sibi designato hoc sacramentum extraneis quoque licite confert, nisi obstet proprii eorum Ordinarii vetitum; illud vero in alieno territorio nemini valide confert, salvo praescripto can. 883, n. 3.

Can. 888 – Intra territorium in quo confirmationem conferre valent, ministri in locis quoque exemptis eam ministrare possunt.

CAPUT III DE CONFIRMANDIS

Can. 889 – § 1. Confirmationis recipiendae capax est omnis et solus baptizatus, non confirmatus.

§ 2. Extra periculum mortis, ut quis licite confirmationem recipiat, requiritur, si rationis usu polleat, ut sit apte institutus, rite dispositus et promissiones baptismales renovare valeat.

Can. 890 – Fideles tenentur obligatione hoc sacramentum tempestive recipiendi; curent parentes, animarum pastores, praesertim parochi, ut fideles ad illud recipiendum rite instruantur et opportuno tempore accedant.

Can. 891 – Sacramentum confirmationis conferatur fidelibus circa aetatem discretionis, nisi Episcoporum conferentia aliam aetatem determinaverit, aut adsit periculum mortis vel, de iudicio ministri, gravis causa aliud suadeat.

CAPUT IV DE PATRINIS

Can. 892 – Confirmando, quantum id fieri potest, adsit patrinus, cuius est curare ut confirmatus tamquam verus Christi testis se gerat obligationesque eidem sacramento inherentes fideliter adimpleat.

Can. 893 – § 1. Ut quis patrini munere fungatur, condiciones adimpleat oportet, de quibus in can. 874.

§ 2. Expedit ut tamquam patrinus assumatur qui idem munus in baptismo suscepit.

CAPUT V DE COLLATAE CONFIRMATIONIS PROBATIONE ET ADNOTATIONE

Can. 894 – Ad collatam confirmationem probandam servantur praescripta can. 876.

Can. 895 – Nomina confirmatorum, facta mentione ministri, parentum et patrinorum, loci et diei collatae confirmationis in librum confirmatorum Curiae dioecesanae adnotentur, vel, ubi id praescripserit Episcoporum conferentia aut Episcopus dioecesanus, in librum in archivo paroeciali conservandum; parochus debet de collata confirmatione monere parochum loci baptismi, ut adnotatio fiat in libro baptizatorum, ad normam can. 535,

§ 2.

Can. 896 – Si parochus loci praesens non fuerit, eundem de collata confirmatione minister per se vel per alium quam primum certiore faciat.

TITULUS III
De sanctissima Eucharistia (Cann. 897 – 958)

Can. 897 – Augustissimum Sacramentum est sanctissima Eucharistia, in qua ipsemet Christus Dominus continetur, offertur et sumitur, et qua continuo vivit et crescit Ecclesia. Sacrificium eucharisticum, memoriale mortis et resurrectionis Domini, in quo Sacrificium crucis in saecula perpetuatur, totius cultus et vitae christianae est culmen et fons, quo significatur et efficitur unitas populi Dei et corporis Christi aedificatio perficitur. Cetera enim sacramenta et omnia ecclesiastica apostolatus opera cum sanctissima Eucharistia cohaerent et ad eam ordinantur.

Can. 898 – Christifideles maximo in honore sanctissimam Eucharistiam habeant, actuosam in celebratione augustissimi Sacrificii partem habentes, devotissime et frequenter hoc sacramentum recipientes, atque summa cum adoratione idem colentes; animarum pastores doctrinam de hoc sacramento illustrantes, fideles hanc obligationem sedulo edoceant.

CAPUT I
DE EUCHARISTICA CELEBRATIONE

Can. 899 – § 1. Eucharistica celebratio actio est ipsius Christi et Ecclesiae, in qua Christus Dominus, ministerio sacerdotis, semetipsum, sub speciebus panis et vini substantialiter praesentem, Deo Patri offert atque fidelibus in sua oblatione sociatis se praebet ut cibum spirituale.

§ 2. In eucharistica Synaxi populus Dei in unum convocatur, Episcopo aut, sub eius auctoritate, presbytero praeside, personam Christi gerente, atque omnes qui intersunt fideles, sive clerici sive laici, suo quisque modo pro ordinum et liturgicorum munerum diversitate, participando concurrunt.

§3. Celebratio eucharistica ita ordinetur, ut omnes participantes exinde plurimos capiant fructus, ad quos obtinendos Christus Dominus Sacrificium eucharisticum instituit.

ART. 1
De sanctissimae eucharistiae ministro

Can. 900 – § 1. Minister, qui in persona Christi sacramentum Eucharistiae conficere valet, est solus sacerdos valide ordinatus.

§ 2. Licite Eucharistiam celebrat sacerdos lege canonica non impeditus, servatis praescriptis canonum qui sequuntur.

Can. 901 – Integrum est sacerdoti Missam applicare pro quibusvis, tum vivis tum defunctis.

Can. 902 – Nisi utilitas christifidelium aliud requirat aut suadeat, sacerdotes Eucharistiam concelebrare possunt, integra tamen pro singulis libertate manente Eucharistiam individuali modo celebrandi, non vero eo tempore, quo in eadem ecclesia aut oratorio concelebratio habetur.

Can. 903 – Sacerdos ad celebrandum admittatur etiamsi rectori ecclesiae sit ignotus, dummodo aut litteras commendatitias sui Ordinarii vel sui Superioris, saltem intra annum datas, exhibeat, aut prudenter existimari possit eundem a celebratione non esse impeditum.

Can. 904 – Sacerdotes, memoria semper tenentes in mysterio Sacrificii eucharistici opus redemptionis continuo exerceri, frequenter celebrent; immo enixe commendatur celebratio cotidiana, quae quidem, etiam si praesentia fidelium haberi non possit, actus est Christi et Ecclesiae, in quo peragendo munus suum praecipuum sacerdotes adimplent.

Can. 905 – § 1. Exceptis casibus in quibus ad normam iuris licitum est pluries eadem die Eucharistiam celebrare aut conceleberrare, non licet sacerdoti plus semel in die celebrare.

§ 2. Si sacerdotum penuria habeatur, concedere potest loci Ordinarius ut sacerdotes, iusta de causa, bis in die, immo, necessitate pastoralis id postulante, etiam ter in diebus dominicis et festis de praecepto, celebrent.

Can. 906 – Nisi iusta et rationabili de causa, sacerdos Sacrificium eucharisticum ne celebret sine participatione alicuius saltem fidelis.

Can. 907 – In celebratione eucharistica diaconis et laicis non licet orationes, speciatim precem eucharisticam, proferre vel actionibus fungi, quae sacerdotis celebrantis sunt propriae.

Can. 908 – Sacerdotibus catholicis vetitum est una cum sacerdotibus vel ministris Ecclesiarum communitatumve ecclesialium plenam communionem cum Ecclesia catholica non habentium, Eucharistiam conceleberrare.

Can. 909 – Sacerdos ne omittat ad eucharistici Sacrificii celebrationem oratione debite se praeparare, eoque expleto Deo gratias agere.

Can. 910 – § 1. Minister ordinarius sacrae communionis est Episcopus, presbyter et diaconus.

§ 2. Extraordinarius sacrae communionis minister est acolythus necnon alius christifidelis ad normam can. 230, § 3 deputatus.

Can. 911 – § 1. Officium et ius sanctissimam Eucharistiam per modum Viatici ad infirmos deferendi habent parochus et vicarii paroeciales, cappellani, necnon Superior communitatis in clericalibus institutis religionis aut societatibus vitae apostolicae quoad omnes in domo versantes.

§ 2. In casu necessitatis aut de licentia saltem praesumpta parochi, cappellani vel Superioris, cui postea notitiam dari oportet, hoc facere debet quilibet sacerdos vel alius sacrae communionis minister.

ART. 2

De sanctissima Eucharistia participanda

Can. 912 – Quilibet baptizatus, qui iure non prohibeatur, admitti potest et debet ad sacram communionem.

Can. 913 – § 1. Ut sanctissima Eucharistia ministrari possit pueris, requiritur ut ipsi sufficienti cognitione et accurata praeparatione gaudeant, ita ut mysterium Christi pro suo capto percipiant et Corpus Domini cum fide et devotione sumere valeant.

§ 2. Pueris tamen in periculo mortis versantibus sanctissima Eucharistia ministrari potest, si Corpus Christi a communi cibo discernere et communionem reverenter suscipere possint.

Can. 914 – Parentum imprimis atque eorum qui parentum locum tenent necnon parochi officium est curandi ut pueri usum rationis assecuti debite praeparentur et quam primum, praemissa sacramentali confessione, hoc divino cibo reficiantur; parochi etiam est advigilare ne ad sacram Synaxim accedant pueri, qui rationis usum non sint adepti aut quos non sufficienter dispositos iudicaverit.

Can. 915 – Ad sacram communionem ne admittantur excommunicati et interdicti post irrogationem vel declarationem poenae aliique in manifesto gravi peccato obstinate perseverantes.

Can. 916 – Qui conscius est peccati gravis, sine praemissa sacramentali confessione Missam ne celebret neve Corpori Domini communicet, nisi adsit gravis ratio et deficiat opportunitas confitendi; quo in casu meminerit se obligatione teneri ad eliciendum actum perfectae contritionis, qui includit propositum quam primum confitendi.

Can. 917 – Qui sanctissimam Eucharistiam iam recepit, potest eam iterum eadem die suscipere solummodo intra eucharisticam celebrationem cui participat, salvo praescripto Can. 921, § 2.

Can. 918 – Maxime commendatur ut fideles in ipsa eucharistica celebratione sacram communionem recipiant; ipsis tamen iusta de causa petentibus extra Missam ministretur, servatis liturgicis ritibus.

Can. 919 – § 1. Sanctissimam Eucharistiam recepturus per spatium saltem unius horae ante sacram communionem abstineat a quocumque cibo et potu, excepta tantummodo aqua atque medicina.

§ 2. Sacerdos, qui eadem die bis aut ter sanctissimam Eucharistiam celebrat, aliquid sumere potest ante secundam aut tertiam celebrationem, etiamsi non intercesserit spatium unius horae.

§3. Aetate propecti et infirmitate quadam laborantes necnon eorum curae addicti, sanctissimam Eucharistiam accipere possunt, etiamsi intra horam antecedentem aliquid sumpserint.

Can. 920 – § 1. Omnis fidelis, postquam ad sanctissimam Eucharistiam initiatus sit, obligatione tenetur semel saltem in anno, sacram communionem recipiendi.

§ 2. Hoc praeceptum impleri debet tempore paschali, nisi iusta de causa alio tempore intra annum adimpleatur.

Can. 921 – § 1. Christifideles qui versantur in periculo mortis, quavis ex causa procedenti, sacra communione per modum Viatici reficiantur.

§ 2. Etiamsi eadem die sacra communione refecti fuerint, valde tamen suadet ut qui in vitae discrimen adducti sint, denuo communicent.

§3. Perdurante mortis periculo, commendatur ut sacra communio pluries, distinctis diebus, administretur.

Can. 922 – Sanctum Viaticum infirmis ne nimium differatur; qui animarum curam gerunt sedulo advigilent, ut eodem infirmi plene sui compotes reficiantur.

Can. 923 – Christifideles Sacrificium eucharisticum participare et sacram communionem suscipere possunt quolibet ritu catholico, firmo praescripto can. 844.

ART. 3

De ritibus et caeremoniis eucharisticae celebrationis

Can. 924 – § 1. Sacrosanctum eucharisticum Sacrificium offerri debet ex pane et vino, cui modica aqua miscenda est.

§ 2. Panis debet esse mere triticeus et recenter confectus, ita ut nullum sit periculum corruptionis.

§3. Vinum debet esse naturale de genimine vitis et non corruptum.

Can. 925 – Sacra communio conferatur sub sola specie panis aut, ad normam legum liturgicarum, sub utraque specie; in casu autem necessitatis, etiam sub sola specie vini.

Can. 926 – In eucharistica celebratione secundum antiquam Ecclesiae latinae traditionem sacerdos adhibeat panem azymum ubicumque litat.

Can. 927 – Nefas est, urgente etiam extrema necessitate, alteram materiam sine altera, aut etiam utramque extra eucharisticam celebrationem, consecrare.

Can. 928 – Eucharistica celebratio peragatur lingua latina aut alia lingua, dummodo textus liturgici legitime approbati fuerint.

Can. 929 – Sacerdotes et diaconi in Eucharistia celebranda et ministranda sacra ornamenta rubricis praescripta deferant.

Can. 930 – § 1. Sacerdos infirmus aut aetate proventus, si stare nequeat, Sacrificium eucharisticum celebrare potest sedens, servatis quidem legibus liturgicis, non tamen coram populo, nisi de licentia loci Ordinarii.

§ 2. Sacerdos caecus aliave infirmitate laborans licite eucharisticum Sacrificium celebrat, adhibendo textum quemlibet Missae ex probatis, adstante, si casus ferat, alio sacerdote vel diacono, aut etiam laico rite instructo, qui eundem adiuvet.

ART. 4

De tempore et loco celebrationis Eucharistiae

Can. 931 – Eucharistiae celebratio et distributio fieri potest qualibet die et hora, iis exceptis, quae secundum liturgicas normas excluduntur.

Can. 932 – § 1. Celebratio eucharistica peragatur in loco sacro, nisi in casu particulari necessitas aliud postulet; quo in casu, in loco honesto celebratio fieri debet.

§ 2. Sacrificium eucharisticum peragendum est super altare dedicatum vel benedictum; extra locum sacrum adhiberi potest mensa conveniens, retentis semper tobalea et corporali.

Can. 933 – Iusta de causa et de licentia expressa Ordinarii loci licet sacerdoti Eucharistiam celebrare in templo alicuius Ecclesiae aut communitatis ecclesialis plenam communionem cum Ecclesia catholica non habentium, remoto scandalo.

CAPUT II
DE SANCTISSIMA EUCHARISTIA ASSERVANDA ET VENERANDA

Can. 934 – § 1. Sanctissima Eucharistia:

1° asservari debet in ecclesia cathedrali aut eidem aequiparata, in qualibet ecclesia paroeciali necnon in ecclesia vel oratorio domui instituti religiosi aut societatis vitae apostolicae adnexo;

2° asservari potest in sacello Episcopi et, de licentia Ordinarii loci, in aliis ecclesiis, oratoriis et sacellis.

§ 2. In locis sacris ubi sanctissima Eucharistia asservatur, adesse semper debet qui eius curam habeat et, quantum fieri potest, sacerdos saltem bis in mense Missam ibi celebret.

Can. 935 – Nemini licet sanctissimam Eucharistiam apud se retinere aut secum in itinere deferre, nisi necessitate pastoralis urgente et servatis Episcopi dioecesani praescriptis.

Can. 936 – In domo instituti religiosi aliave pia domo, sanctissima Eucharistia asservetur tantummodo in ecclesia aut in oratorio principali domui adnexo; potest tamen iusta de causa Ordinarius permittere, ut etiam in alio oratorio eiusdem domus asservetur.

Can. 937 – Nisi gravis obstet ratio, ecclesia in qua sanctissima Eucharistia asservatur, per aliquot saltem horas cotidie fidelibus pateat, ut coram sanctissimo Sacramento orationi vacare possint.

Can. 938 – § 1. Sanctissima Eucharistia habitualiter in uno tantum ecclesiae vel oratorii tabernaculo asservetur.

§ 2. Tabernaculum, in quo sanctissima Eucharistia asservatur, situm sit in aliqua ecclesiae vel oratorii parte insigni, conspicua, decore ornata, ad orationem apta.

§3. Tabernaculum, in quo habitualiter sanctissima Eucharistia asservatur, sit inamovibile, materia solida non transparenti confectum, et ita clausum ut quam maxime periculum profanationis vitetur.

§4. Gravi de causa, licet sanctissimam Eucharistiam, nocturno praesertim tempore, alio in loco tutiore et decore asservare.

§5. Qui ecclesiae vel oratorii curam habet, prospiciat ut clavis tabernaculi, in quo sanctissima Eucharistia asservatur, diligentissime custodiatur.

Can. 939 – Hostiae consecratae quantitate fidelium necessitatibus sufficienti in pyxide seu vasculo servantur, et frequenter, veteribus rite consumptis, renovantur.

Can. 940 – Coram tabernaculo, in quo sanctissima Eucharistia asservatur, peculiaris perenniter luceat lampas, qua indicetur et honoretur Christi praesentia.

Can. 941 – § 1. In ecclesiis aut oratoriis quibus datum est asservare sanctissimam Eucharistiam, fieri possunt expositiones sive cum pyxide sive cum ostensorio, servatis normis in libris liturgicis praescriptis.

§ 2. Celebratione Missae durante, ne habeatur in eadem ecclesiae vel oratorii aula sanctissimi Sacramenti expositio.

Can. 942 – Commendatur ut in iisdem ecclesiis et oratoriis quotannis fiat sollemnis sanctissimi Sacramenti expositio per congruum tempus, etsi non continuum, protracta, ut communitas localis eucharisticum mysterium impensius meditetur et adoret; huiusmodi

tamen expositio fiat tantum si congruus praevideatur fidelium concursus et servatis normis statutis.

Can. 943 – Minister expositionis sanctissimi Sacramenti et benedictionis eucharisticae est sacerdos vel diaconus; in peculiaribus adiuntis, solius expositionis et repositionis, sine tamen benedictione, est acolythus, minister extraordinarius sacrae communionis aliussve ab Ordinario loci deputatus, servatis Episcopi dioecesani praescriptis.

Can. 944 – § 1. Ubi de iudicio Episcopi dioecesani fieri potest, in publicum erga sanctissimam Eucharistiam venerationis testimonium, habeatur, praesertim in sollemnitate Corporis et Sanguinis Christi, processio per vias publicas ducta.

§ 2. Episcopi dioecesani est de processionibus statuere ordinationes, quibus earum participationi et dignitati prospiciatur.

CAPUT III DE OBLATA AD MISSAE CELEBRATIONEM STIPE

Can. 945 – § 1. Secundum probatum Ecclesiae morem, sacerdoti cuilibet Missam celebranti aut concelebranti licet stipem oblatam recipere, ut iuxta certam intentionem Missam applicet.

§ 2. Enixe commendatur sacerdotibus ut, etiam nulla recepta stipe, Missam ad intentionem christifidelium praecipue egentium celebrent.

Can. 946 – Christifideles stipem offerentes ut ad suam intentionem Missa applicetur, ad bonum conferunt Ecclesiae atque eius curam in ministris operibusque sustinendis ea oblatione participant.

Can. 947 – A stipe Missarum quaelibet etiam species negotiationis vel mercaturae omnino arceatur.

Can. 948 – Distinctae applicandae sunt Missae ad eorum intentiones pro quibus singulis stips, licet exigua, oblata et acceptata est.

Can. 949 – Qui obligatione gravatur Missam celebrandi et applicandi ad intentionem eorum qui stipem obtulerunt, eadem obligatione tenetur, etiamsi sine ipsius culpa stipes perceptae perierint.

Can. 950 – Si pecuniae summa offertur pro Missarum applicatione, non indicato Missarum celebrandarum numero, hic supputetur attentata stipe statuta in loco in quo oblato commoratur, nisi aliam fuisse eius intentionem legitime praesumi debeat.

Can. 951 – § 1. Sacerdos plures eadem die Missas celebrans, singulas applicare potest ad intentionem pro qua stips oblata est, ea tamen lege ut, praeterquam in die Nativitatis Domini, stipem pro una tantum Missa faciat suam, ceteras vero in fines ab Ordinario praescriptos concedat, admissa quidem aliqua retributione ex titulo extrinseco.

§ 2. Sacerdos alteram Missam eadem die concelebrans, nullo titulo pro ea stipem recipere potest.

Can. 952 – § 1. Concilii provincialis aut conventus Episcoporum provinciae est pro universa provincia per decretum definire quaenam pro celebratione et applicatione Missae sit

offerenda stips, nec licet sacerdoti summam maiorem expetere; ipsi tamen fas est stipem sponte oblatam definita maiorem pro Missae applicatione accipere, et etiam minorem.

§ 2. Ubi desit tale decretum, servetur consuetudo in dioecesi vigens.

§3. Sodales quoque institutorum religiosorum quorumlibet stare debent eidem decreto aut consuetudini loci, de quibus in §§ 1 et 2.

Can. 953 – Nemini licet tot stipes Missarum per se applicandarum accipere, quibus intra annum satisfacere non potest.

Can. 954 – Si certis in ecclesiis aut oratoriis Missae petuntur celebrandae numero plures quam ut ibidem celebrari possint, earundem celebratio alibi fieri licet, nisi contrariam voluntatem oblatores expresse manifestaverint.

Can. 955 – § 1. Qui celebrationem Missarum applicandarum aliis committere intendat, earum celebrationem quam primum sacerdotibus sibi acceptis committat, dummodo ipsi constet eos esse omni exceptione maiores; integram stipem receptam transmittere debet, nisi certo constet excessum supra summam in dioecesi debitam datum esse intuitu personae; obligatione etiam tenetur Missarum celebrationem curandi, donec tum susceptae obligationis tum receptae stipis testimonium acceperit.

§ 2. Tempus intra quod Missae celebrandae sunt, initium habet a die quo sacerdos easdem celebraturus recepit, nisi aliud constet.

§3. Qui aliis Missas celebrandas committunt, sine mora in librum referant tum Missas quas acceperunt, tum eas, quas aliis tradiderunt, notatis etiam earundem stipibus.

§4. Quilibet sacerdos accurate notare debet Missas quas celebrandas acceperit, quibusque satisfecerit.

Can. 956 – Omnes et singuli administratores causarum piarum aut quoquo modo obligati ad Missarum celebrationem curandam, sive clerici sive laici, onera Missarum quibus intra annum non fuerit satisfactum suis Ordinariis tradant, secundum modum ab his definiendum.

Can. 957 – Officium et ius advigilandi ut Missarum onera adimpleantur, in ecclesiis cleri saecularis pertinet ad loci Ordinarium, in ecclesiis institutorum religiosorum aut societatum vitae apostolicae ad eorum Superiores.

Can. 958 – § 1. Parochus necnon rector ecclesiae aliusve pii loci, in quibus stipes Missarum recipi solent, peculiarem habeant librum, in quo accurate adnotent Missarum celebrandarum numerum, intentionem, stipem oblatam, necnon celebrationem peractam.

§ 2. Ordinarius obligatione tenetur singulis annis huiusmodi libros per se aut per alios recognoscendi.

TITULUS IV

De sacramento paenitentiae (Cann. 959 – 997)

Can. 959 – In sacramento paenitentiae fideles peccata legitimo ministro confitentes, de iisdem contriti atque propositum sese emendandi habentes, per absolutionem ab eodem ministro impertitam, veniam peccatorum quae post baptismum commiserint a Deo obtinent, simulque reconciliantur cum Ecclesia, quam peccando vulneraverunt.

CAPUT I DE CELEBRATIONE SACRAMENTI

Can. 960 – Individualis et integra confessio atque absolutio unicum constituunt modum ordinarium, quo fidelis peccati gravis sibi conscius cum Deo et Ecclesia reconciliatur; solummodo impossibilitas physica vel moralis ab huiusmodi confessione excusat, quo in casu aliis quoque modis reconciliatio haberi potest.

Can. 961 – § 1. Absolutio pluribus insimul paenitentibus sine praevia individuali confessione, generali modo impertiri non potest, nisi:

1° immineat periculum mortis et tempus non suppetat sacerdoti vel sacerdotibus ad audiendas singulorum paenitentium confessiones;

2° adsit gravis necessitas, videlicet quando, attento paenitentium numero, confessoriorum copia praesto non est ad rite audiendas singulorum confessiones intra congruum tempus, ita ut paenitentes, sine propria culpa, gratia sacramentali aut sacra communione diu carere cogantur; necessitas vero non censetur sufficiens, cum confessarii praesto esse non possunt, ratione solius magni concursus paenitentium, qualis haberi potest in magna aliqua festivitate aut peregrinatione.

§ 2. Iudicium ferre an dentur condiciones ad normam § 1, n. 2 requisitae, pertinet ad Episcopum dioecesanum, qui, attentis criteriis cum ceteris membris Episcoporum conferentiae concordatis, casus talis necessitatis determinare potest.

Can. 962 – § 1. Ut christifidelis sacramentali absolutione una simul pluribus data valide fruatur, requiritur non tantum ut sit apte dispositus, sed ut insimul sibi proponat singillatim debito tempore confiteri peccata gravia, quae in praesens ita confiteri nequit.

§ 2. Christifideles, quantum fieri potest etiam occasione absolutionis generalis recipiendae, de requisitis ad normam § 1 edoceantur et absolutioni generali, in casu quoque periculi mortis, si tempus suppetat, praemittatur exhortatio ut actum contritionis quisque elicere curet.

Can. 963 – Firma manente obligatione de qua in can. 989, is cui generali absolutione gravia peccata remittuntur, ad confessionem individuaalem quam primum, occasione data, accedat, antequam aliam recipiat absolutionem generalem, nisi iusta causa interveniat.

Can. 964 – § 1. Ad sacramentales confessiones excipiendas locus proprius est ecclesia aut oratorium.

§ 2. Ad sedem confessionalem quod attinet, normae ab Episcoporum conferentia statuuntur, cauto tamen ut semper habeantur in loco patenti sedes confessionales crate fixa inter paenitentem et confessorium instructae, quibus libere uti possint fideles, qui id desiderant.

§3. Confessiones extra sedem confessionalem ne excipiantur, nisi iusta de causa.

CAPUT II DE SACRAMENTI PAENITENTIAE MINISTRO

Can. 965 – Minister sacramenti paenitentiae est solus sacerdos.

Can. 966 – § 1. Ad validam peccatorum absolutionem requiritur ut minister, praeterquam potestate ordinis, facultate gaudeat eandem in fideles, quibus absolutionem impertitur, exercendi.

§ 2. Hac facultate donari potest sacerdos, sive ipso iure sive concessione ab auctoritate competenti facta ad normam can. 969.

Can. 967 – § 1. Praeter Romamum Pontificem, facultate christifidelium ubique terrarum confessiones excipiendi ipso iure gaudent Cardinales itemque Episcopi, qui eadem et licite ubique utuntur, nisi Episcopus dioecesanus in casu particulari renuerit.

§ 2. Qui facultate confessiones habitualiter excipiendi gaudent sive vi officii sive vi concessionis Ordinarii loci incardinationis aut loci in quo domicilium habent, eadem facultatem ubique exercere possunt, nisi loci Ordinarius in casu particulari renuerit, firmis praescriptis can. 974, §§ 2 et 3.

§3. Ipso iure eadem facultate ubique potiuntur erga sodales aliosque in domo instituti aut societatis diu noctuque degentes, qui vi officii aut concessionis Superioris competentis ad normam cann. 968, § 2 et 969, § 2 facultate confessiones excipiendi sunt instructi; qui quidem eadem et licite utuntur, nisi aliquis Superior maior quoad proprios subditos in casu particulari renuerit.

Can. 968 – § 1. Vi officii pro sua quisque dicione facultate ad confessiones excipiendas gaudent loci Ordinarius, canonicus paenitentiarius, itemque parochus aliique qui loco parochi sunt.

§ 2. Vi officii facultate gaudent confessiones excipiendi suorum subditorum aliorumque, in domo diu noctuque degentium, Superiores instituti religiosi aut societatis vitae apostolicae, si sint clericales iuris pontificii, ad normam constitutionum potestate regiminis executiva fruantes, firmo tamen praescripto can. 630, §4.

Can. 969 – § 1. Solus loci Ordinarius competens est qui facultatem ad confessiones quorumlibet fidelium excipiendas conferat presbyteris quibuslibet; presbyteri autem qui sodales sunt institutorum religiosorum, eadem ne utantur sine licentia saltem praesumpta sui Superioris.

§ 2. Superior instituti religiosi aut societatis vitae apostolicae, de quo in can. 968, § 2, competens est qui facultatem ad excipiendas confessiones suorum subditorum aliorumque in domo diu noctuque degentium presbyteris quibuslibet conferat.

Can. 970 – Facultas ad confessiones excipiendas ne concedatur nisi presbyteris qui idonei per examen reperti fuerint, aut de eorum idoneitate aliunde constet.

Can. 971 – Facultatem ad excipiendas habitualiter confessiones loci Ordinarius presbytero, etsi domicilium vel quasi-domicilium in sua dicione habenti, ne concedat, nisi prius, quantum fieri potest, audito eiusdem presbyteri Ordinario.

Can. 972 – Facultas ad confessiones excipiendas a competenti auctoritate, de qua in can. 969, concedi potest ad tempus sive indeterminatum sive determinatum.

Can. 973 – Facultas ad confessiones habitualiter excipiendas scripto concedatur.

Can. 974 – § 1. Loci Ordinarius, itemque Superior competens, facultatem ad confessiones excipiendas habitualiter concessam ne revocet nisi gravem ob causam.

§ 2. Revocata facultate ad confessiones excipiendas a loci Ordinario qui eam concessit, de quo in can. 967, § 2, presbyter eandem facultatem ubique amittit; revocata eadem facultate ab alio loci Ordinario, eandem amittit tantum in territorio revocantis.

§3. Quilibet loci Ordinarius qui alicui presbytero revocaverit facultatem ad confessiones excipiendas, certiore reddat Ordinarium qui ratione incardinationis est presbyteri proprius, aut, si agatur de sodali instituti religiosi, eiusdem competentem Superiorem.

§4. Revocata facultate ad confessiones excipiendas a proprio Superiore maiore, facultatem ad excipiendas confessiones ubique erga sodales instituti amittit presbyter; revocata autem eadem facultate ab alio Superiore competenti, eandem amittit erga solos in eiusdem dicione subditos.

Can. 975 – Praeterquam revocatione, facultas de qua in can. 967, § 2 cessat amissione officii vel excardinatione aut amissione domicilii.

Can. 976 – Quilibet sacerdos, licet ad confessiones excipiendas facultate careat, quoslibet paenitentes in periculo mortis versantes valide et licite absolvit a quibusvis censuris et peccatis, etiamsi praesens sit sacerdos approbatus.

Can. 977 – Absolutio complicitis in peccato contra sextum Decalogi praeceptum invalida est, praeterquam in periculo mortis.

Can. 978 – § 1. Meminerit sacerdos in audiendis confessionibus se iudicis pariter et medici personam sustinere ac divinae iustitiae simul et misericordiae ministrum a Deo constitutum esse, ut honori divino et animarum saluti consulat.

§ 2. Confessarius, utpote minister Ecclesiae, in administrando sacramento, doctrinae Magisterii et normis a competenti auctoritate latis fideliter adhaereat.

Can. 979 – Sacerdos in quaestionibus ponendis cum prudentia et discretionem procedat, attenta quidem condicione et aetate paenitentis, absteineatque a nomine complicitis inquirendo.

Can. 980 – Si confessario dubium non est de paenitentis dispositione et hic absolutionem petat, absolutio ne denegetur nec differatur.

Can. 981 – Pro qualitate et numero peccatorum, habita tamen ratione paenitentis condicionis, salutare et convenientes satisfactiones confessarius iniungat; quas paenitens per se ipse implendi obligatione tenetur.

Can. 982 – Qui confitetur se falso confessarium innocentem apud auctoritatem ecclesiasticam denuntiasse de crimine sollicitationis ad peccatum contra sextum Decalogi praeceptum, ne absolvatur nisi prius falsam denuntiationem formaliter retractaverit et paratus sit ad damna, si quae habeantur, reparanda.

Can. 983 – § 1. Sacramentale sigillum inviolabile est; quare nefas est confessario verbis vel alio quovis et quavis modo de causa aliquatenus prodere paenitentem.

§ 2. Obligatione secretum servandi tenentur quoque interpretes, si detur, necnon omnes alii ad quos ex confessione notitia peccatorum quoquo modo pervenerit.

Can. 984 – § 1. Omnino confessario prohibetur scientiae ex confessione acquisitae usus cum paenitentis gravamine, etiam quovis revelationis periculo excluso.

§ 2. Qui in auctoritate est constitutus, notitia quam de peccatis in confessione quovis tempore excepta habuerit, ad exteriorem gubernationem nullo modo uti potest.

Can. 985 – Magister novitiorum eiusque socius, rector seminarii aliusve instituti educationis sacramentales confessiones suorum alumnorum in eadem domo commorantium ne audiant, nisi alumni in casibus particularibus sponte id petant.

Can. 986 – § 1. Omnis cui animarum cura vi muneris est demandata, obligatione tenetur providendi ut audiantur confessiones fidelium sibi commissorum, qui rationabiliter audiri petant, utque iisdem opportunitas praebeatur ad confessionem individualement, diebus ac horis in eorum commodum statutis, accedendi.

§ 2. Urgente necessitate, quilibet confessarius obligatione tenetur confessiones christifidelium excipiendi, et in periculo mortis quilibet sacerdos.

CAPUT III DE IPSO PAENITENTE

Can. 987 – Christifidelis, ut sacramenti paenitentiae remedium percipiat salutiferum, ita dispositus sit oportet ut, peccata quae commiserit repudians et propositum sese emendandi habens, ad Deum convertatur.

Can. 988 – § 1. Christifidelis obligatione tenetur in specie et numero confitendi omnia peccata gravia post baptismum perpetrata et nondum per claves Ecclesiae directe remissa neque in confessione individuali accusata, quorum post diligentem sui discussionem conscientiam habeat.

§ 2. Commendatur christifidelibus ut etiam peccata venialia confiteantur.

Can. 989 – Omnis fidelis, postquam ad annos discretionis pervenerit, obligatione tenetur peccata sua gravia, saltem semel in anno, fideliter confitendi.

Can. 990 – Nemo prohibetur quominus per interpretem confiteatur, vitatis quidem abusibus et scandalis atque firmo praescripto can. 983,

§ 2.

Can. 991 – Cuivis christifideli integrum est confessario legitime approbato etiam alius ritus, cui maluerit, peccata confiteri.

CAPUT IV DE INDULGENTIIS

Can. 992 – Indulgentia est remissio coram Deo poenae temporalis pro peccatis, ad culpam quod attinet iam deletis, quam christifidelis, apte dispositus et certis ac definitis condicionibus, consequitur ope Ecclesiae quae, ut ministra redemptionis, thesaurum satisfactionum Christi et Sanctorum auctoritative dispensat et applicat.

Can. 993 – Indulgentia est partialis aut plenaria, prout a poena temporali pro peccatis debita liberat ex parte aut ex toto.

Can. 994 – Quivis fidelis potest indulgentias sive partiales sive plenarias, aut sibi ipsi lucrari, aut defunctis applicare ad modum suffragii.

Can. 995 – § 1. Praeter supremam Ecclesiae auctoritatem ii tantum possunt indulgentias elargiri, quibus haec potestas iure agnoscitur aut a Romano Pontifice conceditur.

§ 2. Nulla auctoritas infra Romanum Pontificem potest potestatem concedendi indulgentias aliis committere, nisi id ei a Sede Apostolica expresse fuerit indultum.

Can. 996 – § 1. Ut quis capax sit lucrandi indulgentias debet esse baptizatus, non excommunicatus, in statu gratiae saltem in fine operum praescriptorum.

§ 2. Ut vero subiectum capax eas lucretur, habere debet intentionem saltem generalem eas acquirendi et opera iniuncta implere statuto tempore ac debito modo, secundum concessionis tenorem.

Can. 997 – Ad indulgentiarum concessionem et usum quod attinet, servanda sunt insuper cetera praescripta quae in peculiaribus Ecclesiae legibus continentur.

TITULUS V

De sacramento unctionis infirmorum (Cann. 998 – 1007)

Can. 998 – Unctio infirmorum, qua Ecclesia fideles periculose aegrotantes Domino patienti et glorificato, ut eos allevet et salvet, commendat, confertur eos liniendo oleo atque verba proferendo in liturgicis libris praescripta.

CAPUT I

DE SACRAMENTI CELEBRATIONE

Can. 999 – Praeter Episcopum, oleum in unctione infirmorum adhibendum benedicere possunt:

1° qui iure Episcopo dioecesano aequiparantur;

2° in casu necessitatis, quilibet presbyter in ipsa tamen celebratione sacramenti.

Can. 1000 – § 1. Unctiones verbis, ordine et modo praescriptis in liturgicis libris, accurate peragantur; in casu tamen necessitatis, sufficit unctio unica in fronte vel etiam in alia corporis parte, integra formula prolata.

§ 2. Unctiones peragat minister propria manu, nisi gravis ratio usum instrumenti suadeat.

Can. 1001 – Curent animarum pastores et infirmorum propinqui, ut tempore opportuno infirmi hoc sacramento subleventur.

Can. 1002 – Celebratio communis unctionis infirmorum, pro pluribus infirmis simul, qui apte sint praeparati et rite dispositi, iuxta Episcopi dioecesani praescripta peragi potest.

CAPUT II

DE MINISTRO UNCTIONIS INFIRMORUM

Can. 1003 – § 1. Unctionem infirmorum valide administrat omnis et solus sacerdos.

§ 2. Officium et ius unctionis infirmorum ministrandi habent omnes sacerdotes, quibus demandata est cura animarum, erga fideles suo pastoralis officio commissos; ex rationabili causa, quilibet alius sacerdos hoc sacramentum ministrare potest de consensu saltem praesumpto sacerdotis de quo supra.

§ 3. Cuilibet sacerdoti licet oleum benedictum secumferre ut, in casu necessitatis, sacramentum unctionis infirmorum ministrare valeat.

CAPUT III
DE IIS QUIBUS UNCTIO INFIRMORUM CONFERENDA SIT

Can. 1004 – § 1. Unctio infirmorum ministrari potest fideli qui, adepto rationis usu, ob infirmitatem vel senium in periculo incipit versari.

§ 2. Hoc sacramentum iterari potest, si infirmus, postquam convaluerit, denuo in gravem infirmitatem inciderit aut si, eadem infirmitate perdurante, discrimen factum gravius sit.

Can. 1005 – In dubio utrum infirmus rationis usum attigerit, an periculose aegrotet vel mortuus sit, hoc sacramentum ministretur.

Can. 1006 – Infirmis qui, cum suae mentis compotes essent, hoc sacramentum implicate saltem petierint, conferatur.

Can. 1007 – Unctio infirmorum ne conferatur illis, qui in manifesto gravi peccato obstinate perseverent.

TITULUS VI
De ordine (Cann. 1008 – 1054)

Can. 1008 – Sacramento ordinis ex divina institutione inter christifideles quidam, caractere indelebili quo signantur, constituuntur sacri ministri, qui nempe consecrantur et deputantur ut, pro suo quisque gradu, in persona Christi Capitis munera docendi, sanctificandi et regendi adimplentes, Dei populum pascant.

Can. 1009 – § 1. Ordines sunt episcopatus, presbyteratus et diaconatus.

§ 2. Conferuntur manuum impositione et precatione consecratoria, quam pro singulis gradibus libri liturgici praescribunt.

CAPUT I
DE ORDINATIONIS CELEBRATIONE ET MINISTRO

Can. 1010 – Ordinatio intra Missarum sollemnia celebretur, die dominico vel festo de praecepto, sed ob rationes pastorales aliis etiam diebus, ferialibus non exceptis, fieri potest.

Can. 1011 – § 1. Ordinatio generaliter in cathedrali ecclesia celebretur; ob rationes tamen pastorales in alia ecclesia aut oratorio celebrari potest.

§ 2. Ad ordinationem invitandi sunt clerici alique christifideles, ut quam maxima frequentia celebrationi intersint.

Can. 1012 – Sacrae ordinationis minister est Episcopus consecratus.

Can. 1013 – Nulli Episcopo licet quemquam consecrare in Episcopum, nisi prius constet de pontificio mandato.

Can. 1014 – Nisi Sedis Apostolicae dispensatio intercesserit, Episcopus consecrator principalis in consecratione episcopali duos saltem Episcopos consecrantes sibi adiungat; valde convenit autem, ut una cum iisdem omnes Episcopi praesentes electum consecrent.

Can. 1015 – § 1. Unusquisque ad presbyteratum et ad diaconatum a proprio Episcopo ordinetur aut cum legitimis eiusdem litteris dimissoriis.

§ 2. Episcopus proprius, iusta de causa non impeditus, per se ipse suos subditos ordinet; sed subditum orientalis ritus, sine apostolico indulto, licite ordinare non potest.

§3. Qui potest litteras dimissorias ad ordines recipiendos dare, potest quoque eosdem ordines per se ipse conferre, si character episcopali polleat.

Can. 1016 – Episcopus proprius, quod attinet ad ordinationem diaconalem eorum qui clero saeculari se adscribi intendunt, est Episcopus dioecesis, in qua promovendus habet domicilium, aut dioecesis cui promovendus sese devovere statuit; quod attinet ad ordinationem presbyteralem clericorum saecularium, est Episcopus dioecesis, cui promovendus per diaconatum est incardinatus.

Can. 1017 – Episcopus extra propriam dicionem nonnisi cum licentia Episcopi dioecesani ordines conferre potest.

Can. 1018 – § 1. Litteras dimissorias pro saecularibus dare possunt:

1° Episcopus proprius, de quo in can. 1016;

2° Administrator apostolicus atque, de consensu collegii consultorum, Administrator dioecesanus; de consensu consilii, de quo in can. 495, § 2, Pro-vicarius et Pro-praefectus apostolicus.

§ 2. Administrator dioecesanus, Pro-vicarius et Pro-praefectus apostolicus litteras dimissorias ne iis concedant, quibus ab Episcopo dioecesano aut a Vicario vel Praefecto apostolico accessus ad ordines denegatus fuerit.

Can. 1019 – § 1. Superiori maiori instituti religiosi clericalis iuris pontificii aut societatis clericalis vitae apostolicae iuris pontificii competit ut suis subditis, iuxta constitutiones perpetuo vel definitive instituto aut societati adscriptis, concedat litteras dimissorias ad diaconatum et ad presbyteratum.

§ 2. Ordinatio ceterorum omnium alumnorum cuiusvis instituti aut societatis regitur iure clericorum saecularium, revocato quolibet indulto Superioribus concessio.

Can. 1020 – Litterae dimissoriae ne concedantur, nisi habitis antea omnibus testimoniis et documentis, quae iure exiguntur ad norma cann. 1050 et 1051.

Can. 1021 – Litterae dimissoriae mitti possunt ad quemlibet Episcopum communionem cum Sede Apostolica habentem, excepto tantum, citra apostolicum indultum, Episcopo ritus diversi a ritu promovendi.

Can. 1022 – Episcopus ordinans, acceptis legitimis litteris dimissoriis, ad ordinationem ne procedat, nisi de germana litterarum fide plane constet.

Can. 1023 – Litterae dimissoriae possunt ab ipso concedente aut ab eius successore limitibus circumscribi aut revocari, sed semel concessae non extinguuntur resoluto iure concedentis.

CAPUT II DE ORDINANDIS

Can. 1024 – Sacram ordinationem valide recipit solus vir baptizatus.

Can. 1025 – § 1. Ad licite ordines presbyteratus vel diaconatus conferendos requiritur ut candidatus, probatione ad normam iuris peracta, debitis qualitatibus, iudicio proprii Episcopi aut Superioris maioris competentis, praeditus sit, nulla detineatur irregularitate nulloque impedimento, atque praerequisita, ad normam cann. 1033-1039 adimpleverit; praeterea documenta habeantur, de quibus in can. 1050, atque scrutinium peractum sit, de quo in can. 1051.

§ 2. Insuper requiritur ut, iudicio eiusdem legitimi Superioris, ad Ecclesiae ministerium utilis habeatur.

§3. Episcopo ordinanti proprium subditum, qui servitio alius dioecesis destinetur, constare debet ordinandum huic dioecesi addictum iri.

ART. 1

De requisitis in ordinandis

Can. 1026 – Ut quis ordinetur debita libertate gaudeat oportet; nefas est quemquam, quovis modo, ob quamlibet causam ad ordines recipiendos cogere, vel canonice idoneum ab iisdem recipiendis avertere.

Can. 1027 – Aspirantes ad diaconatum et presbyteratum accurata praeparatione efformentur, ad normam iuris.

Can. 1028 – Curet Episcopus dioecesanus aut Superior competens ut candidati, antequam ad ordinem aliquem promoveantur, rite edoceantur de iis, quae ad ordinem eiusque obligationes pertinent.

Can. 1029 – Ad ordines ii soli promoveantur qui, prudenti iudicio Episcopi proprii aut Superioris maioris competentis, omnibus perpensis, integram habent fidem, recta moventur intentione, debita pollent scientia, bona gaudent existimatione, integris moribus probatisque virtutibus atque aliis qualitatibus physicis et psychicis ordini recipiendo congruentibus sunt praediti.

Can. 1030 – Nonnisi ex causa canonica, licet occulta, proprius Episcopus vel Superior maior competens diaconis ad presbyteratum destinatis, sibi subditis, ascensum ad presbyteratum interdicere potest, salvo recursu ad normam iuris.

Can. 1031 – § 1. Presbyteratus ne conferatur nisi iis qui aetatis annum vigesimum quintum expleverint et sufficienti gaudeant maturitate, servato insuper intervallo sex saltem mensium inter diaconatum et presbyteratum; qui ad presbyteratum destinantur, ad diaconatus ordinem tantummodo post expletum aetatis annum vigesimum tertium admittantur.

§ 2. Candidatus ad diaconatum permanentem qui non sit uxoratus ad eundem diaconatum ne admittatur, nisi post expletum vigesimum quintum saltem aetatis annum; qui matrimonio coniunctus est, nonnisi post expletum trigesimum quintum saltem aetatis annum, atque de uxoris consensu.

§3. Integrum est Episcoporum conferentiis normam statuere, qua provectior ad presbyteratum et ad diaconatum permanentem requiratur aetas.

§4. Dispensatio ultra annum super aetate requisita ad normam §§ 1 et 2, Apostolicae Sedi reservatur.

Can. 1032 – § 1. Aspirantes ad presbyteratum promoveri possunt ad diaconatum solummodo post expletum quintum curriculi studiorum philosophico-theologicorum annum.

§ 2. Post expletum studiorum curriculum, diaconus per tempus congruum, ab Episcopo vel a Superiore maiore competenti definiendum, in cura pastorali partem habeat, diaconalem exercens ordinem, antequam ad presbyteratum promoveatur.

§3. Aspirans ad diaconatum permanentem, ad hunc ordinem ne promoveatur nisi post expletum formationis tempus.

ART. 2

De praerequisitis ad ordinationem

Can. 1033 – Licite ad ordines promovetur tantum qui recepit sacrae confirmationis sacramentum.

Can. 1034 – § 1. Ad diaconatum vel presbyteratum aspirans ne ordinetur, nisi prius per liturgicum admissionis ritum ab auctoritate, de qua in cann. 1016 et 1019, adscriptionem inter candidatos obtinuerit post praeviam suam petitionem propria manu exaratam et subscriptam, atque ab eadem auctoritate in scriptis acceptatam.

§ 2. Ad eandem admissionem obtinendam non tenetur, qui per vota in clericale institutum cooptatus est.

Can. 1035 – § 1. Antequam quis ad diaconatum sive permanentem sive transeuntem promoveatur, requiritur ut ministeria lectoris et acolythi receperit et per congruum tempus exercuerit.

§ 2. Inter acolythatus et diaconatus collationem intervallum intercedat sex saltem mensium.

Can. 1036 – Candidatus, ut ad ordinem diaconatus aut presbyteratus promoveri possit, Episcopo proprio aut Superiore maiori competenti declarationem tradat propria manu exaratam et subscriptam, qua testificetur se sponte ac libere sacrum ordinem suscepturum atque se ministerio ecclesiastico perpetuo mancipaturum esse, insimul petens ut ad ordinem recipiendum admittatur.

Can. 1037 – Promovendus ad diaconatum permanentem qui non sit uxoratus, itemque promovendus ad presbyteratum, ad ordinem diaconatus ne admittantur, nisi ritu praescripto publice coram Deo et Ecclesia obligationem caelibatus assumpserint, aut vota perpetua in instituto religioso emisierint.

Can. 1038 – Diaconus, qui ad presbyteratum promoveri renuat, ab ordinis recepti exercitio prohiberi non potest, nisi impedimentum detineatur canonico aliave gravi causa, de iudicio Episcopi dioecesani aut Superioris maioris competentis aestimanda.

Can. 1039 – Omnes qui ad aliquem ordinem promovendi sunt, exercitiis spiritualibus vacent per quinque saltem dies, loco et modo ab Ordinario determinatis; Episcopus, antequam ad ordinationem procedat, certior factus sit oportet candidatos rite iisdem exercitiis vacasse.

ART. 3

De irregularitatibus aliisque impedimentis

Can. 1040 – A recipiendis ordinibus arcentur qui quovis impedimento afficiuntur sive perpetuo, quod venit nomine irregularitatis, sive simplici; nullum autem impedimentum contrahitur, quod in canonibus qui sequuntur non contineatur.

Can. 1041 – Ad recipiendos ordines sunt irregulares:

1° qui aliqua forma laborat amentiae aliusve psychicae infirmitatis, qua, consultis peritis, inhabilis iudicatur ad ministerium rite implendum;

2° qui delictum apostasiae, haeresis aut schismatis commiserit;

3° qui matrimonium etiam civile tantum attentaverit, vel ipsemet vinculo matrimoniali aut ordine sacro aut voto publico perpetuo castitatis a matrimonio ineundo impeditus, vel cum muliere matrimonio valido coniuncta aut eodem voto adstricta;

4° qui voluntarium homicidium perpetraverit aut abortum procuraverit, effectu secuto, omnesque positive cooperantes;

5° qui seipsum vel alium graviter et dolose mutilaverit vel sibi vitam adimere tentaverit;

6° qui actum ordinis posuerit constitutis in ordine episcopatus vel presbyteratus reservatum, vel eodem carens, vel ab eius exercitio poena aliqua canonica declarata vel irrogata prohibitus.

Can. 1042 – Sunt a recipiendis ordinibus simpliciter impediti:

1° vir uxorem habens, nisi ad diaconatum permanentem legitime destinetur;

2° qui officium vel administrationem gerit clericis ad normam cann. 285 et 286 vetitam cuius rationem reddere debet, donec, depositis officio et administratione atque rationibus redditis, liber factus sit;

3° neophytus, nisi, iudicio Ordinarii, sufficienter probatus fuerit.

Can. 1043 – Christifideles obligatione tenentur impedimenta ad sacros ordines, si qua norint, Ordinario vel parocho ante ordinationem revelandi.

Can. 1044 – § 1. Ad exercendos ordines receptos sunt irregulares:

1° qui irregularitate ad ordines recipiendos dum afficiebatur, illegitime ordines recepit;

2° qui delictum commisit, de quo in can. 1041, n. 2, si delictum est publicum;

3° qui delictum commisit, de quibus in can. 1041, nn. 3, 4, 5, 6.

§ 2. Ab ordinibus exercendis impediuntur:

1° qui impedimento ad ordines recipiendos detentus, illegitime ordines recepit;

2° qui amentia aliave infirmitate psychica de qua in can. 1041, n. 1, afficitur, donec Ordinarius, consulto perito, eiusdem ordinis exercitium permiserit.

Can. 1045 – Ignorantia irregularitatum atque impedimentorum ab eisdem non eximit.

Can. 1046 – Irregularitates et impedimenta multiplicantur ex diversis eorundem causis, non autem ex repetita eadem causa, nisi agatur de irregularitate ex homicidio voluntario aut ex procurato abortu, effectu secuto.

Can. 1047 – § 1. Uni Apostolicae Sedi reservatur dispensatio ab omnibus irregularitatibus, si factum quo innituntur ad forum iudiciale deductum fuerit.

§ 2. Eidem etiam reservatur dispensatio ab irregularitatibus et impedimentis ad ordines recipiendos, quae sequuntur:

1° ab irregularitatibus ex delictis publicis, de quibus in can. 1041, nn. 2 et 3;

2° ab irregularitate ex delicto sive publico sive occulto, de quo in can. 1041, n. 4;

3° ab impedimento, de quo in can. 1042, n. 1.

§3. Apostolicae Sedi etiam reservatur dispensatio ab irregularitatibus ad exercitium ordinis suscepti, de quibus in can. 1041, n. 3, in casibus publicis tantum, atque in eodem canone, n. 4, etiam in casibus occultis.

§4. Ab irregularitatibus et impedimentis Sanctae Sedi non reservatis dispensare valet Ordinarius.

Can. 1048 – In casibus occultis urgentioribus, si adiri nequeat Ordinarius aut cum de irregularitatibus agatur de quibus in can. 1041, nn. 3 et 4, Paenitentiaria, et si periculum immineat gravis damni aut infamiae, potest qui irregularitate ab ordine exercendo impeditur eundem exercere, firmo tamen manente onere quam primum recurrendi ad Ordinarium aut Paenitentiarium, reticito nomine et per confessarium.

Can. 1049 – § 1. In precibus ad obtinendam irregularitatum et impedimentorum dispensationem, omnes irregularitates et impedimenta indicanda sunt; attamen, dispensatio generalis valet etiam pro reticitis bona fide, exceptis irregularitatibus de quibus in can. 1041, n. 4, aliisve ad forum iudiciale deductis, non autem pro reticitis mala fide.

§ 2. Si agatur de irregularitate ex voluntario homicidio aut ex procurato abortu, etiam numerus delictorum ad validitatem dispensationis exprimendus est.

§3. Dispensatio generalis ab irregularitatibus et impedimentis ad ordines recipiendos valet pro omnibus ordinibus.

ART. 4

De documentis requisitis et de scrutinio

Can. 1050 – Ut quis ad sacros ordines promoveri possit, sequentia requiruntur documenta:

1° testimonium de studiis rite peractis ad normam can. 1032;

2° si agatur de ordinandis ad presbyteratum, testimonium recepti diaconatus;

3° si agatur de promovendis ad diaconatum testimonium recepti baptismi et confirmationis, atque receptorum ministeriorum de quibus in can. 1035 item testimonium factae declarationis de qua in can. 1036, necnon, si ordinandus qui promovendus est ad diaconatum permanentem sit uxoratus, testimonia celebrati matrimonii et consensus uxoris.

Can. 1051 – Ad scrutinium de qualitatibus in ordinando requisitis quod attinet, servantur praescripta quae sequuntur:

1° habeatur testimonium rectoris seminarii vel domus formationis de qualitatibus ad ordinem recipiendum requisitis, scilicet de candidati recta doctrina, genuina pietate, bonis moribus, aptitudine ad ministerium exercendum; itemque, rite peracta inquisitione, de eius status valetudinis physicae et psychicae;

2° Episcopus dioecesanus aut Superior maior, ut scrutinium rite peragatur, potest alia adhibere media quae sibi, pro temporis et loci adiunctis, utilia videantur, uti sunt litterae testimoniales, publicationes vel aliae informationes.

Can. 1052 – § 1. Ut Episcopus ordinationem iure proprio conferens ad eam procedere possit, ipsi constare debet documenta, de quibus in can. 1050, praesto esse atque, scrutinio ad normam iuris peracto, idoneitatem candidati positivis argumentis esse probatam.

§ 2. Ut Episcopus ad ordinationem procedat alieni subditi, sufficit ut litterae dimissoriae referant eadem documenta praesto esse, scrutinium ad normam iuris esse peractum atque de idoneitate candidati constare; quod si promovendus sit sodalis instituti religiosi aut societatis vitae apostolicae, eadem litterae insuper testari debent ipsum in institutum vel societatem definitive cooptatum fuisse et esse subditum Superioris qui dat litteras.

§3. Si, his omnibus non obstantibus, ob certas rationes Episcopus dubitat num candidatus sit idoneus ad ordines recipiendos, eundem ne promoveat.

CAPUT III
DE ADNOTATIONE AC TESTIMONIO PERACTAE ORDINATIONIS

Can. 1053 – § 1. Expleta ordinatione, nomina singulorum ordinatorum ac ministri ordinantis, locus et dies ordinationis notentur in peculiari libro apud curiam loci ordinationis diligenter custodiendo, et omnia singularum ordinationum documenta accurate servantur.

§ 2. Singulis ordinatis det Episcopus ordinans authenticum ordinationis receptae testimonium; qui, si ab Episcopo extraneo cum litteris dimissoriis promoti fuerint, illud proprio Ordinario exhibeant pro ordinationis adnotatione in speciali libro in archivio servando.

Can. 1054 – Loci Ordinarius, si agatur de saecularibus, aut Superior maior competens, si agatur de ipsius subditis, notitiam uniuscuiusque celebratae ordinationis transmittat ad parochum loci baptismi, qui id adnotet in suo baptizatorum libro, ad normam can. 535, § 2.

TITULUS VII
De matrimonio (Cann. 1055 – 1165)

Can. 1055 – § 1. Matrimoniale foedus, quo vir et mulier inter se totius vitae consortium constituunt, indole sua naturali ad bonum coniugum atque ad prolis generationem et educationem ordinatum, a Christo Domino ad sacramenti dignitatem inter baptizatos evectum est.

§ 2. Quare inter baptizatos nequit matrimonialis contractus validus consistere, quin sit eo ipso sacramentum.

Can. 1056 – Essentiales matrimonii proprietates sunt unitas et indissolubilitas, quae in matrimonio christiano ratione sacramenti peculiarem obtinent firmitatem.

Can. 1057 – § 1. Matrimonium facit partium consensus inter personas iure habiles legitime manifestatus, qui nulla humana potestate suppleri valet.

§ 2. Consensus matrimonialis est actus voluntatis, quo vir et mulier foedere irrevocabili sese mutuo tradunt et accipiunt ad constituendum matrimonium.

Can. 1058 – Omnes possunt matrimonium contrahere, qui iure non prohibentur.

Can. 1059 – Matrimonium catholicorum, etsi una tantum pars sit catholica, regitur iure non solum divino, sed etiam canonico, salva competentia civilis potestatis circa mere civiles eiusdem matrimonii effectus.

Can. 1060 – Matrimonium gaudet favore iuris; quare in dubio standum est pro valore matrimonii, donec contrarium probetur.

Can. 1061 – § 1. Matrimonium inter baptizatos validum dicitur ratum tantum, si non est consummatum; ratum et consummatum, si coniuges inter se humano modo posuerunt coniugalem actum per se aptum ad prolis generationem, ad quem natura sua ordinatur matrimonium, et quo coniuges fiunt una caro.

§ 2. Celebrato matrimonio, si coniuges cohabitaverint, praesumitur consummatio, donec contrarium probetur.

§ 3. Matrimonium invalidum dicitur putativum, si bona fide ab una saltem parte celebratum fuerit, donec utraque pars de eiusdem nullitate certa evadat.

Can. 1062 – § 1. Matrimonii promissio sive unilateralis sive bilateralis, quam sponsalia vocant, regitur iure particulari, quod ab Episcoporum conferentia, habita ratione consuetudinum et legum civilium, si quae sint, statutum fuit.

§ 2. Ex matrimonii promissione non datur actio ad petendam matrimonii celebrationem; datur tamen ad reparationem damnorum, si qua debeat.

CAPUT I DE CURA PASTORALI ET DE IIS QUAE MATRIMONII CELEBRATIONI PRAEMITTI DEBENT

Can. 1063 – Pastores animarum obligatione tenentur curandi ut propria ecclesiastica communitas christifidelibus assistentiam praebeat, qua status matrimonialis in spiritu christiano servetur et in perfectione progrediatur. Haec assistentia imprimis praebenda est:

1° praedicatione, catechesi minoribus, iuvenibus et adultis aptata, immo usu instrumentorum communicationis socialis, quibus christifideles de significatione matrimonii christiani deque munere coniugum ac parentum christianorum instituuntur;

2° praeparatione personali ad matrimonium ineundum, qua sponsi ad novi sui status sanctitatem et officia disponantur;

3° fructuosa liturgica matrimonii celebratione, qua eluceat coniuges mysterium unitatis et fecundi amoris inter Christum et Ecclesiam significare atque participare;

4° auxilio coniugatis praestito, ut ipsi foedus coniugale fideliter servantes atque tuentes, ad sanctiorem in dies pleniorumque in familia vitam ducendam perveniant.

Can. 1064 – Ordinarii loci est curare ut debite ordinetur eadem assistentia, auditis etiam, si opportunum videatur, viris et mulieribus experientia et peritia probatis.

Can. 1065 – § 1. Catholici qui sacramentum confirmationis nondum receperint, illud, antequam ad matrimonium admittantur, recipiant, si id fieri possit sine gravi incommodo.

§ 2. Ut fructuose sacramentum matrimonii recipiatur, enixe sponsi commendatur, ut ad sacramenta paenitentiae et sanctissimae Eucharistiae accedant.

Can. 1066 – Antequam matrimonium celebretur, constare debet nihil eius validae ac licitae celebrationi obsistere.

Can. 1067 – Episcoporum conferentia statuatur normas de examine sponsorum, necnon de publicationibus matrimonialibus aliisque opportunis mediis ad investigationes peragendas, quae ante matrimonium necessariae sunt, quibus diligenter observatis, parochus procedere possit ad matrimonio assistendum.

Can. 1068 – In periculo mortis, si aliae probationes haberi nequeant, sufficit, nisi contraria adsint indicia, affirmatio contrahentium, si casus ferat etiam iurata, se baptizatos esse et nullo detineri impedimento.

Can. 1069 – Omnes fideles obligatione tenentur impedimenta, si quae norint, parochi aut loci Ordinario, ante matrimonii celebrationem, revelandi.

Can. 1070 – Si alius quam parochus, cuius est assistere matrimonio, investigationes peregerit, de harum exitu quam primum per authenticum documentum eundem parochum certiores reddat.

Can. 1071 – § 1. Excepto casu necessitatis, sine licentia Ordinarii loci ne quis assistat:

- 1° matrimonio vagorum;
- 2° matrimonio quod ad normam legis civilis agnosci vel celebrari nequeat;
- 3° matrimonio eius qui obligationibus teneatur naturalibus erga aliam partem filiosve ex praecedenti unione ortis;
- 4° matrimonio eius qui notorie catholicam fidem abiecerit;
- 5° matrimonio eius qui censura innodatus sit;
- 6° matrimonio filii familias minoris, insciis aut rationabiliter invititis parentibus;
- 7° matrimonio per procuratorem ineundo, de quo in can. 1105.

§ 2. Ordinarius loci licentiam assistendi matrimonio eius qui notorie catholicam fidem abiecerit ne concedat, nisi servatis normis de quibus in can. 1125, congrua congruis referendo.

Can. 1072 – Curent animarum pastores a matrimonii celebratione avertere iuvenes ante aetatem, qua secundum regionis receptos mores matrimonium iniri solet.

CAPUT II

DE IMPEDIMENTIS DIRIMENTIBUS IN GENERE

Can. 1073 – Impedimentum dirimens personam inhabilem reddit ad matrimonium valide contrahendum.

Can. 1074 – Publicum censetur impedimentum, quod probari in foro externo potest; secus est occultum.

Can. 1075 – § 1. Supremae tantum Ecclesiae auctoritatis est authentice declarare quandonam ius divinum matrimonium prohibeat vel dirimat.

§ 2. Uni quoque supremae auctoritati ius est alia impedimenta pro baptizatis constituere.

Can. 1076 – Consuetudo novum impedimentum inducens aut impedimentis existentibus contraria reprobatur.

Can. 1077 – § 1. Ordinarius loci propriis subditis ubique commorantibus et omnibus in proprio territorio actu degentibus vetare potest matrimonium in casu peculiari, sed ad tempus tantum, gravi de causa eaque perdurante.

§ 2. Vetito clausulam dirimentem una suprema Ecclesiae auctoritas addere potest.

Can. 1078 – § 1. Ordinarius loci proprios subditos ubique commorantes et omnes in proprio territorio actu degentes ab omnibus impedimentis iuris ecclesiastici dispensare potest, exceptis iis, quorum dispensatio Sedi Apostolicae reservatur.

§ 2. Impedimenta quorum dispensatio Sedi Apostolicae reservatur sunt:

- 1° impedimentum ortum ex sacris ordinibus aut ex voto publico perpetuo castitatis in instituto religioso iuris pontificii;
- 2° impedimentum criminis de quo in can. 1090.

§3. Numquam datur dispensatio ab impedimento consanguinitatis in linea recta aut in secundo gradu lineae collateralis.

Can. 1079 – § 1. Urgente mortis periculo, loci Ordinarius potest tum super forma in matrimonii celebratione servanda, tum super omnibus et singulis impedimentis iuris ecclesiastici sive publicis sive occultis, dispensare proprios subditos ubique commorantes et

omnes in proprio territorio actu degentes, excepto impedimento orto ex sacro ordine presbyteratus.

§ 2. In eisdem rerum adiunctis, de quibus in § 1, sed solum pro casibus in quibus ne loci quidem Ordinarius adiri possit, eadem dispensandi potestate pollet tum parochus, tum minister sacer rite delegatus, tum sacerdos vel diaconus qui matrimonio, ad normam can. 1116, § 2, assistit.

§3. In periculo mortis confessarius gaudet potestate dispensandi ab impedimentis occultis pro foro interno sive intra sive extra actum sacramentalis confessionis.

§4. In casu de quo in § 2, loci Ordinarius censetur adiri non posse, si tantum per telegraphum vel telephorum id fieri possit.

Can. 1080 – § 1. Quoties impedimentum detegatur cum iam omnia sunt parata ad nuptias, nec matrimonium sine probabili gravis mali periculo differri possit usquedum a competenti auctoritate dispensatio obtineatur, potestate gaudent dispensandi ab omnibus impedimentis, iis exceptis de quibus in can. 1078, § 2, n. 1, loci Ordinarius et, dummodo casus sit occultus, omnes de quibus in can. 1079, §§ 2-3, servatis condicionibus ibidem praescriptis.

§ 2. Haec potestas valet etiam ad matrimonium convalidandum, si idem periculum sit in mora nec tempus suppetat recurrenti ad Sedem Apostolicam vel ad loci Ordinarium, quod attinet ad impedimenta a quibus dispensare valet.

Can. 1081 – Parochus aut sacerdos vel diaconus, de quibus in can. 1079, § 2, de concessa dispensatione pro foro externo Ordinarium loci statim certiore faciat; eaque adnotetur in libro matrimoniorum.

Can. 1082 – Nisi aliud ferat Paenitentiariae rescriptum, dispensatio in foro interno non sacramentali concessa super impedimento occulto, adnotetur in libro, qui in secreto curiae archivio asservandus est, nec alia dispensatio pro foro externo est necessaria, si postea occultum impedimentum publicum evaserit.

CAPUT III DE IMPEDIMENTIS DIRIMENTIBUS IN SPECIE

Can. 1083 – § 1. Vir ante decimum sextum aetatis annum completum, mulier ante decimum quartum item completum, matrimonium valide inire non possunt.

§ 2. Integrum est Episcoporum conferentiae aetatem superiorem ad licitam matrimonii celebrationem statuere.

Can. 1084 – § 1. Impotentia coeundi antecedens et perpetua, sive ex parte viri sive ex parte mulieris, sive absoluta sive relativa, matrimonium ex ipsa eius natura dirimit.

§ 2. Si impedimentum impotentiae dubium sit, sive dubio iuris sive dubio facti, matrimonium non est impediendum nec, stante dubio, nullum declarandum.

§3. Sterilitas matrimonium nec prohibet nec dirimit, firmo praescripto can. 1098.

Can. 1085 – § 1. Invalide matrimonium attentat qui vinculo tenetur prioris matrimonii, quamquam non consummati.

§ 2. Quamvis prius matrimonium sit irritum aut solutum qualibet ex causa, non ideo licet aliud contrahere, antequam de prioris nullitate aut solutione legitime et certo constiterit.

Can. 1086 – § 1. Matrimonium inter duas personas, quarum altera sit baptizata in Ecclesia catholica vel in eandem recepta nec actu formali ab ea defecerit, et altera non baptizata, invalidum est.

§ 2. Ab hoc impedimento ne dispensetur, nisi impletis condicionibus de quibus in can. 1125 et 1126.

§3. Si pars tempore contracti matrimonii tamquam baptizata communiter habebatur aut eius baptismus erat dubius, praesumenda est, ad normam can. 1060, validitas matrimonii, donec certo probetur alteram partem baptizatam esse, alteram vero non baptizatam.

Can. 1087 – Invalide matrimonium attentant, qui in sacris ordinibus sunt constituti.

Can. 1088 – Invalide matrimonium attentant, qui voto publico perpetuo castitatis in instituto religioso adstricti sunt.

Can. 1089 – Inter virum et mulierem abductam vel saltem retentam intuitu matrimonii cum ea contrahendi, nullum matrimonium consistere potest, nisi postea mulier a raptore separata et in loco tuto ac libero constituta, matrimonium sponte eligat.

Can. 1090 – § 1. Qui intuitu matrimonii cum certa persona ineundi, huius coniugi vel proprio coniugi mortem intulerit, invalide hoc matrimonium attentat.

§ 2. Invalide quoque matrimonium inter se attentant qui mutua opera physica vel morali mortem coniugi intulerunt.

Can. 1091 – § 1. In linea recta consanguinitatis matrimonium irritum est inter omnes ascendentes et descendentes tum legitimos tum naturales.

§ 2. In linea collateralis irritum est usque ad quartum gradum inclusive.

§3. Impedimentum consanguinitatis non multiplicatur.

§4. Numquam matrimonium permittatur, si quod subest dubium num partes sint consanguineae in aliquo gradu lineae rectae aut in secundo gradu lineae collateralis.

Can. 1092 – Affinitas in linea recta dirimit matrimonium in quolibet gradu.

Can. 1093 – Impedimentum publicae honestatis oritur ex matrimonio invalido post instauratam vitam communem aut ex notorio vel publico concubinato; et nuptias dirimit in primo gradu lineae rectae inter virum et consanguineas mulieris, ac vice versa.

Can. 1094 – Matrimonium inter se valide contrahere nequeunt qui cognatione legali ex adoptione orta, in linea recta aut in secundo gradu lineae collateralis, coniuncti sunt.

CAPUT IV DE CONSENSU MATRIMONIALI

Can. 1095 – Sunt incapaces matrimonii contrahendi:

1° qui sufficienti rationis usu carent;

2° qui laborant gravi defectu discretionis iudicii circa iura et officia matrimonialia essentialia mutuo tradenda et acceptanda;

3° qui ob causas naturae psychicae obligationes matrimonii essentielles assumere non valent.

Can. 1096 – § 1. Ut consensus matrimonialis haberi possit, necesse est ut contrahentes saltem non ignorent matrimonium esse consortium permanens inter virum et mulierem ordinatum ad prolem, cooperatione aliqua sexuali, procreandam.

§ 2. Haec ignorantia post pubertatem non praesumitur.

Can. 1097 – § 1. Error in persona invalidum reddit matrimonium.

§ 2. Error in qualitate personae, etsi det causam contractui, matrimonium irritum non reddit, nisi haec qualitas directe et principaliter intendatur.

Can. 1098 – Qui matrimonium init deceptus dolo, ad obtinendum consensum patrato, circa aliquam alterius partis qualitatem, quae suapte natura consortium vitae coniugalis graviter perturbare potest, invalide contrahit.

Can. 1099 – Error circa matrimonii unitatem vel indissolubilitatem aut sacramentalem dignitatem, dummodo non determinet vel voluntatem, non vitiat consensum matrimonialem.

Can. 1100 – Scientia aut opinio nullitatis matrimonii consensum matrimonialem non necessario excludit.

Can. 1101 – § 1. Internus animi consensus praesumitur conformis verbis vel signis in celebrando matrimonio adhibit.

§ 2. At si alterutra vel utraque pars positivo voluntatis actu excludat matrimonium ipsum vel matrimonii essenziale aliquod elementum, vel essentialem aliquam proprietatem, invalide contrahit.

Can. 1102 – § 1. Matrimonium sub condicione de futuro valide contrahi nequit.

§ 2. Matrimonium sub condicione de praeterito vel de praesenti initum est validum vel non, prout id quod condicioni subest, existit vel non.

§ 3. Condicio autem, de qua in § 2, licite apponi nequit, nisi cum licentia Ordinarii loci scripto data.

Can. 1103 – Invalidum est matrimonium initum ob vim vel metum gravem ab extrinseco, etiam haud consulto incussum, a quo ut quis se liberet, eligere cogatur matrimonium.

Can. 1104 – § 1. Ad matrimonium valide contrahendum necesse est ut contrahentes sint praesentes una simul sive per se ipsi, sive per procuratorem.

§ 2. Sponsi consensum matrimonialem verbis exprimant; si vero loqui non possunt, signis aequipollentibus.

Can. 1105 – § 1. Ad matrimonium per procuratorem valide ineundum requiritur:

1° ut adsit mandatum speciale ad contrahendum cum certa persona;

2° ut procurator ab ipso mandante designetur, et munere suo per se ipse fungatur.

§ 2. Mandatum, ut valeat, subscribendum est a mandante et praeterea a parrocho vel Ordinario loci in quo mandatum datur, aut a sacerdote ab alterutro delegato, aut a duobus saltem testibus; aut confici debet per documentum ad normam iuris civilis authenticum.

§ 3. Si mandans scribere nequeat, id in ipso mandato adnotetur et alius testis addatur qui scripturam ipse quoque subsignet; secus mandatum irritum est.

§ 4. Si mandans, antequam procurator eius nomine contrahat, mandatum revocaverit aut in amentiam inciderit, invalidum est matrimonium, licet sive procurator sive altera pars contrahens haec ignoraverit.

Can. 1106 – Matrimonium per interpretem contrahi potest; cui tamen parochus ne assistat, nisi de interpretis fide sibi constet.

Can. 1107 – Etsi matrimonium invalide ratione impedimenti vel defectus formae initum fuerit, consensus praestitus praesumitur perseverare, donec de eius revocatione constiterit.

CAPUT V DE FORMA CELEBRATIONIS MATRIMONII

Can. 1108 – § 1. Ea tantum matrimonia valida sunt, quae contrahuntur coram loci Ordinario aut parochus aut sacerdote vel diacono ab alterutro delegato qui assistant, necnon coram duobus testibus, secundum tamen regulas expressas in canonibus qui sequuntur, et salvis exceptionibus de quibus in cann. 144, 1112, § 1, 1116 et 1127, §§ 1-2.

§ 2. Assistens matrimonio intellegitur tantum qui praesens exquirat manifestationem contrahentium consensus eamque nomine Ecclesiae recipit.

Can. 1109 – Loci Ordinarius et parochus, nisi per sententiam vel per decretum fuerint excommunicati vel interdicti vel suspensi ab officio aut tales declarati, vi officii, intra fines sui territorii, valide matrimoniis assistant non tantum subditorum, sed etiam non subditorum, dummodo eorum alteruter sit ritus latini.

Can. 1110 – Ordinarius et parochus personalis vi officii matrimonio solummodo eorum valide assistant, quorum saltem alteruter subditus sit intra fines suae ditionis.

Can. 1111 – § 1. Loci Ordinarius et parochus, quamdiu valide officio funguntur, possunt facultatem intra fines sui territorii matrimoniis assistendi, etiam generalem, sacerdotibus et diaconis delegare.

§ 2. Ut valida sit delegatio facultatis assistendi matrimoniis, determinatis personis expresse dari debet; si agitur de delegatione speciali, ad determinatum matrimonium danda est; si vero agitur de delegatione generali, scripto est concedenda.

Can. 1112 – § 1. Ubi desunt sacerdotes et diaconi, potest Episcopus dioecesanus, praevis voto favorabili Episcoporum conferentiae et obtenta licentia Sanctae Sedis, delegare laicos, qui matrimoniis assistant.

§ 2. Laicus seligatur idoneus, ad institutionem nupturientibus tradendam capax et qui liturgiae matrimoniali rite peragendae aptus sit.

Can. 1113 – Antequam delegatio concedatur specialis, omnia provideantur, quae ius statuit ad libertatem status comprobendam.

Can. 1114 – Assistens matrimonio illicite agit, nisi ipsi constiterit de libero statu contrahentium ad normam iuris atque, si fieri potest, de licentia parochi, quoties vi delegationis generalis assistit.

Can. 1115 – Matrimonia celebrentur in paroecia ubi alterutra pars contrahentium habet domicilium vel quasi-domicilium vel menstruam commorationem, aut, si de vagis agitur, in paroecia ubi actu commorantur; cum licentia proprii Ordinarii aut parochi proprii, alibi celebrari possunt.

Can. 1116 – § 1. Si haberi vel adiri nequeat sine gravi incommodo assistens ad normam iuris competens, qui intendunt verum matrimonium inire, illud valide ac licite coram solis testibus contrahere possunt:

1° in mortis periculo;

2° extra mortis periculum, dummodo prudenter praevideatur earum rerum condicionem esse per mensem duraturam.

§ 2. In utroque casu, si praesto sit alius sacerdos vel diaconus qui adesse possit, vocari et, una cum testibus, matrimonii celebrationi adesse debet, salva coniugii validitate coram solis testibus.

Can. 1117 – Statuta superius forma servanda est, si saltem alterutra pars matrimonium contrahentium in Ecclesia catholica baptizata vel in eandem recepta sit neque actu formali ab ea defecerit, salvis praescriptis can. 1127,

§ 2.

Can. 1118 – § 1. Matrimonium inter catholicos vel inter partem catholicam et partem non catholicam baptizatam celebretur in ecclesia paroeciali; in alia ecclesia aut oratorio celebrari poterit de licentia Ordinarii loci vel parochi.

§ 2. Matrimonium in alio convenienti loco celebrari Ordinarius loci permittere potest.

§3. Matrimonium inter partem catholicam et partem non baptizatam in ecclesia vel in alio convenienti loco celebrari poterit.

Can. 1119 – Extra casum necessitatis, in matrimonii celebratione servantur ritus in libris liturgicis, ab Ecclesia probatis, praescripti aut legitimis consuetudinibus recepti.

Can. 1120 – Episcoporum conferentia exarare potest ritum proprium matrimonii, a Sancta Sede recognoscendum, congruentem locorum et populorum usibus ad spiritum christianum aptatis, firma tamen lege ut assistens matrimonio praesens requirat manifestationem consensus contrahentium eamque recipiat.

Can. 1121 – § 1. Celebrato matrimonio, parochus loci celebrationis vel qui eius vices gerit, etsi neuter eidem astiterit, quam primum adnotet in matrimoniorum registis nomina coniugum, assistentis ac testium, locum et diem celebrationis matrimonii, iuxta modum ab Episcoporum conferentia aut ab Episcopo dioecesano praescriptum.

§ 2. Quoties matrimonium ad normam can. 1116 contrahitur, sacerdos vel diaconus, si celebrationi adfuerit, secus testes tenentur in solidum cum contrahentibus parochum aut Ordinarium loci de inito coniugio quam primum certiore reddere.

§3. Ad matrimonium quod attinet cum dispensatione a forma canonica contractum, loci Ordinarius, qui dispensationem concessit, curet ut inscribatur dispensatio et celebratio in libro matrimoniorum tum curiae tum paroeciae propriae partis catholicae, cuius parochus inquisitiones de statu libero peregit; de celebrato matrimonio eundem Ordinarium et parochum quam primum certiore reddere tenetur coniux catholicus, indicans etiam locum celebrationis necnon formam publicam servatam.

Can. 1122 – § 1. Matrimonium contractum adnotetur etiam in registis baptizatorum, in quibus baptismus coniugum inscriptus est.

§ 2. Si coniux matrimonium contraxerit non in paroecia in qua baptizatus est, parochus loci celebrationis notitiam initi coniugii ad parochum loci collati baptismi quam primum transmittat.

Can. 1123 – Quoties matrimonium vel convalidatur pro foro externo, vel nullum declaratur, vel legitime praeterquam morte solvitur, parochus loci celebrationis matrimonii certior fieri debet, ut adnotatio in registis matrimoniorum et baptizatorum rite fiat.

CAPUT VI DE MATRIMONIIS MIXTIS

Can. 1124 – Matrimonium inter duas personas baptizatas, quarum altera sit in Ecclesia catholica baptizata vel in eandem post baptismum recepta, quaeque nec ab ea actu formali defecerit, altera vero Ecclesiae vel communitati ecclesiali plenam communionem cum Ecclesia catholica non habenti adscripta, sine expressa auctoritatis competentis licentia prohibitum est.

Can. 1125 – Huiusmodi licentiam concedere potest Ordinarius loci, si iusta et rationabilis causa habeatur; eam ne concedat, nisi impletis condicionibus quae sequuntur:

1° pars catholica declaret se paratam esse pericula a fide definiendi remove atque sinceram promissionem praestet se omnia pro viribus facturam esse, ut universa proles in Ecclesia catholica baptizetur et educetur;

2° de his promissionibus a parte catholica faciendis altera pars tempestive certior fiat, adeo ut constet ipsam vere consciam esse promissionis et obligationis partis catholicae;

3° ambae partes edoceantur de finibus et proprietatibus essentialibus matrimonii, a neutro contrahente excludendis.

Can. 1126 – Episcoporum conferentiae est tum modum statuere, quo hae declarationes et promissiones, quae semper requiruntur, faciendae sint, tum rationem definire, qua de ipsis et in foro externo constet et pars non catholica certior reddatur.

Can. 1127 – § 1. Ad formam quod attinet in matrimonio mixto adhibendam, servantur praescripta can. 1108; si tamen pars catholica matrimonium contrahit cum parte non catholica ritus orientalis, forma canonica celebrationis servanda est ad liceitatem tantum; ad validitatem autem requiritur interventus ministri sacri, servatis aliis de iure servandis.

§ 2. Si graves difficultates formae canonicae servandae obstant, Ordinario loci partis catholicae ius est ab eadem in singulis casibus dispensandi, consulto tamen Ordinario loci in quo matrimonium celebratur, et salva ad validitatem aliqua publica forma celebrationis; Episcoporum conferentiae est normas statuere, quibus praedicta dispensatio concordi ratione concedatur.

§ 3. Vetatur, ne ante vel post canonicam celebrationem ad normam § 1, alia habeatur eiusdem matrimonii celebratio religiosa ad matrimonialem consensum praestandum vel renovandum; item ne fiat celebratio religiosa, in qua assistens catholicus et minister non catholicus insimul, suum quisque ritum peragens, partium consensum exquirant.

Can. 1128 – Locorum Ordinarii alique animarum pastores curent, ne coniugi catholico et filiis e matrimonio mixto natis auxilium spirituale desit ad eorum obligationes adimplendas atque coniuges adiuvent ad vitae coniugalis et familiaris fovendam unitatem.

Can. 1129 – Praescripta can. 1127 et 1128 applicanda sunt quoque matrimoniis, quibus obstat impedimentum disparitatis cultus, de quo in can. 1086, § 1.

CAPUT VII DE MATRIMONIO SECRETO CELEBRANDO

Can. 1130 – Ex gravi et urgenti causa loci Ordinarius permittere potest, ut matrimonium secreto celebretur.

Can. 1131 – Permissio matrimonium secreto celebrandi secumfert:

1° ut secreto fiant investigationes quae ante matrimonium peragendae sunt;

2° ut secretum de matrimonio celebrato servetur ab Ordinario loci, assistente, testibus, coniugibus.

Can. 1132 – Obligatio secretum servandi, de qua in can. 1131, n. 2, ex parte Ordinarii loci cessat si grave scandalum aut gravis erga matrimonii sanctitatem iniuria ex secreti observantia immineat, idque notum fiat partibus ante matrimonii celebrationem.

Can. 1133 – Matrimonium secreto celebratum in peculiari tantummodo regesto, servando in secreto curiae archivo, adnotetur.

CAPUT VIII DE MATRIMONII EFFECTIBUS

Can. 1134 – Ex valido matrimonio enascitur inter coniuges vinculum natura sua perpetuum et exclusivum; in matrimonio praeterea christiano coniuges ad sui status officia et dignitatem peculiari sacramento roborantur et veluti consecrantur.

Can. 1135 – Utrique coniugi aequum officium et ius est ad ea quae pertinent ad consortium vitae coniugalis.

Can. 1136 – Parentes officium gravissimum et ius primum habent proles educationem tum physicam, socialem et culturalem, tum moralem et religiosam pro viribus curandi.

Can. 1137 – Legitimi sunt filii concepti aut nati ex matrimonio valido vel putativo.

Can. 1138 – § 1. Pater is est, quem iustae nuptiae demonstrant, nisi evidentibus argumentis contrarium probetur.

§ 2. Legitimi praesumuntur filii, qui nati sunt saltem post dies 180 a die celebrati matrimonii, vel infra dies 300 a die dissolutae vitae coniugalis.

Can. 1139 – Filii illegitimi legitimantur per subsequens matrimonium parentum sive validum sive putativum, vel per rescriptum Sanctae Sedis.

Can. 1140 – Filii legitimati, ad effectus canonicos quod attinet, in omnibus aequiparantur legitimis, nisi aliud expresse iure cautum fuerit.

CAPUT IX
DE SEPARATIONE CONIUGUM

ART.1
De dissolutione vinculi

Can. 1141 – Matrimonium ratum et consummatum nulla humana potestate nullaue causa, praeterquam morte, dissolvi potest.

Can. 1142 – Matrimonium non consummatum inter baptizatos vel inter partem baptizatam et partem non baptizatam a Romano Pontifice dissolvi potest iusta de causa, utraque parte rogante vel alterutra, etsi altera pars sit invita.

Can. 1143 – § 1. Matrimonium initum a duobus non baptizatis solvitur ex privilegio paulino in favorem fidei partis quae baptismum recepit, ipso facto quo novum matrimonium ab eadem parte contrahitur, dummodo pars non baptizata discedat.

§ 2. Discedere censetur pars non baptizata, si nolit cum parte baptizata cohabitare vel cohabitare sine contumelia Creatoris, nisi haec post baptismum receptum iustam illi dederit discedendi causam.

Can. 1144 – § 1. Ut pars baptizata novum matrimonium valide contrahat, pars non baptizata semper interpellari debet an:

1° velit et ipsa baptismum recipere;

2° saltem velit cum parte baptizata pacifice cohabitare, sine contumelia Creatoris.

§ 2. Haec interpellatio post baptismum fieri debet; at loci Ordinarius, gravi de causa, permittere potest ut interpellatio ante baptismum fiat, immo et ab interpellatione dispensare, sive ante sive post baptismum, dummodo constet modo procedendi saltem summario et extraiudiciali eam fieri non posse aut fore inutilem.

Can. 1145 – § 1. Interpellatio fiat regulariter de auctoritate loci Ordinarii partis conversae; a quo Ordinario concedendae sunt alteri coniugi, si quidem eas petierit, induciae ad respondendum, eodem tamen monito ut, si induciae inutiliter praeterlabantur, eius silentium pro responsione negativa habeatur.

§ 2. Interpellatio etiam privatim facta ab ipsa parte conversa valet, immo est licita, si forma superius praescripta servari nequeat.

§3. In utroque casu de interpellatione facta deque eiusdem exitu in foro externo legitime constare debet.

Can. 1146 – Pars baptizata ius habet novas nuptias contrahendi cum parte catholica:

1° si altera pars negative interpellationi responderit, aut si interpellatio legitime omissa fuerit;

2° si pars non baptizata, sive iam interpellata sive non, prius perseverans in pacifica cohabitatione sine contumelia Creatoris, postea sine iusta causa discesserit, firmis praescriptis cann. 1144 et 1145.

Can. 1147 – Ordinarius loci tamen, gravi de causa, concedere potest ut pars baptizata, utens privilegio paulino, contrahat matrimonium cum parte non catholica sive baptizata sive non baptizata, servatis etiam praescriptis canonum de matrimoniis mixtis.

Can. 1148 – § 1. Non baptizatus, qui plures uxores non baptizatas simul habeat, recepto in Ecclesia catholica baptismo, si durum ei sit cum earum prima permanere, unam ex illis, ceteris dimissis, retinere potest. Idem valet de muliere non baptizata, quae plures maritos non baptizatos simul habeat.

§ 2. In casibus de quibus in § 1, matrimonium, recepto baptismo, forma legitima contrahendum est, servatis etiam, si opus sit, praescriptis de matrimoniis mixtis et aliis de iure servandis.

§3. Ordinarius loci, prae oculis habita condicione morali, sociali, oeconomica locorum et personarum, curet ut primae uxoris ceterarumque dimissarum necessitatibus satis provisum sit, iuxta normas iustitiae, christianae caritatis et naturalis aequitatis.

Can. 1149 – Non baptizatus qui, recepto in Ecclesia catholica baptismo, cum coniuge non baptizato ratione captivitatis vel persecutionis cohabitationem restaurare nequeat, aliud matrimonium contrahere potest, etiamsi altera pars baptismum interea receperit, firmo praescripto can. 1141.

Can. 1150 – In re dubia privilegium fidei gaudet favore iuris.

ART. 2

De separatione manente vinculo

Can. 1151 – Coniuges habent officium et ius servandi convictum coniugalem, nisi legitima causa eos excuset.

Can. 1152 – § 1. Licet enixe commendetur ut coniux, caritate christiana motus et boni familiae sollicitus, veniam non abnuat comparti adulterae atque vitam coniugalem non disrumpat, si tamen eiusdem culpam expresse aut tacite non condonaverit, ius ipsi est solvendi coniugalem convictum, nisi in adulterium consenserit aut eidem causam dederit aut ipse quoque adulterium commiserit.

§ 2. Tacita condonatio habetur si coniux innocens, postquam de adulterio certior factus est, sponte cum altero coniuge maritali affectu conversatus fuerit; praesumitur vero, si per sex menses coniugalem convictum servaverit, neque recursum apud auctoritatem ecclesiasticam vel civilem fecerit.

§3. Si coniux innocens sponte convictum coniugalem solverit, intra sex menses causam separationis deferat ad competentem auctoritatem ecclesiasticam, quae, omnibus inspectis adiunctis, perpendat si coniux innocens adduci possit ad culpam condonandam et ad separationem in perpetuum non protrahendam.

Can. 1153 – § 1. Si alteruter coniugum grave seu animi seu corporis periculum alteri aut proli facessat, vel aliter vitam communem nimis duram reddat, alteri legitimam praebet causam discedendi, decreto Ordinarii loci et, si periculum sit in mora, etiam propria auctoritate.

§ 2. In omnibus casibus, causa separationis cessante, coniugalis convictus restaurandus est, nisi ab auctoritate ecclesiastica aliter statuatur.

Can. 1154 – Instituta separatione coniugum, opportune semper cavendum est debitae filiorum sustentationi et educationi.

Can. 1155 – Coniux innocens laudabiliter alterum coniugem ad vitam coniugalem rursus admittere potest, quo in casu iuri separationis renuntiat.

CAPUT X
DE MATRIMONII CONVALIDATIONE

ART. 1
De convalidatione simplici

Can. 1156 – § 1. Ad convalidandum matrimonium irritum ob impedimentum dirimens, requiritur ut cesset impedimentum vel ab eodem dispensetur, et consensum renovet saltem pars impedimenti conscia.

§ 2. Haec renovatio iure ecclesiastico requiritur ad validitatem convalidationis, etiamsi initio utraque pars consensum praestiterit nec postea revocaverit.

Can. 1157 – Renovatio consensus debet esse novus voluntatis actus in matrimonium, quod pars renovans scit aut opinatur ab initio nullum fuisse.

Can. 1158 – § 1. Si impedimentum sit publicum, consensus ab utraque parte renovandus est forma canonica, salvo praescripto can. 1127,

§ 2.

§ 2. Si impedimentum probari nequeat, satis est ut consensus renovetur privatim et secreto, et quidem a parte impedimenti conscia, dummodo altera in consensu praestito perseveret, aut ab utraque parte, si impedimentum sit utrique parti notum.

Can. 1159 – § 1. Matrimonium irritum ob defectum consensus convalidatur, si pars quae non consenserat, iam consentiat, dummodo consensus ab altera parte praestitus perseveret.

§ 2. Si defectus consensus probari nequeat, satis est ut pars, quae non consenserat, privatim et secreto consensum praestet.

§ 3. Si defectus consensus probari potest, necesse est ut consensus forma canonica praestetur.

Can. 1160 – Matrimonium nullum ob defectum formae, ut validum fiat, contrahi denuo debet forma canonica, salvo praescripto can. 1127, § 2.

ART. 2
De sanatione in radice

Can. 1161 – § 1. Matrimonii irriti sanatio in radice est eiusdem, sine renovatione consensus, convalidatio, a competenti auctoritate concessa, secumferens dispensationem ab impedimento, si adsit, atque a forma canonica, si servata non fuerit, necnon retrotractionem effectuum canonicorum ad praeteritum.

§ 2. Convalidatio fit a momento concessionis gratiae; retrotractio vero intellegitur facta ad momentum celebrationis matrimonii, nisi aliud expresse caveatur.

§ 3. Sanatio in radice ne concedatur, nisi probabile sit partes in vita coniugali perseverare velle.

Can. 1162 – § 1. Si in utraque vel alterutra parte deficiat consensus, matrimonium nequit sanari in radice, sive consensus ab initio defuerit, sive ab initio praestitus, postea fuerit revocatus.

§ 2. Quod si consensus ab initio quidem defuerat, sed postea praestitus est, sanatio concedi potest a momenti praestiti consensus.

Can. 1163 – § 1. Matrimonium irritum ob impedimentum vel ob defectum legitimae formae sanari potest, dummodo consensus utriusque partis perseveret.

§ 2. Matrimonium irritum ob impedimentum iuris naturalis aut divini positivi sanari potest solummodo postquam impedimentum cessavit.

Can. 1164 – Sanatio valide concedi potest etiam alterutra vel utraque parte inscia; ne autem concedatur nisi ob gravem causam.

Can. 1165 – § 1. Sanatio in radice concedi potest ab Apostolica Sede.

§ 2. Concedi potest ab Episcopo dioecesano in singulis casibus, etiam si plures nullitatis rationes in eodem matrimonio concurrant, impletis condicionibus, de quibus in can. 1125, pro sanatione matrimonii mixti; concedi autem ab eodem nequit, si adsit impedimentum cuius dispensatio Sedi Apostolicae reservatur ad normam can. 1078, § 2, aut agatur de impedimento iuris naturalis aut divini positivi quod iam cessavit.

PARS II DE CETERIS ACTIBUS CULTUS DIVINI

TITULUS I De sacramentalibus (Cann. 1166 – 1172)

Can. 1166 – Sacramentalia sunt signa sacra, quibus, ad aliquam sacramentorum imitationem, effectus praesertim spirituales significantur et ex Ecclesiae impetratione obtinentur.

Can. 1167 – § 1. Nova sacramentalia constituere aut recepta authentice interpretari, ex eis aliqua abolere aut mutare, sola potest Sedes Apostolica.

§ 2. In sacramentalibus conficiendis seu administrandis accurate servantur ritus et formulae ab Ecclesiae auctoritate probata.

Can. 1168 – Sacramentalium minister est clericus debita potestate instructus; quaedam sacramentalia, ad normam librorum liturgicorum, de iudicio loci Ordinarii, a laicis quoque, congruis qualitatibus praeditis, administrari possunt.

Can. 1169 – § 1. Consecrationes et dedicationes valide peragere possunt qui caractere episcopali insigniti sunt, necnon presbyteri quibus iure vel legitima concessione id permittitur.

§ 2. Benedictiones, exceptis iis quae Romano Pontifici aut Episcopis reservantur, impertire potest quilibet presbyter.

§ 3. Diaconus illas tantum benedictiones impertire potest, quae ipsi expresse iure permittuntur. Can. 1170 – Benedictiones, imprimis impertiendae catholicis, dari possunt catechumenis quoque, immo, nisi obstet Ecclesiae prohibitio, etiam non catholicis.

Can. 1170 – Benedictiones, imprimis impertiendae catholicis, dari possunt catechumenis quoque, immo, nisi obstet Ecclesiae prohibitio, etiam non catholicis.

Can. 1171 – Res sacrae, quae dedicatione vel benedictione ad divinum cultum destinatae sunt, reverenter tractentur nec ad usum profanum vel non proprium adhibeantur, etiamsi in dominio sint privatorum.

Can. 1172 – § 1. Nemo exorcismos in obsessos proferre legitime potest, nisi ab Ordinario loci peculiarem et expressam licentiam obtinuerit.

§ 2. Haec licentia ab Ordinario loci concedatur tantummodo presbytero pietate, scientia, prudentia ac vitae integritate praedito.

TITULUS II

De liturgia horarum (Cann. 1173 – 1175)

Can. 1173 – Ecclesia, sacerdotale munus Christi adimplens, liturgiam horarum celebrat, qua Deum ad populum suum loquentem audiens et memoriam mysterii salutis agens, Ipsum sine intermissione, cantu et oratione, laudat atque interpellat pro totius mundi salute.

Can. 1174 – § 1. Obligatione liturgiae horarum persolvendae adstringuntur clerici, ad normam can. 276, § 2, n. 3; sodales vero institutorum vitae consecratae necnon societatum vitae apostolicae, ad normam suarum constitutionum.

§ 2. Ad participandam liturgiam horarum, utpote actionem Ecclesiae, etiam ceteri christifideles, pro adiunctis, enixe invitantur.

Can. 1175 – In liturgia horarum persolvenda, quantum fieri potest, verum tempus servetur uniuscuiusque horae.

TITULUS III

De exequiis ecclesiasticis (cann. 1176 – 1185)

Can. 1176 – § 1. Christifideles defuncti exequiis ecclesiasticis ad normam iuris donandi sunt.

§ 2. Exequiae ecclesiasticae, quibus Ecclesia defunctis spiritualem opem impetrat eorumque corpora honorat ac simul vivis spei solacium affert, celebrandae sunt ad normam legum liturgicarum.

§ 3. Enixe commendat Ecclesia, ut pia consuetudo defunctorum corpora sepeliendi servetur; non tamen prohibet cremationem, nisi ob rationes christianae doctrinae contrarias electa fuerit.

CAPUT I

DE EXEQUIARUM CELEBRATIONE

Can. 1177 – § 1. Exequiae pro quolibet fidei defuncto generatim in propriae paroeciae ecclesia celebrari debent.

§ 2. Fas est autem cuilibet fidei, vel iis quibus fidelis defuncti exequias curare competit, aliam ecclesiam funeris eligere de consensu eius, qui eam regit, et monito defuncti parrocho proprio.

§ 3. Si extra propriam paroeciam mors acciderit, neque cadaver ad eam translatum fuerit, neque aliqua ecclesia funeris legitime electa, exequiae celebrentur in ecclesia paroeciae ubi mors accidit, nisi alia iure particulari designata sit.

Can. 1178 – Exequiae Episcopi dioecesani in propria ecclesia cathedrali celebrentur, nisi ipse aliam ecclesiam elegerit.

Can. 1179 – Exequiae religiosorum aut sodalium societatis vitae apostolicae generatim celebrantur in propria ecclesia aut oratorio a Superiore, si institutum aut societas sint clericalia, secus a cappellano.

Can. 1180 – § 1. Si paroecia proprium habeat coemeterium, in eo tumulandi sunt fideles defuncti, nisi aliud coemeterium legitime electum fuerit ab ipso defuncto vel ab iis quibus defuncti sepulturam curare competit.

§ 2. Omnibus autem licet, nisi iure prohibeantur, eligere coemeterium sepulturae. **Can. 1181** – Ad oblationes occasione funerum quod attinet, servantur praescripta can. 1264, cauto tamen ne ulla fiat in exequiis personarum acceptio neve pauperes debitis exequiis priventur. **Can. 1182** – Expleta tumulatione, inscriptio in librum defunctorum fiat ad normam iuris particularis.

Can. 1181 – Ad oblationes occasione funerum quod attinet, servantur praescripta can. 1264, cauto tamen ne ulla fiat in exequiis personarum acceptio neve pauperes debitis exequiis priventur.

Can. 1182 – Expleta tumulatione, inscriptio in librum defunctorum fiat ad normam iuris particularis.

CAPUT II

DE IIS QUIBUS EXEQUIAE ECCLESIASTICAE CONCEDENDAE SUNT AUT DENEGANDAE

Can. 1183 – § 1. Ad exequias quod attinet, christifidelibus catechumeni accensendi sunt.

§ 2. Ordinarius loci permittere potest ut parvuli, quos parentes baptizare intendebant quique autem ante baptismum mortui sunt, exequiis ecclesiasticis donentur.

§ 3. Baptizatis alicui Ecclesiae aut communitati ecclesiali non catholicae adscriptis, exequiae ecclesiasticae concedi possunt de prudenti Ordinarii loci iudicio, nisi constet de contraria eorum voluntate et dummodo minister proprius haberi nequeat.

Can. 1184 – § 1. Exequiis ecclesiasticis privandi sunt, nisi ante mortem aliqua dederint paenitentiae signa:

1° notorie apostatae, haeretici et schismatici;

2° qui proprii corporis cremationem elegerint ob rationes fidei christianae adversas;

3° alii peccatores manifesti, quibus exequiae ecclesiasticae non sine publico fidelium scandalo concedi possunt.

§ 2. Occurrente aliquo dubio, consulatur loci Ordinarius, cuius iudicio standum est.

Can. 1185 – Excluso ab ecclesiasticis exequiis deneganda quoque est quaelibet Missa exequialis.

TITULUS IV

De cultu Sanctorum, sacrarum imaginum et reliquiarum (Cann. 1186 – 1190)

Can. 1186 – Ad sanctificationem populi Dei fovendam, Ecclesia peculiari et filiali christifidelium venerationi commendat Beatam Mariam semper Virginem, Dei Matrem, quam Christus hominum omnium Matrem constituit, atque verum et authenticum promovet cultum aliorum Sanctorum, quorum quidem exemplo christifideles aedificantur et intercessione sustentantur.

Can. 1187 – Cultu publico eos tantum Dei servos venerari licet, qui auctoritate Ecclesiae in album Sanctorum vel Beatorum relati sint.

Can. 1188 – Firma maneat praxis in ecclesiis sacras imagines fidelium venerationi proponendi; attamen moderato numero et congruo ordine exponantur, ne populi christiani admiratio excitetur, neve devotioni minus rectae ansa praebetur.

Can. 1189 – Imagines pretiosae, idest vetustate, arte, aut cultu praestantes, in ecclesiis vel oratoriis fidelium venerationi expositae, si quando reparatione indigeant, numquam restaurentur sine data scripto licentia ab Ordinario; qui, antequam eam concedat, peritos consulat.

Can. 1190 – § 1. Sacras reliquias vendere nefas est.

§ 2. Insignes reliquiae itemque aliae, quae magna populi veneratione honorantur, nequeunt quoquo modo valide alienari neque perpetuo transferri sine Apostolicae Sedis licentia.

§3. Praescriptum § 2 valet etiam pro imaginibus, quae in aliqua ecclesia magna populi veneratione honorantur.

TITULUS V

De voto et iureiurando (Cann. 1191 – 1204)

CAPUT I

DE VOTO

Can. 1191 – § 1. Votum, idest promissio deliberata ac libera Deo facta de bono possibili et meliore, ex virtute religionis impleri debet.

§ 2. Nisi iure prohibeantur, omnes congruenti rationis usu pollentes, sunt voti capaces.

§3. Votum metu gravi et iniusto vel dolo emissum ipso iure nullum est.

Can. 1192 – § 1. Votum est publicum, si nomine Ecclesiae a legitimo Superiore acceptetur; secus privatim.

§ 2. Sollemne, si ab Ecclesia uti tale fuerit agnitum; secus simplex.

§3. Personale, quo actio voventis promittitur; reale, quo promittitur res aliqua; mixtum, quod personalis et realis naturam participat.

Can. 1193 – Votum non obligat, ratione sui, nisi emittentem.

Can. 1194 – Cessat votum lapsu temporis ad finiendam obligationem appositam, mutatione substantiali materiae promissae, deficiente condicione a qua votum pendet aut eiusdem causa finali, dispensatione, commutatione.

Can. 1195 – Qui potestatem in voti materiam habet, potest voti obligationem tamdiu suspendere, quamdiu voti adimpletio sibi praeiudicium afferat.

Can. 1196 – Praeter Romanum Pontificem, vota privata possunt iusta de causa dispensare, dummodo dispensatio ne laedat ius aliis quaesitum:

1° loci Ordinarius et parochus, quod attinet ad omnes ipsorum subditos atque etiam peregrinos;

2° Superior instituti religiosi aut societatis vitae apostolicae, si sint clericalia iuris pontificii, quod attinet ad sodales, novitios atque personas, quae diu noctuque in domo instituti aut societatis degunt;

3° ii quibus ab Apostolica Sede vel ab Ordinario loci delegata fuerit dispensandi potestas.

Can. 1197 – Opus voto privato promissum potest in maius vel in aequale bonum ab ipso vovente commutari; in minus vero bonum, ab illo cui potestas est dispensandi ad normam Can. 1196.

Can. 1198 – Vota ante professionem religiosam emissa suspenduntur, donec vovens in instituto religioso permanserit.

CAPUT II DE IUREIURANDO

Can. 1199 – § 1. Iusiurandum, idest invocatio Nominis divini in testem veritatis, praestari nequit, nisi in veritate, in iudicio et in iustitia.

§ 2. Iusiurandum quod canones exigunt vel admittunt, per procuratorem praestari valide nequit.

Can. 1200 – § 1. Qui libere iurat se aliquid facturum, peculiari religionis obligatione tenetur implendi, quod iureiurando firmaverit.

§ 2. Iusiurandum dolo, vi aut metu gravi extortum, ipso iure nullum est.

Can. 1201 – § 1. Iusiurandum promissorium sequitur naturam et condiciones actus cui adicitur.

§ 2. Si actui directe vergenti in damnum aliorum aut in praeiudicium boni publici vel salutis aeternae iusiurandum adiciatur, nullam exinde actus consequitur firmitatem.

Can. 1202 – Obligatio iureiurando promissorio inducta desinit:

1° si remittatur ab eo in cuius commodum iusiurandum emissum fuerat;

2° si res iurata substantialiter mutetur, aut, mutatis adiunctis, fiat vel mala vel omnino indifferens, vel denique maius bonum impediat;

3° deficiente causa finali aut condicione sub qua forte iusiurandum datum est;

4° dispensatione, commutatione, ad normam can. 1203.

Can. 1203 – Qui suspendere, dispensare, commutare possunt votum, eandem potestatem eademque ratione habent circa iusiurandum promissorium; sed si iurisiurandi dispensatio vergat in praeiudicium aliorum qui obligationem remittere recusent, una Apostolica Sedes potest iusiurandum dispensare.

Can. 1204 – Iusiurandum stricte est interpretandum secundum ius et secundum intentionem iurantem aut, si hic dolo agat, secundum intentionem illius cui iusiurandum praestatur.

PARS III
DE LOCIS ET TEMPORIBUS SACRIS

TITULUS I
De locis sacris (Cann. 1205 – 1243)

Can. 1205 – Loca sacra ea sunt quae divino cultui fideliumve sepulturae deputantur dedicatione vel benedictione, quam liturgici libri ad hoc praescribunt.

Can. 1206 – Dedicatio alicuius loci spectat ad Episcopum dioecesanum et ad eos qui ipsi iure aequiparantur; iidem possunt cuilibet Episcopo vel, in casibus exceptionalibus, presbytero munus committere dedicationem peragendi in suo territorio.

Can. 1207 – Loca sacra benedicuntur ab Ordinario; benedictio tamen ecclesiarum reservatur Episcopo dioecesano; uterque vero potest alium sacerdotem ad hoc delegare.

Can. 1208 – De peracta dedicatione vel benedictione ecclesiae, itemque de benedictione coemeterii redigatur documentum, cuius alterum exemplar in curia dioecesana, alterum in ecclesiae archivio servetur.

Can. 1209 – Dedicatio vel benedictio alicuius loci, modo nemini damnum fiat, satis probatur etiam per unum testem omni exceptione maiorem.

Can. 1210 – In loco sacra ea tantum admittantur quae cultui, pietati, religioni exercendis vel promovendis inserviunt, ac vetatur quidquid a loci sanctitate absonum sit. Ordinarius vero per modum actus alios usus, sanctitati tamen loci non contrarios, permittere potest.

Can. 1211 – Loca sacra violantur per actiones graviter iniuriosas cum scandalo fidelium ibi positas, quae, de iudicio Ordinarii loci, ita graves et sanctitati loci contrariae sunt ut non liceat in eis cultum exercere, donec ritu paenitentiali ad normam librorum liturgicorum iniuria reparetur.

Can. 1212 – Dedicationem vel benedictionem amittunt loca sacra, si magna ex parte destructa fuerint, vel ad usus profanos permanenter decreto competentis Ordinarii vel de facto reducta.

Can. 1213 – Potestates suas et munera auctoritas ecclesiastica in locis sacris libere exercet.

CAPUT I
DE ECCLESIIS

Can. 1214 – Ecclesiae nomine intellegitur aedes sacra divino cultui destinata, ad quam fidelibus ius est adeundi ad divinum cultum praesertim publice exercendum.

Can. 1215 – § 1. Nulla ecclesia aedificetur sine expresso Episcopi dioecesani consensu scriptis dato.

§ 2. Episcopus dioecesanus consensum ne praebeat nisi, audito consilio presbyterali et vicinarum ecclesiarum rectoribus, censeat novam ecclesiam bono animarum inservire posse, et media ad ecclesiae aedificationem et ad cultum divinum necessaria non esse defutura.

§3. Etiam instituta religiosa, licet consensum constituendae novae domus in dioecesi vel civitate ab Episcopo dioecesano rettulerint, antequam tamen ecclesiam in certo ac determinato loco aedificent, eiusdem licentiam obtinere debent.

Can. 1216 – In ecclesiarum aedificatione et refectione, adhibito peritorum consilio, servantur principia et normae liturgiae et artis sacrae.

Can. 1217 – § 1. Aedificatione rite peracta, nova ecclesia quam primum dedicetur aut saltem benedicatur, sacrae liturgiae legibus servatis.

§ 2. Sollemni ritu dedicentur ecclesiae, praesertim cathedrales et paroeciales.

Can. 1218 – Unaquaeque ecclesia suum habeat titulum qui, peracta ecclesiae dedicatione, mutari nequit.

Can. 1219 – In ecclesia legitime dedicata vel benedicta omnes actus cultus divini perfici possunt, salvo iuribus paroecialibus.

Can. 1220 – § 1. Curent omnes ad quos res pertinet, ut in ecclesiis illa munditia ac decor servantur, quae domum Dei addeceant, et ab iisdem arceatur quidquid a sanctitate loci absonum sit.

§ 2. Ad bona sacra et pretiosa tuenda ordinaria conservationis cura et opportuna securitatis media adhibeantur.

Can. 1221 – Ingressus in ecclesiam tempore sacrarum celebrationum sit liber et gratuitus.

Can. 1222 – § 1. Si qua ecclesia nullo modo ad cultum divinum adhiberi queat et possibilitas non detur eam reficiendi, in usum profanum non sordidum ab Episcopo dioecesano redigi potest.

§ 2. Ubi aliae graves causae suadeant ut aliqua ecclesia ad divinum cultum amplius non adhibeatur, eam Episcopus dioecesanus, audito consilio presbyterali, in usum profanum non sordidum redigere potest, de consensu eorum qui iura in eadem sibi legitime vindicent, et dummodo animarum bonum nullum inde detrimentum capiat.

CAPUT II

DE ORATORIIS ET DE SACELLIS PRIVATIS

Can. 1223 – Oratorii nomine intellegitur locus divino cultui, in commodum alicuius communitatis vel coetus fidelium eo convenientium de licentia Ordinarii destinatus, ad quem etiam alii fideles de consensu Superioris competentis accedere possunt.

Can. 1224 – § 1. Ordinarius licentiam ad constituendum oratorium requisitam ne concedat, nisi prius per se vel per alium locum ad oratorium destinatum visitaverit et decenter instructum repperit.

§ 2. Data autem licentia, oratorium ad usus profanos converti nequit sine eiusdem Ordinarii auctoritate.

Can. 1225 – In oratoriis legitime constitutis omnes celebrationes sacrae peragi possunt, nisi quae iure aut Ordinarii loci praescripto excipiantur, aut obstent normae liturgicae.

Can. 1226 – Nomine sacelli privati intellegitur locus divino cultui, in commodum unius vel plurium personarum physicalium, de licentia Ordinarii loci destinatus.

Can. 1227 – Episcopi sacellum privatum sibi constituere possunt, quod iisdem iuribus ac oratorium gaudet.

Can. 1228 – Firmo praescripto can. 1227, ad Missam aliasve sacras celebrationes in aliquo sacello privato peragendas requiritur Ordinarii loci licentia.

Can. 1229 – Oratoria et sacella privata benedici convenit secundum ritum in libris liturgicis praescriptum; debent autem esse divino tantum cultui reservata et ab omnibus domesticis usibus libera.

CAPUT III DE SANCTUARIIS

Can. 1230 – Sanctuarii nomine intelleguntur ecclesia vel alius locus sacer ad quos, ob peculiarem pietatis causam, fideles frequentes, approbante Ordinario loci, peregrinantur.

Can. 1231 – Ut sanctuarium dici possit nationale, accedere debet approbatio Episcoporum conferentiae; ut dici possit internationale, requiritur approbatio Sanctae Sedis.

Can. 1232 – § 1. Ad approbanda statuta sanctuarii dioecesani, competens est Ordinarius loci; ad statuta sanctuarii nationalis, Episcoporum conferentia; ad statuta sanctuarii internationalis, sola Sancta Sedes.

§ 2. In statutis determinantur praesertim finis, auctoritas rectoris, dominium et administratio bonorum.

Can. 1233 – Sanctuariis quaedam privilegia concedi poterunt, quoties locorum circumstantiae, peregrinantium frequentia et praesertim fidelium bonum id suadere videantur.

Can. 1234 – § 1. In sanctuariis abundantius fidelibus suppeditentur media salutis, verbum Dei sedulo annuntiando, vitam liturgicam praesertim per Eucharistiae et paenitentiae celebrationem apte fovendo, necnon probatas pietatis popularis formas colendo.

§ 2. Votiva artis popularis et pietatis documenta in sanctuariis aut locis adiacentibus spectabilia servantur atque secure custodiantur.

CAPUT IV DE ALTARIBUS

Can. 1235 – § 1. Altare, seu mensa super quam Sacrificium eucharisticum celebratur, fixum dicitur, si ita exstruatur ut cum pavimento cohaereat ideoque amoveri nequeat; mobile vero, si transferri possit.

§ 2. Expedit in omni ecclesia altare fixum inesse; ceteris vero in locis, sacris celebrationibus destinatis, altare fixum vel mobile.

Can. 1236 – § 1. Iuxta traditum Ecclesiae morem mensa altaris fixi sit lapidea, et quidem ex unico lapide naturali; attamen etiam alia materia digna et solida, de iudicio Episcoporum conferentiae, adhiberi potest. Stipites vero seu basis ex qualibet materia confici possunt.

§ 2. Altare mobile ex qualibet materia solida, usui liturgico congruenti, exstrui potest.

Can. 1237 – § 1. Altaria fixa dedicanda sunt, mobilia vero dedicanda aut benedicenda, iuxta ritus in liturgicis libris praescriptos.

§ 2. Antiqua traditio Martyrum aliorumve Sanctorum reliquias sub altari fixo condendi servetur, iuxta normas in libris liturgicis traditas.

Can. 1238 – § 1. Altare dedicationem vel benedictionem amittit ad normam can. 1212.

§ 2. Per reductionem ecclesiae vel alius loci sacri ad usus profanos, altaria sive fixa sive mobilia non amittunt dedicationem vel benedictionem.

Can. 1239 – § 1. Altare tum fixum tum mobile divino dumtaxat cultui reservandum est, quolibet profano usu prorsus excluso.

§ 2. Subtus altare nullum sit reconditum cadaver; secus Missam super illud celebrare non licet.

CAPUT V DE COEMETERIIS

Can. 1240 – § 1. Coemeteria Ecclesiae propria, ubi fieri potest, habeantur, vel saltem spatia in coemeteriis civilibus fidelibus defunctis destinata, rite benedicenda.

§ 2. Si vero hoc obtineri nequeat, toties quoties singuli tumuli rite benedicantur.

Can. 1241 – § 1. Paroeciae et instituta religiosa coemeterium proprium habere possunt.

§ 2. Etiam aliae personae iuridicae vel familiae habere possunt peculiare coemeterium seu sepulcrum, de iudicio Ordinarii loci benedicendum.

Can. 1242 – In ecclesiis cadavera ne sepeliantur, nisi agatur de Romano Pontifice aut Cardinalibus vel Episcopis dioecesanis etiam emeritis in propria ecclesia sepeliendis.

Can. 1243 – Opportunae normae de disciplina in coemeteriis servanda, praesertim ad eorum indolem sacram tuendam et fovendam quod attinet, iure particulari statuuntur.

TITULUS II De temporibus sacris (Cann. 1244 – 1258)

Can. 1244 – § 1. Dies festos itemque dies paenitentiae, universae Ecclesiae communes, constituere, transferre, abolere, unius est supremae ecclesiasticae auctoritatis, firmo praescripto can. 1246, § 2.

§ 2. Episcopi dioecesani peculiares suis dioecesibus seu locis dies festos aut dies paenitentiae possunt, per modum tantum actus, indicare.

Can. 1245 – Firmo iure Episcoporum dioecesanorum de quo in can. 87, parochus, iusta de causa et secundum Episcopi dioecesani praescripta, singulis in casibus concedere potest dispensationem ab obligatione servandi diem festum vel diem paenitentiae aut commutationem eiusdem in alia pia opera; idque potest etiam Superior instituti religiosi aut societatis vitae apostolicae, si sint clericalia iuris pontificii, quoad proprios subditos aliosque in domo diu noctuque degentes.

CAPUT I DE DIEBUS FESTIS

Can. 1246 – § 1. Dies dominica in qua mysterium paschale celebratur, ex apostolica traditione, in universa Ecclesia uti primordialis dies festus de praecepto servanda est. Itemque servari debent dies Nativitatis Domini Nostri Iesu Christi, Epiphaniae, Ascensionis et sanctissimi Corporis et Sanguinis Christi, Sanctae Genetricis Mariae, eiusdem Immaculatae Conceptionis et Assumptionis, sancti Ioseph, sanctorum Petri et Pauli Apostolorum, omnium denique Sanctorum.

§ 2. Episcoporum conferentia tamen potest, praevia Apostolicae Sedis approbatione, quosdam ex diebus festis de praecepto abolere vel ad diem dominicam transferre.

Can. 1247 – Die dominica aliisque diebus festis de praecepto fideles obligatione tenentur Missam participandi; abstineant insuper ab illis operibus et negotiis quae cultum Deo reddendum, laetitiam diei Domini propriam, aut debitam mentis ac corporis relaxationem impediunt.

Can. 1248 – § 1. Praecepto de Missa participanda satisfacit qui Missae assistit ubicumque celebratur ritu catholico vel ipso die festo vel vespere diei praecedentis.

§ 2. Si deficiente ministro sacro aliave gravi de causa participatio eucharisticae celebrationis impossibilis evadat, valde commendatur ut fideles in liturgia Verbi, si quae sit in ecclesia paroeciali aliove sacro loco, iuxta Episcopi dioecesani praescripta celebrata, partem habeant, aut orationi per debitum tempus personaliter aut in familia vel pro opportunitate in familiarum coetibus vacent.

CAPUT II DE DIEBUS PAENITENTIAE

Can. 1249 – Omnes christifideles, suo quisque modo, paenitentiam agere ex lege divina tenentur; ut vero cuncti communi quadam paenitentiae observatione inter se coniungantur, dies paenitentiales praescribuntur, in quibus christifideles speciali modo orationi vacent, opera pietatis et caritatis exerceant, se ipsos abnegent, proprias obligationes fidelius adimplendo et praesertim ieiunium et abstinentiam, ad normam canonum qui sequuntur, observando.

Can. 1250 – Dies et tempora paenitentialia in universa Ecclesia sunt singulae feriae sextae totius anni et tempus quadragesimae.

Can. 1251 – Abstinentia a carnis comestione vel ab alio cibo iuxta conferentiae Episcoporum praescripta, servetur singulis anni sextis feriis, nisi cum aliquo die inter sollemnitates recensito occurrant; abstinentia vero et ieiunium, feria quarta Cinerum et feria sexta in Passione et Morte Domini Nostri Iesu Christi.

Can. 1252 – Lege abstinentiae tenentur qui decimum quartum aetatis annum expleverint; lege vero ieiunii adstringuntur omnes aetate maiores usque ad annum inceptum sexagesimum. Curent tamen animarum pastores et parentes ut etiam ii qui, ratione minoris aetatis ad legem ieiunii et abstinentiae non tenentur, ad genuinum paenitentiae sensum informentur.

Can. 1253 – Episcoporum conferentia potest pressius determinare observantiam ieiunii et abstinentiae, necnon alias formas paenitentiae, praesertim opera caritatis et exercitationes pietatis, ex toto vel ex parte pro abstinentia et ieiunio substituere.

Liber V: De bonis Ecclesiae temporalibus

Can. 1254 – § 1. Ecclesia catholica bona temporalia iure nativo, independenter a civili potestate, acquirere, retinere, administrare et alienare valet ad fines sibi proprios prosequendos.

§ 2. Fines vero proprii praecipue sunt: cultus divinus ordinandus, honesta cleri aliorumque ministrorum sustentatio procuranda, opera sacri apostolatus et caritatis, praesertim erga egenos, exercenda.

Can. 1255 – Ecclesia universa atque Apostolica Sedes, Ecclesiae particulares necnon alia quaevis persona iuridica, sive publica sive privata, subiecta sunt capacia bona temporalia acquirendi, retinendi, administrandi et alienandi ad normam iuris.

Can. 1256 – Dominium bonorum, sub suprema auctoritate Romani Pontificis, ad eam pertinet iuridicam personam, quae eadem bona legitime acquisiverit.

Can. 1257 – § 1. Bona temporalia omnia quae ad Ecclesiam universam, Apostolicam Sedem aliasve in Ecclesia personas iuridicas publicas pertinent, sunt bona ecclesiastica et reguntur canonibus qui sequuntur, necnon propriis statutis.

§ 2. Bona temporalia personae iuridicae privatae reguntur propriis statutis, non autem hisce canonibus, nisi expresse aliud caveatur.

Can. 1258 – In canonibus qui sequuntur nomine Ecclesiae significatur non solum Ecclesia universa aut Sedes Apostolica, sed etiam quaelibet persona iuridica publica in Ecclesia, nisi ex contextu sermonis vel ex natura rei aliud appareat.

TITULUS I

De acquisitione bonorum (Cann. 1259 – 1272)

Can. 1259 – Ecclesia acquirere bona temporalia potest omnibus iustis modis iuris sive naturalis sive positivi, quibus aliis licet.

Can. 1260 – Ecclesiae nativum ius est exigendi a christifidelibus, quae ad fines sibi proprios sint necessaria.

Can. 1261 – § 1. Integrum est christifidelibus bona temporalia in favorem Ecclesiae conferre.

§ 2. Episcopus dioecesanus fideles de obligatione, de qua in can. 222, § 1, monere tenetur et opportuno modo eam urgere.

Can. 1262 – Fideles subsidia Ecclesiae conferant per subventiones rogatas et iuxta normas ab Episcoporum conferentia latas.

Can. 1263 – Ius est Episcopo dioecesano, auditis consilio a rebus oeconomicis et consilio presbyterali, pro dioecesis necessitatibus, personis iuridicis publicis suo regimini subiectis moderatum tributum, earum redditibus proportionatum, imponendi; ceteris personis physicis et iuridicis ipsi licet tantum, in casu gravis necessitatis et sub iisdem condicionibus, extraordinariam et moderatam exactionem imponere, salvis legibus et consuetudinibus particularibus quae eidem potiora iura tribuant.

Can. 1264 – Nisi aliud iure cautum sit, conventus Episcoporum provinciae est:

1° praefinire taxas pro actibus potestatis executivae gratiosae vel pro executione rescriptorum Sedis Apostolicae, ad ipsa Sede Apostolica approbandas;

2° definire oblationes occasione ministrationis sacramentorum et sacramentalium.

Can. 1265 – § 1. Salvo iure religiosorum mendicantium, vetatur persona quaevis privata, sive physica sive iuridica, sine proprii Ordinarii et Ordinarii loci licentia, in scriptis data, stipem cogere pro quolibet pio aut ecclesiastico instituto vel fine.

§ 2. Episcoporum conferentia potest normas de stipe quaeritanda statuere, quae ab omnibus servari debent, iis non exclusis, qui ex institutione mendicantes vocantur et sunt.

Can. 1266 – In omnibus ecclesiis et oratoriis, etiam ad instituta religiosa pertinentibus, quae de facto habitualiter christifidelibus pateant, Ordinarius loci praecipere potest ut specialis stipis colligatur pro determinatis inceptis paroecialibus, dioecesanis, nationalibus vel universalibus, ad curiam dioecesanam postea sedulo mittenda.

Can. 1267 – § 1. Nisi contrarium constet, oblationes quae fiunt Superioribus vel administratoribus cuiusvis personae iuridicae ecclesiasticae, etiam privatae, praesumuntur ipsi personae iuridicae factae.

§ 2. Oblationes, de quibus in § 1, repudiari nequeunt nisi iusta de causa et, in rebus maioris momenti, de licentia Ordinarii, si agitur de persona iuridica publica; eiusdem Ordinarii licentia requiritur ut acceptentur quae onere modali vel condicione gravantur, firmo praescripto can. 1295.

§3. Oblationes a fidelibus ad certum finem factae, nonnisi ad eundem finem destinari possunt.

Can. 1268 – Praescriptionem, tamquam acquirendi et se liberandi modum, Ecclesia pro bonis temporalibus recipit, ad normam cann. 197-199.

Can. 1269 – Res sacrae, si in dominio privatorum sunt, praescriptione acquiri a privatis personis possunt, sed eas adhibere ad usus profanos non licet, nisi dedicationem vel benedictionem amiserint; si vero ad personam iuridicam ecclesiasticam publicam pertinent, tantum ab alia persona iuridica ecclesiastica publica acquiri possunt.

Can. 1270 – Res immobiles, mobiles pretiosae, iura et actiones sive personales sive reales, quae pertinent ad Sedem Apostolicam, spatio centum annorum praescribuntur; quae ad aliam personam iuridicam publicam ecclesiasticam pertinent, spatio triginta annorum.

Can. 1271 – Episcopi, ratione vinculi unitatis et caritatis, pro suae dioecesis facultatibus, conferant ad media procuranda, quibus Sedes Apostolica secundum temporum condiciones indiget, ut servitium erga Ecclesiam universam rite praestare valeat.

Can. 1272 – In regionibus ubi beneficia proprie dicta adhuc existunt, Episcoporum conferentiae est, opportunis normis cum Apostolica Sede concordatis et ab ea approbatis, huiusmodi beneficiorum regimen moderari, ita ut redditus, immo quatenus possibile sit ipsa dos beneficiorum ad institutum, de quo in can. 1274, § 1, paulatim deferatur.

TITULUS II
De administratione bonorum (Cann. 1273 – 1289)

Can. 1273 – Romanus Pontifex, vi primatus regiminis, est omnium bonorum ecclesiasticorum supremus administrator et dispensator.

Can. 1274 – § 1. Habeatur in singulis dioecesis speciale institutum, quod bona vel oblationes colligat eum in finem ut sustentationi clericorum, qui in favorem dioecesis servitium praestant, ad normam can. 281 provideatur, nisi aliter eisdem provisum sit.

§ 2. Ubi praevidentia socialis in favorem cleri nondum apte ordinata est, curet Episcoporum conferentia ut habeatur institutum, quo securitati sociali clericorum satis provideatur.

§3. In singulis dioecesis constituatur, quatenus opus sit, massa communis qua valeant Episcopi obligationibus erga alias personas Ecclesiae deservientes satisfacere variisque dioecesis necessitatibus occurrere, quaque etiam dioeceses divitiores possint pauperioribus subvenire.

§4. Pro diversis locorum adiunctis, fines de quibus in §§ 2 et 3 aptius obtineri possunt per instituta dioecesana inter se foederata, vel per cooperationem aut etiam per convenientem consociationem pro variis dioecesis, immo et pro toto territorio ipsius Episcoporum conferentiae constitutam.

§5. Haec instituta, si fieri possit, ita constituenda sunt, ut efficaciam quoque in iure civili obtineant.

Can. 1275 – Massa bonorum ex diversis dioecesis provenientium administratur secundum normas ab Episcopis, quorum interest, opportune concordatas.

Can. 1276 – § 1. Ordinarii est sedulo advigilare administrationi omnium bonorum, quae ad personas iuridicas publicas sibi subiectas pertinent, salvo legitimis titulis quibus eidem Ordinario potiora iura tribuantur.

§ 2. Habita ratione iurium, legitimarum consuetudinum et circumstantiarum, Ordinarii, editis peculiaribus instructionibus intra fines iuris universalis et particularis, universum administrationis bonorum ecclesiasticorum negotium ordinandum curent.

Can. 1277 – Episcopus dioecesanus quod attinet ad actus administrationis ponendos, qui, attento statu oeconomico dioecesis, sunt maioris momenti, consilium a rebus oeconomicis et collegium consultorum audire debet; eiusdem tamen consilii atque etiam collegii consultorum consensu eget, praeterquam in casibus iure universali vel tabulis foundationis specialiter expressis, ad ponendos actus extraordinariae administrationis. Conferentiae autem Episcoporum est definire quinam actus habendi sint extraordinariae administrationis.

Can. 1278 – Praeter munera de quibus in can. 494, §§ 3 et 4, oeconomus committi possunt ab Episcopo dioecesano munera de quibus in cann. 1276, § 1 et 1279, § 2.

Can. 1279 – § 1. Administratio bonorum ecclesiasticorum ei competit, qui immediate regit personam ad quam eadem bona pertinent, nisi aliud ferant ius particulare, statuta aut legitima consuetudo, et salvo iure Ordinarii interveniendi in casu neglegentiae administratoris.

§ 2. In administratione bonorum personae iuridicae publicae, quae ex iure vel tabulis foundationis aut propriis statutis suos non habeat administratores, Ordinarius, cui eadem subiecta est, personas idoneas ad triennium assumat; eadem ab Ordinario iterum nominari possunt.

Can. 1280 – Quaevis persona iuridica suum habeat consilium a rebus oeconomicis vel saltem duos consiliarios, qui administratorem, ad normam statutorum, in munere adimplendo adiuvent.

Can. 1281 – § 1. Firmis statutorum praescriptis, administratores invalide ponunt actus qui fines modumque ordinariae administrationis excedunt, nisi prius ab Ordinario facultatem scripto datam obtinuerint.

§ 2. In statutis definiantur actus qui finem et modum ordinariae administrationis excedunt; si vero de hac re sileant statuta, competit Episcopo dioecesano, audito consilio a rebus oeconomicis, huiusmodi actus pro personis sibi subiectis determinare.

§3. Nisi quando et quatenus in rem suam versum sit, persona iuridica non tenetur respondere de actibus ab administratoribus invalide positis; de actibus autem ab administratoribus illegitime sed valide positis respondebit ipsa persona iuridica, salva eius actione seu recursu adversus administratores qui damna eidem intulerint.

Can. 1282 – Omnes, sive clerici sive laici, qui legitimo titulo partes habent in administratione bonorum ecclesiasticorum, munera sua adimplere tenentur nomine Ecclesiae, ad normam iuris.

Can. 1283 – Antequam administratores suum munus ineant:

1° debent se bene et fideliter administraturos coram Ordinario vel eius delegato iureiurando spondere;

2° accuratum ac distinctum inventarium, ab ipsis subscribendum, rerum immobilium, rerum mobilium sive pretiosarum sive utcumque ad bona culturalia pertinentium aliarumve cum descriptione atque aestimatione earundem redigatur, redactumque recognoscatur;

3° huius inventarii alterum exemplar conservetur in tabulario administrationis, alterum in archivio curiae; et in utroque quaelibet immutatio adnotetur, quam patrimonium subire contingat.

Can. 1284 – § 1. Omnes administratores diligentia boni patrisfamilias suum munus implere tenentur.

§ 2. Exinde debent:

1° vigilare ne bona suae curae concredita quoquo modo pereant aut detrimentum capiant, initis in hunc finem, quatenus opus sit, contractibus assecurationis;

2° curare ut proprietas bonorum ecclesiasticorum modis civiliter validis in tuto ponatur;

3° praescripta servare iuris tam canonici quam civilis, aut quae a fundatore vel donatore vel legitima auctoritate imposita sint, ac praesertim cavere ne ex legum civilium inobservantia damnum Ecclesiae obveniat;

4° redditus bonorum ac proventus accurate et iusto tempore exigere exactosque tuto servare et secundum fundatoris mentem aut legitimas normas impendere;

5° foenus vel mutui vel hypothecae causa solvendum, statuto tempore solvere, ipsamque debiti summam capitalem opportune reddendam curare;

6° pecuniam, quae de expensis supersit et utiliter collocari possit, de consensu Ordinarii in fines personae iuridicae occupare;

7° accepti et expensi libros bene ordinatos habere; 8° rationem administrationis singulis exeuntibus annis componere; 9° documenta et instrumenta, quibus Ecclesiae aut instituti iura in bona nituntur, rite ordinare et in archivio convenienti et apto custodire; authentica vero eorum exemplaria, ubi commode fieri potest, in archivio curiae deponere.

§3. Provisiones accepti et expensi, ut ab administratoribus quotannis componantur, enixe commendatur; iuri autem particulari relinquitur eas praecipere et pressius determinare modos quibus exhibendae sint.

Can. 1285 – Intra limites dumtaxat ordinariae administrationis fas est administratoribus de bonis mobilibus, quae ad patrimonium stabile non pertinent, donationes ad fines pietatis aut christianae caritatis facere.

Can. 1286 – Administratores bonorum:

1° in operarum locatione leges etiam civiles, quae ad laborem et vitam socialem attinent, adamussim servant, iuxta principia ab Ecclesia tradita;

2° iis, qui operam ex conducto praestant, iustam et honestam mercedem tribuant, ita ut iidem suis et suorum necessitatibus convenienter providere valeant.

Can. 1287 – § 1. Reprobata contraria consuetudine, administratores tam clerici quam laici quorumvis bonorum ecclesiasticorum, quae ab Episcopi dioecesanii potestate regiminis non sint legitime subducta, singulis annis officio tenentur rationes Ordinario loci exhibendi, qui eas consilio a rebus oeconomicis examinandas committat.

§ 2. De bonis, quae a fidelibus Ecclesiae offeruntur, administratores rationes fidelibus reddant iuxta normas iure particulari statuendas.

Can. 1288 – Administratores litem nomine personae iuridicae publicae ne inchoent neve contestentur in foro civili, nisi licentiam scripto datam Ordinarii proprii obtinuerint.

Can. 1289 – Quamvis ad administrationem non teneantur titulo officii ecclesiastici, administratores munus suspectum arbitrato suo dimittere nequeunt; quod si ex arbitraria dimissione damnum Ecclesiae obveniat, ad restitutionem tenentur.

TITULUS III

De contractibus ac praesertim de alienatione (Cann. 1290 – 1298)

Can. 1290 – Quae ius civile in territorio statuit de contractibus tam in genere, quam in specie et de solutionibus, eadem iure canonico quoad res potestati regiminis Ecclesiae subiectas iisdem cum effectibus servantur, nisi iuri divino contraria sint aut aliud iure canonico caveatur, et firmo iure canonico caveatur, et firmo praescripto can. 1547.

Can. 1291 – Ad valide alienanda bona, quae personae iuridicae publicae ex legitima assignatione patrimonium stabile constituunt et quorum valor summam iure definitam excedit, requiritur licentia auctoritatis ad normam iuris competentis.

Can. 1292 – § 1. Salvo praescripto can. 638, § 3, cum valor bonorum, quorum alienatio proponitur, continetur intra summam minimam et summam maximam ab Episcoporum conferentia pro sua cuiusque regione definiendas, auctoritas competens, si agatur de personis iuridicis Episcopo dioecesano non subiectis, propriis determinatur statutis secus, auctoritas competens est Episcopus dioecesanus cum consensu consilii a rebus oeconomicis et collegii consultorum necnon eorum quorum interest. Eorundem quoque consensu eget ipse Episcopus dioecesanus ad bona dioecesis alienanda.

§ 2. Si tamen agatur de rebus quarum valor summam maximam excedit, vel de rebus ex voto Ecclesiae donatis, vel de rebus pretiosis artis vel historiae causa, ad validitatem alienationis requiritur insuper licentia Sanctae Sedis.

§3. Si res alienanda sit divisibilis, in petenda licentia pro alienatione exprimi debent partes antea alienatae; secus licentia irrita est.

§4. Ii, qui in alienandis bonis consilio vel consensu partem habere debent, ne praebeant consilium vel consensum nisi prius exacte fuerint edocti tam de statu oeconomico personae iuridicae cuius bona alienanda proponuntur, quam de alienationibus iam peractis.

Can. 1293 – § 1. Ad alienanda bona, quorum valor summam minimam definitam excedit, requiritur insuper:

1° iusta causa, veluti urgens necessitas, evidens utilitas, pietas, caritas vel gravis alia ratio pastoralis;

2° aestimatio rei alienandae a peritis scripto facta.

§ 2. Aliae quoque cautelae a legitima auctoritate praescriptae servantur, ut Ecclesiae damnum vitetur.

Can. 1294 – § 1. Res alienari minore pretio ordinarie non debet, quam quod in aestimatione indicatur.

§ 2. Pecunia ex alienatione percepta vel in commodum Ecclesiae caute collocetur vel, iuxta alienationis fines, prudenter erogetur.

Can. 1295 – Requisita ad normam cann. 1291-1294, quibus etiam statuta personarum iuridicarum conformanda sunt, servari debent non solum in alienatione, sed etiam in quolibet negotio, quo condicio patrimonialis personae iuridicae peior fieri possit.

Can. 1296 – Si quando bona ecclesiastica sine debitis quidem sollemnitatibus canonicis alienata fuerint, sed alienatio sit civiliter valida, auctoritatis competentis est decernere, omnibus mature perpensis, an et qualis actio, personalis scilicet vel realis, a quonam et contra quemnam instituenda sit ad Ecclesiae iura vindicanda.

Can. 1297 – Conferentiae Episcoporum est, attentis locorum adiunctis, normas statuere de bonis Ecclesiae locandis, praesertim de licentia a competenti auctoritate ecclesiastica obtinenda.

Can. 1298 – Nisi res sit minimi momenti, bona ecclesiastica propriis administratoribus eorumve propinquis usque ad quartum consanguinitatis vel affinitatis gradum non sunt vendenda aut locanda sine speciali competentis auctoritatis licentia scripto data.

TITULUS IV

De piis voluntatibus in genere et de piis foundationibus (Cann. 1299 – 1310)

Can. 1299 – § 1. Qui ex iure naturae et canonico libere valet de suis bonis statuere, potest ad causas pias, sive per actum inter vivos sive per actum mortis causa, bona relinquere.

§ 2. In dispositionibus mortis causa in bonum Ecclesiae servantur, si fieri possit, sollemnitates iuris civilis; quae si omissae fuerint, heredes moneri debent de obligatione, qua tenentur, adimplendi testatoris voluntatem.

Can. 1300 – Voluntates fidelium facultates suas in pias causas donantium vel relinquentium, sive per actum inter vivos sive per actum mortis causa, legitime acceptatae, diligentissime impleantur etiam circa modum administrationis et erogationis bonorum, firmo praescripto Can. 1301, §3.

Can. 1301 – § 1. Ordinarius omnium piarum voluntatum tam mortis causa quam inter vivos exsecutor est.

§ 2. Hoc ex iure Ordinarius vigilare potest ac debet, etiam per visitationem, ut piae voluntates impleantur, eique ceteri exsecutores, perfuncti munere, reddere rationem tenentur.

§3. Clausulae huic Ordinarii iuri contrariae, ultimis voluntatibus adiectae, tamquam non appositae habeantur.

Can. 1302 – § 1. Qui bona ad pias causas sive per actum inter vivos sive ex testamento fiduciarie accepit, debet de sua fiducia Ordinarium certiolem reddere, eique omnia istiusmodi bona mobilia vel immobilia cum oneribus adiunctis indicare; quod si donator id expresse et omnino prohibuerit, fiduciam ne acceptet.

§ 2. Ordinarius debet exigere ut bona fiduciaria in tuto collocentur, itemque vigilare pro executione piae voluntatis ad normam can. 1301.

§3. Bonis fiduciariis alicui sodali instituti religiosi aut societatis vitae apostolicae commissis, si quidem bona sint attributa loco seu dioecesi eorumve incolis aut piis causis iuvandis, Ordinarius, de quo in §§ 1 et 2, est loci Ordinarius; secus est Superior maior in instituto clericali iuris pontificii et in clericalibus societatibus vitae apostolicae iuris pontificii, aut Ordinarius eiusdem sodalis proprius in aliis institutis religiosis.

Can. 1303 – § 1. Nomine piarum foundationum in iure veniunt:

1° piae foundationes autonomae, scilicet universitates rerum ad fines de quibus in can. 114, § 2 destinatae et a competenti auctoritate ecclesiastica in personam iuridicam erectae;

2° piae foundationes non autonomae, scilicet bona temporalia alicui personae iuridicae publicae quoquo modo data cum onere in diuturnum tempus, iure particulari determinandum, ex redditibus annuis Missas celebrandi aliasque praefinitas functiones ecclesiasticas peragendi, aut fines de quibus in can. 114, § 2 aliter persequendi.

§ 2. Bona piae foundationis non autonomae, si concredita fuerint personae iuridicae Episcopo dioecesano subiectae, expleto tempore, ad institutum de quo in can. 1274, § 1, destinari debent, nisi alia fuerit fundatoris voluntas expresse manifestata; secus ipsi personae iuridicae cedunt.

Can. 1304 – § 1. Ut fundatio a persona iuridica valide acceptari possit, requiritur licentia Ordinarii in scriptis data; qui eam ne praebeat, antequam legitime compererit personam iuridicam tum novo oneri suscipiendo, tum iam susceptis satisfacere posse; maximeque caveat ut redditus omnino respondeant oneribus adiunctis, secundum cuiusque loci vel regionis morem.

§ 2. Ulteriores condiciones ad constitutionem et acceptationem foundationum quod attinet, iure particulari definiantur.

Can. 1305 – Pecunia et bona mobilia, dotationis nomine assignata, statim in loco tuto ab Ordinario approbando deponantur eum in finem, ut eadem pecunia vel bonorum mobilium pretium custodiantur et quam primum caute et utiliter secundum prudens eiusdem Ordinarii iudicium, auditis et iis quorum interest et proprio a rebus oeconomicis consilio, collocentur in commodum eiusdem foundationis cum expressa et individua mentione oneris.

Can. 1306 – § 1. Foundationes, etiam viva voce factae, scripto consignentur.

§ 2. Alterum tabularum exemplar in curiae archivo, alterum in archivo personae iuridicae ad quam fundatio spectat, tuto asserventur.

Can. 1307 – § 1. Servatis praescriptis cann. 1300-1302, et 1287, onerum ex piis foundationibus incumbendum tabella conficiatur, quae in loco patenti exponatur, ne obligationes adimplendae in oblivionem cadant.

§ 2. Praeter librum de quo in can. 958, § 1, alter liber retineatur et apud parochum vel rectorem servetur, in quo singula onera eorumque adimpletio et eleemosynae adnotentur.

Can. 1308 – § 1. Reductio onerum Missarum, ex iusta tantum et necessaria causa facienda, reservatur Sedi Apostolicae, salvo praescriptis quae sequuntur.

§ 2. Sibi in tabulis foundationum id expresse caveatur, Ordinarius ob imminutos redditus onera Missarum reducere valet.

§3. Episcopo dioecetano competit potestas reducendi ob diminutionem reddituum, quamdiu causa perduret, ad rationem eleemosynae in dioecesi legitime vigentis, Missas legatorum vel quoquo modo fundatas, quae sint per se stantia, dummodo nemo sit qui obligatione teneatur et utiliter cogi possit ad eleemosynae augmentum faciendum.

§4. Eidem competit potestas reducendi onera seu legata Missarum gravantia institutum ecclesiasticum, si redditus insufficientes evaserint ad finem proprium eiusdem instituti congruenter consequendum.

§5. Iisdem potestatibus, de quibus in §§ 3 et 4, gaudet supremus Moderator instituti religiosi clericalis iuris pontificii.

Can. 1309 – Iisdem auctoritatibus, de quibus in can. 1308, potestas insuper competit transferendi, congrua de causa, onera Missarum in dies, ecclesias vel altaria diversa ab illis, quae in foundationibus sunt statuta.

Can. 1310 – § 1. Fidelium voluntatum pro piis causis reductio, moderatio, commutatio, si fundator potestatem hanc Ordinario expresse concesserit, potest ab eodem fieri ex iusta tantum et necessaria causa.

§ 2. Si executio onerum impositorum, ob imminutos redditus aliamve causam, nulla administratorum culpa, impossibilis evaserit, Ordinarius, auditis iis quorum interest et proprio consilio a rebus oeconomicis atque servata, meliore quo fieri potest modo, fundatoris voluntate, poterit eadem onera aequè imminuere, excepta Missarum reductione, quae praescriptis can. 1308 regitur.

§3. In ceteris casibus recurrendum est ad Sedem Apostolicam.

Liber VI: De sanctionibus in Ecclesia

PARS I DE DELICTIS ET POENIS IN GENERE

TITULUS I De delictorum punitione generatim (Cann. 1311 – 1312)

Can. 1311 – Nativum et proprium Ecclesiae ius est christifideles delinquentes poenalibus sanctionibus coercere.

Can. 1312 – § 1. Sanctiones poenales in Ecclesia sunt:

1° poenae medicinales seu censurae, quae in cann. 1331-1333 recensentur;

2° poenae expiatoriae, de quibus in can. 1336.

§ 2. Lex alias poenas expiatorias constituere potest, quae christifidelem aliquo bono spirituali vel temporali privent et supernaturali Ecclesiae fini sint consentaneae.

§ 3. Praeterea remedia poenalia et paenitentiae adhibentur, illa quidem praesertim ad delicta praecavenda, hae potius ad poenam substituendam vel augendam.

TITULUS II De lege poenali ac de praecepto poenali (Cann. 1313 – 1320)

Can. 1313 – § 1. Si post delictum commissum lex mutetur, applicanda est lex reo favorabilior.

§ 2. Quod si lex posterior tollat legem vel saltem poenam, haec statim cessat.

Can. 1314 – Poena plerumque est ferendae sententiae, ita ut reum non teneat, nisi postquam irrogata sit; est autem latae sententiae, ita ut in eam incuratur ipso facto commissi delicti, si lex vel praeceptum id expresse statuatur.

Can. 1315 – § 1. Qui legislativam habet potestatem, potest etiam poenales leges ferre; potest autem suis legibus etiam legem divinam vel legem ecclesiasticam, a superiore auctoritate latam, congrua poena munire, servatis suae competentiae limitibus ratione territorii vel personarum.

§ 2. Lex ipsa potest poenam determinare vel prudenti iudicis aestimatione determinandam relinquere.

§ 3. Lex particularis potest etiam poenis universali lege constitutis in aliquod delictum alias addere; id autem ne faciat, nisi ex gravissima necessitate. Quod si lex universalis indeterminatam vel facultativam poenam comminetur, lex particularis potest etiam in illius locum poenam determinatam vel obligatoriam constituere.

Can. 1316 – Curent Episcopi dioecesani ut, quatenus fieri potest, in eadem civitate vel regione uniformes ferantur, si quae ferendae sint, poenales leges.

Can. 1317 – Poenae eatenus constituentur, quatenus vere necessariae sint ad aptius providendum ecclesiasticae disciplinae. Dimissio autem e statu clericali lege particulari constitui nequit.

Can. 1318 – Latae sententiae poenas ne comminetur legislator, nisi forte in singularia quaedam delicta dolosa, quae vel graviori esse possint scandalo vel efficaciter puniri poenis ferendae sententiae non possint; censuras autem, praesertim excommunicationem, ne constituat, nisi maxima cum moderatione et in sola delicta graviora.

Can. 1319 – § 1. Quatenus quis potest vi potestatis regiminis in foro externo praecepta imponere, eatenus potest etiam poenas determinatas, exceptis expiatoriis perpetuis, per praeceptum comminari.

§ 2. Praeceptum poenale ne feratur, nisi re mature perpensa, et iis servatis, quae in cann. 1317 et 1318 de legibus particularibus statuuntur.

Can. 1320 – In omnibus in quibus religiosi subsunt Ordinario loci, possunt ab eodem poenis coerceri.

TITULUS III

De subiecto poenalibus sanctionibus obnoxio (Cann. 1321 – 1330)

Can. 1321 – § 1. Nemo punitur, nisi externa legis vel praecepti violatio, ab eo commissa, sit graviter imputabilis ex dolo vel ex culpa.

§ 2. Poena lege vel praecepto statuta is tenetur, qui legem vel praeceptum deliberate violavit; qui vero id egit ex omissione debitae diligentiae, non punitur, nisi lex vel praeceptum aliter caveat.

§3. Posita externa violatione, imputabilitas praesumitur, nisi aliud appareat.

Can. 1322 – Qui habitualiter rationis usu carent, etsi legem vel praeceptum violaverint dum sani videbantur, delicti in incapaces habentur.

Can. 1323 – Nulli poenae est obnoxius qui, cum legem vel praeceptum violavit:

1° sextum decimum aetatis annum nondum explevit;

2° sine culpa ignoravit se legem vel praeceptum violare; ignorantiae autem inadvertentia et error aequiparantur

3° egit ex vi physica vel ex casu fortuito, quem praevidere vel cui praevisto occurrere non potuit;

4° metu gravi, quamvis relative tantum, coactus egit, aut ex necessitate vel gravi incommodo, nisi tamen actus sit intrinsece malus aut vergat in animarum damnum;

5° legitimae tutelae causa contra iniustum sui vel alterius aggressorem egit, debitum servans moderamen;

6° rationis usu carebat, firmis praescriptis cann. 1324, § 1, n. 2 et 1325;

7° sine culpa putavit aliquam adesse ex circumstantiis, de quibus in nn. 4 vel 5.

Can. 1324 – § 1. Violationis auctor non eximitur a poena, sed poena lege vel praecepto statuta temperari debet vel in eius locum paenitentia adhiberi, si delictum patratum sit:

1° ab eo, qui rationis usum imperfectum tantum habuerit;

2° ab eo qui rationis usu carebat propter ebrietatem aliamve similem mentis perturbationem, quae culpabilis fuerit;

3° ex gravi passionis aestu, qui non omnem tamen mentis deliberationem et voluntatis consensum praecesserit et impedierit, et dummodo passio ipsa ne fuerit voluntarie excitata vel nutrita;

4° a minore, qui aetatem sedecim annorum explevit;

5° ab eo, qui metu gravi, quamvis relative tantum, coactus est, aut ex necessitate vel gravi incommodo, si delictum sit intrinsece malum vel in animarum damnum vergat;

6° ab eo, qui legitimae tutelae causa contra iniustum sui vel alterius aggressorem egit, nec tamen debitum servavit moderamen;

7° adversus aliquem graviter et iniuste provocantem; 8° ab eo, qui per errorem, ex sua tamen culpa, putavit aliquam adesse ex circumstantiis, de quibus in can. 1323, nn. 4 vel 5; 9° ab eo, qui sine culpa ignoravit poenam legi vel praecepto esse adnexam; 10° ab eo, qui egit sine plena imputabilitate, dummodo haec gravis permanserit.

§ 2. Idem potest iudex facere, si qua alia adsit circumstantia, quae delicti gravitatem deminuat.

§3. In circumstantiis, de quibus in § 1, reus poena latae sententiae non tenetur.

Can. 1325 – Ignorantia crassa vel supina vel affectata numquam considerari potest in applicandis praescriptis cann. 1323 et 1324; item ebrietas aliaeve mentis perturbationes, si sint de industria ad delictum patrandum vel excusandum quaesitae, et passio, quae voluntarie excitata vel nutrita sit.

Can. 1326 – § 1. Iudex gravius punire potest quam lex vel praeceptum statuit:

1° eum, qui post condemnationem vel poenae declarationem ita delinquere pergit, ut ex adiunctis prudenter eius pertinacia in mala voluntate conici possit;

2° eum, qui in dignitate aliqua constitutus est, vel qui auctoritate aut officio abusus est ad delictum patrandum

3° eum, qui, cum poena in delictum culposum constituta sit, eventum praevидit et nihilominus cautiones ad eum vitandum omisit, quas diligens quilibet adhibuisset.

§ 2. In casibus, de quibus in § 1, si poena constituta sit latae sententiae, alia poena addi potest vel paenitentia.

Can. 1327 – Lex particularis potest alias circumstantias eximentes, attenuantes vel aggravantes, praeter casus in cann. 1323-1326, statuere, sive generali norma, sive pro singulis delictis. Item in praecepto possunt circumstantiae statui, quae a poena praecepto constituta eximant, vel eam attenuent vel aggravent.

Can. 1328 – § 1. Qui aliquid ad delictum patrandum egit vel omisit, nec tamen, praeter suam voluntatem, delictum consummavit, non tenetur poena in delictum consummatum statuta, nisi lex vel praeceptum aliter caveat.

§ 2. Quod si actus vel omissiones natura sua ad delicti executionem conducant, auctor potest paenitentiae vel remedio poenali subici, nisi sponte ab incepta delicti executione destiterit. Si autem scandalum aliudve grave damnum vel periculum evenerit, auctor, etsi sponte destiterit, iusta potest poena puniri, levioere tamen quam quae in delictum consummatum constituta est.

Can. 1329 – § 1. Qui communi delinquendi consilio in delictum concurrunt, neque in lege vel praecepto expresse nominantur, si poenae ferendae sententiae in auctorem principalem constitutae sint, iisdem poenis subiciuntur vel aliis eiusdem vel minoris gravitatis.

§ 2. In poenam latae sententiae delicto adnexam incurrunt complices, qui in lege vel praecepto non nominantur, si sine eorum opera delictum patratum non esset, et poena sit talis naturae, ut ipsos afficere possit; secus poenis ferendae sententiae puniri possunt.

Can. 1330 – Delictum quod in declaratione consistat vel in alia voluntatis vel doctrinae vel scientiae manifestatione, tamquam non consummatum censendum est, si nemo eam declarationem vel manifestationem percipiat.

TITULUS IV

De poenis aliisque punctionibus (Cann. 1331 – 1340)

CAPUT I

DE CENSURIS

Can. 1331 – § 1. Excommunicatus vetatur:

1° ullam habere participationem ministerialem in celebrandis Eucharistiae Sacrificio vel quibuslibet aliis cultus caerimoniis;

2° sacramenta vel sacramentalia celebrare et sacramenta recipere;

3° ecclesiasticis officiis vel ministeriis vel muneribus quibuslibet fungi vel actus regiminis ponere.

§ 2. Quod si excommunicatio irrogata vel declarata sit, reus:

1° si agere velit contra praescriptum § 1, n. 1, est arcendus aut a liturgica actione est cessandum, nisi gravis obstet causa;

2° invalide ponit actus regiminis, qui ad normam § 1, n. 3, sunt illiciti;

3° vetatur frui privilegiis antea concessis;

4° nequit valide consequi dignitatem, officium aliudve munus in Ecclesia

5° fructus dignitatis, officii, muneris cuiuslibet, pensionis, quam quidem habeat in Ecclesia, non facit suos.

Can. 1332 – Interdictus tenetur vetitis, de quibus in can. 1331, § 1 nn. 1 et 2; quod si interdictum irrogatum vel declaratum sit, praescriptum can. 1331, § 2, n. 1 servandum est.

Can. 1333 – § 1. Suspendio, quae clericos tantum afficere potest, vetat:

1° vel omnes vel aliquos actus potestatis ordinis;

2° vel omnes vel aliquos actus potestatis regiminis;

3° exercitium vel omnium vel aliquorum iurium vel munerum officio inhaerentium.

§ 2. In lege vel praecepto statui potest, ut post sententiam condemnatoriam vel declaratoriam actus regiminis suspensus valide ponere nequeat.

§3. Vetitum numquam afficit:

1° officia vel regiminis potestatem, quae non sint sub potestate Superioris poenam constituentis;

2° ius habitandi, si quod reus ratione officii habeat;

3° ius administrandi bona, quae ad ipsius suspensi officium forte pertineant, si poena sit latae sententiae.

§4. Suspendio vetans fructus, stipendium, pensiones aliave eiusmodi percipere, obligationem secumfert restituendi quidquid illegitime, quamvis bona fide, perceptum sit.

Can. 1334 – § 1. Suspensionis ambitus, intra limites canone praecedenti statutos, aut ipsa lege vel praecepto definitur, aut sententia vel decreto quo poena irrogatur.

§ 2. Lex, non autem praeceptum, potest latae sententiae suspensionem, nulla addita determinatione vel limitatione, constituere; eiusmodi autem poena omnes effectus habet, qui in can. 1333, § 1 recensentur.

Can. 1335 – Si censura vetet celebrare sacramenta vel sacramentalia vel ponere actum regiminis, vetitum suspenditur, quoties id necessarium sit ad consulendum fidelibus in mortis periculo constitutis; quod si censura latae sententiae non sit declarata, vetitum praeterea suspenditur, quoties fidelis petit sacramentum vel sacramentale vel actum regiminis; id autem petere ex qualibet iusta causa licet.

CAPUT II DE POENIS EXPIATORIIS

Can. 1336 – § 1. Poenae expiatoriae, quae delinquentem afficere possunt aut in perpetuum aut in tempus praefinitum aut in tempus indeterminatum, praeter alias, quas forte lex constituerit, hae sunt:

- 1° prohibitio vel praescriptio commorandi in certo loco vel territorio;
- 2° privatio potestatis, officii, muneris, iuris, privilegii, facultatis, gratiae, tituli, insignis, etiam mere honorifici;
- 3° prohibitio ea exercendi, quae sub n. 2 recensentur, vel prohibitio ea in certo loco vel extra certum locum exercendi; quae prohibitiones numquam sunt sub poena nullitatis;
- 4° translatio poenalis ad aliud officium;
- 5° dimissio e statu clericali.

§ 2. Latae sententiae eae tantum poenae expiatoriae esse possunt, quae in § 1, n. 3 recensentur.

Can. 1337 – § 1. Prohibitio commorandi in certo loco vel territorio sive clericos sive religiosos afficere potest; praescriptio autem commorandi, clericos saeculares et, intra limites constitutionum, religiosos.

§ 2. Ut praescriptio commorandi in certo loco vel territorio irrogetur, accedat oportet consensus Ordinarii illius loci, nisi agatur de domo extradioecesanis quoque clericis paenitentibus vel emendandis destinata.

Can. 1338 – § 1. Privationes et prohibitiones, quae in can. 1336, § 1 nn. 2 et 3 recensentur, numquam afficiunt potestates, officia, munera, iura, privilegia, facultates, gratias, titulos, insignia, quae non sint sub potestate Superioris poenam constituentis.

§ 2. Potestatis ordinis privatio dari nequit, sed tantum prohibitio eam vel aliquos eius actus exercendi; item dari nequit privatio graduum academicorum.

§ 3. De prohibitionibus, quae in can. 1336, § 1, n. 3 indicantur, norma servanda est, quae de censuris datur in can. 1335.

CAPUT III DE REMEDIIS POENALIBUS ET PAENITENTIIS

Can. 1339 – § 1. Eum, qui versatur in proxima delinquendi occasione, vel in quem, ex investigatione peracta, gravis cadit suspicio delicti commissi, Ordinarius per se vel per alium monere potest.

§ 2. Eum vero, ex cuius conversatione scandalum vel gravis ordinis perturbatio oriatur, etiam corripere potest, modo peculiaribus personae et facti condicionibus accommodato.

§ 3. De monitione et correptione constare semper debet saltem ex aliquo documento, quod in secreto curiae archivo servetur.

Can. 1340 – § 1. Paenitentia, quae imponi potest in foro externo, est aliquod religionis vel pietatis vel caritatis opus peragendum.

§ 2. Ob transgressionem occultam numquam publica imponatur paenitentia.

§3. Paenitentias Ordinarius pro sua prudentia addere potest poenali remedio monitionis vel correptionis.

TITULUS V

De poenis applicandis (Cann. 1341 – 1353)

Can. 1341 – Ordinarius proceduram iudicalem vel administrativam ad poenas irrogandas vel declarandas tunc tantum promovendam curet, cum perspexerit neque fraterna correptione neque correptione neque aliis pastoralis sollicitudinis viis satis posse scandalum reparari, iustitiam restituere, reum emendari.

Can. 1342 – § 1. Quoties iustae obstant causae ne iudicialis processus fiat, poena irrogari vel declarari potest per decretum extra iudicium; remedia poenalia autem et paenitentiae applicari possunt per decretum in quolibet casu.

§ 2. Per decretum irrogari vel declarari non possunt poenae perpetuae, neque poenae quas lex vel praeceptum eas constituens vetet per decretum applicare.

§3. Quae in lege vel praecepto dicuntur de iudice, quod attinet ad poenam irrogandam vel declarandam in iudicio, applicanda sunt ad Superiorem, qui per decretum extra iudicium poenam irroget vel declaret, nisi aliter constet neque agatur de praescriptis quae ad procedendi tantum rationem attineant.

Can. 1343 – Si lex vel praeceptum iudici det potestatem applicandi vel non applicandi poenam, iudex potest etiam, pro sua conscientia et prudentia, poenam temperare vel in eius locum paenitentiam imponere.

Can. 1344 – Etiam si lex utatur verbis praeceptivis, iudex pro sua conscientia et prudentia potest:

1° poenae irrogationem in tempus magis opportunum differre, si ex praepropera rei punitione maiora mala eventura praevideantur;

2° a poena irroganda abstinere vel poenam mitiorem irrogare aut paenitentiam adhibere, si reus emendatus sit et scandalum reparaverit, aut si ipse satis a civili auctoritate punitus sit vel punitum iri praevideatur;

3° si reus primum post vitam laudabiliter peractam deliquerit neque necessitas urgeat reparandi scandalum, obligationem servandi poenam expiatoriam suspendere, ita tamen ut, si reus intra tempus ab ipso iudice determinatum rursus deliquerit, poenam utrique delicto debitam luat, nisi interim tempus decurrerit ad actionis poenalis pro priore delicto praescriptionem.

Can. 1345 – Quoties delinquens vel usum rationis imperfectum tantum habuerit, vel delictum ex metu vel necessitate vel passionis aestu vel in ebrietate aliave simili mentis perturbatione patnaverit, iudex potest etiam a qualibet punitione irroganda abstinere, si censeat aliter posse melius consuli eius emendationi.

Can. 1346 – Quoties reus plura delicta patnaverit, si nimius videatur poenarum ferendae sententiae cumulus, prudenti iudicis arbitrio relinquatur poenas intra aequos terminos moderari.

Can. 1347 – § 1. Censura irrogari valide nequit, nisi antea reus semel saltem monitus sit ut a contumacia recedat, dato congruo ad resipiscentiam tempore.

§ 2. A contumacia recessisse dicendus est reus, quem delicti vere paenituerit, quique praetera congruam damnorum et scandali reparationem dederit vel saltem serio promiserit.

Can. 1348 – Cum reus ab accusatione absolvitur vel nulla poena ei irrogatur, Ordinarius potest opportunis monitis aliisque pastoralis sollicitudinis viis, vel etiam, si res ferat, poenalibus remediis eius utilitati et publico bono consulere.

Can. 1349 – Si poena sit indeterminata neque aliud lex caveat, iudex poenas graviores, praesertim censuras, ne irroget, nisi casus gravitas id omnino postulet; perpetuas autem poenas irrogare non potest.

Can. 1350 – § 1. In poenis clerico irrogandis semper cavendum est, ne iis quae ad honestam sustentationem sunt necessaria ipse careat, nisi agatur de dimissione e statu clericali.

§ 2. Dimissio autem e statu clericali, qui propter poenam vere indigeat, Ordinarius meliore quo fieri potest modo providere curet.

Can. 1351 – Poena reum ubique tenet, etiam resoluta iure eius qui poenam constituit vel irrogavit, nisi aliud expresse caveatur.

Can. 1352 – § 1. Si poena vetet recipere sacramenta vel sacramentalia, vetitum suspenditur, quamdiu reus in mortis periculo versatur.

§ 2. Obligatio servandi poenam latae sententiae, quae neque declarata sit neque sit notoria in loco ubi delinquens versatur, eatenus ex toto vel ex parte suspenditur, quatenus reus eam servare nequeat sine periculo gravis scandali vel infamiae.

Can. 1353 – Appellatio vel recursus a sententiis iudicialibus vel a decretis, quae poenam quamlibet irrogent vel declarent, habent effectum suspensivum.

TITULUS VI

De poenarum cessatione (Cann. 1354 – 1363)

Can. 1354 – § 1. Praeter eos, qui in cann. 1355-1356 recensentur, omnes, qui a lege, quae poena munita est, dispensare possunt vel a praecepto poenam comminanti eximere, possunt etiam eam poenam remittere.

§ 2. Potest praeterea lex vel praeceptum, poenam constituens, aliis quoque potestatem facere remittendi.

§ 3. Si Apostolica Sedes poenae remissionem sibi vel aliis reservaverit, reservatio stricte est interpretanda.

Can. 1355 – § 1. Poenam lege constitutam, si sit irrogata vel declarata, remittere possunt, dummodo non sit Apostolicae Sedi reservata:

1° Ordinarius, qui iudicium ad poenam irrogandam vel declarandam promovit vel decreto eam per se vel per alium irrogavit vel declaravit;

2° Ordinarius loci in quo delinquens versatur, consulto tamen, nisi propter extraordinarias circumstantias impossibile sit, Ordinario, de quo sub n. 1.

§ 2. Poenam latae sententiae nondum declaratam lege constitutam, si Sedi Apostolicae non sit reservata, potest Ordinarius remittere suis subditis et iis qui in ipsius territorio versantur vel ibi deliquerint, et etiam quilibet Episcopus in actu tamen sacramentalis confessionis.

Can. 1356 – § 1. Poenam ferendae vel latae sententiae constitutam praecepto quod non sit ab Apostolica Sede latum, remittere possunt:

1° Ordinarius loci, in quo delinquens versatur;

2° si poena sit irrogata vel declarata, etiam Ordinarius qui iudicium ad poenam irrogandam vel declarandam promovit vel decreto eam per se vel per alium irrogavit vel declaravit.

§ 2. Antequam remissio fiat, consulendus est, nisi propter extraordinarias circumstantias impossibile sit, praecepti auctor.

Can. 1357 – § 1. Firmis praescriptis cann. 508 et 976, censuram latae sententiae excommunicationis vel interdicti non declaratam confessarius remittere potest in foro interno sacramentali, si paenitenti durum sit in statu gravis peccati permanere per tempus necessarium ut Superior competens provideat.

§ 2. In remissione concedenda confessarius paenitenti onus iniungat recurrendi intra mensem sub poena reincidentiae ad Superiorem competentem vel ad sacerdotem facultate praeditum, et standi huius mandatis; interim imponat congruam paenitentiam et, quatenus urgeat, scandali et damni reparationem; recursus autem fieri potest etiam per confessarium, sine nominis mentione.

§3. Eodem onere recurrendi tenentur, postquam convalescerint, ii quibus ad normam can. 976 remissa est censura irrogata vel declarata vel Sedi Apostolicae reservata.

Can. 1358 – § 1. Remissio censurae dari non potest nisi delinquenti qui a contumacia, ad normam can. 1347, § 2, recesserit; recedenti autem denegari nequit.

§ 2. Qui censuram remittit, potest ad normam can. 1348 providere vel etiam paenitentiam imponere.

Can. 1359 – Si quis pluribus poenis detineatur, remissio valet tantummodo pro poenis in ipsa expressis; generalis autem remissio omnes aufert poenas, iis exceptis quas in petitione reus mala fide reticuerit.

Can. 1360 – Poenae remissio metu gravi extorta irrita est.

Can. 1361 – § 1. Remissio dari potest etiam absenti vel sub condicione.

§ 2. Remissio in foro externo detur scripto, nisi gravis causa aliud suadeat.

§3. Caveatur ne remissionis petitio vel ipsa remissio divulgetur, nisi quatenus id vel utile sit ad rei famam tuendam vel necessarium ad scandalum reparandum.

Can. 1362 – § 1. Actio criminalis praescriptione extinguitur triennio, nisi agatur:

1° de delictis Congregationi pro Doctrina Fidei reservatis;

2° de actione ob delicta de quibus in cann. 1394, 1395, 1397, 1398, quae quinquennio praescribitur;

3° de delictis quae non sunt iure communi punita, si lex particularis alium praescriptionis terminum statuerit.

§ 2. Praescriptio decurrit ex die quo delictum patratum est, vel, si delictum sit permanens vel habituale, ex die quo cessavit.

Can. 1363 – § 1. Si intra terminos de quibus in can. 1362, ex die quo sententia condemnatoria in rem iudicatam transierit computandos, non sit reo notificatum exsecutorium iudicis decretum de quo in can. 1651, actio ad poenam exsequendam praescriptione extinguitur.

§ 2. Idem valet, servatis servandis, si poena per decretum extra iudicium irrogata sit.

PARS II
DE POENIS IN SINGULA DELICTA

TITULUS I

De delictis contra religionem et Ecclesiae unitatem (Cann. 1364 – 1369)

Can. 1364 – § 1. Apostata a fide, haereticus vel schismaticus in excommunicationem latae sententiae incurrit, firmo praescripto can. 194, § 1, n. 2; clericus praeterea potest poenis, de quibus in can. 1336, § 1, nn. 1, 2 et 3, puniri.

§ 2. Si diuturna contumacia vel scandali gravitas postulet, aliae poenae addi possunt, non excepta dimissione e statu clericali.

Can. 1365 – Reus vetitae communicationis in sacris iusta poena puniatur.

Can. 1366 – Parentes vel parentum locum tenentes, qui liberos in religione acatholica baptizandos vel educandos tradunt, censura aliave iusta poena puniantur.

Can. 1367 – Qui species consecratas abicit aut in sacrilegum finem abducit vel retinet, in excommunicationem latae sententiae Sedi Apostolicae reservatam incurrit; clericus praeterea alia poena, non exclusa dimissione e statu clericali, puniri potest.

Can. 1368 – Si quis, asserens vel promittens aliquid coram ecclesiastica auctoritate, periurium committit, iusta poena puniatur.

Can. 1369 – Qui in publico spectaculo vel concione, vel in scripto publice evulgato, vel aliter instrumentis communicationis socialis utens, blasphemiam profert, aut bonos mores graviter laedit, aut in religionem vel Ecclesiam iniurias exprimit vel odium contemptumve excitat, iusta poena puniatur.

TITULUS II

De delictis contra ecclesiasticam auctoritatem et Ecclesiae libertatem (Cann. 1370 – 1377)

Can. 1370 – § 1. Qui vim physicam in Romanum Pontificem adhibet, in excommunicationem latae sententiae Sedi Apostolicae reservatam incurrit, cui, si clericus sit, alia poena, non exclusa dimissione e statu clericali, pro delicti gravitate addi potest.

§ 2. Qui id agit in eum qui episcopali caractere pollet, in interdictum latae sententiae et, si sit clericus, etiam in suspensionem latae sententiae incurrit.

§ 3. Qui vim physicam in clericum vel religiosum adhibet in fidei vel Ecclesiae vel ecclesiasticae potestatis vel ministerii contemptum, iusta poena puniatur.

Can. 1371 – Iusta poena puniatur:

1° qui, praeter casum de quo in can. 1364, § 1, doctrinam a Romano Pontifice vel a Concilio Oecumenico damnatam docet vel doctrinam, de qua in can. 752, pertinaciter respuit, et ab Apostolica Sede vel ab Ordinario admonitus non retractat;

2° qui aliter Sedi Apostolicae, Ordinario, vel Superiori legitime praecipienti vel prohibenti non obtemperat, et post monitum in inoboedientia persistit.

Can. 1372 – Qui contra Romani Pontificis actum ad Concilium Oecumenicum vel ad Episcoporum collegium recurrit censura puniatur.

Can. 1373 – Qui publice aut subditorum simultates vel odia adversus Sedem Apostolicam vel Ordinarium excitat propter aliquem potestatis vel ministerii ecclesiastici actum, aut subditos ad inoboedientiam in eos provocat, interdicto vel aliis iustis poenis puniatur.

Can. 1374 – Qui nomen dat consociationi, quae contra Ecclesiam machinatur, iusta poena puniatur; qui autem eiusmodi consociationem promovet vel moderatur, interdicto puniatur.

Can. 1375 – Qui impediunt libertatem ministerii vel electionis vel potestatis ecclesiasticae aut legitimum bonorum sacrorum aliorumve ecclesiasticorum bonorum usum, aut perterrent electorem vel electum vel eum qui potestatem vel ministerium ecclesiasticum exercuit, iusta poena puniri possunt.

Can. 1376 – Qui rem sacram, mobilem vel immobilem, profanat iusta poena puniatur.

Can. 1377 – Qui sine praescripta licentia bona ecclesiastica alienat, iusta poena puniatur.

TITULUS III

De munerum ecclesiasticorum usurpatione deque delictis in iis exercendis (Cann. 1378 – 1389)

Can. 1378 – § 1. Sacerdos qui contra praescriptum can. 977 agit, in excommunicationem latae sententiae Sedi Apostolicae reservatam incurrit.

§ 2. In poenam latae sententiae interdicti vel, si sit clericus, suspensionis incurrit:

1° qui ad ordinem sacerdotalem non promotus liturgicam eucharistici Sacrificii actionem attentat;

2° qui, praeter casum de quo in § 1, cum sacramentalem absolutionem dare valide nequeat, eam impertire attentat, vel sacramentalem confessionem audit.

§ 3. In casibus de quibus in § 2, pro delicti gravitate, aliae poenae, non exclusae excommunicatione, addi possunt.

Can. 1379 – Qui, praeter casus de quibus in can. 1378, sacramentum se administrare simulat, iusta poena puniatur.

Can. 1380 – Qui per simoniam sacramentum celebrat vel recipit, interdicto vel suspensione puniatur.

Can. 1381 – § 1. Quicumque officium ecclesiasticum usurpat, iusta poena puniatur.

§ 2. Usurpationi aequiparatur illegitima, post privationem vel cessationem a munere, eiusdem retentio.

Can. 1382 – Episcopus qui sine pontificio mandato aliquem consecrat in Episcopum, itemque qui ab eo consecrationem recipit, in excommunicationem latae sententiae Sedi Apostolicae reservatam incurrit.

Can. 1383 – Episcopus qui, contra praescriptum can. 1015, alienum subditum sine legitimis litteris dimissoriis ordinavit, prohibetur per annum ordinem conferre. Qui vero ordinationem recepit, est ipso facto a recepto ordine suspensus.

Can. 1384 – Qui, praeter casus, de quibus in cann. 1378-1383, sacerdotale munus vel aliud sacrum ministerium illegitime exsequitur, iusta poena puniri potest.

Can. 1385 – Qui quaestum illegitime facit ex Missae stipe, censura vel alia iusta poena puniatur.

Can. 1386 – Qui quidvis donat vel pollicetur ut quis, munus in Ecclesia exercens, illegitime quid agat vel omittat, iusta poena puniatur; item qui ea dona vel pollicitationes acceptat.

Can. 1387 – Sacerdos, qui in actu vel occasione vel praetextu confessionis paenitentem ad peccatum contra sextum Decalogi praeceptum sollicitat, pro delicti gravitate, suspensione, prohibitionibus, privationibus puniatur, et in casibus gravioribus dimittatur e statu clericali.

Can. 1388 – § 1. Confessarius, qui sacramentale sigillum directe violat, in excommunicationem latae sententiae Sedi Apostolicae reservatam incurrit; qui vero indirecte tantum, pro delicti gravitate puniatur.

§ 2. Interpres alique, de quibus in can. 983, § 2, qui secretum violant, iusta poena puniantur, non exclusa excommunicatione.

Can. 1389 – § 1. Ecclesiastica potestate vel munere abutens pro actus vel omissionis gravitate puniatur, non exclusa officii privatione, nisi in eum abusum iam poena sit lege vel praecepto constituta.

§ 2. Qui vero, ex culpabili neglegentia, ecclesiasticae potestatis vel ministerii vel muneris actum illegitime cum damno alieno ponit vel omittit, iusta poena puniatur.

TITULUS IV

De crimine falsi (Cann. 1390 – 1391)

Can. 1390 – § 1. Qui confessarium de delicto, de quo in can. 1387, apud ecclesiasticum Superiorem falso denuntiat, in interdictum latae sententiae incurrit et, si sit clericus, etiam in suspensionem.

§ 2. Qui aliam ecclesiastico Superiori calumniosam praebet delicti denuntiationem, vel aliter alterius bonam famam laedit, iusta poena, non exclusa censura, puniri potest.

§ 3. Calumniator potest cogi etiam ad congruam satisfactionem praestandam.

Can. 1391 – Iusta poena pro delicti gravitate puniri potest:

1° qui ecclesiasticum documentum publicum falsum conficit, vel verum mutat, destruit, occultat, vel falso vel mutato utitur;

2° qui alio falso vel mutato documento utitur in re ecclesiastica;

3° qui in publico ecclesiastico documento falsum asserit.

TITULUS V

De delictis contra speciales obligationes (Cann. 1392 – 1396)

Can. 1392 – Clerici vel religiosi mercaturam vel negotiationem contra canonum praescripta exercentes pro delicti gravitate puniantur.

Can. 1393 – Qui obligationes sibi ex poena impositas violat, iusta poena puniri potest.

Can. 1394 – § 1. Firmo praescripto can. 194, § 1, n. 3, clericus matrimonium, etiam civiliter tantum, attentans, in suspensionem latae sententiae incurrit; quod si monitus non resipuerit et scandalum dare perrexerit, gradatim privationibus ac vel etiam dimissione e statu clericali puniri potest.

§ 2. Religiosus a votis perpetuis, qui non sit clericus, matrimonium etiam civiliter tantum attentans, in interdictum latae sententiae incurrit, firmo praescripto can. 694.

Can. 1395 – § 1. Clericus concubinaris, praeter casum de quo in can. 1394, et clericus in alio peccato externo contra sextum Decalogi praeceptum cum scandalo permanens, suspensione puniatur, cui persistente post monitionem delicto, aliae poenae gradatim addi possunt usque ad dimissionem e statu clericali.

§ 2. Clericus qui aliter contra sextum Decalogi praeceptum deliquerit, si quidem delictum vi vel minis vel publice vel cum minore infra aetatem sedecim annorum patratum sit, iustis poenis puniatur, non exclusa, si casus ferat, dimissione e statu clericali.

Can. 1396 – Qui graviter violat residentiae obligationem cui ratione ecclesiastici officii tenetur, iusta poena puniatur, non exclusa, post monitionem, officii privatione.

TITULUS VI

De delictis contra hominis vitam et libertatem (Cann. 1397 – 1398)

Can. 1397 – Qui homicidium patrat, vel hominem vi aut fraude rapit vel detinet vel mutilat vel graviter vulnerat, privationibus et prohibitionibus, de quibus in can. 1336, pro delicti gravitate puniatur; homicidium autem in personas de quibus in can. 1370, poenis ibi statutis punitur.

Can. 1398 – Qui abortum procurat, effectu secuto, in excommunicationem latae sententiae incurrit.

TITULUS VII

Norma generalis (Can. 1399)

Can. 1399 – Praeter casus hac vel aliis legibus statutos, divinae vel canonicae legis externa violatio tunc tantum potest iusta quidem poena puniri, cum specialis violationis gravitas punctionem postulat, et necessitas urget scandala praeveniendi vel reparandi.

Liber VII: De processibus

PARS I DE IUDICIIS IN GENERE (Cann. 1400 – 1403)

Can. 1400 – § 1. Obiectum iudicii sunt:

1° personarum physicarum vel iuridicarum iura perseguenda aut vindicanda, vel facta iuridica declaranda;

2° delicta, quod spectat ad poenam irrogandam vel declarandam.

§ 2. Attamen controversiae ortae ex actu potestatis administrativae deferri possunt solummodo ad Superiorem vel ad tribunal administrativum.

Can. 1401 – Ecclesia iure proprio et exclusivo cognoscit:

1° de causis quae respiciunt res spirituales et spiritualibus adnexas;

2° de violatione legum ecclesiasticarum deque omnibus in quibus inest ratio peccati, quod attinet ad culpae definitionem et poenarum ecclesiasticarum irrogationem.

Can. 1402 – Omnia Ecclesiae tribunalia reguntur canonibus qui sequuntur, salvo normis tribunalium Apostolicae Sedis.

Can. 1403 – § 1. Causae canonizationis Servorum Dei reguntur peculiari lege pontificia.

§ 2. Iisdem causis applicantur praeterea praescripta huius Codicis, quoties in eadem lege ad ius universale remissio fit vel de normis agitur quae, ex ipsa rei natura, easdem quoque causas afficiunt.

TITULUS I De foro competenti (Cann. 1404 – 1416)

Can. 1404 – Prima Sedes a nemine iudicatur.

Can. 1405 – § 1 Ipsius Romani Pontificis dumtaxat ius est iudicandi in causis de quibus in Can. 1401:

1° eos qui supremum tenent civitatis magistratum;

2° Patres Cardinales;

3° Legatos Sedis Apostolicae, et in causis poenalibus Episcopos;

4° alias causas quas ipse ad suum advocaverit iudicium.

§ 2. Iudex de actu vel instrumento a Romano Pontifice in forma specifica confirmato videre non potest, nisi ipsius praecesserit mandatum.

§3. Rotae Romanae reservatur iudicare:

1° Episcopos in contentiosis, firmo praescripto can. 1419, § 2;

2° Abbatem primatem, vel Abbatem superiorem congregationis monasticae, et supremum Moderatorem institutorum religiosorum iuris pontificii;

3° dioeceses aliasve personas ecclesiasticas, sive physicas sive iuridicas, quae Superiorem infra Romanum Pontificem non habent.

Can. 1406 – § 1. Violato praescripto can. 1404, acta et decisiones pro infectis habentur.

§ 2. In causis, de quibus in can. 1405, aliorum iudicum incompetencia est absoluta.

Can. 1407 – § 1. Nemo in prima instantia conveniri potest, nisi coram iudice ecclesiastico qui competens sit ob unum ex titulis qui in cann. 1408-1414 determinantur.

§ 2. Incompetentia iudicis, cui nullus ex his titulis suffragatur, dicitur relativa.

§3. Actor sequitur forum partis conventae; quod si pars conventa multiplex forum habet, optio fori actori conceditur.

Can. 1408 – Quilibet conveniri potest coram tribunali domicilii vel quasi-domicilii.

Can. 1409 – § 1. Vagus forum habet in loco ubi actu commoratur.

§ 2. Is, cuius neque domicilium aut quasi-domicilium neque locus commorationis nota sint, conveniri potest in foro actoris, dummodo aliud forum legitimum non suppetat.

Can. 1410 – Ratione rei sitae, pars conveniri potest coram tribunali loci, ubi res litigiosa sita est, quoties actio in rem directa sit, aut de spolio agatur.

Can. 1411 – § 1. Ratione contractus pars conveniri potest coram tribunali loci in quo contractus initus est vel adimpleri debet, nisi partes concorditer aliud tribunal elegerint.

§ 2. Si causa versetur circa obligationes quae ex alio titulo proveniant, pars conveniri potest coram tribunali loci, in quo obligatio vel orta est vel est adimplenda.

Can. 1412 – In causis poenalibus accusatus, licet absens, conveniri potest coram tribunali loci, in quo delictum patratum est.

Can. 1413 – Pars conveniri potest:

1° in causis quae circa administrationem versantur, coram tribunali loci ubi administratio gesta est;

2° in causis quae respiciunt hereditates vel legata pia, coram tribunali ultimi domicilii vel quasi-domicilii vel commorationis, ad normam cann. 1408-1409, illius de cuius hereditate vel legato pio agitur, nisi agatur de mera executione legati, quae videnda est secundum ordinarias competentiae normas.

Can. 1414 – Ratione connexionis, ab uno eodemque tribunali et in eodem processu cognoscendae sunt causae inter se conexas, nisi legis praescriptum obstat.

Can. 1415 – Ratione praeventionis, si duo vel plura tribunalia aequae competentia sunt, ei ius est causam cognoscendi, quod prius partem conventam legitime citaverit.

Can. 1416 – Conflictus competentiae inter tribunalia eidem tribunali appellationis subiecta, ab hoc tribunali solvuntur; a Signatura Apostolica, si eidem tribunali appellationis non subsunt.

TITULUS II

De variis tribunalium gradibus et speciebus (Cann. 1417 – 1445)

Can. 1417 – § 1. Ob primatum Romani Pontificis integrum est cuilibet fidei causam suam sive contentiosam sive poenalem, in quovis iudicii gradu et in quovis litis statu, cognoscendam ad Sanctam Sedem deferre vel apud eandem introducere.

§ 2. Provocatio tamen ad Sedem Apostolicam interposita non suspendit, praeter casum appellationis, exercitium iurisdictionis in iudice qui causam iam cognoscere coepit; quique

idcirco poterit iudicium prosequi usque ad definitivam sententiam, nisi Sedes Apostolica iudici significaverit se causam advocasse.

Can. 1418 – Quodlibet tribunal ius habet in auxilium vocandi aliud tribunal ad causam instruendam vel ad actus intimandos.

CAPUT I DE TRIBUNALI PRIMAE INSTANTIAE

ART. 1 De iudice

Can. 1419 – § 1. In unaquaque dioecesi et pro omnibus causis iure expresse non exceptis, iudex primae instantiae est Episcopus dioecesanus, qui iudicalem potestatem exercere potest per se ipse vel per alios, secundum canones qui sequuntur.

§ 2. Si vero agatur de iuribus aut bonis temporalibus personae iuridicae ab Episcopo repraesentatae, iudicat in primo gradu tribunal appellationis.

Can. 1420 – § 1. Quilibet Episcopus dioecesanus tenetur Vicarium iudicalem seu Officalem constituere cum potestate ordinaria iudicandi, a Vicario generali distinctum, nisi parvitas dioecesis aut paucitas causarum aliud suadeat.

§ 2. Vicarius iudicialis unum constituit tribunal cum Episcopo, sed nequit iudicare causas quas Episcopus sibi reservat.

§ 3. Vicario iudicali dari possunt adiutores, quibus nomen est Vicariorum iudicialium adiunctorum seu Vice-officialium.

§ 4. Tum Vicarius iudicialis tum Vicarii iudiciales adiuncti esse debent sacerdotes, integrae famae, in iure canonico doctores vel saltem licentiati, annos nati non minus triginta.

§ 5. Ipsi, sede vacante, a munere non cessant nec ab Administratore dioecesano amoveri possunt; adveniente autem novo Episcopo, indigent confirmatione.

Can. 1421 – § 1. In dioecesi constituentur ab Episcopo iudices dioecesani, qui sint clerici.

§ 2. Episcoporum conferentia permittere potest ut etiam laici iudices constituentur, e quibus, suadente necessitate, unus assumi potest ad collegium efformandum.

§ 3. Iudices sint integrae famae et in iure canonico doctores vel saltem licentiati.

Can. 1422 – Vicarius iudicialis, Vicarii iudiciales adiuncti et ceteri iudices nominantur ad definitum tempus, firmo praescripto can. 1420, § 5, nec removeri possunt nisi ex legitima gravique causa.

Can. 1423 – § 1. Plures dioecesani Episcopi, probante Sede Apostolica, possunt concordēs, in locum tribunalium dioecesanorum de quibus in cann. 1419-1421, unicum constituere in suis dioecesibus tribunal primae instantiae; quo in casu ipsorum Episcoporum coetui vel Episcopo ab eisdem designato omnes competunt potestates, quas Episcopus dioecesanus habet circa suum tribunal.

§ 2. Tribunalia, de quibus in § 1, constitui possunt vel ad causas quaslibet vel ad aliqua tantum causarum genera.

Can. 1424 – Unicus iudex in quolibet iudicio duos assessores, clericos vel laicos probatae vitae, sibi consulentes asciscere potest.

Can. 1425 – § 1. Reprobata contraria consuetudine, tribunali collegiali trium iudicum reservantur:

1° causae contentiosae: a) de vinculo sacrae ordinationis; b) de vinculo matrimonii, firmis praescriptis cann. 1686 et 1688;

2° causae poenales: a) de delictis quae poenam dimissionis e statu clericali secumferre possunt; b) de irroganda vel declaranda excommunicatione.

§ 2. Episcopus causas difficiliore vel maioris momenti committere potest iudicio trium vel quinque iudicum.

§3. Vicarius iudicialis ad singulas causas cognoscendas iudices ex ordine per turnum advocet, nisi Episcopus in singulis casibus aliter statuerit.

§4. In primo iudicii gradu, si forte collegium constitui nequeat, Episcoporum conferentia, quamdiu huiusmodi impossibilitas perduret, permittere potest ut Episcopus causas unico iudici clerico committat, qui, ubi fieri possit, assessorem et auditorem sibi asciscat.

§5. Iudices semel designatos ne subroget Vicarius iudicialis, nisi ex gravissima causa in decreto exprimenda.

Can. 1426 – § 1. Tribunal collegiale collegialiter procedere debet, et per maiorem suffragiorum partem sententias ferre.

§ 2. Eidem praeesse debet, quatenus fieri potest, Vicarius iudicialis vel Vicarius iudicialis adiunctus.

Can. 1427 – § 1. Si controversia sit inter religiosos vel domos eiusdem instituti religiosi clericalis iuris pontificii, iudex primae instantiae, nisi aliud in constitutionibus caveatur, est Superior provincialis, aut, si monasterium sit sui iuris, Abbas localis.

§ 2. Salvo diverso constitutionum praescripto, si res contentiosa agatur inter duas provincias, in prima instantia iudicabit per se ipse vel per delegatum supremus Moderator; si inter duo monasteria, Abbas superior congregationis monasticae.

§3. Si demum controversia enascatur inter religiosas personas physicas vel iuridicas diversorum institutorum religiosorum, aut etiam eiusdem instituti clericalis iuris dioecesiani vel laicalis, aut inter personam religiosam et clericum saecularem vel laicum vel personam iuridicam non religiosam, iudicat in prima instantia tribunal dioecesanum.

ART. 2

De auditoribus et relatoribus

Can. 1428 – § 1. Iudex vel tribunalis collegialis praeses possunt auditorem designare ad causae instructionem peragendam, eum seligentes aut ex tribunalis iudicibus aut ex personis ab Episcopo ad hoc munus approbatis.

§ 2. Episcopus potest ad auditoris munus approbare clericos vel laicos, qui bonis moribus, prudentia et doctrina fulgeant.

§3. Auditoris est, secundum iudicis mandatum, probationes tantum colligere easque collectas iudici tradere; potest autem, nisi iudicis mandatum obstet, interim decidere quae et quomodo probationes colligendae sint, si forte de hac re quaestio oriatur, dum ipse munus suum exercet.

Can. 1429 – Tribunalis collegialis praeses debet unum ex iudicibus collegii ponentem seu relatorem designare, qui in coetu iudicum de causa referat et sententias in scriptis redigat; in ipsius locum idem praeses alium ex iusta causa substituere potest.

ART. 3

De promotore iustitiae, vinculi defensore et notario

Can. 1430 – Ad causas contentiosas, in quibus bonum publicum in discrimen vocari potest, et ad causas poenales constituatur in dioecesi promotor iustitiae, qui officio tenetur providendi bono publico.

Can. 1431 – § 1. In causis contentiosis, Episcopi dioecesani est iudicare utrum bonum publicum in discrimen vocari possit necne, nisi interventus promotoris iustitiae lege praecipitur vel ex natura rei evidenter necessarius sit.

§ 2. Si in praecedenti instantia intervenerit promotor iustitiae, in ulteriore gradu huius interventus praesumitur necessarius.

Can. 1432 – Ad causas, in quibus agitur de nullitate sacrae ordinationis aut de nullitate vel solutione matrimonii, constituatur in dioecesi defensor vinculi, qui officio tenetur proponendi et exponendi omnia quae rationabiliter adduci possint adversus nullitatem vel solutionem.

Can. 1433 – In causis in quibus promotoris iustitiae aut defensoris vinculi praesentia requiritur, iis non citatis, acta irrita sunt, nisi ipsi, etsi non citati, revera interfuerint, aut saltem ante sententiam, actis inspectis, munere suo fungi potuerint.

Can. 1434 – Nisi aliud expresse caveatur:

1° quoties lex praecipit ut iudex partes earumve alteram audiat, etiam promotor iustitiae et vinculi defensor, si iudicio intersint, audiendi sunt;

2° quoties instantia partis requiritur ut iudex aliquid decernere possit, instantia promotoris iustitiae vel vinculi defensoris, qui iudicio intersint, eandem vim habet.

Can. 1435 – Episcopi est promotorem iustitiae et vinculi defensorem nominare, qui sint clerici vel laici, integrae fama, in iure canonico doctores vel licentiati, ac prudentia et iustitiae zelo probati.

Can. 1436 – § 1. Eadem persona, non autem in eadem causa, officium promotoris iustitiae et defensoris vinculi gerere potest.

§ 2. Promotor et defensor constitui possunt tum ad universitatem causarum tum ad singulas causas; possunt autem ab Episcopo, iusta de causa, removeri.

Can. 1437 – § 1. Cuilibet processui intersit notarius, adeo ut nulla habeantur acta, si non fuerint ab eo subscripta.

§ 2. Acta, quae notarii conficiunt, publicam fidem faciunt.

CAPUT II

DE TRIBUNALI SECUNDAE INSTANTIAE

Can. 1438 – Firmo praescripto can. 1444, § 1, n. 1:

1° a tribunali Episcopi suffraganei appellatur ad tribunal Metropolitae, salvo praescripto Can. 1439;

2° in causis in prima instantia pertractatis coram Metropolita fit appellatio ad tribunal quod ipse, probante Sede Apostolica, stabiliter designaverit;

3° pro causis coram Superiore provinciali actis tribunal secundae instantiae est penes supremum Moderatorem; pro causis actis coram Abbate locali, penes Abbatem superiorem congregationis monasticae.

Can. 1439 – § 1. Si quod tribunal primae instantiae unicum pro pluribus dioecesibus, ad normam can. 1423, constitutum sit, Episcoporum conferentia debet tribunal secundae instantiae, probante Sede Apostolica, constituere, nisi dioeceses sint omnes eiusdem archidioecesis suffraganeae.

§ 2. Episcoporum conferentia potest, probante Sede Apostolica, unum vel plura tribunalia secundae instantiae constituere, etiam praeter casus de quibus in § 1.

§3. Quod attinet ad tribunalia secundae instantiae, de quibus in § § 1-2, Episcoporum conferentia vel Episcopus ab ea designatus omnes habent potestates, quae Episcopo dioecesano competunt circa suum tribunal.

Can. 1440 – Si competentia ratione gradus, ad normam cann. 1438 et 1439 non servetur, incompetencia iudicis est absoluta.

Can. 1441 – Tribunal secundae instantiae eodem modo quo tribunal primae instantiae constitui debet. Si tamen in primo iudicii gradu, secundum can. 1425, § 4, iudex unus sententiam tulit, tribunal secundae instantiae collegialiter procedat.

CAPUT III DE APOSTOLICAE SEDIS TRIBUNALIBUS

Can. 1442 – Romanus Pontifex pro toto orbe catholico iudex est supremus, qui vel per se ipse ius dicit, vel per ordinaria Sedis Apostolicae tribunalia, vel per iudices a se delegatos.

Can. 1443 – Tribunal ordinarium a Romano Pontifice constitutum appellationibus recipiendis est Rota Romana.

Can. 1444 – § 1. Rota Romana iudicat:

1° in secunda instantia, causas quae ab ordinariis tribunalibus primae instantiae diiudicatae fuerint et ad Sanctam Sedem per appellationem legitimam deferantur;

2° in tertia vel ulteriore instantia, causas ab ipsa Rota Romana et ab aliis quibusvis tribunalibus iam cognitae, nisi res iudicata habeatur.

§ 2. Hoc tribunal iudicat etiam in prima instantia causas de quibus in can. 1405, § 3, aliasve quas Romanus Pontifex sive motu proprio, sive ad instantiam partium ad suum tribunal advocaverit et Rotae Romanae commiserit; easque, nisi aliud cautum sit in commissi muneris rescripto, ipsa Rota iudicat etiam in secunda et ulteriore instantia.

Can. 1445 – § 1. Supremum Signaturae Apostolicae Tribunal cognoscit:

1° querelas nullitatis et petitiones restitutionis in integrum et alios recursus contra sententias rotales;

2° recursus in causis de statu personarum, quas ad novum examen Rota Romana admittere renuit;

3° exceptiones suspicionis aliasque causas contra Auditores Rotae Romanae propter acta in exercitio ipsorum muneris;

4° conflictus competentiae de quibus in can. 1416.

§ 2. Ipsum Tribunal videt de contentione ortis ex actu potestatis administrativae ecclesiasticae ad eam legitime delatis, de aliis controversiis administrativis quae a Romano Pontifice vel a Romanae Curiae dicasteriis ipsi deferantur, et de conflictu competentiae inter eadem dicasteria.

§3. Supremi huius Tribunalis praeterea est:

- 1° rectae administrationi iustitiae invigilare et in advocatos vel procuratores, si opus sit, animadvertere;
- 2° tribunalium competentiam prorogare;
- 3° promovere et approbare erectionem tribunalium, de quibus in cann. 1423 et 1439.

TITULUS III

De disciplina in tribunalibus servanda (Cann. 1446 – 1475)

CAPUT I

DE DISCIPLINA IUDICUM ET TRIBUNALIUM MINISTRORUM

Can. 1446 – § 1. Christifideles omnes, in primis autem Episcopi, sedulo annitantur ut, salva iustitia, lites in populo Dei, quantum fieri possit, vitentur et pacifice quam primum componantur.

§ 2. Iudex in limine litis, et etiam quolibet alio momento, quotiescumque spem aliquam boni exitus perspicit, partes hortari et adiuvere ne omittat, ut de aequa controversiae solutione quaerenda communi consilio curent, viasque ad hoc propositum idoneas ipsis indicet, gravibus quoque hominibus ad mediationem adhibitis.

§3. Quod si circa privatum partium bonum lis versetur, dispiciat iudex num transactione vel arbitrorum iudicio, ad normam cann. 1713-1716, controversia finem habere utiliter possit.

Can. 1447 – Qui causae interfuit tamquam iudex, promotor iustitiae, defensor vinculi, procurator, advocatus, testis aut peritus, nequit postea valide eandem causam in alia instantia tamquam iudex definire aut in eadem munus assessoris sustinere.

Can. 1448 – § 1. Iudex cognoscendam ne suscipiat causam, in qua ratione consanguinitatis vel affinitatis in quolibet gradu lineae rectae et usque ad quartum gradum lineae collateralis, vel ratione tutelae et curatelaе, intimae vitae consuetudinis, magnae simultatis, vel lucri faciendi aut damni vitandi, aliquid ipsius intersit.

§ 2. In iisdem adiunctis ab officio suo abstinere debent iustitiae promotor, defensor vinculi, assessor et auditor.

Can. 1449 – § 1. In casibus, de quibus in can. 1448, nisi iudex ipse abstineat, pars potest eum recusare.

§ 2. De recusatione videt Vicarius iudicialis; si ipse recusetur, videt Episcopus qui tribunali praeest.

§3. Si Episcopus sit iudex et contra eum recusatio opponatur, ipse abstineat a iudicando.

§4. Si recusatio opponatur contra promotorem iustitiae, defensorem vinculi aut alios tribunalis administratores, de hac exceptione videt praeses in tribunali collegiali vel ipse iudex, si unicus sit.

Can. 1450 – Recusatione admissa, personae mutari debent, non vero iudicii gradus.

Can. 1451 – § 1. Quaestio de recusatione expeditissime definienda est, auditis partibus, promotore iustitiae vel vinculi defensore, si intersint, neque ipsi recusati sint.

§ 2. Actus positi a iudice antequam recusetur, validi sunt; qui autem positi sunt post propositam recusationem, rescindi debent, si pars petat intra decem dies ab admissa recusatione.

Can. 1452 – § 1. In negotio quod privatorum solummodo interest, iudex procedere potest dumtaxat ad instantiam partis. Causa autem legitime introducta, iudex procedere potest et debet etiam ex officio in causis poenalibus aliisque, quae publicum Ecclesiae bonum aut animarum salutem respiciunt.

§ 2. Potest autem praeterea iudex partium negligentiam in probationibus afferendis vel in exceptionibus opponendis supplere, quoties id necessarium censeat ad vitandam graviter iniustam sententiam, firmis praescriptis can. 1600.

Can. 1453 – Iudices et tribunalia curent ut quam primum, salva iustitia, causae omnes terminentur, utque in tribunali primae instantiae ultra annum ne protrahantur, in tribunali vero secundae instantiae, ultra sex menses.

Can. 1454 – Omnes qui tribunal constituunt aut eidem opem ferunt, iusiurandum de munere rite et fideliter implendo praestare debent.

Can. 1455 – § 1. In iudicio poenali semper, in contentioso autem si ex revelatione alicuius actus processualis praeiudicium partibus obvenire possit, iudices et tribunalis adiutores tenentur ad secretum officii servandum.

§ 2. Tenentur etiam semper ad secretum servandum de discussione quae inter iudices in tribunali collegiali ante ferendam sententiam habetur, tum etiam de variis suffragiis et opinionibus ibidem prolatis, firmo praescripto can. 1609, §4.

§3. Immo, quoties natura causae vel probationum talis sit ut ex actorum vel probationum evulgatione aliorum fama periclitetur, vel praebeatur ansa dissidiis, aut scandalum aliudve id genus incommodum oriat, iudex poterit testes, peritos, partes earumque advocatos vel procuratores iureiurando astringere ad secretum servandum.

Can. 1456 – Iudex et omnes tribunalis administri, occasione agendi iudicii, dona quaevis acceptare prohibentur.

Can. 1457 – § 1. Iudices qui, cum certe et evidenter competentes sint, ius reddere recusent, vel nullo suffragante iuris praescripto se competentes declarent atque causas cognoscant ac definiant, vel secreti legem violent, vel ex dolo aut gravi negligentia aliud litigantibus damnum inferant, congruis poenis a competenti auctoritate puniri possunt, non exclusa officii privatione.

§ 2. Iisdem sanctionibus subsunt tribunalis ministri et adiutores, si officio suo, ut supra, defuerint; quos omnes etiam iudex punire potest.

CAPUT II DE ORDINE COGNITIONUM

Can. 1458 – Causae cognoscendae sunt eo ordine quo fuerunt propositae et in albo inscriptae, nisi ex iis aliqua celerem prae ceteris expeditionem exigat, quod quidem peculiari decreto, rationibus suffulto, statuendum est.

Can. 1459 – § 1. Vitia, quibus sententiae nullitas haberi potest, in quolibet iudicii statu vel gradu excipi possunt itemque a iudice ex officio declarari.

§ 2. Praeter casus de quibus in § 1, exceptiones dilatoriae, eae praesertim quae respiciunt personas et modum iudicii, proponendae sunt ante contestationem litis, nisi contestata iam lite emergerint, et quam primum definiendae.

Can. 1460 – § 1. Si exceptio proponatur contra iudicis competentiam, hac de re ipse iudex videre debet.

§ 2. In casu exceptionis de incompetencia relativa, si iudex se competentem pronuntiet, eius decisio non admittit appellationem, at non prohibentur querela nullitatis et restitutio in integrum.

§3. Quod si iudex se incompetentem declaret, pars qua se gravatam reputat, potest intra quindecim dies utiles provocare ad tribunal appellationis.

Can. 1461 – Iudex in quovis stadio causae se absolute incompetentem agnoscens, suam incompetentiam declarare debet.

Can. 1462 – § 1. Exceptiones rei iudicatae, transactionis et aliae peremptoriae quae dicuntur litis finitae, proponi et cognosci debent ante contestationem litis; qui serius eas opposuerit, non est reiciendus, sed condemnetur ad expensas, nisi probet se oppositionem malitiose non distulisse.

§ 2. Aliae exceptiones peremptoriae proponantur in contestatione litis, et suo tempore tractandae sunt secundum regulas circa quaestiones incidentes.

Can. 1463 – § 1. Actiones reconventionales proponi valide nequeunt, nisi intra triginta dies a lite contestata.

§ 2. Eaedem autem cognoscantur simul cum conventionali actione, hoc est pari gradu cum ea, nisi eas separatim cognoscere necessarium sit aut iudex id opportunius existimaverit.

Can. 1464 – Quaestiones de cautione pro expensis iudicialibus praestanda aut de concessionem gratuiti patrocinii, quod statim ab initio postulatum fuerit, et aliae huiusmodi regulariter videndae sunt ante litis contestationem.

CAPUT III DE TERMINIS ET DILATIONIBUS

Can. 1465 – § 1. Fatalia legis quae dicuntur, id est termini perimendis iuribus lege constituti, prorogari non possunt, neque valide, nisi petentibus partibus, coarctari.

§ 2. Termini autem iudiciales et conventionales, ante eorum lapsum, poterunt, iusta intercedente causa, a iudice, auditis vel petentibus partibus, prorogari, numquam autem, nisi partibus consentientibus, valide coarctari.

§3. Caveat tamen iudex ne nimis diuturna lis fiat ex prorogatione.

Can. 1466 – Ubi lex terminos haud statuatur ad actus processuales peragendos, iudex illos praefinire debet, habita ratione naturae uniuscuiusque actus.

Can. 1467 – Si die ad actum iudicalem indicto vacaverit tribunal, terminus intellegitur prorogatus ad primum sequentem diem non feriatum.

CAPUT IV DE LOCO IUDICII

Can. 1468 – Uniuscuiusque tribunalis sedes sit, quantum fieri potest, stabilis, quae statutis horis pateat.

Can. 1469 – § 1. Iudex e territorio suo vi expulsus vel a iurisdictione ibi exercenda impeditus, potest extra territorium iurisdictionem suam exercere et sententiam ferre, certiore tamen hac de re facto Episcopo dioecesano.

§ 2. Praeter casum de quo in § 1, iudex, ex iusta causa et auditis partibus, potest ad probationes acquirendas etiam extra proprium territorium se conferre, de licentia tamen Episcopi dioecesani loci adeundi et in sede ab eodem designata.

CAPUT V

DE PERSONIS IN AULAM ADMITTENDIS ET DE MODO CONFICIENDI ET CONSERVANDI ACTA

Can. 1470 – § 1. Nisi aliter lex particularis caveat, dum causae coram tribunali aguntur, ii tantummodo adsint in aula quos lex aut iudex ad processum expediendum necessarios esse statuerit.

§ 2. Omnes iudicio assistentes, qui reverentiae et oboedientiae tribunali debitae graviter defuerint, iudex potest congruis poenis ad officium reducere, advocatos praeterea et procuratores etiam a munere apud tribunalia ecclesiastica exercendo suspendere.

Can. 1471 – Si qua persona interroganda utatur lingua iudici vel partibus ignota, adhibeatur interpretes iuratus a iudice designatus. Declarationes tamen scripto redigantur lingua originaria et translatio addatur. Interpretes etiam adhibeatur si surdus vel mutus interrogari debet, nisi forte malit iudex quaestionibus a se datis scripto respondeatur.

Can. 1472 – § 1. Acta iudicialia, tum quae meritum quaestionis respiciunt, seu acta causae, tum quae ad formam procedendi pertinent, seu acta processus, scripto redacta esse debent.

§ 2. Singula folia actorum numerentur et authenticitatis signo muniantur.

Can. 1473 – Quoties in actis iudicialibus partium aut testium subscriptio requiritur, si pars aut testis subscribere nequeat vel nolit, id in ipsis actis adnotetur, simulque iudex et notarius fidem faciant actum ipsum de verbo ad verbum parti aut testi perlectum fuisse, et partem aut testem vel non potuisse vel noluisse subscribere.

Can. 1474 – § 1. In casu appellationis, actorum exemplar, fide facta a notario de eius authenticitate, ad tribunal superius mittatur.

§ 2. Si acta exarata fuerint lingua tribunali superiori ignota, transferantur in aliam eidem tribunali cognitam, cautelis adhibitis, ut de fideli translatione constet.

Can. 1475 – § 1. Iudicio expleto, documenta quae in privatorum dominio sunt, restitui debent, retento tamen eorum exemplari.

§ 2. Notarii et cancellarius sine iudicis mandato tradere prohibentur exemplar actorum iudicialium et documentorum, quae sunt processui acquisita.

TITULUS IV

De partibus in causa (Cann. 1476 – 1490)

CAPUT I

DE ACTORE ET DE PARTE CONVENTA

Can. 1476 – Quilibet, sive baptizatus sive non baptizatus, potest in iudicio agere; pars autem legitime conventa respondere debet.

Can. 1477 – Licet actor vel pars conventa procuratorem vel advocatum constituerit, semper tamen tenetur in iudicio ipsemet adesse ad praescriptum iuris vel iudicis.

Can. 1478 – § 1. Minores et ii, qui rationis usu destituti sunt, stare in iudicio tantummodo possunt per eorum parentes aut tutores vel curatores, salvo praescripto §3.

§ 2. Si iudex existimet minorum iura esse in conflictu cum iuribus parentum vel tutorum vel curatorum, aut hos non satis tueri posse ipsorum iura, tunc stent in iudicio per tutorem vel curatorem a iudice datum.

§3. Sed in causis spiritualibus et cum spiritualibus conexis, si minores usum rationis assecuti sint, agere et respondere queunt sine parentum vel tutoris consensu, et quidem per se ipsi, si aetatem quattuordecim annorum expleverint; secus per curatorem a iudice constitutum.

§4. Bonis interdicti, et ii qui minus firmae mentis sunt, stare in iudicio per se ipsi possunt tantummodo ut de propriis delictis respondeant, aut ad praescriptum iudicis; in ceteris agere et respondere debent per suos curatores.

Can. 1479 – Quoties adest tutor aut curator ab auctoritate civili constitutus, idem potest a iudice ecclesiastico admitti, audito, si fieri potest, Episcopo dioecetano eius cui datus est; quod si non adsit aut non videatur admittendus, ipse iudex tutorem aut curatorem pro causa designabit.

Can. 1480 – § 1. Personae iuridicae in iudicio stant per suos legitimos repraesentantes.

§ 2. In casu vero defectus vel negligentiae repraesentantis, potest ipse Ordinarius per se vel per alium stare in iudicio nomine personarum iuridicarum, quae sub eius potestate sunt.

CAPUT II DE PROCURATORIBUS AD LITES ET ADVOCATIS

Can. 1481 – § 1. Pars libere potest advocatum et procuratorem sibi constituere; sed praeter casus in § § 2 et 3 statutos, potest etiam per se ipsa agere et respondere, nisi iudex procuratoris vel advocati ministerium necessarium existimaverit.

§ 2. In iudicio poenali accusatus aut a se constitutum aut a iudice datum semper habere debet advocatum.

§3. In iudicio contentioso, si agatur de minoribus aut de iudicio in quo bonum publicum vertitur, exceptis causis matrimonialibus, iudex parti carenti defensorem ex officio constituat.

Can. 1482 – § 1. Unicum sibi quisque potest constituere procuratorem, qui nequit alium sibimet substituere, nisi expressa facultas eidem facta fuerit.

§ 2. Quod si tamen, iusta causa suadente, plures ab eodem constituentur, hi ita designentur, ut detur inter ipsos locus praeventioni.

§3. Advocati autem plures simul constitui queunt.

Can. 1483 – Procurator et advocatus esse debent aetate maiores et bonae famae; advocatus debet praeterea esse catholicus, nisi Episcopus dioecesanus aliter permittat, et doctor in iure canonico, vel alioquin vere peritus et ab eodem Episcopo approbatus.

Can. 1484 – § 1. Procurator et advocatus antequam munus suscipiant, mandatum authenticum apud tribunal deponere debent.

§ 2. Ad iuris tamen extinctionem impediendam iudex potest procuratorem admittere etiam non exhibito mandato, praestita, si res ferat, idonea cautione; actus autem qualibet vi caret, si intra terminum peremptorium a iudice statuendum, procurator mandatum rite non exhibeat.

Can. 1485 – Nisi speciale mandatum habuerit, procurator non potest valide renunciare actioni, instantiae vel actis iudicialibus, nec transigere, pacisci, compromittere in arbitros et generatim ea agere pro quibus ius requirit mandatum speciale.

Can. 1486 – § 1. Ut procuratoris vel advocati remotio effectum sortiatur, necesse est ipsis intimetur, et, si lis iam contestata fuerit, iudex et adversa pars certiores facti sint de remotione.

§ 2. Lata definitiva sententia, ius et officium appellandi, si mandans non renuat, procuratori manet.

Can. 1487 – Tum procurator tum advocatus possunt a iudice, dato decreto, repelli sive ex officio sive ad instantiam partis, gravi tamen de causa.

Can. 1488 – § 1. Vetatur uterque emere litem, aut sibi de immodico emolumento vel rei litigiosae parte vindicata pacisci. Quae si fecerint, nulla est pactio, et a iudice poterunt poena pecuniaria mulctari. Advocatus praeterea tum ab officio suspendi, tum etiam si recidivus sit, ab Episcopo, qui tribunali praeest, ex albo advocatorum expungi potest.

§ 2. Eodem modo puniri possunt advocati et procuratores qui a competentibus tribunalibus causas, in fraudem legis, subtrahunt ut ab aliis favorabilius definiantur.

Can. 1489 – Advocati ac procuratores qui ob dona aut pollicitationes aut quamlibet aliam rationem suum officium prodiderint, a patrocinio exercendo suspendantur, et mulcta pecuniaria aliisve congruis poenis plectantur.

Can. 1490 – In unoquoque tribunali, quatenus fieri possit, stabiles patroni constituentur, ab ipso tribunali stipendium recipientes, qui munus advocati vel procuratoris in causis praesertim matrimonialibus pro partibus quae eos seligere malint, exercent.

TITULUS V

De actionibus et exceptionibus (Cann. 1491 – 1500)

CAPUT I

DE ACTIONIBUS ET EXCEPTIONIBUS IN GENERE

Can. 1491 – Quodlibet ius non solum actione munitur, nisi aliud expresse cautum sit, sed etiam exceptione.

Can. 1492 – § 1. Quaevis actio extinguatur praescriptione ad normam iuris aliove legitimo modo, exceptis actionibus de statu personarum, quae numquam extinguuntur.

§ 2. Exceptio, salvo praescripto can. 1462, semper competit et est suapte natura perpetua.

Can. 1493 – Actor pluribus simul actionibus, quae tamen inter se non confligant, sive de eadem re sive de diversis, aliquem convenire potest, si aditi tribunalis competentiam non egrediantur.

Can. 1494 – § 1. Pars conventa potest coram eodem iudice in eodem iudicio contra actorem vel propter causae nexum cum actione principali vel ad submovendam vel ad minuendam actoris petitionem, actionem reconventionalem instituere.

§ 2. Reconventio reconventionis non admittitur.

Can. 1495 – Actio reconventionalis proponenda est iudici coram quo actio prior instituta est, licet ad unam causam dumtaxat delegato vel alioquin relative incompetenti.

CAPUT II DE ACTIONIBUS ET EXCEPTIONIBUS IN SPECIE

Can. 1496 – § 1. Qui probabilibus saltem argumentis ostenderit super aliqua re ab alio detenta ius se habere, sibi que damnum imminere nisi res ipsa custodienda tradatur, ius habet obtinendi a iudice eiusdem rei sequestrationem.

§ 2. In similibus rerum adiunctis obtinere potest, ut iuris exercitium alicui inhibeat.

Can. 1497 – § 1. Ad crediti quoque securitatem sequestratio rei admittitur, dummodo de creditoris iure satis constet.

§ 2. Sequestratio extendi potest etiam ad res debitoris quae quolibet titulo apud alias personas reperiantur, et ad debitoris credita.

Can. 1498 – Sequestratio rei et inhibitio exercitii iuris decerni nullatenus possunt, si damnum quod timetur possit aliter reparari et idonea cautio de eo reparando offeratur.

Can. 1499 – Iudex potest ei, cui sequestrationem rei vel inhibitionem exercitii iuris concedit, prae viam imponere cautionem de damnis, si ius suum non probaverit, resarciendis.

Can. 1500 – Ad naturam et vim actionis possessoriae quod attinet, servantur praescripta iuris civilis loci ubi sita est res de cuius possessione agitur.

PARS II DE IUDICIO CONTENTIOSO SECTIO I DE IUDICIO CONTENTIOSO ORDINARIO

TITULUS I De causae introductione (Cann. 1501 – 1512)

CAPUT I DE LIBELLO LITIS INTRODUCTORIO

Can. 1501 – Iudex nullam causam cognoscere potest, nisi petitio, ad normam canonum, proposita sit ab eo cuius interest, vel a promotore iustitiae.

Can. 1502 – Qui aliquem convenire vult, debet libellum competenti iudici exhibere, in quo controversiae obiectum proponatur, et ministerium iudicis expostuletur.

Can. 1503 – § 1. Petitionem oralem iudex admittere potest, quoties vel actor libellum exhibere impediatur vel causa sit facilis investigationis et minoris momenti.

§ 2. In utroque tamen casu iudex notarium iubeat scriptis actum redigere qui actori legendus est et ab eo probandus, quique locum tenet libelli ab actore scripti ad omnes iuris effectus.

Can. 1504 – Libellus, quo lis introducitur, debet:

- 1° exprimere coram quo iudice causa introducatur, quid petatur et a quo petatur;
- 2° indicare quo iure innitatur actor et generatim saltem quibus factis et probationibus ad evincenda ea quae asseruntur;
- 3° subscribi ab actore vel eius procuratore, apposis die, mense et anno, necnon loco in quo actor vel eius procurator habitant, aut residere se dixerint actorum recipiendorum gratia;
- 4° indicare domicilium vel quasi-domicilium partis conventae.

Can. 1505 – § 1. Iudex unicus vel tribunalis collegialis praeses, postquam viderint et rem esse suae competentiae et actori legitimam personam standi in iudicio non deesse, debent suo decreto quam primum libellum aut admittere aut reicere.

§ 2. Libellus reici potest tantum:

- 1° si iudex vel tribunal incompetens sit;
- 2° si sine dubio constet actori legitimam deesse personam standi in iudicio;
- 3° si non servata sint praescripta can. 1504, nn. 1-3;
- 4° si certo pateat ex ipso libello petitionem quolibet carere fundamento, neque fieri posse, ut aliquod ex processu fundamentum appareat.

§3. Si libellus reiectus fuerit ob vitia quae emendari possunt, actor novum libellum rite confectum potest eidem iudici denuo exhibere.

§4. Adversus libelli reiectionem integrum semper est parti intra tempus utile decem dierum recursum rationibus suffultum interponere vel ad tribunal appellationis vel ad collegium, si libellus reiectus fuerit a praeside; quaestio autem reiectionis expeditissime definienda est.

Can. 1506 – Si iudex intra mensem ab exhibito libello decretum non ediderit, quo libellum admittit vel reicit ad normam can. 1505, pars, cuius interest, instare potest ut iudex suo munere fungatur; quod si nihilominus iudex sileat, inutiliter lapsis decem diebus a facta instantia, libellus pro admissio habeatur.

CAPUT II

DE CITATIONE ET DENUNTIATIONE ACTORUM IUDICIALIUM

Can. 1507 – § 1. In decreto, quo actoris libellus admittitur, debet iudex vel praeses ceteras partes in iudicium vocare seu citare ad litem contestandam, statuens utrum eae scripto respondere debeant an coram ipso se sistere ad dubia concordanda. Quod si ex scriptis responsionibus perspiciat necessitatem partes convocandi, id potest novo decreto statuere.

§ 2. Si libellus pro admissio habetur ad normam can. 1506, decretum citationis in iudicium fieri debet intra viginti dies a facta instantia, de qua in eo canone.

§3. Quod si partes litigantes de facto coram iudice se sistant ad causam agendam, opus non est citatione, sed actuarius significet in actis partes iudicio adfuisse.

Can. 1508 – § 1. Decretum citationis in iudicium debet statim parti conventae notificari, et simul ceteris, qui comparere debent, notum fieri.

§ 2. Citationi libellus litis introductorius adiungatur, nisi iudex propter graves causas censeat libellum significandum non esse parti, antequam haec deposuerit in iudicio.

§3. Si lis moveatur adversus eum qui non habet liberum exercitium suorum iurium, vel liberam administrationem rerum de quibus disceptatur, citatio denuncianda est, prout casus ferat, tutori, curatori, procuratori speciali, seu ei qui ipsius nomine iudicium suscipere tenetur ad normam iuris.

Can. 1509 – § 1. Citationum, decretorum, sententiarum aliorumque iudicialium actorum notificatio facienda est per publicos tabellarios vel alio modo qui tutissimus sit, servatis normis lege particulari statutis.

§ 2. De facto notificationis et de eius modo constare debet in actis.

Can. 1510 – Conventus, qui citatoriam schedam recipere recuset, vel qui impedit quominus citatio ad se perveniat, legitime citatus habeatur.

Can. 1511 – Si citatio non fuerit legitime notificata, nulla sunt acta processus, salvo praescripto can. 1507, §3.

Can. 1512 – Cum citatio legitime notificata fuerit aut partes coram iudice steterint ad causam agendam:

- 1° res desinit esse integra;
- 2° causa fit propria iudicis illius aut tribunalis ceteroquin competentis, coram quo actio instituta est;
- 3° in iudice delegato firma redditur iurisdictio, ita ut non expiret resolutio iure delegantis;
- 4° interruptitur praescriptio, nisi aliud cautum sit;
- 5° lis pendere incipit; et ideo statim locum habet principium "lite pendente, nihil innovetur".

TITULUS II

De litis contestatione (Cann. 1513 – 1516)

Can. 1513 – § 1. Contestatio litis habetur cum per iudicis decretum controversiae termini, ex partium petitionibus et responsionibus desumpti, definiuntur.

§ 2. Partium petitiones responsionesque, praeterquam in libello litis introductorio, possunt vel in responsione ad citationem exprimi vel in declarationibus ore coram iudice factis; in causis autem difficilioribus partes convocandae sunt a iudice ad dubium vel dubia concordanda, quibus in sententia respondendum sit.

§3. Decretum iudicis partibus notificandum est; quae nisi iam consenserint, possunt intra decem dies ad ipsum iudicem recurrere, ut mutetur; quaestio autem expeditissime ipsius iudicis decreto dirimenda est.

Can. 1514 – Controversiae termini semel statuti mutari valide nequeunt, nisi novo decreto, ex gravi causa, ad instantiam partis et auditis reliquis partibus earumque rationibus perpensis.

Can. 1515 – Lite contestata, possessor rei alienae desinit esse bonae fidei; ideoque, si damnatur ut rem restituat, fructus quoque a contestationis die reddere debet et damna sarcire.

Can. 1516 – Lite contestata, iudex congruum tempus partibus praestituat probationibus proponendis et explendis.

TITULUS III
De litis instantia (Cann. 1517 – 1525)

Can. 1517 – Instantiae initium fit citatione; finis autem non solum pronuntiatione sententiae definitivae, sed etiam aliis modis iure praefinitis.

Can. 1518 – Si pars litigans moriatur aut statum mutet aut cesset ab officio cuius ratione agit:
1° causa nondum conclusa, instantia suspenditur donec heres defuncti aut successor aut is, cuius intersit, litem resumatur;
2° causa conclusa, iudex procedere debet ad ulteriora, citato procuratore, si adsit, secus defuncti herede vel successore.

Can. 1519 – § 1. Si a munere cesset tutor vel curator vel procurator, qui sit ad normam Can. 1481, § § 1 et 3 necessarius, instantia interim suspenditur.

§ 2. Alium autem tutorem vel curatorem iudex quam primum constituat; procuratorem vero ad litem constituere potest, si pars neglexerit intra brevem terminum ab ipso iudice statutum.

Can. 1520 – Si nullus actus processualis, nullo obstante impedimento, ponatur a partibus per sex menses, instantia perimitur. Lex particularis alios peremptionis terminos statuere potest.

Can. 1521 – Peremptio obtinet ipso iure et adversus omnes, minores quoque aliosve minoribus aequiparatos, atque etiam ex officio declarari debet, salvo iure petendi indemnitate adversus tutores, curatores, administratores, procuratores, qui culpa se caruisse non probaverint.

Can. 1522 – Peremptio exstinguit acta processus, non vero acta causae; immo haec vim habere possunt etiam in alia instantia, dummodo causa inter easdem personas et super eadem re intercedat; sed ad extraneos quod attinet, non aliam vim obtinent nisi documentorum.

Can. 1523 – Perempti iudicii expensas, quas quisque ex litigantibus fecerit, ipse ferat.

Can. 1524 – § 1. In quolibet statu et gradu iudicii potest actor instantiae renunciare; item tum actor tum pars conventa possunt processus actis renunciare sive omnibus sive nonnullis tantum.

§ 2. Tutores et administratores personarum iuridicarum, ut renunciare possint instantiae, egent consilio vel consensu eorum, quorum concursus requiritur ad ponendos actus, qui ordinariae administrationis fines excedunt.

§ 3. Renuntiatio, ut valeat, peragenda est scripto, eademque a parte vel ab eius procuratore, speciali tamen mandato munito, debet subscribi, cum altera parte communicari, ab eaque acceptari vel saltem non impugnari, et a iudice admitti.

Can. 1525 – Renuntiatio a iudice admissa, pro actis quibus renuntiatum est, eosdem parit effectus ac peremptio instantiae, itemque obligat renuntiantem ad solvendas expensas actorum, quibus renuntiatum fuit.

TITULUS IV
De probationibus (Cann. 1526 – 1586)

Can. 1526 – § 1. Onus probandi incumbit ei qui asserit.

§ 2. Non indigent probatione:

1° quae ab ipsa lege praesumuntur;

2° facta ab uno ex contendentibus asserta et ab altero admissa, nisi iure vel a iudice probatio nihilominus exigatur.

Can. 1527 – § 1. Probationes cuiuslibet generis, quae ad causam cognoscendam utiles videantur et sint licitae, adduci possunt.

§ 2. Si pars instet ut probatio a iudice reiecta admittatur, ipse iudex rem expeditissime definiat.

Can. 1528 – Si pars vel testis se sistere ad respondendum coram iudice renuant, licet eos audire etiam per laicum a iudice designatum aut requirere eorum declarationem coram publico notario vel quovis alio legitimo modo.

Can. 1529 – Iudex ad probationes colligendas ne procedat ante litis contestationem nisi ob gravem causam.

CAPUT I DE PARTIUM DECLARATIONIBUS

Can. 1530 – Iudex ad veritatem aptius eruendam partes interrogare semper potest, immo debet, ad instantiam partis vel ad probandum factum quod publice interest extra dubium poni.

Can. 1531 – § 1. Pars legitime interrogata respondere debet et veritatem integre fateri.

§ 2. Quod si respondere recusaverit, iudicis est aestimare quid ad factorum probationem exinde erui possit.

Can. 1532 – In casibus, in quibus bonum publicum in causa est, iudex partibus iusiurandum de veritate dicenda aut saltem de veritate dictorum deferat, nisi gravis causa aliud suadeat; in aliis casibus, potest pro sua prudentia.

Can. 1533 – Partes, promotor iustitiae et defensor vinculi possunt iudici exhibere articulos, super quibus pars interrogetur.

Can. 1534 – Circa partium interrogationem cum proportionem serventur, quae in cann. 1548, § 2, n. 1, 1552 et 1558-1565 de testibus statuuntur.

Can. 1535 – Assertio de aliquo facto, scripto vel ore, coram iudice competenti, ab aliqua parte circa ipsam iudicii materiam, sive sponte sive iudice interrogante, contra se peracta, est confessio iudicialis.

Can. 1536 – § 1. Confessio iudicialis unius partis, si agatur de negotio aliquo privato et in causa non sit bonum publicum, ceteras relevat ab onere probandi.

§ 2. In causis autem quae respiciunt bonum publicum, confessio iudicialis et partium declarationes, quae non sint confessiones, vim probandi habere possunt, a iudice aestimandam una cum ceteris causae adiunctis, at vis plenae probationis ipsis tribui nequit, nisi alia accedant elementa quae eas omnino corroborent.

Can. 1537 – Quoad extraiudicalem confessionem in iudicium deductam, iudicis est, perpensis omnibus adiunctis, aestimare quanti ea sit facienda.

Can. 1538 – Confessio vel alia quaevis partis declaratio qualibet vi caret, si constet eam ex errore facti esse prolatam, aut vi vel metu gravi extortam.

CAPUT II DE PROBATIONE PER DOCUMENTA

Can. 1539 – In quolibet iudicii genere admittitur probatio per documenta tum publica tum privata.

ART. 1 De natura et fide documentorum

Can. 1540 – § 1. Documenta publica ecclesiastica ea sunt, quae persona publica in exercitio sui muneris in Ecclesia confecit, servatis sollemnitatibus iure praescriptis.

§ 2. Documenta publica civilia ea sunt, quae secundum uniuscuiusque loci leges talia iure censentur.

§3. Cetera documenta sunt privata.

Can. 1541 – Nisi contrariis et evidentibus argumentis aliud evincatur, documenta publica fidem faciunt de omnibus quae directe et principaliter in iis affirmantur.

Can. 1542 – Documentum privatum, sive agnitum a parte sive recognitum a iudice, eandem probandi vim habet adversus auctorem vel subscriptorem et causam ab iis habentes, ac confessio extra iudicium facta; adversus extraneos eandem vim habet ac partium declarationes quae non sint confessiones, ad normam can. 1536, § 2.

Can. 1543 – Si abrasa, correcta, interpolata aliove vitio documenta infecta demonstrantur, iudicis est aestimare an et quanti huiusmodi documenta sint facienda.

ART. 2 De productione documentorum

Can. 1544 – Documenta vim probandi in iudicio non habent, nisi originalia sint aut in exemplari authentico exhibita et penes tribunalis cancellariam deposita, ut a iudice et ab adversario examinari possint.

Can. 1545 – Iudex praecipere potest ut documentum utrique parti commune exhibeatur in processu.

Can. 1546 – § 1. Nemo exhibere tenetur documenta, etsi communia, quae communicari nequeunt sine periculo damni ad normam can. 1548, § 2, n. 2 aut sine periculo violationis secreti servandi.

§ 2. Attamen si qua saltem documenti particula describi possit et in exemplari exhiberi sine memoratis incommodis, iudex decernere potest ut eadem producat.

CAPUT III DE TESTIBUS ET ATTESTATIONIBUS

Can. 1547 – Probatio per testes in quibuslibet causis admittitur, sub iudicis moderatione.

Can. 1548 – § 1. Testes iudici legitime interroganti veritatem fateri debent.

§ 2. Salvo praescripto can. 1550, § 2, n. 2, ab obligatione respondendi eximuntur:

1° clerici, quod attinet ad ea quae ipsis manifestata sunt ratione sacri ministerii; civitatum magistratus, medici, obstetrices, advocati, notarii alique qui ad secretum officii etiam ratione praestiti consilii tenentur, quod attinet ad negotia huic secreto obnoxia;

2° qui ex testificatione sua sibi aut coniugi aut proximis consanguineis vel affinibus infamiam, periculosas vexationes, aliave mala gravia obventura timent.

ART. 1

Qui testes esse possunt

Can. 1549 – Omnes possunt esse testes, nisi expresse iure repellantur vel in totum vel ex parte.

Can. 1550 – § 1. Ne admittantur ad testimonium ferendum minores infra decimum quartum aetatis annum et mente debiles; audiri tamen poterunt ex decreto iudicis, quo id expedire declaretur.

§ 2. Incapaces habentur:

1° qui partes sunt in causa, aut partium nomine in iudicio consistunt, iudex eiusve assistentes, advocatus alique qui partibus in eadem causa assistunt vel astiterunt;

2° sacerdotes, quod attinet ad ea omnia quae ipsis ex confessione sacramentali innotuerunt, etsi poenitens eorum manifestationem petierit; immo audita a quovis et quoquo modo occasione confessionis, ne ut indicium quidem veritatis recipi possunt.

ART. 2

De inducendis et excludendis testibus

Can. 1551 – Pars, quae testem induxit, potest eius examini renuntiare; sed adversa pars postulare potest ut nihilominus testis examinetur.

Can. 1552 – § 1. Cum probatio per testes postulatur, eorum nomina et domicilium tribunali indicentur.

§ 2. Exhibeantur, intra terminum a iudice praestitutum, articuli argumentorum super quibus petitur testium interrogatio; alioquin petitio censeatur deserta.

Can. 1553 – Iudicis est nimiam multitudinem testium refrenare.

Can. 1554 – Antequam testes examinentur, eorum nomina cum partibus communicentur; quod si id, prudenti iudicis existimatione, fieri sine gravi difficultate nequeat, saltem ante testimoniorum publicationem fiat.

Can. 1555 – Firmo praescripto can. 1550, pars petere potest ut testis excludatur, si iusta exclusionis causa demonstretur ante testis excussionem.

Can. 1556 – Citatio testis fit decreto iudicis testi legitime notificato.

Can. 1557 – Testis rite citatus pareat aut causam suae absentiae iudici notam faciat.

ART. 3
De testium examine

Can. 1558 – § 1. Testes sunt examini subiciendi in ipsa tribunalis sede, nisi aliud iudici videatur.

§ 2. Cardinales, Patriarchae, Episcopi et ii qui, suae civitatis iure, simili favore gaudent, audiantur in loco ab ipsis selecto.

§3. Iudex decernat ubi audiendi sint ii, quibus propter distantiam, morbum aliudve impedimentum impossibile vel difficile sit tribunalis sedem adire, firmis praescriptis cann. 1418 et 1469, § 2.

Can. 1559 – Examini testium partes assistere nequeunt, nisi iudex, praesertim cum res est de bono privato, eas admittendas censuerit. Assistere tamen possunt earum advocati vel procuratores, nisi iudex propter rerum et personarum adiuncta censuerit secreto esse procedendum.

Can. 1560 – § 1. Testes seorsim singuli examinandi sunt.

§ 2. Si testes inter se aut cum parte in re gravi dissentiant, iudex discrepantes inter se conferre seu comparare potest, remotis, quantum fieri poterit, dissidiis et scandalo.

Can. 1561 – Examen testis fit a iudice, vel ab eius delegato aut auditore, cui assistat oportet notarius; quapropter partes, vel promotor iustitiae, vel defensor vinculi, vel advocati qui examini intersint, si alias interrogationes testi faciendas habeant, has non testi, sed iudici vel eius locum tenenti proponant, ut eas ipse deferat, nisi aliter lex particularis caveat.

Can. 1562 – § 1. Iudex testi in mentem revocet gravem obligationem dicendi totam et solam veritatem.

§ 2. Iudex testi deferat iuramentum iuxta can. 1532; quod si testis renuat illud emittere, iniuratus audiatur.

Can. 1563 – Iudex imprimis testis identitatem comprobet; exquirat quanam sit ipsi cum partibus necessitudo et, cum ipsi interrogationes specificas circa causam defert, sciscitetur quoque fontes eius scientiae et quo definito tempore ea, quae asserit, cognoverit.

Can. 1564 – Interrogationes breves sunt, interrogandi captui accommodatae, non plura simul complectentes, non captiosae, non subdolae, non suggerentes responsionem, remotae a cuiusvis offensione et pertinentes ad causam quae agitur.

Can. 1565 – § 1. Interrogationes non sunt cum testibus antea communicandae.

§ 2. Attamen si ea quae testificanda sunt ita a memoria sint remota, ut nisi prius recolantur certo affirmari nequeant, poterit iudex nonnulla testem praemonere, si id sine periculo fieri posse censeat.

Can. 1566 – Testes ore testimonium dicant, et scriptum ne legant, nisi de calculo et rationibus agatur; hoc enim in casu, adnotationes, quas secum attulerint, consulere poterunt.

Can. 1567 – § 1. Responsio statim redigenda est scripto a notario et referre debet ipsa editi testimonii verba, saltem quod attinet ad ea quae iudicii materiam directe attingunt.

§ 2. Admitti potest usus machinae magnetophonicae, dummodo dein responsiones scripto consignentur et subscribantur, si fieri potest, a deponentibus.

Can. 1568 – Notarius in actis mentionem faciat de praestito, remisso aut recusato iureiurando, de partium aliorumque praesentia, de interrogationibus ex officio additis et generatim de omnibus memoria dignis quae forte acciderint, cum testes excutiebantur.

Can. 1569 – § 1. In fine examinis, testi legi debent quae notarius de eius depositione scripto redegit, vel ipsi audita facere quae ope magnetophonii de eius depositione incisa sunt, data eidem testi facultate addendi, supprimendi, corrigendi, variandi.

§ 2. Denique actui subscribere debent testis, iudex et notarius.

Can. 1570 – Testes, quamvis iam excussi, poterunt parte postulante aut ex officio, antequam acta seu testificationes publici iuris fiant, denuo ad examen vocari, si iudex id necessarium vel utile ducat, dummodo collusionis vel corruptelae quodvis absit periculum.

Can. 1571 – Testibus, iuxta aequam iudicis taxationem, refundi debent tum expensae, quas fecerint, tum lucrum, quod amiserint, testificationis reddendae causa.

ART. 4

De testimoniorum fide

Can. 1572 – In aestimandis testimoniis iudex, requisitis, si opus sit, testimonialibus litteris, consideret:

1° quae condicio sit personae, quaeve honestas;

2° utrum de scientia propria, praesertim de visu et auditu proprio testificetur, an de sua opinione, de fama, aut de auditu ab aliis;

3° utrum testis constans sit et firmiter sibi cohaereat, an varius, incertus vel vacillans;

4° utrum testimonii contestes habeat, aliisve probationis elementis confirmetur necne.

Can. 1573 – Unius testis depositio plenam fidem facere non potest, nisi agatur de teste qualificato qui deponat de rebus ex officio gestis, aut rerum et personarum adiuncta aliud suadeant.

CAPUT IV

DE PERITIS

Can. 1574 – Peritorum opera utendum est quoties ex iuris vel iudicis praescripto eorum examen et votum, praeceptis artis vel scientiae innixum, requiruntur ad factum aliquod comprobandum vel ad veram alicuius rei naturam dignoscendam.

Can. 1575 – Iudicis est peritos nominare, auditis vel proponentibus partibus, aut, si casus ferat, relationes ab aliis peritis iam factas assumere.

Can. 1576 – Eisdem ob causas quibus testis, etiam periti excluduntur aut recusari possunt.

Can. 1577 – § 1. Iudex, attentis iis quae a litigantibus forte deducantur, singula capita decreto suo definiat circa quae periti opera versari debeat.

§ 2. Perito remittenda sunt acta causae aliaque documenta et subsidia quibus egere potest ad suum munus rite et fideliter exsequendum.

§ 3. Iudex, ipso perito audito, tempus praefiniat intra quod examen perficiendum est et relatio proferenda.

Can. 1578 – § 1. Periti suam quisque relationem a ceteris distinctam conficiant, nisi iudex unam a singulis subscribendam fieri iubeat: quod si fiat, sententiarum discrimina, si qua fuerint, diligenter adnotentur.

§ 2. Periti debent indicare perspicue quibus documentis vel aliis idoneis modis certiores facti sint de personarum vel rerum vel locorum identitate, qua via et ratione processerint in explendo munere sibi demandato et quibus potissimum argumentis suae conclusiones nitantur.

§3. Peritus accersiri potest a iudice ut explicationes, quae ulterius necessariae videantur, suppeditet.

Can. 1579 – § 1. Iudex non peritorum tantum conclusiones, etsi concordēs, sed cetera quoque causae adiuncta attente perpendat.

§ 2. Cum reddit rationes decidendi, exprimere debet quibus motus argumentis peritorum conclusiones aut admiserit aut reiecerit.

Can. 1580 – Peritis solvenda sunt expensae et honoraria a iudice ex bono et aequo determinanda, servato iure particulari.

Can. 1581 – § 1. Partes possunt peritos privatos, a iudice probandos, designare.

§ 2. Hi, si iudex admittat, possunt acta causae, quatenus opus sit, inspicere, peritiae executioni interesse; semper autem possunt suam relationem exhibere.

CAPUT V DE ACCESSU ET DE RECOGNITIONE IUDICIALI

Can. 1582 – Si ad definitionem causae iudex opportunum duxerit ad aliquem locum accedere vel aliquam rem inspicere, decreto id praestituat, quo ea quae in accessu praestanda sint, auditis partibus, summatim describat.

Can. 1583 – Peractae recognitionis instrumentum conficiatur.

CAPUT VI DE PRAESUMPTIONIBUS

Can. 1584 – Praesumptio est rei incertae probabilis coniectura; eaque alia est iuris, quae ab ipsa lege statuitur; alia hominis, quae a iudice conicitur.

Can. 1585 – Qui habet pro se iuris praesumptionem, liberatur ab onore probandi, quod recidit in partem adversam.

Can. 1586 – Praesumptiones, quae non statuuntur a iure, iudex ne coniciat, nisi ex facto certo et determinato, quod cum eo, de quo controversia est, directe cohaereat.

TITULUS V De causis incidentibus (Cann. 1587 – 1597)

Can. 1587 – Causa incidens habetur, quoties, incepto per citationem iudicio, quaestio proponitur quae, tametsi libello, quo lis introducitur, non contineatur expresse, nihilominus ita ad causam pertinet ut resolvi plerumque debeat ante quaestionem principalem.

Can. 1588 – Causa incidens proponitur scripto vel ore, indicato nexu qui intercedit inter ipsam et causam principalem, coram iudice competenti ad causam principalem definiendam.

Can. 1589 – § 1. Iudex, recepta petitione et auditis partibus, expeditissime decernat utrum proposita incidens quaestio fundamentum habere videatur et nexum cum principali iudicio, an vero sit in limine reicienda; et, si eam admittat, utrum talis sit gravitatis, ut solvi debeat per sententiam interlocutoriam vel per decretum.

§ 2. Si vero iudicet quaestionem incidentem non esse resolvendam ante sententiam definitivam, decernat ut eiusdem ratio habeatur, cum causa principalis definiatur.

Can. 1590 – § 1. Si quaestio incidens solvi debeat per sententiam, servantur normae de processu contentioso orali, nisi, attenta rei gravitate, aliud iudici videatur.

§ 2. Si vero solvi debeat per decretum, tribunal potest rem committere auditori vel praesidi.

Can. 1591 – Antequam finiatur causa principalis, iudex vel tribunal potest decretum vel sententiam interlocutoriam, iusta intercedente ratione, revocare aut reformare, sive ad partis instantiam, sive ex officio, auditis partibus.

CAPUT I DE PARTIBUS NON COMPARENTIBUS

Can. 1592 – § 1. Si pars conventa citata non comparuerit nec idoneam absentiae excusationem attulerit aut non responderit ad normam can. 1507, § 1, iudex eam a iudicio absentem declaret et decernat ut causa, servatis servandis, usque ad sententiam definitivam eiusque executionem procedat.

§ 2. Antequam decretum, de quo in § 1, feratur, debet, etiam per novam citationem si opus fuerit, constare citationem, legitime factam, ad partem conventam tempore utili pervenisse.

Can. 1593 – § 1. Si pars conventa dein in iudicio se sistat aut responsum dederit ante causae definitionem, conclusiones probationesque afferre potest, firmo praescripto can. 1600; caveat autem iudex, ne de industria in longiores et non necessarias moras iudicium protrahatur.

§ 2. Etsi non comparuerit aut responsum non dederit ante causae definitionem, impugnationibus uti potest adversus sententiam; quod si probet se legitimo impedimento fuisse detentam, quod sine sua culpa antea demonstrare non potuerit, querela nullitatis uti potest.

Can. 1594 – Si die et hora ad litis contestationem praestitutis actor neque comparuerit neque idoneam excusationem attulerit:

1° iudex eum citet iterum;

2° si actor novae citationi non paruerit, praesumitur instantiae renuntiasse ad normam cann. 1524-1525;

3° quod si postea in processu intervenire velit, servetur can. 1593.

Can. 1595 – § 1. Pars absens a iudicio, sive actor sive pars conventa, quae iustum impedimentum non comprobaverit, tenetur obligatione tum solvendi litis expensas, quae ob ipsius absentiam factae sunt, tum etiam, si opus sit, indemnitatem alteri parti praestandi.

§ 2. Si tum actor tum pars conventa fuerint absentes a iudicio, ipsi obligatione expensas litis solvendi tenentur in solidum.

CAPUT II DE INTERVENTU TERTII IN CAUSA

Can. 1596 – § 1. Is cuius interest admitti potest ad interveniendum in causa, in qualibet litis instantia, sive ut pars quae proprium ius defendit, sive accessorie ad aliquem litigantem adiuvandam.

§ 2. Sed ut admittatur, debet ante conclusionem in causa libellum iudici exhibere, in quo breviter suum ius interveniendi demonstret.

§3. Qui intervenit in causa, admittendus est in eo statu in quo causa reperitur, assignato eidem brevi ac peremptorio termino ad probationes suas exhibendas, si causa ad periodum probatoriam pervenerit.

Can. 1597 – Tertium, cuius interventus videatur necessarius, iudex, auditis partibus, debet in iudicium vocare.

TITULUS VI De actorum publicatione, de conclusione in causa et de causae discussione (Cann. 1598 – 1606)

Can. 1598 – § 1. Acquisitis probationibus, iudex decreto partibus et earum advocatis permittere debet, sub poena nullitatis, ut acta nondum eis nota apud tribunalis cancellariam inspiciant; quin etiam advocatis id petentibus dari potest actorum exemplar; in causis vero ad bonum publicum spectantibus iudex ad gravissima pericula evitanda aliquod actum nemini manifestandum esse decernere potest, cauto tamen ut ius defensionis semper integrum maneat.

§ 2. Ad probationes complendas partes possunt alias iudici proponere; quibus acquisitis, si iudex necessarium duxerit, iterum est locus decreto de quo in § 1.

Can. 1599 – § 1. Expletis omnibus quae ad probationes producendas pertinent, ad conclusionem in causa devenitur.

§ 2. Haec conclusio habetur quoties aut partes declarent se nihil aliud adducendum habere, aut utile proponendis probationibus tempus a iudice praestitutum elapsum sit, aut iudex declaret se satis instructam causam habere.

§3. De peracta conclusione in causa, quocumque modo ea acciderit, iudex decretum ferat.

Can. 1600 – § 1. Post conclusionem in causa iudex potest adhuc eosdem testes vel alios vocare aut alias probationes, quae antea non fuerint petitae, disponere tantummodo:

1° in causis, in quibus agitur de solo privato partium bono, si omnes partes consentiant;

2° in ceteris causis, auditis partibus et dummodo gravis exstet ratio itemque quodlibet fraudis vel subornationis periculum removeatur;

3° in omnibus causis, quoties verisimile est, nisi probatio nova admittatur, sententiam iniustam futuram esse propter rationes, de quibus in can. 1645, § 2, nn. 1-3.

§ 2. Potest autem iudex iubere vel admittere ut exhibeatur documentum, quod forte antea sine culpa eius cuius interest, exhiberi non potuit.

§3. Novae probationes publicentur, servato can. 1598, § 1.

Can. 1601 – Facta conclusione in causa, iudex congruum temporis spatium praestituit ad defensiones vel animadversiones exhibendas.

Can. 1602 – § 1. Defensiones et animadversiones scriptae sint, nisi disputationem pro tribunali sedente iudex, consentientibus partibus, satis esse censeat.

§ 2. Si defensiones cum praecipuis documentis typis imprimantur, praevia iudicis licentia requiritur, salva secreti obligatione, si qua sit.

§3. Quoad extensionem defensionum, numerum exemplarium, aliaque huiusmodi adiuncta, servetur ordinatio tribunalis.

Can. 1603 – § 1. Communicatis vicissim defensionibus atque animadversionibus, utrique parti responsiones exhibere licet, intra breve tempus a iudice praestitutum.

§ 2. Hoc ius partibus semel tantum esto, nisi iudici gravi ex causa iterum videatur concedendum; tunc autem concessio, uni parti facta, alteri quoque data censeatur. 3§ . Promotor iustitiae et defensor vinculi ius habent iterum replicandi partium responsionibus.

Can. 1604 – § 1. Omnino prohibentur partium vel advocatorum vel etiam aliorum informationes iudici datae, quae maneant extra acta causae.

§ 2. Si causae discussio scripto facta sit, iudex potest statuere ut moderata disputatio fiat ore pro tribunali sedente, ad quaestiones nonnullas illustrandas.

Can. 1605 – Disputationi orali, de qua in cann. 1602, § 1 et 1604, § 2, assistat notarius ad hoc ut, si iudex praecipiat aut pars postulet et iudex consentiat, de disceptatis et conclusis scripto statim referre possit.

Can. 1606 – Si partes parare sibi tempore utili defensionem neglexerint, aut se remittant iudicis scientiae et conscientiae, iudex, si ex actis et probatis rem habeat plane perspectam, poterit statim sententiam pronuntiare, requisitis tamen animadversionibus promotoris iustitiae et defensoris vinculi, si iudicio intersint.

TITULUS VII

De iudicis pronuntiationibus (Cann. 1607 – 1618)

Can. 1607 – Causa iudiciali modo pertractata, si sit principalis, definitur a iudice per sententiam definitivam; si sit incidens, per sententiam interlocutoriam, firmo praescripto can. 1589, § 1.

Can. 1608 – § 1. Ad pronuntiationem cuiuslibet sententiae requiritur in iudicis animo moralis certitudo circa rem sententia definiendam.

§ 2. Hanc certitudinem iudex haurire debet ex actis et probatis.

§3. Probationes autem aestimare iudex debet ex sua conscientia, firmis praescriptis legis de quarundam probationum efficacia.

§4. Iudex qui eam certitudinem adipisci non potuit, pronuntiet non constare de iure actoris et conventum absolutum dimittat, nisi agatur de causa iuris favore fruente, quo in casu pro ipsa pronuntiandum est.

Can. 1609 – § 1. In tribunali collegiali, qua die et hora iudices ad deliberandum conveniant, collegii praeses statuatur, et nisi peculiaris causa aliud suadeat, in ipsa tribunalis sede conventus habeatur.

§ 2. Assignata conventui die, singuli iudices scriptas afferant conclusiones suas in merito causae, et rationes tam in iure quam in facto, quibus ad conclusionem suam venerint; quae conclusiones actis causae adiungantur, secreto servandae.

§3. Post divini Nominis invocationem, prolatis ex ordine singulorum conclusionibus secundum praecedentiam, ita tamen ut semper a causae ponente seu relatore initium fiat, habeatur discussio sub tribunalis praesidis ductu, praesertim ut constabiliatur quid statuendum sit in parte dispositiva sententiae.

§4. In discussione autem fas unicuique est a pristina sua conclusione recedere. Iudex vero qui ad decisionem aliorum accedere noluit, exigere potest ut, si fiat appellatio, suae conclusiones ad tribunal superius transmittantur.

§5. Quod si iudices in prima discussione ad sententiam devenire aut nolint aut nequeant, differri poterit decisio ad novum conventum, non tamen ultra hebdomadam, nisi ad normam Can. 1600 complenda sit causae instructio.

Can. 1610 – § 1. Si iudex sit unicus, ipse sententiam exarabit.

§ 2. In tribunali collegiali, ponentis seu relatoris est exarare sententiam, desumendo motiva ex iis quae singuli iudices in discussione attulerunt, nisi a maiore numero iudicium praefinita fuerint motiva praeferenda; sententia dein singulorum iudicium subicienda est approbationi.

§3. Sententia edenda est non ultra mensem a die quo causa definita est, nisi, in tribunali collegiali, iudices gravi ex ratione longius tempus praestituerint.

Can. 1611 – Sententia debet:

1° definire controversiam coram tribunali agitatam, data singulis dubiis congrua responsione;

2° determinare quae sint partium obligationes ex iudicio ortae et quomodo implendae sint;

3° exponere rationes seu motiva, tam in iure quam in facto, quibus dispositiva sententiae pars innititur;

4° statuere de litis expensis.

Can. 1612 – § 1. Sententia, post divini Nominis invocationem, exprimat oportet ex ordine qui sit iudex aut tribunal; qui sit actor, pars conventa, procurator, nominibus et domiciliis rite designatis, promotor iustitiae, defensor vinculi, si partem in iudicio habuerint.

§ 2. Referre postea debet breviter facti speciem cum partium conclusionibus et formula dubiorum.

§3. Hisce subsequatur pars dispositiva sententiae, praemissis rationibus quibus innititur.

§4. Claudatur cum indicatione diei et loci in quibus prolata est et cum subscriptione iudicis vel, si de tribunali collegiali agatur, omnium iudicum et notarii.

Can. 1613 – Regulae superius positae de sententia definitiva, sententiae quoque interlocutoriae aptandae sunt.

Can. 1614 – Sententia quam primum publicetur, indicatis modis quibus impugnari potest; neque ante publicationem vim ullam habet, etiamsi dispositiva pars, iudice permittente, partibus significata sit.

Can. 1615 – Publicatio seu intimatio sententiae fieri potest vel tradendo exemplar sententiae partibus aut earum procuratoribus, vel eisdem transmittendo idem exemplar ad normam can. 1509.

Can. 1616 – § 1. Si in sententiae textu vel error irrepserit in calculis, vel error materialis acciderit in transcribenda parte dispositiva aut in factis vel partium petitionibus referendis, vel omissa sint quae can. 1612, § 4 requirit, sententia ab ipso tribunali, quod eam tulit, corrigi vel compleri debet sive ad partis instantiam sive ex officio, semper tamen auditis partibus et decreto ad calcem sententiae apposito.

§ 2. Si qua pars refragetur, quaestio incidens decreto definiatur.

Can. 1617 – Ceterae iudicis pronuntiationes, praeter sententiam, sunt decreta quae si mere ordinatoria non sint, vim non habent, nisi saltem summarie motiva expriment, vel ad motiva in alio actu expressa remittant.

Can. 1618 – Sententia interlocutoria vel decretum vim sententiae definitivae habent, si iudicium impediunt vel ipsi iudicio aut alicui ipsius gradui finem ponunt, quod attinet ad aliquam saltem partem in causa.

TITULUS VIII

De impugnatione sententiae (Cann. 1619 – 1640)

CAPUT I

DE QUERELA NULLITATIS CONTRA SENTENTIAM

Can. 1619 – Firmis cann. 1622 et 1623, nullitates actuum, positivo iure statutae, quae, cum essent notae parti querelam proponenti, non sint ante sententiam iudici denuntiatae, per ipsam sententiam sanantur, quoties agitur de causa ad privatorum bonum attinenti.

Can. 1620 – Sententia vitio insanabilis nullitatis laborat, si:

- 1° lata est a iudice absolute incompetenti;
- 2° lata est ab eo, qui careat potestate iudicandi in tribunali in quo causa definita est;
- 3° iudex vi vel metu gravi coactus sententiam tulit;
- 4° iudicium factum est sine iudiciali petitione, de qua in can. 1501, vel non institutum fuit adversus aliquam partem conventam;
- 5° lata est inter partes, quarum altera saltem non habeat personam standi in iudicio;
- 6° nomine alterius quis egit sine legitimo mandato;
- 7° ius defensionis alterutri parti denegatum fuit; 8° controversia ne ex parte quidem definita est.

Can. 1621 – Querela nullitatis, de qua in can. 1620, proponi potest per modum exceptionis in perpetuum, per modum vero actionis coram iudice qui sententiam tulit intra decem annos a die publicationis sententiae.

Can. 1622 – Sententia vitio sanabilis nullitatis dumtaxat laborat, si:

- 1° lata est a non legitimo numero iudicum, contra praescriptum can. 1425, § 1;
- 2° motiva seu rationes decidendi non continet;
- 3° subscriptionibus caret iure praescriptis;
- 4° non refert indicationem anni, mensis, diei et loci in quo prolata fuit;
- 5° acta iudiciali nullo innititur, cuius nullitas non sit ad normam can. 1619 sanata;
- 6° lata est contra partem legitime absentem, iuxta can. 1593, § 2.

Can. 1623 – Querela nullitatis in casibus, de quibus in can. 1622, proponi potest intra tres menses a notitia publicationis sententiae.

Can. 1624 – De querela nullitatis videt ipse iudex qui sententiam tulit; quod si pars vereatur ne iudex, qui sententiam querela nullitatis impugnata tulit, praeoccupatum animum habeat ideoque eum suspectum existimet, exigere potest ut alius iudex in eius locum subrogetur ad normam can. 1450.

Can. 1625 – Querela nullitatis proponi potest una cum appellatione, intra terminum ad appellationem statutum.

Can. 1626 – § 1. Querelam nullitatis interponere possunt non solum partes, quae se gravatas putant, sed etiam promotor iustitiae aut defensor vinculi, quoties ipsis ius est interveniendi.

§ 2. Ipse iudex potest ex officio sententiam nullam a se latam retractare vel emendare intra terminum ad agendum can. 1623 statutum, nisi interea appellatio una cum querela nullitatis interposita fuerit, aut nullitas sanata sit per decursum termini de quo in can. 1623.

Can. 1627 – Causae de querela nullitatis secundum normas de processu contentioso orali tractari possunt.

CAPUT II DE APPELLATIONE

Can. 1628 – Pars quae aliqua sententia se gravatam putat, itemque promotor iustitiae et defensor vinculi in causis in quibus eorum praesentia requiritur, ius habent a sententia appellandi ad iudicem superiorem, salvo praescripto can. 1629.

Can. 1629 – Non est locus appellationi:

1° a sententia ipsius Summi Pontificis vel Signaturae Apostolicae;

2° a sententia vitio nullitatis infecta, nisi cumuletur cum querela nullitatis ad normam can. 1625;

3° a sententia quae in rem iudicatam transiit;

4° a iudicis decreto vel a sententia interlocutoria, quae non habeant vim sententiae definitivae, nisi cumuletur cum appellatione a sententia definitiva;

5° a sententia vel a decreto in causa de qua ius cavet expeditissime rem esse definiendam.

Can. 1630 – § 1. Appellatio interponi debet coram iudice a quo sententia prolata sit, intra peremptorium terminum quindecim dierum utilium a notitia publicationis sententiae.

§ 2. Si ore fiat, notarius eam scripto coram ipso appellante redigat.

Can. 1631 – Si quaestio oriatur de iure appellandi, de ea videat expeditissime tribunal appellationis iuxta normas processus contentiosi oralis.

Can. 1632 – § 1. Si in appellatione non indicetur ad quod tribunal ipsa dirigatur, praesumitur facta tribunali de quo in cann. 1438 et 1439.

§ 2. Si alia pars ad aliud tribunal appellationis provocaverit, de causa videt tribunal quod superioris est gradus, salvo can. 1415.

Can. 1633 – Appellatio proseguenda est coram iudice ad quem dirigitur intra mensem ab eius interpositione, nisi iudex a quo longius tempus ad eam proseguendam parti praestituerit.

Can. 1634 – § 1. Ad prosequendam appellationem requiritur et sufficit ut pars ministerium invocet iudicis superioris ad impugnatae sententiae emendationem, adiuncto exemplari huius sententiae et indicatis appellationis rationibus.

§ 2. Quod si pars exemplar impugnatae sententiae intra utile tempus a tribunali a quo obtinere nequeat, interim termini non decurrunt, et impedimentum significandum est iudici appellationis, qui iudicem a quo praecepto obstringat officio suo quam primum satisfaciendi.

§3. Interea iudex a quo debet acta ad normam can. 1474 iudici appellationis transmittere.

Can. 1635 – Inutiliter elapsis fatalibus appellatoriis sive coram iudice a quo sive coram iudice ad quem, deserta censetur appellatio.

Can. 1636 – § 1. Appellans potest appellationi renunciare cum effectibus, de quibus in can. 1525.

§ 2. Si appellatio proposita sit a vinculi defensore vel a promotore iustitiae, renunciatio fieri potest, nisi lex aliter caveat, a vinculi defensore vel promotore iustitiae tribunalis appellationis.

Can. 1637 – § 1. Appellatio facta ab actore prodest etiam convento, et vicissim.

§ 2. Si plures sunt conventi vel actores et ab uno vel contra unum tantum ex ipsis sententia impugnetur, impugnatio censetur ab omnibus et contra omnes facta, quoties res petita est individua aut obligatio solidalis.

§3. Si interponatur ab una parte super aliquo sententiae capite, pars adversa, etsi fatalia appellationis fuerint transacta, potest super aliis capitibus incidenter appellare intra terminum peremptorium quindecim dierum a die, quo ipsi appellatio principalis notificata est.

§4. Nisi aliud constet, appellatio praesumitur facta contra omnia sententiae capita.

Can. 1638 – Appellatio executionem sententiae suspendit.

Can. 1639 – § 1. Salvo praescripto can. 1683, in gradu appellationis non potest admitti nova petendi causa, ne per modum quidem utilis cumulationis; ideoque litis contestatio in eo tantum versari potest, ut prior sententia vel confirmetur vel reformetur sive ex toto sive ex parte.

§ 2. Novae autem probationes admittuntur tantum ad normam can. 1600.

Can. 1640 – In gradu appellationis eodem modo, quo in prima instantia, congrua congruis referendo, procedendum est; sed, nisi forte complendae sint probationes, statim post litem ad normam can. 1513, § 1 et can. 1639, § 1 contestatam, ad causae discussionem deveniatur et ad sententiam.

TITULUS IX

De re iudicata et de restitutione in integrum (Cann. 1641 – 1648)

CAPUT I

DE RE IUDICATA

Can. 1641 – Firmo praescripto can. 1643, res iudicata habetur:

1° si duplex intercesserit inter easdem partes sententia conformis de eodem petito et ex eadem causa petendi;

2° si appellatio adversus sententiam non fuerit intra tempus utile proposita;

- 3° si, in gradu appellationis, instantia perempta sit vel eidem renuntiatum fuerit;
4° si lata sit sententia definitiva, a qua non datur appellatio ad normam can. 1629.

Can. 1642 – § 1. Res iudicata firmitate iuris gaudet nec impugnari potest directe, nisi ad normam can. 1645, § 1.

§ 2. Eadem facit ius inter partes et dat actionem iudicati atque exceptionem rei iudicatae, quam iudex ex officio quoque declarare potest ad impediendam novam eiusdem causae introductionem.

Can. 1643 – Numquam transeunt in rem iudicatam causae de statu personarum, haud exceptis causis de coniugum separatione.

Can. 1644 – § 1. Si duplex sententia conformis in causa de statu personarum prolata sit, potest quovis tempore ad tribunal appellationis provocari, novis iisque gravibus probationibus vel argumentis intra peremptorium terminum triginta dierum a proposita impugnatione allatis. Tribunal autem appellationis intra mensem ab exhibitis novis probationibus et argumentis debet decreto statuere utrum nova causae propositio admitti debeat necne.

§ 2. Provocatio ad superius tribunal ut nova causae propositio obtineatur, executionem sententiae non suspendit, nisi aut lex aliter caveat aut tribunal appellationis ad normam can. 1650, § 3 suspensionem iubeat.

CAPUT II DE RESTITUTIONE IN INTEGRUM

Can. 1645 – § 1, Adversus sententiam quae transierit in rem iudicatam, dummodo de eius iniustitia manifesto constet, datur restitutio in integrum.

§ 2. De iniustitia autem manifesto constare non censetur, nisi:

- 1° sententia ita probationibus innitatur, quae postea falsae deprehensae sint, ut sine illis probationibus pars sententiae dispositiva non sustineatur;
- 2° postea detecta fuerint documenta, quae facta nova et contrariam decisionem exigentia indubitanter probent;
- 3° sententia ex dolo partis prolata fuerit in damnum alterius;
- 4° legis non mere processualis praescriptum evidenter neglectum fuerit;
- 5° sententia adversetur praecedenti decisioni, quae in rem iudicatam transierit.

Can. 1646 – § 1. Restitutio in integrum propter motiva, de quibus in can. 1645, § 2, nn. 1-3, petenda est a iudice qui sententiam tulit intra tres menses a die cognitionis eorundem motivorum computandos.

§ 2. Restitutio in integrum propter motiva, de quibus in can. 1645, § 2, nn. 4 et 5, petenda est a tribunali appellationis, intra tres menses a notitia publicationis sententiae; quod si in casu, de quo in can. 1645, § 2, n. 5, notitia praecedentis decisionis serius habeatur, terminus ab hac notitia decurrit.

§3. Termini de quibus supra non decurrunt, quamdiu laesus minoris sit aetatis.

Can. 1647 – § 1. Petitio restitutionis in integrum sententiae executionem nondum inceptam suspendit.

§ 2. Si tamen ex probabilibus indiciis suspicio sit petitionem factam esse ad moras executioni nectendas, iudex discernere potest ut sententia executioni demandetur, assignata tamen restitutionem petenti idonea cautione ut, si restituatur in integrum, indemnitas fiat.

Can. 1648 – Concessa restitutione in integrum, iudex pronuntiare debet de merito causae.

TITULUS X

De expensis iudicialibus et de gratuito patrocinio (Can. 1649)

Can. 1649 – § 1. Episcopus, cuius est tribunal moderari, statuat normas:

- 1° de partibus damnandis ad expensas iudiciales solvendas vel compensandas;
- 2° de procuratorum, advocatorum, peritorum et interpretum honorariis deque testium indemnitate;
- 3° de gratuito patrocinio vel expensarum deminutione concedendis;
- 4° de damnorum refectione quae debetur ab eo qui non solum in iudicio succubuit, sed temere litigavit;
- 5° de pecuniae deposito vel cautione praestanda circa expensas solvendas et damna reficienda.

§ 2. A pronuntiatione circa expensas, honoraria et damna reficienda non datur distincta appellatio, sed pars recurrere potest intra quindecim dies ad eundem iudicem, qui poterit taxationem emendare.

TITULUS XI

De exsecutione sententiae (Cann. 1650 – 1655)

Can. 1650 – § 1. Sententia quae transiit in rem iudicatam, exsecutioni mandari potest, salvo praescripto can. 1647.

§ 2. Iudex qui sententiam tulit et, si appellatio proposita sit, etiam iudex appellationis, sententiae, quae nondum transierit in rem iudicatam, provisoriam exsecutionem iubere possunt ex officio vel ad instantiam partis, idoneis, si casus ferat, praestitis cautionibus, si agatur de provisionibus seu praestationibus ad necessariam sustentationem ordinatis, vel alia iusta causa urgeat.

§3. Quod si sententia, de qua in § 2, impugnetur, iudex qui de impugnatione cognoscere debet, si videt hanc probabiliter fundatam esse et irreparabile damnum ex exsecutione oriri posse, potest vel exsecutionem ipsam suspendere vel eam cautioni subicere.

Can. 1651 – Non antea exsecutioni locus esse poterit, quam exsecutorium iudicis decretum habeatur, quo edicatur sententiam ipsam exsecutioni mandari debere; quod decretum pro diversa causarum natura vel in ipso sententiae tenore includatur vel separatim edatur.

Can. 1652 – Si sententiae exsecutio praeviam rationum redditionem exigat, quaestio incidens habetur, ab illo ipso iudice decidenda, qui tulit sententiam exsecutioni mandandam.

Can. 1653 – § 1. Nisi lex particularis aliud statuatur, sententiam exsecutioni mandare debet per se vel per alium Episcopus dioecesis, in qua sententia primi gradus lata est.

§ 2. Quod si hic renuat vel neglegat, parte cuius interest instante vel etiam ex officio, exsecutio spectat ad auctoritatem cui tribunal appellationis ad normam can. 1439, § 3 subicitur.

§3. Inter religiosos exsecutio sententiae spectat ad Superiorem qui sententiam exsecutioni mandandam tulit aut iudicem delegavit.

Can. 1654 – § 1. Exsecutor, nisi quid eius arbitrio in ipso sententiae tenore fuerit permissum, debet sententiam ipsam, secundum obvium verborum sensum, exsecutioni mandare.

§ 2. Licet ei videre de exceptionibus circa modum et vim exsecutionis, non autem de merito causae; quod si habeat aliunde compertum sententiam esse nullam vel manifeste iniustam ad normam cann. 1620, 1622, 1645, abstineat ab exsecutione, et rem ad tribunal a quo lata est sententia remittat, partibus certioribus factis.

Can. 1655 – § 1. Quod attinet ad reales actiones, quoties adiudicata actori res aliqua est, haec actori tradenda est statim ac res iudicata habetur.

§ 2. Quod vero attinet ad actiones personales, cum reus damnatus est ad rem mobilem praestandam, vel ad solvendam pecuniam, vel ad aliud dandum aut faciendum, iudex in ipso tenore sententiae vel exsecutor pro suo arbitrio et prudentia terminum statuatur ad implendam obligationem, qui tamen neque infra quindecim dies coarctetur neque sex menses excedat.

SECTIO II

DE PROCESSU CONTENTIOSO ORALI (Cann. 1656 – 1670)

Can. 1656 – § 1. Processu contentioso orali, de quo in hac sectione, tractari possunt omnes causae a iure non exclusae, nisi pars processum contentiosum ordinarium petat.

§ 2. Si processus oralis adhibeatur extra casus iure permissos, actus iudiciales sunt nulli.

Can. 1657 – Processus contentiosus oralis fit in primo gradu coram iudice unico, ad normam Can. 1424.

Can. 1658 – § 1. Libellus quo lis introducitur, praeter ea quae in can. 1504 recensentur, debet:

1° facta quibus actoris petitiones innitantur, breviter, integre et perspicue exponere;

2° probationes quibus actor facta demonstrare intendit, quasque simul afferre nequit, ita indicare ut statim colligi a iudice possint.

§ 2. Libello adnecti debent, saltem in exemplari authentico, documenta quibus petitio innitur.

Can. 1659 – § 1. Si conamen conciliationis ad normam can. 1446, § 2 inutile cesserit, iudex, si aestimet libellum aliquo fundamento niti, intra tres dies, decreto ad calcem ipsius libelli appposito, praecipiat ut exemplar petitionis notificetur parti conventae, facta huic facultate mittendi, intra quindecim dies, ad cancellariam tribunalis scriptam responsionem.

§ 2. Haec notificatio effectus habet citationis iudicialis, de quibus in can. 1512.

Can. 1660 – Si exceptiones partis conventae id exigant, iudex parti actrici praefiniat terminum ad respondendum, ita ut ex allatis utriusque partis elementis ipse controversiae obiectum perspectum habeat.

Can. 1661 – § 1. Elapsis terminis, de quibus in cann. 1659 et 1660, iudex, perspectis actis, formulam dubii determinet; dein ad audientiam, non ultra triginta dies celebrandam, omnes citet qui in ea interesse debent, addita pro partibus dubii formula.

§ 2. In citatione partes certiores fiant se posse, tres saltem ante audientiam dies, aliquod breve scriptum tribunali exhibere ad sua asserta comprobanda.

Can. 1662 – In audientia primum tractantur quaestiones de quibus in cann. 1459-1464.

Can. 1663 – § . 1 Probationes colliguntur in audientia, salvo praescripto can. 1418.

§ 2. Pars eiusque advocatus assistere possunt excussioni ceterarum partium, testium et peritorum.

Can. 1664 – Responsiones partium, testium, peritorum, petitiones et exceptiones advocatorum, redigendae sunt scripto a notario, sed summam et in iis tantummodo quae pertinent ad substantiam rei controversae, et a deponentibus subsignandae.

Can. 1665 – Probationes, quae non sint in petitione vel responsione allatae aut petitaе, potest iudex admittere tantum ad normam can. 1452; postquam autem vel unus testis auditus est, iudex potest tantummodo ad normam can. 1600 novas probationes decernere.

Can. 1666 – Si in audientia probationes omnes colligi non potuerint, altera statuatur audientia.

Can. 1667 – Probationibus collectis, fit in eadem audientia discussio oralis.

Can. 1668 – § 1. Nisi ex discussione aliquid supplendum in causae instructione comperiat, vel aliud exsistat quod impediatur sententiam rite proferri, iudex illico, expleta audientia, causam seorsum decimat; dispositiva sententiae pars statim coram partibus praesentibus legatur.

§ 2. Potest autem tribunal propter rei difficultatem vel aliam iustam causam usque ad quintum utilem diem decisionem differre.

§ 3. Integer sententiae textus, motivis expressis, quam primum, ordinarie non ultra quindecim dies, partibus notificetur.

Can. 1669 – Si tribunal appellationis perspiciat in inferiore iudicii gradu processum contentiosum oralem esse adhibitum in casibus a iure exclusis, nullitatem sententiae declaret et causam remittat tribunali quod sententiam tulit.

Can. 1670 – In ceteris quae ad rationem procedendi attinent, servantur praescripta canonum de iudicio contentioso ordinario. Tribunal autem potest suo decreto, motivis praedito, normis processualibus, quae non sint ad validitatem statutaе, derogare, ut celeritati, salva iustitia, consulat.

PARS III DE QUIBUSDAM PROCESSIBUS SPECIALIBUS

TITULUS I De processibus matrimonialibus (Cann. 1671 – 1707)

CAPUT I DE CAUSIS AD MATRIMONII NULLITATEM DECLARANDAM

ART. 1 De foro competenti

Can. 1671 – Causae matrimoniales baptizatorum iure proprio ad iudicem ecclesiasticum spectant.

Can. 1672 – Causae de effectibus matrimonii mere civilibus pertinent ad civilem magistratum, nisi ius particulare statuat easdem causas, si incidenter et accessorie agantur, posse a iudice ecclesiastico cognosci ac definiri.

Can. 1673 – In causis de matrimonii nullitate, quae non sint Sedi Apostolicae reservatae, competentia sunt:

- 1° tribunal loci in quo matrimonium celebratum est;
- 2° tribunal loci in quo pars conventa domicilium vel quasi-domicilium habet;
- 3° tribunal loci in quo pars actrix domicilium habet, dummodo utraque pars in territorio eiusdem Episcoporum conferentiae degat et Vicarius iudicialis domicilii partis conventae, ipsa audita, consentiat;
- 4° tribunal loci in quo de facto colligendae sunt pleraeque probationes, dummodo accedat consensus Vicarii iudicialis domicilii partis conventae, qui prius ipsam interroget, num quid excipiendum habeat.

ART. 2

De iure impugnandi matrimonium

Can. 1674 – Habiles sunt ad matrimonium impugnandum:

- 1° coniuges;
- 2° promotor iustitiae, cum nullitas iam divulgata est, si matrimonium convalidari nequeat aut non expediat.

Can. 1675 – § 1. Matrimonium quod, utroque coniuge vivente, non fuit accusatum, post mortem alterutrius vel utriusque coniugis accusari non potest, nisi quaestio de validitate sit praeiudicialis ad aliam solvendam controversiam sive in foro canonico sive in foro civili.

§ 2. Si autem coniux moriatur pendente causa, servetur can. 1518.

ART. 3

De officio iudicum

Can. 1676 – Iudex, antequam causam acceptet et quotiescumque spem boni exitus perspicit, pastoralia media adhibeat, ut coniuges, si fieri potest, ad matrimonium forte convalidandum et ad coniugalem convictum restaurandum inducantur.

Can. 1677 – § 1. Libello acceptato, praeses vel ponens procedat ad notificationem decreti citationis ad normam can. 1508.

§ 2. Transacto termino quindecim dierum a notificatione, praeses vel ponens, nisi alterutra pars sessionem ad litem contestandam petierit, intra decem dies formulam dubii vel dubiorum decreto suo statuat ex officio et partibus notificet.

§3. Formula dubii non tantum quaerat an constet de nullitate matrimonii in casu, sed determinare etiam debet quo capite vel quibus capitibus nuptiarum validitas impugnetur.

§4. Post decem dies a notificatione decreti, si partes nihil opposuerint, praeses vel ponens novo decreto causae instructionem disponat.

ART. 4

De probationibus

Can. 1678 – § 1. Defensori vinculi, partium patronis et, si in iudicio sit, etiam promotori iustitiae ius est:

1° examini partium, testium et peritorum adesse, salvo praescripto can. 1559;
2° acta iudicialia, etsi nondum publicata, invisere et documenta a partibus producta recognoscere.

§ 2. Examini, de quo in § 1, n. 1, partes assistere nequeunt.

Can. 1679 – Nisi probationes aliunde plenae habeantur, iudex, ad partium depositiones ad normam can. 1536 aestimandas, testes de ipsarum partium credibilitate, si fieri potest, adhibeat, praeter alia indicia et adminicula.

Can. 1680 – In causis de impotentia vel de consensus defectu propter mentis morbum iudex unius periti vel plurium opera utatur, nisi ex adiunctis inutilis evidenter appareat; in ceteris causis servetur praescriptum can. 1574.

ART. 5

De sententia et appellatione

Can. 1681 – Quoties in instructione causae dubium valde probabile emerit de non secuta matrimonii consummatione, tribunal potest, suspensa de consensu partium causa nullitatis, instructionem complere pro dispensatione super rato, ac tandem acta transmittere ad Sedem Apostolicam una cum petitione dispensationis ab alterutro vel utroque coniuge et cum voto tribunalis et Episcopi.

Can. 1682 – § 1. Sententia, quae matrimonii nullitatem primum declaraverit, una cum appellationibus, si quae sint, et ceteris iudicii actis, intra viginti dies a sententiae publicatione ad tribunal appellationis ex officio transmittatur.

§ 2. Si sententia pro matrimonii nullitate prolata sit in primo iudicii gradu, tribunal appellationis, perpensis animadversionibus defensoris vinculi et, si quae sint, etiam partium, suo decreto vel decisionem continenter confirmet vel ad ordinarium examen novi gradus causam admittat.

Can. 1683 – Si in gradu appellationis novum nullitatis matrimonii caput afferatur, tribunal potest, tamquam in prima instantia, illud admittere et de eo iudicare.

Can. 1684 – § 1. Postquam sententia, quae matrimonii nullitatem primum declaraverit, in gradu appellationis confirmata est vel decreto vel altera sententia, ii, quorum matrimonium declaratum est nullum, possunt novas nuptias contrahere statim ac decretum vel altera sententia ipsis notificata est, nisi vetito ipsi sententiae aut decreto apposito vel ab Ordinario loci statuto id prohibeatur.

§ 2. Praescripta can. 1644 servanda sunt, etiam si sententia, quae matrimonii nullitatem declaraverit, non altera sententia sed decreto confirmata sit.

Can. 1685 – Statim ac sententia facta est executiva, Vicarius iudicialis debet eandem notificare Ordinario loci in quo matrimonium celebratum est. Is autem curare debet ut quam primum de decreta nullitate matrimonii et de vetitis forte statutis in matrimoniorum et baptizatorum libris mentio fiat.

ART. 6

De processu documentalibus

Can. 1686 – Recepta petitione ad normam can. 1677 proposita, Vicarius iudicialis vel iudex ab ipso designatus potest, praetermissis sollemnitatibus ordinarii processus sed citatis partibus et cum interventu defensoris vinculi, matrimonii nullitatem sententia declarare, si ex documento, quod nulli contradictioni vel exceptioni sit obnoxium, certo constet de existentia impedimenti dirimentis vel de defectu legitimae formae, dummodo pari certitudine pateat dispensationem datam non esse, aut de defectu validi mandati procuratoris.

Can. 1687 – § 1. Adversus hanc declarationem defensor vinculi, si prudenter existimaverit vel vitia de quibus in can. 1686 vel dispensationis defectum non esse certa, appellare debet ad iudicem secundae instantiae, ad quem acta sunt transmittenda quique scripto monendus est agi de processu documentalibus.

§ 2. Integrum manet parti, quae se gravatam putet, ius appellandi.

Can. 1688 – Iudex alterius instantiae, cum interventu defensoris vinculi et auditis partibus, decernet eodem modo, de quo in can. 1686, utrum sententia sit confirmanda, an potius procedendum in causa sit iuxta ordinarium tramitem iuris; quo in casu eam remittit ad tribunal primae instantiae.

ART. 7

Normae generales

Can. 1689 – In sententia partes moneantur de obligationibus moralibus vel etiam civilibus, quibus forte teneantur, altera erga alteram et erga prolem, ad sustentationem et educationem praestandam.

Can. 1690 – Causae ad matrimonii nullitatem declarandam nequeunt processu contentioso orali tractari.

Can. 1691 – In ceteris quae ad rationem procedendi attinent, applicandi sunt, nisi rei natura obstat, canones de iudiciis in genere et de iudicio contentioso ordinario, servatis specialibus normis circa causas de statu personarum et causas ad bonum publicum spectantes.

CAPUT II

DE CAUSIS SEPARATIONIS CONIUGUM

Can. 1692 – § 1. Separatio personalis coniugum baptizatorum, nisi aliter pro locis particularibus legitime provisum sit, decerni potest Episcopi dioecesanii decreto vel iudicis sententia ad normam canonum qui sequuntur.

§ 2. Ubi decisio ecclesiastica effectus civiles non sortitur, vel si sententia civilis praevideatur non contraria iuri divino, Episcopus dioecesis commorationis coniugum poterit, perpensis peculiaribus adiunctis, licentiam concedere adeundi forum civile.

§ 3. Si causa versetur etiam circa effectus mere civiles matrimonii, satagat iudex ut, servato praescripto § 2, causa inde ab initio ad forum civile deferatur.

Can. 1693 – § 1. Nisi qua pars vel promotor iustitiae processum contentiosum ordinarium petant, processus contentiosus oralis adhibeatur.

§ 2. Si processus contentiosus ordinarius adhibitus sit et appellatio proponatur, tribunal secundi gradus ad normam can. 1682, § 2 procedat, servatis servandis.

Can. 1694 – Quod attinet ad tribunalis competentiam, servantur praescripta can. 1673.

Can. 1695 – Iudex, antequam causam acceptet et quotiescumque spem boni exitus perspicit, pastoralia media adhibeat, ut coniuges concilientur et ad coniugalem convictum restaurandum inducantur.

Can. 1696 – Causae de coniugum separatione ad publicum quoque bonum spectant; ideoque iis interesse semper debet promotor iustitiae, ad normam can. 1433.

CAPUT III

DE PROCESSU AD DISPENSATIONEM SUPER MATRIMONIO RATO ET NON CONSUMMATO

Can. 1697 – Soli coniuges, vel alteruter, quamvis altero invito, ius habent petendi gratiam dispensationis super matrimonio rato et non consummato.

Can. 1698 – § 1. Una Sedes Apostolica cognoscit de facto inconsummationis matrimonii et de existentia iustae causae ad dispensationem concedendam.

§ 2. Dispensatio vero ab uno Romano Pontifice conceditur.

Can. 1699 – § 1. Competens ad accipiendum libellum, quo petitur dispensatio, est Episcopus dioecesanus domicilii vel quasi-domicilii oratoris, qui, si constiterit de fundamento precum, processus instructionem disponere debet.

§ 2. Si tamen casus propositus speciales habeat difficultates ordinis iuridici vel morales, Episcopus dioecesanus consulat Sedem Apostolicam.

§ 3. Adversus decretum quo Episcopus libellum reicit, patet recursus ad Sedem Apostolicam.

Can. 1700 – § 1. Firmo praescripto can. 1681, horum processuum instructionem committat Episcopus, stabiliter vel in singulis casibus, tribunali suae vel alienae dioecesis aut idoneo sacerdoti.

§ 2. Quod si introducta sit petitio iudicialis ad declarandam nullitatem eiusdem matrimonii, instructio ad idem tribunal committatur.

Can. 1701 – § 1. In his processibus semper intervenire debet vinculi defensor.

§ 2. Patronus non admittitur, sed, propter casus difficultatem, Episcopus permittere potest ut iurisperiti opera orator vel pars conventa iuvetur.

Can. 1702 – In instructione uterque coniux audiatur et servantur, quatenus fieri possit, canones de probationibus colligendis in iudicio contentioso ordinario et in causis de matrimonii nullitate, dummodo cum horum processum indole componi queant.

Can. 1703 – § 1. Non fit publicatio actorum; iudex tamen, si conspiciat petitioni partis oratricis vel exceptioni partis conventae grave obstaculum obvenire ob adductas probationes, id parti cuius interest prudenter patefaciat.

§ 2. Parti instanti documentum allatum vel testimonium receptum iudex ostendere poterit et tempus praefinire ad deductiones exhibendas.

Can. 1704 – § 1. Instructor, peracta instructione, omnia acta cum apta relatione deferat ad Episcopum, qui votum pro rei veritate promat tum super facto inconsummationis tum super iusta causa ad dispensandum et gratiae opportunitate.

§ 2. Si instructio processus commissa sit alieno tribunali ad normam can. 1700, animadversiones pro vinculo in eodem foro conficiantur, sed votum de quo in § 1 spectat ad Episcopum committentem, cui instructor simul cum actis aptam relationem tradat.

Can. 1705 – § 1. Acta omnia Episcopus una cum suo voto et animadversionibus defensoris vinculi transmittat ad Sedem Apostolicam.

§ 2. Si, iudicio Apostolicae Sedis, requiratur supplementum instructionis, id Episcopo significabitur, indicatis elementis circa quae instructio complenda est.

§3. Quod si Apostolica Sedes rescripserit ex deductis non constare de inconsummatione, tunc iurisperitus de quo in can. 1701, § 2 potest acta processus, non vero votum Episcopi, invisere in sede tribunalis ad perpendendum num quid grave adduci possit ad petitionem denuo proponendam.

Can. 1706 – Rescriptum dispensationis a Sede Apostolica transmittitur ad Episcopum; is vero rescriptum partibus notificabit et praeterea parochus tum loci contracti matrimonii tum suscepti baptismi quam primum mandabit, ut in libris matrimoniorum et baptizatorum de concessa dispensatione mentio fiat.

CAPUT IV

DE PROCESSU PRAESUMPTAE MORTIS CONIUGIS

Can. 1707 – § 1. Quoties coniugis mors authentico documento ecclesiastico vel civili comprobari nequit, alter coniux a vinculo matrimonii solutus non habeatur, nisi post declarationem de morte praesumpta ab Episcopo dioecetano prolatam.

§ 2. Declarationem, de qua in § 1, Episcopus dioecetanus tantummodo proferre valet si, peractis opportunis investigationibus, ex testium depositionibus, ex fama aut ex indiciis moralem certitudinem de coniugis obitu obtinuerit. Sola coniugis absentia, quamvis diuturna, non sufficit.

§3. In casibus incertis et implexis Episcopus Sedem Apostolicam consulat.

TITULUS II

De causis ad sacrae ordinationis nullitatem declarandam (cann. 1708 – 1712)

Can. 1708 – Validitatem sacrae ordinationis ius habent accusandi sive ipse clericus sive Ordinarius, cui clericus subest vel in cuius dioecesi ordinatus est.

Can. 1709 – § 1. Libellus mitti debet ad competentem Congregationem, quae decernet utrum causa ab ipsa Curiae Romanae Congregatione an a tribunali ab ea designato sit agenda.

§ 2. Misso libello, clericus ordines exercere ipso iure vetatur.

Can. 1710 – Si Congregatio causam ad tribunal remiserit, servantur, nisi rei natura obstat, canones de iudiciis in genere et de iudicio contentioso ordinario, salvo praescriptis huius tituli.

Can. 1711 – In his causis defensor vinculi iisdem gaudet iuribus iisdemque tenetur officiis, quibus defensor vinculi matrimonialis.

Can. 1712 – Post secundam sententiam, quae nullitatem sacrae ordinationis confirmavit, clericus omnia iura statui clericali propria amittit et ab omnibus obligationibus liberatur.

TITULUS III

De modis evitandi iudicia (cann. 1713 – 1716)

Can. 1713 – Ad evitandas iudiciales contentiones transactio seu reconciliatio utiliter adhibetur, aut controversia iudicio unius vel plurium arbitratorum committi potest.

Can. 1714 – De transactione, de compromisso, deque iudicio arbitrarij serventur normae a partibus selectae vel, si partes nullas selegerint, lex ab Episcoporum conferentia lata, si qua sit, vel lex civilis vicens in loco ubi conventio initur.

Can. 1715 – § 1. Nequit transactio aut compromissum valide fieri circa ea quae ad bonum publicum pertinent, aliaque de quibus libere disponere partes non possunt.

§ 2. Si agitur de bonis ecclesiasticis temporalibus, serventur, quoties materia id postulat, sollemnitates iure statutae pro rerum ecclesiasticarum alienatione.

Can. 1716 – § 1. Si lex civilis arbitrarij sententiae vim non agnoscat, nisi a iudice confirmetur, sententia arbitrarij de controversia ecclesiastica, ut vim habeat in foro canonico, confirmatione indiget iudicis ecclesiastici loci, in quo lata est.

§ 2. Si autem lex civilis admittat sententiae arbitrarij coram civili iudice impugnationem, in foro canonico eadem impugnatio proponi potest coram iudice ecclesiastico, qui in primo gradu competens est ad controversiam iudicandam.

PARS IV

DE PROCESSU POENALI (Cann. 1717 – 1731)

CAPUT I

DE PRAEVIA INVESTIGATIONE

Can. 1717 – § 1. Quoties Ordinarius notitiam, saltem veri similem, habet de delicto, caute inquirat, per se vel per aliam idoneam personam, circa facta et circumstantias et circa imputabilitatem, nisi haec inquisito omnino superflua videatur.

§ 2. Cavendum est ne ex hac investigatione bonum cuiusquam nomen in discrimen vocetur.

§ 3. Qui investigationem agit, easdem habet, quas auditor in processu, potestates et obligationes; idemque nequit, si postea iudicialis processus promoveatur, in eo iudicem agere.

Can. 1718 – § 1. Cum satis collecta videantur elementa, decernat Ordinarius:

1° num processus ad poenam irrogandam vel declarandam promoveri possit;

2° num id, attento can. 1341, expediat;

3° utrum processus iudicialis sit adhibendus an, nisi lex vetet, sit procedendum per decretum extra iudicium.

§ 2. Ordinarius decretum, de quo in § 1, revocet vel mutet, quoties ex novis elementis aliud sibi decernendum videtur.

§ 3. In ferendis decretis, de quibus in § 1 et 2, audiat Ordinarius, si prudenter censeat, duos iudices aliosve iuris peritos.

§4. Antequam ad normam § 1 decernat, consideret Ordinarius num, ad vitanda inutilia iudicia, expediat ut, partibus consentientibus, vel ipse vel investigator quaestionem de damnis ex bono et aequo dirimat.

Can. 1719 – Investigationis acta et Ordinarii decreta, quibus investigatio initur vel clauditur, eaque omnia quae investigationem praecedunt, si necessaria non sint ad poenalem processum, in secreto curiae archivo custodiantur.

CAPUT II DE PROCESSUS EVOLUTIONE

Can. 1720 – Si Ordinarius censuerit per decretum extra iudicium esse procedendum:

1° reo accusationem atque probationes, data facultate sese defendendi, significet, nisi reus, rite vocatus, comparere neglexerit;

2° probationes et argumenta omnia cum duobus assessoribus accurate perpendat;

3° si de delicto certo constet neque actio criminalis sit extincta, decretum ferat ad normam cann. 1342-1350, expositis, breviter saltem, rationibus in iure et in facto.

Can. 1721 – § 1. Si Ordinarius decreverit processum poenalem iudiciale esse ineundum, acta investigationis promotori iustitiae tradat, qui accusationis libellum iudici ad normam cann. 1502 et 1504 exhibeat.

§ 2. Coram tribunali superiore partes actoris gerit promotor iustitiae apud illud tribunal constitutus.

Can. 1722 – Ad scandala praevenienda, ad testium libertatem protegendam et ad iustitiae cursum tutandum, potest Ordinarius, audito promotore iustitiae et citato ipso accusato, in quolibet processus stadio accusatum a sacro ministerio vel ab aliquo officio et munere ecclesiastico arcere, ei imponere vel interdicere commorationem in aliquo loco vel territorio, vel etiam publicam sanctissimae Eucharistiae participationem prohibere; quae omnia, causa cessante, sunt revocanda, eaque ipso iure finem habent, cessante processu poenali.

Can. 1723 – § 1. Iudex reum citans debet eum invitare ad advocatum, ad normam can. 1481, § 1, intra terminum ab ipso iudice praefinitum, sibi constituendum.

§ 2. Quod si reus non providerit, iudex ante litis contestationem advocatum ipse nominet, tamdiu in munere mansurum quamdiu reus sibi advocatum non constituerit.

Can. 1724 – § 1. In quolibet iudicii gradu renuntiatio instantiae fieri potest a promotore iustitiae, mandante vel consentiente Ordinario, ex cuius deliberatione processus promotus est.

§ 2. Renuntiatio, ut valeat, debet a reo acceptari, nisi ipse sit a iudicio absens declaratus.

Can. 1725 – In causae discussione, sive scripto haec fit sive ore, accusatus semper ius habeat ut ipse vel eius advocatus vel procurator postremus scribat vel loquatur.

Can. 1726 – In quolibet poenalis iudicii gradu et stadio, si evidenter constet delictum non esse a reo patratum, iudex debet id sententia declarare et reum absolvere, etiamsi simul constet actionem criminalem esse extinctam.

Can. 1727 – § 1. Appellationem proponere potest reus, etiam si sententia ipsum ideo tantum dimiserit, quia poena erat facultativa, vel quia iudex potestate usus est, de qua in cann. 1344 et 1345.

§ 2. Promotor iustitiae appellare potest quoties censet scandali reparationi vel iustitiae restitutioni satis provisum non esse.

Can. 1728 – § 1. Salvis praescriptis canonum huius tituli, in iudicio poenali applicandi sunt, nisi rei natura obstet, canones de iudiciis in genere et de iudicio contentioso ordinario, servatis specialibus normis de causis quae ad bonum publicum spectant.

§ 2. Accusatus ad confitendum delictum non tenetur, nec ipsi iusiurandum deferri potest.

CAPUT III DE ACTIONE AD DAMNA REPARANDA

Can. 1729 – § 1. Pars laesa potest actionem contentiosam ad damna reparanda ex delicto sibi illata in ipso poenali iudicio exercere, ad normam can. 1596.

§ 2. Interventus partis laesae, de quo in § 1, non amplius admittitur, si factus non sit in primo iudicii poenalis gradu.

§3. Appellatio in causa de damnis fit ad normam cann. 1628-1640, etiamsi appellatio in poenali iudicio fieri non possit; quod si utraque appellatio, licet a diversis partibus, proponatur, unicum fiat iudicium appellationis, salvo praescripto can. 1730.

Can. 1730 – § 1. Ad nimias poenalis iudicii moras vitandas potest iudex iudicium de damnis differre usque dum sententiam definitivam in iudicio poenali protulerit.

§ 2. Iudex, qui ita egerit, debet, postquam sententiam tulerit in poenali iudicio, de damnis cognoscere, etiamsi iudicium poenale propter propositam impugnationem adhuc pendeat, vel reus absolutus sit propter causam quae non auferat obligationem reparandi damna.

Can. 1731 – Sententia lata in poenali iudicio, etiamsi in rem iudicatam transierit, nullo modo ius facit erga partem laesam, nisi haec intervenerit ad normam can. 1729.

PARS V DE RATIONE PROCEDENDI IN RECURSIBUS ADMINISTRATIVIS ATQUE IN PAROCHIS AMOVENDIS VEL TRANSFERENDIS

SECTIO I DE RECURSU ADVERSUS DECRETA ADMINISTRATIVA (Cann. 1732 – 1739)

Can. 1732 – Quae in canonibus huius sectionis de decretis statuuntur, eadem applicanda sunt ad omnes administrativos actus singulares, qui in foro externo extra iudicium dantur, iis exceptis, qui ab ipso Romano Pontifice vel ab ipso Concilio Oecumenico ferantur.

Can. 1733 – § 1. Valde optandum est ut, quoties quis gravatum se decreto putet, vitetur inter ipsum et decreti auctorem contentio atque inter eos de aequa solutione quaerenda communi consilio curetur, gravibus quoque personis ad mediationem et studium forte adhibitis, ita ut per idoneam viam controversia praecaveatur vel dirimatur.

§ 2. Episcoporum conferentia statuere potest ut in unaquaque dioecesi officium quoddam vel consilium stabiliter constituatur, cui, secundum normas ab ipsa conferentia statuendas, munus sit aequas solutiones quaerere et suggerere; quod si conferentia id non iusserit, potest Episcopus eiusmodi consilium vel officium constituere.

§3. Officium vel consilium, de quo in § 2, tunc praecipue operam navet, cum revocatio decreti petita est ad normam can. 1734, neque termini ad recurrendum sunt elapsi; quod si adversus decretum recursus propositus sit, ipse Superior, qui de recursu videt, recurrentem et

decreti auctorem hortetur, quotiescumque spem boni exitus perspicit, ad eiusmodi solutiones quaerendas.

Can. 1734 – § 1. Antequam quis recursum proponat, debet decreti revocationem vel emendationem scripto ab ipsius auctore petere; qua petitione proposita, etiam suspensio executionis eo ipso petita intellegitur.

§ 2. Petitio fieri debet intra peremptorium terminum decem dierum utilium a decreto legitime intimato.

§3. Normae § § 1 et 2 non valent:

1° de recursu proponendo ad Episcopum adversus decreta lata ab auctoritatibus, quae ei subsunt;

2° de recursu proponendo adversus decretum, quo recursus hierarchicus deceditur, nisi decisio data sit ab Episcopo;

3° de recursibus proponendis ad normam cann. 57 et 1735.

Can. 1735 – Si intra triginta dies, ex quo petitio, de qua in can. 1734, ad auctorem decreti pervenit, is novum decretum intimet, quo vel prius emendet vel petitionem reiciendam esse decernat, termini ad recurrendum decurrunt ex novi decreti intimatione; si autem intra triginta dies nihil decernat, termini decurrunt ex tricesimo die.

Can. 1736 – § 1. In iis materiis, in quibus recursus hierarchicus suspendit decreti executionem, idem efficit etiam petitio, de qua in can. 1734.

§ 2. In ceteris casibus, nisi intra decem dies, ex quo petitio de qua in can. 1734 ad ipsum auctorem decreti pervenit, is executionem suspendendam decreverit, potest suspensio interim peti ab eius Superiore hierarchico, qui eam decernere potest gravibus tantum de causis et cauto semper ne quid salus animarum detrimenti capiat.

§3. Suspensa decreti executione ad normam § 2, si postea recursus proponatur, is qui de recursu videre debet, ad normam can. 1737, § 3 decernat utrum suspensio sit confirmanda an revocanda.

§4. Si nullus recursus intra statutum terminum adversus decretum proponatur, suspensio executionis, ad normam § 1 vel § 2 interim effecta, eo ipso cessat.

Can. 1737 – § 1. Qui se decreto gravatum esse contendit, potest ad Superiorem hierarchicum eius, qui decretum tulit, propter quodlibet iustum motivum recurrere; recursus proponi potest coram ipso decreti auctore, qui eum statim ad competentem Superiorem hierarchicum transmittere debet.

§ 2. Recursus proponendus est intra peremptorium terminum quindecim dierum utilium, qui in casibus de quibus in can. 1734, § 3 decurrunt ex die quo decretum intimatum est, in ceteris autem casibus decurrunt ad normam can. 1735.

§3. Etiam in casibus, in quibus recursus non suspendit ipso iure decreti executionem neque suspensio ad normam can. 1736, § 2 decreta est, potest tamen gravi de causa Superior iubere ut executio suspendatur, cauto tamen ne quid salus animarum detrimenti capiat.

Can. 1738 – Recurrens semper ius habet advocatum vel procuratorem adhibendi, vitatis inutilibus moris; immo vero patronus ex officio constituatur, si recurrens patrono careat et Superior id necessarium censeat; semper tamen potest Superior iubere ut recurrens ipse compareat ut interrogetur.

Can. 1739 – Superiori, qui de recursu videt, licet, prout casus ferat, non solum decretum confirmare vel irritum declarare, sed etiam rescindere, revocare, vel si id Superiori magis expedire videatur, emendare, subrogare, ei obrogare.

SECTIO II

DE PROCEDURA IN PAROCHIS AMOVENDIS VEL TRANSFERENDIS (Cann. 1740 – 1752)

CAPUT I

DE MODO PROCEDENDI IN AMOTIONE PAROCHORUM

Can. 1740 – Cum alicuius parochi ministerium ob aliquam causam, etiam citra gravem ipsius culpam, noxium aut saltem inefficax evadat, potest ipse ab Episcopo dioecesano a paroecia amoveri.

Can. 1741 – Causae, ob quas parochus a sua paroecia legitime amoveri potest, hae praesertim sunt:

1° modus agendi qui ecclesiae communioni grave detrimentum vel perturbationem afferat;

2° imperitia aut permanens mentis vel corporis infirmitas, quae parochum suis muneribus utiliter obeundis imparem reddunt;

3° bonae existimationis amissio penes probos et graves paroecianos vel aversio in parochum, quae praevideantur non brevi cessaturae;

4° gravis neglectus vel violatio officiorum paroecialium quae post monitionem persistat;

5° mala rerum temporalium administratio cum gravi Ecclesiae damno, quoties huic malo aliud remedium afferi nequeat.

Can. 1742 – § 1. Si ex instructione peracta constiterit adesse causam de qua in can. 1740, Episcopus rem discutiat cum duobus parochis e coetu ad hoc stabiliter, a consilio presbyterali constituto, Episcopo proponente, selectis; quod si exinde censeat ad amotionem esse deveniendum, causa et argumentis ad validitatem indicatis, parochus paterne suadeat ut intra tempus quindecim dierum renuntiet.

§ 2. De parochis qui sunt sodales instituti religiosi aut societatis vitae apostolicae, servetur praescriptum can. 682, § 2.

Can. 1743 – Renuntiatio a parochus fieri potest non solum pure et simpliciter, sed etiam sub conditione, dummodo haec ab Episcopo legitime acceptari possit et reapse acceptetur.

Can. 1744 – § 1. Si parochus intra praestitos dies non responderit, Episcopus iteret invitationem prorogando tempus utile ad respondendum.

§ 2. Si Episcopo constiterit parochum alteram invitationem recepisse, non autem respondisse etsi nullo impedimento detentum, aut si parochus renuntiationem nullis adductis motivis recuset, Episcopus decretum amotionis ferat.

Can. 1745 – Si vero parochus causam adductam eiusque rationes oppugnet, motiva allegans quae insufficientia Episcopo videantur, hic ut valide agat:

1° invitet illum ut, inspectis actis, suas impugnationes in relatione scripta colligat, immo probationes in contrarium, si quas habeat, afferat;

2° deinde, completa, si opus sit, instructione, una cum iisdem parochis de quibus in can. 1742, § 1, nisi alii propter illorum impossibilitatem sint designandi, rem perpendat;

3° tandem statuat utrum parochus sit amovendus necne, et mox decretum de re ferat.

Can. 1746 – Amoto parochus, Episcopus consulat sive assignatione alius officii, si ad hoc idoneus sit, sive pensione, prout casus ferat et adiuncta permittant.

Can. 1747 – § 1. Parochus amotus debet a parochi munere exercendo abstinere, quam primum liberam relinquere paroecialem domum, et omnia quae ad paroeciam pertinent ei tradere, cui Episcopus paroeciam commiserit.

§ 2. Si autem de infirmo agatur, qui e paroeciali domo sine incommodo nequeat alio transferri, Episcopus eidem relinquat eius usum etiam exclusivum, eadem necessitate durante.

§3. Pendente recursu adversus amotionis decretum, Episcopus non potest novum parochum nominare, sed per administratorem paroecialem interim provideat.

CAPUT II

DE MODO PROCEDENDI IN TRANSLATIONE PAROCHORUM

Can. 1748 – Si bonum animarum vel Ecclesiae necessitas aut utilitas postulet, ut parochus a sua, quam utiliter regit, ad aliam paroeciam aut ad aliud officium transferatur, Episcopus eidem translationem scripto proponat ac suadeat ut pro Dei atque animarum amore consentiat.

Can. 1749 – Si parochus consilio ac suasionibus Episcopi obsequi non intendat, rationes in scriptis exponat.

Can. 1750 – Episcopus, si, non obstantibus allatis rationibus, iudicet a proposito non esse recedendum, cum duobus parochis ad normam can. 1742, § 1 selectis, rationes perpendat quae translationi faveant vel obstant; quod si exinde translationem peragendam censeat, paternas exhortationes parochus iteret.

Can. 1751 – § 1. His peractis, si adhuc et parochus renuat et Episcopus putet translationem esse faciendam, hic decretum translationis ferat, statuens paroeciam, elapso praefinito tempore, esse vacaturam.

§ 2. Hoc tempore inutiliter transacto, paroeciam vacantem declaret.

Can. 1752 – In causis translationis applicentur praescripta canonis 1747, servata aequitate canonica et prae oculis habita salute animarum, quae in Ecclesia suprema semper lex esse debet.

LIBER I: DE NORMIS GENERALIBUS (Cann. 1–6)

TITULUS I DE LEGIBUS ECCLESIASTICIS (Cann. 7–22)

TITULUS II DE CONSUETUDINE (Cann. 23–28)

TITULUS III DE DECRETIS GENERALIBUS ET DE INSTRUCTIONIBUS (Cann. 29–34)

TITULUS IV DE ACTIBUS ADMINISTRATIVIS SINGULARIBUS (Cann. 35–93)

Caput I NORMAE COMMUNES

Caput II DE DECRETIS ET PRAECEPTIS SINGULARIBUS

Caput III DE RESCRIPTIS

Caput IV DE PRIVILEGIIS

Caput V DE DISPENSATIONIBUS

TITULUS V DE STATUTIS ET ORDINIBUS (Cann. 94–95)

TITULUS VI DE PERSONIS PHYSICIS ET IURIDICIS (Cann. 96–123)

Caput I DE PERSONARUM PHYSICARUM CONDICIONE CANONICA

Caput II DE PERSONIS IURIDICIS

TITULUS VII DE ACTIBUS IURIDICIS (Cann. 124–128)

TITULUS VIII DE POTESSTATE REGIMINIS (Cann. 129–144)

TITULUS IX DE OFFICIIS ECCLESIASTICIS (Cann. 145–196)

Caput I DE PROVISIONE OFFICII ECCLESIASTICI

Art. 1 DE LIBERA COLLATIONE

Art. 2 DE PRAESENTATIONE

Art. 3 DE ELECTIONE

Art. 4 DE POSTULATIONE

Caput II DE AMISSIONE OFFICII ECCLESIASTICI

Art. 1 DE RENUNTIATIONE

Art. 2 DE TRANSLATIONE

Art. 3 DE AMOTIONE

Art. 4 DE PRIVATIONE

TITULUS X DE PRAESCRIPTIONE (Cann. 197–199)

TITULUS XI DE TEMPORIS SUPPUTATIONE (Cann. 200–203)

LIBER II: DE POPULO DEI

PARS I DE CHRISTIFIDELIBUS (Cann. 204–207)

TITULUS I DE OMNIUM CHRISTIFIDELIUM OBLIGATIONIBUS ET IURIBUS (Cann. 208–223)

TITULUS II DE OBLIGATIONIBUS ET IURIBUS CHRISTIFIDELIUM LAICORUM (Cann. 224–231)

TITULUS III DE MINISTRIS SACRIS SEU DE CLERICIS (Cann. 232–293)

Caput I DE CLERICORUM INSTITUTIONE

Caput II DE CLERICORUM ADSRIPTIONE SEU INCARDINATIONE

Caput III DE CLERICORUM OBLIGATIONIBUS ET IURIBUS

Caput IV DE AMISSIONE STATUS CLERICALIS

TITULUS IV DE PRAELATURIS PERSONALIBUS (Cann. 294–297)

TITULUS V DE CHRISTIFIDELIUM CONSOCIATIONIBUS (Cann. 298–329)

Caput I NORMAE COMMUNES

Caput II DE CHRISTIFIDELIUM CONSOCIATIONIBUS PUBLICIS

Caput III DE CHRISTIFIDELIUM CONSOCIATIONIBUS PRIVATIS

Caput IV NORMAE SPECIALES DE LAICORUM CONSOCIATIONIBUS
PARS II DE ECCLESIAE CONSTITUTIONE HIERARCHICA

SECTIO I DE SUPREMA ECCLESIAE AUCTORITATE (Cann. 330–367)

Caput I DE ROMANO PONTIFICE DEQUE COLLEGIO EPISCOPORUM

Art. 1 DE ROMANO PONTIFICE

Art. 2 DE COLLEGIO EPISCOPORUM

Caput II DE SYNODO EPISCOPORUM

Caput III DE SANCTAE ROMANAE ECCLESIAE CARDINALIBUS

Caput IV DE CURIA ROMANA

Caput V DE ROMANI PONTIFICIS LEGATIS

SECTIO II DE ECCLESIIS PARTICULARIBUS DEQUE EARUNDEM
COETIBUS

TITULUS I DE ECCLESIIS PARTICULARIBUS ET DE AUCTORITATE
IN IISDEM CONSTITUTA (Cann. 368–430)

Caput I DE ECCLESIIS PARTICULARIBUS

Caput II DE EPISCOPIS

Art. 1 DE EPISCOPIS IN GENERE

Art. 2 DE EPISCOPIS DIOECESANIS

Art. 3 DE EPISCOPIS COADIUTORIBUS ET AUXILIARIBUS

Caput III DE SEDE IMPEDITA ET DE SEDE VACANTE

Art. 1 DE SEDE IMPEDITA

Art. 2 DE SEDE VACANTE

TITULUS II DE ECCLESIARUM PARTICULARIUM COETIBUS (Cann.
431–459)

Caput I DE PROVINCIIS ECCLESIASTICIS ET DE REGIONIBUS
ECCLESIASTICIS

Caput II DE METROPOLITIS

Caput III DE CONCILIIS PARTICULARIBUS

Caput IV DE EPISCOPORUM CONFERENTIIS

TITULUS III DE INTERNA ORDINATIONE ECCLESIARUM
PARTICULARIUM

Caput I, DE SYNODO DIOECESANA (Cann. 460–572)

Caput II DE CURIA DIOECESANA

Art. 1 DE VICARIIS GENERALIBUS ET EPISCOPALIBUS

Art. 2 DE CANCELLARIO ALIISQUE NOTARIIS ET DE
ARCHIVIS

Art. 3 DE CONSILIO A REBUS OECONOMICIS ET DE
OECONOMO

Caput III DE CONSILIO PRESBYTERALI ET DE COLLEGIO
CONSULTORUM

Caput IV DE CANONICORUM CAPITULIS

Caput V DE CONSILIO PASTORALI

Caput VI DE PAROECIIS, DE PAROCHIS ET DE VICARIIS
PAROECIALIBUS

Caput VII DE VICARIIS FORANEIS

Caput VIII DE ECCLESIARUM RECTORIBUS ET DE CAPPELLANIS

Art. 1 DE ECCLESIARUM RECTORIBUS

Art. 2 DE CAPPELLANIS

PARS III DE INSTITUTIS VITAE CONSECRATAE ET DE SOCIETATIBUS
VITAE APOSTOLICAE

SECTIO I DE INSTITUTIS VITAE CONSECRATAE

**TITULUS I NORMAE COMMUNES OMNIBUS INSTITUTIS VITAE
CONSECRATAE (Cann. 573–606)**

TITULUS II DE INSTITUTIS RELIGIOSIS (Cann. 607–709)

Caput I DE DOMIBUS RELIGIOSIS EARUMQUE ERECTIONE ET
SUPPRESSIONE

Caput II DE INSTITUTORUM REGIMINE

Art. 1 DE SUPERIORIBUS ET CONSILIIS

Art. 2 DE CAPITULIS

Art. 3 DE BONIS TEMPORALIBUS EORUMQUE
ADMINISTRATIONE

Caput III DE CANDIDATORUM ADMISSIONE ET DE SODALIUM
INSTITUTIONE

Art. 1 DE ADMISSIONE IN NOVITIATUM

Art. 2 DE NOVITIATU ET NOVITIORUM INSTITUTIONE

Art. 3 DE PROFESSIONE RELIGIOSA

Art. 4 DE RELIGIOSORUM INSTITUTIONE

Caput IV DE INSTITUTORUM EORUMQUE SODALIUM
OBLIGATIONIBUS ET IURIBUS

Caput V DE APOSTOLATU INSTITUTORUM

Caput VI DE SEPARATIONE SODALIUM AB INSTITUTO

Art. 1 DE TRANSITU AD ALIUD INSTITUTUM

Art. 2 DE EGRESSU AB INSTITUTO

Art. 3 DE DIMISSIONE SODALIUM

Caput VII DE RELIGIOSIS AD EPISCOPATUM EVECTIS

Caput VIII DE CONFERENTIIS SUPERIORUM MAIORUM

TITULUS III DE INSTITUTIS SAECULARIBUS (Cann. 710–730)

SECTIO II DE SOCIETATIBUS VITAE APOSTOLICAE (Cann. 731–755)

LIBER III: DE ECCLESIAE MUNERE DOCENDI

TITULUS I DE DIVINI VERBI MINISTERIO (Cann. 756–780)

Caput I DE VERBI DEI PRAEDICATIONE

Caput II DE CATECHETICA INSTITUTIONE

TITULUS II DE ACTIONE ECCLESIAE MISSIONALI (Cann. 781–792)

TITULUS III DE EDUCATIONE CATHOLICA (Cann. 793–821)

Caput I DE SCHOLIS

Caput II DE CATHOLICIS UNIVERSITATIBUS ALIISQUE STUDIORUM
SUPERIORUM INSTITUTIS

Caput III DE UNIVERSITATIBUS ET FACULTATIBUS ECCLESIASTICIS

**TITULUS IV DE INSTRUMENTIS COMMUNICATIONIS SOCIALIS ET IN
SPECIE DE LIBRIS (Cann. 822–832)**

TITULUS V DE FIDEI PROFESSIONE (Cann. 833–848)

LIBER IV: DE ECCLESIAE MUNERE SANCTIFICANDI

PARS I DE SACRAMENTIS

TITULUS I DE BAPTISMO (Cann. 849–878)

Caput I DE BAPTISMI CELEBRATIONE

Caput II DE BAPTISMI MINISTRO

- Caput III DE BAPTIZANDIS
- Caput IV DE PATRINIS
- Caput V DE COLLATI BAPTISMI PROBATIONE ET ADNOTATIONE
- TITULUS II DE SACRAMENTO CONFIRMATIONIS (Cann. 879–896)
 - Caput I DE CONFIRMATIONIS CELEBRATIONE
 - Caput II DE CONFIRMATIONIS MINISTRO
 - Caput III DE CONFIRMANDIS
 - Caput IV DE PATRINIS
 - Caput V DE COLLATAE CONFIRMATIONIS PROBATIONE ET ADNOTATIONE
- TITULUS III DE SANCTISSIMA EUCHARISTIA (Cann. 897–958)
 - Caput I DE EUCHARISTICA CELEBRATIONE
 - Art. 1 DE SANCTISSIMAE EUCHARISTIAE MINISTRO
 - Art. 2 DE SANCTISSIMA EUCHARISTIA PARTICIPANDA
 - Art. 3 DE RITIBUS ET CAEREMONIIS EUCHARISTICAE CELEBRATIONIS
 - Art. 4 DE TEMPORE ET LOCO CELEBRATIONIS EUCHARISTIAE
 - Caput II DE SANCTISSIMA EUCHARISTIA ASSERVANDA
 - Caput III DE OBLATA AD MISSAE CELEBRATIONEM STIPE
- TITULUS IV DE SACRAMENTO PAENITENTIAE (Cann. 959–997)
 - Caput I DE CELEBRATIONE SACRAMENTI
 - Caput II DE SACRAMENTI PAENITENTIAE MINISTRO
 - Caput III DE IPSO PAENITENTE
 - Caput IV DE INDULGENTIIS
- TITULUS V DE SACRAMENTO UNCTIONIS INFIRMORUM (Cann. 998–1007)
 - Caput I DE SACRAMENTI CELEBRATIONE
 - Caput II DE MINISTRO UNCTIONIS INFIRMORUM
 - Caput III DE IIS QUIBUS UNCTIO INFIRMORUM CONFERENDA SIT
- TITULUS VI DE ORDINE (Cann. 1008–1054)
 - Caput I DE ORDINATIONIS CELEBRATIONE ET MINISTRO
 - Caput II DE ORDINANDIS
 - Art. 1 DE REQUISITIS IN ORDINANDIS
 - Art. 2 DE PRAEREQUISITIS AD ORDINATIONEM
 - Art. 3 DE IRREGULARITATIBUS ALIISQUE IMPEDIMENTIS
 - Art. 4 DE DOCUMENTIS REQUISITIS ET DE SCRUTINIO
 - Caput III DE ADNOTATIONE AC TESTIMONIO PERACTAE ORDINATIONIS
- TITULUS VII DE MATRIMONIO (Cann. 1055–1165)
 - Caput I DE CURA PASTORALI ET DE IIS QUAE MATRIMONII CELEBRATIONI PRAEMITTI DEBENT
 - Caput II DE IMPEDIMENTIS DIRIMENTIBUS IN GENERE
 - Caput III DE IMPEDIMENTIS DIRIMENTIBUS IN SPECIE
 - Caput IV DE CONSENSU MATRIMONIALI
 - Caput V DE FORMA CELEBRATIONIS MATRIMONII
 - Caput VI DE MATRIMONIIS MIXTIS
 - Caput VII DE MATRIMONIO SECRETO CELEBRANDO
 - Caput VIII DE MATRIMONII EFFECTIBUS
 - Caput IX DE SEPARATIONE CONIUGUM
 - Art. 1 DE DISSOLUTIONE VINCULI

Art. 2 DE SEPARATIONE MANENTE VINCULO
Caput X DE MATRIMONII CONVALIDATIONE

Art. 1 DE CONVALIDATIONE SIMPLICI

Art. 2 DE SANATIONE IN RADICE

PARS II DE CETERIS ACTIBUS CULTUS DIVINI

TITULUS I DE SACRAMENTALIBUS (Cann. 1166–1172)

TITULUS II DE LITURGIA HORARUM (Cann. 1173–1175)

TITULUS III DE EXEQUIIS ECCLESIASTICIS (Cann. 1176–1185)

Caput I DE EXEQUIARUM CELEBRATIONE

Caput II DE IIS QUIBUS EXEQUIAE ECCLESIASTICAE

CONCEDENDAE SUNT AUT DENEGANDAE

TITULUS IV DE CULTU SANCTORUM, SACRARUM IMAGINUM ET
RELIQUIARUM (Cann. 1186–1190)

TITULUS V DE VOTO ET IUREIURANDO (Cann. 1191–1204)

Caput I DE VOTO

Caput II DE IUREIURANDO

PARS III DE LOCIS ET TEMPORIBUS SACRIS

TITULUS I DE LOCIS SACRIS (Cann. 1205–1243)

Caput I DE ECCLESIIS

Caput II DE ORATORIIS ET DE SACELLIS PRIVATIS

Caput III DE SANCTUARIIS

Caput IV DE ALTARIBUS

Caput V DE COEMETERIIS

TITULUS II DE TEMPORIBUS SACRIS (Cann. 1244–1258)

Caput I DE DIEBUS FESTIS

Caput II DE DIEBUS PAENITENTIAE

LIBER V: DE BONIS ECCLESIAE TEMPORALIBUS

TITULUS I DE ACQUISITIONE BONORUM (Cann. 1259–1272)

TITULUS II DE ADMINISTRATIONE BONORUM (Cann. 1273–1289)

TITULUS III DE CONTRACTIBUS AC PRAESERTIM DE ALIENATIONE
(Cann. 1290–1298)

TITULUS IV DE PIIS VOLUNTATIBUS IN GENERE ET DE PIIS
FOUNDATIONIBUS (Cann. 1299–1310)

LIBER VI: DE SANCTIONIBUS IN ECCLESIA

PARS I DE DELICTIS ET POENIS IN GENERE

TITULUS I DE DELICTORUM PUNITIOE GENERATIM (Cann. 1311–1312)

TITULUS II DE LEGE POENALI AC DE PRAECEPTO POENALI (Cann.
1313–1320)

TITULUS III DE SUBIECTO POENALIBUS SANCTIONIBUS OBNOXIO
(Cann. 1321–1330)

TITULUS IV DE POENIS ALIISQUE PUNITIOIBUS (Cann. 1331–1340)

Caput I DE CENSURIS

Caput II DE POENIS EXPIATORIIS

Caput III DE REMEDIIS POENALIBUS ET PAENITENTIIS

TITULUS V DE POENIS APPLICANDIS (Cann. 1341–1353)

TITULUS VI DE POENARUM CESSATIONE (Cann. 1354–1363)

PARS II DE POENIS IN SINGULA DELICTA

TITULUS I DE DELICTIS CONTRA RELIGIONEM ET ECCLESIAE
UNITATEM (Cann. 1364–1369)

TITULUS II DE DELICTIS CONTRA ECCLESIASTICAM AUCTORITATEM
ET ECCLESIAE LIBERTATEM (Cann. 1370–1377)

TITULUS III DE MUNERUM ECCLESIASTICORUM USURPATIONE
DEQUE DELICTIS IN IIS EXERCENDIS (Cann. 1378–1389)

TITULUS IV DE CRIMINE FALSI (Cann. 1390–1391)

TITULUS V DE DELICTIS CONTRA SPECIALES OBLIGATIONES (Cann.
1392–1396)

TITULUS VI DE DELICTIS CONTRA HOMINIS VITAM ET LIBERTATEM
(Cann. 1397–1398)

TITULUS VII NORMA GENERALIS (Can. 1399)

LIBER VII: DE PROCESSIBUS**PARS I DE IUDICIIS IN GENERE (Cann. 1400–1403)**

TITULUS I DE FORO COMPETENTI (Cann. 1404–1416)

TITULUS II DE VARIIS TRIBUNALIUM GRADIBUS ET SPECIEBUS (Cann.
1417–1445)

Caput I DE TRIBUNALI PRIMAE INSTANTIAE

Art. 1 DE IUDICE

Art. 2 DE AUDITORIBUS ET RELATORIBUS

Art. 3 DE PROMOTORE IUSTITIAE, VINCULI DEFENSORE ET
NOTARIO

Caput II DE TRIBUNALI SECUNDAE INSTANTIAE

Caput III DE APOSTOLICAE SEDIS TRIBUNALIBUS

TITULUS III DE DISCIPLINA IN TRIBUNALIBUS SERVANDA (Cann.
1446–1475)

Caput I DE DISCIPLINA IUDICUM ET TRIBUNALIUM MINISTRORUM

Caput II DE ORDINE COGNITIONUM

Caput III DE TERMINIS ET DILATIONIBUS

Caput IV DE LOCO IUDICII

Caput V DE PERSONIS IN AULAM ADMITTENDIS ET DE MODO
CONFICIENDI ET CONSERVANDI ACTA

TITULUS IV DE PARTIBUS IN CAUSA (Cann. 1476–1490)

Caput I DE ACTORE ET DE PARTE CONVENTA

Caput II DE PROCURATORIBUS AD LITES ET ADVOCATIS

TITULUS V DE ACTIONIBUS ET EXCEPTIONIBUS (Cann. 1491–1500)

Caput I DE ACTIONIBUS ET EXCEPTIONIBUS IN GENERE

Caput II DE ACTIONIBUS ET EXCEPTIONIBUS IN SPECIE

PARS II DE IUDICIO CONTENTIOSO**SECTIO I DE IUDICIO CONTENTIOSO ORDINARIO**

TITULUS I DE CAUSAE INTRODUCTIONE (Cann. 1501–1512)

Caput I DE LIBELLO LITIS INTRODUCTORIO

Caput II DE CITATIONE ET DENUNTIATIONE ACTORUM
IUDICIALIUM

TITULUS II DE LITIS CONTESTATIONE (Cann. 1513–1516)

TITULUS III DE LITIS INSTANTIA (Cann. 1517–1525)

TITULUS IV DE PROBATIONIBUS (Cann. 1526–1586)

Caput I DE PARTIUM DECLARATIONIBUS	
Caput II DE PROBATIONE PER DOCUMENTA	
Art. 1 DE NATURA ET FIDE DOCUMENTORUM	
Art. 2 DE PRODUCTIONE DOCUMENTORUM	
Caput III DE TESTIBUS ET ATTESTATIONIBUS	
Art. 1 QUI TESTES ESSE POSSUNT	
Art. 2 DE INDUCENDIS ET EXCLUDENDIS TESTIBUS	
Art. 3 DE TESTIUM EXAMINE	
Art. 4 DE TESTIMONIORUM FIDE	
Caput IV DE PERITIS	
Caput V DE ACCESSU ET DE RECOGNITIONE IUDICIALI	
Caput VI DE PRAESUMPTIONIBUS	
TITULUS V DE CAUSIS INCIDENTIBUS (Cann. 1587–1597)	
Caput I DE PARTIBUS NON COMPARENTIBUS	
Caput II DE INTERVENTU TERTII IN CAUSA	
TITULUS VI DE ACTORUM PUBLICATIONE, DE CONCLUSIONE IN CAUSA ET DE CAUSAE DISCUSSIONE (Cann. 1598–1606)	
TITULUS VII DE IUDICIS PRONUNTIATIONIBUS (Cann. 1607–1618)	
TITULUS VIII DE IMPUGNATIONE SENTENTIAE (Cann. 1619–1640)	
Caput I DE QUERELA NULLITATIS CONTRA SENTENTIAM	
Caput II DE APPELLATIONE	
TITULUS IX DE RE IUDICATA ET DE RESTITUTIONE IN INTEGRUM (Cann. 1641–1648)	
Caput I DE RE IUDICATA	
Caput II DE RESTITUTIONE IN INTEGRUM	
TITULUS X DE EXPENSIS IUDICIALIBUS ET DE GRATUITO PATROCINIO (Can. 1649)	
TITULUS XI DE EXSECUTIONE SENTENTIAE (Cann. 1650–1655)	
SECTION II DE PROCESSU CONTENTIOSO ORALI (Cann. 1656–1670)	
PARS III DE QUIBUSDAM PROCESSIBUS SPECIALIBUS	
TITULUS I DE PROCESSIBUS MATRIMONIALIBUS (Cann. 1671–1707)	
Caput I DE CAUSIS AD MATRIMONII NULLITATEM DECLARANDAM	
Art. 1 DE FORO COMPETENTI	
Art. 2 DE IURE IMPUGNANDI MATRIMONIUM	
Art. 3 DE OFFICIO IUDICUM	
Art. 4 DE PROBATIONIBUS	
Art. 5 DE SENTENTIA ET APPELLATIONE	
Art. 6 DE PROCESSU DOCUMENTALI	
Art. 7 NORMAE GENERALES	
Caput II DE CAUSIS SEPARATIONIS CONIUGUM	
Caput III DE PROCESSU AD DISPENSATIONEM SUPER MATRIMONIO RATO ET NON CONSUMMATO	
Caput IV DE PROCESSU PRAESUMPTAE MORTIS CONIUGIS	
TITULUS II DE CAUSIS AD SACRAE ORDINATIONIS NULLITATEM DECLARANDAM (Cann. 1708–1712)	
TITULUS III DE MODIS EVITANDI IUDICIA (Cann. 1713–1716)	
PARS IV DE PROCESSU POENALI (Cann. 1717–1731)	
Caput I DE PRAEVIA INVESTIGATIONE	
Caput II DE PROCESSUS EVOLUTIONE	
Caput III DE ACTIONE AD DAMNA REPARANDA	

PARS V DE RATIONE PROCEDENDI IN RECURSIBUS ADMINISTRATIVIS
ATQUE IN PAROCHIS AMOVENDIS VEL TRANSFERENDIS

SECTIO I DE RECURSU ADVERSUS DECRETA ADMINISTRATIVA (Cann.
1732–1739)

SECTIO II DE PROCEDURA IN PAROCHIS AMOVENDIS VEL
TRANSFERENDIS (Cann. 1740–1752)

Caput I DE MODO PROCEDENDI IN AMOTIONE PAROCHORUM

Caput II DE MODO PROCEDENDI IN TRANSLATIONE PAROCHORUM